

महाराष्ट्र राज्य सांख्यिकी गोषवारा

STATISTICAL ABSTRACT
OF
MAHARASHTRA STATE

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
DIRECTORATE OF ECONOMICS AND STATISTICS
GOVERNMENT OF MAHARASHTRA
BOMBAY

प्रस्तावना

राज्य सांख्यिकी गोपबारा हे प्रकाशन १९८६-८७ या वर्षाकरिता इंग्रजी व मराठी अशा दोन्ही भाषांतून तयार करण्यात आले असून हा या मालिकेतील बाविसावा अंक आहे. या प्रकाशनात महाराष्ट्र राज्यतील आर्थिक व सामाजिक बाबींवरील माहिती शक्यतो १९८६-८७ या वर्षाकरिता देण्यात आली आहे. जेथे १९८६-८७ ची माहिती उपलब्ध नाही तेथे अद्यावत उपलब्ध माहिती देण्यात आली आहे.

२. वीय सांख्यिकी संघटना, नवी दिल्ली यांनी राज्य सांख्यिकी गोपबारा संबंधात केलेल्या शिकारशीनुसा या प्रकाशनाच्या स्वरूपात १९८२-८३ व १९८३-८४ या एकत्रित अंकापासून काही थोडे बदल करायत आले आहेत. यापूर्वीच्या अंकातील तक्त्यांचा संदर्भ लक्षात घेण्यासाठी या अंकातील तक्त्यांच्या क्रमापुढे यापूर्वीच्या अंकातील तक्त्यांचे क्रमांक कसात दर्शविले आहेत.

३. शिमाय या प्रकाशनामध्ये महाराष्ट्र राज्याचा एक नकाशा व काही आलेख यांचाही समावेश करता आला आहे.

४. महाराष्ट्र राज्य व त्यातील जिल्ह्यांतील सामाजिक व आर्थिक बाबींचा अभ्यास करू इच्छिणाऱ्यां हे प्रकाशन संदर्भ ग्रंथ म्हणून उपयुक्त होईल अशी आशा आहे.

५. राज्य शासन, केंद्र शासन, स्थानिक संस्था आणि इतर संस्थांची निरनिराळी खाती व कार्यालये यांनी आवश्यक ती माहिती प्रकाशनाच्या या बाविसाव्या अंकात समाविष्ट करण्यासाठी दिली त्यांचा या सहकायद्वल मी आभारी आहे.

ई :
दिनांक चं, १९९१.

अ. कु. कागलकर,
अर्थ व सांख्यिकी संचालक, मुंबई.

P R E F A C E

The Statistical Abstract for the year 1986-87 (both in Marathi and in English) is the twenty-second in the series. It gives data on socio economic characteristics of the State mostly for the year 1986-87.

2. From the issue of 1982-83 and 1983-84 (combined) the form of this publication is some what modified by taking into account the recommendations of the Central Statistical Organisation, New Delhi for preparation of State Statistical Abstracts. For facilitating reference to the tables in the previous issue of similar publication i. e. 1984-85 and 1985-86 (combined), the serial numbers of the tables as given in the previous issue is also given in the bracket after the serial numbers of the tables in the present publication.

3. A map of Maharashtra State and charts have also been included in this issue.

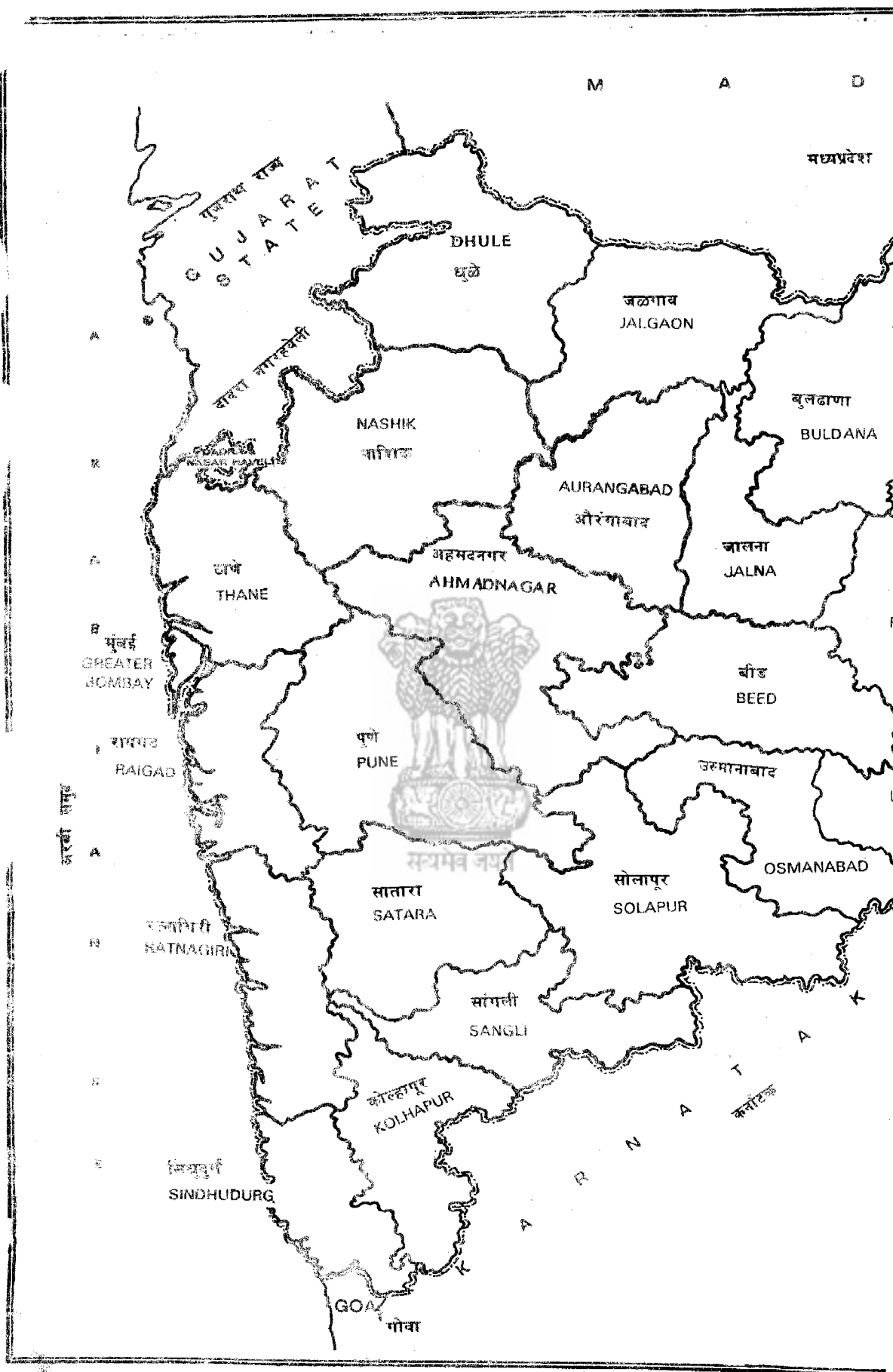
4. It is hoped that this publication will be found useful as a reference book by those interested in socio economic studies of Maharashtra and its districts.

5. I am thankful to the different departments and offices of the State Government, Government of India, Local Bodies and other organisations for their co-operation in supplying requisite data for inclusion in this publication.

सत्यमेव जयते

Bombay
Dated March, 1991.

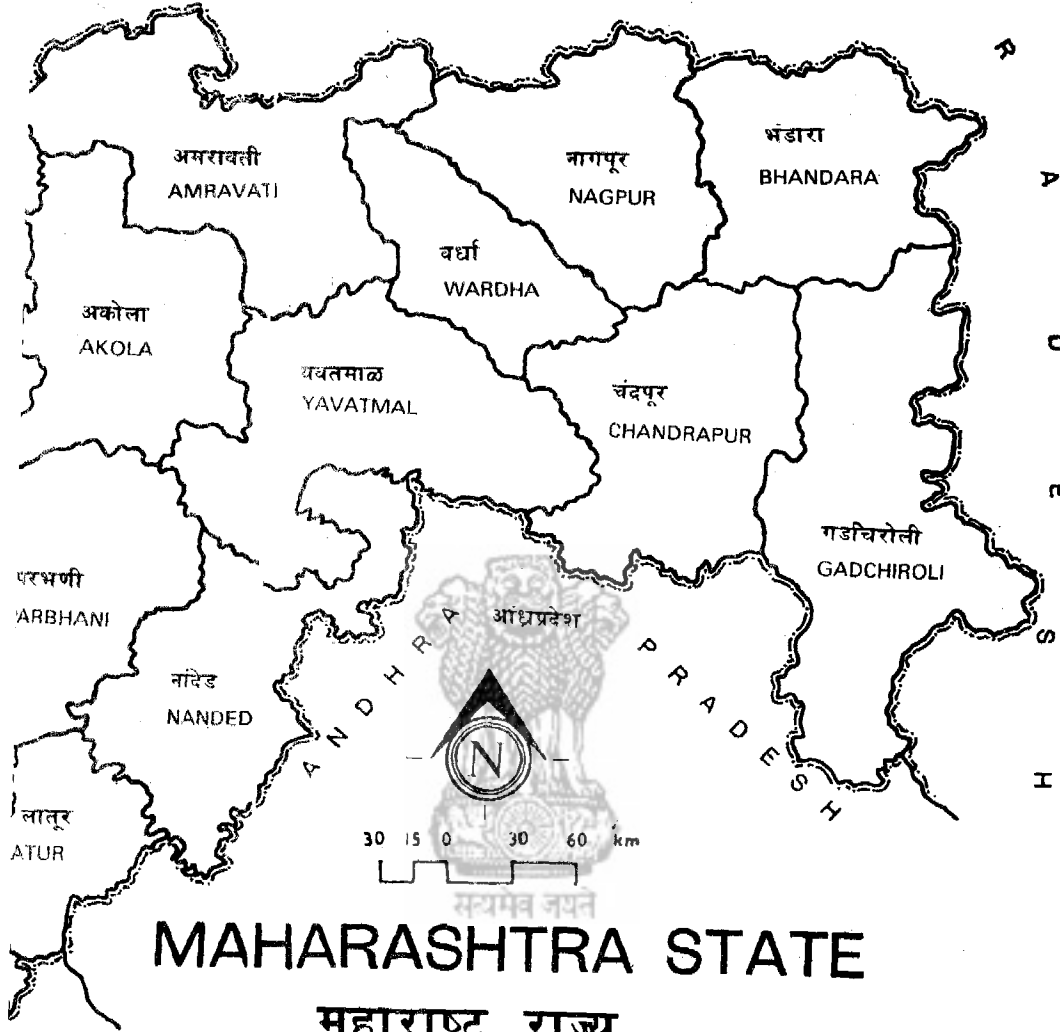
A. K. KAGALKAR,
Director of Economics and
Statistics, Bombay.

H Y A

राज्याची हद्द ——— STATE BOUNDARY
जिल्ह्याची हद्द ——— DISTRICT BOUNDARY

महाराष्ट्र राज्य सांख्यिकी गोश्वारा
STATISTICAL ABSTRACT OF MAHARASHTRA STATE
1986-87

अनुक्रमणिका

CONTENTS

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
(i)	जिल्ह्याच्या पुनर्रचनेबाबतचा टिप्पणी	(xv)	Note on reorganisation of districts in Maharashtra.
(ii)	प्रास्ताविक	(xvii)	Introductory.
(iii)	आलेख	(xix)	Graphs
(iv)	दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र (साधारण माहिती, भारताशी तुलना).	1	Maharashtra State at a glance (General information, comparison with India).
(v)	निवडक विषयांवरील सारांशाचे तक्ते	7	Summary tables on selected topics.
(vi)	जिल्हावार निवडक निर्देशांक	25	Selected indicators.
	1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या :		Area and Population :
1-1	(1-1) १९८१ च्या जनगणनेनुसार क्षेत्रफल व लोकसंख्या	43	Area and population according to 1981 population census.
1-2	(1-7) अनुसूचित जातीची लोकसंख्या	46	Scheduled Castes population.
1-3	(1-7) अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या	47	Scheduled Tribes population.
1-3 A	(—) नवबौद्धांची लोकसंख्या	48	Neo Buddhist population.
1-4	(1-2) १९०१ पासूनचा लोकसंख्येतील दशवर्षीय बदल	49	Decadal variation in population since 1901.
1-5	(1-1) गावे व शहरांची संख्या	54	Number of Villages and Towns.
1-6	(1-3) व्हडांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण	56	Villages classified by population.
1-6 A	(1-4) शहरे/शहर संकुलांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण	58	Towns/Urban agglomerations classified by population.
1-7	(1-5) शहरांची, नागरी भागांची आणि ग्रामीण भागांची लोकसंख्या.	60	Population of towns, urban areas and rural areas.
1-8	(2-1) ग्रामीण व नागरी भागांतील मुख्यतः काम करणारे, सीमांतिक कामगार व काम न करणारे.	68	Main workers, marginal workers and non-workers in rural and urban areas.
1-9	(2-1) काम करणारे व काम न करणारे स्त्री पुरुष	68	Workers and non-workers by sex.
1-10	(—) मुख्यतः काम करणाऱ्यांची औद्योगिक प्रकारानुसार वर्गीकरण.	74	Classification of main workers by industrial category.
1-11	(—) लोकसंख्या व काम करणारे यांचे वयोगट व लिंगानुसार वर्गीकरण.	78	Distribution of population and workers by age group and sex.
1-12	(—) धर्मानुसार लोकसंख्या.	79	Population by religion.
1-13	(—) राज्यवार लोकसंख्येची ठळक वैशिष्ट्ये	80	Salient features of population by States.
1-14	(—) जिल्हावार अंदाजित लोकसंख्या (१९८२-१९९१)	81	Districtwise projected population (1982—1991).
1-15	(1-6) एकूण लोकसंख्येतील साक्षरतेचे दर	82	Literacy rates of total population.
1-16	(—) अनुसूचित जातीच्या लोकांतील साक्षरतेचे प्रमाण	83	Literacy rates of scheduled caste population.
1-17	(—) अनुसूचित जमातीच्या लोकांतील साक्षरतेचे प्रमाण	84	Literacy rates of scheduled tribe population.
1-18	(2-2) बिगर शेती व्यवसायातील कामगारांचे मुख्य व्यवसाय गटानुसार वर्गीकरण.	86	Occupational classification of persons at work other than cultivation into main divisions.
1-19	(2-3) राज्यातील बिगर शेती व्यवसायातील कामगारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण (विभाग, गट व वर्ग प्रमाणे).	89	Occupational classification of persons at work other than cultivation in the State (according to divisions, groups, etc).
1-20	(2-4) औद्योगिक गटानुसार काम करणाऱ्यांचे (शेतीव्यतिरिक्त) वर्गीकरण.	94	Industrial classification of persons at work (other than cultivation) by divisions and major groups.
1-21	(2-5) वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया सेवा व दुरुस्ती या उद्योगधंद्यात काम करणाऱ्यांचे घरगुती उद्योगधंदे व बिगर घरगुती उद्योगधंदे यांनुसार वर्गीकरण.	104	Distribution of workers in manufacturing, processing, servicing and repairs by household industry and non-household industry.

तक्ता क्रमांक Table No.	विषय	पृष्ठ क्र. Page No.	Subject
(1)	(2)	(3)	(2)
4.4 (—)	रहात असलेल्या घरांच्यः छप्पर व भितीसाठी वर्गीकरण.	178	Distribution of households by predominant material of roof and wall of houses occupied by them.
4.5 (—)	वापरलेल्या प्रमुख सामानानुसार कुटुंबाची संख्या...	178	
4.6 (—)	बेघर व संस्थात राहणारी लोकसंख्या.	180	Houseless and institutional population.
5. शिक्षण :			Education :
5.1 (—)	प्रकारानुसार मान्यताप्राप्त संस्था.	182	No. of recognised institutions by type.
5.2 (—)	फक्त मुलीसाठी असलेल्या शैक्षणिक संस्थांची प्रकारानुसार संख्या.	183	No. of educational institutions exclusively for girls by type.
5.3 (—)	वर्गीकरणानुसार शाळांची संख्या ..	184	Number of schools according to classification.
5.4 (—)	विभागवार शिक्षकांची संख्या ..	186	No. of school teachers classified by Department.
5.5 (—)	विभागवार विद्यार्थी संख्या ..	188	No. of students by Department.
5.6 (—)	विभागवार अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांची संख्या.	190	No. of scheduled castes students Departmentwise.
5.7 (—)	अनुसूचित जमातीतील विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या	192	No. of Scheduled Tribes students by Department.
5.8 (—)	अभियांत्रिकी पदविका अभ्यासक्रमातील प्रवेशांची संख्या.	194	Intake of degree Courses in Engineering by Department
5.9 (14.1)	शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्था व विद्यार्थी ..	196	Institutions and enrolment by type of education.
5.10 (14.2)	पटावरील विद्यार्थी व शिक्षकांची संख्या ..	202	Enrolment of students and number of teachers.
5.11 (14.3)	पूर्व-प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांची इयत्तावार संख्या.	206	Distribution of pupils in pre-primary, primary and secondary schools by standards.
5.12 (14.4)	प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण संस्थांतील विद्यार्थ्यांची शिक्षणाच्या माध्यमानुसार संख्या.	208	Distribution of pupils in primary and secondary institutions according to medium of instruction.
5.13 (14.5)	प्रमुख परीक्षांचे निकाल ..	211	Examination results (Major examinations).
5.14 (14.6)	संस्थेच्या प्रकारानुसार तांत्रिक शिक्षण संस्था ..	216	Technical institutions by type of institutions.
5.15 (14.7)	तंत्र निकेतन संस्थांची त्यांचे वर्गवारीनुसार प्रवेश क्षमता, नाव नोंदविजेले, उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी आणि शिक्षकांची संख्या.	218	Number of technical institutions, intake capacity, enrolment, outturn and number of teachers by category of institutions.
5.16 (14.8)	शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील मंजूर केलेल्या जागा, प्रवेश क्षमता व उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या.	219	Number of sanctioned seats, intake capacity and outturn of Government industrial training institutions.
5.17 (14.9)	अभियांत्रिकी, तंत्रशास्त्र व तंत्रनिकेतन अभियांत्रिकी महाविद्यालयाच्या अंतिम वर्षाच्या परिक्षेस बसलेल्या व उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या.	220	Number of students appeared and passed in final year examination of engineering, technological and polytechnic colleges during the calendar year.
6. जनता संपर्क :			Mass Communication :
6.1 (—)	मुख्य भाषांमधून प्रसिद्ध झालेली वृत्तपत्रे व नियतकालिके यांची संख्या.	222	Newspapers, Periodicals published by major languages.
6.2 (—)	जिल्हावार प्रिटींग प्रेसची संख्या ..	223	Number of printing presses by districts.
6.3 (24.1)	छापखाने व निरनिराळ्या भाषांतील नियतकालिके ..	224	Presses and periodicals in different languages.
6.4 (24.2)	प्रकाशित पुस्तके व नियतकालिके याविषयी सांख्यिकी ..	230	Statistics of books and periodicals published.
6.5 (24.3)	पुस्तके व नियतकालिके यांचे भाषावार वर्गीकरण ..	230	Classification of books and periodicals according to languages.
6.6 (24.4)	प्रसिद्ध झालेली पुस्तके व नियतकालिके यांची विषयवार वर्गवारी.	231	Distribution of books and periodicals published according to subjects.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
	7. आरोग्य :		Health :
7.1 (15.4)	सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित संस्थांकडून मिळालेल्या वैद्यकीय सुविधा.	234	Medical facilities available through public and public aided institutions.
	8. कुटुंब कल्याण :		Family Welfare :
8.1 (—)	कुटुंब कल्याण रुग्ण चिकित्सालये केंद्रांची संख्या	236	Number of family welfare clinics/centres.
8.2 (—)	कुटुंब कल्याण कार्यक्रम	237	Family Welfare Programme.
8.3 (15.5)	कुटुंब कल्याण केंद्रांची संख्या व त्यांचे कार्य	238	Number of family welfare centres operating and work done.
	9. समाज कल्याण सेवा :		Social Welfare Services :
9.1 (—)	उद्देश व साधनांनुसार आर्थिकदृष्ट्या दुर्बलचा जातीकरिता कर्ज व अनुदानाचे वाटप.	240	Loans and grants disbursed to economically weaker sections by purpose and source.
	10. सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय) :		Social Security and Social Defence (Police, Crimes and Judicial) :
10.1 (23.10)	महाराष्ट्र राज्यातील पोलीस ठाणी व पोलीसांची संख्या (रेल्वेधरून व वृहन्मुंबई वगळून).	242	Police stations and Police force in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay).
10.2 (23.1)	महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांवरील खर्च व पोलीसांची संख्या.	244	Cost and strength of police in Maharashtra.
10.3 (23.11)	इंडियन पेनल कोडखाली महाराष्ट्र राज्यात (वृहन्मुंबई धरून) झालेले दखलपत्र गुन्हे (गुन्ह्यांचे प्रयत्न धरून).	246	Cognizable offences (including attempts) under Indian Penal Code in Maharashtra State (including Greater Bombay).
10.4 (23.2)	महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांची संख्या व यावरील खर्च (रेल्वेचा समावेश करून व वृहन्मुंबई वगळून).	248	Strength and cost of police in the State of Maharashtra (including Railways but excluding Greater Bombay).
10.5 (23.3)	वृहन्मुंबईतील दखलपत्र गुन्हे—भाग-१ ..	250	Cognizable crimes in Greater Bombay—Part-I.
10.6 (23.4)	वृहन्मुंबईतील दखलपत्र गुन्हे—भाग-२ ..	252	Cognizable crimes in Greater Bombay—Part-II.
10.7 (23.5)	वृहन्मुंबईतील दखलपत्र नसलेले गुन्हे—भाग-१ ..	254	Non-cognizable crimes in Greater Bombay—Part-I.
10.8 (23.6)	वृहन्मुंबईतील दखलपत्र नसलेले गुन्हे—भाग-२ ..	256	Non-cognizable crimes in Greater Bombay—Part-II.
10.9 (23.7)	वृहन्मुंबईतील व महाराष्ट्र राज्यातील (वृहन्मुंबई वगळून) चोरीस गेलेली व परत मिळालेली मालमत्ता.	258	Property stolen and recovered in Greater Bombay and in Maharashtra State (excluding Greater Bombay).
10.10 (23.8)	महाराष्ट्र राज्यातील दखलपत्र गुन्हे (रेल्वेधरून परंतु वृहन्मुंबई वगळून)—भाग-१.	260	Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay)—Part-I.
10.11 (23.9)	महाराष्ट्र राज्यातील दखलपत्र गुन्हे (रेल्वे धरून व वृहन्मुंबई वगळून)—भाग-२.	264	Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay)—Part-II.
10.12 (23.12)	अपील व मूळ अधिकारिता वापरणाऱ्या न्यायालयीन अधिकार्यांची संख्या.	266	Number of judicial officers exercising appellate and original jurisdiction in Maharashtra State.
10.13 (23.13)	महाराष्ट्र राज्यातील न्यायालयीन निर्णय दिलेली, नवीन आलेली व ज्यात दोषारोप केले आहेत अशी प्रकरणे (मुंबई उच्च न्यायालयाचे हद्दीतील).	267	Number of cases decided in and receipts and charges of the Courts in the State of Maharashtra (Territory Subject to the High Court of Bombay).
10.14 (23.14)	महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी न्यायालयात दाखल केलेल्या दिवाणी दाव्यांची संख्या, वर्णन व मूल्य.	269	Number, description and value of Civil Suits instituted in the Civil Courts in the State of Maharashtra.
10.15 (23.15)	महाराष्ट्रातील मूळ शाखेच्या अधिकार क्षेत्रातील दिवाणी प्रकरणांच्या चौकशीचे सर्वसाधारण निकाल.	270	General results of the trial of civil cases of original jurisdiction in Maharashtra.

अनुक्रमणिका—चालू.

CONTENTS—contd.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
22.4 (—)	राजमार्गांची वाणिज्यिक विभागाची एकूण प्रगती	439	Progress of State Roadways Commercial wing
22.5 (—)	प्रकारानुसार जिल्हानिहाय रस्ते लांबीचे वर्गीकरण	440	Road length classified by category by district.
22.6 (13.1)	३१ मार्च ८७ रोजीची राज्यातील लोहमार्गांची लांबी	441	Railways route length as on in the State
22.7 (13.2)	वर्गवारीनुसार रस्त्यांची लांबी	442	Road length according to different classes
22.8 (13.3)	पृष्ठभागाच्या प्रकारानुसार रस्त्यांची लांबी ..	443	Road length according to surface type
22.9 (13.4)	महाराष्ट्र राज्यातील वापरात असलेली मोटर वाहने	444	Number of motor vehicles in operations.
22.10 (13.5)	महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची काही माहिती	450	Operations of Maharashtra State Road Transport Corporation.
22.11 (13.6)	मुंबई गोदीत आलेल्या किंवा बंदरात नांगरलेल्या वाफेवरच्या आणि सुसज्ज जहाजांची संख्या व त्यांनी चुकते केलेले शुल्क. (शासकीय किंवा व्यापारी)	451	Number of steam and square rigged vessels (Government and merchant) which entered the Bombay docks or were berthed at the harbour walls and paid dues.
22.12 (13.7)	मुंबई येथील जहाजे दुरुस्त करण्याच्या गोदीत आलेल्या जहाजांची संख्या व वजन.	451	Number and tonnage of vessels docked in Merewether and Hughes dry docks in Bombay.
22.13 (13.8)	मुंबई बंदरातून येणाऱ्या व जाणाऱ्या प्रवाशांची वाहतूक (शिडाच्या जहाजातून आणि बंदरावरील नावेतून होणारी प्रवासी वाहतूक वगळून).	452	Number of passengers arrived and departed from Bombay port (exclusive of passengers carried by sailing vessels and harbour ferries).
22.14 (13.9)	महाराष्ट्र राज्यातील छोट्या बंदरातून येणाऱ्या आणि जाणाऱ्या प्रवाशांची वाहतूक.	454	Number of passengers embarked and disembarked at various minor ports of Maharashtra State.
22.15 (13.10)	महाराष्ट्र राज्याच्या गौण बंदरातून हाताळलेला (आयात व निर्यात) माल.	455	Cargo (imports and exports) handled at minor ports of Maharashtra State.
22.16 (13.11)	निरनिराळ्या विमानतळावरून होणारी प्रवासी व माल वाहतूक.	456	Passengers and freight traffic originating at various airports.
22.17 (21.4)	वाणिज्य विषयक वाहनांच्या दैनिक सरासरी वाहतूक संघटनेनुसार रस्ते लांबी	457	Distribution of Road length according to the average traffic intensity of commercial vehicle.
23. पणन व साठवणूक :			Marketing and Storage :
23.1 (22.1)	जिल्हानिहाय नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या	460	Number of regulated markets by districts.
23.2 (22.3)	साठवणीचे घटक क्षमता व त्यांची संख्या.	461	Number and capacity of storage units.
23.3 (—)	शासकीय गोदामांची संख्या व त्यांची क्षमता.	462	Number and capacity of State, owned warehouses.
23.4 (—)	निवडक वस्तूंची संस्थाद्वारे वसुली	463	Procurement of selected commodities by agencies.
23.5 (22.2)	अधिकृत शिधावाटप दुकाने	464	No. of Fair Price Shops
24. संपर्क साधने :			Communications :
24.1 (13.13)	दपोल व तार घरे	466	No. of Postal Institutions
25. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक :			Tourism and Civil Aviation :
25.1 (13.12)	मुंबईत उतरणारे परदेशी पर्यटक	468	Foreign Tourists disembarking at Bombay.
26. कामगार व सेवायोजन :			Labour and Employment :
26.1 (2.22)	दुकाने, व्यापारी संस्था व त्यातील कामगार.	472	Number of commercial establishments, shops and workers employed.
26.2 (—)	सार्वजनिक क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची संख्या उद्योग गटानुसार.	473	Number of Registered working factories and Average daily workers employed categorywise in public sector.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
10.16 (23-16)	महाराष्ट्रातील विविध वर्गांच्या न्यायाधिकरणात चौकशी चालू असलेल्या फौजदारी प्रकरणांचे सर्वसाधारण निकाल.	272	General results of trials of criminal cases in the tribunals of various classes in Maharashtra.
10.17 (23-17)	महाराष्ट्र राज्यातील फौजदारी प्रकरणाबाबत अपिल व फेरतपासणीचे सर्वसाधारण निकाल.	274	General results of appeals and revisions in criminal cases in Maharashtra State.
10.18 (23-18)	महाराष्ट्र राज्यातील देवाणी अपिल न्यायालयाचा कारभार.	276	Business of the Civil Appellate Courts in Maharashtra State.
10.19 (23-19)	महाराष्ट्र राज्यात नोंदलेले गुहे	277	Number of offences reported in Maharashtra State.
10.20 (23-20)	फौजदारी गुन्ह्यांचे बाबत दिलेल्या शिक्षा ..	279	Punishments inflicted in criminal cases in Maharashtra.
10.21 (23-21)	कारागृहातील व दुय्यम कारागृहातील कैदी ..	280	Prisoners confined in jails and subsidiary jails.
10.22 (23-22)	वर्षात कारागृहात दाखल केलेल्या व वर्षाखेर राहिलेल्या कैद्यांची लिंगानुसार संख्या व चालू वर्षात कैद केलेल्या कैद्यांची (न्यायिक कैदींची फक्त) लिंग, वय, साक्षरता व पूर्वीच्या व्यवसायानुसार संख्या.	281	Number of convicts admitted during the year and remained at the close of the year by sex and convicts imprisoned during the year by sex, age, literacy and previous occupation (for judicial convicts only).
10.23 (23-23)	कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची लिंग, शिक्षेचे स्वरूप व शिक्षेची मुदत यांनुसार संख्या (न्यायिक कैदी फक्त).	282	Number of convicts admitted into Jails by sex, nature and length of sentences and convicts admitted into the Jails who had been previously convicted (for judicial convicts only)
10.24 (23-24)	तुरुंगातील कैद्यांवर पहार करणे व त्यांची देखभाल करणे यावरील खर्च.	283	Expenditure in guarding and maintaining the prisoners in Jail.
11. राज्य उत्पन्न :			State Income :
11.1 (—)	घटक खर्चावर आधारित राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक.	286	State and per capita domestic product at factor cost and their indices.
11.2 (—)	घटक खर्चावर आधारित चालू किमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न	287	Net State Domestic Product at factor cost by sectors at current prices.
11.3 (—)	घटक खर्चावर आधारित स्थिर (१९७०-७१) च्या किमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न.	288	Net State Domestic Product at factor cost by sectors at constant (1970-71) prices.
11.4 (—)	घटक खर्चावर आधारित निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे मुख्यक्षेत्रवार निर्देशांक.	289	Indices of net State domestic product at factor cost by major sectors.
11.5 (—)	मागील वर्षापासून निव्वळ राज्य उत्पन्नाच्या टक्केवारीतील बदल स्थिर (१९७०-७१ च्या) किमतीनुसार.	290	Percentage change in Net State Domestic Product over the previous year (at 1970-71) prices.
11.6 (—)	स्थिर (१९७०-७१) च्या किमतीनुसार निव्वळ राज्याचे व केंद्रशासित प्रदेशांचे दरडोई उत्पन्न.	291	Per Capita Income in selected States/Union Territories of India at constant (1970-71) prices.
11.7 (22-1)	औद्योगिक गटांनुसार झालेले चालू किमतीनुसार राज्य उत्पन्न (सुधारित मालिका).	292	State income of Maharashtra by industrial origin at current prices (Revised Series).
11.8 (22-2)	औद्योगिक गटांनुसार झालेल्या चालू किमतीनुसार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी.	293	Percentage distribution of State income by industrial origin at current prices.
11.9 (22-3)	औद्योगिक गटांनुसार झालेले (१९७०-७१) किमतीनुसार राज्य उत्पन्न (सुधारित मालिका).	294	State Income by industrial origin at constant (1970-71) prices (Revised series).
11.10 (22-4)	औद्योगिक गटांनुसार झालेल्या (१९७०-७१) किमतीनुसार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी.	295	Percentage distribution of State income by industrial origin at constant (1970-71) prices.
11.11 (22-5)	औद्योगिक गटांनुसार झालेल्या राज्य उत्पन्नाचे स्थिर (१९७०-७१) किमतीनुसार निर्देशांक.	296	Indices of State Income by industrial origin at constant (1970-71) prices.

तक्ता क्रमांक Table No.	विषय	पृष्ठ क्र. Page No.	Subject
(1)	(2)	(3)	(2)
12. शेती :			Agriculture:
12.1 (4.1)	जमिनीचा वापर (१९८६-८७)	300	Land Utilization (1986-87).
12.2 (4.2)	प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र आणि त्याचे उत्पादन (१९८६-८७).	302	Area and outturn of principal crops (1986-87).
12.3 (—)	सुधारित जातीच्या पिकांखालील क्षेत्र व दर हेक्टरी सरासरी उत्पादन.	308	Area and Average yield per hectore of HYV crops.
12.4 (—)	भारतातील राज्यवार प्रमुख पिकांचे उत्पादन	309	Average yield of important crops in India by States.
12.5 (—)	वहित धारण जमिनीच्या आकार वर्गप्रमाणे धारण	310	Number of operational holdings by size groups.
12.6 (—)	प्रकारानुसार एकूण वहित धारण जमिनीच्या संख्या व क्षेत्र.	312	Number and area of holdings by tenure and by size groups.
12.7 (—)	जिल्हानिहाय रासायनिक खतांचा वापर	313	Consumption of chemical fertilizers in (State).
12.8 (4.11)	शेतीची यंत्रे आणि अवजारे	316	Agricultural machinery and implements.
12.9 (4.8)	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख कृषी मालाच्या उत्पादनांचे सरासरी निर्देशांक.	318	Index numbers of production of principal crops of agricultural commodities in Maharashtra State.
2.10 (4.3)	जिल्हावार मुख्य पिकांखालील क्षेत्र	320	Area under major crops in each district.
12.11 (4.7)	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांखालील क्षेत्राचे निर्देशांक.	322	Index numbers of area of principal Agricultural Commodities Maharashtra State.
12.12 (4.9)	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या सरासरी उत्पादनांचे निर्देशांक.	324	Index numbers of average yield of principal 'Agricul- tural Commodities Maharashtra State.
12.13 (4.10)	जिल्हावार बांधबंदिस्ती केलेली जमीन	326	Area banded in each district.
12.14 (4.12)	वहिलीची खाती आणि त्यांचे क्षेत्र	327	Number of operational holdings and area operated.
12.15 (4.13)	वहिलीच्या खात्यांच्या आकार वर्गप्रमाणे खात्यांची संख्या व त्यांचे एकूण क्षेत्र.	328	Number of operational holdings and area operated by size, class of operational holdings.
13. जलसिंचन :			Irrigation :
13.1 (4.4)	सिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजलेले क्षेत्र	330	Area irrigated by different sources of irrigation.
13.2 (—)	जिल्ह्यानुसार सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र व लागवडी खालील एकूण क्षेत्र.	331	Gross area irrigated and gross cropped area.
13.3 (4.5)	विविध पिकांनुसार सिंचनाखालील क्षेत्र	332	Area irrigated under different crops.
13.4 (4.6)	बागायती विहिरींची संख्या	334	Number of irrigation wells.
13.5 (4.7)	निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र	335	Created and actual irrigated area.
14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय :			Animal Husbandry & Dairy :
14.1 (5.1)	जिल्हावार पशुधनाची संख्या	338	Livestock in each district.
14.2 (—)	पशुसंवर्धनासाठी मूलभूत सुविधा	342	Infrastructural facilities in animal Husbandry.
14.3 (—)	पशु वैद्यकीय संस्थांनी केलेले काम	344	Work done in Veterinary Institutions.
14.4 (—)	दुग्ध शाळा आणि शीतकरण केंद्रांची संख्या व त्यांची क्षमता.	346	No. of milk plantes and milk chilling centres and their capacity.
14.5 (5.2)	उपचार केलेल्या व खच्ची केलेल्या जनावरांची संख्या	348	Animals treated and castrated.
14.6 (5.3)	पशुवैद्यकीय संस्थांची संख्या	352	Number of veterinary institutions.
14.7 (5.4)	पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती	353	Miscellaneous statistics relating to animal husbandry.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
15.	वनशास्त्र व लाकूडतोड :		Forestry and Logging :
15.1 (—)	मालकीनुसार वनक्षेत्र	356	Area under Forest classified by "Ownership".
15.2 (6.2)	प्रमुख वनोत्पादने आणि मूल्य	357	Quantity & value of Major Forest produce.
15.3 (—)	आगी आणि गुरांपासून सुरक्षित वनक्षेत्र	359	Forest area protected from fire and cattle grazing.
15.4 (—)	महत्वाच्या जातीच्या झाडांच्या लागवडीचे क्षेत्र	360	Plantation of important species.
15.5 (—)	वनावरील महसूल व खर्च	361	Revenue from Forests & expenditure on Forests.
15.6 (6.1)	निरनिराळ्या प्रकारच्या वनाखालील क्षेत्र ..	362	Area under different types of forests
16.	मत्स्यव्यवसाय :		Fisheries :
16.1 (—)	मालकीच्या प्रकाराच्या गट नुसार पकडलेली व उतरवलेली मासळी	366	Fish catch and landings by group of species.
16.2 (—)	पकडलेल्या मासळीची विल्हेवाट (सागरी व भूजल)	367	Disposition of Fish Catch (Marine and Inland).
16.3 (7.1)	खारवण केंद्रात केलेली माशांचे आयात, मिटाचे वाटप आणि खारवलेले मासे.	368	Quantity of fish brought for curing, salt issued and fish removed at different centres.
16.4 (7.2)	मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती ..	369	Miscellaneous statistics relating to fisheries.
16.5 (7.3)	सागरी मत्स्योत्पादन	370	Marine fish production.
16.6 (7.4)	प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन	371	Varietewise marine fish production.
16.7 (7.5)	मासळीच्या प्रमुख प्रकारच्या उत्पादनाचा एकूण मत्स्योत्पादनाच्या मूल्यातील हिस्सा (शेकडेवारी).	372	Percentage share of prominent varieties in total valuation of fish production.
16.8 (7.6)	निरनिराळ्या प्रकारच्या सागरी माशांच्या सरासरी घाऊक किमती (वार्षिक).	373	Average annual 'wholesale (Boatside) prices of fish of various varieties.
17.	ग्रामविकास व सहकार :		Rural Development and Co-operation :
17.1 (—)	सर्व सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	376	Selected statistics of all Co-op. Societies in.
17.2 (—)	प्रकारानुसार सहकारी संस्था व बँकांचे वर्गीकरण	378	Co-operative societies and Bank classified by types.
17.3 (16.2)	कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्थांचे कार्य	380	Operation of agricultural credit and multipurpose societies.
17.4 (16.3)	ब्रिगर कृषि पत संस्थांचे कार्य.	382	Operation of non-agricultural credit societies.
17.5 (—)	सहकार व भूविकास बँकेची निवडक सांख्यिकी	383	Selected statistics of State Co-op. Land Development Bank in.
17.6 (—)	मध्यवर्ती सहकारी बँकांची निवडक सांख्यिकी	384	Selected Statistics of Central Co-op. Banks.
17.7 (—)	राज्य शिखर सहकारी पणन संघाची निवडक सांख्यिकी.	385	Selected Statistics of Apex State Marketing Federation.
17.8 (—)	मध्यवर्ती ग्राहक भांडाराची निवडक सांख्यिकी	386	Selected Statistics of Central consumers stores.
17.9 (—)	मजूर सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	386	Selected Statistics of Labour contract Societies.
17.10 (—)	प्राथमिक गृहनिर्माण सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी.	387	Selected Statistics of Primary Housing Co-operative societies.
17.11 (—)	दुग्धशाळा व दुध पुरवठा सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी.	388	Selected Statistics of Dairy and Milk supply Co-op. Societies.
17.12 (—)	महाराष्ट्रातील महिला सहकारी संस्थांचे वर्षवार निवडक सांख्यिकी.	388	Yearwise selected Statistics of women Co-operative societies in the State.
17.13 (—)	औद्योगिक सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी.	389	Selected Statistics of Industrial Co-op. Societies.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
17-14 (16.1)	कृषि व विगार कृषि पत शिखर आणि मध्यवर्ती संस्थांचे व्यवहार.	390	Operations of agricultural and non-agricultural credit apex and central Institutions.
17-15 (16.4)	सहकारी पणन संस्थांचे कार्य	392	Operations of co-operative marketing societies.
17-16 (16.5)	सहकारी उत्पादक संस्थांचे व्यवहार	394	Operations of co-operative productive enterprises.
17-17 (16.6)	इतर सहकारी संस्थांचे कार्य	396	Operations of other co-operative societies.
	18. खाणी :		Mining And Quarrying :
18.1 (—)	खनिज व एकूण खाणी	400	No. of Mines of Mineral ores.
18.2 (8.4)	खनिज उत्पादन	401	Mineral production.
	19. उत्पादन :		Manufacturing :
19.1 (—)	नोंद झालेले कारखाने.	404	Number of Registered Factories.
19.2 (—)	निर्मिती करणाऱ्या उद्योगांचे उत्पादन व रोजगार (मालिका).	405	Production and employment of manufacturing industries (Series).
19.3 (—)	खादी व ग्रामीण मंडळाकडून निरनिराळ्या उद्योगांना दिलेले अनुदान व कर्ज पुरवठा.	406	Amounts of grants and loans disbursed to various industries by khadi and village industries Board (Series).
19.4 (—)	औद्योगिक क्षेत्रातील भूखंड विकास.	408	Industrial area and Estates Developed.
19.5 (8.1)	चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण.	410	Distribution of working factories according to working strength (1985).
19.6 (8.2)	३१ डिसेंबर १९८६ रोजी संपणाऱ्या वर्षातील चालू कारखान्यांची व त्यातील सरासरी दैनिक कामगारांची प्रमुख उद्योग गटांनुसार संख्या.	412	Number of working factories and average daily employment in major groups of industries during the year ending 31st December 1986.
19.7 (8.3)	महाराष्ट्रातील औद्योगिक उत्पादन	416	Industrial production in Maharashtra.
19.8 (8.5)	वार्षिक उद्योग पाहणी (गणना—गैर गणना)	417	Annual survey of industries (census+non-census).
	20. वीज व ऊर्जा :		Electricity and Power :
20.1 (—)	उपयोगानुसार वीज शक्तीचा वापर.	420	Consumption of Electricity power by uses.
20.2 (9.2)	विद्युतीकरण झालेली शहरांची व गावांची संख्या	4 21	Number of towns/ villages electrified.
20.3 (9.1)	महाराष्ट्रातील विजेचा पुरवठा व वापर ..	422	Supply of electricity in Maharashtra State.
	21. व्यापार :		Trade :
21.1 (12.3)	लोहमार्गाने व जलमार्गाने निवडक वस्तूंची महाराष्ट्र राज्यातील निर्यात.	424	Exports of selected commodities by rail and river.
21.2 (12.3)	लोहमार्गाने व जलमार्गाने निवडक वस्तूंची महाराष्ट्र राज्यातील आयात.	426	Imports of selected commodities by rail and river.
21.3 (12.4)	मुंबई बंदरात आयात झालेला माल	428	Imports into Bombay port.
21.4 (12.2)	मुंबई बंदरातून निर्यात होणारा माल	431	Exports from Bombay port.
	22. परिवहन :		Transport :
22.1 (—)	महाराष्ट्र राज्यातील नोंद केलेली मोटार वाहने.	434	Number of Motor Vehicles Registered by District in the State.
22.2 (—)	निरनिराळ्या विभागांच्या देखमाली खालील रस्ते.	436	Kilometrage allotted to operators.
22.3 (—)	अपघातात सापडलेल्या मोटार वाहनांचा प्रकार	437	Number of accidents by type of vehicles involved in.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
26.3 (—)	खाजगी क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची संख्या उद्योग गटानुसार.	474	Number of Registered working factories and Average Daily workers employed categorywise in private sector.
26.4 (—)	माजी सैनिक मागासवर्गीय व अनुसूचित जाती कर्मचाऱ्यांचे वर्षवार अभिवेदन.	476	Yearwise representation of Scheduled Castes, Backward Classes and Ex-Serviceman (Number).
26.5 (10.4)	रोजगार विनिमय केंद्रानुसार नोंदणी झालेली अर्जदारांची नोकरी मिळालेल्यांची व जाहिर झालेल्या रिकाम्या जागांची संख्या.	477	Registrations placings and vacancies notified by Employment Exchanges (Number) as on,
26.6 (—)	उद्योगांच्या प्रकारानुसार रोजगार.	477	Industrywise Employment.
26.7 (—)	खाणी, मळे, बंदरे इत्यादी मधील रोजगार.	478	Employment in Mines/Plantation/Harbours/Ports etc
26.8 (—)	खाजगी आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील अंदाजित रोजगार	479	Estimated Employment in Private and Public Sector.
26.9 (—)	राज्य लोक सेवा आयोगाद्वारे जाहिरात दिलेल्या पदाच्या व शिफारस केलेल्या उमेदवारांची संख्या.	481	Number of Posts advertised and candidates recommended by the State Public Service Commission.
26.10 (—)	राज्यवार औद्योगिक दुखापतीची संख्या.	482	Statewise Industrial Injuries.
26.10A (10.6)	अपघात झालेल्या कामगारांची संख्या व त्यांना भरपाईपोटी दिलेली रक्कम.	483	Number of workers who were involved in accidents. and compensation paid to them.
26.11 (—)	उद्योगानुसार संप व टाळेबंदीची संख्या.	484	Number of strikes and lockouts.
26.11A (10.2)	औद्योगिक तटे.	485	Industrial disputes.
26.12 (—)	सभासद संख्येनुसार कामगार संघटना	486	Distribution of Trade Unions according to their membership size.
26.13 (—)	कारखान्यात कामकरणाऱ्या स्त्रियांची वर्गवार संख्या व त्यांना दिलेले प्रसुती विषयक फायदे.	487	Yearwise number of female workers employed in factories and maternity Benefit given.
26.14 (10.1)	सुती कापड उद्योग व यंत्रोत्पादक कारखान्यातील निवडक केंद्रातील गैरहजेरी.	488	Absenteeism in Cotton Textile and Engineering industries at selected centers.
26.15 (10.3)	श्रमिक नुकसान भरपाई कायदा, १९२३ खालील प्रकरणे.	490	Cases decided under workmen's compensation Act, 1923
26.16 (10.5)	नोंदणीकृत कामगार संघटनांची संख्या, सभासद संख्या. उत्पन्न, खर्च व निधी.	491	Number, Membership, income, expenditure and funds of registered trade Unions.
26.17 (2.19)	जिल्हावार स्त्री-पुरुष राज्य शासकीय कर्मचारी	492	State Government employees by sex and district.
26.17-A (—)	जिल्हावार शासकीय कर्मचारी	493	Districtwise Government Employees.
26.18 (—)	जिल्हावार स्त्री-पुरुष जिल्हापरिषदातील कर्मचारी	494	Zilla Parishad employees by sex and district.
26.19 (—)	जिल्हावार स्त्री-पुरुष नगरपरिषदातील कर्मचारी	495	Municipal council employees by sex and district.
26.20 (2.17)	जिल्हावार व धर्मानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी	496	State Government employees by religion and district.
26.21 (—)	जिल्हावार व धर्मानुसार जिल्हा परिषदातील कर्मचारी.	497	Zilla Parishad employees by religion and district.
26.22 (—)	जिल्हावार व धर्मानुसार नगरपरिषदातील कर्मचारी	498	Municipal Council employees by religion and district.
26.23 (2.13)	पदाचा वर्ग व एकूण वित्तलब्धीच्या गटानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी.	499	State Government employees by class and total emoluments.
26.24 (—)	पदाचा वर्ग व एकूण वित्तलब्धीच्या गटानुसार जिल्हा परिषदातील कर्मचारी.	500	Zilla Parishad employees by class and total emoluments.
26.25 (—)	पदाचा वर्ग व एकूण वित्तलब्धीच्या गटानुसार नगरपरिषदातील कर्मचारी.	501	Municipal Council employees by class and total emolument.
26.26 (2.20)	वयोगटानुसार जिल्हावार राज्य शासकीय कर्मचारी.	502	Districtwise State Government employees by different age groups.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
26.27 (—)	वयोगटानुसार जिल्हावार जिल्हापरिषदांतील कर्मचारी.	503	Districtwise Zilla Parishad employees by different age groups.
26.28 (—)	वयोगटानुसार जिल्हावार नगरपरिषदांतील कर्मचारी.	504	Districtwise Municipal Council employees by different age groups.
26.29 (2.15)	जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी.	505	State Government employees by class and districts.
26.30 (—)	जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार जिल्हापरिषदांतील कर्मचारी.	506	Zilla Parishad employees by class and districts.
26.31 (—)	जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार नगरपरिषदांतील कर्मचारी.	507	Municipal Council employees by class and districts.
26.32 (2.12)	पदाचा वर्ग व मूळ वेतनाच्या गटानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी १९८६.	508	State Government employees by class and basic pay ranges.
26.33 (—)	पदाचा वर्ग व मूळ वेतनाच्या गटानुसार जिल्हापरिषदांतील कर्मचारी.	509	Zilla Parishad employees by class and basic pay ranges.
26.34 (—)	पदाचा वर्ग व मूळ वेतनाच्या गटानुसार नगरपरिषदांतील कर्मचारी.	510	Municipal Council employees by class and basic pay ranges.
26.35 (2.16)	जिल्हावार व जातीनुसार राज्य शासकीय कर्मचारी	511	State Government employees by caste and districts.
26.36 (—)	जिल्हावार व जातीनुसार जिल्हापरिषदांतील कर्मचारी.	512	Zilla Parishad employees by caste and districts.
26.37 (—)	जिल्हावार व जातीनुसार नगरपरिषदांतील कर्मचारी.	513	Municipal Council employees by Caste and District.
26.38 (—)	जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार राज्य शासनातील रिक्त पदे.	514	Districtwise classwise vacancies in State Government.
26.39 (—)	जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार जिल्हापरिषदांतील रिक्त पदे.	515	Districtwise and classwise vacancies in Zilla Parishads.
26.40 (—)	जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार नगरपरिषदांतील रिक्त पदे.	516	Districtwise and classwise vacancies in Nagar Parishad.
26.41 (—)	जिल्हानिहाय व प्रशासकीय विभागवार राज्य शासकीय कर्मचारी.	518	Districtwise & Administrative Departmentwise distribution of State Government Employees.
26.42 (2.11)	प्रशासकीय विभागवार व पदाचा वर्गानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी.	520	Administrative Departmentwise & Classwise State Government Employees.
26.43 (—)	जातीनुसार व पदाच्या वर्गानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी.	521	State Government employees by caste and class.
26.44 (—)	जातीनुसार व पदाच्या वर्गानुसार जिल्हा परिषद कर्मचारी.	522	Zilla Parishad employees by Caste & Class.
26.45 (—)	जातीनुसार व पदाच्या वर्गानुसार नगर परिषद कर्मचारी.	523	Municipal Council employees by Caste & Class.
26.46 (—)	धर्म व पदाच्या वर्गानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी	523	State Government employees by Religion & Class.
26.47 (—)	धर्म व पदाच्या वर्गानुसार जिल्हा परिषद कर्मचारी.	524	Zilla Parishad employees by Religion & Class.
26.48 (—)	धर्म व पदाच्या वर्गानुसार नगर परिषद कर्मचारी.	525	Municipal Council employees by Religion & Class.
27. बँका व विमा व्यवसाय :			Banking and Insurance :
27.1 (—)	जिल्हानिहाय व्यापारी बँकाचे कार्यालय.	528	No. of commercial Banking offices in.
27.2 (—)	लोकसंख्येच्या गटानुसार व्यापारी बँक कार्यालयाचे वर्गीकरण.	539	Commercial Banking offices classified according to population Ranges.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
27.3 (—)	वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या पतपुरवठ्याचे व्यवसाया- नुसार जिल्हावार वर्गीकरण.	540	Districtwise and occupationwise classification of outstanding credit of Scheduled Commercial Bank.
27.4 (—)	राज्यवार वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या ठेवी आणि कर्ज.	548	Deposits and advances of Scheduled Commercial Banks by State.
27.5 (18.3)	वर्गीकृत व अवर्गीकृत सहकारी बँकांच्या कार्या- लयांची संख्या.	549	Number of offices of scheduled, non-scheduled and co-operative banks.
28. शासकीय अर्थव्यवस्था :			Public finance :
28.1 (—)	महाराष्ट्र शासनाचा एकूण महसूल.	552	Total Revenue of Maharashtra Government.
28.2 (—)	महसुली लेख्यातून केलेला खर्च.	554	Expenditure met from Revenue Accounts.
28.3 (—)	भांडवली अर्थसंकल्प.	555	Capital Budget.
28.4 (—)	एकूण अर्थसंस्पीय स्थिती.	556	Overall Budgetary Position.
28.5 (—)	एकूण खर्चाची निरनिराळ्या उद्देशानुसार टक्के- वारीची विभागणी.	557	Percentage distribution of total expenditure in to different purpose.
28.6 (—)	अधिक वर्गीकरणानुसार शासनाच्या खर्चाची टक्के- वारी.	558	Percentage distribution of Govt. expenditure, (Economic classification)
28.7 (—)	वस्तूनुसार अवकारी महसूल	559	Excise Revenue by Commodities.
28.8 (—)	निव्वळ उत्पन्न गटाप्रमाणे आय विवरणांची संख्या व निव्वळ उत्पन्न.	560	Number of Returns & Net Income by range of Net Income.
28.9 (—)	कर उत्पन्न गटानुसार, कर मागणी व कर दात्यांच्या विवरणानुसार उत्पन्न.	562	Number of Returns, Income Returns. Tax payable by status and Returns Income range.
28.10 (—)	उत्पन्नाच्या साधनानुसार विवरणांची संख्या, एकूण उत्पन्न व एकूण कर.	564	*No. of Returns, Gross Income & Gross Tax by source of Income.
28.11 (—)	कपात/सुट्या प्रकारानुसार कपात, सुट व सवलत.	565	Deductions rebates and relief by Nature of deduction.
28.12 (—)	महाराष्ट्र राज्यातील अल्पबचत.	566	Small Savings Scheme in the State.
28.13 (20.1)	महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली जमेचे विवरणपत्र.	567	Statement of Revenue Receipt of Maharashtra State.
28.14 (20.2)	महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली खर्चाचे विवरणपत्र.	569	Statement of Revenue expenditure of Maharashtra State
28.15 (20.3)	महसुली व भांडवली लेख्यांवरील जमा व खर्च	574	Receipts and expenditure on revenue and capital accounts.
28.16.1 (20.4.1)	प्रशासकीय विभागांचे उत्पन्न व खर्च	576	Income and outlay account of Administrative Department.
28.16.2 (20.4.2)	शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा उत्पादन लेखा	578	Production account of departmental enterprises.
28.16.3 (20.4.3)	सर्वसाधारण शासनाचा भांडवली वित्तीय लेखा	580	Capital finance account of General Government.
28.16.3A(20.4.3A)	वस्तु, सेवा व हस्तांतरित रकमा यांचे व्यवहार राज्य प्रशासनाचा व शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा.	582	Transactions in goods and services and transfers : Capital accounts of Government administration and departmental commercial undertakings.
28.16.3B(20.4.3B)	शासनाच्या वित्तीय संपत्तीतील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा.	584	Changes in financial assets, capital account of Govern- ment administration and departmental commercial undertaking.
28.16.3C(20.4.3C)	शासनाच्या वित्तीय दायित्वातील बदल राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा.	586	Changes in financial liabilities : Capital account of Government administration and departmental commercial undertakings.
28.16.3D(20.4.3D)	रोख रकमा व भांडवल यांचा ताळमेळ : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा लेखा	586	Cash and capital reconciliation account of Government administration and departmental commercial undertakings.

तक्ता क्रमांक Table No.	विषय (2)	पृष्ठ. क्र. Page No. (3)	Subject (2)
29. किमती आणि निर्देशांक:			Prices and Indices :
29-1 (11-2)	मुंबई बाजारातील काही शेती व इतर आवश्यक वस्तूंच्या घाऊक किमती.	590	Wholesale prices of certain agricultural and other essential commodities at Bombay market.
29-2 (11-4)	वस्तूंच्या गट व उपगटवार अखिल भारतीय घाऊक किमतीचा निर्देशांक (नवीन मालिका)	594	All India index numbers of wholesale prices by groups and sub-groups of commodities (New Series)
29-3 (11-7)	नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांसाठी ग्राहक किमतीचे निर्देशांक.	596	Consumer price index number for urban non-manual employees.
29-4 (—)	राज्यातील निवडक केंद्रांचे कामगाराकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक	597	Consumer price index numbers for working class at selected centres in the State.
29-5 (—)	निवडक केंद्रांचे नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्याकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक	604	Consumer price index numbers for urban non-manual employees for selected centres.
29-6 (11-1)	महाराष्ट्र राज्यातील निवडक केंद्रातील महत्वाच्या शेत मालाच्या घाऊक किमती (१९८६-८७).	606	Wholesale prices of certain important agricultural commodities at selected centres in Maharashtra State (1986-87).
29-7 (11-3)	सोने व चांदी यांच्या मुंबई बाजारातील किमती	611	Prices of gold and silver in Bombay market.
29-8 (11-6)	महाराष्ट्रातील शेतमजुराकरिता ग्राहक किमतीचा निर्देशांक.	612	Consumer price index number for agricultural labourers in Maharashtra.
29-9 (11-8)	महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील किरकोळ किमतीचा गटवार निर्देशांक.	613	Retail price index numbers for urban Maharashtra by groups of commodities.
29-10 (11-9)	महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील किरकोळ किमतीचा गटवार निर्देशांक.	614	Retail price index numbers in rural Maharashtra by groups of commodities.
30. पंचवार्षिक योजना:			Five-Year Plan :
30-1 (21-2)	पंचवार्षिक व वार्षिक योजनेतील तरतूद आणि खर्च	616	Outlay and expenditure under five year/Annual plans
30-2 (—)	प्रदेशांचा पहिली पंचवार्षिक योजना ते सातव्या पंचवार्षिक योजनेतील दरडोई प्रस्तावित तरतूद खर्च	618	Per capita plan outlay. First plan expenditure first plan to seventh plan states/union territories.
30-3 (21-1)	राज्य योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना	622	State plan and centrally sponsored programmes
31. संयुक्त भांडवली संस्था :			Joint Stock Companies :
31-1 (—)	कार्यरत, नवीन नोंदणी झालेल्या व निर्धारित संस्था.	624	Companies at work newly registered and Liquidated
31-2 (18-4)	संयुक्त भांडवली संस्थांची संख्या	625	Number of joint stock companies.
32. सार्वजनिक अंगीकृत संस्था :			Public undertakings :
32-1 (—)	महाराष्ट्र वित्तीय गृहमंडळाकडून कारखान्यांना दिलेले कर्ज.	628	No. of Units and Amount of loan advanced by financial corporations by industry.
32-2 (—)	गृहनिर्माण विकास महामंडळास मिळालेले कर्ज व बांधलेली घरे,	629	Loans received and houses constructed by the housing Development board of ....
32-3 (—)	महाराष्ट्र कृषि उद्योग मंडळाची निवडक साध्य विषयक सांख्यिकी.	631	Statistics relating to selected achievements of state Agro Industries Corporation.

तक्ता क्रमांक Table No.	विषय	पृष्ठ क्र. Page No.	Subject
(1)	(2)	(3)	(2)
33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी :			Public Administration and Electoral Statistics.
33.1 (19.4) जिल्हापरिषदेमधील क्षेत्र, लोकसंख्या सभासदत्व व उत्पन्न खर्च.	635		Number area, population, membership, income and expenditure of zilla parishad.
33.2 (19.3) प्रधानशीर्षानुसार जिल्हा परिषदेचे उत्पन्न.	636		Income of zilla parishad by major head.
33.3 (19.4) प्रधानशीर्षानुसार जिल्हा परिषदेचे उत्पन्न.	637		Expenditure of zilla parishad by major head.
33.4 (—) जिल्ह्यातील ग्रामपंचायती व पंचायत समिती यांची संख्या.	638		Number of panchayats and panchayat samities by District in
33.5 (—) लोकसभेची व विधान सभेची मतदार संख्या.	639		Number of electors for Lok Sabha and Vidhan sab ha
33.6 (—) लोकसभा व विधान सभेच्या जिल्हावार एकूण जागा	640		Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha seats by district.
33.7(26.5-A) विधानसभा १९८५ च्या निवडणूकीत झालेले मतदान, मतांचे शेकडा प्रमाण व पक्षांनुसार जिंकलेल्या जागा	642		Election to the Vidhan Sabha 1985 votes polled percentage of votes polled and seats won according to parties.
33.8 (26.5B) लोकसभा १९८४ व विधानसभा १९८५ मधील निवडणूकीत झालेले मतदान	646		No. of votes polled in the latest Lok Sabha 1984 and Vidhan Sabha Elections of 1985.
33.9 (—) भारतातील विधान सभा व लोकसभेच्या जागा	647		Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha seats in India
33.10 (19.1) ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च १९८६-८७	648		Income and expenditure of Village Panchaya (1986-87).
33.11 (19.2) नगरपरिषदा आणि महानगरपालिका यांचे उत्पन्न	650		Income of Municipal Councils and Corporations.
33.12 (19.3) नगरपरिषदा आणि महानगरपालिका यांचा खर्च	662		Expenditure of Municipal Councils.
34. संकीर्ण :			Miscellaneous :
34.1 (—) रेडक्रॉस संस्थांची जिल्हानिहाय शाखा, सभासद व प्रथमोपचार स्वयंसेवक संस्था	674		Red-cross branches, their membership and first aid posts by district.
34.2 (—) रेडक्रॉस संस्थांचे जिल्हावार उत्पन्न व खर्च	675		Income and expenditure of Red-cross societies by district.
34.3 (—) महाराष्ट्रातील विश्रामघामे, विश्राम गृह व कक्षा संख्या	676		Number of rest houses and Dak Bungalows by district.
34.4 (22.4) बिगर शेतकी आस्थापनांची संख्या व त्यातील रोजगार	677		Number of non-agricultural Establishments and Employment.
34.5 (17.1) मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ खाली दिलेल्या अनुज्ञापतीची जिल्हावार संख्या.	678		Number of licences granted in each district under the Bombay Money-Lenders, Act, 1946.
34.6 (17.2) जिल्हावार अनुज्ञापतीधारक सावकारांच्या व्यवहारांची माहिती.	679		Transactions of licensed money-lenders in each district.
34.7 (26.1) भारतीय रिझर्व्ह बँकेसंबंधी आर्थिक आकडेवारी	680		Financial statistics relating to the Reserve Bank of India.
34.8 (26.3) नोंद केलेल्या दस्तऐवजांची संख्या व वर्णन व हस्तांतरित केलेल्या मालकीचे मूल्य	682		Number and description of registered documents and value of property transferred.
34.9 (26.4) महाराष्ट्र राज्यातील नोंदलेल्या विवाहांची संख्या	684		Number of marriages registered in the State of Maharashtra.

(ii)

अनुक्रमणिका—चालू.

CONTENTS—contd.

तक्ता क्रमांक Table No.	विषय (2)	पृष्ठ क्र. Page No. (3)	Subject (2)
1-22 (2-6)	बिगर घरगुती उद्योगधंदे, व्यापार, व्यवसाय किंवा सेवा हा प्रमुख व्यवसाय असणाऱ्यांचे लिंग व कामाच्या प्रकारानुसार व उद्योगधंद्यानुसार वर्गीकरण.	107	Industrial classification by sex and class of workers of persons at work in non-household industry, trade, business, profession or services as main activity.
1-23 (2-7)	काम करणाऱ्या व काम न करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वयोगटानुसार वर्गीकरण.	110	Female workers and non-workers according to main activity classified by age groups.
1-24 (2-8)	काम करणाऱ्या व काम न करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वैवाहिक स्थितीनुसार वर्गीकरण.	112	Female workers and non-workers according to main activity classified by marital status.
1-25 (2-9)	काम न करणाऱ्या व्यक्तींचे व्यवसाय प्रकारानुसार व लिंगानुसार वर्गीकरण.	114	Classification of persons not at work by type of activity and sex.
1-26 (—)	प्रमुख भाषा बोलणारी कुटुंबे व त्यातील व्यक्तींची जिल्हावार संख्या.	116	Household and Household population by Languages mainly spoken Districtwise.
1-27 (—)	महाराष्ट्रात व बृहन्मुंबई मध्ये जन्म व नोंदणीचे ठिकाण यांनुसार स्थलांतराची लोकसंख्या.	120	Migrants population by place of birth and place of enumeration in Maharashtra, Greater Bombay.
1-28 (—)	महाराष्ट्रात स्थलांतराचे कारण व शेवटचे निवासस्थान.	121	Migrants by place of last residence and reason for Migration in Maharashtra.
2. पर्यावरण सांख्यिकी :			Environment Statistics :
2-1 (3-2)	सामान्यपणे पडणाऱ्या पावसाचे दिवस आणि पाऊस यांची मासिकवार आकडेवारी.	124	Monthwise normal number of rainy days and rainfall.
2-2 (3-1)	महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रांतील तपमान, १९८६.	126	Temperature at different centres in Maharashtra, 1986.
2-2 A(3-1)	महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रांनुसार सापेक्ष आर्द्रता, १९८६.	127	Relative humidity at different centres in Maharashtra, 1986.
2-3 (3-3)	विविध केंद्रांचे ठिकाणी पडलेला पाऊस, १९८६ ..	128	Rainfall at different centres, 1986.
2-4 (—)	पावसाची कक्षा व कालावधी	148	Spread and range of rainfall.
3. जीवनविषयक माहिती :			Vital Statistics :
3-1 (—)	ग्रामीण व नागरी भागातील नोंद झालेले जन्म दर व मृत्यू दर.	150	Registered Birth and Death Rates by Rural & Urban Area.
3-2 (—)	लिंग व लिंग प्रमाणाच्या प्रकारानुसार नोंद केलेल्या जन्मांची संख्या.	151	No. of Registered Births classified by sex & sex ratio of births.
3-3 (—)	ग्रामीण व नागरी भागातील लिंगानुसार नोंद केलेले मृत्यू	153	No. of Registered Deaths classified by Sex in Rural & Urban Area.
3-4 (—)	प्रमुख कारणांनुसार नोंद केलेल्या मृत्यूंची संख्या ..	154	Number of Registered deaths by principal causes.
3-5 (—)	लिंगानुसार व वयोगटानुसार नोंद केलेले मृत्यू ..	155	Number of Registered Deaths by age and sex.
3-6 (—)	नोंद केलेले बालमृत्यू दर व माता विषयक मृत्यूचे दर	156	Registered infant mortality rate and Registered maternal mortality rate.
3-7 (15-1)	महाराष्ट्र राज्यातील जीवनविषयक महत्वाचे दर	157	Important vital rates in respect of Maharashtra State.
3-8 (15-2)	जन्म दर, मृत्यू दर व बाल मृत्यू दर	158	Birth rates, death rates and infant mortality rates.
3-9 (15-3)	प्रमुख कारणांनुसार मृत्यूंची संख्या	159	Number of deaths by principal causes,
4. गृहनिर्माण :			Housing :
4-1 (25-1)	घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी ..	170	Classification of Houses according to use.
4-2 (25-2)	खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांची संख्या ..	174	Households by number of rooms occupied.
4-3 (—)	वापरातील निवासो घरे व प्रत्येक घरामागे व्यक्तींची संख्या.	177	Number of occupied residential houses and persons per house in 1981.

अनुक्रमणिका—चालू

CONTENTS—contd.

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	Item (2)
	आलेख	GRAPHS
1	वयोगटांनुसार लोकसंख्येची टक्केवारी	Percentage of population according to age group
2	राज्य उत्पन्न	State Income
3	दरडोई उत्पन्न	Per Capita Income
4	अन्नधान्य उत्पादन	Foodgrains Production
5	कृषि उत्पादनांचे निर्देशांक	Index number of Agricultural Production
6	विजेचा वापर	Electricity consumption
7	कारखाने आणि त्यातील रोजगार	Factories and factory employment
8	कामगारांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक	Consumer price index numbers for working class
9	सहकारी चळवळीची प्रगती	Growth of co-operation

टीप.—नवनिर्मित जिल्ह्यांची आकडेवारी उपलब्ध असल्यास वेगळी दाखविण्यात आलेली आहे.

Note.—The data for the newly created districts wherever available, is reported separately in this issue.

महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांच्या पुनर्रचनेविषयी टिप्पणी

जिल्ह्यांच्या पुनर्रचनेमुळे आणि जिल्ह्यांच्या नावातील बदलामुळे खालील बदल झाले आहेत :—

- (१) कुलाबा जिल्ह्याचे नाव १ मे १९८१ पासून बदलून “रायगड” असे ठेवण्यात आले आहे.
  - (२) त्यावेळच्या रत्नागिरी, कोल्हापूर, औरंगाबाद व परभणी या जिल्ह्यांची पुनर्रचना करून “सिंधुदुर्ग” व “जालना” हे दोन नवे जिल्हे दिनांक १ मे १९८१ पासून करण्यात आले आहेत.
  - (३) त्यावेळच्या उस्मानाबाद, सोलापूर, बीड व चंद्रपूर या जिल्ह्यांची पुनर्रचना करून “लातूर” व “गडचिरोली” हे नवे जिल्हे अनुक्रमे दिनांक १६ ऑगस्ट १९८२ व दिनांक २६ ऑगस्ट १९८२ पासून करण्यात आले आहेत.
- नवनिर्मित जिल्ह्यांची आकडेवारी सध्या उपलब्ध असल्यास ती या पुस्तिकेत वेगळी दाखविण्यात आलेली आहे.

Note on reorganisation of Districts in Maharashtra

The following changes have been effected on account of reorganisation of the districts and change in name of districts :—

- (1) The name of Kulaba district is changed to “Raigad” district with effect from 1st May 1981.
- (2) Two new districts “Sindhudurg” and “Jalna” have been created, with effect from 1st May 1981, by reorganising then existing districts of Ratnagiri, Kolhapur, Aurangabad and Parbhani.
- (3) Two new districts, “Latour” and “Gadchiroli” have been created, respectively with effect from 16th August 1982 and 26th August 1982, by reorganising then existing districts of Osmanabad, Solapur, Beed and Chandrapur.

The data for the newly created districts if readily available, is reported separately in this issue.

आलेख क्रमांक ८

CHART NO. 8

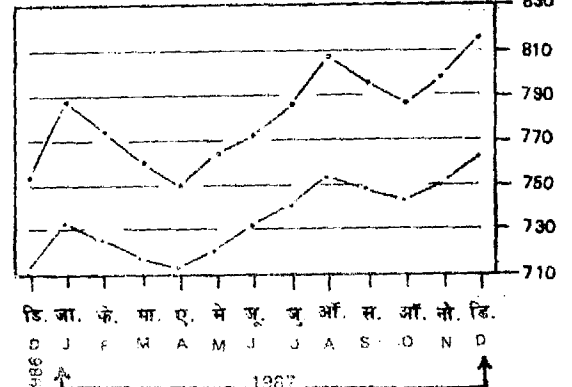
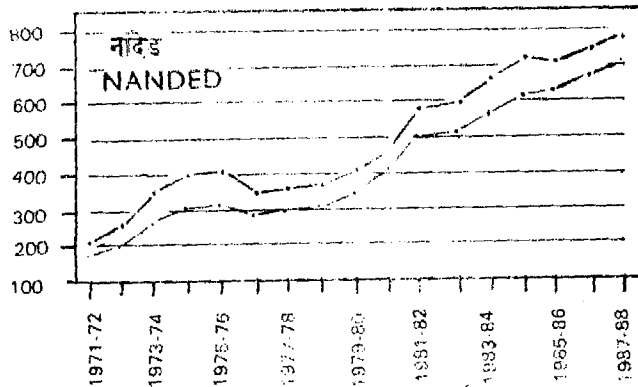
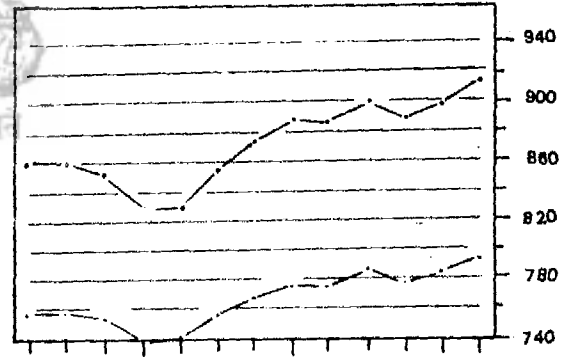
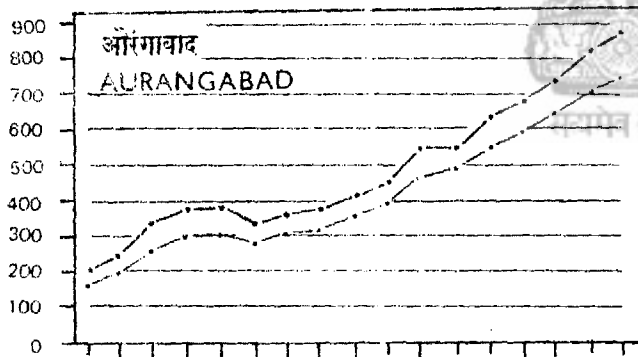
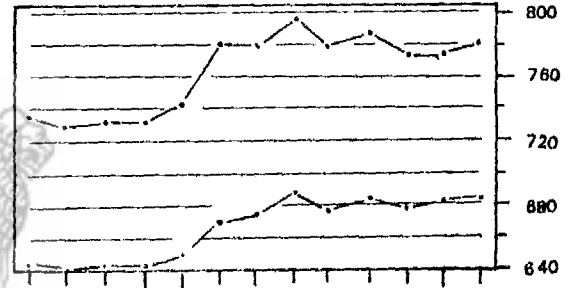
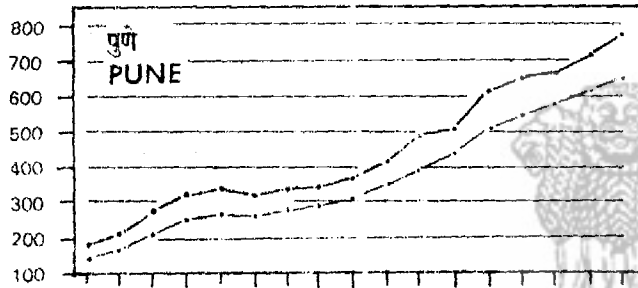
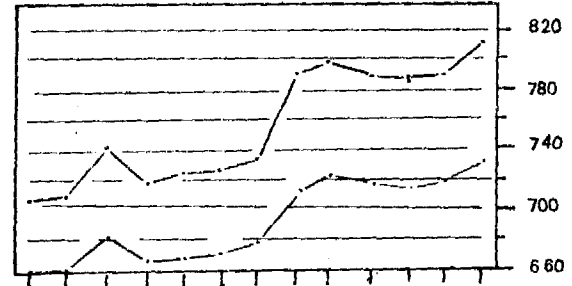
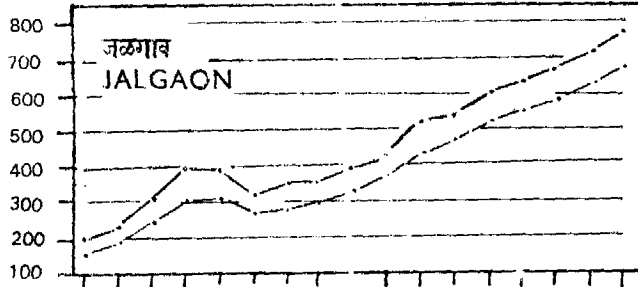
कामगारांकरिता ग्राहक किंमतींचे निर्देशांक

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS

FOR WORKING CLASS

पायाभूत वर्ष BASE YEAR 196 = 100

अन्न — FOOD
सर्वसाधारण निर्देशांक — ALL COMMODITIES

दि. जा. के. मा. ए. मे. जू. जु. ऑ. स. ऑ. नो. दि.
1986 J F M A M J J A S O N D 1987

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई

नवीन संश्लेषणीय वर्षावरील
AVERAGE FOR NINE MONTHS

DIRECTORATE OF ECONOMICS & STATISTICS, BOMBAY

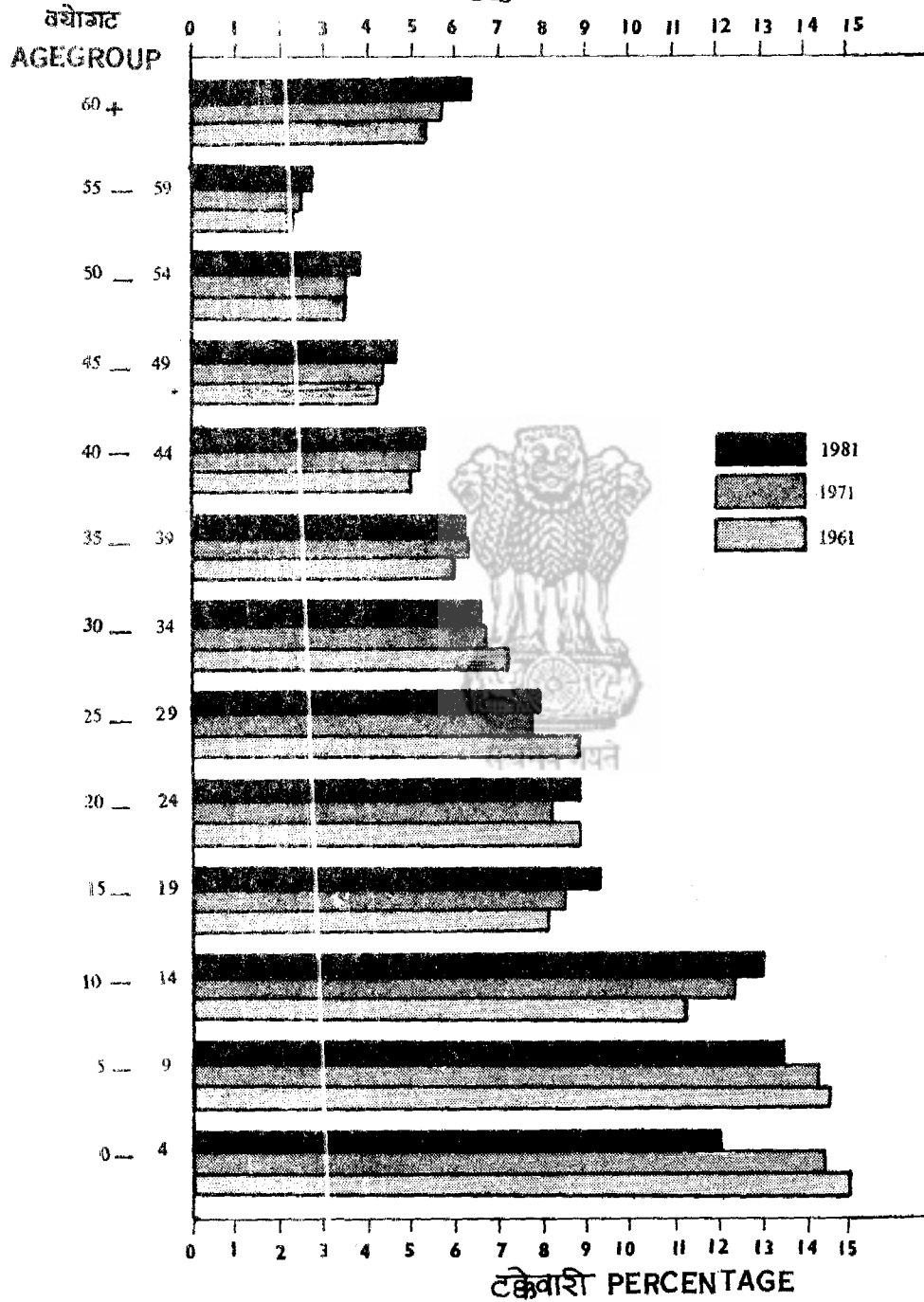
अन्तः समाप्त

आलेख क्रमांक १

CHART NO. 1

वयोगटांनुसार लोकसंख्येची टक्केवारी

PERCENTAGE OF POPULATION
ACCORDING TO AGE GROUP
टक्केवारी PERCENTAGE

राज्य उत्पन्न STATE INCOME

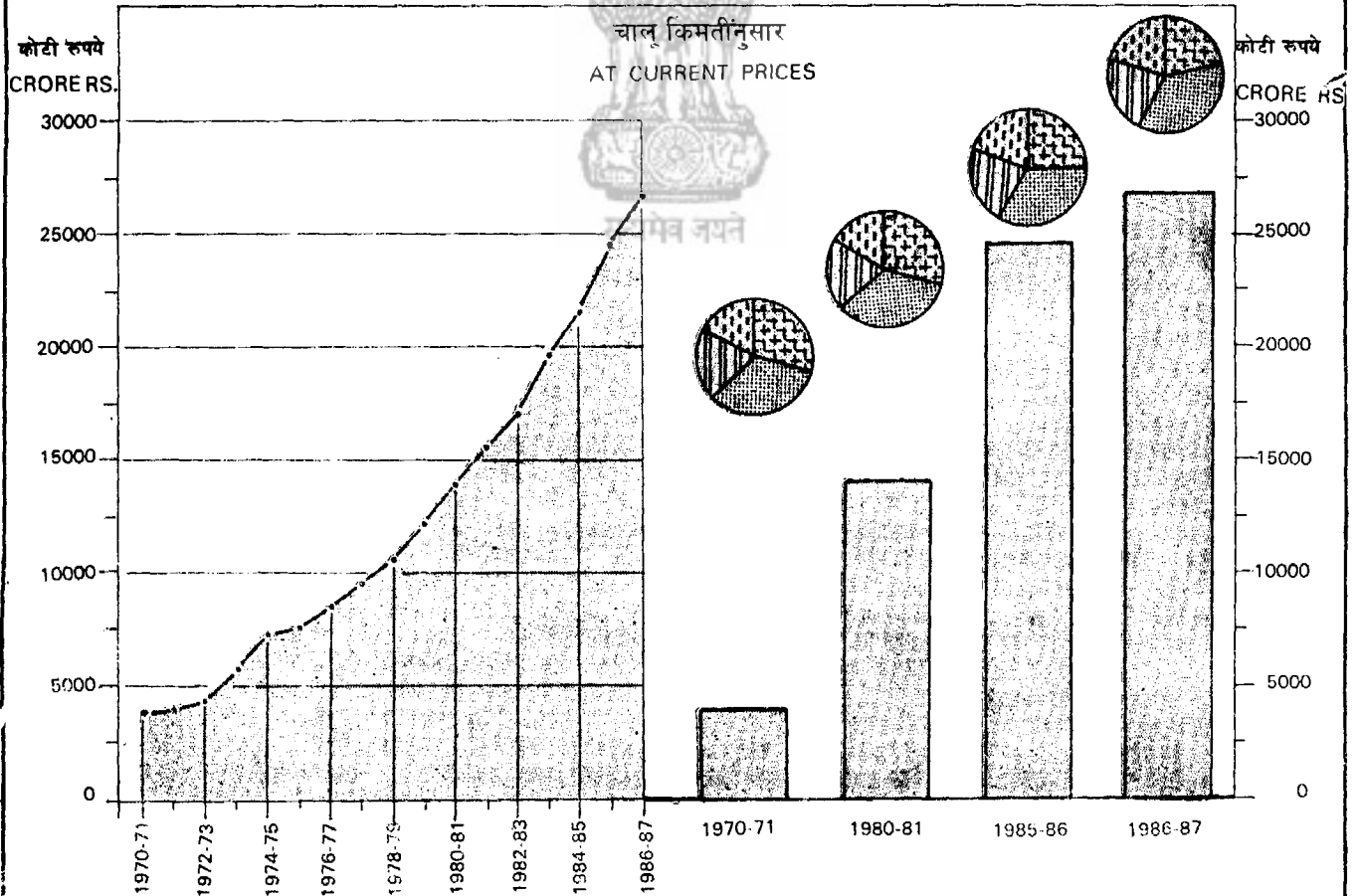
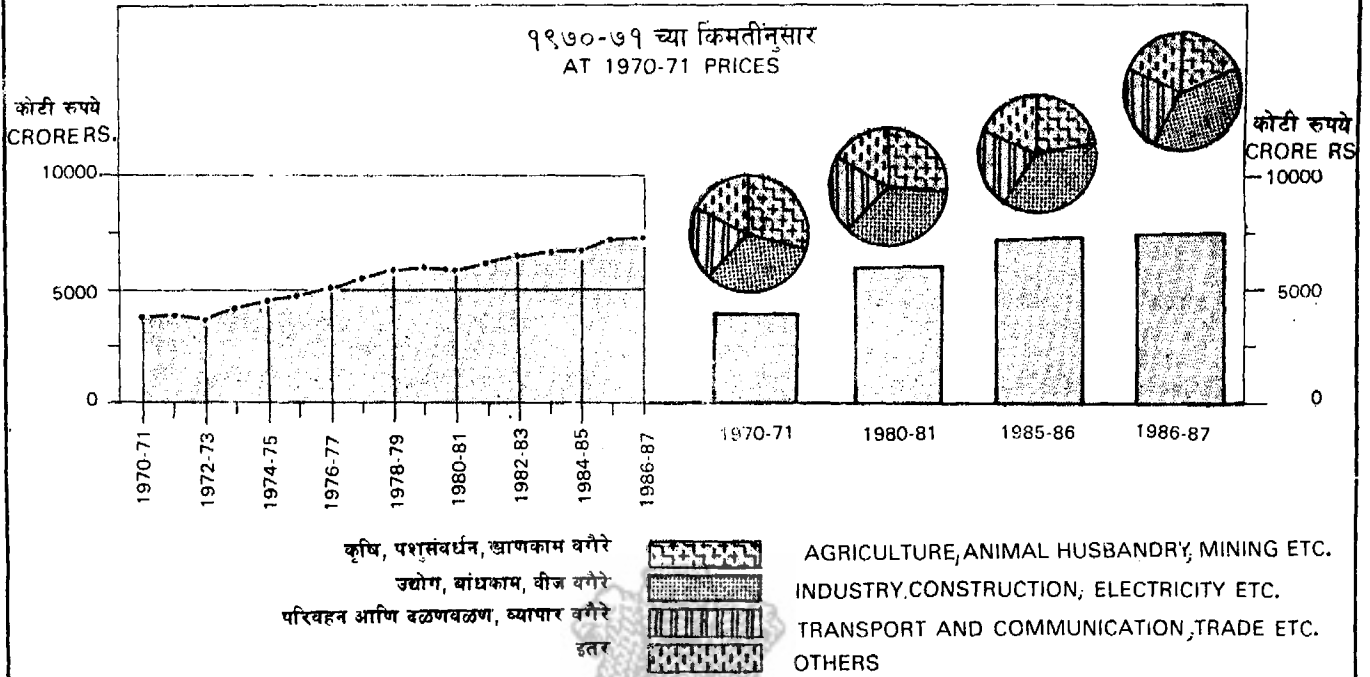
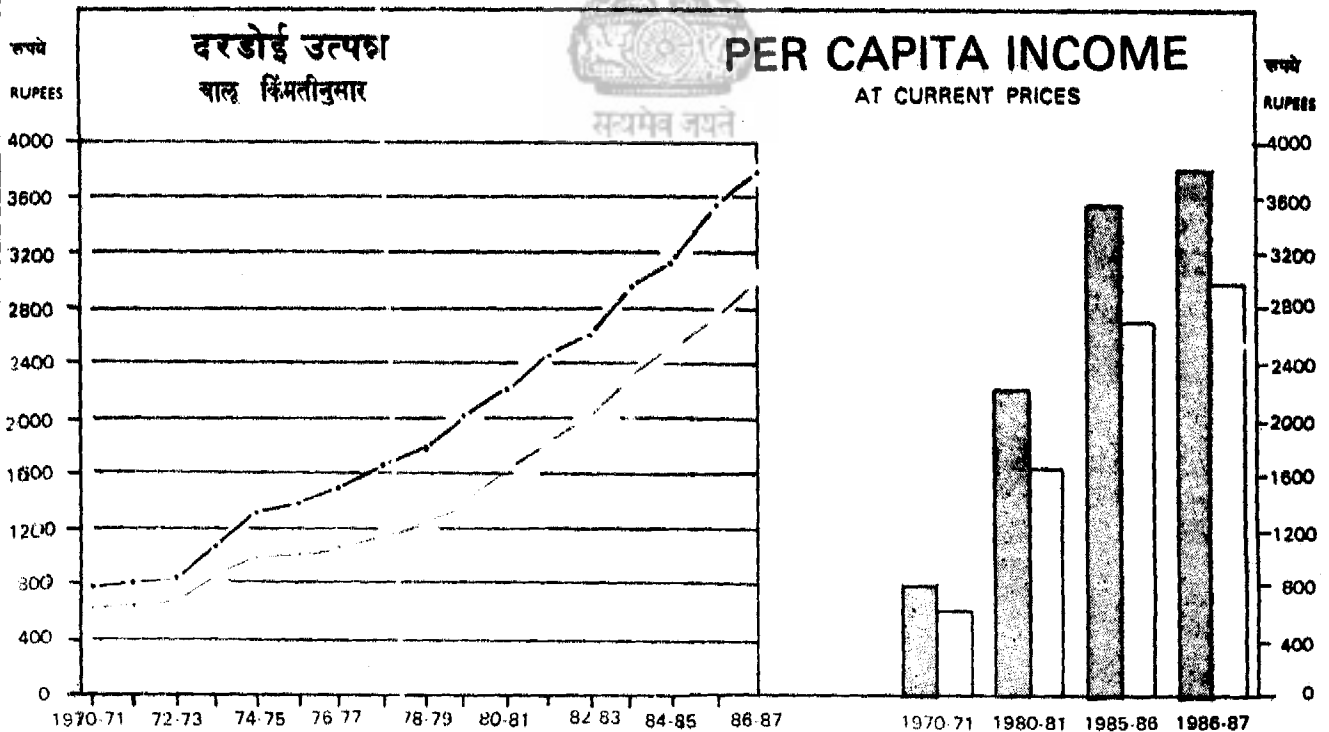
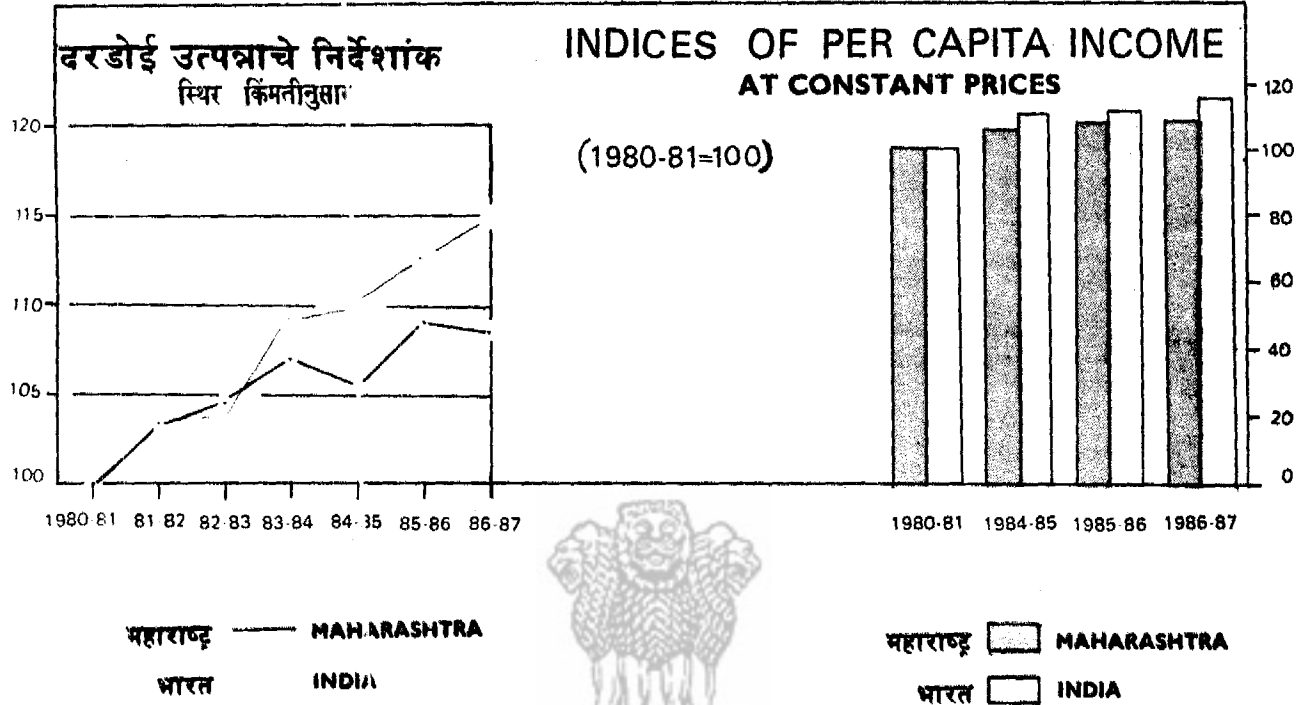

CHART NO 3

आलेख क्रमांक ३

दरडोई उत्पन्न PER CAPITA INCOME

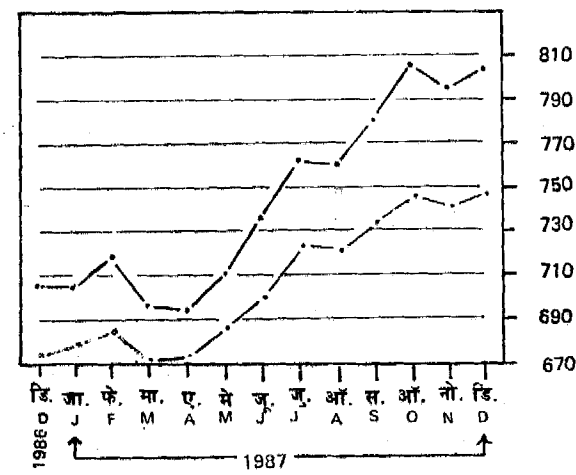
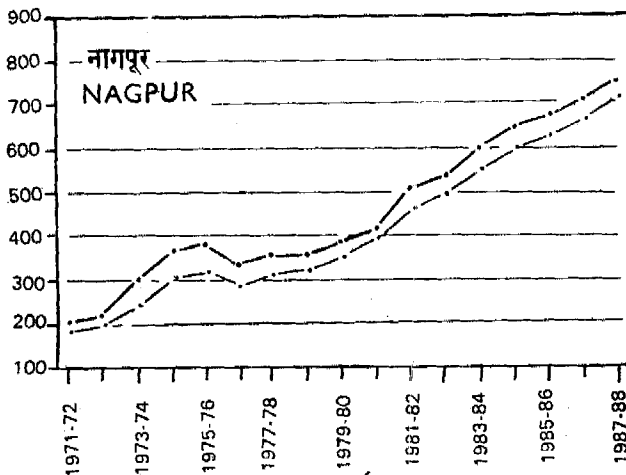
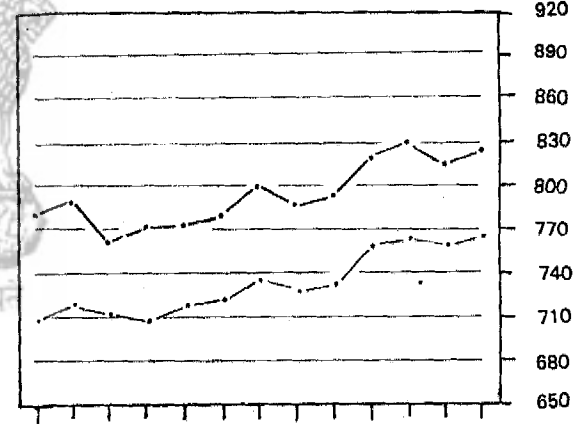
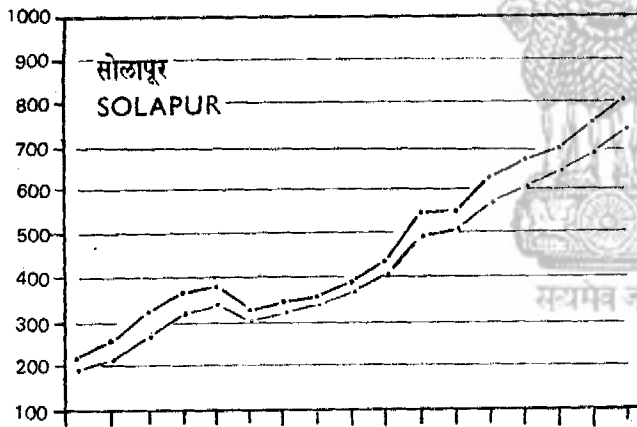
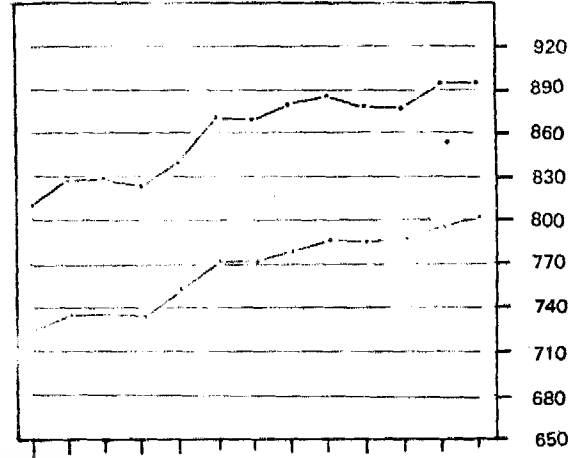
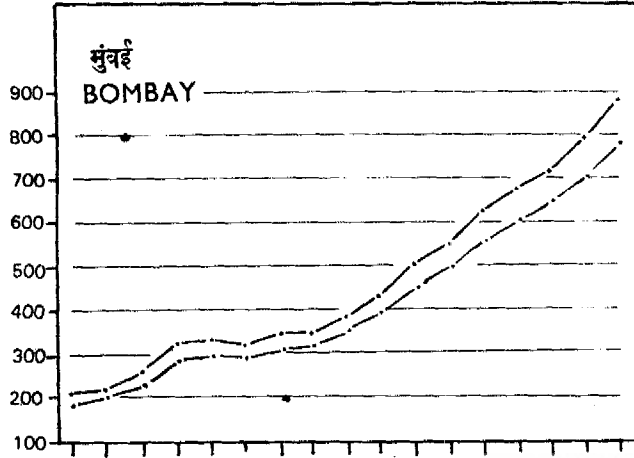
कामगारांकरिता ग्राहक किंमतींचे निर्देशांक CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS

पायाभूत वर्ष BASE YEAR 1960=100

FOR WORKING CLASS

अन्न — FOOD

सर्वसाधारण निर्देशांक — ALL COMMODITIES

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई 1987-88 { नऊ महिन्यांची सरासरी
AVERAGE FOR NINE MONTHS

DIRECTORATE OF ECONOMICS & STATISTICS, BOMBAY

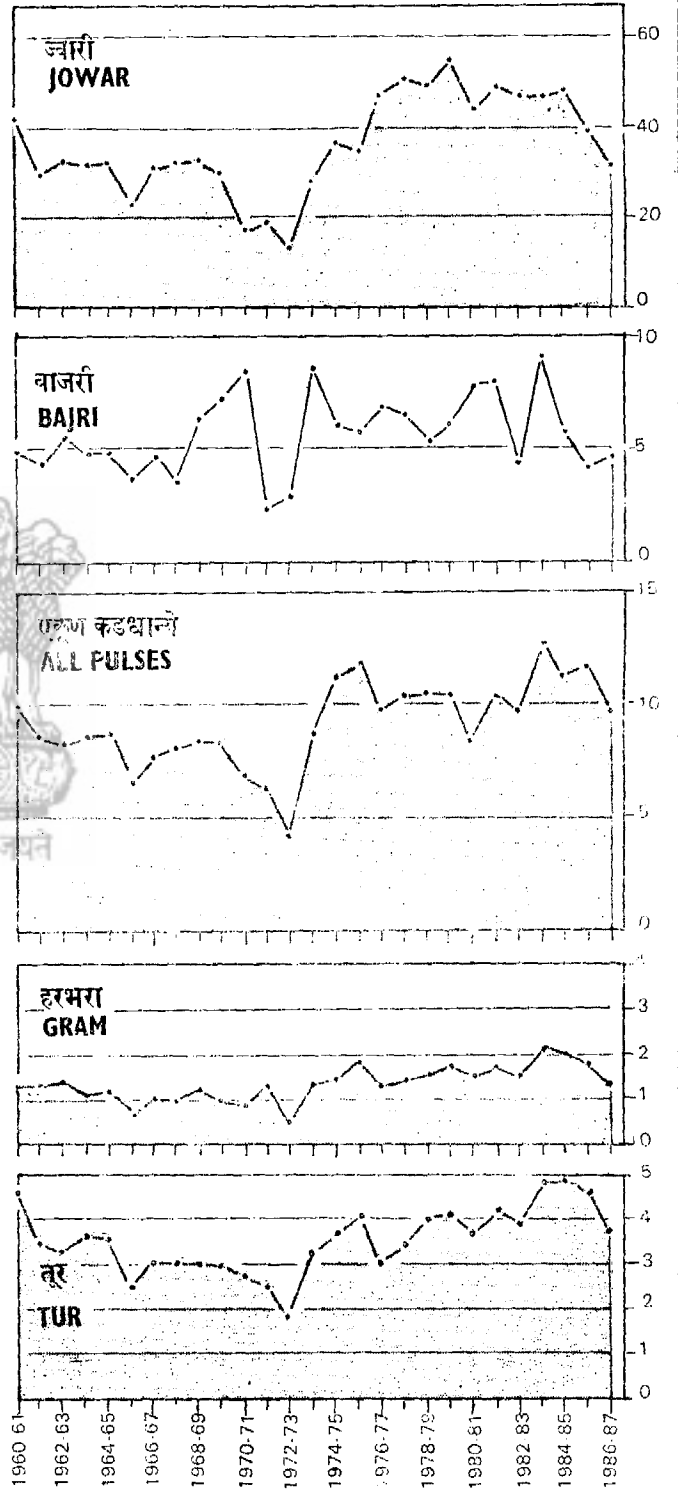
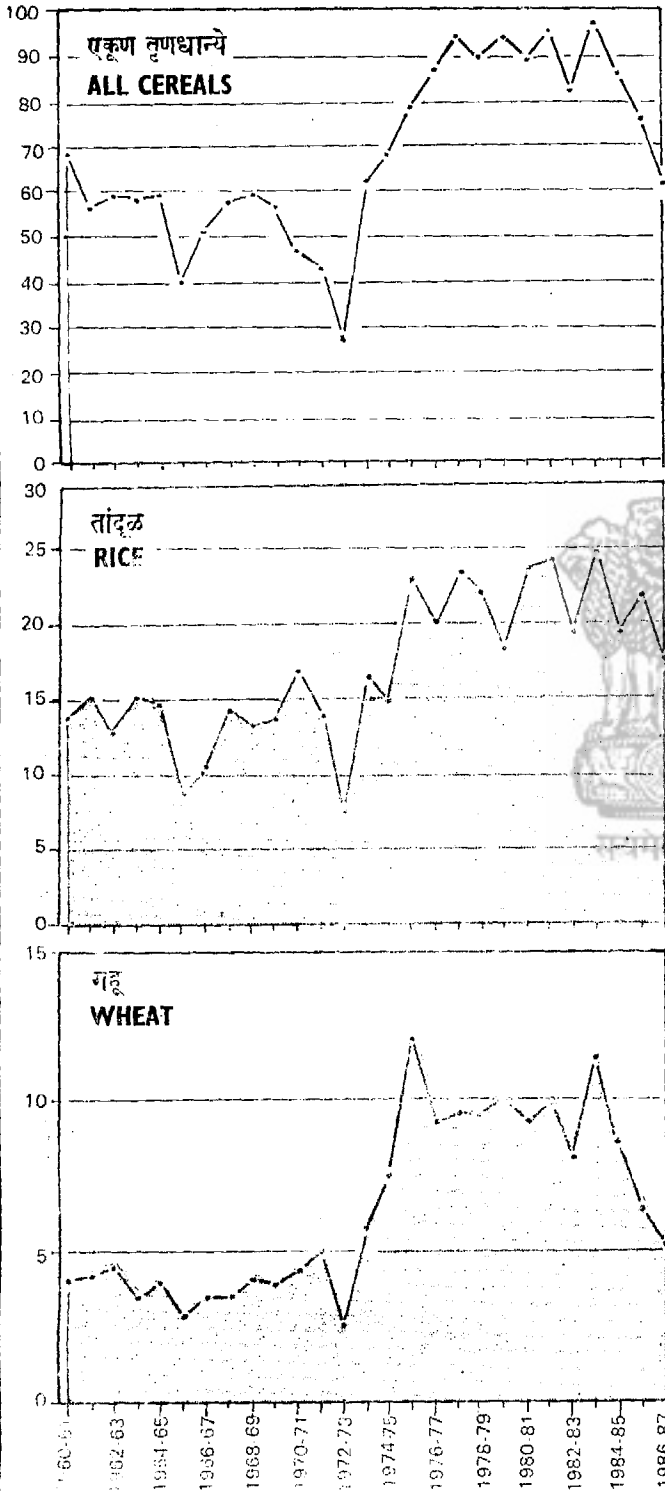
पुढे चालू CONTINUED

अन्नधान्य उत्पादन

FOODGRAINS PRODUCTION

तृणधान्ये आणि कडधान्ये
CEREALS & PULSES

(आकडे लक्ष मेट्रिक टनांत दिले आहेत)
(FIGURES IN LAKH TONNES)

आलेख क्रमांक ६

CHART NO. 6

दशलक्ष किलोवॉट तास

MILLION KWH

विजेचा वापर ELECTRICITY CONSUMPTION

घरगुती दिवाबत्ती व लहान प्रमाणावर वीजशक्ती

DOMESTIC LIGHT AND SMALL POWER

वाणिज्यिक दिवाबत्ती व लहान प्रमाणावर वीजशक्ती

COMMERCIAL LIGHT AND SMALL POWER

उद्योगधंद्याकरिता वीज

INDUSTRIAL POWER

सार्वजनिक दिवाबत्ती

PUBLIC LIGHTING

कर्षण (वाहनासाठी)

TRACTION

जलसिंचन व जलापनयन

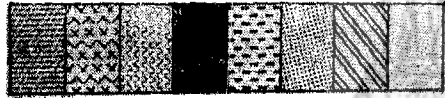
IRRIGATION AND DEWATERING

सार्वजनिक पाणीपुरवठ्याची कामे

PUBLIC WATER WORKS

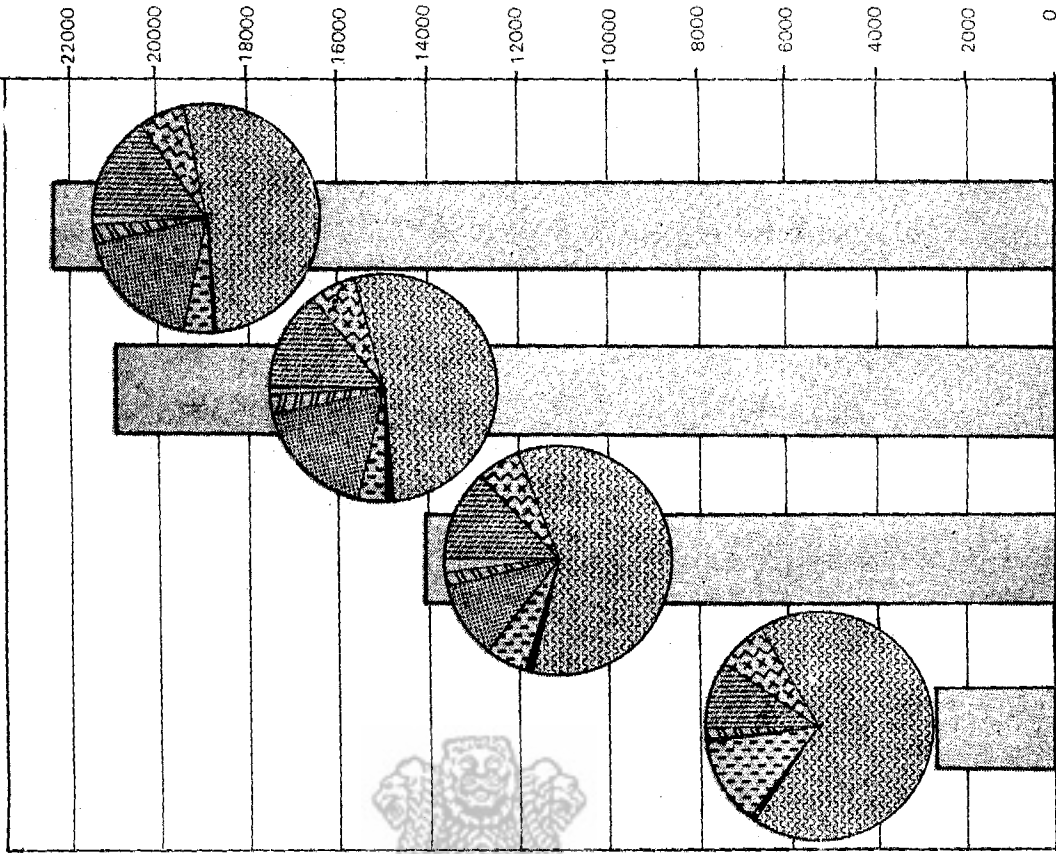
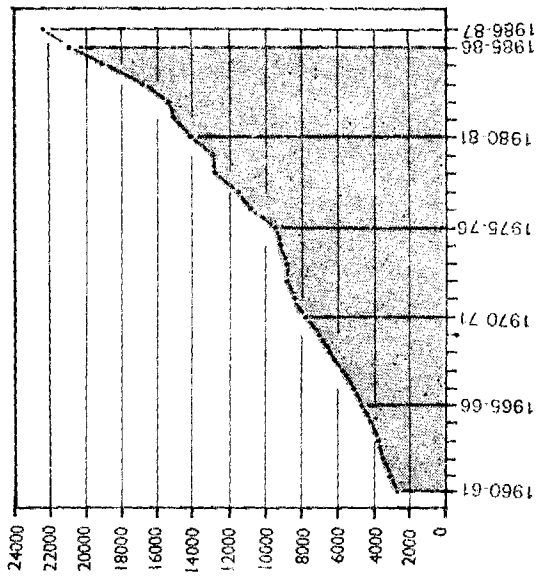
संकीर्ण

MISCELLANEOUS

दशलक्ष किलोवॉट तास

MILLION KWH

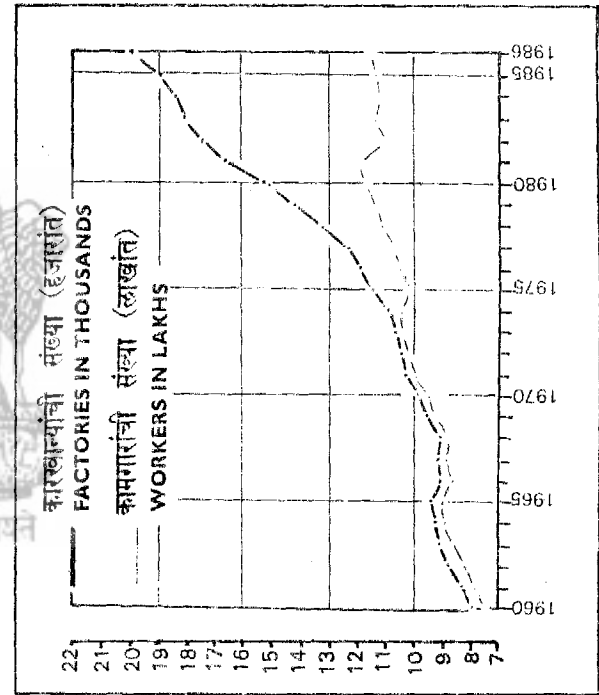
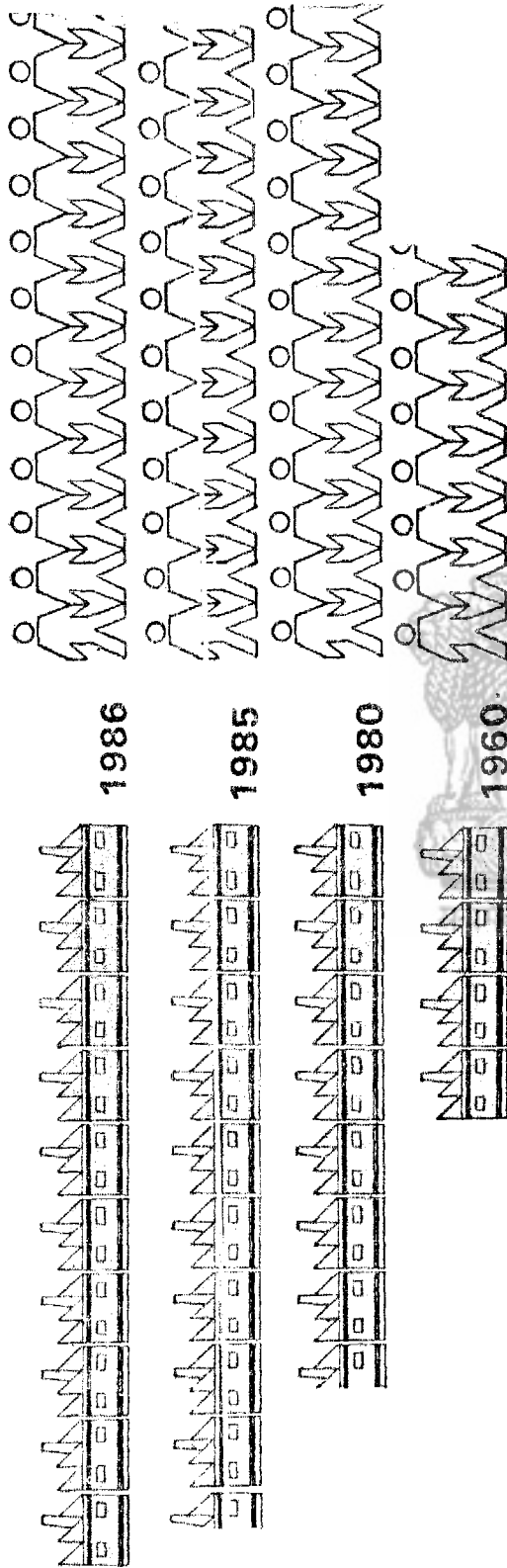
1960-61 1980-81 1985-86 1986-87

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई

DIRECTORATE OF ECONOMICS & STATISTICS, BOMBAY

कारखाने आणि त्यांतील रोजगार

FACTORIES AND FACTORY EMPLOYMENT

दोन हजार कारखाने
2 THOUSAND FACTORIES

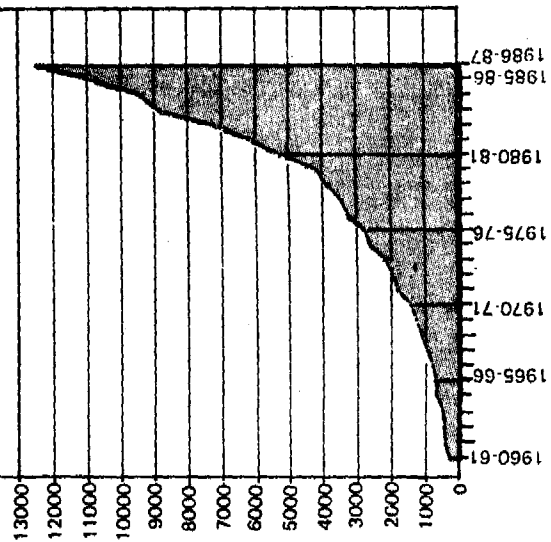
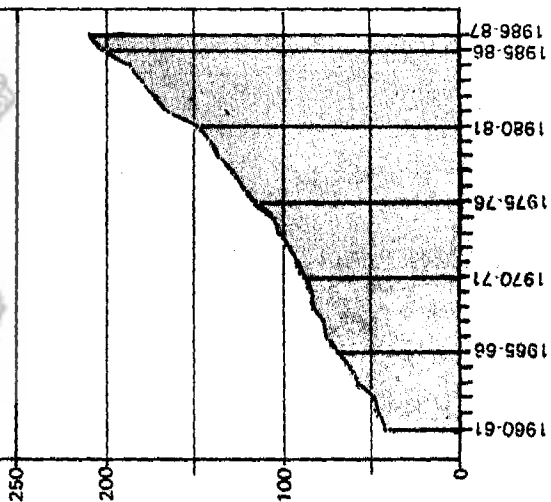
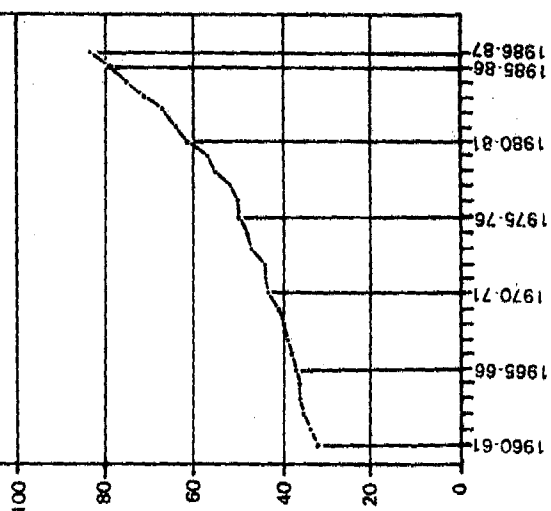
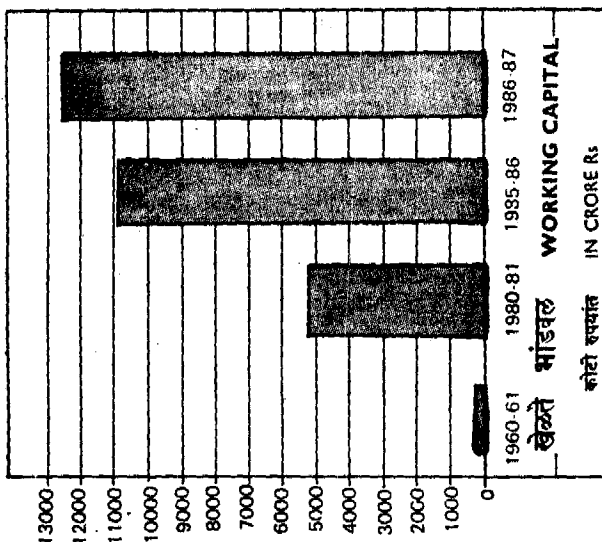
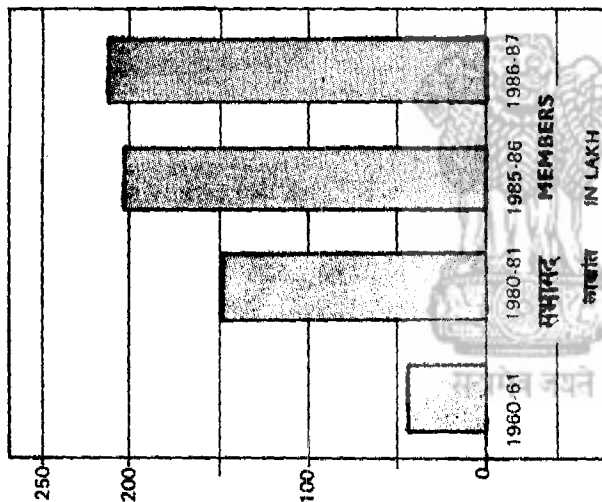
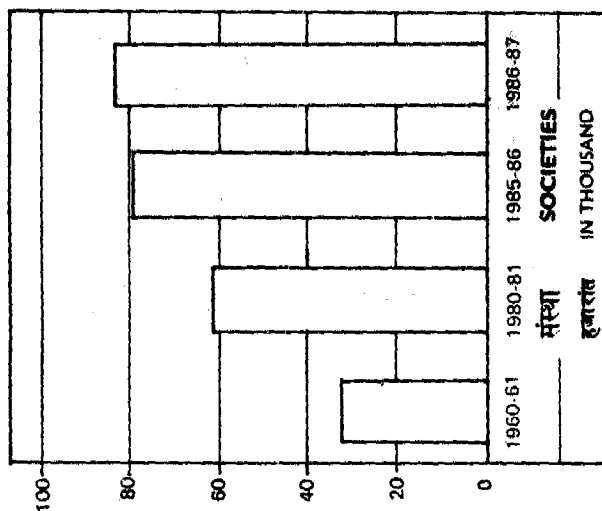

एक लाख कामगार
1 LAKH WORKERS

सहकारी चळवळीची प्रगती

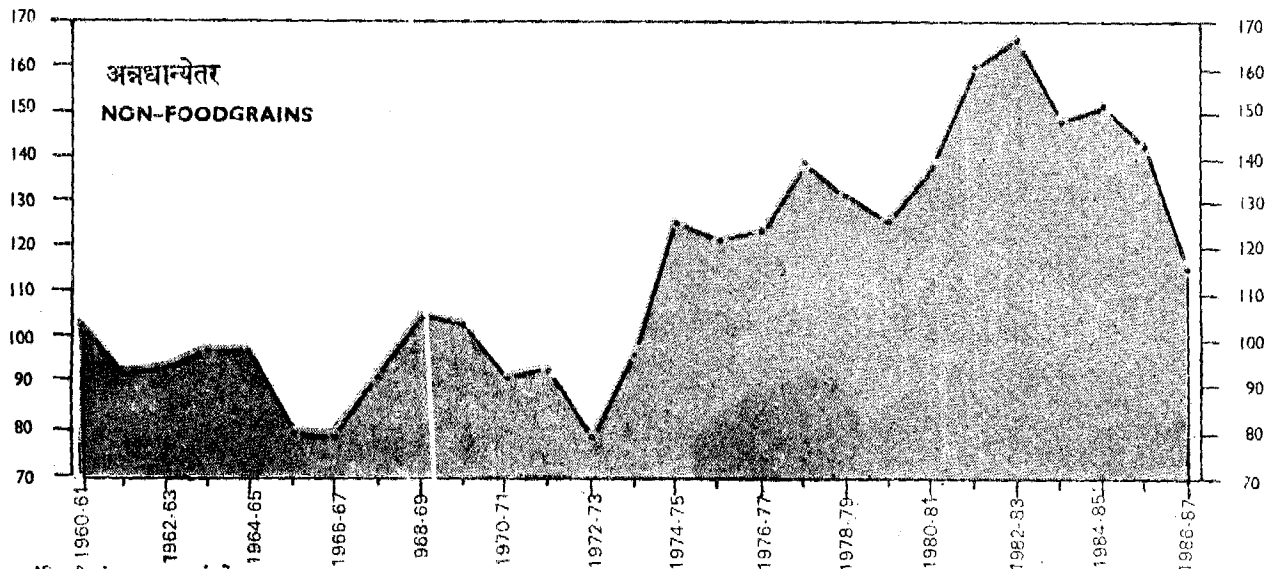
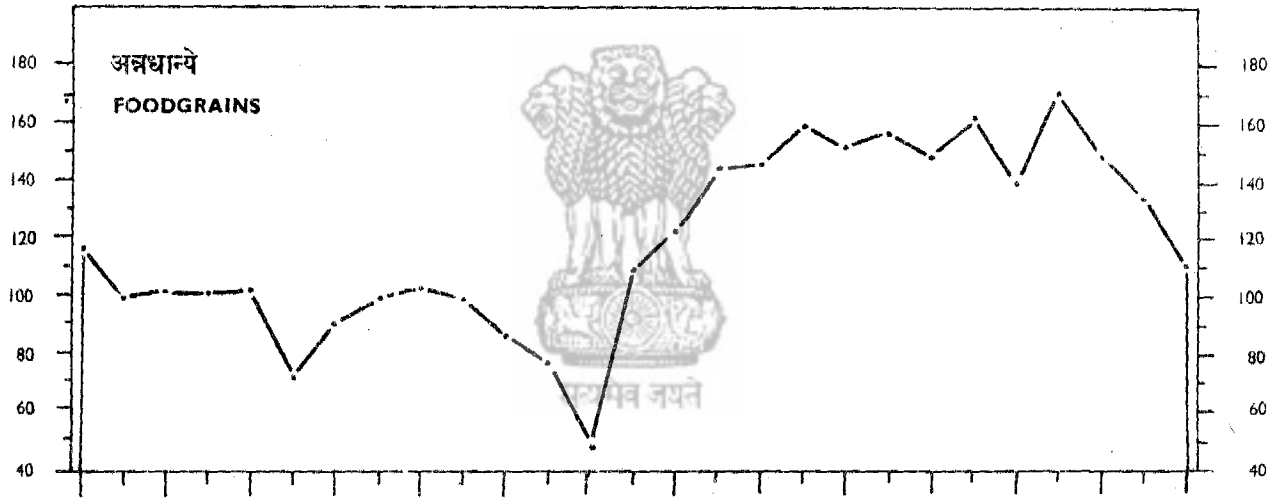
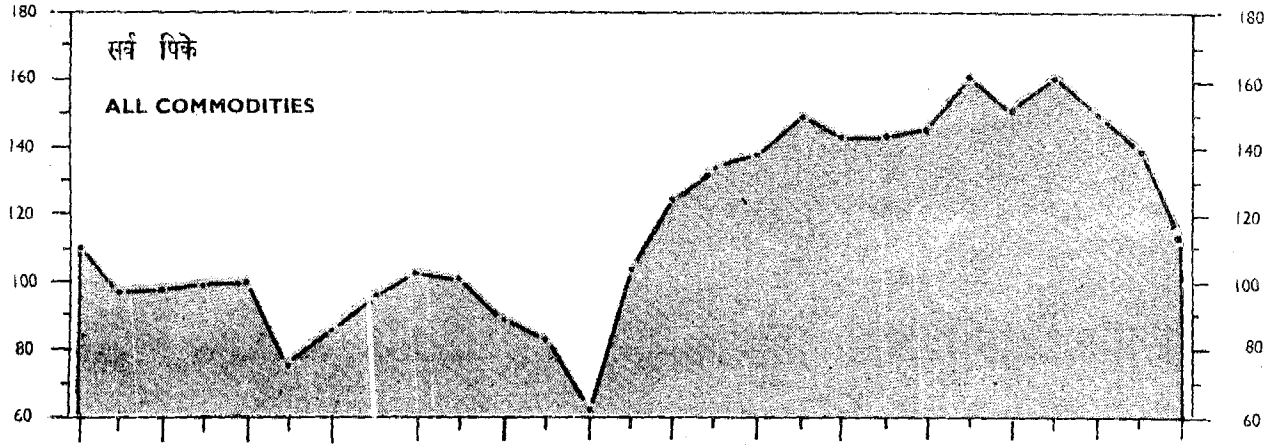
GROWTH OF CO-OPERATION

कृषि उत्पादनांचे निर्देशांक

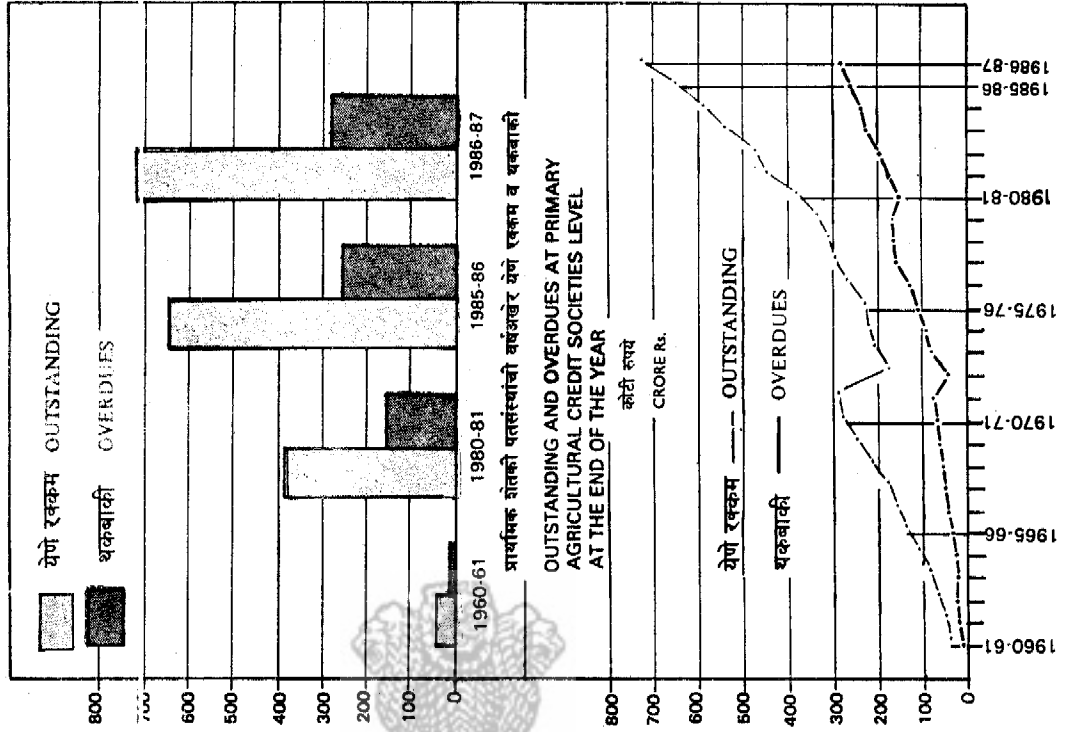
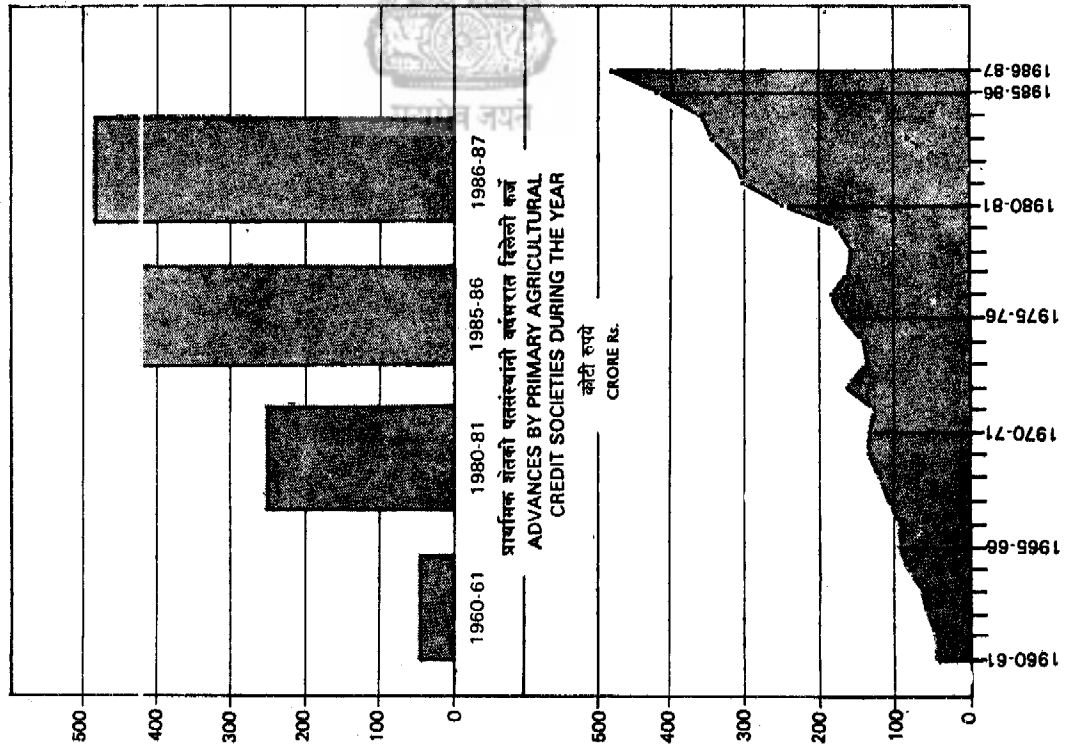
INDEX NUMBERS OF AGRICULTURAL PRODUCTION

पाया/BASE 1967-70 = 100

सहकारी चळवळीची प्रगती

GROWTH OF CO-OPERATION

दृष्टीक्षेपात महाराष्ट्र/MAHARASHTRA STATE AT A GLANCE
सामान्य माहिती/GENERAL INFORMATION

अनुक्रमांक Sr. No.	बाब	परिमाण	माहिती Particular	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
भौगोलिक स्थान—				Location—	
1	उत्तर अक्षांश	अंश ..	16.4 to 22.1	Degrees	North latitude (degrees)
	पूर्व रेखांश	" ..	72.6 to 80.9	Do.	East longitude (degrees)
2	विभाग	संख्या ..	6	Number	Divisions
3	जिल्हे	" ..	30	Do.	Districts
4	तालुके	" ..	303	Do.	Talukas
5	शहर/शहर संकुले	" ..	307†	Do.	City and Town units/UAS
6	एक लाख लोकसंख्येहून अधिक लोकसंख्या असलेला शहर.	" ..	25†	Do.	City having more than one lakh Population.
7	गावे वस्ती असलेली	" ..	39,354†	Do.	Villages--Inhabited
	वस्ती नसलेली	" ..	2,479†		Uninhabited
8	क्षेत्रफळ	चौ. किलोमीटर ..	3,07,690†	Sq. Kilometres	Area
9	किताऱ्याची लांबी	किलोमीटर ..	720	Kilometres	Length of the coast-line
शेती—				Agriculture—	
	निव्वळ लागवडीचे क्षेत्र (१९८६-८७)	हजार हेक्टर ..	18,031	Thousand hectare.	Net area sown (1986-87)
	एकूण लागवडीखालील क्षेत्र (१९८६-८७)	" ..	19,942	Do.	Gross Cropped area (1986-87)
	मिळनाखालील एकूण क्षेत्र (१९८५-८६)	" ..	2,462	Do.	Cross irrigated area (1986-87)
11	एकूण गव्हाण (१९८२)	हजारात ..	30,919	Thousand No.	Total Livestock
12	एकूण धनव्याप्त क्षेत्र (१९८६-८७)	चौ. कि. मी. ..	63,871	Sq. Km.	Total forest area
कारखाने— (१९८६-८७)				Factories—	
	(i) चालू कारखाने	" ..	19,966	Number	Working factories
	(ii) कामगारांची दैनिक सरासरी	" ..	1150	Thousand number.	Average daily number of workers.
14	विजेचा वापर एकूण (१९८६-८७)	दशलक्ष कि. वॅ. ता. ..	30,131	Million Kwh.	Electricity consumed Total (1986-87)
राज्य उत्पन्न—				State Income—	
	(i) चालू किमतीनुसार उत्पन्न (१९८६-८७)	कोटी रुपयात ..	26,718.5@	Crore Rs.	Income at Current Prices
	(ii) चालू किमतीनुसार दरडोई उत्पन्न	रुपये ..	37,929@	Rs.	Per capita income at current prices
रस्त्याची लांबी— (३१-३-८७ रोजी)				Road length—(31-3-87)	
	(i) एकूण	किलोमीटर ..	163108	Kilometres	Total
	(ii) पृष्ठांकित	" ..	103562	Surfaced	

@ प्राथमिक अंदाज/Preliminary Estimate.

†१९८१ जनगणना/1981 Population Census.

भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA

अनुक्रमांक S. No.	वाच	परिमाण	महाराष्ट्र Maharashtra	भारत India	महाराष्ट्राची भारताशी तुलना (शेकडेवारी) Comparison of Maharashtra with India (Percentage)	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
1.	लोकसंख्या (१९८१ ची जनगणना) —						Population (1981-Census) —
1.1	(अ) ग्रामीण लोकसंख्या .. हजारत .. (ब) ग्रामीण लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	हजारत .. शेकडेवारी ..	40,791 65.0	5,25,457* 76.7	7.8 ..	Thousand Percentage	(a) Rural Population (b) Percentage of rural population to total population.
1.2	(अ) नागरी लोकसंख्या .. हजारत .. (ब) नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	हजारत .. शेकडेवारी ..	21,993 35.0	1,59,727* 23.3	13.8 ..	Thousand Percentage	(a) Urban population (b) Percentage of urban population to total population.
1.3	(अ) एकूण लोकसंख्या .. .. हजारत .. (१) पुरुष .. .. .. (२) स्त्रिया	हजारत .. " .. " ..	62,784 32,415 30,369	6,85,185* 3,54,398* 3,30,787*	9.2 9.4 9.5	Thousand Do. .. Do. ..	(a) Total population. (i) Male (ii) Female
1.4	(अ) वर्गीकृत जाती व जमाती यांची लोकसंख्या (१९८१). (ब) वरील लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	" .. शेकडेवारी ..	10,252 16.3	1,56,383 22.8	6.6 ..	Do. .. Percentage	(a) Population of scheduled Castes and Scheduled tribes. (b) Percentage of above population to total population.
1.5	(अ) एकूण मुख्यतः काम करणारे .. हजारत .. (ब) एकूण काम करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	हजारत .. शेकडेवारी ..	24,302 38.7	2,22,517@ 35.5	10.9 ..	Thousand Percentage	(a) Total main workers. (b) Percentage of total main workers to total population.
1.6	(अ) सीमांतक काम करणारे .. हजारत .. (ब) सीमांतक काम करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	हजारत .. शेकडेवारी ..	2,416 3.9	22,088@ 3.3	10.9 ..	Thousand Percentage	(a) Marginal workers. (b) Percentage of marginal workers to total population.
1.7	(अ) एकूण काम न करणारे .. हजारत .. (ब) एकूण काम न करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	हजारत .. शेकडेवारी ..	36,066 57.4	42,068 @ 63.2	8.6 ..	Thousand Percentage	(a) Total non-workers. (b) Percentage of total non-workers to total population.
1.8	लोकसंख्येची घनता .. .. दर चौरस किलोमीटर मागे लोकसंख्या.		204	216††	..	Persons per sq. km.	Density of population.
1.9	साक्षरतेचे प्रमाण —						Literacy percentage —
	(१) पुरुष .. .. शेकडेवारी ..		58.79†	45.89	..	Percentage	(i) Male
	(२) स्त्रिया .. .. शेकडेवारी ..		34.79†	24.82	..	Percentage	(ii) Female
	(३) एकूण .. .. शेकडेवारी ..		47.18†	36.23	..	Percentage	(iii) Persons
1.10	स्त्री-पुरुष प्रमाण .. .. दर १,००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या.		937†	934	..	Females per 1,000 males.	Sex ratio

*जनगणना घेणे शक्य नसल्यामुळे आसामची अंदाजित लोकसंख्या घेतून व पाकिस्तान व चीन यांनी जम्मू व काश्मीरमधील बळकावलेल्या प्रदेशातील लोकसंख्या वगळून.

* Includes projected population of Assam, where census could not be held but excludes population of areas in Jammu and Kashmir under unlawful occupation at Pakistan and China where census could not be taken.

@अस्थायी व आसाम सोडून/Provisional and excluding Assam.

†सुधारित व अंतिम/Revised and final.

††जम्मू व काश्मीर सोडून/Excluding Jammu and Kashmir.

भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
1.11	१९७१-८१ मध्ये झालेली लोकसंख्ये- शेकडेवारी.. तोल शेकडा वाढ.		24.75	25.00	..	Percentage	Percentage growth of population during 1971-81.
2.	शेती (१९८४-८५)						Agriculture (1984-85)-
2.1	कसलेले क्षेत्र (निव्वळ) .. .. लाख हेक्टरांत		180	1,407	12.8	Lakh hectares	Net area sown.
2.2	कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राची एकूण भोगो- शेकडेवारी लक्ष क्षेत्राशी टक्केवारी.		58.7	42.8	..	Percentage	Percentage of net area sown to geographical area.
2.3	लागवडीखालील एकूण क्षेत्र .. लाख हेक्टरांत		204	1,760	11.6	Lakh hectares	Gross cropped area.
2.4	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र .. लाख हेक्टरांत		27	541	5.0	Do. ..	Gross irrigated area.
2.5	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्राची लाग- शेकडेवारी .. वडीखालील एकूण क्षेत्राशी टक्के- वारी.		13.1	30.7	..	Percentage	Percentage of gross irrigated area to gross cropped area.
	प्रमुख पिकाखालील क्षेत्र (१९८४-८५ ते १९८६-८७ या वर्षांची सरासरी)---						Area under principal crops (average for year 1984-85 to 1986-87)-
2.6	तांदूळ .. .. हजार हेक्टर		29	41,023	3.7	Thousand hectares	Rice
2.7	गहू .. .. " ..		869	140	3.8	Do. ..	Wheat
2.8	ज्वारी .. .. " ..		6,507	15,809	4.2	Do. ..	Jowar
2.9	बाजरी .. .. " ..		1,742	10,837	16.1	Do. ..	Bajri
2.10	एकूण तृणधान्ये .. .. " ..		11,123	1,03,543	10.7	Do. ..	All cereals
2.11	एकूण कडधान्ये .. .. " ..		2,843	23,070	12.3	Do. ..	All pulses
2.12	एकूण अन्नधान्ये (तृणधान्ये व कड- धान्ये)		13,966	1,26,613	11.0	Do. ..	All foodgrains (cereals and pulses).
2.13	उस .. .. " ..		268	2,966	9.0	Do. ..	Sugarcane
2.14	कापूस .. .. हजार हेक्टर		2,710	7,348	36.9	Thousand hectares.	Cotton
2.15	भूईमूग .. .. " ..		714	7,348	9.7	Do. ..	Groundnut
	प्रमुख पिकांचे उत्पादन (१९८४-८५ ते १९८६-८७ या वर्षांची सरासरी)---						Outturn of principal crops (average for year 1984-85 to 1986-87.)---
2.16	तांदूळ .. .. हजार टन ..		2,612	18,716	3.2	Thousand tonnes.	Rice
2.17	गहू .. .. " ..		678	45,619	1.5	Do. ..	Wheat
2.18	ज्वारी .. .. " ..		3,939	10,105	39.0	Do. ..	Jowar
2.19	बाजरी .. .. " ..		483	4772	10.1	Do. ..	Bajri
2.20	एकूण तृणधान्ये .. .. " ..		7,469	1,34,480	5.6	Do. ..	All Cereals
2.21	एकूण कडधान्ये .. .. " ..		1,084	12,431	8.7	Do. ..	All pulses.
2.22	एकूण अन्नधान्ये (तृणधान्ये व अन्न- धान्ये)		8,533	1,46,911	5.8	Do. ..	All Foodgrains (cereals and pulses).
2.23	उस (गुळ) .. .. " ..		23,655	75,566	13.5	Do. ..	Sugarcane (Gur)
2.24	कापूस (सरकी काढलेला) .. .. " ..		246	1,372	17.9	Do. ..	Cotton (Lint)
2.25	भूईमूग .. .. " ..		586	5975	9.8	Do. ..	Groundnut
3.	पशुसंवर्धन (१९८२)---						Animal Husbandry (1982)---
3.1	एकूण पशुधन .. .. हजारत ..		30,919	4,19,545	7.4	Thousand numbers.	Total livestock
3.2	एकूण गार्ड-बैल .. .. " ..		16,162	92,453	8.4	Do. ..	Total cattles
3.3	गार्ड-बैल---						Cattles ---
	(१) तीन वर्षांवरील बैल .. .. " ..		8,560	94,305	9.1	Do. ..	(i) Males over 3 years.
	(२) तीन वर्षांवरील गार्ड .. .. " ..		7,110	86,081	8.3	Do. ..	(ii) Females over 3 years.

भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
3.4	एकूण म्हशी-रेडे .. .. हजारत ..	3,972	69,184	5.1	Thousand numbers	Total buffaloes	
3.5	म्हशी-रेडे—					Buffaloes—	
	(१) तीन वर्षांवरील रेडे	766	16,242	4.7	Thousand numbers.	(i) Males over 3 years	
	(२) तीन वर्षांवरील म्हशी	3,212	53,442	5.8	Do. ..	(ii) Females over 3 years	
3.6	एकूण मेंढरे व शेळ्या	10,376	1,04,017	10.1	Do. ..	Total Sheep and goats	
3.7	एकूण घोडे, शिगरे व गीरे	49	899	5.5	Do. ..	Total horses and ponies.	
3.8	इतर पशुधन	360	52,392	0.8	Do. ..	Other livestock	
3.9	कोवड्या, बदके व गिरे	19,844	2,07,739	9.6	Do. ..	Total poultry	
3.10	ट्रॅक्टर	22	519	4.2	Do. ..	Tractors	
3.11	सिंचनाकरिता वापरलेली इंजिने व पंप	139	3,101	4.5	Do. ..	Oil engines with pumps for irrigation purposes.	
3.12	सिंचनाकरिता वापरलेले विद्युत पंप	449	3,568	12.6	Do. ..	Electric pumps for irrigation.	
4.	जंगले—					Forests—	
4.1	एकूण जंगलव्याप्त क्षेत्र (१९७९-८०) चौ. कि. मी.	64,078	7,36,685	8.7	Sq. Km. ..	Total forest area (1979-80)	
5.	*उद्योग आणि खानकाम कारखाने—					Industry and Mining*	
						Factories—	
5.1	(अ) चालू कारखाने (१९८४) .. संख्या ..	18,316	1,67,5	10.9	Number ..	(a) Working factories (1984).	
	(ब) कामगारांची दैनिक सरासरी (१९८४) .. हजारत ..	1,120	7,603	14.7	Thousand number.	(b) Average daily number of workers (1984).	
5.2	उद्योगांची वार्षिक पाहणी (प्रगणना व प्रगणनेतर भाग मिळून) (१९८३-८४) —					Annual Survey of Industries (Census plus Non-Census part) (1983-84).	
	(अ) उत्पादक भांडवल .. .. कोटी रुपये ..	10,469	67,110	15.6	Crore Rs.	(a) Productive capital	
	(ब) एकूण उत्पादन .. .. कोटी रुपये ..	19,232	93,537	20.6	Crore Rs.	(b) Gross output (ex-factory value).	
	(क) उत्पादन मूल्यवृद्धी .. .. कोटी रुपये ..	3,762	20,137	18.7	Crore Rs.	(c) Value added by manufacturing.	
5.3	चालू असलेल्या सुती कापड गिरण्या संख्या .. (१९८३ अखेर)**	99	822	12.1	Number ..	Working cotton textile mills (end of 1983)**	
	(अ) या गिरण्यांतील कामगारांची सरासरी (१९८३ अखेर)**	144	794	18.1	Thousand numbers.	(a) Average number of workers employed in cotton textile mills (end of 1983).**	
	(ब) कापडाचे सरासरी मासिक उत्पादन (१९८६ अखेर).	742.56	2,825.52	26.3	Lakh metre	(b) Average monthly production of cloth (end of 1986).	
5.4	(अ) कोळसा (उत्पादन) हजार टन ..	11,884	63,338	7.3	Thousand tonnes	(a) Coal (Quantity)	
	(मूल्य) .. कोटी रुपये ..	209	33,40	6.3	Crore Rs.	(Value)	
	(ब) कच्चे लोखंड (उत्पादन) हजार टन ..	1,285	48,821	2.6	Thousand tonnes.	(b) Iron ore (Quantity)	
	(मूल्य) .. कोटी रुपये ..	6	291	2.1	Crore Rs.	(Value)	
	(क) कच्चे मँगनीज (उत्पादन) हजार टन ..	238	1,275	18.7	Thousand tonnes.	(c) Manganese Ore (Quantity)	
	(मूल्य) .. कोटी रुपये ..	12	37	2.8	Crore Rs.	(Value)	
	(ड) बॉक्साईट (उत्पादन) हजार टन ..	413	2,338	17.7	Thousand tonnes.	(d) Bauxite (Quantity)	
	(मूल्य) .. कोटी रुपये ..	2	19	10.5	Crore Rs.	(Value)	
6.	वीज @— १९८५-८६					Electricity @	
6.1	विजेचे उत्पादन .. दशलक्ष कि. वॅ.	26,440	70,302	15.5	Million kwh.	Electricity generated	
6.2	विजेचा वापर .. दशलक्ष कि.वॅ. तास.	20,953	23,209	17.0	Million kwh.	Electricity consumed	

*जानेवारी ते मार्च १९८३ ची मुंबई शहराची आकडेवारी उपलब्ध नसल्यामुळे या आकडेवारीत समाविष्ट केलेली नाही.

The figures for January to March 1983 of Bombay City are excluded as they are not available.

भारताची तुलना/COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
6.3	(अ) उद्योगाकरिता वापरलेली वीज .. दशलक्ष कि.वॅ.ता. .. दशलक्ष कि.वॅ. ता.	11,134	66,718	16.7	Million kwh. Million kwh.	(a)	Industrial consumption.
	(ब) या औद्योगिक वापराचे एकूण विजेच्या वापराशी प्रमाण (१९८५-८६).	..	53.1	51.2	.. Percentage Percentage	(b)	Percentage of Industrial consumption to total consumption.
7.	संयुक्त भांडवली संस्था आणि बँका :—						Joint Stock Companies and Banks—
7.1	कंपन्यांची संख्या (३१ मार्च १९८६ रोजी) संख्या	29,710	1,22,150	24.3	Number	..	Number of companies (as on 31st March 1986)
7.2	त्यांचे भरणा केलेले (३१ मार्च १९८६ रोजी) कोटी रुपये भांडवल	..	3,228	31,943	10.1	Crore Rs.	Their paid up (31-3-1986) capital
7.3	बँक कार्यालये (वर्गीकृत व्यापारी) (३१ मार्च १९८७ रोजी)	..	4,933	53,424	9.2	Number	Banking offices (Scheduled commercial) (As on 31st March 1987)
7.4	दर लाख लोकसंख्येची बँक कार्यालयांचे प्रमाण	..	6.9	7.1			Banking offices per lakh of population.
7.5	बँक कार्यालय असलेल्या शहरांची व गावांची संख्या (जून, १९८२).	..	1,613	21,858	7.4	Number	Places having banking offices (June 1982).
8.	सहकार (१९८०-८१)						Co-operation (1980-81)—
8.1	सहकारी संस्था ..	..	60,747	3,26,273	18.6	Number	Co-operative societies
8.2	समासदाचो संख्या ..	..	14,800	1,17,596	12.6	Thousand number.	Membership
8.3	सर्व संस्थांचे खेळते भांडवल ..	..	5,210	25,082	20.8	Crore Rs.	Working capital of all co-operative societies.
8.4	कृषि पत संस्थांनी दिलेले कर्ज ..	..	250	1,742	14.0	Crore Rs.	Advances by agricultural credit societies.
9.	परिवहन आणि दळणवळण—						Transport and Communications—
9.1	(अ) रेल्वे मार्गाची लांबी (३१ मार्च १९८४ रोजी)	किलोमीटर	..	5,297	61,460	8.6	Kilometres (a) Total Railway length (as on 31st March 1984.)
	(ब) रेल्वे मार्गाच्या लांबीचे दर शंभर चौ. कि. मी. भागे प्रमाण (३१ मार्च १९८४ रोजी).	किलोमीटर	..	1.6	1.9	..	Kilometres (b) Railway length per 100 square kilometres of area (as on 31st March 1984).
9.2	१०० चौरस किलोमीटर क्षेत्रफळामागे असणारी रस्त्यांची लांबी (३१ मार्च १९८३ रोजी)	किलोमीटर	..	60	47	..	Kilometres Road length per 100 square kilometres of area (as on 31st March 1983).
9.3	दर लाख लोकसंख्येमागे असणारी मोटर वाहने (३१ मार्च १९८५ रोजी).	संख्या	..	1,998	1,165	..	Number Motor vehicles, per lakh of population (as on 31st March 1984)
10.	*राज्य उत्पन्न (१९८६-८७)						*State Income
10.1	(अ) चालू किमतीनुसार उत्पन्न	कोटी रुपये	..	26,718**	2,29,035***	11.7	Crore Rs. (a) Income at (1982-83 current prices. (1983-84)
	(ब) चालू किमतीनुसार दरडोई उत्पन्न	रुपये	..	3,793	2,975	12.5	Rs. (b) Per capita income at (1982-83) current prices.

*अस्थायी/Provisional.

**प्राथमिक अंदाज/Preliminary,

***क्षीघ्र अंदाज/Quick estimates.

सत्यमेव जयते

निष्ठाक विषयावरील सारांशाचे तपते
SUMMARY TABLES ON SELECTED TOPICS

सत्यमेव जयते

---

1. शेती/AGRICULTURE

1.1 जमिनीचा वापर/LAND UTILIZATION

(आकडे शंभर हेक्टरात/Figures in hundred hectares)

क्र.सं. Serial No.	वर्ष (2)	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86	1986-87	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गाव पत्रेनुसार)	3,07,580	3,07,691	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	Total geographical area by village papers.
2	जंगले	54,110	54,171	54,168	53,337	53,094	53,459	53,697	Forests.
3	कसलेले क्षेत्र (निंबळ)	1,78,783	1,81,352	1,76,682	1,82,616	1,82,986	1,80,314	1,79,232	Net area sown
4	सागवडीखालील एकूण क्षेत्र	1,88,229	1,89,724	1,87,369	1,96,639	2,01,330	2,02,611	1,99,200	Total gross cropped area

साधार—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

1.2 पिकांनुसार सिंचनाखालील क्षेत्र/AREA IRRIGATED BY CROPS

(आकडे शंभर हेक्टरात/Figures in hundred hectares)

क्र.सं. Serial No.	पिक (2)	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76	1978-79	1979-80	1980-81	1981-82	Crop
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	तांदुळ	2,724	2,487	3,138	3,824	3,933	3,974	4,203	3,982	Rice
2	गहू	1,386	2,050	2,753	4,904	5,588	5,710	5,290	5,211	Wheat
3	ज्वारी	2,659	3,159	2,602	4,319	4,696	4,956	4,676	4,701	Jowar
4	बाजरी	327	276	594	634	664	526	541	553	Bajri
5	अन्नपिठे*	11,140	12,552	14,345	20,167	22,019	22,318	22,074	22,473	Food crops*
6	कापूस	360	472	726	670	911	1,040	1,182	1,102	Cotton
7	सुईमूग	130	259	231	273	408	377	558	768	Groundnut
8	तेनाई	17	11	7	10	15	17	18	5	Tobacco
9	अन्नेतर पिके†	1,058	1,328	1,358	1,540	2,026	1,997	2,284	2,450	Non-food crops†
10	एकूण	12,198	13,880	15,703	21,707	24,015	24,315	24,358	24,923	Total

* इतर अन्नपिठे घटक/Includes other food crops.

† इतर अन्नेतर पिके घटक/Includes other non-food crops.

साधार—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

1. शेती/AGRICULTURE

1.3 प्रमुख अन्नपिके व अन्नेतर पिकांसाठीील क्षेत्र व उत्पादन/AREA AND OUTTURN OF PRINCIPAL FOOD AND NON-FOOD CROPS

(क्षेत्रफल क्षेत्र हेक्टरात/Area in hundred hectares)
(उत्पादन शेंकर टनांत/Outturn in hundred tonnes)

अनुक्रमिक Serial No.	पिक (2)	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86	1986-87	Crop
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	तेंदुळ क्षेत्र उत्पादन	12,996 13,692	13,213 8,843	13,524 16,622	14,157 22,858	15,038 23,606	15,406 21,818	15,028 17,106	RICE— Area Outturn
2	गहू क्षेत्र उत्पादन	9,067 4,011	8,329 2,800	8,120 4,403	11,691 11,991	10,791 9,313	8,815 6,444	7,355 5,364	WHEAT— Area Outturn
3	ज्वारी क्षेत्र उत्पादन	62,842 42,235	60,568 22,948	57,030 15,574	60,642 34,662	64,379 44,275	66,256 39,227	63,348 30,924	JOHAR— Area Outturn
4	बाजरी क्षेत्र उत्पादन	16,352 4,886	18,277 3,698	20,387 8,241	18,077 5,600	17,092 7,599	17,028 4,198	17,337 4,652	BAJRI— Area Outturn
5	एकूण तृणधान्ये* क्षेत्र उत्पादन	1,06,042 67,550	1,05,102 40,374	1,03,200 47,367	1,09,306 78,687	1,12,326 89,000	1,12,315 76,149	1,08,255 61,691	TOTAL CEREALS*— Area Outturn
6	एकूण कडधान्ये क्षेत्र उत्पादन	23,513 9,889	23,318 6,574	25,663 6,770	29,139 11,675	28,044 8,312	28,597 11,641	28,361 9,750	TOTAL PULSES— Area Outturn
7	एकूण अन्नधान्ये क्षेत्र उत्पादन	1,29,555 77,439	1,28,421 46,948	1,28,863 54,154	1,38,445 90,362	1,40,372 97,312	1,40,912 87,790	1,36,616 71,441	TOTAL FOODGRAINS— Area Outturn
8	कापूस क्षेत्र उत्पादन (मरकी कापूसीले)	24,995 2,842	27,157 1,787	27,498 824	23,009 1,326	26,671 2,157	27,530 3,384	26,930 4,318	COTTON— Area Outturn (in lint)
9	तंबाखू क्षेत्र उत्पादन	253 123	132 61	116 52	111 49	419 68	99 77	84 79	TOBACCO— Area Outturn
10	भुईमूग क्षेत्र उत्पादन	10,828 7,999	11,173 4,731	9,040 5,863	8,544 6,925	7,118 4,407	6,264 472	6,538 4,352	GROUNDNUT— Area Outturn
11	उंस क्षेत्र उत्पादन (—कांन)	1,555 11,562	1,712 11,197	2,039 16,408	2,678 22,186	3,168 28,939	3,191 25,450	3,015 22,654	SUGARCANE— Area Outturn (in terms of gur)

*इतर धान्ये प्रत्येक/Inclusive of other cereals

आधार — कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

2. पशुधन/LIVESTOCK

वर्ष/Year

क्रमांक Serial No.	वाव	परिमाण	1951	1956	1961	1966	1972	1978	1982	1987	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(3)	(2)
गाई-बैल —												
1	तीन वर्षों की गाई .. हजारत ..	..	4,306	4,329	4,644	4,534	4,587	4,781	5,247	5,735	Thousand No.	Cattle— Females over 3 years
म्हूनी-रेंडे —												
2	तीन वर्षों की म्हूनी .. हजारत ..	..	1,451	1,476	1,639	1,735	1,871	2,148	2,307	2,808	Do.	Buffaloes— Females over 3 years
3	मेंढरे आणि गोलिया .. हजारत ..	..	5,822	6,576	7,274	7,326	8,039	10,199	10,376	12,061	Do.	Sheep and Goats
4	इतर जनावरे .. हजारत ..	..	10,777	11,389	12,491	11,854	11,864	12,514	12,989	13,597	Do.	Other Livestock
5	एकूण पशुधन .. हजारत ..	..	22,356	23,770	26,048	25,449	26,361	29,642	30,919	34,203	Do.	Total Livestock
6	कोई बछ्वा, बकरी वगैरे .. हजारत ..	..	6,300	8,883	10,578	9,902	12,217	18,751	19,844	24,577	Do.	Total poultry

स्रोत — पशुधन गणना.

Source.—Livestock census.

3. सहकार/CO-OPERATION

क्र.सं. Serial No.	प्रकार	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86	1986-87	Type
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
I	सहकारी संस्थांची संख्या—								Number of Co-operative Societies
1	शेखर व मध्यवर्ती-कृषि व बिगर कृषि पत संस्था.	39	29	29	30	30	35	35	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central.
2	कृषि पत संस्था	21,400	20,861	20,426	20,130	18,577	18,458	18,454	Agricultural credit*
3	बिगर कृषि पत संस्था	1,630	2,255	2,964	3,863	5,474	7,112	7,647	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	344	419	410	400	423	655	699	Marketing
5	उत्पादक संस्था	4,306	6,506	6,810	10,603	14,327	21,140	22,479	Productive enterprises
6	इतर	3,846	7,337	11,964	15,683	21,915	31,870	34,143	Others
	एकूण	31,565	37,407	42,603	50,709	60,746	79,270	83,457	Total
II	समासदांची संख्या (हजारत) —								Number of members ('000)
1	शेखर व मध्यवर्ती-कृषि व बिगर कृषि पत संस्था.	76	67	70	951	1,009	1,155	11,99	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central.
2	कृषि पत संस्था*	2,170	3,360	3,794	4,447	5,416	6,287	6,582	Agricultural credit*
3	बिगर कृषि पत संस्था	1,087	1,779	2,438	3,147	3,759	6,119	6,566	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	141	219	282	352	471	725	672	Marketing
5	उत्पादक संस्था	323	622	959	1,586	2,152	3,035	3,233	Productive enterprises
6	इतर	394	739	1,038	1,341	2,049	2,945	3,089	Others
	एकूण	4,191	6,786	8,581	11,297	14,669	20,266	21,331	Total
III	सेठने भांडवल (लाख रुपये) —								Working capital (in lakh Rs.)
1	शेखर व मध्यवर्ती-कृषि व बिगर कृषि पत संस्था.	11,907	29,331	61,317	1,10,409	1,83,052	3,98,260	4,60,851	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central.
2	कृषि पत संस्था*	5,812	17,500	34,329	31,549	52,746	89,327	1,12,202	Agricultural credit*
3	बिगर कृषि पत संस्था	4,593	8,031	16,806	34,405	1,20,881	3,15,984	3,93,097	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	592	2,683	3,910	13,550	18,822	26,176	28,049	Marketing
5	उत्पादक संस्था	4,132	8,764	21,920	67,503	99,683	1,69,342	1,98,538	Productive enterprises
6	इतर	2,060	4,866	10,749	28,728	42,591	79,952	86,500	Others
	एकूण	29,096	71,175	1,49,031	2,86,144	5,17,775	10,79,041	12,78,437	Total

3. सहकार/CO-OPERATION--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
IV	दिलेले कर्ज (लाख रुपये) --								Advances (in Lakh Rs.)
1	शिलार व मध्यवर्ती कृषि व बिगर कृषि पत संस्था.	17,538	43,221	75,102	1,90,954	3,20,066	6,27,475	6,54,296	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central.
2	कृषि पत संस्था*	4,256	9,130	13,296	17,009	24,999	42,492	35,711	Agricultural credit*
3	बिगर कृषि पत संस्था	4,703	8,550	20,443	35,557	1,12,948	3,47,417	3,94,693	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	347	753	327	510	345	585	768	Marketing
5	उत्पादक संस्था	11	249	328	459	1,101	1,062	1,176	Productive enterprises
6	इतर	84	263	375	444	1,218	5,288	7,212	Others
	एकूण	26,999	62,166	1,09,871	2,44,933	4,60,677	10,24,319	10,93,856	Total
V	येणे कर्ज (लाख रुपये) --								Outstanding loans (in Lakh Rs.)
1	शिलार व मध्यवर्ती कृषि व बिगर कृषि पत संस्था.	8,714	19,351	47,803	71,565	1,13,676	2,47,693	2,78,067	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central.
2	कृषि पत संस्था*	4,788	11,618	28,410	22,977	38,369	64,417	82,020	Agricultural credit*
3	बिगर कृषि पत संस्था	3,185	5,479	10,506	19,478	73,089	1,85,402	2,26,161	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	80	225	182	293	387	489	557	Marketing
5	उत्पादक संस्था	57	296	608	1,789	2,145	3,598	4,745	Productive enterprises
6	इतर	218	12	785	1,370	2,523	10,870	12,041	Others
	एकूण	17,042	36,981	88,294	1,17,470	2,30,189	5,12,469	6,03,591	Total

*यात प्राथमिक कृषि पत संस्था, प्राथमिक शूद्धार संस्था आणि ग्राम्य बँका यांचा समावेश आहे.

* Includes primary agricultural credit societies, primary and development banks and grain banks.

अध्यापक: सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source: Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

4. उद्योग/INDUSTRIES

कारखाने आणि कामगार यांची संख्या/NUMBER OF FACTORIES AND WORKERS

वार	1961	1965	1970	1975	1980	1985	1986	1987	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(1)
वार्षिक कारखान्यांची संख्या ..	8,233	9,472	9,803	11,425	15,170	18,922	17,359	18,007	Numbe. of working factories
कामगारांची दैनिक सरासरी (हजारत)	787	903	952	1,015	1,177	1,129	1,098	1,137	Average daily attendance of workers (Thousand No.)

आधार.—मुख्य निरीक्षक, कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

5. बोज/ELECTRICITY

वार	परिमाण	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86	1986-87	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)	(1)
I विजेचे उत्पादन ..	दशलक्ष किलोवॅट तास.	3,268	5,635	9,135	12,052	18,750	27,647	30,131	Million Kwh.	Electricity generated
II विजेचा वापर— ..	दशलक्ष किलोवॅट तास.	2,720	4,717	7,650	9,490	14,034	20,979	22,325	Million Kwh.	Electricity consumed—
(i) घरगुती ..	दशलक्ष किलोवॅट तास.	260	448	732	1,049	1,779	2,975	3,334	Million Kwh.	Domestic
(ii) वाणिज्यिक ..	दशलक्ष किलोवॅट तास.	198	363	547	745	949	1,410	1,525	Million Kwh.	Commercial
(iii) औद्योगिक ..	दशलक्ष किलोवॅट तास.	1,853	3,297	5,312	5,935	8,130	11,124	11,556	Million Kwh.	Industrial
(iv) बाह्यते बालविद्या- साठी ..	दशलक्ष किलोवॅट तास.	339	414	421	658	766	853	477	Million Kwh.	Traction
(v) इतर ..	दशलक्ष किलोवॅट तास.	70	195	638	1,103	2,310	4,617	5,133	Million Kwh.	Others

*अस्थायी/Provisional

आधार.—केंद्रीय विद्युत प्राधिकरण, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Central Electricity Authority, Commercial Directorate, Government of India, New Delhi.

6. चालू संयुक्त मांडवली संस्था/

वाव	३१ मार्च १९६१ रोजी As on 31st March 1961		३१ मार्च १९६५ रोजी As on 31st March 1965		३१ मार्च १९७२ रोजी As on 31st March 1972		३१ मार्च १९७७ रोजी As on 31st March 1977	
	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले मांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले मांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले मांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले मांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
हॉटेल आणि संलग्न	१०	१.५	७५	६.९	९१	७.१	१६४	११.५
साणकाम आणि दगड खानकाम ..	७७	३.३	७६	५.६	९५	७.४	१११	७.९
श्रमिका आणि वस्तु निर्माण ..	२,२२८	२३८.६	२,७०६	५२१.४	३,७२१	६५१.६	५,६८०	७७३.९
वाहतूक आणि उपयोजिता ..	१६५	३२.७	१६७	३६.७	२०४	४५.०	३३१	७२.३
संगणक (व्यापार आणि वित्त) ..	१,७८१	९०.३	१,७५४	११२.८	२,१००	१२६.८	२,९१५	१८६.९
परिवहन, दळणवळण आणि साठवण	१०९	२२.७	१०३	४२.५	१६४	४९.५	२८२	५४.०
सामूहिक आणि व्यावसायिक सेवा ..	१०४	२.८	१०७	२.२	१९०	४.१	४३४	२२.६
व्यक्तिगत आणि इतर सेवा	२७४	५.०	२५३	५.७	३४३	८.६	५०८	१०.१
एकूण ..	४,८२८	३९६.९	५,२४१	७३३.७	६,९१२	९००.१	१०,४२५	१,१३९.२

आधार-कंपनी व्यवहार खाते, विधी, न्याय आणि कंपनी व्यवहार मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

JOINT-STOCK COMPANIES AT WORK

३१ मार्च १९७९ रोजी As on 31st March 1979	३१ मार्च १९८० रोजी As on 31st March 1980	३१ मार्च १९८१ रोजी As on 31st March 1981	३१ मार्च १९८२ रोजी As on 31st March 1982	३१ मार्च १९८६ रोजी As on 31st March 1986	Item					
संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	संस्था संख्या No. of companies	भरणा केलेले भांडवल (कोटी रुपये) Paid up capital (crore Rs.)	(1)
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)			
139	16.9	166	18.2	284	21.8	314	23.1	503	35.4	Agriculture and allied activities.
111	14.5	112	29.6	110	33.0	113	33.0	155	90.9	Mining and quarrying.
6,716	1,159.1	7,702	1.2	9,049	1,607.0	10,295	1,683.0	17,270	3,113.9	Processing and manu- facture.
438	79.1	501	79.5	738	74.8	983	75.1	2,012	260.8	Construction and utilities.
3,599	218.8	4,072	220.1	2,069	86.9	5,959	285.0	9,748	504.7	Commerce (trade and finance).
185	62.9	454	63.1	568	80.0	651	99.9	885	169.5	Transport, Communi- cation and Storage.
636	35.6	734	36.7	900	46.5	1,086	50.2	2,054	100.0	Community and business services.
602	20.5	651	20.4	765	29.3	860	30.2	1,396	33.8	Personal and other services.
12,824	1,607.4	14,392	1,711.7	17,449	2,039.9	20,261	2,279.5	34,023	4,329.0	Total

Source.—Department of Company Affairs, Ministry of Law, Justice and Company Affairs, Government of India, New Delhi.

7. शिक्षण/EDUCATION

क्रमांक Serial No.	प्रकार (1)	वर्ष (2)	वर्ष (3)	1960-61 (4)	1965-66 (5)	1970-71 (6)	1975-76 (7)	1980-81 (8)	1985-86 (9)	1986-87 (10)	Unit (3)	Type (2)
1	पूर्व प्राथमिक संस्था	..	संस्था	527	448	704	827	654	760	776	No.	Pre-primary .. Institution
	विद्यार्थी	..	हजारत	34	32	51	63	64	81	87	No. in thousand	.. Pupils
2	प्राथमिक संस्था	..	संस्था	34,594	41,781	45,143	48,018	51,045	54,406	54,866	No.	Primary .. Institutions
	विद्यार्थी	..	हजारत	4,178	5,535	6,229	7,367	8,392	9,418	6,579	No. in thousand	.. Pupils
3	दुय्यम संस्था	..	संस्था	2,468	4,032	5,339	5,897	6,119†	8,177	8,417	No.	Secondary .. Institutions
	विद्यार्थी	..	हजारत	858	1,500	1,936	2,513	3,309†	4,585	4,873	No. in thousand	.. Pupils
4	उच्च संस्था	..	संस्था	211	361	547	701	738	964	985	No.	Higher .. Institutions
	विद्यार्थी	..	हजारत	110	189	328	474	589	864	920	No. in thousand	.. Pupils

† ह्यात उच्च माध्यमिक वर्गाचा समावेश आहे. (This includes higher secondary classes.)

बाबत. - शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे. (Source. - Director of Education, Government of Maharashtra, Pune.)

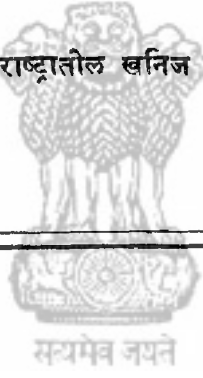

---

8. महाराष्ट्रातील खनिज उत्पादन

---

8. भारताष्ट्रातील खनिज उत्पादन/

अनुक्रमांक Serial No. (1)	खनिज (2)	उत्पादन/मूल्य (3)	1961 (4)	1965 (5)	1970 (6)	1975 (7)
1	ग्रेमाईट ..	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	1 108	2 139	3 313	@ N. A.
2	दगडी कोळसा ..	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	856 18,643	1,226 32,209	1,771 62,637	३,५९० १,७२,१६०
3	कच्चे लोखंड ..	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	362 5,099	222 3,707	446 5,010	1,015 15,766
4	चूनाखडी ..	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	55 230	98 524	377 2,924	497 6,605
5	कच्चे मँगनीज ..	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	179 20,625	340 28,447	216 13,924	186 17,679
6	चायना बले ..	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	2 13	5 41	4 53	5 41
7	बाँक्साइट ..	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	27 199	9 107	123 1,058	241 6,970
8	मीठ ..	(i) उत्पादन ..	384	470	461	407
9	डोलोमाईट ..	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	6 38	7 64	5 67	5 87
10	सिलिका सॅंड ..	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	5 34	17 132	28 269	51 961
11	गेह ..	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	.. ..	1 13	1 13	1 10
12	कोरंडम ..	(i) उत्पादन .. (ii) मूल्य ..	.. ..	.. ..	* 8	.. ..

*अस्थायी/

N. A.—उपलब्ध नाही/

@आकडे ५०० टनांखालील आहेत/

1 आधार.—भारतीय खाने केन्द्र, नागपूर/

2 सहाय्यक मीठ आयुक्त, भारत सरकार, मुंबई (मीठा करिता)/

MINERAL PRODUCTION IN MAHARASHTRA

(उत्पादन हजार मे. टनात, मूल्य हजार रुपयात)
(Quantity in thousand tonnes, value in thousand Rs.)

1980	1985	1986	Quantity/value	Mineral
(8)	(9)	(10)	(3)	(2)
@	..	..	Quantity	Chromite
84	..	..	Value	
7,593	10,792	11,884	Quantity	Coal
10,26,683	19,60,975	20,93,329	Value	
786	1,077	1,285	Quantity	Iron ore
30,688	44,652	62,126	Value	
871	1,755	1,961	Quantity	Limestone
24,584	59,918	65,078	Value	
237	238	238	Quantity	Manganese ore
71,958	1,56,178	1,21,109	Value	
8	12	11	Quantity	China clay
150	295	239	Value	
348	214	413	Quantity	Bauxite
13,639	15,350	18,437	Value	
437	416	375	Quantity	Salt
27	23	26	Quantity	Dolomite
886	1,241	1,402	Value	
102	186	168	Quantity	Silica sand
2,698	6,610	5,912	Value	
1	2	3	Quantity	Ochre
23	45	64	Value	
1	@	1	Quantity	Corundum
92	550	1,202	Value	

Provisional

Not available.

Less than 500 tonnes.

Source.—Indian Bureau of Mines, Nagpur.

Assistant Salt Commissioner, Government of India, Bombay (for salt only).

९. बापरात असलेली मोटार वाहने/

अनुक्रमिक Serial No. (1)	वाहनांचा प्रकार (2)	1961 (3)	1966 (4)	1970 (5)	1975 (6)	1980 (7)
1.	मोटार सायकली	12,523*	29,985*	62,188*	1,51,988*	1,40,526
2.	स्कूटर्स	..	..	..	..	1,63,623
3.	मोपेड	..	..	..	..	..
4.	मोटार गाड्या	50,589	68,858	1,08,679	1,69,895	2,14,037
5.	टॅक्सी कॉम्प	6,086	8,802	15,554	21,576	29,243
6.	स्वयंचालित रिक्शा	379	922	2,238	7,768	23,047
7.	स्टेज कॉरेजेस -					
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणाऱ्या ..	3,345	5,136	7,604	8,621	12,212
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणाऱ्या ..	790	548	197	91	..
8.	कॉन्ट्रॅक्ट कॉरेजेस -					
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणाऱ्या ..	..	..	..	..	1,259
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणाऱ्या ..	..	..	..	..	..
9.	माल मोटारी -					
A.	खाजगी वाहने -					
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणारी ..	1,302	5,053	6,908	18,083	28,083
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणारी ..	4,641	6,181	8,458	7,374	7,644
B.	सार्वजनिक वाहने -					
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणारी ..	6,486	14,064	19,977	37,594	58,756
	(ii) डिझेल इंजिनवर चालणाऱ्या ..	..	..	..	..	1,259
10.	इशवाहिका	119	278	400	590	839
11.	शाळीच्या बसेस	269	359	412	492	574
12.	साजगी प्रवासी वाहने	177	370	697	1,322	2,059
13.	अनुयायन (ट्रॅलर)	1,554	4,021	5,238	10,366	19,630
14.	ट्रॅक्टर्स	899	3,543	6,163	11,116	20,691
15.	बस	285	539	758	1,387	1,298
	एकूण	1,00,144	1,60,746	2,57,539	4,58,214	7,28,589

टीप.-(1) प्रत्येक वर्षाच्या १ जानेवारी रोजीचे आकडे.

*स्कूटर्स घट्ट.

(2) **मार्च अखेरचे.

आधार.-परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

MOTOR VEHICLES IN OPERATION

1985**	1986**	1987	Class of vehicles
(8)	(9)	(10)	(2)
2,21,062	2,55,569	10,36,200	Motor Cycles
2,57,837	3,09,577	..	Scooters
2,66,294	3,29,369	..	Moped
2,90,386	3,15,911	3,30,884	Motor Cars
39,196	39,999	40,385	Taxi Cabs
69,048	77,488	84,442	Auto-rickshaw
15,677	15,580	..	Stage carriages
N.A.	N.A.	16,515	{ Diesel engine
N.A.	N.A.	..	{ Petrol engine
2,575	2,716	..	Contract carriages—
N.A.	N.A.	2,860	{ Diesel engine
N.A.	N.A.	..	{ Petrol engine
..	..	..	Lorries—
35,456	36,576	..	Private carriers—
N.A.	N.A.	31,416	{ Diesel engine
N.A.	N.A.	6,400	{ Petrol engine
1,09,689	1,16,830	..	Public-carriers—
N.A.	N.A.	1,16,227	{ Diesel engine
N.A.	N.A.	6,720	{ Petrol engine
1,446	1,543	1,615	Ambulances
772	802	828	School Buses
2,943	3,368	3,489	Private Service vehicles
38,109	41,083	43,354	Trailors
38,269	41,395	43,566	Tractors
2,882	2,945	1,663	Others
13,91,641	15,90,951	17,66,564	Total

Note.—(1) Figures are as on 1st January of each year. *Includes scooters also. (2) ** As on 31st March.

Source.—Commissioner of Transport, Government of Maharashtra, Bombay.

10. चालू किमतीनुसार व स्थिर किमतीनुसार (१९७०-७१) महाराष्ट्र राज्यचे वरडोई उत्पन्न
STATE INCOME AND PER CAPITA INCOME OF MAHARASHTRA AT CURRENT AND AT CONSTANT (1970-71) PRICES

अनुक्रमिक Serial No.	बांदो (2)	1970-71 (3)	1971-72 (4)	1972-73 (5)	1973-74 (6)	1974-75 (7)	1975-76 (8)	1980-81 (9)	1985-86 (10)	1986-87 (11)	Items (12)
1	निव्वळ राज्य उत्पन्न (कोटी रुपयांत)										Net State Domestic product (Rs. in crore).
(a)	चालू किमतीनुसार ..	3,875.5	4,091.4	4,342.2	5,757.9	7,359.3	7,676.6	13,968.8	24,508.2	26,609.8	At current prices
(b)	स्थिर किमतीनुसार (१९७०-७१) 3,875.5	3,982.2	3,982.2	5,776.0	4,229.2	4,627.6	4,859.3	5,959.6	7,210.4	7,297.4	At constant (1970-71) prices.
2	वरडोई राज्य उत्पन्न (रुपये)										Per capita State Income (in Rs.).
(a)	चालू किमतीनुसार ..	783.1	807.7	838.1	1,087.4	1,359.8	1,387.0	2,243.5	3,542.2	3,777.4	At current prices.
(b)	स्थिर किमतीनुसार (१९७०-७१) 783.1	785.6	785.6	728.8	798.7	855.0	878.4	957.2	1,042.3	1,035.9	At constant (1970-71) prices.
3	राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक (१९७०-७१ = १००)										Index number of State Income (Base : 1970-71- 100).
(a)	चालू किमतीनुसार ..	100.0	105.6	112.0	146.6	189.9	198.1	360.4	632.3	686.6	At current prices.
(b)	स्थिर किमतीनुसार (१९७०-७१) 100.0	100.0	102.8	97.4	109.1	119.4	125.4	153.8	186.0	188.3	At constant (1970-71) prices.
4	वरडोई उत्पन्नाचे निर्देशांक (१९७०-७१ = १००)										Index number of per capita Income (Base : 1970-71- 100).
(a)	चालू किमतीनुसार ..	100.0	103.1	107.0	138.9	173.6	177.1	286.5	452.3	482.4	At current prices.
(b)	स्थिर किमतीनुसार (१९७०-७१) 100.0	100.0	100.3	93.1	102.0	109.2	112.2	122.2	133.1	132.3	At constant (1970-71) prices.

* अस्थायी. Provisional.

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

11. कामगारकरिता ग्राहक किमतीचा निर्देशांक/CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR WORKING CLASS

(नवी मालिका/New Series)

अनुक्रमिक Serial No.	केन्द्र (2)	वर्ष (3)	1966 (4)	1971 (5)	1975 (6)	1980 (7)	1985 (8)	1986 (9)	Item (3)	Centre (2)	
1	मुंबई *	..	अन्न सर्व बाबी	150 143	202 188	333 303	413 390	700 640	776 701	.. Food All items	.. Bombay *
2	सोलापूर *	..	अन्न सर्व बाबी	155 145	211 195	405 352	415 397	643 632	745 688	.. Food All items	.. Solapur *
3	नागपूर *	..	अन्न सर्व बाबी	155 144	208 190	399 336	403 334	667 625	700 663	.. Food All items	.. Nagpur *
4	जळगांव †	..	अन्न सर्व बाबी	173 155	202 187	406 345	425 387	653 602	709 656	.. Food All items	.. Jalgaon †
5	नांदेड †	..	अन्न सर्व बाबी	170 153	207 195	430 363	417 419	707 656	738 693	.. Food All items	.. Nanded †
6	औरंगाबाद †	..	अन्न सर्व बाबी	164 151	200 189	399 340	411 410	725 657	813 728	.. Food All items	.. Aurangabad †
7	पुणे †	..	अन्न सर्व बाबी	149 139	188 174	341 299	401 363	654 593	706 631	.. Food All items	.. Pune †

*कॅलेंडर वर्ष /Calendar year 1960=100.

†कॅलेंडर वर्ष /Calendar year 1961=100.

आधार.—कामगार अधुनत यांचे कार्यालय, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Labour, Bombay.

सत्यमेव जयते

जिल्हावार निवडक निर्देशांक
Districtwise Selected Indicators—1986-87.

सत्यमेव जयते

अनुक्रमांक	जिल्हा	दर चौस कि. मी. भौगोलिक क्षेत्रामागे लोकसंख्येची घनता	सौ-पुरुष प्रमाण (हजार पुरुषांमागे सिद्धांची संख्या)	नागरी लोक- संख्येचे एकूण लोकसंख्येची शेकडा प्रमाण	अनुसूचित जातीच्या लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी	अनुसूचित जमा- तीच्या लोकसंख्येची एकूण लोक- संख्येची टक्केवारी	बौद्धधर्मीय लोक- संख्येची एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी	लोकसंख्येतील दशवर्षीय शेकडा वारीची टक्केवारी
Serial No.		Density of population per sq. km. Geographical area (1981)	Sex ratio (Number of females per thousand males) (1981)	Percentage of urban population to total population (1981)	Percentage of scheduled castes population to total population (1981)	Percentage of scheduled tribes population to total population (1981)	Percentage of buddhist population to total population (1981)	Decadal growth rate of population during 1971-81 (Percentage)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	बृहन्मुंबई	 13,644	772	100.00	4.84	1.02	5.7	38.07
2	ठाणे	 349	883	44.34	2.50	21.76	3.7	46.89
3	रायगड	 208	1,047	14.12	1.69	12.80	4.6	17.69
4	रत्नागिरी	 167	1,258	8.73	1.09	1.94	6.0	6.06
5	सिंधुदुर्ग	 148	1,204	6.54	4.04	0.86	*	*
6	नाशिक	 192	938	31.02	6.21	23.45	3.4	26.28
7	धळे	 156	966	19.52	4.18	40.53	1.7	23.35
8	जळगांव	 223	950	25.14	5.89	8.25	4.1	23.32
9	अहमदनगर	 159	959	12.97	10.62	6.93	2.3	19.36
10	पुणे	 266	938	47.33	7.54	3.88	5.2	31.04
11	सातारा	 195	1,061	13.04	6.21	0.64	5.1	18.02
12	सांगली	 213	967	21.52	11.16	0.85	2.3	18.92
13	सोलापूर	 174	942	29.62	14.31	1.56	1.8	15.81
14	कोल्हापूर	 323	963	25.22	12.23	1.04	1.0	22.38
15	औरंगाबाद	 173	936	24.83	5.95	3.63	7.9	23.46
16	जालना	 119	970	15.46	6.55	1.96	*	*
17	परभणी	 149	967	19.87	5.77	4.60	11.9	21.41
18	बीड	 133	965	16.28	11.17	0.87	3.7	15.54
19	नांदेड	 166	960	18.74	11.30	10.19	9.8	25.15
20	उस्मानाबाद	 137	958	12.64	14.07	1.88	4.3	17.61
21	लातूर	 175	959	16.47	16.43	2.68	*	*
22	दुलहाणा	 156	957	18.49	6.18	4.40	12.4	19.46
23	अकोला	 173	949	24.89	5.51	6.28	16.2	21.68
24	अमरावती	 152	937	29.25	6.06	12.98	11.8	20.78
25	यवतमाळ	 128	959	15.04	4.95	21.30	8.5	22.04
26	वर्धा	 147	948	24.98	3.93	15.35	13.9	18.86
27	नागपूर	 260	925	56.75	7.05	13.65	13.3	33.26
28	भंडारा	 199	997	13.10	9.75	16.22	9.0	15.89
29	चंद्रपूर	 135	959	17.36	6.39	21.07	9.8	25.33
30	गडचिरोली	 41	981	2.43	6.86	39.32	*	*
महाराष्ट्र राज्य		 204	937	35.03	7.14	9.19	6.3	24.54

*पुनर्रचित जिल्ह्यांची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही

Districtwise Selected Indicators -1986-87

गावांची सरासरी लोकसंख्या (दर गावामध्ये ग्रामीण लोकसंख्या) Average village size (rural population per village (1981)	तालुक्यातील गावांची सरासरी संख्या Average number of villages per tahsil (1981)	तालुक्यातील सरासरी लोकसंख्या (हजारात) Average population per tahsil (Thousand) (1981)	मुख्यतः काम करणाऱ्यांची एकूण टक्केवारी Percentage of main workers to total population (1981)	कृषीकामाव्यतिरिक्त इतर काम करणाऱ्यांची एकूण टक्केवारी Percentage of other than agriculture workers to total workers (1981)	मुख्यतः बसोमानीक काम करणाऱ्या स्त्रियांच्या सहभागाचा दर Participation rate of main and marginal female workers ((1981)	साक्षरतेची टक्केवारी Percentage of literacy 1981			District
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	(2)
...	...	2,748	34.70	99.8	8.97	73.91	60.75	68.18	Greater Bombay
068	134	258	37.83	58.9	23.23	59.64	40.15	50.50	Thane
699	131	106	37.63	33.8	33.30	57.42	34.27	45.59	Raigad
907	154	153	34.06	26.3	36.35	59.62	38.15	47.75	Ratnagiri
1,053	98	111	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
1,185	134	230	40.77	31.2	34.65	56.09	31.85	44.36	Nashik
1,088	152	205	38.01	22.0	33.52	48.61	26.01	37.51	Dhule
1,329	113	201	39.57	24.2	31.92	61.19	34.39	48.14	Jalgaon
1,568	116	208	41.55	24.2	37.69	56.51	29.24	43.16	Ahmadnagar
1,251	125	297	34.95	52.3	25.24	65.16	42.14	54.03	Pune
1,251	129	155	33.56	28.7	34.68	61.39	35.67	48.15	Satara
2,030	89	229	33.16	29.8	24.36	59.70	33.60	46.87	Sangli
1,664	109	236	37.66	36.0	29.02	53.61	26.96	40.68	Solapur
1,584	97	205	36.76	32.4	28.83	59.45	30.79	45.36	Kolhapur
953	157	199	41.22	22.9	35.98	50.80	19.96	35.80	Aurangabad
963	180	205	*	*	*	*	*	*	Jalna
926	203	235	44.32	20.3	39.91	44.67	15.53	30.33	Parbhani
975	173	202	40.36	21.1	36.26	45.82	17.27	31.79	Beed
998	178	219	40.60	22.9	41.26	43.32	15.67	29.78	Nanded
1,278	117	172	38.87	19.7	34.39	48.73	21.40	35.36	Osmanabad
1,236	175	259	*	*	*	*	*	*	Latur
966	98	116	46.97	16.2	43.92	58.68	29.97	44.64	Buldana
888	119	141	42.38	20.5	34.80	59.54	33.45	47.82	Akola
776	131	143	40.46	23.0	30.83	60.50	42.55	51.82	Amravati
843	125	124	46.04	16.3	41.76	51.21	26.86	39.29	Yavatmal
685	145	132	42.87	23.1	35.31	61.01	40.53	51.05	Wardha
675	118	185	35.59	52.9	25.07	63.74	44.62	54.56	Nagpur
983	125	141	49.93	27.6	46.39	58.31	29.49	43.92	Bhandara
860	147	141	49.13	23.0	43.22	46.73	22.22	34.69	Chandrapur
411	189	80	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
1,037	132	209	38.71	38.2	30.63	58.79	34.79	47.18	Maharashtra State

*The information of the reorganised districts is not separately available.

अनुक्रमांक	जिल्हा	साक्षरतेची टक्केवारी Percentage of literacy 1981		अपंग व्यक्तींची एकूण लोकसंस्थेशी टक्केवारी	नेहमीचा पाऊस (मिलीमीटरमध्ये)	दर लाख लोकसंस्थेमागे दग्यालयाची संख्या	दर लाख लोकसंस्थेमागे सार्वजनिक सहाय्यित वैद्य- कीय संस्थानील काटांची संख्या	दर लाख लोकसंस्थेमागे सर्व प्रकारच्या रोगांमुळे नोंदलेल्या मृतांची संख्या†	दर लाख लोकसंस्थेमागे शैक्षणिक संस्थांची संख्या	
		अनुसूचित जाती	अनुसूचित जमाती							
		Scheduled castes	Scheduled tribes							
Serial No.		(19)	(20)	Percentage of disabled persons to total population (1981)	Normal rainfall (in mm.)	Number of hospitals per lakh of population	Number of beds in public aided medical institutions per lakh of population	Number of registered deaths by all diseases per lakh of population†	Number of educational institutions per lakh of population	
(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	
1	बुलढुंबई	.. ..	50.56	49.07	0.04	1,805	3	359	753	37
2	ठाणे	.. ..	43.70	14.41	0.07	2,259	3	188	418	88
3	रायगड	.. ..	46.42	16.46	0.13	2,966	2	120	455	156
4	रत्नागिरी	.. ..	38.65	10.20	0.12	3,306	2	117	556	166
5	सिंधुदुर्ग	.. ..	*	*	*	*	1	82	618	178
6	नाशिक	.. ..	41.86	16.74	0.14	1,022	4	142	624	101
7	पुणे	.. ..	37.15	15.26	0.14	674	3	99	688	101
8	जळगांव	.. ..	34.58	19.94	0.13	741	3	97	610	78
9	अहमदनगर	.. ..	35.43	16.87	0.13	579	3	140	577	100
10	पुणे	.. ..	41.71	27.00	0.11	1,150	3	335	591	91
11	सातारा	.. ..	39.61	29.66	0.13	803	3	131	535	120
12	सांगली	.. ..	37.52	40.19	0.14	625	5	223	568	91
13	सोलापूर	.. ..	29.75	31.64	0.15	584	3	183	599	86
14	कोल्हापूर	.. ..	35.01	34.36	0.11	1,932	4	146	557	93
15	औरंगाबाद	.. ..	23.90	16.86	0.17	726	3	131	544	103
16	जालना	.. ..	*	*	*	*	3	113	414	105
17	परभणी	.. ..	18.99	16.78	0.19	821	2	61	385	98
18	बीड	.. ..	21.19	17.69	0.20	668	1	93	404	116
19	नांदेड	.. ..	20.00	20.53	0.18	901	2	96	473	107
20	उस्मानाबाद	.. ..	24.13	23.21	0.20	810	1	69	466	87
21	लातूर	.. ..	*	*	*	*	2	98	374	96
22	बुलढाणा	.. ..	31.65	27.15	0.17	803	2	76	635	97
23	अकोला	.. ..	34.37	33.56	0.17	847	3	130	474	104
24	अमरावती	.. ..	41.45	25.68	0.13	877	2	213	550	105
25	यवतमाळ	.. ..	33.75	24.35	0.18	992	2	91	492	116
26	दर्धा	.. ..	42.69	34.77	0.15	1,090	2	209	554	116
27	नागपूर	.. ..	46.28	42.63	0.10	1,175	2	246	551	99
28	भंडारा	.. ..	48.32	33.13	0.18	1,446	1	81	666	110
29	चंद्रपूर	.. ..	33.24	22.27	0.21	1,398	2	141	495	110
30	पडचिरोली	.. ..	*	*	*	*	1	80	548	142
महाराष्ट्र राज्य		..	35.55	22.29	0.13	..	3	180	573	95

* पुनर्रचित जिल्ह्यांची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही.

† मृत्युची संपूर्ण नोंद न झाल्यामुळे नोंदलेल्या मृत्युची संख्या कमी आहे.

Districtwise Selected Indicators—1986-87

दर लाख लोकसंख्येमागे बटावरील विद्यार्थ्यांची संख्या	दर हजार लोकसंख्येमागे प्राथमिक व माध्यमिक विद्यार्थ्यांची संख्या	पूर्व-प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक शाळातील एकूण शिक्षकांशी प्रशिक्षित शिक्षकांची टक्केवारी	प्राथमिक शाळांतील शिक्षक-विद्यार्थी प्रमाण	माध्यमिक शाळांतील शिक्षक-विद्यार्थी प्रमाण	दर लाख लोकसंख्येमागे छापखान्यांची संख्या	दर लाख लोकसंख्येमागे नियतकालिकांची संख्या	कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी	एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेल्या क्षेत्राची कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राशी टक्केवारी	District
Number of student enrolment per lakh of population	Number of primary and secondary school students enrolment per 1000 population	Percentage of trained teachers to total No. of teachers (pre-primary, primary and secondary)	Teacher-pupil ratio (Primary)	Teacher-pupil ratio (Secondary)	Number of printing presses per lakh of population	Number of periodicals per lakh of population	Percentage of net area sown to geographical area	Percentage of area sown more than once to net area sown 1985-86	(2)
(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	
22,055	189	97.0	36	31	31.6	11.8	16.3	..	Greater Bombay
22,485	210	86.4	40	32	7.3	3.8	28.7	4.2	Thane
22,883	221	89.4	36	28	6.0	4.1	26.7	15.4	Raigad
19,568	189	90.4	29	28	3.0	1.6	28.8	7.8	Ratnagiri
21,148	203	98.7	27	27	•	2.5	20.9	•	Sindhudurg
22,927	213	93.4	40	32	9.5	5.4	57.3	7.2	Nashik
20,541	193	95.2	37	32	5.8	1.7	51.2	5.9	Dhule
22,828	212	94.6	38	32	7.6	3.7	69.7	20.2	Jalgaon
22,193	207	95.5	33	33	11.2	1.7	67.5	12.8	Ahmadnagar
25,133	224	93.1	40	33	13.9	8.4	63.6	15.4	Pune
24,177	224	96.1	34	30	11.9	2.7	53.9	25.9	Satara
23,663	218	96.3	35	30	13.4	2.9	67.3	9.9	Sangli
20,792	192	96.5	38	31	10.2	2.3	74.4	8.4	Solapur
22,736	206	96.2	37	30	19.1	3.5	52.2	9.8	Kolhapur
22,215	200	90.4	45	32	14.1	5.4	72.1	6.7	Aurangabad
16,711	161	90.1	44	30	1.2	1.6	75.7	•	Jalna
17,773	169	86.5	45	33	2.1	1.9	70.4	30.6	Parbhani
19,609	185	90.6	42	30	2.3	2.9	73.0	9.3	Beed
20,159	188	93.3	44	33	1.5	3.6	71.3	11.1	Nanded
20,378	194	94.7	38	30	6.0	1.5	75.2	21.0	Osmanabad
23,759	222	94.1	42	30	0.1	2.3	77.9	•	Latur
20,182	194	97.7	40	31	5.1	1.9	70.9	11.0	Buldana
21,763	203	95.6	38	32	6.8	4.5	75.6	6.7	Akola
24,129	221	94.3	37	31	3.5	4.6	59.0	6.4	Amravati
21,049	200	93.3	39	32	3.3	2.4	63.9	2.5	Yavatmal
24,808	228	94.4	38	34	3.4	3.8	69.9	5.9	Wardha
26,931	236	93.3	40	31	13.2	5.2	55.9	10.7	Nagpur
21,675	208	87.9	41	31	1.8	2.8	38.4	44.4	Bhandara
21,988	206	90.5	41	35	5.7	2.6	44.1	10.6	Chandrapur
16,523	162	66.1	43	32	1.6	1.3	13.1	•	Gadchiroli
22,213	204	93.4	38	31	11.1	4.7	58.3	12.4	Maharashtra State

*The information of the reorganised districts is not separately available.

†The registered deaths are low due to under registration of death.

अनुक्रमांक	जिल्हा	अन्नधान्य पिकांखालील निव्वळ क्षेत्राची एकूण लागवडी- खालील क्षेत्राची टक्केवारी Percentage of net area under food- grains to total gross cropped area 1985-86	प्रमुख पिकांचे दर हेक्टरी Average yield per hectare of							
			तांदूळ	गेहू	ज्वारी	बाजरी	एकूण तृणधान्ये	तूर	हरभरा	एकूण कडधान्ये
Serial No.			Rice	Wheat	Jowar	Bajri	All cereals	Tur	Gram	All pulses
(1)	(2)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)
1	बुलढाणे	..	..	..	..	..	..	..	..	..
2	ठाणे	..	75.6	1,128	..	..	1,030	350	265	321
3	रायगड	..	92.6	1,719	..	..	1,525	400	265	262
4	रत्नागिरी	..	69.2	1,206	..	..	957	350	..	250
5	सिंधुदुर्ग	..	*	1,686	..	..	1,514	..	..	278
6	नाशिक	..	74.4	541	659	314	192	322	603	268
7	धुळे	..	74.0	331	800	598	380	487	603	249
8	जळगाव	..	62.3	571	781	1,024	493	841	606	399
9	अहमदनगर	..	78.1	1,014	974	203	140	234	125	262
10	पुणे	..	78.8	1,068	1,022	311	345	432	262	307
11	सातारा	..	73.0	1,242	738	855	192	717	350	354
12	सांगली	..	72.4	1,389	512	601	151	556	300	209
13	सोलापूर	..	78.2	1,174	872	207	236	254	181	174
14	कोल्हापूर	..	69.8	1,749	980	1,698	500	1,484	400	520
15	औरंगाबाद	..	81.6	296	661	351	286	340	166	195
16	जालना	..	*	379	744	600	481	587	335	194
17	परभणी	..	63.0	615	596	535	343	542	527	267
18	बीड	..	77.6	254	391	368	309	356	287	237
19	नांदेड	..	62.9	423	467	496	460	487	329	230
20	उस्मानाबाद	..	74.1	147	407	245	194	268	117	134
21	लातूर	..	*	34	288	197	165	197	189	62
22	बुलढाणा	..	52.0	308	720	1,048	351	993	508	221
23	अकोला	..	69.0	688	758	621	376	632	681	242
24	अमरावती	..	49.1	539	786	796	325	764	818	282
25	यवतमाळ	..	44.0	587	921	808	375	790	865	365
26	वर्धा	..	44.4	674	857	401	260	504	824	352
27	नागपूर	..	64.4	1,112	785	709	260	827	486	471
28	भंडारा	..	85.0	1,180	519	393	..	1,007	658	392
29	चंद्रपूर	..	81.7	926	549	517	..	699	377	297
30	गडचिरोली	..	*	970	479	576	..	888	458	290
	महाराष्ट्र राज्य	..	69.5	1,147	729	488	268	570	490	268
										344

*पूरविलेले जिल्ह्यांची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही.

Districtwise Selected Indicators—1986-87

उत्पादन (किलोग्रॅम) Principal crops (kg.)					अन्नधान्याचे दरडोई उत्पादन (किलोग्रॅम) Foodgrains Production per Capita (in kg.)	वहित धारण जमिनीचे सरासरी क्षेत्र (हेक्टरात) Average size of opera- tional holdings in hectare (1980-81)	वहित धारण जमिनीच्या आकार वगणिते (हेक्टरात) Percentage distribution of holdings धारण धरण				District
एकूण वृणधान्ये आणि कडधान्ये All cereals and pulses	कापूस Cotton	भूईसूग Ground- nut	ऊस (गुळ) Sugar- cane (Gur)	तंबाखू Tobacco			१ पर्यंत Upto 1	१-२ 1-2	२-४ 2-4	४-५ 4-5	(2)
(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	
965	..	..	..	..	0.0	0.68	80.55	13.00	5.27	0.27	Greater Bombay
1,431	..	..	..	..	34.4	2.31	46.96	20.76	16.81	4.12	Thane
928	..	..	..	..	165.1	1.70	56.12	20.34	14.12	2.70	Raigad
1,469	..	..	..	..	75.8	2.69	43.74	17.29	18.81	5.24	Ratnagiri
	..	..	..	..	206.9	2.26	56.72	14.61	14.04	3.50	Sindhudurg
321	76	492	9,498	..	251.5	3.62	21.28	19.32	27.51	8.87	Nashik
466	35	364	9,191	..	119.6	3.68	15.22	24.07	27.37	8.55	Dhule
333	58	188	9,265	..	156.4	3.16	20.20	26.34	27.08	7.93	Jalgaon
236	182	676	10,141	500	78.1	3.31	3.78	12.67	24.84	11.21	Ahmadnagar
417	242	834	9,164	..	83.5	3.13	30.90	21.29	23.53	6.38	Pune
661	246	1,128	11,599	1,000	148.2	1.99	47.15	22.31	18.47	3.94	Satara
54	336	814	9,162	1,043	118.7	2.54	39.30	21.98	20.58	4.93	Sangli
219	147	274	8,978	500	78.0	4.63	15.65	17.70	26.09	8.64	Solapur
1,328	267	1,398	10,016	1,024	128.2	1.55	56.90	20.24	14.85	2.77	Kolhapur
310	60	185	10,000	1,000	137.4	3.74	15.56	21.18	30.26	8.70	Aurangabad
496	72	318	9,500	1,000	191.6	4.16	12.26	20.92	28.88	9.20	Jalna
468	59	286	5,591	..	171.0	3.80	12.60	21.74	30.47	9.70	Parbhani
341	111	241	4,367	500	140.6	3.64	17.46	21.63	28.76	8.50	Beed
446	37	216	4,902	1,000	106.0	3.38	17.97	23.30	29.75	8.54	Nanded
230	..	113	5,776	667	85.2	4.71	11.94	19.49	25.47	9.43	Osmanabad
182	18	176	5,500	500	53.7	4.40	10.14	20.66	28.69	9.41	Latur
729	34	273	3,250	..	172.5	3.19	20.76	26.84	27.87	7.09	Buldana
549	44	207	9,000	..	122.1	3.45	16.05	28.55	29.36	6.31	Akola
673	40	512	7,857	1,000	126.7	2.99	21.64	30.29	26.81	6.16	Amravati
717	59	345	7,625	..	146.7	4.14	6.72	24.38	33.31	9.55	Yavatmal
517	103	434	..	..	103.4	4.04	9.81	28.18	29.77	8.70	Wardha
742	121	769	..	..	93.9	3.52	15.38	26.04	28.86	8.50	Nagpur
969	..	583	..	..	194.8	1.66	49.84	25.17	16.17	2.95	Bhandara
615	96	500	..	500	205.2	2.99	28.58	22.05	24.77	7.19	Chandrapur
816	..	..	..	500	217.3	2.40	30.54	27.53	25.60	5.49	Gadchiroli
523	56	616	9,391	940	109.8	3.11	28.06	22.45	24.57	6.70	Maharashtra State

*The information of the reorganised districts is not separately available.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	जमिनीची टक्केवारी by size class (in hectare) of operational holdings (1980-81)				वहित धारण जमिनीच्या विकास वर्गाप्रमाणे Percentage distribution of		
		5—10	10—20	20—50	५० आणि अधिक 50 and above	एकूण Total	१ पर्यंत Upto 1	1--2
		(56)	(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)
1	बुलढुंबई	0.55	0.27	0.09	..	100.00	37.80	26.81
2	ठाणे	7.85	2.92	0.53	0.05	100.00	9.01	13.52
3	रायगड	4.96	1.42	0.30	0.04	100.00	14.71	17.15
4	रत्नागिरी	10.47	3.57	0.83	0.05	100.00	6.34	9.69
5	सिंधुदुर्ग	7.36	2.77	0.76	0.24	100.00	8.74	9.53
6	नाशिक	17.32	5.04	0.64	0.02	100.00	2.96	8.29
7	धुळे	20.95	3.56	0.27	0.01	100.00	2.64	9.84
8	जळगांव	14.94	3.31	0.20	@	100.00	3.78	42.67
9	अहमदनगर	31.86	14.09	1.50	0.05	100.00	24.60	21.76
10	पुणे	12.49	4.54	0.81	0.06	100.00	4.85	9.79
11	सातारा	6.33	1.53	0.25	0.02	100.00	10.33	16.97
12	सांगली	9.51	3.16	0.53	0.01	100.00	7.17	12.68
13	सोलापूर	21.51	8.90	1.45	0.05	100.00	1.81	5.86
14	कोल्हापूर	4.15	0.91	0.15	0.03	100.00	15.92	19.05
15	औरंगाबाद	18.54	5.40	0.35	0.01	100.00	2.69	9.01
16	जालना	21.38	6.96	0.39	0.01	100.00	1.86	8.53
17	परभणी	20.67	4.47	0.34	0.01	100.00	2.19	8.90
18	बीड	17.88	5.24	0.51	0.02	100.00	2.74	8.85
19	नांदेड	16.75	3.47	0.22	@	100.00	3.30	10.38
20	उस्मानाबाद	23.25	9.29	1.09	0.04	100.00	1.53	6.83
21	लातूर	22.14	8.21	0.74	0.01	100.00	1.52	6.95
22	बुलढाणा	12.79	4.19	0.45	0.01	100.00	4.44	12.61
23	अकोला	14.12	5.12	0.48	0.01	100.00	3.16	13.09
24	अमरावती	11.27	3.49	0.33	0.01	100.00	5.00	15.49
25	यवतमाळ	18.81	6.56	0.66	0.01	100.00	1.27	9.10
26	वर्धा	17.92	5.12	0.48	0.02	100.00	1.92	10.73
27	नागपूर	16.27	4.44	0.49	0.02	100.00	2.72	11.07
28	भंडारा	4.77	0.98	0.11	0.01	100.00	14.40	22.10
29	चंद्रपूर	13.47	3.57	0.36	0.01	100.00	5.70	10.78
30	गडचिरोली	8.64	1.99	0.20	0.01	100.00	6.72	16.70
महाराष्ट्र राज्य		13.58	4.11	0.50	0.03	100.00	4.56	10.93

@०.००५ हून कमी

Districtwise Selected Indicators—1986-87

(हेक्टरांत) धारण जमिनीच्या क्षेत्राची टक्केवारी

by size class (in hectare) in operational holdings (1980-81)

							District
2-4	4-5	5-10	10-20	20-50	५० आणि अधिक 50 and above	एकूण Total	
(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(69)	(2)
20.65	1.74	4.42	5.50	3.08	..	100.00	Greater Bombay
20.60	7.96	23.33	16.84	6.28	2.37	100.00	Thane
22.74	7.23	19.81	11.26	4.80	2.30	100.00	Raigad
20.35	8.53	26.75	18.30	8.51	1.53	100.00	Ratnagiri
17.36	6.90	22.52	16.71	9.54	8.70	100.00	Sindhudurg
22.23	11.06	32.71	17.81	4.33	0.61	100.00	Nashik
21.18	10.32	39.98	13.84	1.91	0.29	100.00	Dhule
24.4	11.21	31.86	14.09	1.50	0.05	100.00	Jalgaon
28.44	7.05	13.22	4.26	0.63	0.04	100.00	Ahmadnagar
21.41	9.03	27.52	18.82	6.82	1.76	100.00	Pune
26.27	8.84	21.93	10.66	3.31	1.69	100.00	Satara
23.00	8.54	25.66	16.97	5.35	0.63	100.00	Sangli
16.34	8.35	32.40	26.28	7.96	1.00	100.00	Solapur
26.64	8.00	17.95	7.68	2.55	2.21	100.00	Kolhapur
23.21	10.48	33.82	18.33	2.20	0.26	100.00	Aurangabad
20.63	10.01	35.37	21.36	2.19	0.05	100.00	Jalna
22.94	11.26	36.60	15.85	2.14	0.12	100.00	Parbhani
22.59	10.33	33.26	18.29	3.50	0.44	100.00	Beed
25.05	11.43	33.99	14.22	1.57	0.06	100.00	Nanded
16.45	8.84	34.03	25.79	5.94	0.59	100.00	Osmanabad
18.71	9.56	35.01	24.23	3.95	0.07	100.00	Latur
24.44	9.97	27.43	17.50	3.44	0.17	100.00	Buldana
23.86	8.28	28.50	19.54	3.31	0.26	100.00	Akola
25.83	9.25	26.13	15.19	2.81	0.30	100.00	Amravati
23.16	10.39	31.41	20.45	3.94	0.28	100.00	Yavatmal
22.45	10.36	33.17	17.69	3.19	0.49	100.00	Wardha
23.58	10.86	31.46	16.32	3.53	0.46	100.00	Nagpur
26.85	7.93	19.23	7.60	1.75	0.14	100.00	Bhandara
23.27	10.72	30.76	15.36	3.04	0.37	100.00	Chandrapur
28.94	10.11	24.22	19.71	2.17	6.43	100.00	Gadchiroli
23.53	9.32	29.93	17.42	4.10	2.35	100.00	Maharashtra State

@Low Jan 69.05

अनुक्रमांक	जिल्हा	शेतोविषयक काम करणाऱ्या दर व्यक्तीभागे कमलेले निव्वळ क्षेत्र (हेक्टरांत)	मिचनाखालील निव्वळ क्षेत्राची कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राशी टक्केवारी	सिचनाखालील एकूण क्षेत्राची लागवडीखालील एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्राची निमित्त सिंचन क्षमतेशी टक्केवारी	दर १०० हेक्टर कमलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे लाकडी नागरांची संख्या	दर १०० हेक्टर कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे लाकडी नागरांची संख्या	दर १०० हेक्टर कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामागे ट्रॅक्टरांची संख्या
Serial No.	District	Net area sown per agricultural worker (hectare)	Percentage of net area irrigated to net area sown (1980-81)	Percentage of gross irrigated area to gross cropped area (1980-81)	Percentage of actual irrigated area to irrigated potential created (1979-80)	Number of wooden ploughs per 100 hectares of net area sown (1982)	Number of iron ploughs per 100 hectares of net area sown (1982)	Number of tractors per 100 hectares of net area sown (1982)
(1)	(2)	(70)	(71)	(72)	(73)	(74)	(75)	(76)
1	बृहन्मवई	2.5	14.5	13.0	..	0.1	..	..
2	ठाणे	1.6	2.3	7.8	17.16	44.6	0.4	0.04
3	रायगड	2.3	5.3	5.0	33.13	40.4	..	0.01
4	रत्नागिरी	3.8	2.9	14.3	16.58	74.2	0.1	..
5	मिर्झपुरा	*	*	*	*	*	*	..
6	नाशिक	2.8	10.4	15.2	48.07	16.4	6.1	0.35
7	धुळे	2.3	9.7	12.0	20.01	15.0	3.1	0.19
8	जळगाव	1.9	12.2	14.0	7.42	6.9	4.2	0.24
9	अहमदनगर	3.6	15.6	21.0	52.95	2.3	5.7	0.26
10	पुणे	5.0	17.0	17.8	41.78	7.7	4.7	0.10
11	सातारा	4.5	18.1	20.4	46.35	7.3	6.3	0.17
12	सांगली	4.1	11.3	15.3	32.88	3.7	6.0	0.19
13	सोलापूर	3.8	10.8	14.6	44.92	1.4	3.9	0.06
14	कोल्हापूर	2.9	15.0	15.6	69.92	23.4	4.2	0.56
15	औरंगाबाद	4.2	9.0	12.9	24.17	2.1	4.1	0.09
16	जालना	*	*	*	*	*	*	*
17	परभणी	2.6	6.2	7.5	1.48	5.8	2.1	0.03
18	बीड	4.4	11.6	13.5	20.93	0.5	4.1	0.03
19	नांदेड	3.9	5.2	6.0	9.33	12.1	0.6	0.02
20	उस्मानाबाद	3.2	7.4	7.8	16.88	3.0	3.1	0.04
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	*
22	बुलढाणा	2.2	4.2	5.1	9.09	1.0	5.8	0.13
23	अकोला	2.0	2.5	2.9	19.50	3.1	4.1	0.08
24	अमरावती	1.8	2.7	5.7	7.40	5.5	2.9	0.09
25	यवतमाळ	2.0	2.7	3.8	18.52	11.6	2.4	0.02
26	वर्धा	2.5	4.2	5.2	15.53	8.2	2.2	0.01
27	नागपूर	2.3	7.9	9.4	34.86	12.9	0.8	0.01
28	शंभरगा	1.6	38.2	36.7	73.47	42.2	2.1	0.10
29	चंद्रपूर	2.6	17.8	17.6	53.91	30.9	1.1	0.03
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	*
महाराष्ट्र राज्य		2.8	9.9	12.1	35.03	10.5	3.6	0.12

*पुनर्रचित जिल्ह्याची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही/

Districtwise Selected Indicators—1986-87

दर १०० हेक्टर कमलेल्या निव्वळ क्षेत्रामध्ये वापरलेल्या गाई-बैलांची संख्या	दर १०० हेक्टर कमलेल्या निव्वळ क्षेत्रामध्ये वापरलेल्या म्हशी-बैलांची संख्या	दर १,००० लोकसंख्येमध्ये दुधदाता गाई-बैलांची संख्या	दर १०० लोकसंख्येमध्ये पशुधनाची संख्या	दर चौदा किलो-मीटर भौगोलिक क्षेत्रामध्ये पशुधनाची (गो-जातीय) संख्या	वनक्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी	दर हेक्टर वनक्षेत्रामध्ये वनोत्पादनाचे मूल्य (रुपयात)	ग्रामर व मध्यमती-कृषि व विपणन पतसंस्था Agricultural and non-agricultural credit-apex and central institutions		
Number of working cattle per hundred hectares of net area sown (1982)	Number of working buffaloes per 100 hectares of net area sown (1982)	Number of cows and buffaloes in milk per 1,000 human population (1982)	Strength of livestock per 100 human population (1982)	Livestock (bovine) per sq. km. of total land area (geographical area) (1982)	Percentage of forest area to total geographical area	Value of forest produce per hectare of forest area (Rs.)	प्रती संस्था सभासद यांच्या Number of members per institution (100)	पती संस्था मालकीचे भांडवल Owned capital per institution (In crore Rs.)	District
(77)	(78)	(79)	(80)	(81)	(82)	(83)	(84)	(85)	(2)
15	4.7	6	1	115	3.9	...	1,869	54.0	Greater Bombay
91	13.3	53	24	70	39.4	146.2	67	7.4	Thane
96	21.9	55	44	52	23.5	77.8	297	2.4	Raigad
104	14.3	52	46	74	0.7	130.3	318	3.4	Ratnagiri
*	*	48	44	62	6.8	113.3	196	2.5	Sindhudurg
40	2.2	49	54	65	21.7	102.1	199	9.6	Nashik
41	0.9	50	58	61	38.3	24.4	34	7.2	Dhule
34	0.5	60	46	74	14.1	7.5	108	16.2	Jalgaon
28	0.5	59	72	62	10.5	6.5	40	15.6	Ahmadnagar
29	0.4	40	42	61	12.0	6.8	68	13.3	Pune
29	0.8	72	58	63	13.8	6.8	456	8.7	Satara
20	2.3	86	57	70	6.0	2.1	70	8.2	Sangli
17	0.7	52	57	48	2.5	15.2	132	5.9	Solapur
37	9.2	79	37	89	19.1	23.5	72	13.3	Kolhapur
34	0.3	45	57	56	7.8	18.1	12	7.3	Aurangabad
*	*	59	65	59	0.7	*	7	2.6	Jalna
26	0.3	77	64	7	3.4	83.4	16	8.5	Parbhani
34	0.2	78	83	68	2.3	23.8	15	5.7	Beed
31	0.3	78	63	80	8.0	71.8	15	6.3	Nanded
27	0.6	74	64	62	0.2	313.0	40	4.0	Osmanabad
*	*	63	50	67	0.2	*	39	4.5	Latur
34	0.6	74	67	72	12.2	47.8	72	5.9	Buldana
29	0.2	61	53	68	6.6	149.8	23	4.5	Akola
28	0.1	53	48	52	26.7	913.1	25	4.7	Amravati
34	0.2	64	67	63	18.4	564.1	157	9.3	Yavatmal
29	0.1	52	59	66	10.9	966.2	7	3.4	Wardha
38	0.2	34	38	72	18.5	868.6	20	5.4	Nagpur
81	10.2	56	55	89	28.7	304.6	13	3.0	Bhandara
68	6.2	62	70	7	34.3	138.3	14	2.6	Chandrapur
*	*	110	112	36	74.4	199.0	3	0.6	Gadchiroli
36	1.9	51	47	65	17.5	219.1	343	13.4	Maharashtra State

*The information of the reorganised districts is not separately available.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	शिखर व मध्यवर्ती-कृषि व बिगर कृषि पत संस्था चालू Agricultural and non- agricultural credit apex and central institutions		कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्था Agricultural credit and multipurpose society				बिगर-कृषि Non-agricultural	
		प्रती संस्था ठेवी (कोटी रुपये) Deposits per institution (In crore Rs.)	प्रती संस्था कर्ज (कोटी रुपये) Borrowings per institution (In crore Rs.)	प्रती संस्था सभासद संस्था Number of members per society	प्रती संस्था मालकीचे भांडवल Owned capital per society (In '000' Rs.)	प्रती संस्था ठेवी Deposits per society (In '000' Rs.)	प्रती संस्था कर्ज Borrowings per society (In '000' Rs.)	प्रती संस्था सभासद संस्था Number of members per society	प्रती संस्था मालकीचे भांडवल Owned capital per society (In '000' Rs.)
(1)	(2)	(86)	(87)	(88)	(89)	(90)	(91)	(92)	(93)
1	बृहन्मंबई	286.1	111.2	500	50.0	12.5	..	1,221	1,266.8
2	ठाणे	84.8	4.1	518	93.0	10.9	146.5	771	672.3
3	रायगड	30.8	0.6	287	39.2	0.2	77.3	787	621.3
4	रत्नागिरी	33.6	0.1	475	59.2	3.2	66.5	1,387	767.3
5	सिंधुदुर्ग	20.0	0.3	466	78.9	3.1	150.7	500	318.4
6	नाशिक	89.1	33.0	417	265.9	3.9	771.2	1,020	1,105.1
7	धळे	39.9	26.8	481	187.6	2.0	640.9	713	664.6
8	जळगांव	102.5	56.8	314	280.0	1.4	1,161.4	1,264	1,127.8
9	अहमदनगर	131.4	50.1	442	287.3	23.4	788.1	990	1,125.7
10	पुणे	148.6	0.2	351	184.9	5.0	416.4	918	890.8
11	सातारा	101.8	3.6	352	142.8	1.7	424.6	772	872.6
12	सांगली	91.3	9.4	502	224.7	8.1	662.0	745	493.9
13	सोलापूर	34.1	4.8	311	120.1	4.9	421.6	636	504.7
14	कोल्हापूर	125.3	2.1	452	335.9	79.2	460.0	1,298	854.4
15	औरंगाबाद	29.9	23.5	304	89.1	4.5	474.3	243	225.4
16	जालना	14.2	5.9	206	63.8	3.1	362.2	455	323.0
17	परभणी	34.1	20.2	264	67.3	3.7	238.8	367	383.3
18	बीड	22.6	14.0	297	56.3	4.9	238.8	337	407.4
19	नांदेड	40.5	14.4	260	65.6	15.7	320.5	259	131.1
20	उस्मानाबाद	20.0	5.0	300	66.2	4.4	318.4	536	530.4

सत्यमेव जयते

Districtwise Selected Indicators—1986-87

पत संस्था Credit Society		सहकारी वपन संस्था Co-operative Marketing Societies			सहकारी उत्पादक संस्था Co-operative productive enterprises			दर चालू	District
प्रती संस्था देवी	प्रती संस्था कर्ज	प्रती संस्था सभासद संस्था	प्रती संस्था मालकीचे भांडवल	प्रती संस्था कर्ज	प्रती संस्था सभासद संस्था	प्रती संस्था मालकीचे भांडवल	प्रती संस्था कर्ज	कारखान्यांमार्फत संस्था	
Deposit per society (In '000' Rs.)	Borrowing per society (In '000' Rs.)	Number of members per society	Owned capital per society (In '000' Rs.)	Borrowings per society (In '000' Rs.)	Number of members per society	Owned capital per society (In '000' Rs.)	Borrowings per society (In '000' Rs.)	Number of factory workers per working factory	
(94)	(95)	(96)	(97)	(98)	(99)	(100)	(101)	(102)	(2)
6,602.6	212.4	2,000	1,52,350.0	1,45,250.0	164	467.7	228.9	65	Greater Bombay
3,308.7	199.3	357	728.6	200.0	154	196.7	146.9	90	Thane
1,940.9	379.5	438	306.9	433.8	146	124.8	96.4	114	Raigad
2,879.6	218.4	500	810.0	80.0	233	97.0	117.8	44	Ratnagiri
973.7	78.9	600	510.0	100.0	242	107.8	108.6	26	Sindhudurg
3,047.1	541.2	818	638.2	503.6	161	573.2	348.6	53	Nashik
1,990.2	639.6	493	224.0	30.7	132	452.8	372.6	40	Dhule
4,412.9	412.1	645	376.1	178.1	139	293.2	225.7	51	Jalgaon
2,988.3	559.2	800	497.5	177.5	176	902.3	684.4	56	Ahmadnagar
4,110.5	116.3	735	570.6	129.4	88	188.8	108.5	63	Pune
3,021.1	219.8	1,909	1,345.5	554.5	158	378.9	197.8	86	Satara
3,632.8	279.6	929	1,192.9	571.4	183	671.1	564.6	36	Sangli
2,334.7	118.1	611	411.1	155.6	105	522.7	255.6	20	Solapur
3,805.3	441.0	4,864	3,427.3	286.4	212	875.4	437.6	44	Kolhapur
235.0	405.1	1,643	814.3	1,142.8	164	417.8	334.5	68	Aurangabad
1,338.6	604.5	3,000	766.7	750.0	198	522.3	374.4	37	Jalna
1,011.1	1,187.7	778	511.1	700.0	126	556.1	330.3	52	Parbhani
556.8	424.2	667	388.9	77.8	84	306.9	347.7	52	Beed
200.7	505.9	1,667	716.7	483.3	168	363.6	116.0	74	Nanded
1,239.1	830.4	333	144.4	88.9	149	315.9	68.4	44	Osmanabad
374.8	313.3	273	236.4	90.9	125	254.8	284.3	68	Latur
1,276.1	330.8	1,227	836.4	468.2	135	253.7	188.9	39	Buldana
987.5	371.5	1,526	915.8	394.7	142	210.7	34.3	45	Akola
614.7	202.5	1,261	652.2	152.2	133	319.8	139.4	38	Amravati
256.4	123.6	2,357	1,100.0	92.9	164	243.7	142.3	66	Yavatmal
653.9	177.6	750	1,258.3	225.0	101	283.2	182.1	85	Wardha
923.6	99.5	615	4,419.2	3,046.2	95	241.6	167.5	43	Nagpur
820.2	245.9	667	873.3	425.0	131	73.9	35.5	11	Bhandara
63.7	362.8	692	653.8	284.6	147	44.3	35.5	55	Chandrapur
129.4	217.6	667	366.7	150.0	123	28.7	11.7	12	Gadchiroli
3,515.0	288.8	961	1,221.7	782.1	143	414.1	264.5	58	Maharashtra State

अनुक्रमांक	जिल्हा	दर लाख लोकसंख्येमागे कारखान्या-तील कामगारांची संख्या	कारखान्या-तील कामगारांची टक्केवारी	वस्तुनिर्माण उद्योगातील कामगारांचे वार्षिक उत्पन्न (रुपयांत)	विद्युतीकरण झालेल्या शहरे व गावांची एकूण शहरे व गावांची टक्केवारी	घरगुती बिजेचा दरडोई वापर (किलोवॅट तास)	उद्योग-घंटासाठी बिजेचा दरडोई वापर (किलोवॅट तास)	दर लाख लोकसंख्येमागे मोटार वाहनांची संख्या	दर लाख लोकसंख्येमागे रस्त्यांची लांबी (कि. मी.)	दर १०० चौरस किलोमीटर भौगोलिक क्षेत्रामागे रस्त्यांची लांबी (कि. मी.)
Serial No.		Number of factory workers per lakh of population	Percentage of factory workers	per capita annual earnings of employees in manufacturing industries (in Rs.)	Percentage of towns and villages electrified to total number of towns and villages	Domestic consumption of electricity per capita (kwh)	Industrial consumption of electricity per capita (kwh)	Motor vehicles per lakh of population	Road length per lakh of population (km.)	Road length per 100 sq.km. of geographical area (km.)
(1)	(2)	(103)	(104)	(105)	(106)	(107)	(108)	(109)	(110)	(111)
1	बृहन्महई	5,368	44.84	27,380	100.0	178.38	430.49	5,460	0.5	8.1
2	ठाणे	2,947	9.97	31,296	89.4	50.91	566.47	2,148	158.1	64.3
3	रायगड	861	1.26	29,831	91.3	30.79	456.48	1,070	302.3	71.4
4	रत्नागिरी	290	0.42	13,625	75.4	20.66	33.41	909	314.3	62.7
5	सिंधुदुर्ग	315	0.25	4,930	*	20.61	23.86	543	345.0	60.8
6	नाशिक	1,413	4.07	17,333	91.1	30.19	95.41	2,826	417.8	89.1
7	धुळे	425	0.84	10,367	84.6	17.13	167.76	1,490	429.8	74.4
8	जळगाव	987	2.49	10,690	96.5	23.42	52.34	1,947	385.2	95.1
9	बहुमदमगर	780	2.05	11,526	86.0	18.56	49.04	2,435	664.1	117.8
10	पुणे	2,782	11.29	28,570	81.1	57.66	200.86	6,541	284.5	84.9
11	सातारा	720	1.44	15,001	79.6	23.66	31.37	1,648	504.8	110.5
12	सांगली	745	1.33	13,948	73.5	21.01	63.02	2,292	578.7	138.2
13	सोलापूर	972	2.47	9,401	86.0	14.35	70.40	1,714	413.3	81.3
14	कोल्हापूर	1,178	2.80	13,361	87.2	28.55	127.38	3,108	212.7	76.3
15	औरंगाबाद	1,580	2.42	15,122	64.6	21.60	137.58	3,439	238.6	41.4
16	जालना	397	0.39	7,432	*	12.25	28.87	860	225.9	33.9
17	परभणी	238	0.38	5,825	92.7	14.76	15.31	541	269.5	44.7
18	बीड	279	0.39	12,961	80.6	10.08	10.71	656	288.0	43.1
19	नांदेड	468	0.79	10,774	93.0	10.33	20.65	827	356.6	65.8
20	जम्मानाबाद	96	0.10	17,355	97.4	10.40	10.40	406	354.4	54.5
21	लातूर	117	0.15	9,372	*	13.10	19.31	578	260.9	51.3
22	बुलढाणा	395	0.58	5,602	96.7	14.71	23.53	886	226.6	39.9
23	अकोला	638	1.13	8,373	96.3	22.13	33.45	1,573	218.4	42.0
24	अमरावती	553	1.00	6,444	95.5	20.09	21.65	1,789	219.8	37.4
25	यवतमाळ	474	0.79	6,723	93.6	17.13	27.50	871	313.7	44.5
26	वर्धा	842	0.77	11,374	92.9	22.01	49.76	1,325	260.6	43.2
27	नागपूर	1,601	4.06	12,416	96.7	43.17	162.38	4,667	212.8	62.6
28	पंढारा	229	0.41	7,296	86.8	42.81	115.92	909	382.8	61.8
29	चंद्रपूर	789	1.08	15,246	61.4	13.39	391.58	1,241	364.0	54.4
30	गडचिरोली	70	0.04	6,278	*	19.89	17.05	188	519.3	23.7
महाराष्ट्र राज्य		1,623	100.00	23,241	87.0	47.05	163.15	2,600	286.9	66.1

*पुनर्रचित जिल्ह्यांची माहिती स्वतंत्रपणे उपलब्ध नाही.

Districtwise Selected Indicators —1986-87

दर १०० चौरस किलोमीटर भौगोलिक क्षेत्रामागे लोहमार्गाची लांबी (कि. मी.)	दर लाख लोकसंख्येमागे लोहमार्गाची लांबी (कि. मी.)	दर लाख लोकसंख्ये- मागे टपाल व तार कार्यालयांची संख्या	दर लाख लोकसंख्ये- मागे टपाल पेट्यांची संख्या	दर लाख लोकसंख्ये- मागे टेलिफोनची संख्या	दर लाख लोकसंख्ये- मागे व्यापारी बँकांची संख्या	दर लाख लोकसंख्ये- मागे सहकारी बँकांची संख्या	दर लाख बिगर नागरी क्षेत्रातील लोकसंख्ये- मागे जिल्हा परिषदांचे खर्च (लाख रुपयात)	दर लाख बिगर नागरी क्षेत्रातील लोकसंख्ये- मागे जिल्हा परिषदांचे उत्पन्न (लाख रुपयात)	प्रति आस्थापना रोजगार (आर्थिक गणना)	दर लाख लोकसंख्ये- मागे आस्थापनाची संख्या (आर्थिक गणना)	District
Railway kilo- meterage per 100 sq. km of geo- graphical area(km.)	Railway kilo- meterage per lakh of population (km.)	Number of post and tele- graph offices per lakh of popu- lation	Number of letter boxes per lakh of popu- lation	Number of tele- phones per lakh of popu- lation	Number of commer- cial banks per lakh of population (Mar., 1987)	Number of Co-opera- tive banks per lakh of popu- lation (1986)	Expendi- ture of Zilla Parishads per lakh non- municipal population (Lakh Rs.)	Receipt of Zilla Parishads per lakh non- municipal popu- lation (Lakh Rs.)	Employ- ment per establis- ment (Economic census 1980)	Number of establis- hments per lakh of population (Economic census 1980)	(2)
16.4	1.0	4	26	5,218	11.3	1.2	..	..	23	1,847	Greater Bombay
5.0	7.3	12	54	961	6.6	2.1	260	260	20	1,111	Thane
2.7	11.3	28	116	315	7.3	3.1	293	259	12	858	Raigad
..	..	42	109	233	6.7	3.7	373	390	8	911	Ratnagiri
..	..	41	144	208	7.6	4.2	440	447	*	*	Sindhudurg
1.7	8.0	23	66	546	5.9	6.4	281	291	16	773	Nashik
0.2	1.3	24	60	240	5.0	5.6	263	269	11	592	Dhule
4.4	17.6	21	53	334	5.6	9.5	301	310	13	617	Jalgaon
1.2	6.5	23	68	364	6.1	7.6	312	325	14	617	Ahmadnagar
2.0	6.7	19	61	1,827	8.8	4.9	332	332	19	905	Pune
1.3	5.8	29	108	254	5.6	7.1	353	355	12	672	Satara
2.0	8.3	24	58	386	8.0	7.3	320	325	13	723	Sangli
3.0	15.3	21	48	324	6.6	4.0	298	308	13	981	Solapur
0.5	1.4	21	55	473	6.9	5.9	292	296	14	963	Kolhapur
1.7	9.8	21	66	470	6.7	4.9	301	309	14	453	Aurangabad
1.2	..	16	65	173	5.5	4.0	249	247	*	*	Jalna
2.6	15.8	16	53	162	5.7	5.8	271	280	9	659	Parbhani
0.4	3.0	20	58	131	4.9	4.3	307	309	10	507	Beed
2.2	11.7	22	63	188	5.8	5.7	326	327	10	576	Nanded
0.9	6.1	30	63	83	5.4	5.6	329	321	9	550	Osmanabad
0.8	3.9	24	56	155	5.2	5.2	296	312	*	*	Latur
0.9	5.1	26	81	220	4.3	6.8	308	314	9	632	Buldana
3.4	17.5	23	72	266	6.3	4.7	310	309	11	616	Akola
1.2	7.1	26	64	292	6.3	5.1	333	337	11	678	Amravati
1.0	7.1	19	63	163	5.1	4.6	320	319	10	549	Yavatmal
2.4	14.4	18	83	225	6.0	4.5	303	316	13	695	Wardha
3.8	12.8	13	46	680	7.3	3.3	362	365	17	905	Nagpur
3.2	14.0	16	89	153	5.3	2.5	261	274	15	503	Bhandara
3.2	21.4	25	74	189	6.0	2.7	271	274	12	488	Chandrapur
0.1	1.4	25	70	81	4.3	3.3	232	329	*	*	Gadchiroli
1.8	7.7	20	63	1,107	7.0	4.6	307	313	16	877	Maharashtra State

The information of the reorganised districts is not separately available.

सत्यमेव जयते

१. क्षेत्रकठ जाणि लोकसंख्या :

१.१. ह्या विभागात १९८१ च्या जनगणनेवर आधारित अंतिम माहितीचे तक्ते दिले आहेत. यामध्ये लोकसंख्या, दशवर्षीय चढ-उतार, शहरे व गावे, साक्षरता, अनुसूचित जाती व जमाती, काम करणाऱ्यांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण इत्यादी विषया माहिती दिली आहे.

१.२. १९८१ च्या जनगणनेमध्ये वापरलेल्या संकल्पना व व्याख्यानुसार 'गाव' हे ठराविक सीमा असलेले व जमिनीचे स्वतंत्रपणे अभिलेख उपलब्ध असलेले महगुली गाव होय. वाड्या किंवा पाडे यांस गावे मानण्यात आलेले नाही. फक्त ह्यास वनव्याप्त गावांचा अपवाद आहे. ही ठिकाणे म्हणजे राखीव जंगलातील लोकसंख्या असलेली ठिकाणे होत. त्यात मुख्यतः जंगल कामगार व त्यांच्या कुटुंबातील व्यक्तींचा समावेश आहे व त्यास गावे असे संबोधण्यात आले आहे. 'वस्ती असलेल्या गावात' 'वस्ती असलेल्या महगुली' व 'वस्ती असलेल्या वनव्याप्त' गावांचा समावेश आहे. "वस्ती नसलेल्या" गावात कोणत्याही प्रकारची लोकवस्ती नसलेल्या महगुली गावांचा समावेश आहे. १९८१ च्या जनगणनेनुसार शहर किंवा नागरी विभागाची व्याख्या खालीलप्रमाणे करण्यात आली आहे :—

(१) ज्या ठिकाणी नगरपालिका, कटक मंडळ किंवा मुलुकी वस्ती आहे असे किंवा.

(२) ५,००० किंवा त्याहून अधिक लोकवस्ती असलेले व ज्यातील कमीतकमी तीन-चतुर्थांश पुरुष कामगार विंगर शेती व्यवसायात गुंतले आहेत असे ठिकाण.

१९८१ च्या जनगणनेनुसार महाराष्ट्रातील लोकसंख्याविषयक तक्ते भारत सरकारने प्रसिद्ध केलेल्या "भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र पुरवणी प्रबंध १" मध्ये उपलब्ध आहेत.

१९८१ च्या जनगणनेनुसार खालीलप्रमाणे व्याख्या करण्यात आल्या आहेत :—

(१) काम :—"काम" ह्या शब्दाची व्याख्या कोणत्याही आर्थिक उत्पादक कार्यात सहभाग, अशी असून त्याचे स्वरूप बौद्धिक किंवा शारीरिक धर्म असे आहे. "काम" ह्यात फक्त प्रत्यक्ष केलेल्या कामाचा अंतर्भाव नसून प्रभावी देखरेख व कामाचे मार्गदर्शन याचाही समावेश आहे.

(२) काम करणारे :—संदर्भ वर्षात अगदी काहीवेळ काम केले असले तरी त्या व्यक्तीस काम करणारे असे समजण्यात आले :—

(अ) मुख्यतः काम करणारे :—एखाद्या व्यक्तीने गेल्या वर्षात ६ महिने किंवा जास्त किंवा १८३ दिवस किंवा त्याहून जास्त दिवस काम केले असल्यास त्या व्यक्तीस मुख्यतः काम करणारी व्यक्ती असे संबोधण्यात आले.

(ब) सीमांतिक कामगार :—एखाद्या व्यक्तीने गेल्या वर्षात सहा महिन्यांपेक्षा किंवा १८३ दिवसांपेक्षा कमी दिवस काम केले असले तर त्या व्यक्तीस सीमांतिक कामगार म्हणून संबोधण्यात आले.

(३) काम न करणारे :—जनगणनेच्या संदर्भ दिवसाचे आधी एक वर्षाच्या संदर्भकाळात एखाद्या व्यक्तीने अजिबात काम केले नसेल अशा व्यक्तीस काम न करणारी व्यक्ती असे संबोधण्यात आले. जी व्यक्ती मुख्यत्वे स्वतःच्या कुटुंबासाठी कामे करणे वगैरे घरागुती कामांमध्ये गुंतलेली असेल किंवा एखाद्या मुलगा किंवा मुली जी प्रामुख्याने एखाद्या संस्थेत शिकत असताना कुटुंबाला आर्थिक मदत करते परंतु जी पूर्णवेळ काम करीत नाही अशा व्यक्तीस "काम करणारी व्यक्ती" असे संबोधण्यात आले नाही. तसेच एखाद्या व्यक्तीस घराभाडे किंवा निवृत्ती वेतन अशा स्वरूपातच उत्पन्न मिळते व ज्यासाठी त्या व्यक्तीस कोणतेही काम करावे लागत नाही अशा व्यक्तीस "काम करणारी व्यक्ती" असे संबोधण्यात येत नाही.

A-94-11.

1. Area and Population :

1.1. Final figures of 1981 Population Census are presented in this section. Data on population decadal variation, towns and villages, literacy, scheduled castes and tribes, classification of workers as per occupational classification etc. are given in various tables.

1.2. According to the definitions and concepts used for the 1981 census, a 'village' is a revenue village having a defined boundary and separate land records. Hamlets, wadies or padas have not been treated as separate villages. Forest villages make an exception. They are population centres situated within reserved forest areas. Their population mainly consists of forest labourers and their families. Such population centres within reserved forest areas are also treated as villages. Number of 'inhabited villages' denote number of 'inhabited revenue villages' and 'inhabited forest villages'. The 'uninhabited villages' are the revenue villages but did not have any residential population. For the purpose of 1981 Census a town or an urban area was defined as a place which has,—

(i) a municipal body, a cantonment or civil lines; or

(ii) a population of 5,000 or over and at least three-fourth or more of male workers engaged in non-agricultural pursuits.

The general population, 1981 tables concerning Maharashtra, are published by the Government of India, in "Census of India 1981, Series 12, Maharashtra Paper 1 Supplement."

Definitions as adopted in the 1981 census are reproduced below :—

(1) *Work*—was defined as participation in economically productive activity, such participation may be mental or physical in nature. Work involves not only actual work but also effective supervision and direction of work.

(2) *Worker*—In 1981 census a worker was one who had engaged himself in work for at least sometime during the reference year :—

(a) *Main worker*—is a person who during last year put in work for six months or more or for 183 days or more.

(b) *Marginal worker*—is a person who did work during last year for less than six months (183 days).

(3) *Non-worker*—was one who did not engage himself at all in work throughout the whole reference period of one year preceding the date of enumeration. A person who is engaged primarily in household duties such as working for one's own household or a boy or a girl who is primarily a student attending an institution, even if such a person helps the family's economic activity but not as full-time worker was not treated as worker. A person who merely receives income such as rent or pension and who does not have to work for receiving that income has not been treated as worker.

(४) घरगुती उद्योग:—कुटूंब प्रमुख किंवा प्रामुख्याने कुटूंबातील व्यक्तींनी शहरी भागात स्वतःच्या घराच्या परिसरात व ग्रामीण भागात खेड्यात चालविलेला उद्योग म्हणजे "घरगुती उद्योग" होय. घरगुती उद्योग हा नोंदणी झालेल्या कारखान्याप्रमाणे चालविण्यात येत नाही व त्यात उत्पादन, प्रक्रिया, सेवा, दुरुस्ती व विक्री यांचा संबंध असतो.

(५) शेतकरी:—यात स्वतःची जमीन कसणारे व दुसऱ्यांची जमीन कसणारे अशा दोन्हीचा अंतर्भाव होतो.

(६) शेतमजूर:—यात शेतावर मजुरीवर/वितनावर काम करणारे परंतु ज्यांचा जमिनीवर कोणत्याही प्रकारचा मालकी हक्क नाही अशांचा समावेश होतो.

(७) व्यवसाय:—ज्यास उद्योग म्हणता येईल अशा आर्थिक उत्पादनांच्या कोणत्याही शाखेत जेव्हा एखादी व्यक्ती स्वतः काम करते त्यास तिचा व्यवसाय समजण्यात येते.

(८) उद्योग:—म्हणजे आर्थिक उत्पादन कार्यातील एखादी शाखा ज्यात कामगार काम करतो.

(९) मालक:—मोबदला देऊन एक किंवा जास्त व्यक्तींकडून काम करवून घेणाऱ्या व्यक्तीस मालक असे समजण्यात येते.

(१०) कामगार:—जी व्यक्ती नगद किंवा वस्तुरूपाने मोबदला घेऊन दुसऱ्यासाठी वेतनावर किंवा मजुरीवर काम करते ती कामगार व्यक्ती होय.

(११) एकटा कामगार:—जी व्यक्ती काही नैमित्तिक कारणां-व्यतिरिक्त मोबदला देऊन इतरांकडून काम करवून घेत नाही किंवा कुटूंबातील इतर व्यक्तींच्या मदतीने काम करत नाही किंवा कोणत्याही सहकारी संस्थेची सभासद म्हणून काम करीत नाही अशा व्यक्तीस 'एकटा कामगार' असे संबोधण्यात येते.

(१२) कौटुंबिक कामगार:—कुटूंबाच्या उद्योगात जी व्यक्ती नगद किंवा वस्तुरूपात वेतन किंवा मजुरी न घेता कुटूंबातील इतर व्यक्तींबरोबर काम करते ती "कौटुंबिक कामगार" म्हणून समजण्यात येते.

(4) *Household Industry*— is defined as an industry conducted by the head of the household himself or mainly by members of households at home or within the village in rural areas and only within the premises of the house where the household lives in urban areas. It should not be run on the scale of registered factory and relates to production, processing, servicing, repairing or making and selling of goods.

(5) *Cultivator*—includes both owner cultivators and tenant cultivators.

(6) *Agricultural labourer*— covers all other persons working on land as labourers on wages without holding any right upon the land.

(7) *Occupation*— of a worker is the function which he personally performs by engaging himself in work in any branch of economic activity which is called his industry.

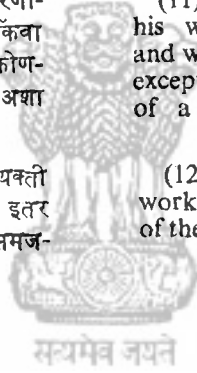
(8) *Industry*—is defined as a sector of economic activity on which a worker is engaged.

(9) *Employer*—is a person who hires one or more persons in his work.

(10) *Employee*—is a person who works for others for wages or salary in cash or kind.

(11) *A single worker*—is a person who is doing his work without employing others except casually and without the help of other members of his family except casually or a participation in work as a member of a co-operative.

(12) *A family worker*— is a person who is doing his work in a family enterprise along with other members of the family without wages or salary in cash or kind.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.1

१९८१ च्या जनगणनेनुसार क्षेत्रफल व लोकसंख्या
Area and population according to 1981 Population Census

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	एकूण क्षेत्र वापरी Area in Sq. Km.	क्षेत्र चौ. कि. मी. माप Area in Sq. Km.	लोकसंख्या प्र. चौ. कि. मी. माप Population per Sq. Km.	तालुकांचो संख्या No. of talukas	खेड्यांची संख्या Number of villages			शहरांची संख्या No. of towns	कुटुंबे House h.l.s	लोकसंख्या Population			जिल्हा District
						वस्ती Inhabited	वस्ती नसलेली Uninhabited	संख्या No. of			एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	मुह्युबंद	...	६०३.०	१३,६७१	३	...	...	१	१६,२४,५३५	८२,४३,४०५	४६,८२,६४६	३५,६०,७५९	T	Greater Bombay
		...	६०३.०	१३,६७१	...	...	...	१	१६,२४,५३५	८२,४३,४०५	४६,८२,६४६	३५,६०,७५९	R	
		...	९,५५८.०	३५१	१३	१,७४६	२७	३४	६,५५,५१६	३३,५१,५६२	१७,७९,६४५	१५,७१,९१७	T	Tiane
2	अणे	...	९,३२५.६	२००	...	१,७४६	२७	...	३,५०,२८९	१८,६५,३४२	९,६५,४७२	८,९९,८७०	R	
		...	२३२.४	६,३९५	...	...	...	३४	३,०५,२२७	१४,८६,२२०	८,१४,१७३	६,७२,०४७	U	
3	रायगड	...	७,१४८.०	२०८	१४	१,८२७	५८	१६	२,९३,१४६	१४,८६,४५२	७,२६,५१२	७,५९,९४०	T	Raigad
		...	७,०१४.७	१८२	...	१,८२७	५८	...	२,५०,७३६	१२,७६,५७६	६,१६,२८१	६,६०,२९५	R	
		...	१३३.३	१,५७४	...	...	...	१६	४२,४१०	२,०९,६७६	१,१०,२३१	९९,६४५	U	
4	रत्नागिरी	...	१३,०५४.०	१६२	१५	२,०३८	५	१३	४,३१,३८६	२१,११,३११	९,४३,३९५	११,६७,९१६	T	Ratnagiri
		...	१२,९४०.१	१५०	...	२,०३८	५	...	३,९७,५४०	१९,४०,३९४	८,५७,८९१	१०,८२,५०३	R	
		...	११३.९	१,५०१	...	...	...	१३	३३,८४६	१,७०,९१७	८५,५०४	८५,४१३	U	
5	नाशिक	...	१५,५३०.०	१९३	१३	१,७४२	४	१९	५,०९,६५४	२९,९१,७३९	१५,४४,५३२	१४,४७,२०७	T	Nashik
		...	१५,१८५.६	१३६	...	१,७४२	४	...	३,५०,६२२	२०,६३,५९४	११,५३,१९४	१०,१०,४००	R	
		...	३४४.४	२,६९५	...	...	...	१९	१,५९,०३२	९,२८,१४५	४,९१,३३८	४,३६,८०७	U	
6	डुळे	...	१३,१५०.०	१५६	१०	१,५१६	१६	७	३,५६,८३३	२०,५०,२९४	१०,४३,१४०	१०,०७,१५४	T	Dhule
		...	१३,०४८.१	१२६	...	१,५१६	१६	...	२,८९,५४२	१६,५०,११३	८,३४,१९३	८,१५,९२०	R	
		...	१०१.९	३,९२७	...	...	...	७	६७,२९१	४,००,१८१	२,०८,९४७	१,९१,२३४	U	
7	जळगांव	...	११,७६५.०	२२३	१३	१,४७५	२७	१५	४,७८,४१५	२६,१८,२७४	१३,४२,९६३	१२,७५,३११	T	Jalgaon
		...	११,४९४.७	१७१	...	१,४७५	२७	...	३,५४,१७०	१९,६०,०१७	१०,०१,६०४	९,५८,३२३	R	
		...	२७०.३	२,४३५	...	...	...	१५	१,१४,२४५	६,५८,२५७	३,४१,२६९	३,१६,९८८	U	
8	अहमदनगर	...	१७,०४८.०	१५९	११	१,५०३	२	८	४,७७,३५७	२७,०८,३०९	१३,८२,६३२	१३,२५,६७७	T	Ahmadnagar
		...	१६,८७०.८	१४०	...	१,५०३	२	...	४,१३,७९९	२३,५६,९४१	११,९६,६६९	११,६०,२७२	R	
		...	१७७.२	१,९८३	...	...	...	८	६३,५८८	३,५१,३६८	१,८५,९६३	१,६५,४०५	U	
9	पुणे	...	१५,६४२.०	२६६	१४	१,७५३	१५	२६	७,६७,४९५	४१,६४,४७०	२१,५०,०८८	२०,१४,३८२	T	Pune
		...	१५,०२१.३	१४६	...	१,७५३	१५	...	३,८९,००७	२१,९३,३८८	११,०३,२७७	१०,९०,१११	R	
		...	६२०.७	३,१७६	...	...	...	२६	३,७८,४८८	१९,७१,०८२	१०,४६,८११	९,२४,२७१	U	

तत्ता त्तात/TABLE No. 1. 1 (1.1)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
10	सतारा	..	ए 10,484-0 आ 10,130-0 ता 354-0	194 175 751	11	1,417 1,417 ..	20 20 ..	10 .. 10	3,82,516 3,31,066 51,450	26,38,677 17,72,885 2,65,792	9,89,122 8,50,402 1,38,730	10,49,555 9,22,483 1,27,072	T R U	Satara
11	सांगली	..	ए 8,572-0 आ 8,272-1 ता 299-9	214 174 1,314	8	708 708 ..	2 2 ..	8 .. 8	3,30,677 2,57,435 73,242	18,31,212 14,37,123 3,94,089	9,31,187 7,25,872 2,05,315	9,00,025 7,11,251 1,88,774	T R U	Sangli
12	सोलापूर	..	ए 15,017-0 आ 14,678-2 ता 338-8	174 126 2,265	11	1,104 1,104 ..	6 6 ..	10 .. 10	4,62,910 3,26,369 1,36,541	26,10,144 18,42,678 7,67,466	13,44,147 9,46,125 3,97,422	12,65,997 8,95,953 3,79,044	T R U	Solapur
13	कोल्हापूर	..	ए 8,047-0 आ 7,855-3 ता 191-7	311 240 3,245	12	1,200 1,200 ..	18 18 ..	12 .. 12	4,47,786 3,32,581 1,15,205	25,06,330 18,84,308 6,22,022	12,73,181 9,45,621 3,28,100	12,32,449 9,38,687 2,93,762	T R U	Kolhapur
14	औरंगाबाद	..	ए 16,303-0 आ 16,165-2 ता 139-8	149 117 3,845	12	1,959 1,959 ..	80 80 ..	10 .. 10	4,39,124 3,42,975 95,149	24,33,410 18,95,885 5,37,535	12,49,632 9,65,377 2,84,255	11,53,788 9,30,508 2,53,280	T R U	Aurangabad
15	परभणी	..	ए 12,561-0 आ 12,339-5 ता 221-5	146 120 1,548	8	1,615 1,615 ..	37 37 ..	12 .. 12	3,37,854 2,76,762 61,092	18,29,378 14,86,556 3,42,822	9,25,638 7,52,468 1,77,230	8,99,740 7,34,148 1,65,592	T R U	Parbhani
16	बीड	..	ए 11,495-0 आ 10,850-1 ता 234-9	134 116 978	7	1,256 1,256 ..	12 12 ..	7 .. 7	2,70,999 2,30,281 40,718	14,16,130 12,56,259 2,29,771	7,55,971 6,36,075 1,19,896	7,30,059 6,20,184 1,09,875	T R U	Beed
17	नांदेड	..	ए 13,502-0 आ 10,290-9 ता 211-1	167 138 1,553	8	1,425 1,425 ..	56 56 ..	11 .. 11	3,08,296 2,52,596 55,700	17,49,334 14,21,485 3,27,849	8,92,417 7,21,514 1,70,963	8,56,917 6,95,971 1,56,946	T R U	Nanded
18	उस्मानाबाद	..	ए 14,210-0 आ 13,894-0 ता 316-0	157 136 1,086	11	1,527 1,527 ..	27 27 ..	13 .. 13	3,85,912 3,26,205 59,707	22,30,620 18,87,383 3,43,237	11,34,197 9,59,044 1,79,553	10,91,423 9,27,739 1,63,684	T R U	Osmanabad
19	बुलढाणा	..	ए 9,661-0 आ 9,602-5 ता 58-5	156 128 4,769	5	1,273 1,273 ..	127 127 ..	9 .. 9	2,83,353 2,33,334 50,019	15,08,777 12,29,791 2,78,986	7,70,833 6,25,588 1,44,845	7,37,944 6,03,803 1,34,141	T R U	Buldhana

A-94-12.

20 अकोला	..	ए 10,575-0 श 10,425-5 न 149-5	173 132 3,041	6	1,546 1,546 ..	197 197 ..	9	3,37,724 2,59,906 77,818	18,26,952 13,72,290 4,54,662	9,37,824 7,01,592 2,36,232	8,89,128 6,70,698 2,18,430	T R U	Akola
21 अमरावती	..	ए 12,212-0 श 12,052-2 न 159-8	152 109 3,407	6	1,698 1,698 ..	301 301 ..	12	3,50,796 2,54,933 95,863	18,61,410 13,16,911 5,44,499	9,61,564 6,78,517 2,83,047	8,99,846 6,38,394 2,61,452	T R U	Amravati
22 यवतमाळ	..	ए 13,584-0 श 13,516-5 न 67-5	128 109 3,883	5	1,751 1,751 ..	254 254 ..	8	3,30,557 2,82,664 47,893	17,37,423 14,75,288 2,62,135	8,87,236 7,50,301 1,36,935	8,50,187 7,24,987 1,25,200	T R U	Yavatmal
23 वर्धा	..	ए 6,310-0 श 6,280-2 न 29-8	147 111 7,769	3	1,015 1,015 ..	356 356 ..	6	1,82,710 1,39,378 43,332	9,26,018 6,95,108 2,31,910	4,75,696 3,55,774 1,19,922	4,50,922 3,39,334 1,11,588	T R U	Wardha
24 नागपूर	..	ए 9,931-0 श 9,599-8 न 331-2	261 117 4,436	5	1,658 1,658 ..	215 216 ..	16	4,90,793 2,24,163 2,66,625	25,86,811 11,19,532 14,69,279	13,45,377 5,77,082 7,68,295	12,13,434 5,42,450 7,00,984	T R U	Nagpur
25 भंडारा	..	ए 9,213-0 श 9,139-9 न 73-1	199 175 3,293	3	1,624 1,624 ..	150 150 ..	7	3,53,719 3,08,375 45,344	18,37,577 15,96,823 2,40,754	9,20,159 7,97,356 1,22,763	9,17,418 7,99,427 1,17,991	T R U	Bhandara
26 चंद्रपूर	..	ए 25,923-0 श 25,809-4 न 113-6	79 70 2,304	6	2,978 2,978 ..	476 476 ..	8	4,00,892 3,48,604 52,288	20,55,642 17,93,907 2,61,735	10,45,692 9,08,497 1,37,195	10,09,950 8,85,410 1,24,540	T R U	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य	..	ए 3,07,690-0 श 3,01,802-2 न 5,887-8	204 135 3,735	235	39,354 39,354 ..	2,479 2,479 ..	307	1,16,90,955 75,34,337 41,56,618	6,27,84,171 4,07,90,577 2,19,93,594	3,24,15,126 2,05,27,456 1,18,87,670	3,03,69,045 2,02,63,121 1,01,05,924	T R U	Maharashtra State

अध्याय.—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-अ.

Source.—Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part II-B.

I. संयोजित व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION
तबला क्र./TABLE No. 1.2 (1.7)
अनुसूचित जातींची लोकसंख्या/Scheduled Caste Population
जनगणना/Population Census, 1981

अ. क्र./Serial No.	जिल्हा	ग्रामीण Rural		नगरी Urban		एकूण Total		अनुसूचित जातींची एकूण लोकसंख्या/ Scheduled Castes as percentage of total of population				District	
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रियां Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रियां Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रियां Females	एकूण Total	(13)	(14)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1 मुहम्मदपूर	...	...	...	...	3,99,076	2,16,081	1,82,995	3,99,076	2,16,081	1,82,995	4,84	4.64	5.10
2 राणे	...	29,539	15,321	14,218	54,286	29,177	25,109	83,825	44,498	39,327	2.50	2.50	2.50
3 रायगड	...	17,560	8,824	8,736	7,622	3,970	3,652	25,182	12,794	12,388	1.69	1.76	1.63
4 रत्नागिरी	...	41,388	19,639	21,749	3,744	1,913	1,831	45,132	21,552	23,580	2.14	2.28	2.02
5 सिव्हेरुंग	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
6 नाशिक	...	1,17,090	59,523	57,567	68,739	35,845	32,924	1,85,859	95,368	90,491	6.21	6.17	6.25
7 धुळे	...	64,201	32,373	31,828	21,534	11,207	10,327	85,735	43,580	42,155	4.18	4.18	4.19
8 जयगव	...	1,17,700	59,734	57,966	36,527	18,832	17,695	1,54,227	78,566	75,661	5.89	5.85	5.93
9 अहमदनगर	...	2,53,821	1,29,428	1,24,393	33,886	17,883	16,503	2,87,707	1,46,811	1,40,896	10.62	10.62	10.63
10 मुंबई	...	1,23,814	63,366	60,448	1,89,983	96,376	91,607	3,13,797	1,61,742	1,52,055	7.54	7.52	7.55
11 सातारा	...	1,04,598	51,929	52,669	22,032	11,386	10,721	1,26,630	63,235	63,395	6.21	6.39	6.04
12 सांगली	...	1,59,664	81,015	78,649	44,688	23,126	21,562	2,04,352	1,04,141	1,00,211	11.16	11.18	11.13
13 सोलापूर	...	2,87,330	1,47,096	1,40,234	65,753	44,491	41,262	3,73,083	1,91,587	1,81,496	14.22	14.25	14.34
14 कोल्हापूर	...	2,37,328	1,20,975	1,16,353	65,321	34,085	31,236	3,12,649	1,55,060	1,47,589	12.03	12.17	11.98
15 औरंगाबाद	...	1,21,636	61,769	59,867	28,800	15,333	13,467	1,50,436	77,102	73,334	6.18	6.17	6.19
16 जालना	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
17 परभणी	...	87,416	44,052	43,364	19,050	9,755	9,292	1,06,466	53,810	52,656	5.82	5.79	5.85
18 बीड	...	1,53,730	77,838	75,892	16,752	8,583	8,169	1,70,482	86,421	84,061	11.47	11.43	11.51
19 नांदेड	...	1,77,364	89,737	87,627	20,345	10,696	9,649	1,97,709	1,00,433	97,276	11.36	11.25	11.35
20 अहमदनगर	...	3,04,350	1,54,524	1,49,826	38,111	91,951	18,160	3,42,461	1,74,475	1,67,986	15.35	15.32	15.39
21 लातूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
22 बुलढाणा	...	76,772	38,953	37,819	16,455	8,576	7,879	93,227	47,529	45,698	6.13	6.17	6.19
23 अकोला	...	75,920	38,438	37,482	24,696	12,633	12,063	1,00,616	51,071	49,545	5.5	5.45	5.57
24 अमरावती	...	75,776	38,977	36,799	36,978	19,103	17,875	1,12,754	58,080	54,674	6.06	6.04	6.08
25 यवतमाळ	...	69,064	34,921	34,143	16,921	8,736	8,185	85,985	43,657	42,328	4.93	4.92	4.98
26 वर्धा	...	23,974	12,396	11,578	12,438	6,387	6,051	26,412	18,783	17,629	3.93	3.95	3.91
27 नागपूर	...	84,191	43,537	40,654	98,294	50,957	47,247	1,82,395	94,434	87,961	7.05	7.02	7.07
28 नंदुरा	...	1,49,181	74,439	74,742	36,063	15,108	14,955	1,79,244	89,547	89,697	9.73	9.75	9.78
29 चंद्रपूर	...	1,12,531	57,325	55,206	21,791	11,356	10,435	1,34,322	68,681	65,641	6.53	6.57	6.50
30 गडचिरोली	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
महाराष्ट्र राज्य	...	30,65,938	15,56,129	15,09,809	14,13,825	7,42,969	6,70,856	44,79,763	22,99,098	21,80,665	7.1	7.05	7.18

* वेगळी उपलब्ध नाही / Not available separately.

आधार:-भारताची जनगणना १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र भाग दोन व

Source:-Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Part II B.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION
तबला क्र./TABLE No. 1.3 (1.7)

अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या/Scheduled Tribes Population
जनगणना/Population Census, 1981

अनुसूचित जमातीची क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	ग्रामीण Rural		एकूण Total		नगर Urban		एकूण Total		एकूण Total		एकूण Total		एकूण Total		एकूण Total		एकूण Total		जिल्हा (2)
		पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)
1	वडोदा	6,92,722	3,49,590	3,43,132	84,073	46,140	37,933	84,073	46,140	37,933	1,02	1,06	1,06	1,02	1,06	1,02	1,06	1,02	1,06	वडोदा
2	दांडी	1,74,377	88,360	86,017	15,833	8,101	7,732	19,021	96,461	93,749	12,80	13,28	12,34	12,80	13,28	12,34	12,80	13,28	12,34	दांडी
3	दांडी	31,331	16,018	15,313	415	205	210	31,746	16,223	15,523	1,50	1,72	1,33	1,50	1,72	1,33	1,50	1,72	1,33	दांडी
4	दांडी	6,57,951	3,32,012	3,25,939	43,696	22,491	21,205	7,01,647	3,54,503	3,47,144	23,45	22,95	23,99	23,45	22,95	23,99	23,45	22,95	23,99	दांडी
5	दांडी	7,98,543	3,99,844	3,98,699	32,521	16,956	15,565	8,31,064	4,16,800	4,14,264	40,53	39,96	41,13	40,53	39,96	41,13	40,53	39,96	41,13	दांडी
6	दांडी	1,95,921	99,430	96,491	20,088	10,222	9,866	2,16,009	1,09,652	1,06,357	8,25	8,16	8,34	8,25	8,16	8,34	8,25	8,16	8,34	दांडी
7	दांडी	1,82,046	91,493	90,553	5,610	2,911	2,699	1,87,656	94,404	93,252	6,93	6,83	7,03	6,93	6,83	7,03	6,93	6,83	7,03	दांडी
8	दांडी	1,40,655	71,384	69,271	18,050	9,860	8,190	1,58,705	81,244	77,461	3,81	3,78	3,85	3,81	3,78	3,85	3,81	3,78	3,85	दांडी
9	दांडी	11,784	5,878	5,906	1,276	689	587	13,060	6,567	6,493	0,64	0,66	0,62	0,64	0,66	0,62	0,64	0,66	0,62	दांडी
10	दांडी	13,199	6,776	6,423	2,336	1,228	1,108	15,535	8,004	7,531	0,85	0,86	0,84	0,85	0,86	0,84	0,85	0,86	0,84	दांडी
11	दांडी	37,542	19,397	18,145	14,035	7,311	6,724	51,577	26,708	24,869	1,98	1,99	1,96	1,98	1,99	1,96	1,98	1,99	1,96	दांडी
12	दांडी	24,523	12,509	12,014	2,788	1,455	1,333	27,311	13,964	13,347	1,09	1,10	1,08	1,09	1,10	1,08	1,09	1,10	1,08	दांडी
13	दांडी	71,164	35,960	35,204	4,499	2,421	2,078	75,663	38,381	37,282	3,11	3,07	3,15	3,11	3,07	3,15	3,11	3,07	3,15	दांडी
14	दांडी	74,723	37,878	36,845	3,854	2,014	1,840	78,577	39,892	38,685	4,30	4,29	4,30	4,30	4,29	4,30	4,30	4,29	4,30	दांडी
15	दांडी	12,423	6,353	6,070	982	514	468	13,405	6,867	6,538	0,90	0,91	0,90	0,90	0,91	0,90	0,90	0,91	0,90	दांडी
16	दांडी	1,61,250	81,618	79,632	16,988	8,703	8,285	1,78,238	90,321	87,917	10,19	10,12	10,26	10,19	10,12	10,26	10,19	10,12	10,26	दांडी
17	दांडी	47,462	24,097	23,365	4,551	2,385	2,166	52,013	26,482	25,531	2,33	2,32	2,34	2,33	2,32	2,34	2,33	2,32	2,34	दांडी
18	दांडी	62,755	32,067	31,688	3,702	1,969	1,733	66,457	34,036	32,471	4,40	4,42	4,39	4,40	4,42	4,39	4,40	4,42	4,39	दांडी
19	दांडी	1,04,383	52,938	51,445	10,376	5,461	4,915	1,14,759	58,399	56,360	6,28	6,23	6,34	6,28	6,23	6,34	6,28	6,23	6,34	दांडी
20	दांडी	2,16,757	1,10,695	1,06,062	24,947	12,970	11,977	2,41,704	1,23,665	1,18,039	12,98	12,86	13,12	12,98	12,86	13,12	12,98	12,86	13,12	दांडी
21	दांडी	3,51,061	1,77,095	1,73,966	19,055	10,046	9,009	3,70,116	1,87,141	1,82,975	21,30	21,09	21,52	21,30	21,09	21,52	21,30	21,09	21,52	दांडी
22	दांडी	1,21,806	62,050	59,756	20,438	10,529	9,909	1,42,244	72,579	69,665	15,35	15,26	15,45	15,35	15,26	15,45	15,35	15,26	15,45	दांडी
23	दांडी	1,84,911	95,025	92,886	1,68,392	86,862	81,530	3,53,303	1,81,887	1,71,416	13,65	13,52	13,79	13,65	13,52	13,79	13,65	13,52	13,79	दांडी
24	दांडी	2,74,995	1,36,454	1,38,541	23,044	11,580	11,464	2,98,039	1,48,034	1,50,005	16,22	16,09	16,35	16,22	16,09	16,35	16,22	16,09	16,35	दांडी
25	दांडी	2,25,812	2,64,401	2,61,411	23,691	12,256	11,435	5,49,503	2,76,657	2,72,846	26,73	26,46	27,02	26,73	26,46	27,02	26,73	26,46	27,02	दांडी
26	दांडी	51,70,096	26,09,322	25,60,774	6,01,942	3,14,633	2,87,309	57,72,038	29,23,955	28,48,083	9,19	9,02	9,38	9,19	9,02	9,38	9,19	9,02	9,38	दांडी

* वगळू शकले नाहीत. / Not available separately.

स्रोत :- भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र भाग दोन व.

Source :- Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Part II B.

१. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबला क्र./TABLE No. 1.3 A (—)

नव बौद्धों की लोकसंख्या/Neo-Buddhist Population

जनगणना/Population Census, 1981

अनु- क्रमिक Serial No.	जिल्हा (2)	ग्रामीण Rural			नगरी Urban			एकूण Total		नव बौद्धों की लोकसंख्या Percentage of Neo-buddhists to total population	District
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रियां Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रियां Females	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रियां Females	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बहुमंडई	..	..	..	336	2,339	1,997	4,336	2,339	1,997	Greater Bombay
2	ठाणे ..	3,452	1,766	1,686	1,195	640	555	4,647	2,406	2,241	Thane
3	रायगड ..	7,516	3,389	4,127	156	81	75	7,672	3,470	4,202	Raigad
4	रत्नागिरी }	16,061	6,955	9,106	1,116	536	580	17,177	7,491	9,686	Ratnagiri
5	मिर्जापुर }	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक ..	6,945	3,516	3,429	3,093	1,583	1,510	10,038	5,099	4,939	Nashik
7	धुळे ..	1,522	767	755	800	411	389	2,322	1,178	1,144	Dhule
8	जळगाव ..	2,519	1,281	1,238	201	93	108	2,720	1,374	1,346	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	6,321	3,131	3,190	100	52	48	6,421	3,183	3,238	Ahmadnagar
10	पुणे ..	12,641	6,264	6,377	8,233	4,192	4,041	20,874	10,456	10,418	Pune
11	सातारा ..	22,067	10,267	11,800	2,215	1,137	1,078	24,282	11,404	12,878	Satara
12	सांगली ..	3,522	1,652	1,870	828	445	383	4,350	2,097	2,253	Sangli
13	सोलापूर ..	3,491	1,776	1,715	1,538	809	729	5,049	2,585	2,464	Solapur
14	कोल्हापूर ..	3,022	1,365	1,657	101	54	47	3,123	1,419	1,704	Kolhapur
15	औरंगाबाद }	14,406	7,227	7,179	890	445	445	15,296	7,672	7,624	Aurangabad
16	जालना ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Jalna
17	परभणी ..	6,076	3,022	3,054	304	148	156	6,380	3,170	3,210	Parbhani
18	बीड ..	4,320	2,185	2,135	1,668	840	828	5,988	3,025	2,963	Beed
19	नांदेड ..	4,231	2,102	2,129	654	327	327	4,885	2,429	2,456	Nanded
20	उस्मानाबाद }	4,229	2,175	2,054	305	154	151	4,534	2,329	2,205	Osmanabad
21	लातूर ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Latur
22	हिंगोली ..	1,076	516	510	312	185	177	1,388	701	687	Buldhara
23	अकोला ..	2,648	1,296	1,352	585	314	271	3,233	1,610	1,623	Akola
24	अमरावती ..	19,329	9,828	9,501	1,334	689	645	20,663	10,517	10,146	Amravati
25	यवतमाळ ..	4,691	2,348	2,343	113	54	59	4,804	2,402	2,402	Yavatmal
26	वर्धा ..	9,887	5,062	4,825	22	12	10	9,909	5,074	4,835	Wardha
27	नागपूर ..	3,067	1,541	1,526	378	191	187	3,445	1,732	1,713	Nagpur
28	भंडारा ..	6,918	3,433	3,485	511	271	240	7,429	3,704	3,725	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	1,383	686	697	727	333	394	2,110	1,019	1,091	Chandrapur
30	गडचिरोली }	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,71,290	83,550	87,740	31,785	16,335	15,450	2,03,075	99,835	1,03,190	Maharashtra State
											0.32

*वेगळी उपकक्ष नाही / Not available separately.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबला क्रमांक / TABLE No. 1.4 (1.2)

१९०१ पासूनचा लोकसंख्येतील दशवर्षीय चढउतार

Decadal variation in population since 1901

(जनगणना/Population census)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ष Year	एकूण व्यक्ती Persons	दशवर्षीय चढउतार Decadal variation	दशवर्षीय चढउतार (शेकडा प्रमाण) Percentage decadal variation	पुरुष Males	स्त्रिया Females	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	1901 .. 927,994	..	..	561,825	366,169	Greater Bombay
		1911 ..	1,148,757	+220,763	+23.79	731,634	417,123	
		1921 ..	1,380,448	+231,691	+20.17	884,301	496,147	
		1931 ..	1,397,812	+17,364	+1.26	878,102	519,710	
		1941 ..	1,801,356	+403,544	+24.87	1,114,983	686,373	
		1951 ..	2,994,444	+1,193,088	+66.23	1,868,335	1,125,109	
		1961 ..	4,152,056	+1,157,612	+38.66	2,496,176	1,655,880	
		1971 ..	5,970,575	+1,818,519	+43.80	3,478,378	2,492,197	
		1981 ..	8,243,405	+2,272,830	+38.07	4,652,646	3,590,759	
2	ठाणे	..	1901 .. 665,326	..	..	343,216	322,110	Thane
		1911 ..	721,323	+55,997	+8.42	370,437	350,886	
		1921 ..	713,238	-8,095	-1.12	368,305	344,923	
		1931 ..	787,664	+74,436	+10.44	407,045	380,619	
		1941 ..	882,321	+94,675	+12.02	454,693	427,628	
		1951 ..	1,282,572	+400,251	+45.36	668,138	614,434	
		1961 ..	1,652,678	+370,106	+28.86	861,117	791,561	
		1971 ..	2,281,664	+628,986	+38.06	1,204,855	1,076,809	
		1981 ..	3,351,562	+1,069,898	+46.89	1,779,645	1,571,917	
3	रायगड	..	1901 .. 721,083	..	..	360,493	360,590	Raigad
		1911 ..	714,371	-6,712	-0.93	353,180	361,191	
		1921 ..	677,586	-36,785	-5.15	334,184	343,402	
		1931 ..	756,315	+78,729	+11.62	376,398	379,917	
		1941 ..	805,157	+48,842	+6.46	395,368	409,789	
		1951 ..	909,083	+103,926	+12.91	445,580	463,503	
		1961 ..	1,088,855	+149,772	+16.48	514,534	544,321	
		1971 ..	1,263,003	+204,148	+19.28	614,278	648,725	
		1981 ..	1,486,452	+223,449	+17.69	726,512	759,940	
4	रत्नागिरी	..	1901 .. 1,387,074	..	..	654,497	732,577	Ratnagiri
		1911 ..	1,422,199	+35,125	+2.53	657,120	765,079	
		1921 ..	1,361,884	-60,315	-4.24	622,786	739,098	
		1931 ..	1,534,540	+172,656	+12.68	720,873	813,667	
		1941 ..	1,627,225	+92,685	+6.04	753,968	873,317	
		1951 ..	1,711,964	+84,739	+5.21	769,635	942,329	
		1961 ..	1,827,203	+115,239	+6.73	816,804	1,010,399	
		1971 ..	1,990,583	+163,380	+8.94	886,995	1,103,588	
		1981 ..	2,111,311	+120,728	+6.06	943,395	1,167,916	
5	नाशिक	..	1901 .. 823,080	..	..	417,000	406,080	Nashik
		1911 ..	915,698	+92,618	+11.25	461,573	454,125	
		1921 ..	845,783	-69,915	-7.67	431,568	414,215	
		1931 ..	1,009,583	+163,800	+19.37	514,322	495,261	
		1941 ..	1,127,597	+118,014	+11.69	577,293	550,304	
		1951 ..	1,429,916	+3,023,319	+26.81	730,927	698,989	
		1961 ..	1,855,246	+425,330	+29.75	953,531	901,715	
		1971 ..	2,369,221	+513,975	+27.70	1,221,419	1,147,802	
		1981 ..	2,991,739	+622,518	+26.28	1,544,532	1,447,207	

तबला क्रमांक/TABLE No. 1.4 (1.2)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
6	धुळे	.. ..	1901 .. 448,432	.. ..	.. ..	226,497	221,935	Dhule
			1911 .. 559,519 +111,087 +24.77	282,839	276,680			
			1921 .. 594,191 +34,672 +6.20	300,717	293,474			
			1931 .. 714,998 +120,807 +20.33	363,073	351,925			
			1941 .. 845,766 +130,768 +18.29	429,560	416,206			
			1951 .. 1,060,278 +214,512 +25.36	538,226	522,052			
			1961 .. 1,351,236 +290,958 +27.44	686,942	664,294			
			1971 .. 1,662,181 +310,945 +23.01	849,601	812,580			
			1981 .. 2,050,294 +388,113 +23.35	1,043,140	1,007,154			
7	जळगाव	.. ..	1901 .. 954,077	.. ..	.. ..	483,030	471,047	Jalgaon
			1911 .. 1,028,126 +474,049 +7.76	518,558	509,568			
			1921 .. 1,069,656 +41,530 +4.04	542,676	526,980			
			1931 .. 1,198,260 +128,604 +12.02	608,733	589,527			
			1941 .. 1,320,074 +121,814 +10.17	669,953	650,121			
			1951 .. 1,471,351 +151,277 +11.46	746,452	724,899			
			1961 .. 1,765,047 +293,696 +19.06	902,001	863,046			
			1971 .. 2,123,121 +358,074 +20.28	1,089,840	1,033,281			
			1981 .. 2,618,274 +495,153 +23.32	1,342,963	1,275,311			
8	अहमदनगर	.. ..	1901 .. 820,346	.. ..	.. ..	409,125	411,221	Ahmadnagar
			1911 .. 925,876 +105,530 +12.86	466,812	459,064			
			1921 .. 719,137 +206,739 +22.33	363,494	355,643			
			1931 .. 969,209 +250,072 +34.77	491,683	477,526			
			1941 .. 1,123,040 +153,831 +15.87	570,300	552,740			
			1951 .. 1,410,873 +287,833 +25.63	716,763	695,110			
			1961 .. 1,775,969 +365,096 +25.88	905,313	870,656			
			1971 .. 2,269,117 +493,142 +27.77	1,160,205	1,108,912			
			1981 .. 2,708,309 +439,192 +19.36	1,382,632	1,325,677			
9	पुणे	.. ..	1901 .. 1,095,858	.. ..	.. ..	553,661	542,197	Pune
			1911 .. 1,177,238 +81,380 +7.43	595,481	581,757			
			1921 .. 1,105,014 -72,224 -6.14	564,751	540,263			
			1931 .. 1,275,882 +170,868 +15.46	653,480	622,402			
			1941 .. 1,472,972 +197,090 +15.45	755,979	716,993			
			1951 .. 1,950,976 +478,004 +32.45	1,006,201	944,775			
			1961 .. 2,466,880 +515,904 +26.44	1,268,710	1,198,170			
			1971 .. 3,178,029 +711,149 +28.83	1,643,864	1,534,165			
			1981 .. 4,164,470 +986,441 +31.04	2,150,088	2,014,382			
10	सातारा	.. ..	1901 .. 849,672	.. ..	.. ..	418,418	431,254	Satara
			1911 .. 835,337 -14,335 -1.69	412,412	422,925			
			1921 .. 786,436 -48,901 -5.85	387,434	399,002			
			1931 .. 895,014 +108,578 +13.81	446,189	448,825			
			1941 .. 1,013,212 +118,198 +13.21	497,993	515,219			
			1951 .. 1,177,016 +163,804 +16.17	573,800	603,216			
			1961 .. 1,430,105 +253,089 +21.50	698,555	731,550			
			1971 .. 1,727,376 +297,271 +20.79	848,692	879,284			
			1981 .. 2,038,677 +311,301 +18.02	989,122	1,049,555			
11	सांगली	.. ..	1901 .. 644,556	.. ..	.. ..	324,900	319,656	Sangli
			1911 .. 612,518 -32,038 -4.97	313,874	298,644			
			1921 .. 596,199 -16,319 -2.66	307,061	289,138			
			1931 .. 707,479 +111,280 +18.66	362,861	344,618			
			1941 .. 812,865 +105,386 +14.90	416,007	396,858			
			1951 .. 998,434 +185,569 +22.83	507,407	491,027			
			1961 .. 1,230,716 +232,282 +23.26	628,754	601,962			
			1971 .. 1,539,820 +309,104 +25.12	790,165	749,655			
			1981 .. 1,831,212 +291,392 +18.92	931,187	900,025			

तबला क्रमांक/TABLE No. 1.4 (1.2)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
12	सोलापूर	.. ..	1901 .. 884,101	.. ..	.. ..	445,384	438,717	Solapur
			1911 .. 956,207 +72,106	+8.16	486,125	470,082		
			1921 .. 909,248 -46,959	-4.91	467,971	441,277		
			1931 .. 1,069,524 +160,276	+17.63	552,909	516,615		
			1941 .. 1,228,085 +158,561	+14.83	263,393	595,692		
			1951 .. 1,505,316 +227,231	+22.57	773,809	731,507		
			1961 .. 1,860,119 +354,803	+23.57	960,655	899,464		
			1971 .. 2,253,840 +393,840	+21.17	1,165,927	1,087,913		
			1981 .. 2,610,144 +356,304	+15.81	1,344,147	1,265,997		
13	कोल्हापूर	.. ..	1901 .. 900,570	.. ..	.. ..	456,057	444,513	Kolhapur
			1911 .. 817,976 -82,594	-9.17	415,871	402,105		
			1921 .. 820,032 +2,056	+0.25	421,482	398,550		
			1931 .. 937,303 +117,271	+14.30	480,272	457,031		
			1941 .. 1,072,444 +135,141	+14.42	544,862	527,582		
			1951 .. 1,308,060 +235,616	+21.97	663,937	644,123		
			1961 .. 1,596,493 +288,433	+22.05	811,693	784,860		
			1971 .. 2,048,049 +451,556	+28.28	1,045,474	1,002,575		
			1981 .. 2,506,330 +458,281	+22.38	1,273,881	1,232,449		
14	औरंगाबाद	.. ..	1901 .. 733,291	.. ..	.. ..	366,951	366,340	Aurangabad
			1911 .. 879,847 +146,556	+19.99	442,487	437,360		
			1921 .. 720,699 -159,148	-18.09	361,938	358,761		
			1931 .. 956,598 +235,898	+32.73	486,339	470,259		
			1941 .. 1,082,729 +126,131	+13.19	553,401	529,328		
			1951 .. 1,179,404 +96,675	+8.93	597,406	581,998		
			1961 .. 1,532,341 +352,937	+29.93	781,635	750,706		
			1971 .. 1,971,006 +438,665	+28.63	1,014,481	956,525		
			1981 .. 2,433,420 +462,414	+23.46	1,249,632	1,183,788		
15	परभणी	.. ..	1901 .. 648,546	.. ..	.. ..	324,977	323,569	Parbhani
			1911 .. 781,754 +132,929	+20.50	392,208	389,267		
			1921 .. 767,741 -13,734	-1.76	388,167	379,574		
			1931 .. 856,023 +788,282	+11.50	435,986	420,037		
			1941 .. 914,447 +58,424	+6.83	466,581	447,866		
			1951 .. 1,010,864 +96,417	+10.54	510,567	500,297		
			1961 .. 1,206,236 +195,372	+19.33	611,787	594,449		
			1971 .. 1,506,771 +300,585	+24.92	768,662	738,109		
			1981 .. 1,829,378 +322,667	+21.41	929,638	899,740		
16	बीड	.. ..	1901 .. 506,349	.. ..	.. ..	255,135	251,214	Beed
			1911 .. 637,861 +131,512	+25.97	322,137	315,724		
			1921 .. 477,623 -160,238	-25.12	243,362	234,261		
			1931 .. 648,986 +171,363	+35.88	332,966	316,020		
			1941 .. 728,201 +79,215	+12.21	375,187	353,014		
			1951 .. 826,046 +97,845	+13.44	422,069	403,977		
			1961 .. 1,001,466 +175,420	+21.24	508,827	492,639		
			1971 .. 1,286,121 +284,655	+28.42	658,204	627,917		
			1981 .. 1,486,030 +199,909	+15.54	755,971	730,059		
17	नांदेड	.. ..	1901 .. 550,261	.. ..	.. ..	274,628	275,633	Nanded
			1911 .. 671,066 +120,805	+21.95	336,431	334,635		
			1921 .. 649,825 -21,241	-3.17	328,083	321,742		
			1931 .. 706,773 +56,948	+8.76	359,522	347,251		
			1941 .. 784,289 +77,516	+10.97	399,103	385,186		
			1951 .. 883,531 +99,242	+12.65	445,558	437,973		
			1961 .. 1,079,674 +196,143	+22.20	547,974	531,700		
			1971 .. 1,398,762 +317,088	+29.46	714,820	682,942		
			1981 .. 1,749,334 +351,572	+25.15	892,417	856,917		

तबला रूपान्क/TABLE No. 1.4 (1.2)- contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
18	उस्मानाबाद	1901 ..	777,929	..	..	392,889	385,040	Osmanabad
		1911 ..	927,095	+149,166	+19.17	471,947	455,148	
		1921 ..	890,291	-36,804	-3.97	459,238	431,053	
		1931 ..	991,367	+101,076	+11.35	510,440	480,927	
		1941 ..	1,101,515	+110,148	+11.11	567,353	534,162	
		1951 ..	1,210,041	+108,526	+9.85	621,541	588,500	
		1961 ..	1,477,656	+267,615	+22.12	758,235	719,421	
		1971 ..	1,896,687	+419,031	+28.36	975,484	921,203	
		1981 ..	2,230,620	+333,933	+17.61	1,139,197	1,091,423	
19	बुलढाणा	1901 ..	617,990	..	..	310,300	307,690	Buldhana
		1911 ..	673,698	+55,708	+9.01	339,459	334,239	
		1921 ..	703,643	+29,945	+4.44	355,604	348,039	
		1931 ..	766,584	+62,941	+8.95	388,966	377,618	
		1941 ..	820,862	+54,278	+7.08	416,314	404,548	
		1951 ..	870,168	+49,306	+6.01	439,270	430,898	
		1961 ..	1,059,698	+189,530	+21.78	541,026	518,672	
		1971 ..	1,262,978	+203,280	+19.18	646,303	616,675	
		1981 ..	1,508,777	+245,799	+19.46	770,833	737,944	
20	अकोला	1901 ..	752,066	..	..	382,070	369,996	Akola
		1911 ..	786,042	+33,976	+4.52	399,504	386,538	
		1921 ..	794,847	+8,805	+1.12	403,923	388,924	
		1931 ..	876,362	+81,515	+10.26	448,896	427,466	
		1941 ..	907,742	+31,380	+3.58	463,948	443,794	
		1951 ..	950,994	+43,252	+4.76	485,119	465,875	
		1961 ..	1,189,354	+238,360	+25.06	613,832	575,522	
		1971 ..	1,501,478	+312,124	+26.24	773,569	727,909	
		1981 ..	1,826,952	+325,474	+21.68	937,824	889,128	
21	अमरावती	1901 ..	806,859	..	..	411,663	395,196	Amravati
		1911 ..	873,012	+66,153	+8.20	445,739	427,273	
		1921 ..	827,867	+43,145	+5.17	423,802	404,065	
		1931 ..	941,604	+113,737	+13.74	485,593	456,011	
		1941 ..	988,524	+46,920	+4.98	507,920	480,604	
		1951 ..	1,031,160	+42,636	+4.31	526,593	504,567	
		1961 ..	1,232,780	+201,620	+19.55	637,861	594,919	
		1971 ..	1,541,209	+308,429	+25.02	798,073	743,136	
		1981 ..	1,861,410	+320,201	+20.78	961,564	899,846	
22	यवतमाळ	1901 ..	577,101	..	..	290,267	286,834	Yavatmal
		1911 ..	724,410	+147,309	+25.53	365,912	358,498	
		1921 ..	748,959	+24,549	+3.39	380,545	368,414	
		1931 ..	857,288	+108,329	+14.46	426,124	421,164	
		1941 ..	887,738	+30,450	+3.55	448,724	439,014	
		1951 ..	931,982	+44,244	+4.98	468,522	463,460	
		1961 ..	1,098,470	+166,488	+17.86	557,010	541,460	
		1971 ..	1,423,677	+325,207	+29.61	726,072	697,605	
		1981 ..	1,737,423	+313,746	+22.04	887,236	850,187	
23	वर्धा	1901 ..	386,012	..	..	194,258	191,754	Wardha
		1911 ..	460,775	+74,763	+19.37	232,351	228,424	
		1921 ..	463,696	+2,921	+0.63	235,074	228,622	
		1931 ..	516,266	+52,570	+11.34	261,394	254,872	
		1941 ..	519,330	+3,064	+0.59	262,617	256,713	
		1951 ..	538,903	+19,573	+3.77	271,751	267,152	
		1961 ..	634,277	+95,374	+17.70	322,894	311,383	
		1971 ..	779,562	+145,285	+22.91	400,040	379,522	
		1981 ..	926,618	+147,056	+18.86	475,696	450,922	

तबला क्रमांक/TABLE No. 1.4 (1.2)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
24	नागपूर	.. ..	1901 .. 748,489 ..	..	..	375,940	372,549	Nagpur
			1911 .. 806,287 +57,798	+7.72	407,033	399,254		
			1921 .. 789,940 -16,347	-2.03	401,557	388,383		
			1931 .. 936,987 +147,047	+18.61	479,678	457,309		
			1941 .. 1,056,537 +119,550	+12.76	540,366	516,171		
			1951 .. 1,230,535 +173,998	+16.47	629,185	601,350		
			1961 .. 1,508,455 +277,920	+22.59	781,969	726,486		
			1971 .. 1,942,688 +434,233	+28.79	1,010,911	931,777		
			1981 .. 2,588,811 +646,123	+33.26	1,345,377	1,243,434		
25	भंडारा	.. ..	1901 .. 590,258 ..	..	285,052	305,206	Bhandara	
			1911 .. 688,463 +98,205	+16.64	337,754	350,709		
			1921 .. 720,328 +31,865	+4.63	355,821	364,507		
			1931 .. 827,558 +107,230	+14.89	410,367	417,191		
			1941 .. 966,677 +139,119	+16.81	480,982	485,695		
			1951 .. 1,075,678 +109,001	+11.28	536,603	539,075		
			1961 .. 1,272,638 +196,960	+18.31	637,366	635,272		
			1971 .. 1,585,580 +312,942	+24.59	798,072	787,508		
			1981 .. 1,837,577 +251,997	+15.89	920,159	917,418		
26	चंद्रपूर	.. ..	1901 .. 574,323 ..	..	283,896	290,427	Chandrapur	
			1911 .. 729,347 +155,024	+26.99	363,793	365,554		
			1921 .. 715,365 -13,982	-1.92	357,021	358,344		
			1931 .. 823,321 +107,956	+15.09	413,747	409,574		
			1941 .. 942,053 +118,732	+14.42	473,672	468,381		
			1951 .. 1,052,975 +110,922	+11.77	527,645	525,330		
			1961 .. 1,238,070 +185,095	+17.58	623,681	614,389		
			1971 .. 1,640,137 +402,067	+32.48	832,567	807,570		
			1981 .. 2,055,642 +415,505	+25.33	1,045,692	1,009,950		
महाराष्ट्र राज्य			1901 .. 19,391,643 ..	..	9,802,129	9,589,514	Maharashtra State	
			1911 .. 21,474,523 +2,082,880	+10.74	10,922,671	10,551,852		
			1921 .. 20,849,666 -624,857	-2.91	10,692,865	10,156,801		
			1931 .. 23,959,300 +3,109,634	+14.91	12,305,958	11,653,342		
			1941 .. 26,832,758 +2,873,458	+11.99	13,769,460	13,063,298		
			1951 .. 32,002,564 +5,169,806	+19.27	16,490,039	15,512,525		
			1961 .. 39,553,718 +7,551,154	+23.60	20,428,882	19,124,836		
			1971 .. 50,412,235 +10,858,517	+27.45	26,116,351	24,295,884		
			1981 .. 62,784,171 +12,371,936	+24.54	32,415,126	30,369,045		

आधार.—भारतीय जनगणना, १९८१, मासिका १२, महाराष्ट्र भाग दोन-ब.

Source.—Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Part, II-B.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.5 (1.1)

गावे व शहरांची संख्या/Number of Villages and Towns

जनगणना/Population Census

अ.न. क्रमांक Serial No.	जिल्हा	गाव/Villages						शहरे/Towns		District
		1971			1981			1971	1981	
		वस्ती असलेली Inhabited	वस्ती नसलेली Un- inhabited	एकूण Total	वस्ती असलेली Inhabited	वस्ती नसलेली Un- inhabited	एकूण Total			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	1	1	Greater Bombay
2	ठाणे	..	1,588	34	1,622	1,746	27	1,773	24	Thane
3	रायगड	..	1,699	67	1,766	1,827	58	1,885	14	Raigad
4	रत्नागिरी	..	1,514	5	1,519	2,038	5	2,043	15	Ratnagiri
5	नाशिक	..	1,628	4	1,632	1,742	4	1,746	20	Nashik
6	धुळे	..	1,379	23	1,402	1,516	16	1,532	7	Dhule
7	जळगाव	..	1,423	28	1,451	1,475	27	1,502	15	Jalgaon
8	अहमदनगर	..	1,312	5	1,317	1,503	2	1,505	6	Ahmadnagar
9	पुणे	..	1,481	17	1,498	1,753	15	1,768	22	Pune
10	सातारा	..	1,142	25	1,167	1,417	20	1,437	14	Satara
11	सांगली	..	539	4	543	708	2	710	7	Sangli
12	सोलापूर	..	948	5	953	1,104	6	1,110	10	Solapur
13	कोल्हापूर	..	1,083	10	1,093	1,200	8	1,208	11	Kolhapur
14	औरंगाबाद	..	1,866	109	1,975	1,959	80	2,039	10	Aurangabad
15	परभणी	..	1,505	72	1,577	1,615	37	1,652	12	Parbhani
16	बीड	..	1,028	14	1,042	1,256	12	1,268	7	Beed
17	नांदेड	..	1,324	64	1,388	1,425	56	1,481	11	Nanded
18	उस्मानाबाद	..	1,387	24	1,411	1,527	27	1,554	13	Osmanabad
19	बुलढाणा	..	1,232	165	1,397	1,273	127	1,400	9	Buldhana
20	अकोला	..	1,489	219	1,708	1,546	197	1,743	9	Akola
21	अमरावती	..	1,637	341	1,978	1,698	301	1,999	13	Amravati
22	यवतमाळ	..	1,647	284	1,931	1,751	254	2,005	8	Yavatmal
23	वर्धा	..	962	414	1,376	1,015	356	1,371	6	Wardha
24	नागपूर	..	1,625	258	1,883	1,658	216	1,874	13	Nagpur
25	भंडारा	..	1,500	159	1,659	1,624	150	1,774	5	Bhandara
26	चंद्रपूर	..	2,840	533	3,373	2,978	476	3,454	7	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		..	35,778	2,883	38,661	39,354	2,479	41,833	289	Maharashtra State

आधार --(१) भारताची जनगणना, १९८१, माहिती १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-अ.

(२) भारताची जनगणना, १९७१, माहिती ११, महाराष्ट्र, भाग दोन-अ.

Source.—(1) Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part II-A.

(2) Population Census of India, 1971, Series 11, Maharashtra, Part II-A.

---

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या
AREA AND POPULATION

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/

तबता क्रमांक/

खेड्याचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण/

जनगणना/

लोकसंख्या गट/Population range										
अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	वस्ती असलेल्या एकूण खेड्यांची संख्या Total No. of inhabited villages	एकूण ग्रामीण लोकसंख्या Total rural population	वेळी कमी/Less than 200		200—499		500—999		
				खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	बुध्नुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	
2	ठाण	..	1,746	18,65,342	142	17,690	434	1,52,522	607	4,31,944
3	रायगड	..	1,827	12,76,576	236	29,735	634	2,23,032	641	4,48,292
4	रत्नागिरी	..	2,038	19,40,394	85	10,108	465	1,69,040	788	5,72,154
5	नाशिक	..	1,742	20,63,594	87	11,782	346	1,21,626	581	4,19,151
6	घुळे	..	1,516	16,50,113	151	18,412	341	1,19,052	480	3,40,566
7	जळगाव	..	1,475	19,60,017	91	10,729	314	1,11,586	463	3,41,305
8	अहमदनगर	..	1,503	23,56,941	26	2,908	196	73,659	494	3,58,050
9	पुणे	..	1,753	21,93,388	138	17,541	379	1,33,456	528	3,89,860
10	सातारा	..	1,417	17,72,885	116	13,400	294	1,05,534	387	2,77,940
11	सांगली	..	708	14,37,123	13	1,579	71	26,772	176	1,31,406
12	सोलापूर	..	1,104	18,42,678	16	1,612	116	43,651	305	2,27,857
13	कोल्हापूर	..	1,200	18,84,308	35	4,384	201	73,346	357	2,64,837
14	औरंगाबाद	..	1,959	18,95,885	183	20,745	428	1,54,447	724	5,27,943
15	परभणी	..	1,615	14,86,556	132	13,832	409	1,43,217	566	4,10,186
16	श्रीह	..	1,256	12,51,259	44	5,971	328	1,21,713	444	3,19,810
17	नांदेड	..	1,425	14,21,485	94	10,696	320	1,17,363	502	3,64,785
18	उस्मानाबाद	..	1,527	18,87,383	52	6,510	274	1,01,563	500	3,65,955
19	बुलढाणा	..	1,273	12,27,791	194	17,405	268	95,018	410	3,00,603
20	अकोला	..	1,546	13,72,290	236	21,297	399	1,37,912	507	3,67,372
21	अमरावती	..	1,698	13,16,911	427	39,359	498	1,70,455	402	2,83,654
22	यवनाळ	..	1,751	14,75,288	233	21,097	465	1,64,436	573	4,09,312
23	वर्धा	..	1,015	6,95,108	250	15,764	293	1,00,357	256	1,76,665
24	नागपूर	..	1,658	11,19,532	384	35,439	556	1,89,781	457	3,15,878
25	भंडारा	..	1,624	15,96,823	191	20,264	321	1,16,042	545	3,96,605
26	चंद्रपूर	..	2,978	17,93,907	967	91,925	897	2,97,513	657	4,74,167
महाराष्ट्र राज्य		..	39,354	4,07,90,577	4,523	4,60,124	9,248	32,68,093	12,338	88,91,308

आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, मासिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-अ.

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.6 (1.3)

Villages Classified by Population

Population Census, 1981

लोकसंख्या गट/Population range								District
1,000—1,999		2,000—4,999		5,000—9,999		१०,००० आणि त्याहून अधिक 10,000 and above		
बेडी Villages	लोकसंख्या Persons	बेडी Villages	लोकसंख्या Persons	बेडी Villages	लोकसंख्या Persons	बेडी Villages	लोकसंख्या Persons	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
375	5,11,792	151	4,50,089	31	2,05,591	6	95,714	Greater Bombay
230	3,04,604	79	2,22,036	7	48,877	..	..	Thane
560	7,79,480	134	3,66,414	6	48,198	..	..	Raigad
497	6,82,901	196	5,66,695	30	1,96,475	5	64,964	Ratnagiri
355	4,93,299	158	4,53,844	29	1,97,067	2	27,873	Nashik
361	5,09,885	193	5,75,182	41	2,52,901	12	1,67,428	Dhule
456	6,38,317	274	8,04,711	42	2,79,718	15	1,99,578	Jalgaon
429	6,04,150	227	6,54,738	43	2,79,939	9	1,13,704	Ahmadnagar
371	5,16,852	217	6,31,098	29	1,90,426	3	37,635	Pune
231	3,36,665	159	4,90,007	46	3,06,770	12	1,43,924	Satara
383	5,37,734	241	6,92,532	37	2,50,658	6	88,624	Sangli
352	4,93,745	222	6,59,970	44	2,88,338	9	1,17,688	Solapur
460	6,29,123	141	4,09,446	22	1,38,034	1	16,147	Kolhapur
396	5,36,453	99	2,92,194	13	85,674	..	..	Aurangabad
334	4,59,577	93	2,56,136	11	69,980	2	23,072	Parbhani
387	5,16,266	115	3,32,442	8	56,143	2	23,790	Beed
484	6,77,580	195	5,71,467	18	1,19,251	4	45,057	Nanded
281	3,65,634	101	2,91,977	18	1,25,568	1	11,486	Osmunabad
280	3,82,339	105	3,06,734	12	76,196	7	87,449	Buldhana
231	3,36,665	78	2,33,739	21	1,70,618	5	56,341	Akola
383	5,37,734	97	2,67,942	12	78,320	3	36,092	Amravati
352	4,93,745	47	1,33,034	9	60,905	..	..	Yavatmal
460	6,29,123	50	1,57,069	18	1,16,474	4	43,194	Wardha
396	5,36,453	144	3,94,802	14	92,699	..	..	Nagpur
57	2,57,822	57	2,57,822	15	1,07,335	9	1,01,119	Bhandara
8,954	1,33,57,047	3,694	1,04,71,160	579	38,37,056	156	13,85,789	Chandrapur
8,954	1,33,57,047	3,694	1,04,71,160	579	38,37,056	156	13,85,789	Maharashtra State

Source.—Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part II-A.

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

सूचक क्रमिक/TABLE No. 1.6A (1.4)

शहरे/शहर संकुलचि लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण

Towns/Urban Agglomerations classified by population

जनगणना/Population Census, 1981

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	वर्ग/Class												District		
		सर्व वर्ग/All Classes	वर्ग/Class I (लोकसंख्या/ Population अधिक त्याहून अधिक 1,00,000 and above)	वर्ग/Class II (लोकसंख्या/ Population 50,000 to 99,999)	वर्ग/Class III (लोकसंख्या/ Population 20,000 to 49,999)	वर्ग/Class IV (लोकसंख्या/ Population 10,000 to 19,999)	वर्ग/Class V (लोकसंख्या/ Population 5,000 to 9,999)	वर्ग/Class VI (लोकसंख्या/ Population हून कमी Less than 5,000)								
		शहरे/ No. of Towns/ UA	शहरे/ No. of Towns/ UA	शहरे/ No. of Towns/ UA	शहरे/ No. of Towns/ UA	शहरे/ No. of Towns/ UA	शहरे/ No. of Towns/ UA	शहरे/ No. of Towns/ UA	शहरे/ No. of Towns/ UA	शहरे/ No. of Towns/ UA	शहरे/ No. of Towns/ UA	शहरे/ No. of Towns/ UA	शहरे/ No. of Towns/ UA			
1	बृहस्पति	1	82,43,405	1	82,43,405	1	52,398	5	1,26,907	6	84,428	7	60,764	2	7,953	Greater Bombay
2	ठाणे	24	14,86,220	3	11,53,770	1	52,398	5	1,26,907	6	84,428	7	60,764	2	7,953	Thane
3	रायगड	16	2,09,876	..	..	..	..	2	69,175	7	95,943	5	37,187	2	7,571	Raigad
4	रत्नागिरी	13	1,70,917	..	..	..	..	2	74,286	4	58,541	3	23,079	4	15,011	Ratnagiri
5	नाशिक	15	9,28,145	2	6,74,917	1	51,439	5	1,31,456	3	41,339	3	25,343	1	3,651	Nashik
6	धुळे	7	4,00,181	1	2,10,759	1	65,394	4	1,04,913	1	19,115	..	..	..	..	Dhule
7	जळगाव	14	6,58,257	2	2,77,477	2	1,26,858	8	2,20,304	2	33,618	..	..	..	..	Jalgaon
8	अहमदनगर	7	3,51,368	1	1,81,210	1	55,491	3	1,00,695	1	10,259	..	..	1	3,713	Ahmadnagar
9	पुणे	17	19,71,082	1	16,86,109	..	..	5	1,63,923	7	91,929	4	29,121	..	..	Pune
10	सातारा	10	2,65,792	..	..	2	1,37,700	2	58,520	4	51,876	2	17,696	..	..	Satara
11	सांगली	6	3,34,089	1	2,68,988	..	..	5	1,25,101	..	..	..	..	..	..	Sangli
12	सोलापूर	10	7,67,466	1	5,14,860	2	1,36,917	1	28,371	5	79,018	1	8,300	..	..	Solapur
13	कोल्हापूर	11	6,22,022	2	4,85,143	..	..	2	54,287	4	66,594	1	8,613	2	7,385	Kolhapur
14	अहमदाबाद	9	5,37,535	2	4,38,697	..	..	2	41,783	3	39,059	2	17,996	..	..	Aurangabad
15	परभणी	12	3,42,822	1	1,09,364	..	..	6	1,61,043	4	64,498	1	7,917	..	..	Parbhani
16	बीड	7	2,29,771	..	..	1	80,287	3	1,13,863	2	28,331	1	7,290	..	..	Beed
17	नांदेड	11	3,27,849	1	1,91,269	..	..	1	27,625	6	84,689	3	24,266	..	..	Nanded
18	उदयपानवा	13	3,43,237	1	1,11,986	1	50,564	9	39,068	9	1,31,954	1	9,665	..	..	Osmanabad
19	बुलढाना	9	2,78,986	..	..	1	61,992	6	1,85,005	2	31,989	..	..	..	..	Buldhana
20	अकोला	9	4,54,662	1	2,25,412	1	51,936	4	1,33,966	3	43,348	..	..	..	..	Akola

21	अमरावती	..	..	12	5,44,499	1	2,61,404	1	81,186	5	1,38,123	4	61,166	..	..	1	2,620	Amravati
22	यवतमाळ	..	..	8	2,62,135	..	..	1	89,071	4	1,23,076	3	49,988	..	..	..	..	Yavatmal
23	वार्धा	..	..	6	2,31,510	..	..	2	1,47,570	2	62,477	1	11,566	1	9,897	..	..	Wardha
24	नागपूर	..	..	14	14,69,279	1	13,02,066	..	..	2	57,943	5	72,935	4	31,381	2	4,954	Nagpur
25	भंडारा	..	..	7	2,40,754	1	1,00,423	1	56,025	1	34,840	2	37,151	2	12,315	..	..	Bhandara
26	चंद्रपूर	..	..	8	2,61,735	1	1,15,777	1	61,398	1	34,187	3	41,286	1	7,193	1	1,854	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		276	2,19,93,594	25	1,65,53,036	20	13,06,226	82	24,10,937	91	13,30,620	42	3,38,023	16	54,752	Maharashtra State		

UA.- शहर संकुले/Urban Agglomeration.

आधार.—भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-अ.

Source.—Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part-II-A.

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.7 (1.5)

शहरांची, नागरी भागांची आणि ग्रामीण भागांची लोकसंख्या

Population of towns, urban areas and rural areas

जनगणना/Population Census, 1981

जिल्हा/भाहेरे/शहर संकुले					एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	District/Town/U.A	
(1)					(2)	(3)	(4)	(5)	
महाराष्ट्र राज्य					एकूण/Total	6,27,84,171	3,24,15,126	3,03,69,045	Maharashtra State
					ग्रामीण/Rural	4,07,90,577	2,05,27,456	2,02,63,121	
					नागरी/Urban	2,19,93,594	1,18,87,670	1,01,05,924	
1.	बृहस्पति	..	..	..	एकूण/Total	82,43,405	46,52,646	35,90,759	Gr. Bombay
					ग्रामीण/Rural	..	..	..	
					नागरी/Urban	82,43,405	46,52,646	35,90,759	
2.	ठाणे	..	..	..	एकूण/Total	33,51,562	17,79,645	15,71,917	Thane
					ग्रामीण/Rural	18,65,342	9,65,472	8,99,870	
					नागरी/Urban	14,86,220	8,14,173	6,72,047	
1.	उल्हासनगर शहर संकुल	..	..	..	..	6,48,671	3,45,657	3,03,014	Ulhasnagar Urban Agglo.
II.	ठाणे शहर संकुल	..	..	..	..	3,39,891	2,15,703	1,24,088	Thane Urban Agglo.
III.	भाईंदर	..	..	..	..	25,616	13,777	11,839	Bhayandar
IV.	मुंबई	..	..	..	..	22,657	12,059	10,597	Mumbai
V.	बाळकुम	..	..	..	..	9,019	5,116	3,903	Balkum
VI.	कोळसेत	..	..	..	..	10,190	6,008	4,182	Kolheta
VII.	घनसोली	..	..	..	..	8,063	4,480	3,582	Ghansoli
VIII.	वसई शहर संकुल	..	..	..	..	52,397	27,962	24,435	Vasai Urban Agglo.
IX.	विरार	..	..	..	..	23,303	12,605	10,698	Virar
X.	सोपरा	..	..	..	..	4,247	2,250	2,007	Sopara
XI.	शिर्गांव	..	..	..	..	3,616	1,836	1,780	Shirgaon
XII.	पालघर	..	..	..	..	12,481	6,526	5,955	Palghar
XIII.	दहानू शहर संकुल	..	..	..	..	15,666	8,361	7,305	Dahanu Urban Agglo.
XIV.	जवहार	..	..	..	..	7,055	3,674	3,381	Jawhar
XV.	वाडा	..	..	..	..	9,384	4,928	4,456	Vada
XVI.	भिवंदी (न.प.)	..	..	..	..	1,15,333	69,350	45,983	Bhiwandi City (M)
XVII.	नारणो	..	..	..	..	25,747	15,927	9,820	Naraj
XVIII.	नागपूर	..	..	..	..	29,813	18,303	11,510	Nagpur
XIX.	शहापूर	..	..	..	..	8,824	4,581	4,243	Shahapur
XX.	शिर्गांव	..	..	..	..	9,976	5,429	4,547	Shirgaon
XXI.	चोले	..	..	..	..	8,444	4,642	3,802	Chole
XXII.	गोदावरी नदी	..	..	..	..	13,478	7,405	6,073	Godavari Nadi
XXIII.	आयरे	..	..	..	..	18,315	10,414	7,901	Ayare
XXIV.	कुल्हाण	..	..	..	..	13,297	7,699	5,597	Kulhaon
3.	रायगड	..	..	..	एकूण/Total	14,86,432	7,36,512	7,49,920	Raygad
					ग्रामीण/Rural	12,76,576	6,36,281	6,40,295	
					नागरी/Urban	2,09,856	1,10,231	99,645	
I.	अलिबाग (न.प.)	..	..	..	..	14,051	7,258	6,793	Alibag (M)
II.	रेवदांडा	..	..	..	..	7,246	3,638	3,608	Revdaunda
III.	उरण (न.प.)	..	..	..	..	15,168	7,951	7,217	Uran (M)
IV.	केगाव	..	..	..	..	6,635	3,784	2,851	Kegaon
V.	परवेळ (न.प.)	..	..	..	..	37,073	19,550	17,523	Parvel (M)
VI.	रासायनी	..	..	..	..	3,651	1,978	1,673	Rasayani
VII.	नेरळ	..	..	..	..	9,523	5,012	4,511	Neral
VIII.	करज	..	..	..	..	7,970	4,238	3,732	Karjat
IX.	माथेरान (न.प.)	..	..	..	..	3,920	2,255	1,665	Matheran (M)
X.	खोपोली (न.प.)	..	..	..	..	32,162	17,523	14,579	Khopoli (M)
XI.	पेण (न.प.)	..	..	..	..	14,772	7,606	7,166	Pen (M)
XII.	रोहा अष्टमी (न.प.)	..	..	..	..	11,781	6,393	5,388	Roha Ashtami (M)
XIII.	गोरेगाव	..	..	..	..	5,813	2,882	2,931	Goregaon
XIV.	महाड (न.प.)	..	..	..	..	15,196	7,919	7,277	Mahad (M)
XV.	श्रीवर्धन (न.प.)	..	..	..	..	13,740	6,840	6,900	Shrivardhan (M)
XVI.	महड (न.प.)	..	..	..	..	11,235	5,404	5,831	Mahad (M)

*UA—Urban Agglomeration.

तबला क्रमांक / TABLE No. 1.7 (1.5)--contd.

(1)		(2)		(3)	(4)	(1)
4.	रत्नागिरी	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	21,11,311 19,40,394 1,70,917	9,43,395 8,57,891 85,504	11,67,916 10,82,503 85,413	Ratnagiri
I.	रत्नागिरी (न.प.)		47,036	24,374	22,662	Ratnagiri (M)
II.	हर्ण		4,703	2,303	2,400	Harnai
III.	दापोली कैंप		7,832	4,146	3,686	Dapoli Camp
IV.	दाभोल		6,363	2,952	3,411	Dabhol
V.	खेड (न.प.)		10,203	5,165	5,038	Khedi (M)
VI.	चिपळूण (न.प.)		27,250	13,437	13,813	Chiplun (M)
VII.	पोपली		4,817	2,425	2,392	Pophali
VIII.	अलोरे		3,588	1,654	1,934	Alore
IX.	राजापुर (न.प.)		8,884	4,363	4,521	Rajapur (M)
X.	कंकवली		2,203	1,050	1,153	Kankavali
XI.	सावंतवाडी (न.प.)		18,671	9,397	9,274	Sawantwadi (M)
XII.	वेंगुली (न.प.)		12,339	6,089	6,250	Vengurli (M)
XIII.	मालवण (न.प.)		17,328	8,149	9,179	Malvan (M)
5.	नाशिक	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	29,91,739 20,63,594 9,28,145	15,44,532 10,53,194 4,91,338	14,47,207 10,10,400 4,36,807	Nashik
I.	नाशिक शहर संकुल		4,29,034	2,33,508	1,95,526	Nashik Urban Agglo.
II.	वडनेर		3,651	1,897	1,754	Vadner
III.	त्रिंबक (न.प.)		6,759	3,588	3,171	Trimbak (M)
IV.	एकलहरे		10,318	5,703	4,615	Eklahare
V.	सटणा (न.प.)		20,821	11,003	9,818	Satana (M)
VI.	मालेगांव (न.प.)		2,45,883	1,26,326	1,19,557	Malegaon City (M)
VII.	रावळगांव		13,253	6,766	6,487	Ravalgaon
VIII.	चांदवड		9,946	5,435	4,511	Chandvad
IX.	मनगाव (न.प.)		51,439	26,424	25,015	Mannad (M)
X.	नांदगाव (न.प.)		17,768	9,240	8,528	Nandgaon (M)
XI.	येवला (न.प.)		28,343	14,561	13,782	Yevla (M)
XII.	ओझर		39,905	20,495	19,410	Ozar
XIII.	लासलगांव		8,638	4,514	4,124	Lasalgaon
XIV.	सिन्नर (न.प.)		21,926	11,137	10,789	Sinnar (M)
XV.	इगतपुरी (न.प.)		20,461	10,741	9,720	Igatpur (M)
6.	धुळे	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	29,50,294 16,50,113 4,00,181	10,43,140 8,34,193 2,08,947	10,07,154 8,15,920 1,91,234	Dhule
I.	धुळे (न.प.)		2,10,759	1,10,869	99,890	Dhule City (M)
II.	नवापूर		19,115	9,918	9,197	Nawapur
III.	नंदुरबार (न.प.)		65,394	34,012	31,382	Nandurbar (M)
IV.	तालोडे (न.प.)		20,055	10,281	9,774	Talode (M)
V.	शहादे (न.प.)		24,955	12,899	12,056	Shahade (M)
VI.	शिरपुर (न.प.)		34,013	17,547	16,466	Shirpur (M)
VII.	दोंडाईचा (न.प.)		25,880	13,421	12,469	Dondaiicha (M)
7.	जळगाव	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	26,18,274 19,60,017 6,58,257	13,42,963 10,01,694 3,41,269	12,75,311 9,53,323 3,16,988	Jalgaon
I.	जळगाव (न.प.)		1,45,335	76,258	69,077	Jalgaon City (M)
II.	चोपडा (न.प.)		40,931	20,741	20,190	Chopda (M)
III.	यावल (न.प.)		25,049	12,949	12,100	Yawal (M)
IV.	फैजपूर (न.प.)		17,629	9,067	8,562	Faijpur (M)
V.	रावेर (न.प.)		20,346	10,491	9,855	Raver (M)
VI.	सावदा (न.प.)		15,989	8,105	7,824	Savda (M)
VII.	भुसावळ शहर संकुल		32,142	68,934	63,208	Bhusaval Urban Agglo.
VIII.	वरणगांव		26,553	13,832	12,721	Varangaon
IX.	पाचोरा (न.प.)		31,564	16,301	15,263	Pachora (M)
X.	चाळीसगांव (न.प.)		59,342	30,981	28,361	Chalisgaon (M)
XI.	परोळा (न.प.)		24,328	12,480	11,848	Parola (M)
XII.	धारणगांव (न.प.)		28,736	14,416	14,320	Dharangaon (M)
XIII.	फरंदोल (न.प.)		22,797	11,684	11,113	Frandol (M)
XIV.	अमलनेर (न.प.)		67,516	34,970	32,546	Amalner (M)

तबला कर्मांक/TABLE No. 1-7 (1-5)—contd.

(1)				(2)	(3)	(4)	(5)
8.	अहमदनगर	एकूण/Total	..	27,08,309	13,82,632	13,25,677	Ahmadnagar
		ग्रामीण/Rural	..	23,56,941	11,96,669	11,60,272	
		नगरी/Urban	..	3,51,368	1,85,963	1,65,405	
I.	अहमदनगर शहर संकुल	..	..	1,81,210	98,105	83,105	Ahmadnagar Urban Agglo.
II.	राहुरी (न.प.)	..	..	23,781	12,152	11,569	Rahuri (M)
III.	वरवंडी	..	..	3,713	1,859	1,854	Warwandi
IV.	श्रीरामपूर (न.प.)	..	..	55,491	28,511	26,980	Shrirampur (M)
V.	संगमनेर (न.प.)	..	..	40,088	20,753	19,335	Sanganner (M)
VI.	कोपरगाव (न.प.)	..	..	36,886	19,176	17,710	Kopergaon (M)
VII.	वारी	..	..	10,259	5,407	4,852	Wari.
9.	पुणे	एकूण/Total	..	41,64,470	42,50,088	20,14,382	Pune
		ग्रामीण/Rural	..	21,93,388	11,03,277	10,90,111	
		नगरी/Urban	..	19,71,082	10,46,811	9,24,271	
I.	पुणे शहर संकुल	..	..	16,86,109	8,96,875	7,89,234	Pune Urban Agglo.
II.	सांगवी हवेली	..	..	11,969	6,316	5,653	Sangvi Haveli
III.	वडगाव शेरी	..	..	13,050	7,037	6,013	Vadgaon Sheri
IV.	कळस	..	..	11,058	5,901	5,157	Kalas
V.	आळंदी (न.प.)	..	..	7,523	4,158	3,365	Alandi (M)
VI.	जुन्नर (न.प.)	..	..	18,311	9,620	8,691	Junnar (M)
VII.	शिरपूर (न.प.)	..	..	12,181	6,266	5,975	Shirpur (M)
VIII.	दौंड शहर संकुल	..	..	44,893	23,542	21,351	Daund Urban Agglo.
IX.	कलंब	..	..	23,129	12,001	11,128	Kalamb
X.	इंदापूर (न.प.)	..	..	9,418	4,882	4,536	Indapur (M)
XI.	बारामती (न.प.)	..	..	37,121	19,244	17,877	Baramati (M)
XII.	सासवड (न.प.)	..	..	12,526	6,555	5,971	Sasvadi (M)
XIII.	शिवतकार (न.प.)	..	..	7,054	3,648	3,406	Shivatkar (Nira)
XIV.	जेजुरी (न.प.)	..	..	5,126	2,613	2,513	Jejuri (M)
XV.	भोर (न.प.)	..	..	12,834	6,642	6,192	Bhor (M)
XVI.	लोणावळा (न.प.)	..	..	36,260	19,628	16,632	Lonavala (M)
XVII.	ताळेगाव दाभाडे (न.प.)	..	..	22,520	11,943	10,577	Talegaon Dabhade (M)
10.	सातारा	एकूण/Total	..	20,38,677	9,89,122	10,49,555	Satara
		ग्रामीण/Rural	..	17,72,885	8,50,402	9,22,483	
		नगरी/Urban	..	2,65,792	1,38,720	1,27,072	
I.	सातारा (न.प.)	..	..	83,336	43,972	39,364	Satara (M)
II.	वाई (न.प.)	..	..	24,661	12,470	12,191	Wai (M)
III.	कोरेगाव	..	..	14,594	7,491	7,103	Koregaon
IV.	सातारा रोड	..	..	10,867	5,530	5,337	Satara Road
V.	राहिमतपूर (न.प.)	..	..	11,666	5,674	5,992	Rahimatpur (M)
VI.	फलटण (न.प.)	..	..	33,859	17,685	16,174	Phaltan (M)
VII.	महासवड (न.प.)	..	..	14,749	7,330	7,419	Mhasvadi (M)
VIII.	कराड (न.प.)	..	..	54,364	29,040	25,324	Karad (M)
IX.	महाबाळेश्वर (न.प.)	..	..	9,061	4,981	4,080	Mahabaleshwar (M)
X.	पांचगणी (न.प.)	..	..	8,635	4,547	4,088	Panchgani (M)
11.	सांगली	एकूण/Total	..	18,31,212	9,31,187	9,00,025	Sangli
		ग्रामीण/Rural	..	14,37,123	7,25,872	7,11,251	
		नगरी/Urban	..	3,94,089	2,05,315	1,88,774	
I.	सांगली शहर संकुल	..	..	2,68,968	1,40,496	1,28,492	Sangli Urban Agglo.
II.	तामगाव (न.प.)	..	..	26,159	13,550	12,609	Tasgaon (M)
III.	किर्लोस्करवाडी	..	..	20,512	10,733	9,779	Kirloskarwadi
IV.	विटा (न.प.)	..	..	24,081	12,521	11,560	Vita (M)
V.	उरण इस्लामपूर (न.प.)	..	..	33,016	17,101	15,915	Uran Islampur (M)
VI.	आष्टा (न.प.)	..	..	21,333	10,914	10,419	Astha (M)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1-7 (1-5)-contd.

(1)		(2)		(3)	(4)	(5)
12.	सोलापूर	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	26,10,144 18,42,678 7,67,466	13,44,147 9,46,725 3,97,422	12,65,997 8,95,953 3,70,044	Solapur
I.	सोलापूर शहर संकुल	..	5,14,860	2,66,344	2,48,516	Solapur Urban Agglo.
II.	बारशी (न.प.)	..	72,537	38,099	34,438	Barshi (M)
III.	अक्कलकोट (न.प.)	..	28,371	14,570	13,801	Akkalkot (M)
IV.	मैदगी (न.प.)	..	11,079	5,485	5,594	Maindargi (M)
V.	दुधनी (न.प.)	..	8,300	4,217	4,083	Dachani (M)
VI.	मंगलवेडे (न.प.)	..	16,502	8,710	8,092	Mangalvedhe (M)
VII.	पंढरपूर (न.प.)	..	64,380	33,427	30,953	Pandharpur (M)
VIII.	सांगली (न.प.)	..	14,854	7,667	7,187	Sangola (M)
IX.	करमाळा (न.प.)	..	16,729	8,802	7,927	Karmala (M)
X.	कुर्डूवाडी (न.प.)	..	19,554	10,101	9,453	Karduwadi (M)
13.	कोल्हापूर	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	25,66,330 18,34,303 6,32,022	12,73,881 9,45,621 3,28,260	12,32,449 9,38,687 2,93,762	Kolhapur
I.	कोल्हापूर शहर संकुल	..	3,51,392	1,84,874	1,66,518	Kolhapur Urban Agglo.
II.	पन्हाळा (न.प.)	..	2,540	1,373	1,167	Panhala (M)
III.	इचलकरंजी (न.प.)	..	1,33,751	72,250	61,561	Ichalkaranji City (M)
IV.	काबनूर	..	30,275	16,230	14,045	Kabnur
V.	वडगाव कसबा (न.प.)	..	14,450	7,471	6,959	Vadgaon Kasba (M)
VI.	जयसिंगपूर (न.प.)	..	24,012	12,383	11,629	Jaysingpur (M)
VII.	कुरंदवड (न.प.)	..	17,584	8,686	8,398	Kurundvad (M)
VIII.	कागल (न.प.)	..	16,545	8,554	7,991	Kagal (M)
IX.	मुरगुड (न.प.)	..	8,513	4,415	4,198	Murgud (M)
X.	गडहिंगलज (न.प.)	..	18,535	9,555	8,980	Gadhinglaj (M)
XI.	मलकापूर (न.प.)	..	4,845	2,469	2,376	Malkapur (M)
14.	औरंगाबाद	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	24,33,430 18,95,885 5,37,535	12,49,632 9,65,377 2,84,255	11,83,788 9,30,508 2,53,280	Aurangabad
I.	औरंगाबाद शहर संकुल	..	3,16,421	1,70,347	1,46,074	Aurangabad Urban Agglo.
II.	खलदाबाद (न.प.)	..	8,315	4,272	4,043	Khuldabad (M)
III.	कन्नड (न.प.)	..	16,351	8,572	7,819	Kannad (M)
IV.	भोकरदन (न.प.)	..	9,681	4,949	4,732	Bhokardan (M)
V.	जालना (न.प.)	..	1,21,276	62,828	59,448	Jalna City (M)
VI.	अंबड (न.प.)	..	11,200	5,793	5,407	Ambad (M)
VII.	पैठण (न.प.)	..	21,126	10,740	10,386	Paithan (M)
VIII.	गंगापूर (न.प.)	..	11,468	6,032	5,436	Gangapur (M)
IX.	वैजापूर (न.प.)	..	20,657	10,722	9,935	Vaijapur (M)
15.	परभणी	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	18,29,378 14,86,556 3,42,822	9,29,638 7,52,408 1,77,230	8,99,740 7,34,148 1,65,592	Parbhani
I.	परभणी (न.प.)	..	1,09,364	57,326	52,038	Parbhani City (M)
II.	पुर्णा (न.प.)	..	22,697	11,762	10,935	Purna (M)
III.	जिंतूर (न.प.)	..	20,251	10,378	9,873	Jintur (M)
IV.	हिंगोली (न.प.)	..	41,568	21,492	20,076	Hingoli (M)
V.	कळमनुरी (न.प.)	..	11,845	6,123	5,722	Kalamnuri (M)
VI.	बसमत (न.प.)	..	29,918	15,402	14,516	Basmath (M)
VII.	गंगखेड (न.प.)	..	19,739	10,101	9,638	Gangakhed (M)
VIII.	सोनपेठ (न.प.)	..	7,917	4,004	3,913	Sonpeth (M)
IX.	सैलू (न.प.)	..	24,779	12,723	12,056	Sailu (M)
X.	मानवत (न.प.)	..	21,830	11,101	10,729	Manwath (M)
XI.	पाथरी (न.प.)	..	16,480	8,439	8,041	Pathari (M)
XII.	पारतूर (न.प.)	..	16,434	8,379	8,505	Partur (M)

तबला क्रमांक/TABLE No. 1-7 (1-5)—contd.

(1)				(2)	(3)	(4)	(5)
16.	बीड	एकूण/Total	**	14,86,030	7,55,971	7,30,059	Beed
		ग्रामीण/Rural	**	12,56,239	6,36,075	6,20,104	
		नगरी/Urban	**	2,29,771	1,19,896	1,09,875	
I.	बीड (न.प.)	**	**	80,287	42,061	38,223	Beed (M)
II.	गेवराई (न.प.)	**	**	15,495	8,037	7,458	Georai (M)
III.	मानजगाव (न.प.)	**	**	22,535	11,499	11,056	Manjegaon (M)
IV.	परलो (न.प.)	**	**	48,945	25,582	23,264	Parli (M)
V.	अंबजोगाई (न.प.)	**	**	42,362	22,434	19,923	Ambajogai (M)
VI.	धारुर (न.प.)	**	**	12,836	6,522	6,314	Dharur (M)
VII.	आष्टी	**	**	7,290	3,758	3,532	Asthi.
17.	नांदेड	एकूण/Total	**	17,49,334	8,92,417	8,56,917	Nanded
		ग्रामीण/Rural	**	14,21,485	7,21,514	6,99,971	
		नगरी/Urban	**	3,27,849	1,70,903	1,56,946	
I.	नांदेड (न.प.)	**	**	1,91,269	1,00,333	90,936	Nanded City (M)
II.	मुदखेड (न.प.)	**	**	9,865	5,023	4,842	Mudkhed (M)
III.	हादगाव (न.प.)	**	**	11,127	5,812	5,315	Hadgaon (M)
IV.	किनवट (न.प.)	**	**	16,476	8,516	7,960	Kinwat (M)
V.	पेठ उमरी (न.प.)	**	**	6,625	3,577	3,048	Peth Umri (M)
VI.	धर्माबाद (न.प.)	**	**	19,146	9,895	9,251	Dharmabad (M)
VII.	कुंडलवाडी (न.प.)	**	**	11,617	5,834	5,783	Kundalwadi (M)
VIII.	बिलोली (न.प.)	**	**	7,776	3,947	3,829	Biloli (M)
IX.	देगलूर (न.प.)	**	**	27,625	14,290	13,335	Deglur (M)
X.	मुखेड (न.प.)	**	**	14,006	7,236	6,770	Mukhed (M)
XI.	कंधार (न.प.)	**	**	12,317	6,440	5,877	Khandhar (M)
18.	उस्मानाबाद	एकूण/Total	**	22,30,620	11,39,197	10,91,423	Osmanabad
		ग्रामीण/Rural	**	18,87,383	9,59,644	9,27,739	
		नगरी/Urban	**	3,43,237	1,79,553	1,63,684	
I.	नांदुरी (न.प.)	**	**	9,665	4,932	4,733	Naldurg (M)
II.	उस्मानाबाद (न.प.)	**	**	39,068	20,391	18,677	Osmanabad (M)
III.	कलंब (न.प.)	**	**	13,788	7,153	6,635	Kalamb (M)
IV.	लातूर (न.प.)	**	**	1,11,986	59,279	52,707	Latur City (M)
V.	अहमदनगर (न.प.)	**	**	16,537	8,599	7,938	Ahmadnagar (M)
VI.	उदगीर (न.प.)	**	**	50,564	26,845	23,719	Udgir (M)
VII.	निलंगा (न.प.)	**	**	17,201	8,807	8,394	Nilanga (M)
VIII.	ओसा (न.प.)	**	**	16,761	8,676	8,085	Ausa (M)
IX.	मुरुम (न.प.)	**	**	13,451	6,803	6,648	Murum (M)
X.	उमरगा (न.प.)	**	**	16,687	8,368	7,719	Umarga (M)
XI.	तुळजापूर (न.प.)	**	**	16,941	8,736	8,205	Tuljapur (M)
XII.	परांडा (न.प.)	**	**	10,894	5,623	5,271	Paranda (M)
XIII.	भूम (न.प.)	**	**	10,294	5,341	4,953	Bhum (M)
19.	बुलढाणा	एकूण/Total	**	15,98,777	7,70,833	7,37,944	Buldhana
		ग्रामीण/Rural	**	12,29,791	6,25,988	6,03,803	
		नगरी/Urban	**	2,78,986	1,44,845	1,34,141	
I.	बुलढाणा (न.प.)	**	**	35,914	19,924	16,890	Buldhana (M)
II.	चिक्ली (न.प.)	**	**	27,606	14,413	13,193	Chikhli (M)
III.	देऊळगांव राजा (न.प.)	**	**	14,088	7,286	6,802	Deulgaon Raja (M)
IV.	मलकापूर (न.प.)	**	**	43,121	22,220	20,901	Malkapur (M)
V.	नांदुरा (न.प.)	**	**	24,462	12,577	11,825	Nandura (M)
VI.	जळगाव (न.प.)	**	**	17,901	9,152	8,749	Jalgaon (M)
VII.	खामगाव (न.प.)	**	**	61,992	32,399	29,593	Khamgaon (M)
VIII.	शेगाव (न.प.)	**	**	31,580	16,193	15,387	Shirgaon (M)
IX.	मेहकार (न.प.)	**	**	22,382	11,581	10,801	Mehkar (M)

(1)		(2)		(3)	(4)	(5)
20.	अकोला	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	18,26,952 13,72,290 4,54,662	9,37,824 7,01,592 2,36,232	8,89,128 6,70,698 2,18,430	Akola
I.	अकोला (न.प.)	.. .. .	2,25,412	1,17,945	1,07,467	Akola City (M)
II.	अकोट (न.प.)	.. .. .	51,936	26,694	25,242	Akot (M)
III.	तेल्हारा (न.प.)	.. .. .	11,204	5,821	5,383	Telhara (M)
IV.	कारंजा (न.प.)	.. .. .	39,749	20,361	19,388	Karanja (M)
V.	मुत्तिजापूर (न.प.)	.. .. .	23,991	14,878	14,113	Murtijapur (M)
VI.	मंगरूपीर (न.प.)	.. .. .	17,875	9,345	8,530	Mangrulpir (M)
VII.	वाशिम (न.प.)	.. .. .	39,804	20,504	19,300	Washim (M)
VIII.	बालापूर (न.प.)	.. .. .	25,422	13,223	12,199	Balapur (M)
IX.	पातूर (न.प.)	.. .. .	14,269	7,461	6,808	Patur (M)
21.	अमरावती	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	18,61,410 13,16,911 5,44,499	9,61,645 6,78,517 2,83,047	8,99,846 6,38,294 2,61,452	Amravati
I.	अमरावती (न.प.)	.. .. .	2,61,404	1,36,514	1,24,890	Amravati City (M)
II.	बडनेरा (न.प.)	.. .. .	32,351	16,673	15,678	Badnera (M)
III.	अचलपूर (न.प.)	.. .. .	81,186	41,868	39,318	Achalpur (M)
IV.	छांदुरबाजार (न.प.)	.. .. .	11,923	6,163	5,760	Chandurbazar (M)
V.	वरुड (न.प.)	.. .. .	25,761	13,507	12,254	Warud (M)
VI.	मोरशी (न.प.)	.. .. .	20,524	10,620	9,904	Morshi (M)
VII.	सेंदूरजना (न.प.)	.. .. .	17,282	8,999	8,283	Sendurjana (M)
VIII.	दत्तापूर धामनगाव (न.प.)	.. .. .	18,349	9,438	8,911	Dattapur Dhaman- gaon (M)
IX.	चांदूर (न.प.)	.. .. .	13,612	6,968	6,644	Chandur (M)
X.	अंजनागाव (न.प.)	.. .. .	33,583	17,416	16,167	Anjangaon (M)
XI.	दर्यापूर बानोसा (न.प.)	.. .. .	25,904	13,405	12,499	Darapur Banosa (M)
XII.	चिखलदरा (न.प.)	.. .. .	2,620	1,476	1,144	Chikaldara (M)
22.	यवतमाळ	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	17,37,423 14,75,288 2,62,135	8,87,236 7,50,301 1,36,935	8,50,187 7,24,987 1,25,200	Yavatmal
I.	यवतमाळ (न.प.)	.. .. .	89,071	46,472	42,599	Yavatmal (M)
II.	पांडरकवाडा (न.प.)	.. .. .	17,588	9,159	8,429	Pandharkuoda (M)
III.	घाटंजी (न.प.)	.. .. .	12,628	6,808	5,820	Ghatanji (M)
IV.	वणी (न.प.)	.. .. .	31,773	16,580	15,193	Wani (M)
V.	पुसाद (न.प.)	.. .. .	41,484	21,832	19,652	Pusad (M)
VI.	उमरखेड (न.प.)	.. .. .	23,316	12,160	11,156	Umarkhed (M)
VII.	दिग्रस (न.प.)	.. .. .	26,503	13,757	12,746	Digras (M)
VIII.	दारव्हा (न.प.)	.. .. .	19,772	10,167	9,605	Darvha (M)
23.	वर्धा	एकूण/Total ग्रामीण/Rural नगरी/Urban	9,26,618 6,95,108 2,31,510	4,75,696 3,55,774 1,19,922	4,50,922 3,39,334 1,11,588	Wardha
I.	वर्धा (न.प.)	.. .. .	88,495	46,056	42,439	Wardha (M)
II.	पुलगाव (न.प.)	.. .. .	31,358	16,208	15,150	Pulgaon (M)
III.	देवळी (न.प.)	.. .. .	11,506	5,946	5,620	Deoli (M)
IV.	सिंदी (न.प.)	.. .. .	9,897	5,142	4,755	Sindi (M)
V.	अरवी (न.प.)	.. .. .	31,119	15,951	15,168	Arvi (M)
VI.	हिंगणघाट (न.प.)	.. .. .	59,075	30,619	28,456	Hingunghat (M)

तबला क्रमांक/TABLE No. 1-7 (1-5) - contd.

(1)		(2)		(3)	(4)	(5)
24.	नागपुर	एकूण/Total	25,88,811	13,45,377	12,43,434	Nagpur
		ग्रामीण/Rural	11,19,532	5,77,082	5,42,450	
		नगरी/Urban	14,69,279	7,68,295	7,00,984	
I.	नागपुर शहर संकुल		13,02,066	6,81,671	6,20,395	Nagpur Urban Agglo.
II.	डवलामेटी		1,771	917	854	Davlameti
III.	काटोल (न.प.)		24,033	12,503	11,530	Katol (M)
IV.	नरखेड (न.प.)		15,878	8,211	7,667	Narkhed (M)
V.	मोवाड (न.प.)		6,971	3,564	3,407	Mowad (M)
VI.	सावनेर (न.प.)		15,541	8,077	7,464	Savner (M)
VII.	कळमेश्वर (न.प.)		9,439	4,927	4,512	Kalmeshwar (M)
VIII.	खापा (न.प.)		12,722	6,445	6,277	Khapa (M)
IX.	मोहपा (न.प.)		6,430	3,371	3,059	Mohpa (M)
X.	चिचोली		8,541	4,507	4,034	Chicholi.
XI.	ईना		3,183	1,671	1,512	Eina
XII.	रामटेक (न.प.)		16,734	8,662	8,072	Ramtek (M)
XIII.	कन्हान पिंपरी		12,060	6,317	5,743	Kanhani Pimpri
XIV.	उमरेड (न.प.)		33,910	17,452	16,458	Umred (M)
25.	भंडारा	एकूण/Total	18,37,577	9,20,159	9,17,418	Bhandara
		ग्रामीण/Rural	15,96,823	7,97,396	7,99,427	
		नगरी/Urban	2,40,754	1,22,763	1,17,991	
I.	भंडारा (न.प.)		56,025	28,822	27,203	Bhandara (M)
II.	तुमसर (न.प.)		34,840	17,645	17,195	Tumsar (M)
III.	पवनी (न.प.)		13,699	9,452	9,247	Pavani (M)
IV.	मोहाडी		7,026	3,547	3,479	Mohadi
V.	वरठी		5,289	2,670	2,619	Warthi
VI.	गोंदिया (न.प.)		1,00,423	51,395	49,028	Gondia City (M)
VII.	तिरोर (न.प.)		18,452	9,232	9,220	Tirora (M)
26.	चंद्रपूर	एकूण/Total	20,55,642	10,45,692	10,09,950	Chandrapur
		ग्रामीण/Rural	17,93,907	9,08,497	8,85,410	
		नगरी/Urban	2,61,735	1,37,195	1,24,540	
I.	चंद्रपूर (न.प.)		1,15,777	60,749	55,028	Chandrapur City (M)
II.	बल्लारपूर (न.प.)		61,398	32,408	28,990	Ballarpur (M)
III.	घुगुस		15,214	7,974	7,240	Ghugus
IV.	वरोडा (न.प.)		34,187	18,149	16,038	Varoda (M)
V.	माजरी		1,894	1,009	885	Majari
VI.	देसाईगंज (न.प.)		15,503	7,691	7,812	Desaiganj (M)
VII.	राजुरा (न.प.)		10,569	5,564	5,005	Rajura (M)
VIII.	साष्टी		7,193	3,651	3,542	Sasti

टीप/Note.—न. प.—नगरपरिषद./M—Municipality. U. A.—शहर संकुल / Urban Agglomeration.

आधार:—भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-अ.

Source:—Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part II-A.

तक्ता क्रमांक
TABLE No 1-8

सत्यमेव जयते

---

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.8 and 1.9 (2.1)

ग्रामीण व नागरी भागातील मुख्यतः काम करणारे, सीमांतिक कामगार व काम न करणारे

Main Workers, marginal workers and non-workers in rural and urban areas
(जनगणना/Population Census, 1981)

मुख्यतः काम करणारे/Main workers																
अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	एकूण ग्रामीण नागरी	(1)	(2)	(3)	एकूण लोकसंख्या (संस्थामधील व घरांनीची संख्या) Total population (including institutional and houseless population)				एकूण मुख्यतः काम करणारे Total Main workers (I-IX)				Total Rural Urban		District
						व्यक्ति Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	व्यक्ति Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	(8)	(9)	(3)	(2)	
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	82,43,405	46,52,646	35,90,759	28,60,054	25,52,548	3,07,306	..	..	T	R	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	..	..	82,43,405	46,52,646	35,90,759	28,60,054	25,52,548	3,07,306	..	..	T	R	Thane
3	रायगड	..	..	..	..	14,85,452	7,26,512	7,59,940	5,55,728	3,55,362	1,00,366	..	..	T	R	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	21,11,311	9,43,395	11,67,916	7,19,150	4,05,745	1,13,405	..	..	T	R	Ratnagiri
5	नाशिक	..	..	..	..	29,91,739	15,44,532	14,47,207	12,19,868	7,99,670	1,20,198	..	..	T	R	Nashik
6	धुळे	..	..	..	..	20,50,294	10,43,140	10,07,154	7,79,326	5,42,749	2,36,577	..	..	T	R	Dhule
7	जळगांव	..	..	..	..	26,13,274	13,42,963	12,75,311	10,35,988	6,86,828	3,49,160	..	..	T	R	Jalgaon
8	अहमदनगर	..	..	..	..	27,03,309	13,82,632	13,25,677	11,25,377	7,21,673	4,03,704	..	..	T	R	Ahmadnagar

A-94-18.

तबला क्रमांक/TABLE No. 1.8 and 1.9 (2.1) - contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
21	अमरावती	..	ए	18,61,410	9,61,564	8,99,846	7,53,281	5,08,729	2,44,552	Amravati
		..	आ	13,16,911	6,78,517	6,38,394	5,96,545	3,78,198	2,18,347	R
		..	ना	5,44,499	2,83,047	2,61,452	1,56,736	1,30,531	26,205	U
22	यवतमाळ	..	ए	17,37,423	8,87,236	8,50,187	7,99,914	4,87,863	3,12,051	Yavatmal
		..	आ	14,75,288	7,50,301	7,24,987	7,26,828	4,27,248	2,99,580	R
		..	ना	2,62,135	1,36,935	1,25,200	73,086	60,615	12,471	U
23	वर्धा	..	ए	9,26,618	4,75,696	4,50,922	3,97,282	2,54,279	1,43,003	Wardha
		..	आ	6,95,108	3,55,774	3,39,334	3,35,386	2,02,151	1,33,235	R
		..	ना	2,31,510	1,19,922	1,11,588	61,896	52,128	9,768	U
24	नागपूर	..	ए	25,88,811	13,45,377	12,43,434	9,21,316	6,60,832	2,60,484	Nagpur
		..	आ	11,19,532	5,77,082	5,42,450	5,18,752	3,19,964	1,98,788	R
		..	ना	14,69,279	7,68,295	7,00,984	4,02,564	3,40,868	61,696	U
25	भंडारा	..	ए	18,37,577	9,20,159	9,17,418	8,39,489	4,82,987	3,56,502	Bhandara
		..	आ	15,96,823	7,97,396	7,99,427	7,66,843	4,29,212	3,37,631	R
		..	ना	2,40,754	1,22,763	1,17,991	72,646	53,775	18,871	U
26	चंद्रपूर	..	ए	20,55,642	10,45,692	10,09,950	8,79,749	5,70,855	3,08,894	Chandrapur
		..	आ	17,93,907	9,08,497	8,85,410	8,08,738	5,08,761	2,99,977	R
		..	ना	2,61,735	1,37,195	1,24,540	71,011	62,094	8,917	U
	महाराष्ट्र राज्य	..	ए	6,27,84,171	3,24,15,126	3,03,69,045	2,43,01,793	1,70,19,598	72,82,195	Maharashtra State
		..	आ	4,07,90,577	2,05,27,456	2,02,63,121	1,74,16,537	1,10,55,110	63,61,427	R
		..	ना	2,19,93,594	1,18,87,670	1,01,05,924	68,85,256	59,64,488	9,20,768	U

तबला क्रमिक/TABLE No. 1.8 and 1.9 (2.1)—contd.

श्रम क्रमिक Serial No.	विवरण	एकल ग्रामीण नगर	सीमांतिक कामगार/Marginal workers			काम न करणारे/Non-workers			Total Rural Urban	District
			व्यक्ति Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	व्यक्ति Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females		
(1)	(2)	(3)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(3)	(2)
1	बृहन्मई	••	42,145	27,430	14,715	53,41,206	20,72,668	32,68,538	T R U	Greater Bombay
		••	42,145	27,430	14,715	53,41,206	20,72,668	32,68,538		
2	ठाणे	••	81,979	17,252	64,727	20,01,812	7,95,013	12,06,799	T R U	Thane
		••	70,534	13,079	57,455	10,16,913	4,22,870	5,94,043		
		••	11,445	4,173	7,272	9,84,899	3,72,143	6,12,756		
3	रायगड	••	64,888	12,229	52,659	8,65,836	3,58,921	5,06,915	T R U	Raigad
		••	61,689	11,301	50,388	7,26,390	3,06,043	4,20,347		
		••	3,199	928	2,271	1,39,446	52,878	86,568		
4	रत्नागिरी	••	1,36,928	25,790	1,11,138	12,55,233	5,11,860	7,43,373	T R U	Ratnagiri
		••	1,33,973	24,605	1,09,368	11,32,986	4,65,504	6,67,482		
		••	2,955	1,185	1,770	1,22,247	46,356	75,891		
5	नाशिक	••	94,440	13,139	81,301	16,77,431	7,31,723	9,45,708	T R U	Nashik
		••	87,518	10,930	76,588	10,34,004	4,78,060	5,55,944		
		••	6,922	2,209	4,713	6,43,427	2,53,663	3,89,764		
6	डुळे	••	1,15,201	14,233	1,00,968	11,55,767	4,86,158	6,69,609	T R U	Dhule
		••	1,10,286	12,303	97,983	8,67,517	3,69,854	4,97,663		
		••	4,915	1,930	2,985	2,88,250	1,16,304	1,71,946		
7	जालगांव	••	71,063	13,222	57,846	15,11,218	6,42,913	8,68,305	T R U	Jalgaon
		••	64,998	11,265	53,733	10,39,868	4,57,709	5,82,159		
		••	6,070	1,957	4,113	4,71,350	1,85,204	2,86,146		
8	अहमदनगर	••	1,11,767	15,739	96,028	14,71,165	6,45,220	8,25,945	T R U	Ahmadnagar
		••	1,08,870	14,657	94,213	12,31,795	5,51,153	6,80,642		
		••	2,897	1,082	1,815	2,39,370	94,067	1,45,303		
9	पुणे	••	1,48,705	25,226	1,23,479	25,60,305	10,54,346	15,05,959	T R U	Pune
		••	1,31,321	17,214	1,14,107	12,00,192	5,22,309	6,77,883		
		••	17,384	8,012	9,372	13,60,113	5,32,037	8,28,076		

तत्त्वा नमो/TABLE No. 1.8 and 1.9 (2.1) - contd.

(1)	(2)	(3)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(3)	(2)
10	सातारा ..	ए भा ना	1,60,561 1,56,246 4,315	14,995 13,848 1,147	1,45,566 1,42,398 3,168	11,93,944 10,07,126 1,86,818	5,08,343 4,33,184 75,159	6,85,601 5,73,942 1,11,659	T R U	Satara
11	सांगली ..	ए भा ना	86,798 82,779 4,019	10,610 9,174 1,436	76,188 73,605 2,583	11,18,935 8,44,203 2,74,732	4,38,112 3,32,547 1,05,565	6,80,823 5,11,656 1,69,167	T R U	Sangli
12	सोलापूर ..	ए भा ना	1,02,327 93,833 8,494	12,098 9,267 2,831	90,229 84,566 5,663	15,24,795 9,96,982 5,27,813	6,26,245 4,13,935 2,12,310	8,98,550 5,83,047 3,15,503	T R U	Solapur
13	कोल्हापूर ..	ए भा ना	1,17,594 1,12,850 4,744	14,652 13,033 1,619	1,02,942 99,817 3,125	14,67,432 10,33,727 4,33,705	5,90,379 4,27,274 1,63,105	8,77,053 6,06,453 2,70,600	T R U	Kolhapur
14	औरंगाबाद ..	ए भा ना	99,669 94,791 4,878	12,742 10,234 2,508	86,927 84,557 2,370	13,30,592 9,45,567 3,85,025	5,72,760 4,16,903 1,55,857	7,57,832 5,28,664 2,29,168	T R U	Aurangabad
15	परभणी ..	ए भा ना	92,117 87,210 4,907	11,643 10,050 1,593	80,474 77,160 3,314	9,26,431 6,92,188 2,34,243	3,85,782 2,94,895 90,887	5,40,649 3,97,293 1,43,356	T R U	Parbhani
16	बीड ..	ए भा ना	83,722 81,831 1,891	10,170 9,558 612	73,552 72,273 1,279	8,02,544 6,37,802 1,64,742	3,37,253 2,71,575 65,678	4,65,291 3,66,227 99,064	T R U	Beed
17	नांदेड ..	ए भा ना	1,53,368 1,48,326 5,042	22,142 20,740 1,402	1,31,226 1,27,586 3,640	8,85,792 6,52,592 2,33,200	3,82,436 2,88,186 94,250	5,03,356 3,64,406 1,38,950	T R U	Nanded
18	उस्मानाबाद ..	ए भा ना	1,35,047 1,30,939 4,108	15,171 13,801 1,370	1,19,876 1,17,138 2,738	12,28,592 9,84,124 2,44,468	5,12,521 4,13,870 98,651	7,16,071 5,70,254 1,45,817	T R U	Osmanabad
19	बुलढाणा ..	ए भा ना	54,552 49,934 4,718	14,678 12,695 1,983	39,974 37,239 2,735	7,45,472 5,55,986 1,89,486	3,31,604 2,56,724 74,880	4,13,868 2,99,262 1,14,606	T R U	Buldhara
20	अकोला ..	ए भा ना	40,417 35,808 3,609	9,583 7,917 1,666	30,834 28,891 1,943	40,08,033 6,84,865 3,23,168	4,28,348 3,02,047 1,26,301	5,79,685 3,82,818 1,96,867	T R U	Akola

21	अमरावती	..	१	४७,१७४	१४,२९२	३१,८८२	१०,६०,९५५	४,३८,५४३	६,२२,४१२	T	Amravati
			ग्र	३९,७३८	११,३१६	२८,४२२	६,८०,६२८	२,८९,००३	३,९१,६२५	R	
			न	७,४३६	२,९७६	४,४६०	३,८०,३२७	१,४९,५४०	२,३०,७८७	U	
22	यवतमाळ	..	१	५०,२२०	७,२०१	४३,०१९	८,८७,२८९	३,९२,१७२	४,९५,११७	T	Yavatmal
			ग्र	४७,४४६	६,१६६	४१,२८०	७,०१,०१४	३,१६,८८७	३,८४,१२७	R	
			न	२,७७४	१,०३५	१,७३९	१,८६,२७५	७५,२८५	१,१०,९९०	U	
23	वर्धा	..	१	२१,७३२	५,४९४	१६,२३८	५,०७,६०४	२,१५,९२३	२,९१,६८१	T	Wardha
			ग्र	१८,८५९	४,२४०	१४,६१९	३,४०,८६३	१,४९,३८३	१,९१,४८०	R	
			न	२,८७३	१,२५४	१,६१९	१,६६,७४१	६६,५४०	१,००,२०१	U	
24	नागपूर	..	१	६६,७३१	१५,४५९	५१,२७२	१६,००,७६४	६,६९,०८६	९,३१,६७८	T	Nagpur
			ग्र	४९,५२९	८,४२३	४१,१०६	५,५१,२५१	२,४८,६९५	३,०२,५५६	R	
			न	१७,२०२	७,०३६	१०,१६६	१०,४९,५१३	४,२०,३९१	६,२९,१२२	U	
25	भंडारा	..	१	८८,५१५	१९,४५७	६९,०५८	९,०९,५७३	४,१७,७१५	४,९१,८५८	T	Bhandara
			ग्र	८४,६०३	१८,११६	६६,४८७	७,४५,३७७	३,५०,०६८	३,९५,३०९	R	
			न	३,९१२	१,३४१	२,५७१	१,६४,१९६	६७,६४७	९६,५४९	U	
26	चंद्रपूर	..	१	१,४८,६७२	२१,१००	१,२७,५७२	१०,२७,२२१	४,५३,७३७	५,७३,४८४	T	Chandrapur
			ग्र	१,४५,०८९	१९,५०१	१,२५,५८८	८,४०,०८०	३,८०,२३५	४,५९,८४५	R	
			न	३,५८३	१,५९९	१,९८४	१,८७,१४१	७३,५०२	१,१३,६३९	U	
महाराष्ट्र राज्य	..	..	१	२४,१६,४३७	३,९५,७४७	२०,२०,६९०	३,६०,६५,९४१	१,४९,९९,७८१	२,१०,६६,१६०	T	Maharashtra State
			ग्र	२२,३०,०००	३,१३,४३३	१९,१६,५६७	२,११,४४,०४०	९१,५८,९१३	१,१९,८५,१२७	R	
			न	१,८६,४३७	८२,३१४	१,०४,१२३	१,४९,२१,९०१	५८,४०,८६८	९०,८१,०३३	U	

टीप : १=एकूण
ग्र=ग्रामीण
न=नगरी

Note : T—Total
R—Rural
U—Urban

संस्करण : भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, भाग दोन-ब.
Source : Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Part II-B.

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबला क्रमांक/TABLE NO. 1.10 (2.1)

मुख्यतः काम करणाऱ्यांची औद्योगिक प्रकारानुसार वर्गीकृत
Classification of main workers by industrial categories

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा District	शेतकरी Cultivators			शेतमजूर Agricultural labourers			पशुसंवर्धन, रंगण काम, मच्छीमारी, भित्ती, मळे, कळसाच्या आणि अनुषंगिक व्यवसाय Livestock, forestry, fishing, hunting and Plantations, orchards and allied activities			District
		एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	बुलढावा	3,177	2,777	400	2,467	1,984	483	30,601	27,913	2,688	Greater Bombay
2	ठाणे	3,57,689	2,15,372	1,42,317	1,63,985	88,792	75,193	32,980	28,093	4,887	Thane
3	रायगड	2,88,853	1,55,531	1,33,322	78,943	41,237	37,706	19,788	16,659	3,129	Raigad
4	रत्नागिरी	4,71,298	2,21,199	2,50,099	58,836	27,924	30,912	30,807	24,457	6,350	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	5,14,625	3,28,158	1,86,467	3,24,439	1,41,652	1,82,787	15,716	13,577	2,139	Nashik
7	धुळे	2,86,293	2,32,595	53,698	3,21,761	1,59,116	1,62,645	14,353	12,177	2,176	Dhule
8	जळगाव	3,51,817	2,42,093	1,09,724	4,33,627	2,16,656	2,16,971	16,369	14,426	1,943	Jalgaon
9	अहमदनगर	5,33,712	3,37,639	1,96,073	3,18,827	1,54,626	1,64,201	19,970	17,146	2,824	Ahmadnagar
10	पुणे	4,96,165	3,20,375	1,75,790	1,98,095	91,655	1,06,440	29,828	25,133	4,695	Pune
11	सातारा	3,61,934	2,38,043	1,23,891	1,25,866	58,499	67,367	12,184	10,260	1,924	Satara
12	सांगली	2,99,316	2,36,083	63,233	1,39,913	80,050	59,863	12,005	10,378	1,627	Sangli
13	सोलापूर	3,38,787	2,67,275	71,512	2,90,375	1,48,805	1,41,570	29,317	25,069	4,248	Solapur
14	कोल्हापूर	4,84,894	3,20,939	1,63,955	1,37,857	75,983	61,874	11,301	10,121	1,180	Kolhapur
15	औरंगाबाद	4,58,927	3,14,557	1,44,370	3,14,604	1,46,326	1,68,278	14,944	13,324	1,620	Aurangabad
16	जालना	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	3,20,972	2,27,029	93,943	3,24,997	1,59,414	1,65,583	26,710	24,704	2,006	Parbhani
18	बीड	2,85,996	2,06,638	79,358	1,87,127	89,996	97,131	18,859	16,595	2,264	Beed
19	नांदेड	2,85,029	2,12,979	72,050	2,62,245	1,29,157	1,33,088	22,299	21,332	967	Nanded
20	उस्मानाबाद	3,65,684	2,85,736	79,948	3,30,558	1,70,384	1,60,174	22,741	21,095	1,646	Osmanabad
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur
22	बुलढावा	2,82,653	1,74,299	1,08,354	3,11,146	1,46,582	1,64,564	7,586	6,690	896	Buldhana
23	अकोला	2,23,522	1,59,672	63,850	3,95,731	1,95,215	2,00,516	7,166	6,444	722	Akola
24	अमरावती	1,83,931	1,47,204	36,027	3,96,270	2,05,053	1,91,271	13,556	11,599	1,955	Amravati
25	यवतमाळ	2,42,114	1,72,225	69,889	4,27,742	2,00,472	2,27,270	9,192	8,108	1,084	Yavatmal
26	वर्धा	1,15,011	83,988	31,023	1,90,643	88,461	1,02,182	6,479	6,041	438	Wardha
27	नागपूर	1,91,699	1,35,431	56,268	2,41,801	1,07,195	1,34,606	20,543	18,250	2,293	Nagpur
28	भंडारा	3,80,499	2,17,406	1,63,093	2,27,220	1,06,311	1,20,909	15,813	14,327	1,486	Bhandara
29	चंद्रपूर	4,11,313	2,77,622	1,33,691	2,65,726	1,18,243	1,47,483	27,553	24,074	3,479	Chandrapur
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		85,35,910	57,33,565	28,02,345	64,70,855	31,49,788	33,21,067	4,88,658	4,27,992	60,666	Maharashtra State

*वेगळी उपलब्ध नाही./Not available Separately.

तकता कर्मांक/ TABLE No. 1.10 (2.1)--Contd.

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	खणकाम व दगडकाम Mining and Quarrying				घरगुती उद्योग Household Industry				वस्तुनिर्मज, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्ती Manufacturing, Processing, Servicing and Repairs				District
		एकूण Total		पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total		पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total		पुरुष Male	स्त्रिया Female	
		(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	
(1)	(2)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	
1	बुलढाणा	3,095	2,706	389	71,245	61,840	9,405	11,12,902	10,49,424	63,478	Greater Bombay			
2	ठाणे	2,689	2,274	415	34,309	25,296	9,013	3,12,212	2,92,846	19,366	Thane			
3	रायगड	5,910	4,416	1,494	10,771	6,943	3,828	42,453	38,358	4,095	Raigad			
4	रत्नागिरी	4,796	4,534	262	12,258	8,683	3,575	23,900	21,612	2,288	Ratnagiri			
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg			
6	नाशिक	199	155	44	23,599	17,247	6,252	1,33,270	1,14,559	18,711	Nashik			
7	मुळे	201	170	31	17,326	13,409	3,917	33,063	29,504	3,559	Dhule			
8	जळगाव	282	277	5	21,557	16,694	4,863	50,788	47,856	2,927	Jalgaon			
9	अहमदनगर	775	664	111	22,762	16,166	6,596	79,625	64,086	15,539	Ahmadnagar			
10	पुणे	1,135	917	218	31,764	23,387	8,377	2,43,702	2,26,814	16,888	Pune			
11	सातारा	1,766	1,365	401	18,714	14,225	4,489	36,013	33,163	2,850	Satara			
12	सांगली	512	456	56	16,363	12,405	3,958	45,449	42,797	2,652	Sangli			
13	सोलापूर	1,265	1,061	204	30,292	19,257	11,035	1,17,661	93,223	24,438	Solapur			
14	कोल्हापूर	2,096	1,618	478	25,923	20,844	5,079	1,04,012	99,402	4,610	Kolhapur			
15	औरंगाबाद	300	255	45	17,237	13,258	3,979	54,810	49,905	4,904	Aurangabad			
16	जालना	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna			
17	परभणी	349	292	57	13,167	10,069	3,098	22,839	29,385	2,454	Parbhani			
18	बीड	647	430	217	10,504	8,210	2,294	18,267	16,702	1,565	Beed			
19	नांदेड	131	109	22	14,822	10,967	3,855	29,392	26,297	3,095	Nanded			
20	उस्मानाबाद	1,016	989	27	14,661	11,830	2,781	28,550	25,854	2,696	Osmanabad			
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur			
22	बुलढाणा	26	26	..	10,900	8,264	2,636	19,238	17,640	1,598	Buldhana			
23	अकोला	737	438	299	9,587	7,695	1,892	30,752	28,219	2,533	Akola			
24	अमरावती	40	40	..	11,699	9,279	2,420	30,265	28,073	2,192	Amravati			
25	यवतमाळ	2,209	1,508	701	11,237	9,457	1,780	22,568	20,250	2,318	Yavatmal			
26	वर्धा	209	128	81	7,677	6,257	1,420	19,703	17,620	2,083	Wardha			
27	नागपूर	19,125	17,358	1,767	49,942	36,979	12,963	1,00,876	89,876	11,000	Nagpur			
28	भंडारा	2,540	1,683	857	89,637	39,334	50,333	31,888	24,478	7,410	Bhandara			
29	चंद्रपूर	13,022	12,452	570	22,523	17,189	5,334	32,636	29,607	3,029	Chandrapur			
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli			
महाराष्ट्र राज्य		65,072	56,321	8,751	6,20,504	4,45,354	1,75,150	27,76,829	25,48,537	2,28,278	Maharashtra State			

*वेगळी उपलब्ध नाही. / Not available separately.

संख्या क्रमांक/TABLE No. 1.10 (2.1) - Contd.

अनु- क्रमिक Serial No.	जिल्हा	बांधकाम Construction			आपार आणि वाणिज्य Trade and Commerce			परिवहन, साठवण व दळणवळण Transport, Storage and Communications			District
		एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
(1)	(2)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
1	बृहन्महोदय	95,763	85,131	10,637	6,23,615	5,75,318	48,297	2,87,274	2,72,016	15,258	Greater Bombay
2	ठाणे	22,842	19,619	3,223	1,02,313	93,291	9,022	68,346	64,087	4,259	Thane
3	रायगड	19,657	15,179	4,478	28,116	23,813	4,303	15,337	14,709	628	Raigad
4	रत्नागिरी	16,047	12,302	3,745	32,219	26,578	5,641	14,971	14,334	637	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	•	•	•	•	•	•	•	•	•	Sindhudurg
6	नाशिक	21,472	17,785	3,687	66,716	60,783	5,933	32,602	31,716	886	Nashik
7	धुळे	11,032	8,822	2,210	38,477	35,579	2,898	12,973	12,581	392	Dhule
8	जळगाव	11,726	10,881	845	54,254	50,826	3,428	28,605	28,164	441	Jalgaon
9	अहमदनगर	16,858	13,286	3,572	43,908	45,135	3,773	16,473	16,091	382	Ahmadnagar
10	पुणे	43,635	39,669	8,966	1,20,676	1,08,176	12,500	71,082	68,290	2,792	Pune
11	सातारा	20,708	15,639	5,069	34,319	30,860	3,459	15,832	15,503	329	Satara
12	सांगली	10,653	9,916	737	3,542	31,69	3,550	16,189	15,921	268	Sangli
13	सोलापूर	25,994	18,474	7,520	60,638	55,721	4,917	24,125	23,497	628	Solapur
14	कोल्हापूर	14,590	13,053	1,537	50,546	46,983	3,563	18,652	18,249	403	Kolhapur
15	औरंगाबाद	14,130	15,189	3,941	43,083	40,860	2,223	15,062	14,749	313	Aurangabad
16	जालना	•	•	•	•	•	•	•	•	•	Jalna
17	परभणी	16,818	12,678	4,140	33,968	31,947	2,021	8,585	8,441	144	Parbhani
18	बीड	14,009	11,133	2,876	21,938	20,641	1,297	6,280	6,169	111	Beed
19	नांदेड	10,985	8,597	2,388	34,764	32,989	1,775	8,716	8,632	84	Nanded
20	उस्मानाबाद	8,222	7,326	896	37,442	35,314	2,128	9,522	9,401	121	Osmanabad
21	लातूर	•	•	•	•	•	•	•	•	•	Latur
22	बुलढाणा	6,717	5,376	1,341	27,964	26,742	1,222	7,612	7,519	93	Buldana
23	अकोला	8,450	7,243	1,207	36,839	35,584	1,255	18,721	18,504	217	Akola
24	अमरावती	9,507	8,126	1,381	37,081	35,769	1,312	15,533	15,344	189	Amravati
25	यवतमाळ	11,173	8,862	2,311	26,791	25,593	1,198	7,455	7,312	121	Yavatmal
26	वर्धा	4,816	3,741	1,075	16,677	15,800	877	7,002	6,911	91	Wardha
27	नागपूर	34,909	26,257	8,652	82,597	75,958	6,639	52,940	50,815	2,125	Nagpur
28	भंडारा	13,204	8,923	4,281	25,687	23,345	2,342	10,203	9,819	384	Bhandara
29	चंद्रपूर	15,255	10,795	4,460	24,376	22,419	1,957	11,534	10,390	644	Chandrapur
30	गडचिरोली	•	•	•	•	•	•	•	•	•	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		5,09,177	4,14,002	95,175	17,45,245	16,07,715	1,37,530	8,01,604	7,69,664	31,940	Maharashtra State

तबला तालिका/TABLE No. 1.10 (2.1)—contd.

क्र. सं.	जिल्हा	इतर सेवा Other Service			मुख्यतः काम करणारे Total Main Workers			District
		एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
1)	(2)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(2)
1	दहसूबाई	6,29,912	4,73,440	1,56,472	28,60,054	25,52,548	3,07,506	Greater Bombay
2	ठाणे	1,70,406	1,37,709	32,697	12,67,771	9,67,380	3,00,391	Thane
3	रायगड	45,899	38,516	7,383	5,55,728	3,55,362	2,00,366	Ratnagiri
4	रत्नागिरी	54,019	44,123	9,896	7,19,150	4,05,745	3,13,405	{ Sindhadurg
5	निघडुर्ग	*	*	*	*	*	*	Nashik
6	नाशिक	87,261	73,969	13,292	12,19,868	7,99,670	4,20,198	Dhule
7	डुळे	43,847	38,796	5,051	7,79,326	5,42,749	2,36,577	Jalgaon
8	जळगाव	66,968	58,954	8,014	10,35,988	6,86,828	3,49,160	Ahmadnagar
9	अहमदनगर	67,469	56,836	10,633	11,25,377	7,21,673	4,03,704	Pune
10	पुणे	2,14,377	1,66,100	48,277	14,55,460	10,70,516	3,84,944	Satara
11	सातारा	56,836	48,227	8,609	6,84,172	4,65,784	2,18,388	Sangli
12	सांगली	50,839	42,769	8,070	6,25,479	4,82,465	1,43,014	Solapur
13	सोलापूर	64,557	53,421	11,136	9,83,022	7,05,804	2,77,218	Kolhapur
14	कोल्हापूर	71,431	61,657	9,774	9,21,304	6,68,850	2,52,454	{ Aurangabad
15	औरंगाबाद	65,063	55,707	9,356	10,03,159	6,64,130	3,39,029	Jalna
16	जालना	*	*	*	*	*	*	Parbhani
17	परभणी	42,424	37,254	5,170	8,10,830	5,32,213	2,78,617	Beed
18	बीड	36,137	32,034	4,103	5,99,764	4,08,548	1,91,216	Nanded
19	नांदेड	41,791	36,780	5,011	7,10,174	4,87,839	2,22,335	{ Osmanabad
20	उस्मानाबाद	48,584	43,526	5,058	8,66,981	6,11,505	2,55,476	Latur
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	Buldhara
22	बुलढाणा	34,812	31,414	3,398	7,08,653	4,24,551	2,84,102	Akola
23	अकोला	46,996	40,878	6,118	7,78,502	4,99,893	2,78,609	Amravati
24	अमरावती	55,347	47,542	7,805	7,53,281	5,08,729	2,44,552	Yavatmal
25	यवतमाळ	39,456	34,076	5,380	7,99,914	4,87,863	3,12,051	Wardha
26	वर्धा	29,065	25,332	3,733	3,97,282	2,54,279	1,43,003	Nagpur
27	नागपूर	1,26,883	1,02,692	24,191	9,21,316	6,60,832	2,60,484	Bhandara
28	भंडारा	42,768	37,362	5,406	8,39,489	4,82,987	3,56,502	{ Chandrapur
29	चंद्रपूर	54,809	46,564	8,245	8,79,749	5,70,855	3,08,894	Gadchiroli
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	Maharashtra State
	महाराष्ट्र राज्य	22,87,956	18,65,678	4,22,278	2,43,01,793	1,70,19,598	72,82,195	

टीप :—*बेगळी उपलब्ध नाही. / Not available separately.

माधुरा.—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग नौम, ए व बी (एक)
 Source.—Population Census of India, 1981, Series 12, Part III, A & B (i).

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.11 (—)

लोकसंख्या व काम करणारे यांचे वयोगट व लिंग यानुसार वर्गीकरण

Distribution of Population and Workers by age groups and sex

जनगणना/Population Census, 1981

(हजारत/ thousand)

एकूण/ग्रामीण नागरी Total/Rural Urban	वय-गट Age-group	एकूण लोकसंख्या Total Population			काम करणारे (एकूण + सीमांतिक) Workers (Main + Marginal)		
		पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
एकूण Total	0-14	12,320	11,747	24,067	765	793	1,558
	15-19	3,166	2,699	5,865	1,624	1,064	2,688
	20-24	2,860	2,652	5,512	2,291	1,191	3,482
	25-29	2,524	2,414	4,938	2,369	1,149	3,518
	30-34	2,110	2,013	4,123	2,048	1,070	3,118
	35-39	1,975	1,883	3,858	1,932	1,051	2,983
	40-49	3,273	2,959	6,232	3,188	1,669	4,857
	50-59	2,172	1,918	4,090	2,003	889	2,892
	60+	1,967	2,042	4,009	1,174	418	1,592
	*एकूण/Total	32,415	30,369	62,784	17,415	9,303	26,718
ग्रामीण Rural	0-14	8,316	7,974	16,290	689	759	1,448
	15-19	1,951	1,696	3,647	1,250	984	2,234
	20-24	1,549	1,629	3,178	1,390	1,051	2,441
	25-29	1,395	480	2,875	1,351	990	2,341
	30-34	1,197	1,306	2,503	1,177	929	2,106
	35-39	1,182	1,258	2,440	1,166	917	2,083
	40-49	2,062	2,052	4,114	2,029	1,473	3,502
	50-59	1,444	1,360	2,804	1,373	792	2,165
	60+	1,406	1,484	2,890	928	374	1,302
	*एकूण/Total	20,527	20,263	40,790	11,369	8,278	19,647
नागरी Urban	0-14	4,005	3,773	7,778	76	34	110
	15-19	1,215	1,003	2,218	374	80	454
	20-24	1,312	1,024	2,336	900	141	1,041
	25-29	1,129	934	2,063	1,018	159	1,177
	30-34	913	707	1,620	871	141	1,012
	35-39	794	625	1,419	766	133	899
	40-49	1,211	907	2,118	1,159	196	1,355
	50-59	7,288	558	1,286	630	97	727
	60+	561	558	1,119	247	93	340
	*एकूण/Total	11,888	10,106	21,994	6,047	1,025	7,072

टीप:— *वयाची माहिती उपलब्ध नसलेल्या, आकडेवारीचा 'एकूण' मध्ये समावेश आहे.

Figures of 'Age not stated' are included in Total.

आधार:—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग तीन, ए आणि बी (एक).

Source.—Population Census of India, 1981, Series 12, Part III, A and B (i).

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमिक/TABLE No. 1.12 (-)

धर्मानुसार लोकसंख्या/Population by religion

जनगणना/Population Census, 1981

अ. क्र./Serial No.	जिल्हा/District	बौद्ध/Buddhists	ख्रिस्ती/Christians	हिंदू/Hindus	जैन/Jains	मुस्लिम/Muslims	श्रील/Sikhs	इतर धर्म व धर्म मते/Other religions and persuasions	धर्म न सांगितले/Religion not stated	एकूण>Total	जिल्हा/District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	वृहस्पती	4,67,716	3,94,687	57,12,443	3,41,930	12,19,930	51,803	54,017	824	82,43,405	Greater Bombay
2	राण	1,22,743	1,10,070	27,82,926	45,609	2,80,701	7,379	1,799	335	33,51,562	Thane
3	रायगड	67,787	4,957	12,91,930	9,514	1,10,949	545	621	149	14,86,452	Raigad
4	रत्नागिरी	1,26,805	18,098	18,06,687	7,027	1,52,290	73	119	212	21,11,311	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	1,00,670	16,182	25,51,027	28,792	2,89,339	4,507	923	299	29,91,739	Nashik
7	डुळे	35,702	10,255	18,45,543	17,073	1,40,389	415	71*	205	20,50,294	Dhule
8	जळगाव	1,07,854	6,149	21,93,587	24,589	2,83,632	1,281	92*	262	26,18,274	Jalgaon
9	अहमदनगर	61,493	37,584	23,98,841	33,565	1,73,810	2,321	423	272	27,08,309	Ahmadnagar
10	पुणे	2,15,132	75,824	35,41,145	65,907	2,49,914	11,863	4,269	416	41,64,470	Pune
11	सातारा	1,02,969	2,951	18,34,321	11,293	86,495	204	239	204	20,38,677	Satara
12	सांगली	41,350	8,765	15,78,146	67,304	1,35,016	272	145	184	18,31,212	Sangli
13	सोलापूर	46,808	7,757	22,83,412	24,141	2,47,371	163	230	262	26,10,144	Solapur
14	कोल्हापूर	25,408	15,338	21,87,752	1,21,722	1,55,244	536	79	251	25,06,330	Kolhapur
15	अ. रंगवाड	1,92,049	23,972	18,02,004	23,323	3,88,646	2,640	543	243	24,33,420	Aurangabad
16	जालना	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	2,17,958	2,157	13,80,396	11,100	2,16,640	751	163	183	18,29,378	Parbhani
18	बीड	54,982	2,310	12,56,005	9,758	1,62,401	230	195	149	14,86,030	Beed
19	नांदेड	1,72,111	2,433	13,55,599	4,942	2,08,283	5,764	107	175	17,49,334	Nanded
20	उस्मानाबाद	94,738	2,219	18,74,288	11,113	2,47,779	136	124	223	22,30,620	Osmanabad
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur
22	बुलढाना	1,86,752	1,710	11,42,343	11,168	1,65,926	533	195	150	15,08,777	Buldhana
23	अकोला	2,96,116	2,876	12,69,970	16,720	2,39,765	1,013	309	183	18,26,952	Akola
24	अमरावती	2,19,123	4,824	14,22,423	10,447	2,03,024	873	510	186	18,61,410	Amravati
25	यवतमाळ	1,49,939	3,040	14,41,251	11,124	1,30,550	643	702	174	17,37,423	Yavatmal
26	वर्धा	1,29,021	1,368	7,52,392	5,482	37,368	563	331	93	9,26,618	Wardha
27	नागपूर	3,43,213	28,319	20,13,397	16,833	1,76,384	9,085	1,301	259	25,88,811	Nagpur
28	भंडारा	1,65,473	3,120	16,17,649	3,919	43,839	1,310	2,083	184	18,37,577	Bhandara
29	चंद्रपूर	2,02,207	8,489	17,74,070	4,927	60,069	2,347	3,327	206	20,55,642	Chandrapur
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		39,46,149	7,95,464	5,11,09,457	9,39,392	58,05,785	1,07,255	74,386	6,283	6,27,94,171	Maharashtra State

टिप :- * वेगळी उपलब्ध नाही / Not available separately

आधार :- भारती जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र १९८४ चा प्रबंध-१.

Source :- Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Paper 1 of 1984.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.13 (—)

राज्यवार लोकसंख्येची ठळक वैशिष्ट्ये/Salient features of Population by States

जनगणना/Population Census, 1981

अनुक्रमिक Serial No.	राज्य/किंदास्तित प्रदेश State/Union Territories	क्षेत्रफल क्षेत्र Area (Sq. Kms.)	लोकसंख्या Population	लोकसंख्येतील बदल Variation Population 1971-1981	लोकसंख्या Population 1971	लोकसंख्या Population 1981	पुरुषांप्रमाणे स्त्रिया Female per 1,000 males 1981	दरवारीस कि.मी. मागे लोकसंख्या Population per Sq. Km. 1981	शेकडा प्रमाण Percentage of Urban population 1981	माझले शेकडा प्रमाण Literacy percentage 1981	अनुसूचित जाती/जमातीचे एकूण लोकसंख्येची शेकडा प्रमाण Percentage of SC/ST to Total population (12)	(2)
1	आंध्रप्रदेश	2,75,068.0	5,35,49,673	4,35,02,708	1,00,46,965	+23.10	975	195	23.32	29.94	20.80	Andhra Pradesh
2	आसाम	N.A.	1,98,96,843	1,46,25,152	52,71,691	+36.05	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	70.28	Assam
3	अरुणाचल प्रदेश	83,743.0	6,31,839	4,67,511	1,64,328	+35.15	862	8	6.56	20.79	70.28	Arunachal Pradesh
4	बिहार	1,73,877.0	6,99,14,734	5,63,53,369	1,35,61,365	+24.06	946	402	12.47	26.20	22.82	Bihar
5	गुजरात	1,96,024.0	3,40,85,799	2,66,97,475	73,28,324	+27.67	942	174	31.10	43.70	21.38	Gujarat
6	गोवा, दमन आणि दिव	3,814.0	10,86,730	8,57,771	2,28,959	+26.69	981	285	32.37	56.66	3.14	Goa, Daman and Div
7	हरियाणा	44,212.0	1,29,22,618	1,00,36,808	28,85,810	+28.75	870	292	21.88	36.14	19.07	Haryana
8	हिमाचल प्रदेश	55,673.0	42,80,818	34,60,434	8,20,384	+23.71	973	77	7.61	42.48	29.23	Himachal Pradesh
9	जम्मू व काश्मीर	2,22,236.0	59,87,389	46,16,632	13,70,757	+29.69	892	59	21.95	26.67	8.31	Jammu & Kashmir
10	कर्नाटक	1,91,791.0	3,71,35,714	2,92,99,014	78,36,700	+26.75	963	194	28.89	38.46	19.98	Karnataka
11	केरळ	38,863.0	2,54,53,680	2,13,47,375	41,06,305	+19.24	1,032	655	18.74	70.42	11.04	Kerala
12	मध्य प्रदेश	4,43,446.0	5,21,78,844	4,16,54,119	1,05,24,725	+25.27	941	118	20.29	27.87	37.08	Madhya Pradesh
13	महाराष्ट्र	3,07,690.0	6,27,84,171	5,04,12,235	1,23,71,936	+24.54	937	204	35.03	47.18	16.33	Maharashtra
14	मणिपुर	22,327.0	14,20,953	10,72,753	3,48,200	+32.46	971	64	26.42	41.35	28.55	Manipur
15	मेघालय	22,429.0	13,35,819	10,11,699	3,24,120	+32.04	954	60	18.07	34.08	86.99	Meghalaya
16	मिझोरम	21,081.0	4,93,757	3,32,390	1,61,367	+48.55	919	23	24.67	59.88	93.58	Mizoram
17	नागालँड	16,579.0	7,74,930	5,16,449	2,58,481	+50.05	863	47	15.52	42.57	83.99	Nagaland
18	ओरिसा	1,55,707.0	2,63,70,271	2,19,44,615	44,25,656	+20.17	981	169	11.79	34.23	37.09	Orissa
19	पंजाब	50,362.0	1,67,88,915	1,35,51,060	32,37,855	+23.89	879	333	26.87	40.86	26.87	Punjab
20	राजस्थान	3,42,239.0	3,42,61,862	2,57,65,806	84,96,056	+32.97	919	100	21.05	24.38	29.25	Rajasthan
21	सिक्कीम	7,096.0	3,16,385	2,09,843	1,06,542	+56.77	835	45	16.15	34.05	29.05	Sikkim
22	तामिळनाडू	1,30,058.0	4,84,08,077	4,11,99,168	72,08,909	+17.50	977	372	32.95	46.76	19.42	Tamil Nadu
23	त्रिपुरा	10,486.0	20,53,058	15,56,342	4,96,716	+31.92	946	196	10.99	42.12	43.56	Tripura
24	उत्तर प्रदेश	2,94,411.0	11,08,62,013	8,83,41,144	2,25,208,69	+25.49	885	377	17.95	27.16	21.37	Uttar Pradesh
25	पश्चिम बंगाल	88,752.0	5,45,80,647	4,43,12,011	1,02,68,636	+23.17	911	655	26.47	40.94	27.61	West Bengal
26	अंदमान व निकोबार आयलँड.	8,249.0	1,88,741	1,15,133	73,608	+63.93	760	23	26.30	51.56	11.85	Andaman & Nico- bar Island.
27	चंडीगढ	114.0	4,51,610	2,57,251	1,94,359	+75.53	769	3,961	93.63	64.79	14.03	Chandigarh
28	दादरा व नगर हवेली	491.0	1,03,676	74,170	29,506	+39.78	974	211	6.67	26.67	80.79	Dadra & Nagar Haveli
29	दिल्ली	1,483.0	62,20,406	40,65,698	21,54,708	+53.00	808	4,194	92.73	61.54	18.03	Delhi
30	लक्षद्वीप	32.0	40,249	31,810	8,439	+26.53	975	1,258	46.28	55.07	93.82	Lakshadweep
31	पॉन्डिचेरी	492.0	6,04,471	4,71,707	1,32,764	+28.15	985	1,229	52.28	55.85	15.99	Pondicherry
भारत		32,08,825.0	68,51,84,692	54,81,59,652	13,70,25,040	+25.00	934	216	23.70	36.23	22.82	India

N. A.—उपलब्ध नाही/Not Available.

आधार —भारताची जनगणना, १९८१, मासिका देन व भाग (एक).

Source.—Population Census of India, 1981, Series II B, Part (i).

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.14 (-)

जिल्ह्यावार अंदाजित लोकसंख्या

Districtwise projected population

1982-1991

(आकडे हजारत)
(figures in thousand)

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	लोकसंख्या Popula- tion 1981 जनगणना/Census	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
1	मुहम्मद	8,243	8,478	8,725	8,966	9,212	9,473	9,733	10,008	10,275	10,556	10,853	Gr. Bombay
2	ठाणे	3,352	3,446	3,543	3,634	3,736	3,840	3,939	4,049	4,153	4,261	4,379	Thane
3	रायगड	1,487	1,521	1,555	1,596	1,631	1,667	1,712	1,750	1,789	1,828	1,877	Raigad
4	रत्नागिरी	2,111	2,182	2,250	2,327	2,399	2,480	2,557	2,643	2,731	2,815	2,901	Ratnagiri
5	नाशिक	2,992	3,042	3,096	3,158	3,222	3,279	3,345	3,404	3,465	3,542	3,605	Nashik
6	धुळे	2,050	2,092	2,125	2,173	2,214	2,256	2,299	2,343	2,387	2,433	2,486	Dhule
7	जळगाव	2,618	2,663	2,723	2,769	2,817	2,880	2,929	2,994	3,046	3,106	3,167	Jaigaon
8	अहमदनगर	2,708	2,760	2,814	2,877	2,934	2,985	3,051	3,111	3,180	3,243	3,307	Ahmadnagar
9	पुणे	4,165	4,255	4,343	4,426	4,524	4,617	4,713	4,810	4,909	5,010	5,114	Pune
10	सातारा	2,039	2,086	2,125	2,179	2,228	2,270	2,320	2,379	2,432	2,486	2,533	Satara
11	सांगली	1,831	1,868	1,909	1,945	1,981	2,025	2,070	2,108	2,155	2,195	2,244	Sangli
12	सोलापूर	2,610	2,676	2,729	2,790	2,845	2,915	2,979	3,038	3,113	3,175	3,245	Solapur
13	कोल्हापूर	2,506	2,548	2,604	2,649	2,701	2,754	2,800	2,855	2,911	2,966	3,026	Kolhapur
14	औरंगाबाद	2,433	2,484	2,526	2,568	2,618	2,669	2,722	2,775	2,821	2,876	2,924	Aurangabad
15	परभणी	1,829	1,861	1,903	1,938	1,974	2,018	2,056	2,101	2,140	2,188	2,236	Parbhani
16	बीड	1,486	1,521	1,555	1,583	1,618	1,653	1,690	1,728	1,766	1,805	1,845	Beed
17	नांदेड	1,749	1,784	1,817	1,851	1,892	1,920	1,955	1,991	2,028	2,065	2,103	Nanded
18	उस्मानाबाद	2,231	2,279	2,322	2,374	2,420	2,473	2,528	2,577	2,634	2,693	2,737	Osmanabad
19	बुलढाना	1,509	1,540	1,574	1,609	1,645	1,682	1,719	1,750	1,789	1,828	1,877	Buldhana
20	अकोला	1,827	1,861	1,903	1,931	1,974	2,011	2,056	2,094	2,140	2,180	2,221	Akola
21	अमरावती	1,861	1,900	1,935	1,978	2,015	2,060	2,098	2,145	2,193	2,234	2,283	Amravati
22	यवतमाळ	1,737	1,771	1,805	1,844	1,878	1,906	1,948	1,977	2,021	2,058	2,096	Yavatmal
23	वर्धा	927	943	971	992	1,014	1,037	1,053	1,084	1,100	1,132	1,149	Wardha
24	नागपूर	2,589	2,644	2,703	2,763	2,824	2,887	2,951	3,009	3,076	3,144	3,214	Nagpur
25	भंडारा	1,838	1,880	1,922	1,971	2,015	2,053	2,106	2,152	2,200	2,249	2,291	Bhandara
26	चंद्रपूर	2,056	2,092	2,125	2,166	2,214	2,256	2,292	2,335	2,380	2,425	2,479	Chandrapur
	महाराष्ट्र राज्य	62,784	64,177	65,601	67,057	68,545	70,066	71,621	73,210	74,834	76,495	78,192	Maharashtra State

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.15 (1.6)
एकूण लोकसंख्येतील साक्षरतेचे दर/Literacy rate of total population
जनगणना/Population Census, 1981

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	साक्षर लोकसंख्या Literate Population										साक्षर लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी Literate population as percentage to total				District (2)
		ग्रामीण/Rural					नागरी/Urban					एकूण/Total				
		एकूण Persons (3)	पुरुष Male (4)	स्त्रिया Female (5)	एकूण Persons (6)	पुरुष Male (7)	स्त्रिया Female (8)	एकूण Persons (9)	पुरुष Male (10)	स्त्रिया Female (11)	एकूण Persons (12)	पुरुष Male (13)	स्त्रिया Female (14)			
1	बुलढाण	...	...	...	56,20,316	34,38,967	21,81,349	56,20,316	34,38,967	21,81,349	68.18	73.19	60.75	Greater Bombay		
2	ठाणे	...	7,19,629	4,76,548	2,43,081	9,72,831	5,84,843	3,87,988	16,92,460	10,61,391	50.50	59.64	40.15	Thane		
3	रायगड	...	5,39,093	3,36,626	2,02,467	1,38,531	80,540	57,991	6,77,624	4,17,166	45.59	57.42	34.27	Raigad		
4	रत्नागिरी	...	8,89,314	4,96,462	3,92,852	1,18,758	65,997	52,761	10,08,072	5,62,459	47.75	59.62	38.15	Ratnagiri		
5	सिंधुदुर्ग	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Sindhudurg		
6	नाशिक	...	7,56,102	5,18,623	2,37,479	5,71,073	3,47,639	2,23,434	13,27,175	8,66,262	44.36	56.09	31.85	Nashik		
7	धुळे	...	5,34,316	3,64,646	1,69,670	2,34,726	1,42,470	92,256	7,69,942	5,07,116	37.51	48.61	26.01	Dhule		
8	जळगाव	...	8,69,618	5,83,473	2,86,145	3,90,789	2,38,309	1,52,471	12,60,398	8,21,782	48.14	61.19	34.39	Jalgaon		
9	अहमदनगर	...	9,45,638	6,45,043	3,00,595	2,23,288	1,36,270	87,018	11,68,926	7,81,313	43.16	56.51	29.24	Ahmednagar		
10	पुणे	...	9,36,759	6,21,634	3,15,125	13,13,155	7,79,419	5,33,736	22,49,914	14,01,053	54.03	65.16	42.14	Pune		
11	सातारा	...	8,05,087	5,02,793	3,02,294	1,76,513	1,04,422	72,091	9,81,600	6,07,215	48.15	61.39	35.67	Satara		
12	सांगली	...	6,19,822	4,10,618	2,09,204	2,38,536	1,45,299	93,237	8,58,358	5,55,917	46.87	59.70	33.60	Sangli		
13	सोलापूर	...	6,43,306	4,54,914	1,88,392	4,18,628	2,65,658	1,52,970	10,61,934	7,20,572	40.68	53.61	26.96	Solapur		
14	कोल्हापूर	...	7,49,599	5,21,433	2,28,166	3,87,271	2,35,942	1,51,329	11,36,870	7,57,375	45.36	59.45	30.79	Kolhapur		
15	औरंगाबाद	...	5,72,848	4,46,094	1,26,758	2,98,235	1,88,711	1,09,524	8,71,083	6,34,801	35.80	50.80	19.96	Aurangabad		
16	जालना	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Jalna		
17	परभणी	...	3,89,966	3,08,706	81,260	1,64,956	1,06,530	58,426	5,54,922	4,15,236	30.33	44.67	15.53	Parbhani		
18	बीड	...	3,54,102	2,69,561	84,541	1,18,340	76,796	41,544	4,72,442	3,46,357	31.79	45.82	17.27	Beed		
19	नांदेड	...	3,60,578	2,82,514	78,064	1,60,304	1,04,110	56,194	5,20,882	3,86,674	29.78	43.32	15.67	Nanded		
20	उस्मानाबाद	...	6,10,903	4,39,508	1,71,400	1,77,797	1,15,592	62,205	7,88,705	5,55,100	35.36	48.73	21.40	Osmanabad		
21	लातूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Latur		
22	बुलढाणा	...	5,05,128	3,49,510	1,55,618	1,68,357	1,02,804	65,553	6,73,485	4,52,314	44.64	58.68	29.97	Buldhana		
23	अकोला	...	6,06,890	4,01,877	2,05,013	2,66,697	1,56,535	1,10,162	8,73,587	5,58,412	47.82	59.54	35.45	Akola		
24	अमरावती	...	6,28,268	3,86,925	2,41,343	3,36,400	1,94,847	1,41,553	9,64,668	5,81,772	51.82	60.50	42.55	Amravati		
25	यवतमाळ	...	5,23,927	3,58,502	1,65,425	1,58,776	95,814	62,962	6,82,703	4,54,316	39.29	51.21	26.86	Yavatmal		
26	वर्धा	...	3,21,594	2,01,910	1,19,684	1,51,406	88,315	63,091	4,73,000	2,90,225	51.05	61.01	40.53	Wardha		
27	नागपूर	...	4,63,211	3,01,120	1,62,091	9,49,177	5,56,429	3,92,748	14,12,388	8,57,549	54.56	63.74	44.62	Nagpur		
28	भंडारा	...	6,55,884	4,46,022	2,09,862	1,51,262	90,532	60,730	8,07,146	5,36,554	43.92	58.31	29.49	Bhandara		
29	चंद्रपूर	...	5,61,134	3,95,840	1,65,294	1,51,972	92,815	59,157	7,13,106	4,88,655	34.69	46.73	22.22	Chandrapur		
30	गडचिरोली	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Gadchiroli		
महाराष्ट्र राज्य		...	1,55,62,721	1,05,20,898	50,41,823	1,40,58,085	85,35,605	55,22,480	2,96,20,806	1,90,56,503	47.18	58.74	34.79	Maharashtra State		

टीप- वेगळी उपलब्ध नाही. Not available separately. आधार :- भारतीय जनगणना, १९८१. मालिका-१२, भाग २ (ब). Source :- Population Census of India, 1981, series 12, part II (B).

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 1.16 (—)

अनुसूचित जातीच्या लोकांतील साक्षरतेचे प्रमाण/Literacy rate of Scheduled Casts

जनगणना/Population Census, 1981

अनु- क्रमिक Serial No.	जिल्हा (2)	साक्षर लोकसंख्या Literate Population						एकूण/Total			District	Literate population as percentage of total population (12)
		ग्रामीण/Rural			नगरी/Urban.			एकूण/Total				
		एकूण Persons (3)	पुरुष Male (4)	स्त्रिया Female (5)	एकूण Persons (6)	पुरुष Male (7)	स्त्रिया Female (8)	एकूण Persons (9)	पुरुष Male (10)	स्त्रिया Female (11)		
(1)	(2)											(12)
1	बृहस्पति	..	..	..	2,01,787	1,31,485	70,302	2,01,787	1,31,485	70,302	Greater Bombay	50.56
2	ठाणे	..	8,916	4,577	23,142	15,148	7,994	36,635	24,064	12,571	Thane	43.70
3	रायगड	..	4,858	2,751	4,081	2,538	1,543	11,690	7,396	4,294	Raigad	46.42
4	रत्नागिरी	..	9,758	5,598	2,088	1,323	765	17,444	11,081	6,363	Ratnagiri	38.65
5	सिंधुदुर्ग	..	*	*	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg	*
6	नाशिक	..	30,482	11,785	35,533	22,971	12,562	77,800	53,453	24,347	Nashik	41.86
7	छत्रपती	..	16,459	5,376	10,014	6,713	3,301	31,849	23,172	8,677	Dhule	37.15
8	जळगाव	..	28,769	8,531	16,025	10,931	5,094	53,325	39,703	13,625	Jalgaon	34.58
9	अहमदनगर	..	63,724	23,617	14,593	9,585	5,008	1,01,934	73,309	28,625	Ahmadnagar	35.43
10	पुणे	..	31,764	12,554	86,558	56,564	29,994	1,30,876	88,328	42,548	Pune	41.71
11	सातारा	..	26,915	11,566	11,682	7,501	4,181	50,163	34,416	15,747	Satara	39.61
12	सांगली	..	40,090	15,614	20,962	14,017	6,945	76,666	54,107	22,559	Sangli	37.52
13	सोलापूर	..	58,063	16,198	36,746	25,430	11,316	1,11,007	83,493	27,514	Solapur	29.75
14	कोल्हापूर	..	58,354	18,429	29,186	19,797	9,389	1,05,969	78,151	27,818	Kolhapur	35.01
15	औरंगाबाद	..	21,197	3,956	10,807	8,091	2,716	35,960	29,288	6,672	Aurangabad	23.90
16	जालना	..	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna	*
17	परभणी	..	11,815	2,143	6,258	4,568	1,696	20,216	16,383	3,833	Parbhani	18.99
18	बीड	..	24,723	5,523	5,882	4,257	1,625	36,128	28,980	7,148	Beed	21.19
19	नांदेड	..	26,408	5,499	7,630	5,568	2,062	39,537	31,976	7,561	Nanded	20.00
20	उस्मानाबाद	..	52,334	14,527	15,762	11,052	4,710	82,623	63,396	19,237	Osmanabad	24.13
21	लातूर	..	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur	*
22	बुलढाणा	..	17,142	4,880	7,487	5,234	2,253	29,509	22,376	7,133	Buldhana	31.65
23	अकोला	..	18,173	6,685	9,721	6,516	3,205	34,579	24,689	9,890	Akola	34.37
24	अमरावती	..	20,301	9,509	16,923	10,964	5,959	46,733	31,265	15,468	Amravati	41.45
25	यवतमाळ	..	15,414	5,835	7,769	5,090	2,679	29,018	20,504	8,514	Yavatmal	33.75
26	वर्धा	..	6,251	2,976	6,316	3,972	2,344	15,543	10,223	5,320	Wardha	42.69
27	नागपूर	..	21,225	10,390	52,797	32,531	20,266	84,412	53,756	30,656	Nagpur	46.28
28	बिंदारा	..	46,154	23,185	17,274	10,568	6,706	86,613	56,722	29,891	Bhandara	48.32
29	चंद्रपूर	..	25,369	9,953	9,322	6,119	3,203	44,644	31,488	13,156	Chandrapur	33.24
30	गडचिरोली	..	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli	*
महाराष्ट्र राज्य		9,26,315	6,84,658	2,41,657	6,66,345	4,38,533	2,27,812	15,92,660	11,23,191	4,69,469	Maharashtra State	35.55

टोप-० वेगळे उपलब्ध नाही./Not available separately.

आधार-० भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र १९८२ चा प्रबंध-४।Source.—Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Paper-2 of 1982.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.17 (—)

अनुसूचित जमातीच्या लोकांतील साक्षरतेचे प्रमाण/Literacy rate of Scheduled Tribes

जनगणना/Population Census, 1981

क्र.सं. क्रमांक Sr. No.	जिल्हा (2)	ग्रामीण Rural		नगरी Urban		एकूण Persons	एकूण Persons	एकूण Persons	एकूण Total	Literate		District
		एकूण Persons	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Persons					पुरुष Male	स्त्रिया Female	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	मुह्युंबई	..	..	..	41,258	27,317	13,941	41,258	27,317	13,941	49.07	Greater Bombay
2	ठाणे	91,766	73,409	18,357	13,328	9,007	4,321	1,05,094	82,416	22,678	14.40	Thane
3	रायगड	26,327	19,092	7,235	4,979	3,436	1,543	31,306	22,528	8,778	16.46	Raigad
4	रत्नागिरी	3,136	2,108	1,028	122	84	38	3,258	2,192	1,066	10.26	{ Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	{ Sindhudurg
6	नाशिक	1,03,171	79,644	23,527	14,264	9,847	4,417	1,17,435	89,491	27,944	16.74	Nashik
7	मुळे	1,16,110	91,470	24,640	10,699	7,493	3,206	1,26,809	98,963	27,846	15.26	Dhule
8	जळगाव	35,173	28,275	6,898	7,912	5,264	2,648	43,085	33,539	9,546	19.95	Jalgaon
9	अहमदनगर	29,448	23,515	5,933	2,205	1,507	698	31,653	25,022	6,631	16.87	Ahmednagar
10	पुणे	33,925	26,071	7,854	10,199	6,601	3,598	44,124	32,672	11,452	27.80	Pune
11	सांगली	3,407	2,306	1,101	466	321	145	3,873	2,627	1,246	29.66	Satara
12	सांगली	5,039	3,553	1,486	1,205	803	402	6,244	4,356	1,888	40.19	Sangli
13	सोलापूर	10,016	7,646	2,370	6,305	4,276	2,029	16,321	11,922	4,399	31.64	Solapur
14	कोल्हापूर	8,110	5,866	2,244	1,275	842	433	9,385	6,708	2,677	34.36	Kolhapur
15	बीरगाबाद	10,509	9,083	1,426	2,252	1,502	750	12,761	10,585	2,176	16.87	{ Aurangabad
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	{ Jalna
17	परभणी	11,618	10,151	1,467	1,565	1,072	493	13,183	11,223	1,960	16.78	Parbhani
18	बीड	1,906	1,493	413	465	330	135	2,371	1,823	548	17.69	Beed
19	नांदेड	31,343	26,219	5,124	5,249	3,850	1,399	36,592	30,069	6,523	20.53	Nanded
20	उस्मानाबाद	10,201	8,024	2,177	1,873	1,323	550	12,074	9,347	2,727	23.21	{ Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	{ Latur
22	बुलढाणा	15,994	12,406	3,588	2,050	1,334	716	18,044	13,740	4,304	27.15	Buldhana
23	अकोला	32,426	23,333	9,093	6,093	3,740	2,353	38,519	27,073	11,446	33.57	Akola
24	अमरावती	48,619	34,242	14,377	13,464	8,258	5,206	62,083	42,500	19,583	25.69	Amravati
25	यवतमाळ	80,646	60,210	20,436	9,494	5,213	3,281	90,140	66,423	23,717	24.35	Yavatmal
26	वर्धा	38,268	25,863	12,405	11,189	6,921	4,268	49,457	32,784	16,673	34.77	Wardha
27	नागपूर	57,041	39,827	17,214	93,563	58,283	35,280	1,50,604	98,110	52,494	42.63	Nagpur
28	भंडारा	86,155	63,851	22,304	12,582	7,898	4,684	98,737	71,749	26,988	33.13	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,10,190	83,765	26,425	12,165	7,803	4,362	1,22,355	91,568	30,787	22.27	{ Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	{ Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		..	10,00,544	2,39,122	2,86,221	1,85,325	1,00,896	12,86,765	9,46,747	3,40,018	22.29	Maharashtra State

टीप—*बैंगली उपलब्ध नाही/Not available separately.

आधार—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र १९८२, स्रोत—Population Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Paper-2 of 1982.

तबता क्रमांक/TABLE No. 1.18

---

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तकता क्रमिक / TABLE No. 1.18 (2.2)

बिगरशेती व्यवसायातील कामगारांचे मुख्य व्यवसायगटानुसार वर्गीकरण

Occupational classification of persons at work other than cultivation into main divisions

जनगणना/Population Census, 1981

Serial No.	जिल्हा	ग्रामीण	धंदेवाईक तंत्र श्रमालंकीय, कार्याकारी नारायी विभागाद आणि तत्सम लोक काम करणारे	Professional, Administrative, technical and related workers	Clerical and executive managerial workers	विक्रते Sales workers	सेवा क्षेत्रातील Service workers	अवर्गीकृत Farmers, fishermen, hunters, loggers and related workers	उत्पादन व वापरात तत्सम क्षेत्रा-लाकडतोडे आणि तत्सम सामुग्री चालक काम करणारे आणि मजूर	अवर्गीकृत Workers not classified by occupations	एकूण Total	District	
												Rural	Urban
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	R U T	Greater Bombay
2	ठाणे	..	२,२०,६८५ ३८,६५२ ५४,३५१	१,३६,३९५ १५,०७६ १९,२९५	४,००,२२१ ६८,०३० ८८,८७०	३,९९,१०३ ५३,५४२ ७१,५८२	२,८७,३६३ ३०,८९७ ४४,७१९	२८,७०३ ४,६७० ३०,८८३	१२,७५,०६६ २,३८,१७७ ३,८४,८०७	१,०६,८६९ ३०,४४२ ५१,५८८	२८,५४,४१० ४,७९,४८६ ७,४६,०९७	R U T	Thane
3	पुण्याद	..	१०,३३९ ६,४३८ १६,७७७	२,७९२ २,२६० ५,०५२	१०,१८५ ७,६६९ १७,८५४	९,३९४ ९,४३६ १८,८३०	८,२६९ ६,५४३ १४,८१२	१६,१३५ ३,८५९ १९,९९४	६४,३९९ २४,५७७ ८८,९७६	३,९७४ १,६६३ ५,६३७	१,२५,४८७ ६२,४४५ १,८७,९३२	R U T	Raigad
4	रत्नागिरी	..	१८,५८३ ५,६९५ २४,२७८	२,७१२ १,७६३ ४,४७५	१२,५१३ ७,१३० १९,६४३	१५,५८५ ६,१३१ २१,७१६	९,४३१ ४,८९० १४,३२१	२९,४८० १,४७६ ३०,९५६	५५,६२६ १३,५९७ ६९,२२३	३,६५८ ७४७ ४,४०५	१,४७,५८७ ४१,४२९ १,८९,०१६	R U T	Ratnagiri
5	नाशिक	..	१५,२०७ २१,२०७ ३६,४१४	२,५०६ ११,८३६ १४,३४२	११,५४४ २६,५०४ ३८,०४८	१३,६५४ ३०,९८३ ४४,६३७	८,१७१ १९,४५९ २७,६३०	११,२५९ ३,१९५ १४,४५४	६२,३०४ १,३१,०९३ १,९३,३९७	५,६९४ ६,१८५ ११,८७९	१,३०,३४० २,५०,४६४ ३,८०,८०४	R U T	Nashik
6	धुळे	..	१०,४१९ ७,७६७ १८,१८६	१,५१८ ३,८०१ ५,३१९	७,८४१ १०,३३३ १८,१७४	११,२१६ १५,८३६ २७,०५२	६,१६५ ८,४७८ १४,६४३	११,११४ २,२६१ १३,३७५	३०,५०३ ३७,९११ ६८,४१४	४,१६८ १,९४१ ६,१०९	८२,९४४ ८८,३२८ १,७१,२७२	R U T	Dhule

7	जळगांव	..	..	..	15,863	2,364	11,579	15,950	8,330	11,836	46,387	5,904	1,18,212	R	जाल्गाव
					11,110	4,666	15,939	23,668	12,141	2,382	57,473	4,905	1,32,332	U	
					26,973	7,030	27,568	39,618	20,471	14,218	1,03,860	10,809	2,50,544	T	
8	अहमदनगर	..	..	..	20,349	3,408	16,101	17,793	13,378	14,765	82,048	8,345	1,76,187	R	अहमदनगर
					10,335	8,302	12,879	12,776	10,196	1,402	37,864	2,895	96,651	U	
					30,684	11,710	28,980	30,569	23,574	16,167	1,19,912	11,240	2,72,838	T	
9	पुणे	..	..	..	18,620	3,681	17,185	15,875	13,595	18,220	90,312	11,301	1,88,790	R	पुणे
					57,997	37,097	79,390	54,753	56,225	7,839	2,61,449	17,659	5,72,409	U	
					76,617	40,778	96,575	70,628	69,820	26,059	3,51,761	28,960	7,61,199	T	
10	सातारा	..	..	..	18,779	2,882	14,968	12,766	8,718	9,746	59,234	6,601	1,33,691	R	सातारा
					8,611	3,185	9,286	10,161	6,848	1,313	22,404	873	62,681	U	
					27,390	6,067	24,254	22,927	15,566	11,059	81,638	7,474	1,96,372	T	
11	सांगली	..	..	..	15,201	2,590	11,993	8,988	5,840	9,613	41,910	3,803	99,938	R	सांगली
					9,770	2,752	11,695	13,004	7,588	1,251	37,965	2,285	86,312	U	
					24,971	5,342	23,688	21,992	13,428	10,865	79,875	6,088	1,86,250	T	
12	सोलापूर	..	..	..	12,885	2,800	9,709	13,784	9,424	25,767	62,676	4,978	1,42,022	R	सोलापूर
					15,717	5,496	19,417	21,892	16,174	2,409	1,19,311	4,421	2,11,838	U	
					28,602	8,296	29,126	42,676	25,598	28,176	1,81,987	9,399	3,53,860	T	
13	कोल्हापूर	..	..	..	14,790	3,236	15,868	10,706	8,336	7,791	69,880	6,684	1,37,290	R	कोल्हापूर
					13,144	7,922	20,097	21,851	13,273	1,808	79,943	3,225	1,61,263	U	
					27,934	11,158	35,965	32,557	21,609	9,599	1,49,823	9,599	2,98,553	T	
14	औरंगाबाद	..	..	..	11,048	1,932	8,979	12,623	8,154	9,925	42,256	4,309	99,227	R	औरंगाबाद
					14,271	7,272	19,675	14,327	13,321	2,424	55,709	3,400	1,30,401	U	
					25,319	9,204	28,654	26,950	21,475	12,349	97,965	7,709	2,29,628	T	
15	परभणी	..	..	..	7,457	1,091	5,135	9,768	6,438	21,275	37,128	2,018	90,309	R	परभणी
					7,802	3,972	10,370	13,515	8,247	2,370	26,724	1,553	74,555	U	
					15,259	5,063	15,505	23,283	14,685	23,645	63,852	3,571	1,64,864	T	
16	बीड	..	..	..	7,757	1,249	6,055	7,952	5,840	16,465	30,749	2,322	78,388	R	बीड
					6,424	3,712	7,211	5,596	5,381	1,016	18,210	705	48,253	U	
					14,181	4,961	13,266	13,548	11,221	17,481	48,959	3,027	1,26,641	T	
17	नांदेड	..	..	..	8,285	2,512	7,424	10,431	7,540	19,613	35,673	2,689	94,167	R	नांदेड
					7,638	4,216	9,826	10,377	7,326	1,618	26,145	1,534	68,733	U	
					15,923	6,728	17,250	20,808	14,866	21,231	61,818	4,273	1,62,900	T	
18	उस्मानाबाद	..	..	..	13,419	2,529	8,753	12,524	7,935	19,934	36,644	3,360	1,05,101	R	उस्मानाबाद
					8,597	2,541	9,371	11,118	8,463	1,528	22,937	1,082	65,638	U	
					22,016	5,070	18,124	23,642	16,398	21,462	59,581	4,442	1,70,739	T	
19	बुलढाणा	..	..	..	8,527	1,176	5,546	9,536	4,163	4,731	25,895	1,216	60,788	R	बुलढाणा
					6,150	3,278	8,318	9,899	6,678	1,208	17,876	658	54,066	U	
					14,677	4,454	13,864	19,435	10,841	5,939	43,771	1,874	1,14,854	T	

संख्या क्रमांक/TABLE No. 1.18 (2.2)-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
20	बकोबा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
21	बमरावली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
22	यवतमाळ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
23	वर्धा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
24	नागपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
25	भंडारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
26	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	महाराष्ट्र राज्य	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..

आधार : भारतीय जनगणना, १९८१, मासिका १२, भाग दोन-ब (दोल).

Source : Population Census of India, 1981, Series 12, Part-II-B (ii).

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.19 (2.3)

बिगरशेती व्यवसायातील कामगारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण (विभाग, गट वगैरे प्रमाणे)

Occupational classification of persons at work other than cultivation (according to divisions, groups etc.)

जनगणना/Population Census 1981

विभाग, गट, (राष्ट्रीय उद्योग वर्गीकरण)	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	Division, group, (National Classification of Occupation)
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
D-0-1-व्यावसायिक तांत्रिक व संबंधी कामगार	8,65,036	3,10,358	5,54,678	Professional, technical and related workers
00-भौतिक शास्त्रज्ञ	10,451	1,176	9,275	Physical Scientists
01-भौतिक शास्त्र तंत्रज्ञ	3,137	652	2,485	Physical Science technicians
02-वास्तु शास्त्रज्ञ, अभियंता, तंत्रशास्त्रज्ञ व सर्वेक्षक	66,658	9,102	57,556	Architects, engineers, technologists and surveyors.
03-अभियांत्रिकी तंत्रज्ञ	47,030	7,823	39,207	Engineering technicians
04-विमान व जहाजावरील अधिकारी	3,295	57	3,238	Air crafts and ships officers
05-जीव शास्त्रज्ञ	6,809	2,073	4,736	Life scientists
06-जीवशास्त्र तंत्रज्ञ	7,905	3,727	4,178	Life science technicians
07-भ्रूण व शल्य चिकित्सक (दंत वैद्यकीय व पशुवैद्यकीय शल्य चिकित्सकधरून).	61,932	19,078	42,854	Physicians and surgeons (including dental and veterinary surgeons).
08-शुश्रूषा व इतर वैद्यकीय तंत्रज्ञ	75,327	25,304	50,023	Nursing and other medical health technicians.
09-शास्त्रीय, वैद्यकीय व तांत्रिक व्यक्ती	7,023	635	6,388	Scientific, medical and technical persons
10-गणितज्ञ, आकडे शास्त्रज्ञ व संबंधी कामगार	1,709	103	1,606	Mathematicians, statisticians and related workers.
11-अर्थशास्त्रज्ञ व संबंधी कामगार	193	15	178	Economists and related workers
12-लेखापाल, लेखापरिक्षक व संबंधी कामगार	62,105	3,099	59,006	Accountants, auditors and related workers
13-समाज शास्त्रज्ञ व संबंधी कामगार	17,236	8,914	8,322	Social scientists and related workers
14-कायदा शास्त्रज्ञ	17,341	1,692	15,649	Jurists
15-शिक्षक	4,05,997	2,08,097	1,97,900	Teachers
16-कवि, लेखक, पत्रकार व संबंधी कामगार	4,692	211	4,481	Poets, authors, journalists and related workers.
17-शिल्पकार, रंगारी, छायाचित्रकार व संबंधी निर्मिती कलाकार.	16,854	1,456	15,398	Sculptors, painters, photographers and related creative artists.
18-स्वरशिल्पी व प्रयोग करणारे कलावंत	20,552	6,006	14,546	Composers and performing artists
19-अवर्गीकृत व्यावसायिक कामगार	28,787	11,136	17,651	Professional workers n. e. c.
D-2-प्रशासकीय, कार्यकारी व व्यवस्थापकीय कामगार	3,45,159	56,529	2,88,630	Administrative, executive and managerial workers.
20-निवडून आलेले व विधिमंडळीय पदाधिकारी	5,554	3,860	1,694	Elected and legislative officials
21-शासकीय व स्थानिक सत्तांचे प्रशासनिक व कार्यकारी पदाधिकारी.	52,463	17,905	34,558	Administrative and executive officials Government and local bodies.
22-संचालक व व्यवस्थापक, घाऊक व किरकोळ व्यापार	88,423	14,791	73,632	Working proprietors, directors and managers, wholesale and retail trade
23-संचालक व व्यवस्थापक, आर्थिक संस्था	18,145	2,746	15,399	Directors and managers, financial institutions.
24-मालक, संचालक व व्यवस्थापक, खानकाम, बांधकाम वस्तुनिर्माण व तत्सम उद्योग.	1,15,278	8,110	1,07,168	Working proprietors, directors and managers, mining, construction, manufacturing and related concerns.
25-मालक, संचालक, व्यवस्थापक व संबंधित कार्यकारी अधिकारी, परिवहन, साठवण व दळणवळण	16,255	1,625	14,630	Working proprietors, directors, managers and related executives, transport, storage and communications.
26-मालक, संचालक व व्यवस्थापक-इतर सेवा	39,649	6,316	33,333	Working proprietors, directors and managers, other services.
29-इतर व उल्लेखिलेले प्रशासकीय कार्यकारी व इतर व्यवस्थापकीय कामगार.	9,389	1,173	8,216	Administrative, executive and managerial workers n. e. c.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1-19 (2.3)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
D-3—लिपिक व संबंधी कामगार	11,17,867	2,55,923	8,61,944	Clerical and related workers.
30— लिपिक व इतर पर्यवेक्षक	1,23,688	18,132	1,05,556	Clerical and other supervisors
31— ग्राम अधिकारी	53,292	44,849	8,443	Village officers
32— लघुलेखक, टंकक, छिद्रांक टंकक	63,311	3,381	59,930	Stenographers, typists and card and type punching operators.
33—लेखाकार, रोखपाल व संबंधी कामगार	1,19,215	15,606	1,03,609	Book keepers, cashiers and related workers
34- गणक यंत्र चालक	2,754	361	2,393	Computing machine operators
35— लिपिक व संबंधी कामगार	6,48,423	1,39,226	5,09,197	Clerical and related workers
36—परिवहन व दूरगणवळण पर्यवेक्षक	22,663	6,934	15,729	Transport and communication supervisors
37—परिवहन, वाहक व रक्षक	34,926	11,713	23,213	Transport, conductors and guards
38— डाक वितरक व संबंधी कामगार	26,421	12,914	13,507	Mail distributors and related workers
39— दूरध्वनी व तार चालक	23,173	2,807	20,366	Telephone and telegraph operator
D-4-विक्रेते	11,50,790	2,85,154	8,65,636	Sales workers
40— धाऊक व किरकोळ व्यापारी व दूकानदार	6,15,260	1,98,328	4,16,932	Merchants and shopkeepers, wholesale and retail trade.
41— वस्तुनिर्माण प्रतिनिधी	17,895	3,526	14,369	Manufacture agents
42— तांत्रिक विक्रेते व वाणिज्यिक प्रवासी	4,686	286	4,400	Technical salesmen and commercial travellers.
43— विक्रेते, मदतनीस व संबंधी कामगार	4,48,739	76,436	3,72,303	Salesmen, shop assistants and related workers
44— विमा, स्थावर मालमत्ता, ठेवी व व्यवसाय सेवा-विक्रेते व लिलावदार	47,682	2,789	44,793	Insurance, real estate, securities and business service salesmen and auctioneers.
45— सावकार व तारण व्यवसायी	3,172	361	2,811	Money-lenders and pawn brokers
49— इतर अवर्गीकृत वित्री कामगार	13,457	8,430	10,027	Sales workers n. e. c.
D-5—सेवा कामगार	8,02,471	1,96,572	6,05,899	Service workers
50— उपहार गृह व खानावळ चालक	57,952	23,703	34,249	Hotel and restaurant keepers
51— गृहचालक, अधीक्षिका व उपस्थापक (घरगुती व संस्थांचे).	2,641	461	2,180	House keepers, matrons and stewards (Domestic and institutional).
52— स्वयंपाक, वाढपी, कलाल व इतर तत्संबंधी कामगार (घरगुती व संस्थांचे).	1,48,319	23,352	1,24,967	Cooks, waiters, bartenders and related workers (domestic and institutional).
53— इतर न उल्लेखिलेले, घरकाम करणारे व घर व्यवस्था पहाणारे.	1,26,679	11,982	1,14,697	Maids and other house keeping service workers n. e. c.
54— इमारत राखणदार, मफाईगीर, स्वच्छक आणि तत्सम कामगार.	1,16,019	19,439	96,580	Building care takers, sweepers, cleaners and related workers
55— धुलाई कामगार व इस्त्री करणारे	40,450	11,582	28,868	Laundries, dry cleaners and pressers
56— केणमाधनकार, न्हायी, प्रसाधनकार व इतर	77,884	47,928	29,956	Hair dressers, barbers, beauticians and related workers.
57— रक्षा सेवा कामगार	2,14,844	54,277	1,60,567	Protective service workers
59— इतर अवर्गीकृत सेवा कामगार	17,681	3,847	13,836	Service workers n. e. c.
D-6—शेतकरी, मच्छिमार, फासेपारधी, लाकूडतोडे आणि तत्सम कामगार.	4,45,151	3,57,839	87,312	Farmers, fishermen, hunters, loggers and related workers.
60— शेतामळे, दुग्धव्यवसाय व इतर व्यवस्थापक आणि पर्यवेक्षक.	9,472	5,390	4,082	Farm plantation, dairy and other managers and supervisors.
61— शेतकरी	1,575	1,143	432	Cultivators
62— शेतकऱ्यांव्यतिरिक्त इतर शेती कामगार	61,214	49,331	11,883	Farmers, other than cultivators
63— शेतमजूर	..	..	..	Agricultural labourers
64— मळे मजूर आणि तत्सम कामगार	7,595	6,684	911	Plantation labourers and related workers
65— इतर शेती कामगार	2,26,216	1,85,836	40,380	Other farm workers
66— जंगल कामगार	59,386	48,926	10,460	Forestry workers
67— शिकारी आणि तत्सम कामगार	3,035	2,815	220	Hunters and related workers
68— मच्छिमार आणि तत्सम कामगार	76,660	57,714	18,946	Fishermen and related workers
D-7-8-9-उत्पादन व तत्सम क्षेत्रातील आणि परिवहन सामग्री चालक आणि मजूर.	42,33,135	13,72,024	28,61,111	Production and related workers, transport equipment operators and labourers.
71— खान कामगार, दगड खान कामगार, विहिरी खोदणारे आणि तत्सम कामगार.	36,215	26,076	10,139	Miners, quarrymen, well drillers and related workers.
72 धातुधर प्रक्रिया करणारे	63,041	18,861	44,180	Metal processors
73— लाकूडकास करणारे	14,967	4,489	10,478	Wood preparation workers
74— रासायनिक प्रक्रिया करणारे व इतर	84,207	16,092	68,115	Chemical processors and related workers

तत्ता कर्ता/TABLE No. 1.19 (2.3)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
75-कताईकार, विणकर, रंगारी आणि तत्सम कामगार	6,11,144	1,04,261	5,06,883	Spinners, weavers, knitters, dyers and related workers.
76-कातडी कामगार, डोंगर खरेदी करणारे, केसळ कातडी कामगार.	3,883	1,597	2,286	Tanners, fellmongers and pelt dressers
77-अन्न व पेये करणारे कामगार	1,66,914	84,572	82,342	Food and beverage processors
78-तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ करणारे	1,38,693	77,920	60,773	Tobacco preparers and tobacco product makers.
79-शिंपी, पोशाख शिवाणारे शिलाई कामगार व सज्जक	2,67,533	1,02,314	1,65,219	Tailors, dress makers, sewers, upholsterers
80-पादत्राण कारागिर आणि चामड्यांच्या वस्तू बनविणारे	74,616	36,486	38,130	Shoemakers and leather goods makers
81-मृत्तार, लाकडाची कपाटे व लाकडाचे तत्सम काम करणारे	2,07,621	95,385	1,12,236	Carpenters, cabinet and related wood workers.
82-दगडफोडे व कारागिर	47,049	33,796	13,253	Stone cutters and carvers
83-लोहार, अबजारे बनविणारे व यांत्रिक अबजारे चालक	2,16,316	57,600	1,58,716	Blacksmiths, tool makers and machine tool operators.
84-यंत्र जोडारी, यंत्रे घडारणारे आणि अबकूक अबजारे तयार करणारे.	3,27,860	56,327	2,71,533	Machinery fitters, machine assemblers and precision instrument makers (except electrical).
85-बीज जोडारी व संबंधीत बीज व इलेक्ट्रॉनी कामगार	1,86,614	55,774	1,30,840	Electrical fitters and related electrical and electronic workers.
86-प्रक्षेपण केंद्र व ध्वनी उपकरणे चालक आणि चलचित्र प्रक्षेपक.	4,101	843	3,258	Broadcasting station and sound equipment operators and cinema projectionists.
87-नळ कारागिर, संघाता, धातुचे पत्रे व बांधकामासाठी पत्रे तयार करणारे व उभारणारे.	63,213	11,734	51,479	Plumbers, welders, sheet metal and structural metal preparers and erectors.
88-जवाहीर व मोल्यवान धातुचे काम करणारे धातु कोरक (छायाई व्यतिरिक्त).	60,335	16,665	43,670	Jewellery and precious metal workers and metal engravers (except printing).
89-कांच कारागिर, कुंभार व तत्सम कामगार	1,05,736	68,447	37,289	Glass formers, potters and related workers
90-रबर, प्लॅस्टिकच्या वस्तू करणारे	41,409	6,620	34,789	Rubber and plastic product makers
91-कागद व पुढ्याच्या वस्तू बनविणारे	11,369	2,853	8,516	Paper and paper board product makers
92-मुद्रण व तत्सम व्यवसायातील कामगार	65,178	6,466	58,712	Printing and related workers
93-रंगारी	41,438	4,788	36,650	Painters
94-उत्पादन उद्योगातील तत्सम इतर न उल्लेखिलेले कामगार	1,04,071	59,521	44,550	Production and related workers n. e. c.
95-विटा रचणारे व इतर बांधकाम कामगार	3,05,655	1,63,062	1,42,593	Brick layers and other construction workers
96-स्थिर इंजिने व तत्सम उपकरण चालक व वंगणकार	39,670	13,164	26,506	Stationary engines and related equipment operators, oilers and greasers.
97-अवेजड सामान हाताळणारे व तत्सम यंत्रांचे चालक, माल चढविणारे व उतरविणारे.	2,37,864	48,368	1,89,496	Material handling and related equipment operators, loaders and unloaders.
98-परिवहन उपकरण चालक	3,72,771	84,762	2,88,009	Transport equipment operators
99-इतर अवर्गीकृत कामगार	3,33,652	1,13,181	2,20,471	Labourers n. e. c.
D-X-व्यावसायिक वर्गीकरण न केलेले कामगार	3,35,418	1,25,608	2,09,810	Workers not classified by occupations
X-0-काम शोधणारे नवीन कामगार	..	..	..	New workers seeking employment
XI-वर्गवारी करता न येण्यासारखे किंवा अपुऱ्या वर्णनाचे व्यवसाय मागणारे.	2,08,042	81,193	1,26,849	Workers reporting occupations unidentifiable or inadequately described.
X9-कोणताही अधिसूचित व्यवसाय न करणारे कामगार	1,27,375	44,415	82,960	Workers not reporting any occupations.

आधार : भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग तीन ए-आणि बी (दोन)
Source : Population Census of India 1981, Series 12, Part-III A & B (ii).

सत्यमेव जयते

---

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्र./TABLE No. 1-20 (2-4)

---

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/

तक्ता क्रमांक/

औद्योगिक गटानुसार काम करणाऱ्यांचे

Industrial classification of persons at work other than cultivation

जनगणना/

शेती, शिकार, जंगलउद्योग आणि मत्स्यव्यवसाय
Agriculture, hunting, forestry and fishing

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	कृषी उत्पादन Agricultural production	मळे Plantations	पशुधन उत्पादन Live-stock production	कृषी सेवा Agricultural services	शिकार, सांपळघात पकडणे, खेळांचा प्रसार Hunting, trapping and game propagation	जंगल संवर्धन आणि लाकूडतोड Forestry and logging	मत्स्यव्यवसाय Fishing	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मंदई	294	344	19,440	598	51	401	9,471	30,599
2	ठाणे	399	6,073	4,639	2,117	21	2,951	16,782	32,982
3	रायगड	612	1,353	1,971	972	21	3,791	11,068	19,788
4	रत्नागिरी	275	2,095	2,047	1,268	16	13,676	11,432	30,809
5	नाशिक	533	644	5,634	4,533	61	3,121	1,189	15,715
6	पुणे	367	616	7,002	3,451	..	2,340	577	14,353
7	जळगाव	971	1,139	5,563	4,136	476	1,874	2,209	16,368
8	अहमदनगर	1,450	552	7,838	8,277	20	824	1,008	19,969
9	पुणे	686	450	14,929	8,752	81	2,241	2,690	29,829
10	सातारा	590	266	4,931	3,133	30	1,950	1,284	12,184
11	सांगली	197	624	6,659	3,965	48	302	210	12,005
12	सोलापूर	891	350	21,513	4,718	45	614	1,187	29,318
13	कोल्हापूर	428	213	6,581	2,908	36	547	590	11,303
14	औरंगाबाद	754	375	5,684	6,052	29	1,395	654	14,943
15	परभणी	442	243	13,474	10,645	135	795	976	26,710
16	बीड	166	125	9,471	8,232	176	275	413	18,858
17	नांदेड	741	1,071	13,056	6,039	138	543	713	22,301
18	उस्मानाबाद	595	201	15,941	5,562	15	340	88	22,742
19	मुलगाणा	166	112	2,977	2,667	169	744	751	7,586
20	अकोला	238	444	2,133	2,743	220	520	868	7,166
21	अमरावती	129	821	3,832	5,874	326	1,894	679	13,555
22	यवतमाळ	67	98	2,077	3,219	537	1,113	2,080	9,191
23	बार्शी	99	107	1,935	3,040	207	459	632	6,479
24	नामपूर	253	3,340	3,589	6,947	249	2,858	3,306	20,542
25	पंढरा	179	108	1,742	4,758	11	4,485	4,530	15,813
26	चंद्रपूर	305	677	3,373	8,023	5	9,369	5,802	27,554
महाराष्ट्र राज्य		11,825	22,437	1,88,029	1,22,629	3,123	59,426	81,189	4,88,657

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.20 (2.4)

(शेतीव्यतिरिक्त) वर्गीकरण

by divisions and major groups

Population census 1981

खानकाम व दगडकाम Mining and quarrying					वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती Manufacturing and repairs		District
कोळसा खान Coal mining	कच्चा पेट्रोलियम आणि नैसर्गिक गॅस Crude petroleum and natural gas	कच्चा धातु खानकाम Metal ore mining	इतर खानकाम Other mining	एकूण Total	अन्न पदार्थांचे उत्पादन Manufacture of food products	पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ यांचे उत्पादन Manufacture of beverages, tobacco and tobacco products	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)
46	1,442	66	1,540	3,095	44,080	10,684	Greater Bombay
35	67	20	2,567	2,689	14,549	1,465	Thane
5	26	5	5,874	5,910	5,790	868	Raigad
59	48	3,657	1,034	4,796	4,898	877	Ratnagiri
..	..	6	193	199	13,693	8,680	Nashik
10	..	..	186	201	7,127	504	Dhule
11	5	..	266	282	9,784	691	Jalgaon
..	..	..	775	775	24,656	16,158	Ahmadnagar
27	22	..	1,086	1,135	16,476	3,283	Pune
47	5	..	1,714	1,766	8,893	426	Satara
26	6	10	470	512	9,556	974	Sangli
5	5	..	1,255	1,265	13,021	22,149	Solapur
10	10	92	1,983	2,096	18,671	1,015	Kolhapur
..	5	..	295	300	13,807	2,351	Aurangabad
5	..	..	344	349	5,219	165	Parbhani
..	..	..	647	647	5,172	147	Beed
26	5	..	100	131	5,831	1,070	Nanded
..	..	5	1,011	1,016	7,607	95	Osmanabad
..	5	..	21	26	4,452	171	Buldhana
10	5	56	666	737	4,739	98	Akola
5	..	..	35	40	5,181	236	Amravati
24	..	19	1,474	2,209	3,742	225	Yavatmal
5	10	..	194	209	1,740	88	Wardha
14,059	57	2,482	2,529	19,125	7,686	4,003	Nagpur
120	6	1,277	1,138	2,540	5,404	75,650	Bhandara
12,122	11	56	834	13,022	2,941	418	Chandrapur
27,356	1,738	7,748	28,230	65,075	2,64,718	1,52,491	Maharashtra State

वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती
Manufacturing and repairs

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (1)	सुती कापडाचे उत्पादन (18)	लोकर, रेशीम व कृत्रिम तंतूच्या कापडाचे उत्पादन (19)	कापडाच्या, तागाच्या व अंधाडीच्या वस्तूचे उत्पादन (20)	कापडाच्या वस्तूचे उत्पादन (पादत्राणे सोडून सर्व वाप- रावयाच्या वस्तू) (21)	लाकड आणि लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन (22)	कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रका- शन आणि तत्सम उद्योग (23)	कातडी कामाच्या आणि केसाळ कातडीच्या वस्तूंचे उत्पादन (दुरुस्ती सोडून) (24)	रबर, प्लॅस्टिक पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांच्या पदार्थांचे उत्पादन (25)
1	बृहन्मबई	2,74,921	21,167	504	86,747	49,596	50,245	19,377	54,807
2	ठाणे	89,941	14,120	100	19,795	10,933	7,732	1,296	9,987
3	रायगड	963	182	5	3,914	4,246	2,256	185	986
4	रत्नागिरी	1,513	122	37	3,913	11,383	911	575	255
5	नाशिक	43,178	926	66	12,747	10,088	13,560	1,475	2,691
6	धुळे	8,894	606	33	7,577	6,237	526	868	176
7	जळगाव	10,352	364	25	9,258	9,136	809	1,025	225
8	अहमदनगर	3,996	985	27	10,801	7,151	1,185	1,973	221
9	पुणे	7,469	1,928	31	21,883	16,092	9,585	2,763	5,012
10	सातारा	2,569	333	35	9,865	5,954	1,204	1,342	332
11	सांगली	10,180	174	64	7,840	5,967	849	3,269	246
12	सोलापूर	46,689	1,249	44	26,632	8,039	1,168	1,453	265
13	कोल्हापूर	41,665	743	71	10,842	11,137	1,649	4,054	471
14	औरंगाबाद	5,153	551	175	7,891	8,228	3,648	2,298	601
15	परभणी	1,917	47	52	5,826	7,916	268	1,529	47
16	बीड	1,297	197	59	5,109	6,113	166	2,060	40
17	नांदेड	6,709	252	34	6,369	7,015	567	1,536	72
18	उस्मानाबाद	2,047	117	39	7,530	8,299	353	2,821	71
19	बुलढाणा	1,411	21	705	6,418	6,055	390	1,261	20
20	अकोला	7,148	21	29	6,939	5,883	561	677	45
21	अमरावती	7,523	25	229	7,429	5,361	693	810	93
22	यवतमाळ	4,051	40	22	6,843	5,986	276	841	35
23	वर्धा	8,140	41	20	4,655	3,733	305	520	..
24	नागपूर	48,059	422	207	13,914	15,410	5,400	2,107	1,439
25	भंडारा	4,328	77	50	6,247	10,088	776	1,027	142
26	चंद्रपूर	927	666	21	6,856	11,130	8,198	2,512	50
महाराष्ट्र राज्य		6,41,038	45,374	2,638	3,22,839	2,57,176	1,13,283	59,653	78,332

TABLE No. 1.20 (2.4)—contd.

<div> <div>वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती</div> <div>Manufacturing and repairs</div> </div>							
<div> <div>रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे पदार्थ सोडून)</div> <div>Manufacture of chemicals and chemical products (except products of petroleum and coal)</div> </div>	<div> <div>अधातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन</div> <div>Manufacture of non-metallic mineral products</div> </div>	<div> <div>मूलभूत धातू व मिश्रण यांचे उत्पादन</div> <div>Basic metal and alloys industries</div> </div>	<div> <div>धातुच्या वस्तु व भाग यांचे उत्पादन (यंत्रे व परिवहन साधने सोडून)</div> <div>Manufacture of metal products and parts (except machinery and transport equipments)</div> </div>	<div> <div>यंत्रसामुग्री, यांत्रिक हत्यारे आणि भाग यांचे उत्पादन (विद्युत यंत्र सामुग्री सोडून)</div> <div>Manufacture of machinery, machine tools and parts (except electrical machinery)</div> </div>	<div> <div>विद्युत यंत्र, सामुग्री साधने, उपकरणे व पुरवठा व सुटे भाग</div> <div>Manufacture of electrical machinery, apparatus, appliances and supplies and parts</div> </div>	<div> <div>परिवहन सामुग्री व सुटे भाग यांचे उत्पादन</div> <div>Manufacture of transport equipments and parts</div> </div>	District
(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(2)
95,242	20,783	30,429	68,241	81,119	62,365	55,567	Greater Bombay
42,765	20,284	12,611	16,054	21,373	14,173	11,559	Thane
8,646	6,620	5,194	2,645	2,198	801	1,168	Raigad
531	1,982	385	1,906	928	218	339	Ratnagiri
1,974	5,750	381	4,001	5,755	2,058	13,070	Nashik
371	4,492	57	2,075	472	129	470	Dhule
6,247	4,418	182	3,272	575	296	3,935	Jalgaon
1,220	6,652	731	3,070	4,845	523	1,121	Ahmadnagar
23,836	15,873	4,893	14,685	45,800	14,012	32,510	Pune
551	4,343	723	2,343	4,021	278	649	Satara
428	2,859	985	2,546	4,462	327	285	Sangli
624	4,084	752	4,110	1,353	140	1,097	Solapur
846	6,263	1,865	3,821	6,483	457	1,136	Kolhapur
1,473	3,903	670	3,499	5,252	655	1,616	Aurangabad
50	5,372	46	2,547	163	5	15	Parbhani
45	2,798	49	1,388	381	95	5	Beed
166	7,263	91	1,778	254	10	11	Nanded
168	4,616	56	2,148	298	43	54	Osmanabad
78	2,208	94	1,764	231	31	10	Buldhana
840	4,709	55	1,974	308	88	20	Akola
489	2,834	105	2,069	264	25	25	Amravati
63	4,479	47	1,884	183	20	21	Yavatmal
102	2,811	10	1,192	168	39	35	Wardha
2,662	13,294	3,591	6,869	2,162	868	1,114	Nagpur
288	3,387	2,030	3,846	274	26	80	Bhandara
362	7,714	2,166	3,335	258	39	121	Chandrapur
1,90,067	1,69,790	63,197	1,63,064	1,89,580	97,721	1,26,030	Maharashtra State

वस्तु निर्माण आणि दुरुस्ती Manufacturing and repairs					बीज, गैस आणि पाणी Electricity, gas and water			बांधकाम/ Construction	
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	इतर उत्पादक कारखाने Other manufacturing industries	दुरुस्ती Repairs	एकूण Total	बीज Electricity	गैस आणि वायु Gas and steam	जल योजना आणि पुरवठा Water works and supply	एकूण Total	बांधकाम Construction
(1)	(2)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)
1	बृहन्मंबई	75,618	82,657	11,84,147	8,709	1,967	2,840	13,516	83,274
2	ठाणे	10,920	26,862	3,46,521	6,513	341	2,253	9,108	21,062
3	रायगड	2,051	4,507	53,224	5,070	353	748	6,171	19,360
4	रत्नागिरी	1,672	3,711	36,158	3,545	57	379	3,982	15,593
5	नाशिक	3,463	13,281	1,56,839	7,338	43	1,188	8,570	20,857
6	धुळे	1,694	8,081	50,389	2,396	.	382	2,778	10,879
7	जळगाव	1,720	10,021	72,340	7,264	42	968	8,273	11,536
8	अहमदनगर	2,272	14,804	1,02,387	3,471	50	494	4,015	16,501
9	पुणे	8,954	30,383	2,75,466	8,068	435	2,624	11,128	46,808
10	सातारा	1,682	9,184	54,727	4,296	35	903	5,234	20,424
11	सांगली	2,569	8,239	61,812	2,843	31	647	3,520	10,303
12	सोलापूर	2,485	12,601	1,47,953	2,943	45	781	3,769	25,575
13	कोल्हापूर	8,328	10,409	1,29,935	4,337	15	1,559	5,912	14,207
14	श्रीरंगवाड	2,008	8,268	72,047	3,853	37	397	4,287	18,756
15	परभणी	1,090	3,732	36,006	2,390	..	538	2,928	16,758
16	बीड	671	2,978	28,771	5,188	5	204	4,397	13,907
17	नांदेड	1,349	3,837	44,214	2,160	5	456	2,621	10,842
18	उस्मानाबाद	1,304	5,546	43,211	2,858	10	447	3,313	8,102
19	बुलढाणा	928	3,889	30,138	2,000	..	267	2,267	6,659
20	अकोला	1,318	4,887	40,339	3,369	..	599	3,967	8,254
21	भगवानपती	1,650	6,923	41,964	3,785	20	477	4,283	9,208
22	यवतमाळ	842	4,207	33,805	2,229	26	292	2,547	11,001
23	वर्धा	693	3,089	27,380	2,095	10	118	2,223	4,721
24	नागपूर	6,323	15,287	1,50,818	10,472	509	651	11,632	33,722
25	भंडारा	1,779	7,055	1,21,555	1,600	11	221	1,832	13,004
26	चंद्रपूर	1,409	6,035	55,159	2,964	16	240	3,221	15,102
महाराष्ट्र राज्य		1,44,782	3,10,483	33,97,307	1,11,756	4,064	20,674	1,36,493	4,86,412

TABLE No. 1.20 (2.4)—contd.

Construction		घाऊक व किरकोळ व्यापार, खानावळ आणि उपहारगृहे Wholesale and retail trade and restaurants and hotels					
बांधकामाशी सलग्न कामे	एकूण Total	अन्न, कापड, पाझीव प्राणी, पेये आणि मादक पेये, यांचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in food, textiles, live animals, beverages, and intoxicants	इंधन व दिवा- बत्ती, रसायने, अस्त्रे, चिनी माती व काच घाऊक व्यापार Wholesale trade in fuel, lights, chemicals, perfumery, ceramics, glass	लाकूट, कागद, इतर कापड, कातडी व बलाघ तैलाचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in wood, paper, other fabrics, hide and skin and inedible oils	सर्व प्रकारची यंत्रे, उपकरणे, वळणवळण व विद्युत उप- करणे यांचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in all types of machinery, equipment, including transport and electrical equipment	अन्न आणि संकीर्ण उत्पादन यांचा घाऊक व्यापार Wholesale trade in food and miscellaneous manufacturing	District
(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(2)
12,494	95,768	22,764	4,114	3,217	2,507	18,556	Greater Bombay
1,718	22,842	2,723	317	1,051	214	2,941	Thane
296	19,657	768	252	219	57	550	Raigad
454	16,647	1,203	370	744	83	389	Ratnagiri
615	21,472	3,472	414	345	293	1,200	Nashik
153	11,032	1,912	119	126	67	427	Dhule
190	11,726	2,161	192	339	139	780	Jalgaon
3,6	16,858	1,527	116	344	143	470	Ahmadnagar
1,827	48,635	4,153	424	906	568	4,593	Pune
214	20,708	1,169	183	266	66	453	Satara
350	10,653	1,310	99	391	72	548	Sangli
413	25,994	3,184	139	641	130	811	Solapur
384	14,590	3,897	249	620	263	1,212	Kolhapur
314	19,130	1,861	74	300	128	827	Aurangabad
61	16,818	949	39	462	55	378	Parbhani
103	14,009	951	20	123	20	144	Beed
143	10,985	763	66	104	46	272	Nanded
110	8,222	1,001	65	205	65	348	Osmanabad
59	6,717	916	35	103	25	529	Buldhana
196	8,450	1,475	60	210	70	365	Akola
299	9,507	1,478	154	259	184	527	Amravati
173	11,173	733	51	156	21	194	Yavatmal
94	4,816	408	29	50	25	88	Wardha
1,188	34,909	3,660	383	626	184	1,338	Nagpur
200	13,204	1,227	51	307	65	114	Bhandara
153	15,255	751	173	417	22	221	Chandrapur
22,763	5,09,195	66,665	3,190	12,564	5,450	36,248	Maharashtra State

		घाऊक, किरकोळ व्यापार, खानावळ आणि उपहारगृहे Wholesale and retail trade and restaurants, hotels						परिवहन Transport	
अनुक्रमीक Serial No.	जिल्हा	अन्न आणि अन्न पदार्थ, पेये, तंबाखू आणि भावक पेये यांचा किरकोळ व्यापार Retail trade in food and food articles, beverages, tobacco and intoxicants	कपड्यांचा किरकोळ व्यापार Retail trade in textiles	इंधन व इतर घरगुती वस्तू व टिकाऊ वस्तूंचा किरकोळ व्यापार Retail trade in fuel and other household utilities and durables	इतर वस्तूंचा किरकोळ व्यापार Retail trade in others	खानावळ आणि उपहारगृहे Restaurants and hotels	एकूण Total	जमिनीवरील वाहतूक Land transport	जलपिनयन Water transport
(1)	(2)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)
1	बुलढुंबई	1,34,632	58,148	39,820	1,22,932	73,316	4,85,007	1,65,190	50,754
2	ठाणे	35,155	9,229	6,575	13,377	11,738	83,370	53,286	3,413
3	रायगड	12,586	1,139	3,198	3,026	3,935	25,730	12,256	1,338
4	रत्नागिरी	14,646	1,222	2,789	3,43	4,586	29,471	8,827	3,126
5	नाशिक	25,619	5,481	5,471	8,18	7,926	58,322	27,749	17
6	धुळे	18,076	2,509	2,636	4,719	4,173	34,883	11,507	15
7	जळगाव	24,689	4,716	4,183	6,837	6,117	49,894	25,357	20
8	अहमदनगर	18,373	3,436	3,256	6,646	6,619	40,930	13,718	40
9	पुणे	36,588	7,617	8,333	20,759	16,032	97,976	59,840	367
10	सातारा	12,343	2,715	2,912	3,302	5,191	23,599	12,769	391
11	सांगली	11,675	2,416	2,765	4,682	3,975	28,133	13,878	122
12	सोलापूर	22,717	7,623	4,964	7,142	7,600	54,951	21,019	150
13	कोल्हापूर	16,176	4,081	3,554	6,513	6,354	42,921	15,552	82
14	औरंगाबाद	16,563	3,238	2,482	5,277	5,878	36,630	12,762	..
15	परभणी	16,522	2,867	2,257	3,633	3,587	30,749	7,436	10
16	बीड	8,955	1,520	1,657	2,294	3,083	18,877	5,261	35
17	नांदेड	14,860	3,411	2,634	3,686	4,984	30,686	7,659	5
18	उस्मानाबाद	15,567	3,221	2,643	3,364	4,923	31,409	7,828	16
19	बुलढाणा	11,852	2,291	2,269	3,688	3,282	24,989	6,495	5
20	अकोला	15,723	3,085	2,923	4,295	4,073	32,278	16,719	15
21	अमरावती	14,875	2,860	3,199	4,438	4,480	32,453	13,512	44
22	यवतमाळ	12,431	2,019	2,030	2,621	3,458	23,714	6,236	..
23	वर्धा	7,419	1,395	1,339	2,004	1,891	14,648	5,953	..
24	नामपूर	29,109	6,375	6,081	11,576	8,950	68,285	45,599	36
25	भंडारा	11,677	1,803	2,050	2,685	3,219	23,197	9,162	11
26	चंद्रपूर	10,976	1,867	1,703	2,413	3,000	21,548	9,788	64
महाराष्ट्र राज्य		5,69,201	1,96,485	1,23,777	2,63,533	3,17,539	14,49,652	5,95,357	60,077

TABLE No. 1.20 (2.4)—contd.

साठवण व दळणवळण Storage and communications					वित्त विमा, स्थावर मालमत्ता आणि व्यावसायिक सेवा Financing insurance, real estate and business services		
हवाई वाहतूक Air transport	वाहतुकीस संलग्न सेवा Services incidental to transport	वखार व साठवण गृहे Storage and warehousing	दळणवळण Communica- tions	एकूण Total	बँक आणि तत्सम वित्त संस्था Banking and similar type of financial institutions	भविष्य निर्वाह आणि विमा Providents and insurance	District
(56)	(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(2)
20,529	9,499	5,276	36,026	2,87,274	72,430	16,678	Greater Bombay
1,178	691	1,174	8,603	68,346	13,119	1,468	Thane
36	67	78	1,561	15,337	1,784	130	Raigad
21	63	86	2,846	14,971	2,082	230	Ratnagiri
242	196	854	3,545	32,602	5,081	1,132	Nashik
..	42	67	1,342	12,973	2,416	182	Dhule
22	62	86	3,060	28,605	3,044	206	Jalgaon
10	113	191	2,399	16,473	4,240	298	Ahmadnagar
644	664	726	8,842	71,082	13,579	2,052	Pune
30	61	132	2,449	15,832	3,657	629	Satara
16	84	87	2,002	16,189	4,201	263	Sangli
25	130	191	2,610	24,125	3,598	285	Solapur
30	158	102	2,728	18,652	5,417	426	Kolhapur
96	196	105	1,904	15,062	3,351	242	Aurangabad
5	35	52	1,047	8,585	1,546	95	Parbhani
5	15	60	899	6,280	1,259	42	Beed
..	20	11	1,021	8,716	2,040	145	Nanded
..	20	83	1,576	9,522	2,494	99	Osmanabad
..	15	85	1,060	7,612	1,718	68	Buldhana
..	55	166	1,767	18,721	2,051	114	Akola
5	124	95	1,754	15,553	2,433	195	Amravati
16	..	117	1,064	7,433	1,787	56	Yavatmal
..	10	45	995	7,002	1,278	44	Wardha
951	164	493	5,692	52,940	7,494	1,492	Nagpur
6	16	106	904	10,203	1,371	124	Bhandara
6	11	51	1,616	11,534	1,731	96	Chandrapur
23,874	12,510	10,470	99,318	8,01,606	1,65,203	26,793	Maharashtra State

		वित्त, विमा, स्थावर मालमना व व्यावसायिक सेवा Financing, insurance, real estate and business services			सामूहिक, सामाजिक Community, social and			
क्रमक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	स्थावर मालमना आणि व्याव- सायिक सेवा Real estate and business services	कायदेविषयक सेवा Legal services	एकूण Total	सार्वजनिक प्रशासन आणि संरक्षण सेवा Public admini- stration and defence services	सफाई सेवा Sanitary services	शिक्षण, शास्त्र आणि संशो- धन सेवा Education, scientific and research services	वैद्यकीय आणि आरोग्य सेवा Medical and health services
		(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(69)
1	बृहन्मयई	44,115	5,379	1,38,608	1,50,316	22,605	90,141	54,700
2	ठाणे	3,443	912	18,942	40,167	2,730	28,104	9,228
3	रायगड	296	178	2,387	13,174	485	11,480	2,437
4	रत्नागिरी	235	201	2,747	13,431	380	18,910	4,002
5	नाशिक	1,472	708	8,394	23,888	1,254	24,630	5,805
6	शुळे	602	395	3,593	13,592	914	13,678	3,247
7	जळगाव	584	525	4,358	16,106	1,096	19,270	4,664
8	अहमदनगर	2,716	724	7,978	20,128	304	21,852	4,614
9	पुणे	5,317	1,751	22,701	74,866	1,930	44,630	15,112
10	सातारा	803	629	5,719	14,098	624	20,966	4,100
11	सांगली	1,299	346	6,109	12,731	341	18,665	5,142
12	सोलापूर	1,158	646	5,688	15,650	2,259	18,552	6,078
13	कोल्हापूर	1,274	508	7,625	18,813	1,621	18,499	5,378
14	औरंगाबाद	2,178	681	6,453	21,747	290	16,881	4,884
15	परभणी	1,145	433	3,219	13,966	152	9,820	2,197
16	बीड	1,443	316	3,061	9,011	104	9,097	2,106
17	नांदेड	1,484	408	4,078	14,095	158	10,366	2,587
18	उस्मानाबाद	2,556	885	6,033	13,932	222	16,674	2,760
19	बुलढाणा	790	398	2,974	10,762	580	10,169	2,840
20	अकोला	1,882	514	4,561	14,420	66	13,980	4,017
21	अमरावती	1,498	503	4,628	14,335	303	15,791	4,837
22	यवतमाळ	956	277	3,077	12,188	72	10,780	2,907
23	धर्मा	524	185	2,030	10,024	20	7,542	2,578
24	नागपूर	4,161	1,164	14,312	45,102	240	26,730	9,082
25	भंडारा	826	168	2,489	15,906	47	11,680	3,239
26	चंद्रपूर	778	223	2,829	20,685	54	12,364	3,572
महाराष्ट्र राज्य		83,536	19,060	2,94,592	6,43,110	38,864	5,21,246	1,72,165

आधार:—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२,
Source.—Population Census of India, 1981, Series 12.

TABLE No. 1.20 (2.4)—*contd.*

आणि व्यक्तिगत सेवा
personal services

सामूहिक सेवा Community services	मनोरंजनाच्या व सांस्कृतिक सेवा Recreational and cultural services	व्यक्तिगत सेवा Personal services	आंतरराष्ट्रीय व इतर अतिरिक्त प्रादेशिक संस्थांच्या सेवा International and other extra territorial bodies services	उत्तर अवर्गीकृत सेवा Services not elsewhere classified	एकूण Total	एकूण Total	District
(70)	(71)	(72)	(73)	(74)	(75)	(76)	(2)
18,885	24,838	1,32,007	445	1,22,759	6,16,396	28,54,410	Greater Bombay
3,840	2,505	14,398	31	60,298	1,61,299	7,46,099	Thane
1,246	701	5,035	..	5,199	39,718	1,87,932	Raigad
1,651	547	6,285	5	4,777	50,037	1,89,018	Ratnagiri
3,877	245	7,967	6	10,021	78,698	3,80,806	Nashik
2,092	864	4,636	5	2,931	41,069	1,71,271	Dhule
2,647	1,555	6,683	..	6,724	58,694	2,50,540	Jalgaon
1,697	1,323	7,727	5	5,803	63,154	2,72,839	Ahmadnagar
5,420	4,75	31,841	17	25,683	2,03,249	7,61,201	Pune
2,009	1,115	6,066	..	2,624	51,602	1,96,371	Satara
1,349	1,170	5,230	..	2,692	47,319	1,86,252	Sangli
2,599	1,743	9,841	..	4,951	69,798	3,53,861	Solapur
2,856	1,373	7,724	..	9,256	65,520	2,98,554	Kolhapur
1,451	1,931	7,370	4	7,114	61,176	2,29,628	Aurangabad
1,914	1,211	7,753	..	2,442	39,495	1,64,839	Parbhani
745	1,120	5,678	..	2,581	30,741	1,26,641	Beed
1,368	570	7,208	6	2,810	39,170	1,12,902	Nanded
1,550	1,359	7,176	..	1,599	45,271	1,70,739	Osmanabad
1,128	1,012	4,598	..	1,459	32,544	1,14,853	Buldhana
1,162	1,281	6,824	..	1,289	43,028	1,59,247	Akola
2,070	1,597	8,743	15	3,375	51,065	1,73,028	Amravati
1,343	1,126	4,952	5	3,536	36,909	1,30,058	Yavatmal
700	415	3,240	..	2,314	26,841	91,628	Wardha
2,819	3,112	16,377	21	11,569	1,15,251	4,87,814	Nagpur
847	1,211	5,604	..	2,352	40,936	2,31,769	Bhandara
1,030	564	7,835	..	6,482	52,587	2,02,709	Chandrapur
68,000	59,181	3,38,141	565	3,11,130	21,52,473	92,95,027	Maharashtra State

सामान्य आर्थिक तक्ते, भाग तीन ए व बी (दोन).

General Economic Tables, Part III A & B (ii).

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.21 (2-5)

वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्ती या उद्योगधंद्यात काम करणाऱ्यांचे घरागुती उद्योगधंदे व बिगर घरागुती उद्योगधंदे यांनुसार वर्गीकरण
Distribution of workers in manufacturing, processing, servicing and repairs by household industry and non-household industry

जनगणना/Population Census, 1981

अनुक्रमिक Serial No.	विभाग	ग्रामीण नागरी एकूण	काम करणाऱ्यांची एकूण संख्या Total number of workers at work			घरागुती उद्योगधंद्यात काम करणारे Workers in household industry			बिगर घरागुती उद्योगधंद्यात काम करणारे Workers in non-household industry			Rural Urban Total	Division
			एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
1	खान पदार्थाचे उत्पादन	भा ना ए	1,41,619 1,23,099 2,64,718	1,28,684 1,12,187 2,40,871	12,935 10,912 23,847	18,200 11,157 29,357	13,838 8,723 22,561	4,362 2,434 6,796	1,23,419 1,11,942 2,35,361	1,14,846 1,03,464 2,18,310	8,573 8,478 17,051	R U T	Manufacture of food products.
2	पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ यांचे उत्पादन.	भा ना ए	81,597 70,894 1,52,491	30,939 23,147 54,086	50,658 47,747 98,405	54,613 22,522 77,165	18,321 4,542 22,863	36,322 17,980 54,302	26,954 43,372 75,326	12,617 18,605 31,222	14,337 29,767 44,104	R U T	Manufacture of beverages, tobacco and tobacco products.
3	सुती कापडाचे उत्पादन	भा ना ए	81,039 5,59,999 6,41,038	74,247 5,17,124 5,91,371	6,792 42,875 49,667	12,447 30,510 42,957	8,420 21,556 29,976	4,027 8,054 12,981	68,591 5,29,490 5,98,081	65,826 4,95,569 5,61,395	2,765 33,921 36,686	R U T	Manufacture of cotton textiles.
4	लोकर, रेशमी व कृत्रिम तंतुच्या कापडाचे उत्पादन.	भा ना ए	8,388 36,986 45,374	6,212 35,018 41,230	2,176 1,968 4,144	4,143 380 4,523	2,293 293 2,586	1,850 87 1,937	4,244 36,606 40,850	3,918 34,725 38,643	326 1,881 2,207	R U T	Manufacture of wool, silk and synthetic fibre textiles.
5	अंबादीच्या, तामाच्या व तंतुच्या कापडाचे उत्पादन.	भा ना ए	1,403 1,285 2,688	1,015 1,039 2,054	388 246 634	654 273 927	502 157 659	152 116 268	749 1,012 1,761	513 882 1,395	236 130 366	R U T	Manufacture of Jute, hemp and mesta textiles.
6	कापडाच्या वस्तूंचे उत्पादन (पादलांन सोडून सर्व बाय-राख्या वस्तू.)	भा ना ए	1,29,605 1,93,234 3,22,839	1,03,895 1,71,298 2,75,193	25,710 21,936 47,646	54,611 30,892 85,503	38,776 23,186 61,962	15,835 7,706 23,541	74,994 1,62,343 2,37,337	65,120 1,48,112 2,13,232	9,874 14,231 24,105	R U T	Manufacture of textiles products (Including wearing apparel other than footwear)
7	लाकड आणि लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन.	भा ना ए	1,40,536 4,16,640 2,57,176	1,17,550 1,09,508 2,27,038	22,986 7,132 30,118	86,397 22,067 1,08,464	67,043 17,179 84,222	19,354 4,888 24,242	54,139 94,573 1,48,712	50,507 92,329 1,42,836	3,632 2,244 5,876	R U T	Manufacture of wood and wood products, furniture and fixtures.

8	कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग.	आ ना ए	15,096 98,187 1,13,283	14,760 93,242 1,08,002	336 4,945 5,231	201 2,377 2,578	178 2,015 2,193	23 362 385	14,895 95,812 1,10,707	14,582 91,228 1,05,810	313 4,584 4,897	R U T	Manufacture of paper and paper products and printing, publishing and allied industries.
9	कातही, कातड्याच्या आणि केलाळ कातड्याच्या वस्तूंचे उत्पादन (हुरस्ती सोडून).	आ ना ए	25,072 33,581 59,653	24,861 31,382 56,243	1,211 2,199 3,410	16,598 9,990 26,588	15,681 8,997 24,678	917 993 1,910	9,473 23,591 33,064	9,179 22,385 31,564	294 1,206 1,500	R U T	Manufacture of leather and leather and fur products (except repair).
10	रबर, जॅस्टीक, पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांच्या पदार्थांचे उत्पादन.	आ ना ए	8,622 69,710 78,332	6,719 63,568 70,287	1,903 6,142 8,045	147 1,369 1,510	136 1,187 1,323	11 176 187	8,474 68,348 76,822	6,582 62,382 68,964	1,892 5,966 7,858	R U T	Manufacture of rubber, plastic, petroleum and coal products.
11	रन्-यन्ते, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे उत्पादन सोडून).	आ ना ए	27,462 1,62,605 1,90,067	26,703 1,46,694 1,73,397	759 15,911 16,670	231 1,841 2,072	189 1,302 1,491	42 539 581	27,232 1,60,763 1,87,995	26,514 1,45,392 1,71,906	718 15,371 16,089	R U T	Manufacture of chemicals and chemical products (except products of petroleum and coal).
12	अग्रातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन.	आ ना ए	1,02,639 67,151 1,69,790	70,235 53,113 1,23,348	32,404 14,038 46,442	37,491 6,140 43,631	24,234 4,202 28,436	13,257 1,638 15,195	65,149 61,011 1,26,160	46,002 48,911 94,913	19,147 12,100 31,247	R U T	Manufacture of non-metallic mineral products.
13	मूलभूत धातू व मिश्रधातू यांचे उत्पादन.	आ ना ए	17,073 51,124 68,197	15,688 49,597 65,285	1,385 1,527 2,912	219 321 540	195 309 504	24 12 36	16,854 50,804 67,658	15,493 49,288 64,781	1,361 1,516 2,877	R U T	Basic metal and alloy industries.
14	धातूच्या वस्तू व मुठे भाग यांचे उत्पादन (संक्र व परिवहन साधने सोडून).	आ ना ए	48,493 1,14,571 1,63,064	45,056 1,10,640 1,55,696	3,437 3,931 7,368	20,815 6,859 27,674	18,822 6,213 25,035	1,993 646 2,639	27,677 1,07,712 1,35,389	26,234 1,04,427 1,30,661	1,443 3,285 4,728	R U T	Manufacture of metal products and parts except machinery and transport equipment.
15	यंत्र साधने, यांत्रिक अवजारे आणि मुठ भाग यांचे उत्पादन (विद्युत यंत्र साधने सोडून).	आ ना ए	26,400 1,63,180 1,89,580	25,959 1,57,306 1,83,265	441 5,874 6,315	1,880 904 2,784	1,751 869 2,620	129 35 164	24,521 1,62,275 1,86,797	24,209 1,56,436 1,80,645	312 5,839 6,151	R U T	Manufacture of machinery, machine tools and parts except electrical machinery.
16	विद्युत यंत्र साधने, गाड्ये, उपकरणे, घुस्वटा व मुठ भाग.	आ ना ए	7,876 39,845 97,721	7,457 80,496 87,953	419 9,349 9,768	93 343 436	93 320 413	.. 23 23	7,784 89,502 97,286	7,364 80,176 87,540	420 9,326 9,746	R U T	Manufacture of electrical machinery, apparatus, appliances and supplies and parts.
17	परिवहन साधने व मुठ भाग यांचे उत्पादन.	आ ना ए	12,525 1,13,505 1,26,030	12,461 1,11,272 1,23,733	64 2,233 2,297	448 308 756	248 294 742	.. 14 14	12,077 1,13,197 1,25,274	12,013 1,10,978 1,22,991	64 2,219 2,283	R U T	Manufacture of transport equipment and parts.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.21 (2.5) — cont'd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
18	इतर उत्पादक कारखाने	ग्र	27,296	21,523	2,773	9,615	7,816	1,799	17,679	16,706	973	R	Other manufacturing industries.
		न	1,17,486	1,08,710	8,776	12,356	10,839	1,517	1,05,131	97,872	7,259	U	
		ए	1,41,782	1,33,233	11,549	21,971	18,655	3,316	1,22,810	1,14,578	8,232	T	
19	दुहस्ती	ग्र	1,02,699	84,430	16,269	67,079	51,397	15,682	33,620	33,033	587	R	Repairs
		न	2,09,784	1,97,141	12,643	73,992	63,038	10,954	1,35,792	1,34,103	1,689	U	
		ए	3,10,483	2,81,571	28,912	1,41,071	1,14,435	26,636	1,69,412	1,67,136	2,276	T	
	एकूण	ग्र	10,04,440	8,21,393	1,83,047	3,85,912	2,70,134	1,15,779	6,18,525	5,51,258	67,267	R	Total
		न	23,92,867	21,72,483	2,20,384	2,34,595	1,75,220	59,374	21,58,276	19,97,264	1,61,012	U	
		ए	33,97,307	29,93,876	4,03,431	6,20,507	4,45,354	1,75,153	27,76,801	25,48,522	2,28,279	T	

आधार : भारतीय जनगणना, १९८१. मालिका १२, भाग तीन ए आणि बी (दोन).

Source : Population Census of India, 1981, Series 12, Part III-A & B (ii).

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1-22 (2.6)

विगर घरगुती उद्योगधंदे, व्यापार, व्यवसाय किंवा सेवा हा प्रमुख व्यवसाय असणाऱ्यांचे लिंग व कामाच्या प्रकारानुसार व उद्योगधंद्यानुसार वर्गीकरण
Industrial classification by sex and class of workers of persons at work in non-household industries, trade, business, profession or services as main activity (1981)

क्रमसंख्या Serial No.	जिल्हा	ग्रामीण नागरी एकूण	काम करणाऱ्यांचा वर्ग/Class of workers										Rural Urban Total	District
			एकूण Total		मालक Employer		कामगार Employee		एकटा काम करणारा Single worker		कुटुंबिक कामगार Family worker			
			पुरुष Male	स्त्रिया Female	पुरुष Male	स्त्रिया Female	पुरुष Male	स्त्रिया Female	पुरुष Male	स्त्रिया Female	पुरुष Male	स्त्रिया Female		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
1	बुलढुर्गई	ग्रा ना ए	24,85,947 24,85,947	2,97,218 2,97,218	1,37,060 1,37,060	4,739 4,739	19,52,940 19,52,940	2,56,799 2,56,799	2,98,465 2,98,465	28,443 28,443	97,482 97,482	7,237 7,237	R U T	Greater Bombay
2	ठाणे	ग्रा ना ए	2,18,937 4,18,983 6,37,920	27,838 46,030 73,868	7,525 26,678 34,203	324 693 1,007	1,84,268 3,41,587 5,25,855	21,796 40,273 62,069	19,218 39,397 58,615	3,455 4,115 7,570	7,926 11,321 19,247	2,262 959 3,221	R U T	Thane
3	रायगड	ग्रा ना ए	1,00,364 51,287 1,51,651	17,184 8,326 25,510	4,127 4,115 8,242	251 188 439	78,030 37,073 1,15,103	11,276 5,559 16,835	14,123 7,305 21,428	4,167 1,914 6,081	4,084 2,794 6,878	1,490 665 2,155	R U T	Raigad
4	रत्नागिरी	ग्रा ना ए	1,13,713 34,226 1,47,939	23,049 5,770 28,819	6,757 2,766 9,523	271 103 374	79,853 22,772 1,02,625	15,809 4,160 19,969	19,487 6,744 26,231	3,952 1,221 5,173	7,617 1,943 9,560	3,017 286 3,303	R U T	Ratnagiri
5	नाशिक	ग्रा ना ए	99,391 2,13,122 3,12,513	15,267 29,425 44,692	4,872 16,572 21,444	365 739 1,104	68,436 1,53,818 2,22,254	10,197 23,127 33,324	18,582 34,705 53,287	2,780 4,108 6,888	7,502 8,026 15,528	1,926 1,451 3,377	R U T	Nashik
6	पुढे	ग्रा ना ए	62,744 74,885 1,37,629	7,972 8,345 16,317	2,647 6,647 9,294	144 229 373	33,915 43,323 77,238	3,421 4,544 7,965	19,520 19,709 39,229	2,647 2,306 4,953	6,662 5,206 11,868	1,762 1,265 3,027	R U T	Dhule
7	जळगाव	ग्रा ना ए	94,025 1,17,360 2,11,385	9,159 8,443 17,602	5,980 9,059 15,039	162 202 364	54,300 75,520 1,29,820	4,281 5,763 10,044	26,430 26,868 53,298	3,146 1,783 4,929	7,316 5,912 13,228	1,572 694 2,266	R U T	Jalgaon
8	अहमदनगर	ग्रा ना ए	1,33,956 79,286 2,13,242	23,918 12,916 36,834	6,531 8,078 14,609	533 331 864	86,639 53,592 1,40,231	13,995 9,719 23,714	37,455 16,144 53,599	8,658 2,640 11,298	3,331 1,472 4,803	733 225 958	R U T	Ahmadnagar

20	हकोका	सा ना ए	56,544 80,767 1,37,311	5,766 6,585 12,315	2,190 5,174 7,364	86 126 212	32,489 43,501 75,990	3,644 4,458 8,152	19,073 28,848 47,921	1,389 1,697 3,086	2,791 3,245 6,036	597 304 901	R U T	Akola
21	अमरावती	सा ना ए	52,176 94,317 1,46,493	5,859 8,975 14,834	2,096 5,359 7,455	60 113 173	30,042 50,377 80,419	3,894 5,986 9,880	16,763 33,975 50,738	1,402 2,636 4,038	3,275 4,606 7,881	503 240 743	R U T	Amravati
22	यवतमाळ	सा ना ए	58,998 46,711 1,05,709	8,104 5,008 13,112	2,230 3,021 5,251	71 60 131	32,451 26,857 59,308	5,161 2,916 8,077	20,099 14,054 34,153	1,833 1,559 3,392	4,218 2,779 6,997	1,038 474 1,512	R U T	Yavatmal
23	वार्धा	सा ना ए	34,129 41,444 75,573	4,349 4,029 8,378	1,137 2,100 3,237	16 47 63	19,982 26,524 46,506	2,457 2,193 4,650	11,380 10,992 22,372	1,419 1,604 3,023	1,631 1,827 3,458	457 184 611	R U T	Wardha
24	नागपूर	सा ना ए	85,880 2,95,327 3,81,207	16,923 39,744 56,667	1,925 18,888 20,813	152 712 864	61,644 1,88,271 2,49,915	13,516 25,368 38,884	17,686 77,001 94,687	2,253 12,086 14,339	4,624 11,167 15,791	1,003 1,578 2,581	R U T	Nagpur
25	भंडारा	सा ना ए	78,676 41,260 1,19,936	16,699 5,468 22,167	2,193 3,277 5,470	112 269 381	43,350 24,535 67,885	7,304 3,082 10,386	26,184 10,545 36,729	6,072 1,872 7,944	6,949 2,902 9,851	3,211 245 3,456	R U T	Bhandara
26	चंद्रपूर	सा ना ए	1,01,773 56,028 1,57,801	16,436 5,950 22,386	2,463 2,477 4,940	78 57 135	63,539 39,638 1,03,177	11,447 3,481 14,928	28,085 11,643 39,728	3,098 2,115 5,213	7,686 2,270 9,956	1,813 297 2,110	R U T	Chandrapur
	महाराष्ट्र राज्य	सा ना ए	22,63,534 54,27,356 76,90,890	3,10,599 6,73,032 9,83,631	91,717 3,45,299 4,37,016	4,903 12,466 17,369	14,45,326 39,84,118 54,29,444	1,87,661 5,29,601 7,17,262	5,77,693 8,90,720 14,68,383	79,495 1,08,480 1,87,975	1,48,838 2,07,209 3,56,047	38,500 22,525 61,025	R U T	Maharashtra State

आधार : आर्योन्नत जनगणना १९८१, मालिका १२, भाग दोन-बी (दोन)
Source : Population Census of India, 1981, Series 12, Part II-B (ii).

1. क्षेत्रकळ आणि लोकसंख्या/

तक्ता क्रमांक/

काम करणाऱ्या व काम न करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वयोगटानुसार वर्गीकरण/

जनगणना/

				काम करणाऱ्यांचा वर्ग/							
				ग्रामीण नागरी एकूण	एकूण लोकसंख्या Total population	एकूण मुख्यतः काम करणारे Total Main workers	शेतकरी Cultivators	शेतमजूर Agricultural labourers	पशुसंवर्धन, जंगलकाम, मच्छीमारी, शिकार, मळे, फळबागा आणि अनुषंगिक व्यवसाय Livestock, forestry, fishing, hunt- ing and plantations, orchards and allied activities	खानकाम आणि दगडखानकाम Mining and quarrying	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
0—14	..	..	..	ग्र	79,73,716	5,47,000	1,70,193	3,41,029	13,986	473	
	..	..	..	ना	37,73,308	28,692	834	9,458	483	51	
	..	..	..	ए	1,17,47,024	5,75,693	1,71,026	3,50,487	14,470	524	
15—19	..	..	..	ग्र	16,95,667	7,53,737	3,04,846	4,03,072	5,621	730	
	..	..	..	ना	10,03,215	68,419	2,047	16,310	796	146	
	..	..	..	ए	26,98,882	8,22,156	3,06,894	4,19,382	6,418	877	
20—24	..	..	..	ग्र	16,28,510	8,06,058	3,49,561	4,00,155	5,481	974	
	..	..	..	ना	10,23,968	1,26,315	2,916	16,413	1,025	278	
	..	..	..	ए	26,52,478	9,32,373	3,52,477	4,16,568	6,506	1,252	
25—29	..	..	..	ग्र	14,80,136	7,65,042	3,33,032	3,72,121	4,871	1,128	
	..	..	..	ना	9,34,172	1,44,585	3,204	16,929	1,113	311	
	..	..	..	ए	24,14,309	9,09,627	3,36,236	3,89,050	5,984	1,439	
30—34	..	..	..	ग्र	13,06,181	7,23,968	3,17,201	3,50,575	5,402	1,061	
	..	..	..	ना	7,06,962	1,27,921	3,284	17,317	1,133	234	
	..	..	..	ए	20,13,144	8,51,888	3,20,485	3,67,892	6,535	1,294	
35—39	..	..	..	ग्र	12,57,760	7,17,918	3,26,573	3,41,167	4,639	907	
	..	..	..	ना	6,25,260	1,20,631	4,268	18,925	1,120	263	
	..	..	..	ए	18,83,020	8,38,549	3,30,841	3,60,092	5,759	1,169	
40—49	..	..	..	ग्र	20,51,499	11,54,861	5,43,274	5,39,927	6,976	1,293	
	..	..	..	ना	9,07,212	1,76,663	7,843	32,520	1,746	333	
	..	..	..	ए	29,58,711	13,31,524	5,51,117	5,72,447	8,722	1,626	
50—59	..	..	..	ग्र	13,60,437	6,09,141	2,94,232	2,81,092	3,386	322	
	..	..	..	ना	5,57,566	87,696	5,213	18,303	811	93	
	..	..	..	ए	19,18,003	6,96,837	2,99,445	2,99,395	4,197	416	
60+	..	..	..	ग्र	14,84,496	2,76,763	1,27,716	1,33,190	1,509	93	
	..	..	..	ना	5,57,599	8,684	3,436	8,907	446	48	
	..	..	..	ए	20,42,094	3,15,447	1,31,152	1,42,097	1,955	141	
एकूण/Total	..	..	..	ग्र	2,02,63,121	63,61,427	27,69,274	31,65,815	51,980	6,975	
	..	..	..	ना	1,01,05,924	9,20,768	33,071	1,55,252	8,685	1,757	
	..	..	..	ए	3,03,69,045	72,82,195	28,02,345	33,21,067	60,665	8,731	

टीप.—वयाची माहिती उपलब्ध नसलेल्या आकड्यांचा एकूणमध्ये समावेश नाही/
 आधार.—भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग तीन-ए व बी (दोन)./

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1-23 (2-7)

Female workers and non-workers according to main activity classified by age-groups

Population Census, 1981

Class of workers								Rural Urban Total
वस्तु निर्माण प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्तीचे उद्योग धंदे Manufacturing, processing, servicing and repairs		बांधकाम Construction	व्यापार व वाणिज्य Trade and commerce	वाहतूक, साठवण, वाणि दळणवळण Transport, storage and communications	इतर कामे Other services	सीमांतिक कामगार Marginal workers	काम न करणारे Non-workers	
(a) घरगुती उद्योगधंदे Household industry	(b) घरगुती उद्योगधंद्या- न्यतिरिक्त इतर उद्योगधंदे Other than household industry	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
6,582	4,759	6,023	932	149	2,865	2,11,619	72,15,097	R
2,033	4,807	1,652	1,199	167	8,009	5,187	37,39,429	U
8,615	9,576	7,675	2,131	315	10,874	2,16,805	1,09,54,526	T
12,759	9,116	9,839	2,508	379	4,865	2,30,482	7,11,448	R
5,717	16,926	3,893	3,840	764	17,978	11,117	9,23,679	U
18,476	26,041	13,733	6,348	1,144	22,843	2,41,599	16,35,127	T
15,474	10,364	9,598	3,699	724	10,028	2,44,744	5,71,708	R
7,231	29,361	5,287	14,804	5,418	43,585	13,922	8,83,731	U
22,704	39,725	14,884	18,503	6,142	53,613	2,58,666	14,61,439	T
15,352	10,424	8,621	4,430	618	14,403	2,25,033	4,90,061	R
8,067	27,098	5,445	17,806	6,432	58,182	14,458	7,73,129	U
23,419	37,522	14,066	22,276	7,050	72,585	2,39,491	12,65,190	T
13,829	8,915	7,498	4,524	448	14,516	2,05,022	3,77,191	R
7,554	21,989	4,937	14,282	4,391	52,800	12,905	5,66,136	U
21,382	30,904	12,435	18,805	4,839	67,317	2,17,928	9,43,327	T
13,208	7,675	6,345	5,124	418	11,862	1,99,362	3,40,480	R
7,908	19,316	4,306	12,578	4,195	47,752	13,027	4,91,604	U
21,117	26,991	10,651	17,702	4,613	59,614	2,12,387	8,32,084	T
21,564	10,212	8,446	8,042	454	14,672	3,17,936	5,78,702	R
11,471	25,645	5,663	18,708	4,926	67,807	19,199	7,11,350	U
33,036	35,857	14,109	26,750	5,381	82,479	3,37,135	12,90,052	T
11,181	3,978	3,334	4,594	223	6,799	1,83,025	5,68,276	R
9,971	11,544	2,227	10,090	1,670	31,774	9,374	4,60,496	U
17,152	15,522	5,560	14,684	1,893	38,573	1,92,394	10,28,771	T
5,641	1,670	1,134	2,955	62	2,794	97,261	11,10,472	R
3,328	4,145	803	6,169	442	10,960	4,840	5,14,075	U
8,969	5,815	1,937	9,124	504	13,754	1,07,102	16,24,545	T
1,15,779	67,267	60,926	36,906	3,485	82,999	19,16,567	1,19,85,127	R
59,373	1,61,011	34,250	99,625	28,455	3,39,288	1,04,123	90,81,033	U
1,75,152	2,28,279	95,176	1,36,531	31,941	4,22,287	20,20,690	2,10,66,160	T

Note—Figurs of age not stated are included in total.

Source—Population Census of India, 1981, Series 12, Part III-A and B (ii).

1. क्षेत्रकळ आणि लोकसंख्या/

तक्ता क्रमांक/

मुख्यतः काम करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वैवाहिक स्थितीनुसार वर्गीकरण/

जनगणना/

काम करणाऱ्यांचा वर्ग/

वस्तु निर्माण, प्रक्रिया, सेवा
व वुहस्तीचे उद्योगधंदे
Manufacturing,
processing,
servicing and
repairsपशुसंवर्धन,
अगलकाम,
मच्छिमारी,
शिवार, मळे,
फळबागा
बरीरे
Livestock,
forestry,
fishing,
hunting
and
plantations
orchards
and allied
activitiesकाणकाम
आणि वगड
Mining
and
quarrying(a)
घरगुती
उद्योगधंदे
Household
industry(b)
घरगुती
उद्योगधंदे-
व्यतिरिक्त
इतर
उद्योगधंदे
Other
than
house-
holds
Industry

वैवाहिक स्थिती	ग्रामीण भागी एकूण	एकूण लोकसंख्या Total population	एकूण मुख्यतः काम करणारे Total main workers	शेतकरी Cultiva- tors	शेतमजूर Agricul- tural la- bourers	पशुसंवर्धन, अगलकाम, मच्छिमारी, शिवार, मळे, फळबागा बरीरे Livestock, forestry, fishing, hunting and plantations orchards and allied activities	काणकाम आणि वगड Mining and quarrying	(a) घरगुती उद्योगधंदे Household industry	(b) घरगुती उद्योगधंदे- व्यतिरिक्त इतर उद्योगधंदे Other than house- holds Industry
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1. अविवाहित	ग्र	89,21,244	9,04,768	3,14,601	5,18,607	17,759	896	14,444	4,186
	ना	48,95,500	1,80,808	2,201	19,095	1,614	229	7,781	41,058
	ए	1,38,16,744	10,85,576	3,16,622	5,37,300	19,374	1,125	2,22,251	25,064
2. विवाहित	ग्र	93,42,901	47,77,122	1,293,570	12,79,154	30,159	5,382	88,032	49,677
	ना	44,08,777	5,84,436	23,918	1,05,916	5,589	1,305	41,728	97,418
	ए	1,37,51,678	53,61,558	22,17,488	23,85,070	35,747	6,683	1,29,760	1,47,095
3. विधवा	ग्र	18,79,172	6,05,258	2,43,785	3,17,671	3,505	460	11,725	5,464
	ना	7,63,517	1,41,111	6,838	26,807	1,362	206	9,100	20,049
	ए	26,42,689	7,46,369	2,50,673	3,44,478	4,868	666	20,825	25,513
4. घटस्फोटिता किंवा अलग रहाणाऱ्या	ग्र	1,16,860	73,398	16,936	50,019	526	56	1,572	1,111
	ना	36,053	14,156	289	3,414	115	16	764	2,402
	ए	1,52,913	87,554	17,225	53,433	641	72	2,336	3,513
एकूण	ग्र	2,02,63,121	63,61,427	27,69,274	31,65,815	51,980	6,995	1,15,779	67,267
	ना	1,01,05,924	9,20,768	33,071	1,55,252	8,635	1,757	59,373	1,61,011
	ए	3,03,69,045	72,82,195	28,02,345	33,21,067	60,665	8,751	1,75,152	2,28,279

टीप.- वर्गीकरण न झालेल्या वैवाहिक दर्जाच्या बाकडेवारीचा एकूण मध्ये समावेश नाही/

आधार.- भारतीय जनगणना, १९८१, भागिक १२, भाग तीन-ए व बी (डोन)/

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1-24 (2:8)

Classification of female main workers according to main activity and marital status

Population Census, 1981.

Class of workers

बांधकाम Construction	व्यापार आणि वाणिज्य Trade and commerce	बाहुतक, साठवण आणि वळणवळण Transport, storage and communications	इतर कामे Other services	Rural Urban Total	Marital status
(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(1)
10,812	3,347	592	12,706	Rural	Un-married
3,799	19,845	6,910	78,454	Urban	
14,611	23,192	7,502	91,160	Total	
44,887	25,227	2,486	58,347	Rural	Married
25,924	59,953	17,902	2,04,782	Urban	
70,811	85,180	20,388	2,63,129	Total	
4,253	7,554	364	10,525	Rural	Widowed
4,011	18,414	3,494	70,831	Urban	
8,264	25,968	3,858	61,356	Total	
949	773	44	1,412	Rural	Divorced or separated
506	1,388	140	3,121	Urban	
1,406	2,161	183	6,533	Total	
60,926	36,906	34,851	82,999	Rural	Total
34,250	99,625	28,455	3,39,288	Urban	
95,176	1,36,531	31,941	4,22,287	Total	

Note.—Figures of unclassified marital status are included in total.

Source.—Population Census of India, 1981, Series 12, Part III-A and B (ii).

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

संख्या क्रमांक/TABLE No. 1.25 (2.9)

काम न करणाऱ्या व्यक्तींचे व्यवसाय प्रकारानुसार व लिंगानुसार वर्गीकरण
Classification of persons not at work by type of activity and sex

1981 गणना/Census

(हजारत/ In thousand)

व्यवसाय प्रकार (१)	ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total			Type of activity (1)
	पुरुष Males	स्त्री Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्री Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्री Females	एकूण Total	
१. पूर्णवेळ विद्यार्थी	4,103	2,308	6,411	3,012	2,267	5,279	7,116	4,575	11,691	Full time Students
२. घराकाम करणारे	131	4,196	4,327	252	4,500	4,567	209	8,695	8,904	Household duties
३. अबाळवून असणारे व बालके ..	4,738	5,423	10,161	2,189	2,216	4,405	6,926	7,638	14,564	Dependents and infant
४. सेवानिवृत्ती व्याजावर भाड्या- वर, उपजिविका करणारे व स्वतंत्र उत्पन्न असणारे.	54	20	74	235	28	263	290	49	339	Retired, rentiers and persons of independent means.
५. भिकारी	19	10	29	24	14	38	44	24	68	Beggars, Vagrants etc.
६. शिक्षा भोगणारे मानसिक आजारान्या व धर्माय संस्था- मध्ये राहणाऱ्या व्यक्ती.	5	3	8	20	6	26	24	9	33	Inmates of penal, mental and charitable institutions.
७. इतर	109	25	134	283	51	334	391	76	467	Others
एकूण	9,159	11,985	21,144	5,841	9,081	14,922	15,000	21,066	36,066	Total

साधार.—भारताची जनगणना, १९८१, भाग ३-क आणि ड (४).

Source.—Population Census of India, 1981, Part III-A and B (IV).

तक्ता क्रमांक/TABLE 1.26

---

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/

तक्ता क्रमांक/

प्रमुख भाषा बोलणारी कुटुंबे व त्यातील व्यक्तींची जिल्हावार संख्या

1981

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे	भाषा/Languages							
		आसामी Assamese		बंगाली Bengali		गुजराती Gujarati		हिंदी Hindi	
		कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	झुझमंडई	69	294	7,152	29,091	2,21,085	11,89,507	2,29,849	10,03,672
2	टाण	11	46	1,992	8,125	30,718	1,44,779	45,565	1,97,628
3	गवगड	..	..	150	494	3,674	17,865	5,315	4,150
4	रत्नागिरी	1	3	18	57	506	2,633	2,260	10,822
5	निधुदुंग	..	..	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक	17	65	419	1,864	2,327	19,441	16,785	92,710
7	कुळे	..	..	10	34	16,193	91,255	12,227	77,308
8	कुळगाव	..	..	160	592	6,045	36,156	27,561	1,60,019
9	अहमदनगर	5	11	57	210	1,347	8,347	16,272	93,729
10	गुणे	31	116	1,296	4,910	8,762	47,306	36,809	2,16,141
11	मानास	..	..	11	46	1,725	8,958	6,065	34,318
12	मागली	..	..	21	72	1,317	7,553	3,616	20,461
13	सांठ्यापूर	..	..	19	45	1,804	10,701	11,193	67,383
14	कोल्हापूर	..	..	16	49	1,496	8,704	5,275	30,548
15	औरंगाबाद	..	..	99	322	1,288	7,989	41,244	2,22,918
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..
17	परभणी	..	..	14	37	530	3,227	18,326	1,02,011
18	धोळे	..	..	13	25	341	1,942	9,695	54,684
19	नांदेड	..	..	5	26	625	3,736	21,346	1,24,860
20	उममानाबाद	1	1	5	11	597	3,798	12,886	79,817
21	नातूर	..	..	..	..	..	..	..	..
22	बुलढाणा	1	4	110	587	986	6,187	19,077	1,11,843
23	अकोला	..	..	23	91	1,860	12,440	33,722	1,88,415
24	अमरावती	..	..	38	120	1,210	8,175	28,161	1,53,598
25	यवामाळ	1	3	22	70	1,645	10,058	50,239	2,76,604
26	वर्धा	2	9	46	145	529	3,743	11,450	60,299
27	नागपूर	12	32	2,203	9,255	3,203	18,728	72,297	3,62,576
28	मंडाग	2	3	1,295	5,609	1,027	5,905	50,255	2,69,392
29	चंद्रपूर	1	1	5,094	26,153	914	5,190	23,686	1,11,293
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..
महाराष्ट्र राज्य		155	593	20,288	88,048	3,11,754	16,84,323	8,11,176	41,47,195

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.26 (—)

Households And Household population by Languages Mainly Spoken Districtwise

(संख्या/Number)

भाषा/ Languages								Districts
कन्नड Kannada		काश्मिरी Kashmiri		मलयालम Malayalam		मराठी Marathi		
कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	(2)
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	
27,547	1,36,882	191	793	32,368	1,35,129	7,49,266	37,89,698	Greater Bombay
8,868	38,032	13	50	9,231	37,986	4,59,119	24,01,534	Thane
3,584	12,530	5	17	953	3,098	2,61,859	13,25,683	Raigad
3,566	13,630	1	1	296	1,005	4,03,461	19,59,756	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
796	3,568	3	13	1,503	5,284	4,46,396	25,53,876	Nasik
82	350	..	..	95	349	85,308	4,70,577	Dhule
142	629	..	..	265	916	3,17,166	16,39,642	Jalgaon
630	2,384	..	..	311	1,046	4,27,814	23,99,741	Ahmadnagar
9,319	41,136	32	135	5,673	21,831	6,46,039	34,56,437	Pune
4,175	16,901	1	5	160	607	3,58,364	18,98,902	Satara
22,910	1,34,298	..	..	223	988	2,82,146	15,39,558	Sangli
49,047	2,83,078	..	..	125	460	3,37,034	18,52,633	Solapur
23,430	1,27,624	1	4	249	892	3,91,583	21,77,501	Kolhapur
937	4,659	..	..	343	1,150	3,30,921	17,90,688	Aurangabad
..	..	..	..	..	..	..	..	Jalna
191	855	..	..	83	277	2,80,824	14,95,219	Parbhani
242	1,073	..	..	95	284	2,34,488	12,62,436	Beed
4,519	24,956	..	..	95	311	2,30,726	12,77,492	Nanded
11,282	65,707	..	..	45	151	3,22,858	18,43,255	Osmanabad
..	..	..	..	..	..	..	..	Latur
92	433	1	3	27	83	2,36,308	12,17,972	Buldhana
177	840	1	4	72	277	2,65,390	13,72,162	Akola
47	172	1	8	89	261	2,66,792	13,43,895	Amravati
39	170	..	..	79	238	2,25,319	11,62,964	Yavatmal
52	197	1	4	81	249	1,59,204	7,98,147	Wardha
411	1,704	12	45	1,497	5,410	3,54,985	18,31,980	Nagpur
607	2,819	1	4	269	888	2,77,731	14,28,534	Bhandara
1,096	5,481	3	11	493	1,701	2,99,147	15,26,471	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
1,73,788	9,20,108	267	1,097	54,720	2,20,871	86,50,248	4,58,16,753	Maharashtra State

भाषा/ Languages											
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे	ओरिसा Oriya		पंजाबी Punjabi		संस्कृत Sanskrit		सिंधी Sindhi			
		कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons		
		(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)		
1	बृहन्मूर्ध	..	..	1,735	7,366	20,472	1,05,382	1	7	44,319	1,95,080
2	ठाणे	..	..	219	752	2,819	13,229	1	9	29,496	1,39,954
3	रायगड	..	..	50	230	211	807	1	7	310	1,674
4	रत्नागिरी	..	..	2	3	19	60	..	..	99	562
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
6	माणिक	..	..	63	208	1,334	6,607	7	23	1,238	7,511
7	मुळे	..	..	..	..	121	659	1	4	1,560	10,557
8	जळगाव	..	..	6	21	314	1,580	3	15	2,422	18,410
9	अहमदनगर	..	..	20	115	977	5,730	3	16	878	5,452
10	पुणे	..	..	89	339	3,620	17,771	11	56	5,060	29,218
11	सातारा	..	..	40	180	46	244	1	3	121	785
12	सांगली	..	..	6	51	33	176	2	13	420	2,856
13	सोलापूर	..	..	7	43	108	511	3	19	327	1,973
14	कोल्हापूर	..	..	6	20	35	146	1	9	1,396	9,861
15	औरंगाबाद	..	..	11	28	444	2,365	4	24	524	3,789
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
17	परभणी	..	..	84	289	88	456	..	..	129	997
18	बीड	..	..	..	..	45	197	2	13	62	418
19	नांदेड	..	..	..	..	549	3,248	3	23	242	1,138
20	उस्मानाबाद	..	..	10	53	24	83	2	18	78	520
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
22	बुलढाणा	..	..	4	26	70	425	2	22	627	5,000
23	अकोला	..	..	17	83	145	942	..	..	1,641	12,973
24	अमरावती	..	..	27	114	166	900	..	..	2,295	16,524
25	यवतमाळ	..	..	34	191	111	585	..	..	655	4,719
26	वर्धा	..	..	44	171	208	1,188	..	..	798	5,840
27	नागपूर	..	..	681	2,873	2,671	15,229	..	..	4,122	27,227
28	महारा	..	..	285	1,243	343	2,188	..	..	1,618	11,487
29	चंद्रपूर	..	..	308	1,272	693	3,345	..	..	483	3,349
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
महाराष्ट्र राज्य ..		..	3,748	15,581	35,666	1,84,053	48	281	1,00,920	5,17,874	

आधार.—भारताची जनगणना १९८१, महाराष्ट्र भागिका १२, १९८७ या पेपर एक.

TABLE No. 1-26 (-) — contd.

(संख्या/Number)

भाषा/Languages						Districts
तामिल Tamil		तेलुगू Telgu		उर्दू Urdu		
कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	कुटुंबे Households	व्यक्ती Persons	
(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	
46,344	2,11,584	34,070	1,56,227	1,29,272	7,78,504	Greater Bombay
5,494	23,665	11,230	52,714	34,362	1,91,277	Thane
403	1,313	1,591	6,230	12,950	78,965	Raigad
108	402	1,048	4,391	16,474	96,718	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
679	2,819	2,125	11,202	33,549	2,45,308	Nasik
38	157	1,076	4,367	21,919	1,42,191	Dhule
216	944	1,196	6,299	28,186	1,93,292	Jalgaon
479	2,339	7,939	43,816	18,334	1,12,069	Ahmadnagar
5,933	29,336	14,421	75,842	20,844	1,29,706	Pune
229	1,067	2,352	16,481	7,649	45,378	Satara
356	1,624	2,768	14,801	15,606	98,316	Sangli
661	3,610	24,060	1,43,068	35,450	2,13,496	Solapur
359	1,841	3,340	17,181	18,081	1,11,267	Kolhapur
394	1,889	3,737	20,024	54,580	3,46,057	Aurangabad
..	..	..	..	..	..	Jalna
180	816	3,329	17,496	32,969	1,97,807	Parbhani
410	2,033	1,818	10,034	22,875	1,43,350	Beed
245	1,273	16,818	93,042	28,978	1,89,000	Nanded
347	1,928	3,741	21,649	32,998	2,03,157	Osmanabad
..	..	..	..	..	..	Latur
149	710	1,547	8,346	22,405	1,44,789	Buldhana
112	534	1,435	8,345	30,575	2,11,467	Akola
68	282	727	3,526	26,506	1,79,005	Amavatj
61	226	9,168	47,436	13,733	91,101	Yavatmal
86	350	666	2,770	3,147	19,063	Wardha
1,626	7,407	4,304	22,585	17,458	1,23,427	Nagpur
165	666	657	2,964	1,853	11,453	Bhandara
396	1,533	26,089	1,26,092	3,974	22,904	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
65,538	3,00,348	1,81,252	9,36,928	6,84,727	43,19,067	Maharashtra State

Source.—Census of India 1981, Maharashtra, Series-12, Paper 1 of 1987.

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबल कमीक/TABLE No. 1.27 (—)

महाराष्ट्रात व बृहन्मुंबईमध्ये जन्म ठिकाण व नोंदणी यानुसार स्थलांतरीतांची लोकसंख्या
Population by place of birth and place of enumeration in Maharashtra and Greater Bombay

(संख्या हजारत)
(Figures in '000')

क्रमांक Serial No.	जन्मस्थान (1)	गणनास्थान/Place of enumeration						जन्म स्थान Birth Place (2)
		महाराष्ट्र/Maharashtra			बृहन्मुंबई/Greater Bombay			
		पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	एकूण Total (5)	पुरुष Males (6)	स्त्रिया Females (7)	एकूण Total (8)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1.	गणना राज्यात ..	29,800	28,307	58,107	3,161	2,639	5,800	Within the State of enumeration.
	(i) गणनेच्या ठिकाणी जन्म झालेले ..	21,947	14,693	36,640	2,119	1,895	4,014	Born in place of enumeration
	(ii) गणना जिल्ह्यात इतरत्र जन्म झालेले ..	4,445	9,376	13,821	1	..	1	Born elsewhere in district of enumeration
	(iii) राज्यातील इतर जिल्ह्यात जन्म झालेले ..	3,409	4,238	7,647	1,042	744	1,786	Born in 'Other' district of the State.
2.	गणना राज्याच्या बाहेरील भारतातील राज्य ..	2,470	1,934	4,404	1,426	893	2,319	State in India beyond State of Maharashtra.
1	उत्तर प्रदेश	680	249	929	500	172	672	Uttar Pradesh
2	कर्नाटक	445	480	925	168	136	304	Karnataka
3	गुजरात	398	379	777	299	270	569	Gujrat
4	मध्यप्रदेश	211	273	484	21	19	40	Madhya Pradesh
5	आंध्र प्रदेश	167	166	333	65	49	114	Andhra Pradesh
6	केरळ	137	79	216	89	52	141	Kerala
7	राजस्थान	124	77	201	73	41	114	Rajasthan
8	तामिळनाडू	109	76	185	84	58	142	Tamil Nadu
9	बिहार	43	18	61	25	9	34	Bihar
10	पंजाब	34	26	60	21	16	37	Punjab
11	पश्चिम बंगाल	30	24	54	19	15	34	West Bengal
12	गोवा, दमण व दिव	39	28	67	31	34	65	Goa, Daman & Div
13	इतर राज्य व केंद्रशासित प्रदेश	53	59	112	31	22	53	Other State and Union Territories.
1+2 एकूण		32,270	30,241	62,511	4,587	3,532	8,119	1+2 Total

जाणकार :—भारताची जनगणना १९८१, महाराष्ट्र, भाग-५ अ व ब

Source.—Census of India 1991, Maharashtra.—Part V A and B

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबला क्रमांक/TABLE NO 1.28 (—)

महाराष्ट्रात स्थलांतराचे कारण व शेवटचे निवासस्थान

Migrants by place of last residence and reason for migration in Maharashtra

(संख्या हजारत/figures in 000)

स्थलांतराचे कारण/Reason for Migration													
पूर्वीचे निवासस्थान (1)	एकूण स्थलांतरित Total Migrants		रोजगार Employment		शिक्षण Education		कुटुंब निम्न Family moved		विवाह Marriage		इतर Others		Last residence (1)
	पुरुष Male	स्त्रिया Female	पुरुष Male	स्त्रिया Female	पुरुष Male	स्त्रिया Female	पुरुष Male	स्त्रिया Female	पुरुष Male	स्त्रिया Female	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
A. भारतात अल्प पूर्ण निवास	10,581	15,962	3,175	280	624	187	2,454	2,907	132	9,558	4,196	3,030	Last Residence in India.
AI. गणना राज्यात	8,187	14,074	1,936	205	517	147	1,990	2,292	116	8,753	3,628	3,676	Within the State of enu- meration.
AII. गणना राज्याच्या बाहेरील भारतातील राज्य	2,395	1,888	1,239	75	107	40	465	614	16	805	568	354	State in India beyond State of Maharashtra.
1. आंध्रप्रदेश	160	159	74	6	6	2	38	52	2	72	41	27	Andhra Pradesh
2. बिहार	41	17	27	1	2	1	5	18	•	5	7	3	Bihar
3. गुजरात	392	375	167	9	27	10	95	121	3	165	99	70	Gujarat
4. गोवा, दमण व दिव	40	47	20	3	4	2	7	13	•	20	8	9	Goa, Daman & Div
5. कर्नाटक	412	457	176	22	17	7	88	118	3	215	128	94	Karnataka
6. केरळ	124	71	86	10	4	3	13	20	•	25	20	13	Kerala
7. मध्यप्रदेश	210	273	47	6	6	3	69	80	3	132	85	53	Madhya Pradesh
8. ओरिसा	11	6	6	•	1	•	2	3	•	2	2	1	Orissa
9. पंजाब	33	24	16	1	1	1	7	10	•	8	8	5	Punjab
10. राजस्थान	119	74	51	1	7	2	24	25	1	31	36	14	Rajasthan
11. तामिळनाडू	104	73	67	4	3	2	17	29	1	25	17	13	Tamil Nadu
12. उत्तरप्रदेश	666	246	460	9	25	6	79	106	3	85	99	41	Uttar Pradesh
13. पश्चिम बंगाल	33	26	18	1	1	1	7	11	•	8	6	4	West Bengal
इतर व केंद्रशासित प्रदेश	50	40	24	2	3	•	14	18	•	12	12	7	Other & Union Terri- tories.
B. भारताबाहेरील आशियाई देश	109	94	23	2	4	2	37	41	•	13	45	35	Countries in Asia Beyond India.
C. अन्य देश	8	8	2	•	1	1	2	3	•	2	3	2	Other Countries.
एकूण	10,698	16,064	3,200	282	629	191	2,493	2,951	132	9,573	4,244	3,067	Total— A+B+C

• —५०० पेक्षा कमी/less than 500.

अकडे सविस्तर अमल्याने बेरबा जुळणार नाहीत./Total do not tally due to rounding.

आधार:—भारताची जनगणना १९८१, महाराष्ट्र, भाग-५ अ व ब.

Source—Census of India 1981, Maharashtra, Part V-A & B.

सत्यमेव जयते

2. पर्यावरण सांख्यिकी

२.१ निरनिराळ्या केन्द्रातील तपमान, सापेक्ष आर्द्रता आणि सरासरी पावसाचे दिवस व पाऊस आणि विविध केन्द्रात प्रत्यक्ष पडलेला पाऊस याबाबत माहिती पुढील तक्त्यात दिली आहे.

२.२ ज्या केन्द्रांकरिता माहिती देण्यात आली आहे ती केद्रे सर्वसाधारण जिल्ह्यातील तालुक्याची किंवा जिल्हा मुख्यालयाची ठिकाणे आहेत. सरासरी किंवा सर्वसाधारण पावसाची आकडेवारी ही कमोतकमी पाच वर्षे किंवा जास्तीत जास्त ऐंशी वर्षांच्या प्रत्यक्ष पडलेल्या पावसाच्या आकडेवारीवरून काढली आहे. जेव्हा एखाद्या दिवसाच्या ओवीस तासात पर्जन्यमापक यंत्रावर पडलेल्या पावसाची नोंद कमीत कमी २.५ मि. मि. झाली असेल तर तो दिवस पावसाचा दिवस समजण्यात येतो.

2. ENVIRONMENT STATISTICS

2.1 Data on temperature and relative humidity at various centres and normal number of rainy days and rainfall and actual rainfall in different centres are presented in the following tables.

2.2 The Centres for which data is presented are generally the tahsil or district headquarters in the districts. The figures of average rainfall are worked out on the basis of actual figures for the periods ranging from a minimum of five years to a maximum of eighty years. A day was treated as a rainy day if during the twenty-four hours, the rain gauge recorded a minimum of 2.5 mm. of rainfall.

2. पर्यावरण संहितेको/

तक्ता क्रमांक/

सामान्यपणे पडणाऱ्या पावसाचे दिवस आणि पाऊस यांची मासिक आकडेवारी/

जिल्हा District		जानेवारी January		फेब्रुवारी February		मार्च March		एप्रिल April		मे May		जून June	
		पावसाचे दिवस	पाऊस	पावसाचे दिवस	पाऊस	पावसाचे दिवस	पाऊस	पावसाचे दिवस	पाऊस	पावसाचे दिवस	पाऊस	पावसाचे दिवस	पाऊस
		Number of rainy days	Rainfall	Number of rainy days	Rainfall	Number of rainy days	Rainfall	Number of rainy days	Rainfall	Number of rainy days	Rainfall	Number of rainy days	Rainfall
(1)		(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	गृहमवई—												
	(i) मुंबई	..	0.3	4.1	0.1	2.0	0.1	1.5	0.1	1.5	0.8	14.2	464.8
	(ii) मुंबई उपनगर	..	0.2	3.1	0.2	1.3	Nil	0.8	0.1	2.5	0.8	14.7	476.6
2	ठाणे	..	0.2	3.1	0.1	1.0	0.1	0.9	0.2	3.9	0.7	13.5	413.3
3	रायगड	..	0.3	2.1	0.1	0.9	0.1	1.1	0.3	3.3	1.1	16.8	579.9
4	रत्नागिरी	..	0.2	3.0	Nil	0.5	0.1	2.1	0.5	8.5	2.3	20.4	778.1
5	नाशिक	..	0.3	4.1	0.2	1.9	0.1	1.6	0.5	5.5	1.2	8.0	154.1
6	मुठे	..	0.4	6.1	0.2	2.0	0.2	1.9	0.2	2.2	0.7	6.3	120.4
7	जळगाव	..	0.6	7.6	0.4	3.5	0.4	3.7	0.3	0.2	0.9	7.2	132.1
8	अहमदनगर	..	0.4	6.0	0.2	2.0	0.3	2.8	0.7	8.0	1.3	6.4	111.6
9	पुणे	..	0.3	2.9	0.1	1.3	0.2	2.1	0.8	10.3	1.6	8.4	117.0
10	सातारा	..	0.3	4.9	0.1	1.0	0.4	4.2	1.2	16.4	2.3	7.2	116.3
11	सांगली	..	0.2	4.1	0.1	0.8	0.5	4.6	1.7	22.3	2.9	6.5	83.9
12	सोलापूर	..	0.4	6.4	0.3	2.8	0.4	4.0	1.1	12.3	1.7	6.3	97.7
13	कोल्हापूर	..	0.3	3.3	0.1	0.8	0.6	8.3	2.0	27.8	3.4	11.9	316.3
14	औरंगाबाद	..	0.6	7.4	0.5	4.3	0.5	4.1	0.6	5.8	1.2	7.7	134.1
15	परभणी	..	0.5	5.7	0.7	7.3	0.5	8.7	0.9	9.8	1.1	8.0	154.4
16	बीड	..	0.4	3.9	0.3	3.2	0.7	6.6	0.5	4.2	1.3	7.7	111.5
17	नांदेड	..	0.7	8.9	0.9	12.7	0.7	8.4	0.9	7.6	1.4	8.2	153.7
18	उरमानाबाद	..	0.3	5.3	0.3	3.6	0.7	7.4	1.6	16.8	1.8	8.7	148.1
19	बुलढाणा	..	0.8	9.7	0.7	9.3	0.6	6.6	0.6	6.8	1.0	7.7	150.0
20	अकोला	..	0.8	10.8	0.9	12.0	0.7	8.4	0.7	7.4	1.0	8.0	147.9
21	अमरावती	..	1.0	12.6	1.1	15.9	0.9	8.6	0.6	6.5	1.2	8.1	150.1
22	यवतमाळ	..	0.7	10.5	1.2	16.7	1.0	11.8	1.1	13.1	1.4	8.8	168.3
23	वर्धा	..	0.9	12.5	1.3	18.5	1.1	11.0	1.1	12.0	1.4	9.0	187.6
24	नागपूर	..	1.1	15.5	1.7	24.0	1.6	16.3	1.1	13.5	1.4	9.1	189.3
25	भंडारा	..	1.4	17.7	2.0	28.5	1.3	13.5	1.0	13.6	1.0	9.3	203.0
26	चंद्रपूर	..	0.7	10.6	1.4	22.9	1.2	14.2	1.4	15.8	1.2	9.2	200.0

टीप.—जिल्ह्यातील सर्व पर्जन्यमापक केंद्रात नोंदलेल्या पावसाची १९०१ ते १९५० ची सरासरी काढून ती प्रत्येक जिल्ह्यासमोर दर्शविली आहे./

आधार—कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे./

ENVIRONMENT STATISTICS

TABLE No. 2.1 (3-2)

Monthwise normal number of rainy days and rainfall

(पाऊस मिलीमिटरमध्ये)
(Rainfall in millimetres)

जुलै July		ऑगस्ट August		सप्टेंबर September		ऑक्टोबर October		नोव्हेंबर November		डिसेंबर December		एकूण वार्षिक Total for year		District
पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	
(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(2)
Greater Bombay—														
22.2	613.4	18.2	328.9	12.6	286.0	3.0	64.5	0.8	17.5	0.3	2.3	72.7	1,804.8	(i) Bombay
25.4	725.9	21.5	414.8	14.4	295.7	3.0	75.7	0.7	15.7	0.2	0.8	80.3	2,029.6	(ii) Bombay Suburban
25.4	903.1	22.7	512.3	14.6	303.0	3.3	78.9	0.8	21.7	0.2	1.8	81.8	2,258.6	Thane
26.9	1,113.9	24.7	706.7	16.6	396.2	4.6	107.1	1.2	23.5	0.3	2.5	92.9	2,966.3	Raigad
27.8	1,205.6	24.8	687.9	17.3	412.9	6.1	119.8	1.9	38.1	0.3	3.2	107.7	3,305.7	Ratnagiri
14.5	339.9	11.5	221.4	9.4	180.0	3.4	60.9	1.4	28.8	0.4	4.6	50.9	1,022.0	Nashik;
13.3	211.2	10.1	133.3	7.3	131.1	2.0	34.7	1.0	17.3	0.4	5.5	42.1	674.0	Dhule
12.8	209.9	10.0	149.4	8.0	151.3	12.1	38.9	1.3	23.0	0.5	7.0	44.5	740.7	Jalgaon
7.2	98.3	5.4	72.7	7.9	161.3	3.4	58.8	1.7	34.0	0.5	6.3	35.5	578.8	Ahmadnagar
14.3	390.3	11.5	240.9	9.2	188.5	4.5	77.6	1.7	31.7	0.4	5.0	53.3	1,150.3	Pune
12.6	243.3	9.5	133.4	7.5	126.4	4.9	79.4	2.1	39.0	0.5	6.4	48.6	803.2	Satara
10.6	129.9	8.2	90.4	7.0	114.9	5.5	88.5	2.1	35.3	0.5	6.7	45.6	624.8	Sangli
6.4	81.9	5.5	83.0	8.4	168.5	4.1	76.1	1.9	33.4	0.5	7.6	37.0	584.3	Solapur
20.8	731.2	17.5	427.5	10.85	198.2	6.9	119.1	2.5	40.3	0.5	6.9	77.3	1,931.5	Kolhapur
11.7	173.5	8.9	122.7	8.9	170.2	3.0	47.0	1.6	31.0	0.5	8.9	45.9	725.8	Aurangabad
11.7	208.3	8.9	152.9	8.1	173.5	2.7	44.5	1.4	30.5	0.4	8.7	44.9	821.0	Parbhani
7.9	113.5	6.5	103.7	9.5	214.5	3.2	52.7	2.0	33.0	0.4	8.0	40.5	668.4	Beed
12.7	215.4	11.0	195.3	9.6	215.1	2.8	42.9	1.4	21.6	0.5	6.6	50.8	901.1	Nanded
11.3	160.8	10.2	149.3	10.7	210.8	3.7	54.4	1.3	23.9	0.6	8.4	51.1	809.9	Osmanabad
13.0	219.1	9.7	147.6	7.0	157.1	2.5	44.3	1.5	27.8	0.8	11.7	46.8	802.8	Buldana
13.3	247.5	10.1	169.1	8.2	157.7	2.4	39.0	1.4	26.1	0.7	9.6	48.2	846.5	Akola
13.3	258.3	10.2	182.0	8.5	157.0	2.4	43.1	1.2	22.6	0.8	8.4	49.3	877.3	Amravati
4.8	295.7	11.5	205.7	8.9	179.6	2.6	45.0	1.3	21.7	0.6	7.4	53.9	991.6	Yavatmal
15.1	341.2	11.7	227.9	9.7	186.7	2.6	49.5	1.1	19.9	0.7	8.9	55.6	1,090.3	Wardha
16.1	362.0	13.2	276.9	9.3	186.9	2.8	52.0	1.0	18.1	0.5	6.5	59.4	1,175.0	Nagpur
18.1	477.7	15.7	399.4	10.7	209.1	2.7	49.9	1.4	18.8	0.6	5.5	65.2	1,446.4	Bhandara
18.0	470.4	15.4	366.0	10.5	205.7	2.9	58.2	1.0	16.2	0.3	4.6	63.2	1,397.6	Chandrapur

Note.— The figures shown against each district are simple averages of the rainfall recorded from all the rain-gauge stations of the district and are based on 50 years data of 1901 to 1950.

Source.— Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तबला क्रमांक/TABLE No. 2.2 (3.1)

महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रातील तपमान
Temperature at different centres in Maharashtra State

(1986)

(सेल्सिअस डिग्रीमध्ये/In degree celcius)

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्र	कमाल तपमान Maximum temperature	महिना Month	किमान तपमान Minimum temperature	महिना Month	Centre
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	कुलाबा (बृहन्मंबई)	37.7	ऑक्टो/October	15.3	डिसेंबर/December	Colaba (Greater Bombay)
2	सांतारुस (बृहन्मंबई)	39.5	एप्रिल/April	11.3	डिसेंबर/December	Santacruz (Greater Bombay)
3	डहानू (ठाणे)	36.7	ऑक्टो/October	13.5	डिसेंबर/December	Dahanu (Thane)
4	अलिबाग (रायगड)	38.2	एप्रिल/April	13.1	डिसेंबर/December	Alibag (Raigad)
5	भोरा (रायगड)	42.6	एप्रिल/April	12.9	डिसेंबर/December	Bhira (Raigad)
6	हर्ण (रत्नागिरी)	35.4	जून/June	14.6	नोव्हेंबर/November	Harnai (Ratnagiri)
7	रत्नागिरी	34.8	एप्रिल/April	17.0	डिसेंबर/December	Ratnagiri
8	देवगड (रत्नागिरी)	35.1	जून/June	16.5	नोव्हेंबर/November	Devgad (Ratnagiri)
9	मालेगाव (नाशिक)	43.2	मे/May	6.4	जानेवारी/January	Malegaon (Nashik)
10	ओझर (नाशिक)	41.8	एप्रिल/April	6.0	जानेवारी/January	Ozar (Nashik)
11	मंदुरबार (धुळे)	N.A.	..	N.A.	..	Nandurbar (Dhule)
12	जळगाव	45.7	जून/June	9.3	डिसेंबर/December	Jalgaon
13	अहमदनगर	41.6	मे/May	8.2	जानेवारी/January	Ahmadnagar
14	पुणे	40.5	एप्रिल/April	5.9	जानेवारी/January	Pune
15	लोहागव (पुणे)	41.2	एप्रिल/April	9.4	जानेवारी/January	Lohgaon (Pune)
16	वानोरी (अफएमसी, पुणे)	41.4	एप्रिल/April	11.1	डिसेंबर/December	Wanori (AFMC, Pune)
17	बारामती (पुणे)	42.2	एप्रिल/April	8.0	जानेवारी/January	Baramati (Pune)
18	महाबळेश्वर (सातारा)	35.1	एप्रिल/April	9.3	जानेवारी/January	Mahabaleshwar (Satara)
19	सांगली	41.8	मे/May	8.5	नोव्हेंबर/November	Sangli
20	जेऊर (सोलापूर)	43.6	एप्रिल/April	7.1	डिसेंबर/December	Jeur (Solapur)
21	सोलापूर	42.8	मे/May	12.0	जानेवारी/January	Solapur
22	कोल्हापूर	40.7	एप्रिल/April	11.7	जानेवारी/January	Kolhapur
23	औरंगाबाद	N.A.	..	N.A.	..	Aurangabad
24	चिखलठाणा (औरंगाबाद)	42.0	मे/May	6.0	जानेवारी/January	Chikhalthana (Aurangabad)
25	परभणी	43.5	मे/May	9.0	जानेवारी/January	Parbhani
26	बीड	42.0	मे/May	7.5	जानेवारी/January	Beed
27	नांदेड	44.0	मे/May	9.7	डिसेंबर/December	Nanded
28	उस्मानाबाद	40.8	एप्रिल/April	11.0	जानेवारी/January	Osmanabad
29	बुलढाणा	42.2	जानेवारी/January	5.9	डिसेंबर/December	Buldhana
30	अकोला (विमानतळ)	46.0	जून/June	9.0	जानेवारी/January	Akola (Airport)
31	अकोला (शहर)	44.4	मे/May	8.6	जानेवारी/January	Akola (City)
32	अमरावती	45.6	जून/June	10.5	जानेवारी/January	Amravati
33	यवतमाळ	46.1	एप्रिल/April	9.5	जानेवारी/January	Yavatmal
34	पुसद (यवतमाळ)	46.0	मे/May	5.0	जानेवारी/January	Pusad (Yavatmal)
35	वर्धा	46.0	जून/June	7.0	जानेवारी/January	Wardha
36	नागपूर (विमानतळ)	44.9	जून/June	7.3	जानेवारी/January	Nagpur (Airport)
37	नागपूर (शहर)	44.9	जून/June	11.8	डिसेंबर/December	Nagpur (City)
38	गोंदिया (भंडारा)	45.4	जून/June	7.4	जानेवारी/January	Gondia (Bhandara)
39	चंद्रपूर	45.4	जून/June	5.1	जानेवारी/January	Chandrapur
40	ब्रह्मपुरी (चंद्रपूर)	45.0	जून/June	7.3	जानेवारी/January	Brahmapuri (Chandrapur)
41	सिरोचा (चंद्रपूर)	45.8	जून/June	8.2	जानेवारी/January	Sironcha (Chandrapur)
42	सातारा	37.7	एप्रिल/April	10.3	जानेवारी/January	Satara

N. A.—उपलब्ध नाही/Not available.

टीप.—कंसातील नावे केंद्र ज्या जिल्ह्यात आहेत त्या जिल्ह्यांची आहेत.

Note.—The names in the brackets indicate the district in which the Centre is located.

आधार.—विभागीय हवामान शास्त्र कार्यालय, नागपूर आणि मुंबई.

Source.—Regional Meteorological Centres, Nagpur and Bombay.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तबता क्रमांक/TABLE No. 2.2 (3.1)

निरनिराळ्या केंद्रांनुसार सापेक्ष आर्द्रता

Relative humidity at different centres in Maharashtra State

(1986)

(टक्केवारी/Percentage)

सापेक्ष आर्द्रता/Relative humidity					
केंद्र	कमाल Highest	महिना Month	किमान Lowest	महिना Month	Centre
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
1. कुलाबा	97	सप्टेंबर/September	20	जानेवारी/January	Colaba
2. सांताक्रुझ	93	ऑगस्ट, सप्टेंबर, नोव्हेंबर/August, September, November	10	मार्च/March	Santacruz
3. दहाणू	100	जुलै/July	02	जानेवारी/January	Dahanu
4. अलिबाग	96	जून/June	31	जानेवारी/January	Alibag
5. रत्नागिरी	100	जून, जुलै, ऑगस्ट, ऑक्टोबर/June, July, August, October	16	जानेवारी/January	Ratnagiri
6. ओझर (नाशिक)	100	सप्टेंबर, डिसेंबर/September, December	06	मार्च, एप्रिल/March, April	Ozar(Nashik)
7. पुणे	100	डिसेंबर/December	07	मार्च/March	Pune
8. सोलापूर	100	मे, जून, डिसेंबर/May, June, December	01	मे/May	Solapur
9. बुलढाणा	99	डिसेंबर/December	08	मार्च/March	Buldhana
10. अकोला (विमानतळ)	99	डिसेंबर/December	02	एप्रिल/April	Akola (Airport)
11. अकोला (शहर)	100	जुलै, ऑगस्ट, डिसेंबर/July, August, December	08	मार्च/March	Akola (City)
12. अमरावती	100	जून/June	08	जुलै/July	Amravati
13. यवतमाळ	98	फेब्रुवारी, जून, जुलै/February, June, July	06	एप्रिल, मे/April, May	Yavatmal
14. पुसद (यवतमाळ)	100	जुलै/July	04	जानेवारी, एप्रिल/January, April	Pusad (Yavatmal)
15. वर्धा	100	जून/June	02	जून/June	Wardha
16. नागपूर (विमानतळ)	100	डिसेंबर/December	03	मे/May	Nagpur (Airport)
17. नागपूर (शहर)	N.A.	—	N.A.	—	Nagpur (City)
18. गोंदिया (भंडारा)	100	जुलै, सप्टेंबर, डिसेंबर/July, September, December	06	मे/May	Gondia (Bhendara)
19. चंद्रपूर	98	फेब्रुवारी, मे, जुलै, ऑगस्ट/February, May, July, August	06	मे/May	Chandrapur
20. ब्रम्हपुरी (चंद्रपूर)	100	जून, ऑगस्ट, नोव्हेंबर/June, August, November	08	मे/May	Brahmapuri (Chandrapur)
21. सिरोंचा (चंद्रपूर)	98	जानेवारी, फेब्रुवारी, जुलै, ऑगस्ट/January, February, July, August	07	मार्च/March	Sironcha (Chandrapur)

आधार.—विभागीय हवामान शास्त्र कार्यालय, नागपूर व मुंबई.

Source.—Regional Meteorological Centres, Nagpur and Bombay

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.3 (3-3)

विविध केंद्रांचे ठिकाणी पडलेला पाऊस/Rainfall at different centres

(पाऊस मिलीमिटरमध्ये/Rainfall in millimetres)

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्र (2)	जानेवारी January		फेब्रुवारी February		मार्च March		एप्रिल April		मे May		जून June		जुलै July	
		पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
I. ग्रेट बॉम्बे जिल्हा—															
I. Gr Bombay District.															
1	कुलाबा (वे.)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	558.1	19	172.8	15
2	अंधेरी (त.)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	211.2	12	155.0	14
3	बोरीवली (त.)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	494.4	14	390.0	20
4	संताक्रुझ (वे.)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	550.7	16	285.6	16
II. ठाणे जिल्हा—															
II. Thane District.															
1	ठाणे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	739.0	15	409.6	21
2	कल्याण	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	741.0	19	595.0	23
3	मुरबाड	..	..	..	..	..	..	..	..	10.0	1	492.0	15	561.0	21
4	निवडी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	588.0	18	593.0	22
5	वसई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	581.2	13	432.0	23
6	वाडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	562.0	12	676.2	29
7	महापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	445.0	18	637.4	21
8	बहाणू	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	385.5	13	266.3	24
9	पालघर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	518.0	15	253.0	22
10	जव्हार	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	545.2	17	1,114.2	29
11	मोसाडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	473.4	18	832.8	23
12	डहाणू (वे.)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	385.5	13	264.8	10
13	उल्हासनगर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	809.0	18	730.0	21
14	तक्रारी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	704.7	14	1,007.0	20
III. रायगड जिल्हा—															
III. Raigad District.															
1	अलिबाग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	519.5	17	128.7	11
2	पन्वेल	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	712.7	19	594.4	26
3	बालापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	5.0	1	653.0	23	967.0	27
4	माथेरान	..	..	..	..	..	..	..	..	7.0	1	986.9	19	1,286.4	29
5	उरण	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	666.0	21	280.0	23
6	भिरा (वे.)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	325.0	6	864.0	17

[illegible]

IV. रत्नागिरी जिल्हा—

[illegible]

सिधबुर्ग जिल्हा -

[illegible]

VI. नाशिक जिल्हा—

[illegible]

तबला नमूना/TABLE No. 3.3 (3.3)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
VI. नाशिक जिल्हा— तालू																
1	बोल्थान	..	..	..	..	..	..	..	..	64.0	2	86.0	4	50.0	5	Bolthan
10	कालव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	170.0	7	78.7	11	Kalvan
15	सातना (ब.)	..	..	..	..	..	..	..	..	64.0	2	86.0	5	50.0	7	Satana (Baglan)
16	सातना (ब.)	..	..	..	..	..	..	..	..	9.2	1	100.2	10	70.4	7	Ozar (O)
17	सातना (ब.)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	561.6	22	921.2	26	Igatpuri
18	सिन्नर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	112.5	8	55.4	8	Sinnar
VII. धुळे जिल्हा— तालू																
1	धुळे (ब.)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	149.0	7	64.9	9	Dhule (T)
2	सातना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	102.4	5	31.2	4	Sakri
3	सातना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	60.2	5	82.3	8	Pimpalner
4	सातना (ब.)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	192.5	3	205.8	12	Nandurbar (T)
5	सातना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	177.4	11	183.7	17	Nawapur
6	सातना	..	..	..	..	..	..	..	..	12.5	2	112.4	11	137.6	11	Taloda
7	सातना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	144.0	8	128.5	12	Shahada
8	सातना	..	..	..	..	..	..	..	..	25.0	2	75.0	8	105.0	10	Shirpur
9	सातना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	72.0	5	49.5	6	Sindkheda
10	अकलकुवा	..	..	..	..	..	..	..	..	35.0	1	155.3	8	200.8	15	Akalkuwa
11	सिन्नर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Visarvadi
12	सातना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Dhadgaon
VIII. जालगाव जिल्हा— तालू																
1	जालगाव (ब.)	4.8	2	73.0	3	..	..	..	..	..	..	103.6	8	196.6	12	Jalgaon (O)
2	सातना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	122.0	6	83.0	6	Chalisgaon
3	सातना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	66.3	4	97.3	8	Pachora
4	सातना	..	..	2.3	1	..	..	..	..	..	..	136.1	6	112.8	12	Bhadgaon
5	सातना	6.0	1	..	..	..	..	..	..	..	..	179.0	6	101.0	8	Erandol
6	सातना	2.5	1	19.5	3	..	..	..	..	..	..	112.8	8	211.4	15	Chopda
7	सातना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	58.2	8	87.8	9	Amalner
8	सातना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	77.0	8	95.5	11	Parola
9	सातना	1.3	1	21.3	2	..	..	..	..	..	..	148.4	8	161.7	14	Jamner
10	सातना	..	..	124.0	4	..	..	..	..	..	..	46.3	11	201.7	16	Bhusawal
11	सातना	..	..	117.5	4	..	..	..	..	..	..	80.5	6	135.3	7	Edlabad
12	सातना	..	..	25.3	3	..	..	..	..	..	..	102.3	10	221.3	12	Yawal
13	सातना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	87.0	5	219.0	16	Raver

IX. अहमदनगर जिल्हा—

IX. अहमदनगर जिल्हा—		IX. Ahmednagar District—	
अहमदनगर (वे.)	अहमदनगर (वे.)	अहमदनगर (वे.)	अहमदनगर (वे.)
1 अहमदनगर (वे.)	1	102.5	7
2 फारनर	2	102.2	9
3 श्रीगोंद	3	134.0	12
4 बरजेत	4	209.5	13
5 रामटेक	5	324.0	9
6 शिवगाव	6	205.6	9
7 वायटो	7	50.2	4
8 तेरासे	8	10.5	1
9 राहुरी	9	87.3	7
10 रामनेर	10	59.0	6
11 अकोठा	11	152.6	22
12 फोपराव	12	170.3	8
13 श्रीरामपूर	13	135.0	9
14 निरजगाव	14	209.0	11

५. पुष्पे जिह्वा—

[illegible]

XI. सातारा जिल्हा—

[illegible]

संसाधन कमी/ TABLE No. 2.3 (3.3)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
7	पाटण	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	360.8	12	176.9	17	Patan
8	कराड	..	..	..	..	..	..	21.0	1	18.6	3	294.3	16	46.1	6	Karad
9	दक्षिणकोट	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Dabirwadi
10	वडव	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Vaduj
11	फरनाळा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	165.0	12	23.3	4	Khandala
12	फरनाळा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	163.4	9	24.2	2	Phaltan
13	कोण (कटाव)	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Aundh (Khatav)
14	सातारा (न)	..	..	..	..	..	..	..	..	16.6	2	411.0	22	62.1	20	Satara (T)
15	महाबळ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	20.0	1	..	..	Mhaswad
XII. सांगली जिल्हा—																
1	मोरज	5.5	1	..	..	..	..	19.5	2	8.0	2	131.5	11	16.3	2	Miraj
2	जत	5.0	1	..	..	..	..	16.4	2	..	..	153.4	9	76.4	3	Jath
3	इस्लामपूर	..	..	..	..	..	..	18.0	1	9.0	1	221.0	17	37.0	5	Islampur
4	कवठे मधीकाल	..	..	..	..	..	..	..	..	10.0	3	68.2	14	3.0	4	Kawathe
5	वीटा	..	..	..	..	..	..	..	..	49.6	3	145.2	9	16.6	2	Vita (Khanapur)
6	तांदगांव	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Tasgaon
7	बिगाळा	29.0	2	..	..	..	..	..	..	..	..	258.6	23	82.4	10	Shirala
8	वाटपाडी	8.2	1	..	..	..	..	..	..	18	1	72.2	9	15.0	1	Atpadi
9	सांगली (न)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	139.4	11	22.3	4	Sangli
XIII. सोलापूर जिल्हा—																
1	सोलापूर (वे)	25.0	1	..	..	..	..	..	..	..	..	245.0	11	13.8	3	Solapur (O)
2	नागी	9.0	1	..	..	..	..	..	..	..	..	113.0	10	30.8	3	Barshi
3	अक्कलकोट	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	119.5	8	9.0	2	Akkalkot
4	बेळार	13.8	1	..	..	..	..	..	..	..	..	141.4	7	15.0	1	Jeur (O)
5	मोहाळ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	83.0	7	3.0	1	Mohol
6	सांडा	12.1	1	..	..	..	..	8.2	1	13.0	1	90.1	8	15.3	2	Madha
7	करनाळा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	188.9	6	33.4	2	Karmala
8	पडपूर	..	..	..	..	..	..	49.0	1	29.3	2	137.0	6	11.0	2	Pandharpur
9	सांभोळा	7.8	1	..	..	..	..	17.0	3	30.8	2	84.2	6	15.6	3	Sangola
10	साळमिरस	..	..	..	..	..	..	..	..	17.0	1	57.2	6	13.5	3	Malsiras
11	मकळपेडा	4.5	1	..	..	..	..	..	..	..	..	52.4	4	18.8	4	Mangalwedha
12	अकलुज	..	..	..	..	उ. ना./N. A.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Akluj
XIV. कोल्हापूर जिल्हा—																
1	कोल्हापूर (वे)	5.4	1	..	..	..	..	22.8	2	58.2	1	249.8	18	83.9	11	Kolhapur (O)
2	हातकामळ	..	..	..	..	..	..	13.0	1	38.0	2	262.2	15	73.5	11	Haiknangade
3	मिरोट	..	..	..	..	..	..	2.0	1	..	..	145.0	15	19.0	6	Shirol
4	गगनबावडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,256.0	23	1,004.0	28	Gaganbavada

5	शाहूवाडी	..	..	..	..	..	..	..	..	21.0	3	395.0	16	497.0	28	Shahuwadi
6	गारगोटी	..	..	..	..	10.0	1	338.0	19	337.0	14	Gargoti	17	141.7	17	Panhala
7	पन्हाळा	..	..	6.4	1	16.8	2	466.4	22	141.7	19	Kagal	11	192.5	11	Gadhinglaj
8	पगळ	..	..	..	..	..	..	12.0	2	124.0	22	Radhanagari	17	863.0	17	Ajara
9	गढहिंगलज	..	..	..	..	..	..	257.0	21	269.0	26	Chandgad	17	702.6	26	Chandgad
10	राधानगरी	..	..	..	..	..	..	900.0	17	702.6	17	Chandgad	17	702.6	26	Chandgad
11	आजरा	..	..	..	..	24.0	1	669.0	20	269.0	17	Chandgad	17	702.6	26	Chandgad
12	चान्दगढ	..	..	..	..	..	2	769.8	17	702.6	17	Chandgad	17	702.6	26	Chandgad
XV. औरंगाबाद जिल्हा—																
1	औरंगाबाद (वे)	..	..	..	..	..	..	142.3	6	81.1	4	Aurangabad (O)	4	81.1	4	Aurangabad (O)
2	गुलदाबाद	..	..	..	..	..	..	176.8	13	134.0	10	Khuldabad	10	134.0	10	Khuldabad
3	पंजापूर	..	..	..	..	..	..	139.8	8	59.2	3	Vaijapur	3	59.2	3	Vaijapur
4	मंगगांव	..	..	..	..	..	..	143.6	8	159.8	10	Soegaon	10	159.8	10	Soegaon
5	चिखलटणा	..	..	..	..	..	..	156.3	9	102.0	7	Chikhalthana	7	102.0	7	Chikhalthana
6	सिलोड	..	..	..	..	..	..	143.9	7	143.7	9	Silod	9	143.7	9	Silod
7	मंगापूर	..	..	..	..	..	..	119.5	8	77.5	4	Gangapur	4	77.5	4	Gangapur
8	कन्नड	..	..	..	..	..	..	47.2	6	132.9	8	Kannad	8	132.9	8	Kannad
9	पांढण	..	..	..	..	..	..	85.2	5	76.2	4	Paithan	4	76.2	4	Paithan
XVI. जालना जिल्हा—																
1	जालना	..	..	..	..	..	..	190.4	9	112.0	6	Jalna	6	112.0	6	Jalna
2	जालनाबाद	..	..	10.3	1	..	..	110.0	10	175.8	12	Jafferabad	12	175.8	12	Jafferabad
3	भोकरदन	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Bhokardan	..	..	..	Bhokardan
4	अंबड	..	..	..	..	..	..	115.6	9	147.4	4	Ambad	4	147.4	4	Ambad
5	परतुर	..	..	31.2	2	..	..	133.8	11	237.4	11	Partur	11	237.4	11	Partur
XVII. परभणी जिल्हा—																
1	परभणी (वे)	15.8	1	21.9	3	..	..	139.4	11	176.2	9	Parbhani (O)	9	176.2	9	Parbhani (O)
2	कळमनुरी	17.6	1	7.6	1	..	..	113.4	12	266.2	11	Kalamnuri	11	266.2	11	Kalamnuri
3	हिंगोली	..	..	..	..	..	..	155.2	9	292.0	12	Hingoli	12	292.0	12	Hingoli
4	जिंदूर	..	..	39.7	3	..	..	125.4	11	239.9	9	Jintur	9	239.9	9	Jintur
5	पापरी	..	..	..	..	..	..	217.7	8	178.6	9	Pathri	9	178.6	9	Pathri
6	मिर्झपुर कंय	6.5	1	12.4	2	..	..	85.0	11	276.1	11	Siddheshwar Camp	11	276.1	11	Siddheshwar Camp
7	गंगोड	21.0	1	..	..	..	..	133.0	8	129.0	6	Gangakhed	6	129.0	6	Gangakhed
8	बनमय	..	..	..	..	..	..	58.4	8	325.3	9	Basmath	9	325.3	9	Basmath
XVIII. बीड जिल्हा—																
1	चौसाळा	..	..	..	..	..	..	184.0	9	156.0	4	Chowsala	4	156.0	4	Chowsala
2	कैज	18.0	1	19.0	2	..	..	137.9	9	90.9	7	Kaj	7	90.9	7	Kaj
3	बीड (वे)	..	..	8.2	1	..	..	198.8	9	103.0	5	Beed (O)	5	103.0	5	Beed (O)
4	मोमिनाबाद	..	..	..	..	..	..	148.0	7	130.4	5	Mominabad	5	130.4	5	Mominabad
5	गेवराई	..	..	5.0	1	..	..	95.1	5	113.5	7	Gevrai	7	113.5	7	Gevrai
6	पाटीशा	..	..	..	..	..	..	152.4	10	85.6	4	Patoda	4	85.6	4	Patoda
7	मान्जगाव	..	..	5.5	1	..	..	124.4	10	176.5	7	Manjegaon	7	176.5	7	Manjegaon
8	रोटी	..	..	..	..	..	..	274.0	9	46.0	1	Roti	1	46.0	1	Roti
9	अष्टी	..	..	..	..	..	..	295.3	13	49.8	3	Asthi	3	49.8	3	Asthi

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
XIX. Nanded District.																
1	मोकर	28.0	1	56.0	4	5.3	1	..	..	26.0	1	98.0	8	254.8	9	Bhokar
2	हदगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	31.0	4	51.0	8	146.0	10	Hadgaon
3	नोदिह (बे)	26.6	1	..	..	..	..	..	..	11.0	1	116.8	7	207.8	8	Nanded (O)
4	मुवेड	30.0	1	6.8	1	..	..	..	..	42.0	1	96.3	9	138.6	8	Mukhed
5	बिस्नोली	35.0	1	59.0	3	..	..	29.6	2	41.0	2	201.9	13	346.5	12	Billoli
6	किनवट	28.0	1	14.0	1	13.0	2	..	..	..	..	105.0	9	527.0	13	Kinwat
7	कांधार	31.4	2	48.6	4	..	..	..	..	16.0	1	116.3	11	145.5	8	Kandhar
8	देगलूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	136.0	13	160.5	9	Degloor
9	नोदिह (त)	16.0	1	51.5	4	9.0	1	..	..	..	..	84.0	5	168.3	7	Nanded (T)
XX. Osmanabad District.																
1	उस्मानाबाद (बे)	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad (O)
2	उस्मानाबाद (त)	24.2	1	..	..	..	..	..	..	..	..	113.8	8	34.0	4	Osmanabad (T)
3	परांडा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	140.4	9	21.4	2	Paranda
4	काळंब	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	50.0	5	56.0	6	Kalam
5	भूम	..	..	3.0	1	..	..	..	..	..	..	75.5	7	122.4	4	Bhoorn
6	तुलजापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	168.2	9	19.8	3	Tuljapur
7	उमरगा	27.0	1	14.0	1	..	..	17.0	1	29.0	1	53.9	8	16.6	3	Omerga
XXI. Latur District.																
1	लातूर	21.0	1	16.4	1	..	..	0.4	1	3.0	1	73.4	4	71.2	7	Latur
2	औसा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	93.4	13	43.6	6	Ausa
3	भास्करपूर	29.4	2	32.0	3	..	..	..	..	..	..	169.4	11	96.2	7	Ahmedpur
4	उदनीर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	110.3	10	65.2	8	Udgir
5	निलंगा	21.0	1	..	..	4.0	1	..	..	..	..	28.0	4	38.8	4	Nilanga
XXII. Buldana District.																
1	बुलढाणा (बे)	..	..	39.2	2	..	..	..	..	..	..	67.0	7	161.2	8	Buldana (O)
2	मलकापूर	..	..	29.0	3	..	..	..	..	..	..	119.1	6	142.1	11	Malkapur
3	मेहेकर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	357.0	9	307.0	7	Mehekar
4	तंदुरा	..	..	68.4	3	..	..	..	..	..	..	51.5	6	125.9	9	Nandura
5	दोनीगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	141.5	13	180.0	9	Donerion
6	जळगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	176.0	7	99.0	7	Jalgaon
7	खामगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	34.9	4	11.6	3	Khangaon
8	शेगाव	..	..	17.2	2	..	..	..	..	..	..	104.8	7	258.8	10	Shegaon
9	चिक्की	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	185.0	8	147.0	8	Chikali
10	देऊगावराजा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	140.0	8	211.0	11	Deulgaonraja
11	धामगाव	..	..	28.8	4	..	..	..	..	..	..	167.4	10	138.4	13	Dhamangaon

XXX. गवर्णरिली विल्ला—

XXX. गवर्णरिली विल्ला—	XXX. Gachhrol District.
1 सिरोंचा (ब.)	17 Sironcha (O.)
2 सिरोंचा (न.)	17 Sironcha (T.)
3 नारकोरी	13 Armore
4 गवर्णरिली	14 Gadchiroli
5 कुन्जवरी	18 Kunghori
6 खानोरा	17 Dhanora
7 नहरी	10 Aberi
8 भासोर्ग	18 Chamorshi
9 कुर्खेडा	15 Kurkheda
56.2	11 560.4
47.7	11 560.1
22.0	12 367.2
20.3	12 894.8
34.2	11 874.1
3.3	12 514.0
23.0	12 710.6
..	12 673.2
29.1	10 424.7
2	1 200.4
2	1 199.0
1	.. 316.0
1	.. 433.2
1	.. 370.9
1	.. 379.6
1	.. 198.0
..	.. 279.0
1	.. 414.1
3	9.8
2	8.0
1	..
3	..
3	..
3	..
1	..
1	..
..	..
1	..
4	5.4

त-तहसील. T—Tahsil. वे-वेळबाळा. O—Observatory.

टीप :- (१) स्तंभ (२१) मधील आकडे हे प्रत्येक केंद्राचे सरासरी किंवा संस्तधारण पातळाचे आहेत. (२) N. A. म्हणजे माहिती उपलब्ध नाही.

Note :— (1) Figures shown in col. (31) are of average of normal rainfall at each centre. (2) N. A. means information is not available.

बाधक :- कृषि संजालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :— Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

अध्यात्मिक Serial No.	क्षेत्र	ऑगस्ट August		सप्टेंबर September		ऑक्टोबर October		नोव्हेंबर November		डिसेंबर December		एकूण Total for 1986		एकूण Total for 1985		सर्वसाधारण प्राप्त Normal Rainfall	Centre
		पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days				
(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(2)
I. गृ. बॉम्बे जिल्हा—																	
I. Gr. Bombay District.																	
1	कुलाबा (ब.)	426.0	15	66.2	6	0.2	1	26.5	1	2.8	1	1,253.8	56	2,423.7	68	1,805	Colaba (O)
2	अंधेरी (ब.)	261.0	14	38.0	5	..	..	7.0	1	..	..	672.2	46	1,782.0	48	N. A.	Andheri (T)
3	बोरिवली (ब.)	661.0	25	51.8	7	..	..	10.6	1	32.8	2	1,640.6	69	N. A.	N. A.	..	Borivali (T)
4	सातारा (ब.)	467.1	15	38.5	6	..	..	12.6	2	2.8	1	1,357.3	56	2,506.5	75	2,812	Santacruz (O)
II. ठाणे जिल्हा—																	
II. Thane District.																	
1	ठाणे	471.9	21	80.1	4	6.0	1	12.7	1	7.4	1	1,726.7	64	1,722.6	72	2,478	Thane
2	कल्याण	617.0	21	34.0	3	10.0	1	135.0	2	..	..	2,132.0	69	1,886.2	78	2,355	Kalyan
3	मुंबई	576.0	16	73.0	6	12.0	1	..	..	..	..	1,724.0	60	1,052.3	57	2,534	Mumbai
4	भिवंदी	474.0	20	56.0	4	..	..	58.0	2	..	..	1,769.0	66	2,062.3	64	2,578	Bhivandi
5	बसई	613.7	29	18.0	6	..	..	..	..	..	..	1,644.9	71	1,865.0	71	1,912	Bassein
6	वाडा	465.0	27	84.0	7	2.0	1	6.0	..	..	..	1,795.2	77	3,194.0	93	2,535	Wada
7	शहापूर	872.5	24	37.0	6	..	..	..	..	..	..	1,991.9	69	1,770.2	77	2,589	Shahapur
8	हवेली	271.3	16	9.6	1	..	..	6.9	1	34.1	2	973.9	57	1,693.1	70	1,759	Dahanu
9	पालघर	216.0	24	20.0	3	..	..	..	..	..	..	1,007.0	64	1,524.0	68	1,731	Palghar
10	जवहार	560.0	29	37.0	7	..	..	16.8	2	28.6	2	2,301.8	86	2,147.0	79	3,597	Jawhar
11	मोखाडा	553.5	21	30.1	5	..	..	27.1	2	..	..	1,918.9	69	2,351.0	86	2,467	Mokhada
12	डहानू (ब.)	270.3	16	9.6	1	..	..	6.9	1	34.1	2	971.4	43	1,693.2	72	1,909	Dahanu (O)
13	उल्हासनगर	648.0	24	51.0	3	..	..	9.0	1	..	..	2,247.0	67	2,168.0	75	..	Ulhasnagar
14	तालासरी	365.0	25	32.0	4	..	..	..	..	..	..	2,108.3	63	1,756.0	79	..	Talasari
III. रायगड जिल्हा—																	
III. Raigad District.																	
1	अलिबाग	376.1	19	191.4	9	..	..	11.4	1	..	..	1,227.4	57	2,205.6	71	1,960	Alibag
2	पनवेल	611.0	26	56.4	10	..	..	26.6	2	..	..	2,001.1	83	2,871.6	88	2,741	Panvel
3	खालापूर	935.0	28	69.0	10	4.0	1	..	..	26.0	2	2,659.0	92	2,755.5	89	3,812	Khaldapur
4	माथेरान	1,270.0	28	22.0	9	12.0	1	..	..	..	..	3,784.3	87	4,239.0	102	5,168	Matheran
5	उरण	628.0	25	33.0	4	..	..	..	..	..	..	1,607.0	73	2,300.0	77	2,072	Uran
6	भिरा (ब.)	578.0	14	141.0	7	..	..	..	..	..	..	1,908.0	44	3,651.0	105	N. A.	Bhira (O)

7	वेण	83.1	24	56.6	9	...	...	32.0	2	...	...	2,266.8	82	2,712.1	83	2,806	Pen
8	महाड	818.0	27	113.0	15	...	...	38.0	2	...	...	2,578.0	89	3,093.0	104	3,190	Mahad
9	माणगाव	870.1	31	87.0	12	...	...	91.0	3	...	...	2,684.8	93	3,567.1	96	3,088	Mangaon
10	रोहा	748.0	27	64.0	9	...	...	47.0	3	...	...	2,270.0	88	2,718.0	82	3,118	Roha
11	पोलादपूर	980.0	27	72.0	14	...	...	71.0	3	...	...	2,935.0	93	3,556.0	103	4,032	Poladpur
12	मुसंड	396.2	24	17.0	6	...	...	44.0	2	3.0	...	1,319.5	71	2,260.0	52	2,784	Murud
13	श्रीवर्धन	638.4	27	61.2	10	...	...	61.2	3	...	...	1,692.8	87	3,046.2	82	3,255	Shrivardhan
14	म्हसाळा	916.3	20	97.1	2	...	...	41.0	1	...	...	2,276.4	65	3,316.0	98	3,756	Mhasala
15	कांजत	770.4	27	69.0	7	7.4	1	...	...	...	...	2,669.5	84	3,066.9	90	3,279	Karjat
16	सुधागडपाली	979.0	30	127.0	3	26.0	1	35.0	3	...	...	3,540.0	88	2,927.0	100	4,152	Sudhagad-Pali

IV. रत्नागिरी जिल्हा—

IV. Ratnagiri District

	रत्नागिरी (त.)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...</
--	----------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-------

V. सिंधुदुर्ग जिल्हा—

V. Sindhudurg District

1	सिंधुदुर्ग	533.0	22	32.0	8	19.0	1	85.0	7	...	...	1,992.0	88	N.A.	...	...	Sindhudurg
2	मालवण	389.8	16	33.6	2	16.0	1	36.2	2	...	...	1,222.6	47	2,418.8.	69	2,761	Malwan
3	देवगड	352.9	18	52.0	7	...	...	...	...	...	...	1,180.0	66	3,149.0	78	2,246	Deogad
4	काणकवली	777.0	26	128.0	12	19.0	2	67.0	6	...	...	2,539.0	93	3,573.0	110	3,616	Kankavali
5	मावंतवाडी	606.7	23	150.1	8	52.0	4	108.0	8	...	...	2,102.4	88	N.A.	...	3,758	Sawaniwadi
6	कुडाळ	810.0	20	112.0	9	89.1	3	100.0	5	...	...	2,792.1	77	N.A.	...	3,082	Kudal

VI. नाशिक जिल्हा—

VI. Nashik District

1	नाशिक (वे.)	..																698	Nashik (O)
2	निफाड	72.6	7	81.0	4	..	..	..	..	34.0	2	362.7	26	375.0	27	549	Nipad		
3	नाशिक (त.)	123.8	16	44.8	3	..	..	..	..	105.0	2	509.6	43	406.6	34	..	Nashik (T)		
4	येवले	50.0	13	79.0	9	..	..	28.0	1	..	..	329.0	42	326.0	22	555	Yecole		
5	सोमनाथा	40.0	4	41.0	5	..	..	..	..	30.0	1	225.0	16	N.A.	N.A.	485	Somnath		
6	चंद्र	42.7	10	120.3	8	..	..	..	..	..	..	329.9	43	468.8	47	645	Chandur		
7	कोळेगावमाल	22.5	5	72.4	3	..	..	25.2	2	26.5	1	328.0	20	N.A.	N.A.	497	Kolegaonmal		
8	नांदगाव	167.0	11	74.0	4	27.0	1	..	..	..	..	393.0	25	290.0	24	585	Nadgaon		

त—तहसील, T—Talasil

वे.—वेधशाला, O—Observatory

तबला क्रमांक/TABLE No. 2.3 (3.3)- contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(2)
VI. नासिक जिल्हा— चांद्र.																	
VI. Nashik District— contd.																	
9	मालगाव	..	165.2	9	44.1	3	..	..	..	36.2	3	339.8	22	442.7	33	..	Malegaon
10	दिंदोरी	..	76.8	13	30.0	4	55.0	1	..	40.1	2	340.3	36	542.6	35	753	Dindori
11	सुरगणा	..	829.0	26	42.0	7	..	..	..	27.0	2	1,729.0	73	1,506.0	62	1,862	Surgana
12	पेठ	..	430.9	26	55.4	9	..	0.5	1	..	..	1,372.7	77	1,600.4	78	2,352	Peth
13	बोल्यान	..	43.0	4	72.0	3	..	..	..	11.0	1	331.0	19	893.0	22	686	Bolhan
14	कळवण	..	95.0	12	81.0	2	6.0	1	..	..	..	430.7	33	N.A.	N.A.	692	Kalwan
15	सदाणा	..	43.0	11	77.0	4	..	..	..	..	..	320.0	29	N.A.	N.A.	477	Satana
16	बोसर (बे.)	..	55.5	8	42.2	4	..	..	..	36.7	2	314.7	52	863.8	28	633	Ozar (O)
17	हगतपुरे	..	824.6	30	98.2	13	7.2	1	45.2	..	..	2,458.0	95	2,517.4	86	..	Igatpuri
18	सिन्नर	..	67.9	12	84.8	5	..	9.4	1	9.4	3	339.6	37	321.2	21	..	Sinnar
VII. धुळे जिल्हा—																	
VII. Dhule District																	
1	धुळे (न.)	..	154.5	9	12.5	2	..	10.0	1	..	..	390.9	28	N.A.	N.A.	609	Dhule (T)
2	सांकी	..	55.7	8	67.8	3	12.4	1	9.0	10.4	1	288.9	23	N.A.	N.A.	493	Sakri
3	पिळनेर	..	82.5	10	74.1	3	4.0	..	..	61.0	1	364.1	29	307.9	21	586	Pimpalner
4	नंदुरवार (न.)	..	147.5	12	5.7	1	..	..	..	..	..	551.5	35	389.2	31	643	Nandurbar (T)
5	नवापूर	..	237.1	18	9.3	2	..	..	..	16.6	1	624.1	49	808.3	42	1,097	Nawapur
6	तळोदा	..	117.4	11	6.2	1	29.1	1	..	..	..	415.2	37	485.1	32	790	Taloda
7	बहादा	..	79.5	4	..	..	53.0	1	..	..	..	411.0	25	352.0	25	659	Shahada
8	जिपूर	..	92.0	5	40.0	6	10.0	1	..	..	..	349.0	32	873.0	33	616	Shirpur
9	सिंदबेडा	..	61.3	6	67.5	4	..	..	..	..	..	250.3	21	272.6	16	573	Sindkheda
10	अक्कलकुवा	..	118.0	15	25.7	2	7.4	..	..	..	..	542.2	42	666.0	41	1,179	Akkalkuwa
11	विसरवाही	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Visarwadi
12	घडगाव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Dhadgaon
VIII. जालगाव जिल्हा—																	
VIII. Jalgaon District																	
1	जळगाव (बे.)	..	164.1	8	47.0	3	..	..	..	..	..	589.1	36	459.4	29	787	Jalgaon (O)
2	चाळीसगाव	..	332.0	8	100.0	4	3.0	1	24.0	51.0	2	715.0	28	613.0	29	712	Chalisgaon
3	पाचोरा	..	327.5	8	10.1	1	..	..	..	28.1	3	529.3	24	436.4	37	793	Pachora
4	महगाव	..	226.2	12	..	..	..	..	..	44.2	2	521.6	33	541.7	38	720	Bhadgaon
5	एरंडोल	..	182.0	10	51.0	3	..	..	..	15.0	3	535.0	31	409.5	27	701	Erandol
6	चोपडा	..	222.0	9	19.0	3	..	19.0	1	11.0	1	617.2	41	640.0	29	732	Chopda
7	अमळनेर	..	162.4	7	31.8	4	..	6.2	1	8.4	1	388.9	32	555.8	29	675	Amalner
8	पारोळा	..	237.5	14	27.0	5	..	..	..	..	..	437.0	38	635.4	35	687	Parola
9	जामनेर	..	194.8	12	23.1	2	..	3.1	1	..	..	553.7	40	557.5	26	802	Jamner
10	भुसावळ	..	258.0	8	77.0	4	..	..	..	..	..	807.0	43	627.5	29	788	Bhusawal

XIV. कोल्हापूर जिल्हा—

XIV. कोल्हापूर जिल्हा—																	
XIV. Kolhapur District																	
1	कोल्हापूर (वे)	202-6	12	48-2	5	43-0	2	49-7	3	4-6	1	768-2	56	802-5	60	1,070	Kolhapur (O)
2	हातकण्ठले	158-5	11	256-5	10	9-4	2	47-7	3	..	..	860-8	55	769-1	51	734	Hatkanangle
3	भिरौळ	73-0	11	163-0	6	15-0	2	24-0	4	..	..	441-0	45	494-6	37	585	Shirai
4	सगनबावडा	1,703-0	27	333-0	17	67-0	5	74-0	5	..	..	4,437-0	105	5,631-1	115	6,212	Gaganbavda
5	साहूवाडी	363-0	28	48-0	8	35-0	3	59-0	4	..	..	1,418-0	90	1,475-6	85	1,961	Shahuwadi
6	गारोटी	335-0	17	65-0	6	64-0	3	86-0	5	..	..	1,240-0	66	1,248-0	75	1,542	Gargoti
7	पन्हाळा	264-6	14	33-9	4	28-6	3	88-6	5	..	..	1,082-0	69	N. A.	N. A.	865	Panhala
8	सागल	200-0	18	194-0	7	35-5	4	53-0	5	..	..	687-0	55	796-0	53	952	Kagal
9	गडहिंगलज	176-0	19	146-0	8	33-0	4	71-0	5	12-0	1	819-0	69	805-0	54	965	Gadhinglaj
10	राधानगरी	1,041-0	22	48-0	6	3-0	1	66-0	4	..	..	2,921-0	72	3,160-0	98	3,818	Radhanagari
11	आजरा	45-7	18	104-0	7	44-0	3	63-0	4	..	..	1,259-7	71	1,693-0	102	2,250	Ajara
12	चांदगड	694-3	24	532-6	10	49-6	6	60-6	7	..	..	2,846-1	92	2,287-5	105	2,696	Chandgad

XV. औरंगाबाद जिल्हा—

XV. औरंगाबाद जिल्हा—																	
		XV. Aurangabad District.															
1	औरंगाबाद (वे)	118.9	6	85.2	3	..	..	..	27.0	2	454.5	21	N.A.	N.A.	726	Aurangabad (O)	
2	सुलबाबाद	309.6	12	122.0	5	..	..	..	25.4	2	767.8	42	588.5	39	962	Khuldabad	
3	वैजपूर	32.0	3	55.4	4	..	..	35.8	1	..	324.6	19	263.1	20	542	Vaijapur	
4	सोमनाथ	324.1	11	32.1	2	..	..	..	..	..	670.2	32	449.4	26	860	Soggaon	
5	चिखलठाना	127.7	6	38.3	4	13.1	1	8.0	1	30.1	2	478.9	31	575.9	33	692	Chikhalthana
6	सिल्लोड	175.2	6	82.9	4	..	..	..	..	..	545.7	26	390.2	24	768	Silod	
7	गंगापूर	54.2	4	125.0	6	..	..	..	69.0	3	445.2	25	409.7	22	682	Gangapur	
8	कन्नड	202.9	13	21.4	1	..	..	13.0	1	..	417.4	29	251.6	21	805	Kannad	
9	पाठण	8.8	2	241.0	9	..	..	..	28.8	2	440.0	22	N.A.	N.A.	..	Paithan	

XVI. जालना जिल्हा—

XVI. जालना जिल्हा—										XVI. Jalna District									
1	जालना	..	124-4	8	72-2	6	..	..	..	..	..	499-0	29	578-2	38	688	Jalna		
2	आफगाबाद	..	194-8	8	18-8	1	..	..	11-4	1	..	534-3	34	548-7	33	818	Jafferabad		
3	भोकरदन	..	..	..	..	..	..	..	उपलब्ध नाही/N.A.	..	..	..	..	287-0	25	708	Bhokardan		
4	बबड	..	79-0	7	144-4	7	..	..	..	..	..	486-4	27	619-7	24	769	Ambad		
5	परतुर	..	105-0	5	104-9	5	..	..	..	..	..	616-0	34	N.A.	N.A.	784	Partur		

XVII. परभणी जिल्हा—

XVII. परभणी जिल्हा—																
XVII. Parbhani District.																
District.																
Parbhani (O)																
Kalamnuri																
Hingoli																
Jiatur																
Pathri																
Siddheshwar camp																
Gangakhed																
Basmath																
1	परभणी (वे)	139-4	9	110-3	7	..	..	10-8	1	40-8	2	662-1	44	754-2	43	854
2	काळमनुरी	192-4	11	111-6	6	..	..	30-0	1	..	..	763-8	45	615-5	38	1,023
3	हिंगोली	216-6	11	101-4	4	9-2	1	50-2	1	..	..	824-6	38	758-1	40	788
4	जिजुर	85-5	8	73-5	6	3-0	2	52-0	2	14-0	2	639-0	43	764-6	40	N.A.
5	पाथरी	60-0	6	89-2	5	139-5	4	..	..	..	..	729-0	35	750-0	36	850
6	सिद्धेश्वर कॅम्प	116-1	8	73-0	5	2-8	1	4-4	1	18-8	2	630-7	44	659-6	39	994
7	गंगावेड	171-0	10	86-0	7	..	..	..	..	..	..	540-0	32	456-5	33	N.A.
8	बसमथ	320-1	10	162-9	6	..	..	6-1	1	..	..	875-1	34	547-9	22	..

XVIII. बीड जिल्हा—

XVIII. बीड जिल्हा—														XVIII. Beed District			
1	बीसाळा	..	65-0	3	176-0	6	..	25-0	1	32-0	2	641-0	26	N.A.	..	652	Chowsala
2	कैज	..	53-9	4	62-4	5	5-0	17-0	1	76-0	3	480-1	33	N.A.	..	N.A.	Katij
3	बीड (वे)	..	69-8	4	207-0	7	..	11-4	1	48-0	3	661-6	31	482-1	32	786	Beed(O)

XXIII. अकोला जिल्हा—															
XXIII. Akola District.															
4	नंदुरा	..	956.0	7	9.0	2	..	..	..	..	1,210.8	27	N.A.	757	Nandura
5	होनाबाब	..	147.0	8	45.0	3	..	..	..	..	513.5	33	N.A.	904	Donegaon
6	जळगाव	..	177.0	9	27.0	2	..	..	..	..	181.0	25	N.A.	755	Jalgaon
7	सामनाथ	..	28.9	3	39.2	1	..	..	..	..	115.4	11	557.0	765	Khangaon
8	शेगाव	..	405.0	10	44.0	2	..	..	..	..	348.4	31	691.0	789	Shegaon
9	चिक्ली	..	213.0	10	..	..	..	..	..	..	549.0	26	625.0	808	Chikali
10	देवडावांगडा	..	256.0	6	17.0	3	..	..	..	..	624.0	28	N.A.	..	Deolgaonraja
11	धामणगाव	..	138.8	8	18.2	1	..	..	..	..	524.2	39	325.2	904	Dhangaon
XXIII. Akola District.															
1	अकोला (वे)	..	221.4	8	3.4	1	..	..	..	..	879.2	31	749.8	810	Akola (O)
2	बाळपुर	..	309.3	7	45.7	2	..	..	..	..	746.6	30	481.2	773	Balapur
3	आकोट	..	193.1	12	31.9	3	..	..	..	..	715.9	4	N.A.	794	Akot
4	बासिम	..	355.9	9	27.2	3	..	..	..	..	1,159.5	40	996.0	927	Washim
5	मंगळपूर	..	184.6	8	49.0	2	..	..	..	..	177.6	28	690.8	861	Mangulpur
6	मुंताजपूर	..	366.0	7	16.0	1	..	..	..	..	1,081.0	35	741.0	819	Murtizapur
7	अकोला विमानतळ	..	178.3	8	20.3	4	4.9	1	..	..	687.2	33	609.0	N. A.	Akola Aerodrome
8	तेहारा	..	355.7	11	25.0	1	..	..	..	..	19.3	27	422.1	N. A.	Telhara
9	पातूर	..	465.0	8	49.0	2	..	..	..	..	1,262.6	33	1,060.0	N. A.	Patur
10	रिस्तोड	..	120.0	9	46.2	2	..	..	..	..	487.4	34	607.0	..	Risod
11	कारजा	..	252.5	6	20.0	2	6.0	1	37.0	..	756.0	33	815.2	..	Karanja
12	मानोरा	..	219.2	8	62.8	4	5.4	2	14.3	..	856.7	39	860.0	..	Manora

XXIV. समराज्यतो बिल्हा—

१	अमरावती (वे)	..	२३४.६	९		३५.४	३	१२.०	२		३१.६	१	७६.०	३	७८५.४	४४	N.A.	८७६	Amravati (O)
२	बडनरा	..	३०५.३	११		१४.०	१	..	..	४२.०	१	..	..	..	%०१.१	३८	N.A.	८४८	Badnera
३	मोर्शी	..	१८४.६	११		६३.२	३	..	..	..	..	..	..	..	५७४.२	३५	N.A.	८४९	Morshi
४	चांदूर रेल्वे	..	२८७.०	९		१९.८	३	३-६	१		६७.०	१	५८-०	२	७२८.४	३६	N.A.	८५१	Chandur Railway
५	खोलारपूर	..	..	..		..	..	..	..	..	..	..	..	..	२,१७९.६	२१	N.A.	८१६	Kholapur
६	अचलपूर	..	४१३.६	१४		३८.२	३	१४.६	१		..	..	..	..	१,०१६.०	४३	N.A.	८३२	Achalpur
७	दर्यापुर	..	२११.८	१०		७२.४	३	..	..	..	..	..	..	..	७२३.५	४१	N.A.	७८८	Daryapur
८	अजनांबा	..	१०२.४	१०		..	..	१०.४	१		..	..	..	..	३९८.०	३८	३०	७८८	Anjangaon
९	चांदूर बाजार	..	३२२.५	११		१५.५	२	१४.५	२		..	..	..	..	७३१.३	३९	N.A.	८३२	Chandur Bazar
१०	चिक्कालडा	..	७२०.६	२०		१२.४	१	..	..	..	..	..	..	..	१,७७५.५	५७	N.A.	७०८	Chikhalda
११	धार्नी	..	२२२.३	१३		१६.४	४	..	..	..	..	..	..	..	९८५.१	४६	१,१८८.०	१३४	Dharni

XXXV. वनतभाळ णिस्हा—

[illegible]

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4 (—)

पावसाची कक्षा व कालावधी
Spread and range of Rainfall

1986

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पावसाचा कालावधी/Spread of Rainfall		पावसाची कक्षा/Range of Rainfall		Districts
		पाऊस सुरू होण्याचा दिनांक Date of onset of Mansoon	पाऊस बंद होण्याचा दिनांक Date of closure of Mansoon	वर्षातील कमाल पाऊस Maximum (Total) rainfall in a year	वर्षातील किमान पाऊस Minimum (Total) rainfall in a year	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	बुलढाणा			1,640.6	672.2	Greater Bombay
2	ठाणे			2,301.8	971.1	Thane
3	रायगड			3,784.3	1,227.4	Raigad
4	रत्नागिरी			3,043.0	1,334.0	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग			2,792.1	1,183.0	Sindhudurg
6	नाशिक			2,458.0	225.0	Nashik
7	धुळे			624.1	250.3	Dhule
8	जळगाव			807.0	388.9	Jalgaon
9	अहमदनगर			868.1	33.4	Ahmednagar
10	पुणे			3,593.0	232.5	Pune
11	सातारा			5,099.0	165.4	Satara
12	सांगली			744.0	291.0	Sangli
13	सोलापूर			672.0	318.7	Solapur
14	कोल्हापूर	17th June 1986	9th October 1986	4,437.0	441.0	Kolhapur
15	औरंगाबाद			767.8	324.6	Aurangabad
16	जालना			616.0	486.4	Jalna
17	परभणी			875.1	540.0	Parbhani
18	बीड			661.6	450.0	Beed
19	नांदेड			1,218.2	495.9	Nanded
20	उस्मानाबाद			706.2	264.3	Osmanabad
21	लातूर			538.4	268.4	Latur
22	बुलढाणा			1,210.8	448.6	Buldhana
23	अकोला			1,262.6	477.6	Akola
24	अमरावती			1,775.5	279.6	Amravati
25	यवतमाळ			1,252.6	540.0	Yavatmal
26	वर्धा			1,478.0	873.2	Wardha
27	नागपूर			2,078.6	903.6	Nagpur
28	भंडारा			1,936.6	1,418.2	Bhandara
29	चंद्रपूर			1,784.7	874.2	Chandrapur
30	गडचिरोली			2,623.0	1,216.6	Gadchiroli

आधार — कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source. - Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra. Pune.

3. जीवनविषयक माहिती

३.१ महाराष्ट्र राज्यातील जन्म दर, मृत्यु दर, बालमृत्यु दर, प्रमुख कारणानुसार मृत्युंची संख्या वगैरे माहिती पुढील तक्त्यात दिली आहे.

३.२ या विभागात दिलेल्या माहितीसाठी खालीलप्रमाणे याख्यांचा वापर करण्यात आला होता :—

$$(१) \text{ दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे जन्म दर} = \frac{ज}{न} \times १०००$$

$$(२) \text{ दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे मृत्यु दर} = \frac{म}{न} \times १०००$$

ज्यांत ज = दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील लोकसंख्येत झालेल्या जिवंत जन्मांची संख्या.

म = दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील लोकसंख्येत झालेल्या मृत्युंची संख्या.

न = त्याच क्षेत्राची मध्यावधि वर्षाची अंदाजित लोकसंख्या.

दिलेल्या भौगोलिक विभागातील
एक वर्षावरील बालकांच्या
मृत्युंची संख्या.

$$(३) \text{ बालमृत्यु दर} = \frac{\text{दिलेल्या भौगोलिक विभागातील एक वर्षावरील बालकांच्या मृत्युंची संख्या.}}{\text{त्याच क्षेत्रातील लोकसंख्येमागे जिवंत जन्मलेल्या बालकांची संख्या.}} \times १०००$$

बालमृत्यु दर हा सामाजिक आरोग्याचा एक उत्तम निर्देशांक आहे.

३.३ ग्रामीण विभागात जीवनविषयक आकडेवारी महसूल खात्याकडून गोळा करण्यात येते तर नागरी भागात ते महानगरपालिका व नगरपालिकांचे सांख्यिकीय कार्य आहे.

तक्ता क्र. ३.१ ते ३.३ मध्ये जन्मदर व मृत्युदर यासंबंधीची माहिती देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र. ३.४ मध्ये प्रमुख कारणानुसार नोंद केलेल्या मृत्युंची संख्या दिली आहे.

तक्ता क्र. ३.५ मध्ये लिंग व वयोगटानुसार नोंद केलेले मृत्यु दिले आहेत.

तक्ता क्र. ३.६ मध्ये नोंद केलेले बालमृत्यु दर व माताविषयक मृत्युदर दिले आहेत.

VITAL STATISTICS

3.1 The following tables give data on birth rate, death rate, infant mortality rate, number of deaths according to principal causes in Maharashtra.

3.2 While presenting tables in this section the following definitions were adopted :—

1. Birth rate per thousand estimated

$$\text{population} = \frac{B}{N} \times 1000$$

2. Death rate per thousand estimated

$$\text{population} = \frac{D}{N} \times 1000$$

Where, B = No. of live births which occurred among the population of the given geographical area during the year under reference, D = No. of deaths which occurred among the population of given geographical area during the year under reference and N = estimated Mid-year population.

No. of deaths under
one year of age which
occurred in the given
geographical Area

$$3. \text{ Infant Mortality rate} = \frac{\text{No. of live births which occurred among the population in the same geographical area.}}{\text{No. of live births which occurred among the population in the same geographical area.}} \times 1000$$

Infant mortality rate is a good indicator of social health.

3.3 The data on vital statistics was collected through revenue agency in rural area and for urban area, it is a statutory function of Municipalities and Municipal Corporations.

Table 3.1 to 3.3 give the information regarding birth rates and death rates.

Table 3.4 gives number of registered death by principal causes.

Table 3.5 gives number of registered deaths by age and sex.

Table 3.6 gives registered infant mortality rate and registered maternal mortality rate.

3. जीवनविवरणक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3-1 (—)

ग्रामीण व नागरी भागातील नोंद झालेले जन्म दर व मृत्यू दर
Registered Birth and Death Rates by Rural and Urban area

		नोंद झालेल्या जन्माचे दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे प्रमाण			नोंद झालेल्या मृत्यूचे दर हजार अंदाजित लोकसंख्ये मागे प्रमाण			
		Registered Birth rate per 1000 estimated Population			Registered Death rate per 1000 estimated Population			
अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष/Year	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
	1970	..	26.3	31.3	28.1	11.2	9.4	10.3
	1975	..	21.4	27.9	24.0	8.7	8.6	8.7
	1980	..	17.7	28.4	21.7	5.4	7.4	6.7
	1984	..	16.4	26.9	20.5	55.4	6.9	6.0
	1985	..	16.5	27.2	20.7	5.6	7.2	6.2
	1986	..	18.6	27.7	22.2	5.6	6.8	6.1

जिल्हे		Districts							
1	बृहन्मुंबई	..	..	22.4	22.4	..	7.6	7.6	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	16.6	21.0	19.4	6.1	3.2	Thane
3	रायगड	..	..	11.9	43.5	17.0	4.9	6.6	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	19.6	62.6	23.3	6.5	8.7	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	15.2	65.8	19.4	7.1	10.0	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	20.6	29.2	23.9	6.6	6.1	Nashik
7	धुळे	..	..	22.3	27.7	23.4	7.4	6.3	Dhule
8	जळगाव	..	..	24.5	37.0	27.8	7.7	6.0	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	26.2	51.4	29.8	5.6	9.1	Ahmednagar
10	पुणे	..	..	18.0	25.4	21.9	4.9	7.3	Pune
11	सातारा	..	..	19.4	51.7	23.8	5.5	8.3	Satara
12	सांगली	..	..	18.9	34.6	22.5	4.8	9.7	Sangli
13	सोलापूर	..	..	23.6	36.9	27.8	5.9	8.0	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	17.0	35.3	21.8	4.9	8.0	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	16.1	36.0	21.5	5.1	7.1	Aurangabad
16	जालना	..	..	18.4	22.9	19.6	5.2	2.9	Jalna
17	परभणी	..	..	13.9	23.0	15.8	4.0	4.6	Parbhani
18	बीड	..	..	14.5	34.2	18.2	4.3	6.1	Beed
19	नांदेड	..	..	16.0	29.8	18.9	4.9	5.6	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	19.6	21.8	20.0	5.4	3.6	Osmanabad
21	लातूर	..	..	16.2	38.7	20.2	4.2	3.3	Latur
22	बुलढाणा	..	..	23.8	41.6	27.2	6.6	7.3	Buldhana
23	अकोला	..	..	13.0	39.5	20.0	4.2	7.0	Akola
24	अमरावती	..	..	17.0	49.8	24.6	5.2	7.8	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	14.8	36.2	18.4	4.7	8.3	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	18.4	30.3	21.6	6.2	6.2	Wardha
27	नागपूर	..	..	13.2	23.4	19.3	4.7	6.3	Nagpur
28	भंडारा	..	..	20.7	31.6	22.4	7.4	8.9	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	13.7	37.8	17.3	4.9	7.8	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	21.2	0.5	18.8	7.0	0.1	Gadchiroli

टीप.—जन्मदर व मृत्युदर यांची माहिती लिगानुसार उपलब्ध नाही.

Note.—Sex-wise Birth and Death rates are not available.

आधार.—आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Health, Government of Maharashtra, Pune.

3 जावनवयक माहल/VITAL STATISTICS

तबला कर्मांक/TABLE No. 3.2 (—)

लिंग व लिंग प्रमाणका प्रकारानुसार नोंद केलेल्या जन्मांची संख्या

No. of Registered Births classified by sex & sex Ratio of Births

अनुक्रमांक Sr. No.	वर्ष/ Year	नोंद झालेले एकूण जन्म Total No. of Regis- tered Births	नोंद केलेले जन्म/Registered Births				नगर/Urban		जन्मांचे स्त्री पुरुष प्रमाण Sex Ratio at Birth १०० स्त्रीयांमार्गे पुरुषांची संख्या (Male per 100 females)		
			ग्रामीण/Rural		एकूण Total		पुरुष Male		एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban
			पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
जिल्हे											
1 बुध्दपूर	..	10,86,199	3,34,596	3,09,097	6,43,693	2,30,066	2,12,440	4,42,504	1.08	1.08	1.08
2 ठाणे	..	10,75,507	3,00,910	2,73,896	5,74,806	2,65,519	2,35,182	5,00,701	1.10	1.13	1.11
3 रायगड	..	12,50,643	3,38,548	2,97,981	6,36,529	3,19,692	2,94,422	6,14,114	1.14	1.09	1.11
4 रत्नागिरी	..	13,48,569	3,50,059	3,02,786	6,52,845	3,65,070	3,30,654	6,95,724	1.16	1.10	1.13
5 सिंधुदुर्ग	..	14,81,605	4,05,308	3,49,608	7,54,916	3,82,004	3,44,685	7,26,689	1.16	1.11	1.13
Districts											
6 नाशिक	..	77,362	22,078	19,241	41,319	18,866	17,177	36,043	1.15	1.10	1.12
7 धुळे	..	51,049	20,617	17,698	38,315	6,893	5,841	12,734	1.16	1.18	1.17
8 अहमदनगर	..	78,918	27,726	23,790	51,516	14,736	12,666	27,402	1.17	1.16	1.16
9 पुणे	..	85,389	35,686	28,927	64,613	11,036	9,740	20,776	1.23	1.13	1.21
10 सातारा	..	97,920	20,378	17,289	37,667	31,333	28,920	60,253	1.18	1.08	1.12
11 सांगली	..	50,027	18,944	16,236	35,180	7,867	6,980	14,847	1.17	1.13	1.15
12 सोलापूर	..	44,273	15,577	13,070	28,647	8,269	7,357	15,626	1.19	1.12	1.17
13 कोल्हापूर	..	74,473	23,724	19,724	43,448	16,279	14,746	34,025	1.20	1.10	1.16
14 औरंगाबाद	..	58,217	17,849	15,404	33,253	13,270	11,694	24,964	1.16	1.13	1.15
15 जालना	..	36,466	10,912	8,930	19,842	8,850	7,774	16,624	1.22	1.14	1.18
16 परभणी	..	20,063	7,554	6,357	13,911	3,138	3,014	6,152	1.19	1.04	1.14
17 बीड	..	27,016	10,147	8,637	18,784	4,304	3,928	8,232	1.17	1.10	1.15
18 नांदेड	..	25,395	8,827	7,637	16,464	4,746	4,185	8,931	1.16	1.13	1.15
19 उस्मानाबाद	..	34,212	12,143	10,716	22,859	5,947	5,406	11,353	1.13	1.10	1.12
20 अहमदनगर	..	21,232	9,381	7,878	17,259	2,206	1,767	3,973	1.19	1.25	1.20

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
21	लातूर	27,026	9,731	8,205	17,936	4,876	4,214	9,090	1.19	1.16	1.18
22	बुलढाना	43,754	16,510	14,404	30,914	6,776	6,064	12,840	1.14	1.12	1.14
23	अकोला	38,710	9,949	8,644	18,593	10,708	9,409	20,117	1.15	1.14	1.14
24	अमरावती	46,690	11,636	10,315	21,951	13,555	11,184	24,739	1.13	1.21	1.17
25	यवतमाळ	32,821	11,694	10,346	22,040	5,795	4,986	10,781	1.13	1.16	1.14
26	वर्धा	20,159	6,521	6,012	12,533	4,060	3,566	7,626	1.08	1.14	1.10
27	नागपूर	54,550	7,938	7,100	15,038	20,717	18,795	39,512	1.12	1.10	1.11
28	भंडारा	40,531	16,533	15,336	31,869	4,567	4,095	8,662	1.08	1.12	1.09
29	चंद्रपूर	24,979	8,789	7,987	16,776	4,329	3,874	8,203	1.10	1.12	1.11
30	गडचिरोली	11,870	5,949	25,440	11,389	264	217	481	1.09	1.22	1.10
	महाराष्ट्र राज्य	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..

बाधकः—राष्ट्रीय संवत्सालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
 Source:—Directorate of Health, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविवेक माहिती, VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.3 (—)

ग्रामीण व नागरी भागातील लिंगानुसार नोंद केलेले मृत्यु
No. of Registered Deaths classified by sex in Rural & Urban Area

अनुक्रमांक Sr. No.	वर्ष/ Year	नोंद केलेले एकूण मृत्यु/ Total No. of Registered Deaths	नोंद केलेले मृत्यु/Number of Registered Deaths							
			ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban				
			पुरुष/ Male	स्त्री/ Female	एकूण/ Total	पुरुष/ Male	स्त्री/ Female	एकूण/ Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)		
	1970	.. ..	3,97,793	1,37,510	1,27,130	2,64,640	75,961	57,192	1,33,153	
	1975	.. ..	3,88,346	1,25,192	1,09,173	2,34,365	91,306	62,675	1,53,981	
	1980	.. ..	3,87,863	1,24,582	1,04,260	2,28,842	95,267	63,754	1,59,021	
	1985	.. ..	4,02,723	1,20,895	1,00,062	2,20,957	1,09,597	73,169	1,82,766	
	1986	.. ..	4,06,242	1,25,195	1,02,173	2,27,368	1,07,526	71,348	1,78,874	
जिल्हे										Districts
1	बृहन्मुंबई	.. ..	72,307	..	..	..	43,241	29,066	72,307	Greater Bombay
2	ठाणे	.. ..	16,244	4,911	3,436	8,347	4,766	3,131	7,897	Thane
3	रायगड	.. ..	7,692	3,543	2,569	6,112	990	590	1,580	Raigad
4	रत्नागिरी	.. ..	9,149	4,700	3,447	8,147	620	382	1,002	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	.. ..	5,702	2,825	2,240	5,065	380	257	637	Sindhudurg
6	नाशिक	.. ..	20,676	7,183	5,947	13,130	4,331	3,215	7,546	Nashik
7	धुळे	.. ..	15,658	6,859	5,906	12,765	1,663	1,230	2,893	Dhule
8	जळगाव	.. ..	20,727	8,706	7,543	16,249	2,698	1,780	4,478	Jalgaon
9	अहमदनगर	.. ..	17,424	7,607	6,157	13,764	2,226	1,434	3,660	Ahmednagar
10	पुणे	.. ..	27,584	5,641	4,587	10,228	10,194	7,162	17,356	Pune
11	सातारा	.. ..	12,285	5,521	4,393	9,914	1,425	946	2,371	Satara
12	सांगली	.. ..	11,627	4,034	3,229	7,263	2,789	1,575	4,364	Sangli
13	सोलापूर	.. ..	17,541	5,808	5,013	10,821	3,974	2,746	6,720	Solapur
14	कोल्हापूर	.. ..	15,216	5,431	4,151	9,582	3,479	2,155	5,634	Kolhapur
15	औरंगाबाद	.. ..	39,574	3,497	2,780	6,277	2,128	1,169	3,297	Aurangabad
16	जालना	.. ..	4,734	2,139	1,811	3,950	459	325	784	Jalna
17	परभणी	.. ..	7,048	2,949	2,463	5,412	983	653	1,636	Parbhani
18	बीड	.. ..	6,410	2,687	2,136	4,823	1,000	587	1,587	Beed
19	नांदेड	.. ..	9,173	3,806	3,222	7,028	1,366	779	2,145	Nanded
20	उस्मानाबाद	.. ..	5,374	2,578	2,137	4,715	391	268	659	Osmanabad
21	लातूर	.. ..	5,425	2,546	2,106	4,652	508	265	773	Latur
22	बुलढाणा	.. ..	10,791	4,486	4,051	8,537	1,360	894	2,254	Buldhana
23	अकोला	.. ..	9,631	3,367	2,705	6,072	2,117	1,442	3,559	Akola
24	अमरावती	.. ..	11,436	3,741	2,976	6,717	2,878	1,841	4,719	Amravati
25	यवतमाळ	.. ..	9,481	3,785	3,216	7,001	1,461	1,019	2,480	Yavatmal
26	वर्धा	.. ..	5,790	2,336	1,893	4,229	870	691	1,561	Wardha
27	नागपूर	.. ..	16,076	3,007	2,363	5,370	6,647	4,059	10,706	Nagpur
28	भंडारा	.. ..	13,846	6,090	5,304	11,394	1,455	997	2,452	Bhandara
29	चंद्रपूर	.. ..	7,762	3,372	2,699	6,071	1,038	653	1,691	Chandrapur
30	गडचिरोली	.. ..	3,859	2,040	1,693	3,733	89	37	126	Gadchiroli

आधार:-आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :-Directorate of Health, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविवेक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.4 (—)

प्रमुख कारणांनुसार नोंद केलेल्या मृत्यूंची संख्या
Number of Registered Deaths by Principal Causes

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	प्रमुख कारणे/Principal Causes									(2)
		चटकी Cholera	देवी Smallpox	प्लेग Plague	ताप Fever	अमांश व अतिसार Dysentary & Diarrhoea	श्वासनाचे रोग Respi- ratory disease	इजा Injuries	इतर कारणे Other Causes	इतर सर्व एकूण कारणे All Causes (Total)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
	1970	267	70	..	71,648	18,097	58,069	13,557	2,36,085	3,97,793	
	1975	256	..	..	51,493	14,431	62,041	16,547	2,43,578	3,88,346	
	1980	78	..	..	31,965	10,622	56,772	18,547	2,69,879	3,87,863	
	1985	109	..	..	23,321	9,502	52,488	19,506	2,98,797	4,03,723	
	1986	23	..	..	16,539	7,090	51,070	21,381	3,10,139	4,06,242	
<hr/>											
	जिल्हे										Districts
1	बृहन्मंबई ..	..	..	..	66	3,183	19,966	6,079	43,013	72,307	Greater Bombay
2	ठाणे ..	..	..	..	493	191	1,841	1,131	12,588	16,244	Thane
3	रायगड ..	1	..	..	272	70	361	356	6,632	7,692	Raigad
4	रत्नागिरी ..	..	..	..	417	90	701	261	7,680	9,149	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	1	..	..	264	34	781	195	4,427	5,702	Sindhudurg
6	नाशिक ..	3	..	..	942	272	1,681	692	17,086	20,676	Nashik
7	धुळे ..	..	..	..	1,247	230	1,689	561	11,931	15,658	Dhule
8	जळगांव ..	8	..	..	1,814	177	2,240	585	15,903	20,727	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	..	..	..	468	154	1,649	923	14,230	17,424	Ahmednagar
10	पुणे ..	2	..	..	278	618	1,951	1,821	22,914	27,584	Pune
11	सातारा ..	1	..	..	289	143	1,087	694	10,071	12,285	Satara
12	सांगली ..	..	..	..	313	113	1,213	409	9,579	11,627	Sangli
13	सोलापूर ..	..	..	..	442	141	1,855	597	14,506	17,541	Solapur
14	कोल्हापूर ..	1	..	..	385	186	2,254	544	11,846	15,216	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	2	..	..	170	59	664	281	8,398	9,574	Aurangabad
16	जालना ..	..	..	..	106	15	325	160	4,128	4,734	Jalna
17	परभणी ..	..	..	..	261	24	461	245	6,057	7,048	Parbhani
18	बीड ..	..	..	..	201	38	397	240	5,534	6,410	Beed
19	नांदेड ..	..	..	..	330	29	848	303	7,663	9,173	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	..	..	..	88	22	219	272	4,773	5,374	Osmanabad
21	लातूर ..	..	..	..	105	45	372	263	4,640	5,425	Latur
22	बुलढाणा ..	..	..	..	941	211	1,211	356	8,072	10,791	Buldhana
23	अकोला ..	..	..	..	405	150	879	583	7,614	9,631	Akola
24	अमरावती ..	1	..	..	679	342	1,276	701	8,437	11,436	Amravati
25	यवतमाळ ..	1	..	..	1,303	146	846	450	6,735	9,481	Yavatmal
26	वर्धा ..	1	..	..	495	72	1,511	447	3,264	5,790	Wardha
27	नागपूर ..	..	..	..	794	102	474	1,315	13,391	16,076	Nagpur
28	भंडारा ..	1	..	..	1,317	54	1,289	423	10,762	13,846	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	..	..	..	963	113	788	376	5,522	7,762	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	..	..	..	691	66	241	118	2,743	3,859	Gadchiroli

माधार—आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :—Directorate of Health, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवन विषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तबला क्रमांक/TABLE No 3.5 (—)

लिंगानुसार व वयोगटानुसार नोंद केलेले मृत्यु
Number of Registered Deaths by age and sex

अनुक्रमांक Sr. No.	वर्ष Year			ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total		
				पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्री Female	एकूण Total
(1)	(2)			(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1970	..	..	..	1,37,510	1,27,130	2,64,640	75,961	57,192	1,33,153	2,13,471	1,84,322	3,97,793
1975	..	..	..	1,25,192	1,09,173	2,34,365	91,306	62,675	1,53,981	2,16,498	1,71,848	3,88,346
1980	..	..	..	1,24,582	1,04,260	2,28,842	95,267	63,754	1,59,021	2,19,849	1,68,014	3,87,863
1985	..	..	..	1,20,895	1,00,062	2,20,957	1,09,597	73,169	1,82,766	2,30,492	1,73,231	4,03,723
1986	..	..	..	1,25,195	1,02,173	2,27,368	1,07,526	71,348	1,78,874	2,32,721	1,73,521	4,06,242
वय गट (वर्ष) • Age Group (Years)												
१ वर्षांखालील Below 1	..	..	..	15,237	12,934	28,171	14,873	11,775	26,648	30,110	24,709	54,819
1 to 4	..	..	..	5,897	7,123	13,020	5,144	5,111	10,255	11,041	12,234	23,275
5 to 9	..	..	..	3,863	3,777	7,640	3,149	2,719	5,868	7,012	6,496	13,508
10 to 14	..	..	..	3,824	4,205	8,029	5,406	5,549	10,955	9,230	9,754	18,984
15 to 24	..	..	..	4,767	4,313	9,080	8,260	5,425	13,685	13,027	9,738	22,765
25 to 29	..	..	..	6,688	4,384	11,072	10,292	4,209	14,501	16,980	8,593	25,573
30 to 34	..	..	..	10,006	5,756	15,762	13,201	5,140	18,341	23,207	10,896	34,103
35 to 44	..	..	..	16,123	10,412	26,535	15,938	6,883	22,821	32,061	17,295	49,356
45 to 54	..	..	..	12,143	8,840	20,983	7,617	4,165	11,782	19,760	13,005	32,765
55 to 64	..	..	..	45,406	39,502	84,908	21,968	19,256	41,224	67,374	58,758	1,26,132
65 to 69	..	..	..	1,241	927	2,168	1,678	1,116	2,794	2,919	2,043	4,962
70 and above वय न समितलेले/ Age not Stated	..	..	..									

साधार.-आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source :—Directorate of Health, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविवयक माहिती/VITAL STATISTICS

संख्या क्रमांक/TABLE No. 3.6 (—)

नोंद केलेले बालमृत्यु दर व माताविवयक मृत्यु दर
Registered Infant Mortality Rate and Registered Maternal Mortality Rate

अनुक्र.मांक	वर्ष	नोंद केलेले बालमृत्यु दर Registered Infant Mortality Rate			नोंद केलेले माताविषयक मृत्यु दर Registered Maternal Mortality Rate			
Sr. No.	Year	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
1970	.. ..	78	58	70	3.7	1.1	2.7	
1975	.. ..	61	55	58	2.8	1.2	2.1	
1980	.. ..	42	44	43	2.1	1.5	1.8	
1985	.. ..	41	39	40	1.8	1.4	1.6	
1986	.. ..	37	37	37	1.7	1.5	1.6	
जिल्हे		Districts						
1 दहशुंबई	.. ..	..	59	59	..	0.6	0.6	Greater Bombay
2 ठाणे	.. ..	51	19	29	2.1	0.5	1.0	Thane
3 रायगड	.. ..	59	16	41	1.2	0.6	1.0	Raigad
4 रत्नागिरी	.. ..	23	10	20	0.9	1.3	1.0	Ratnagiri
5 सिंधुदुर्ग	.. ..	35	23	31	1.0	0.7	0.9	Sindhudurg
6 नाशिक	.. ..	44	35	39	1.4	0.6	1.0	Nashik
7 धुळे	.. ..	52	19	44	2.4	4.0	2.8	Dhule
8 जळगांव	.. ..	50	7	35	1.6	1.6	1.6	Jalgaon
9 अहमदनगर	.. ..	30	28	29	0.9	1.8	1.1	Ahmednagar
10 पुणे	.. ..	25	43	36	0.7	0.4	0.5	Pune
11 सातारा	.. ..	22	23	22	1.7	2.0	1.8	Satara
12 सांगली	.. ..	17	40	25	2.0	2.7	2.2	Sangli
13 सोलापूर	.. ..	25	30	27	1.7	2.7	2.1	Solapur
14 कोल्हापूर	.. ..	24	43	32	1.2	1.6	1.4	Kolhapur
15 औरंगाबाद	.. ..	32	29	30	1.7	1.9	1.8	Aurangabad
16 जालना	.. ..	30	18	27	2.2	3.1	2.5	Jalna
17 परभणी	.. ..	53	22	44	2.0	4.6	2.8	Parbhani
18 बीड	.. ..	51	18	39	2.3	6.4	3.7	Beed
19 नांदेड	.. ..	28	22	26	2.1	4.3	2.9	Nanded
20 उस्मानाबाद	.. ..	53	11	45	1.7	2.0	1.7	Osmanabad
21 लातूर	.. ..	49	9	36	1.8	2.9	2.2	Latur
22 बुलढाणा	.. ..	37	22	33	1.8	4.0	2.4	Buldhana
23 अकोला	.. ..	28	29	28	1.7	0.9	1.3	Akola
24 अमरावती	.. ..	27	27	27	1.3	2.2	1.8	Amravati
25 यवतमाळ	.. ..	37	39	38	1.7	2.4	1.9	Yavatmal
26 वर्धा	.. ..	41	21	33	1.1	1.4	1.2	Wardha
27 नागपूर	.. ..	56	25	34	1.7	1.2	1.4	Nagpur
28 भंडारा	.. ..	52	43	50	2.5	6.5	3.4	Bhandara
29 चंद्रपूर	.. ..	49	24	40	2.7	6.0	3.8	Chandrapur
30 गडचिरोली	.. ..	54	8	52	3.8	..	3.6	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		..	..	..	..	..	..	..

आधार.—आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Health, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनविषयक माहिती / VITAL STATISTICS

तक्ता क्र. / TABLE No. 3.7 (15.1)

महाराष्ट्र राज्यातील जीवनविषयक महत्वाचे दर
Important vital rates in respect of Maharashtra State †

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	1986 (3)	Item (4)
1	जन्म समयी स्त्री पुरुष प्रमाण	113	Sex Ratio at Birth
2	मृत्यु समयी स्त्री पुरुष प्रमाण	134	Sex Ratio at death
3	जीवनविषयक निर्देशांक	365	Vital index
4	प्रमुख कारणांमुळे झालेल्या मृत्यूंचे दरलाख लोकसंख्येमागे प्रमाण—	..	Death rate per lakh population by principal causes—
4.1	पटकी	•	Cholera
4.2	देखी	Nil	Small-pox
4.3	प्लेग	Nil	Plague
4.4	ताप	17	Fevers
4.5	श्वसनाचे रोग	51	Respiratory diseases
4.6	अमांश व अतिसार	7	Dysentery and diarrhoea
4.7	दुखापती	21	Injuries
4.8	इतर सर्व कारणे	310	All other causes

* ०.००१ पेक्षा कमी / Less than 0.001.

† माहिती नोंद केलेल्या आकडेवारीवर आधारित आहे.

† Data is based on registration records.

$$\text{टीप- १) जन्मसमयी स्त्री पुरुष प्रमाण} = \frac{\text{जिवंत जन्मलेले मुलगे}}{\text{जिवंत जन्मलेल्या मुली}} \times १००$$

$$२) \text{ मृत्युसमयी स्त्री पुरुष प्रमाण} = \frac{\text{मृत पुरुष}}{\text{मृत स्त्रिया}} \times १००$$

$$३) \text{ जीवनविषयक निर्देशांक} = \frac{\text{एकूण जिवंत जन्म}}{\text{एकूण मृत्यु}} \times १००$$

$$\text{Notes.—(1) Sex Ratio at birth} = \frac{\text{Male live births}}{\text{Female live births}} \times 100$$

$$(2) \text{ Sex Ratio at death} = \frac{\text{Male deaths}}{\text{Female deaths}} \times 100$$

$$(3) \text{ Vital index} = \frac{\text{Total live births}}{\text{Total deaths}} \times 100$$

आधार.—आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Health, Government of Maharashtra, Pune.

3. जीवनाविवेक माहिती / VITAL STATISTICS

तबला क्र. / TABLE No. 3.8 (15.2)

जन्म दर, मृत्यू दर व बाल मृत्यू दर

Birth Rate, Death Rate and Infant Mortality Rate

1986

(Per 1000 Popu.)

क्र. नं. Sr. No. (1)	जिल्हे (2)	जन्म दर Birth Rate			मृत्यू दर Death Rate			बालमृत्यू दर Infant Mortality			District (2)
		ग्रामीण Rural (3)	नगरी Urban (4)	एकूण Total (5)	ग्रामीण Rural (6)	नगरी Urban (7)	एकूण Total (8)	ग्रामीण Rural (9)	नगरी Urban (10)	एकूण Total (11)	
1	वृहस्पती	..	22.4	22.4	..	7.6	7.6	..	59	59	Greater Bombay
2	टाणे ..	16.6	21.0	19.4	6.1	3.2	4.2	51	19	29	Thane
3	रायगड ..	11.9	43.5	17.0	4.9	6.6	5.2	59	16	41	Raigad
4	रत्नागिरी ..	19.6	62.6	23.3	6.5	8.7	6.7	23	10	20	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	15.2	65.8	19.4	7.1	10.0	7.3	35	23	31	Sindhudurg
6	नाशिक ..	20.6	29.2	23.9	6.6	6.1	6.4	44	35	39	Nashik
7	धुळे ..	22.3	27.7	23.4	7.4	6.3	7.2	52	19	44	Dhule
8	जळगाव ..	24.5	37.0	27.8	7.7	6.0	7.3	50	7	35	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	26.2	51.4	29.8	5.6	9.1	6.1	30	28	29	Ahmednagar
10	पुणे ..	18.0	25.4	21.9	4.9	7.3	6.1	25	43	36	Pune
11	सातारा ..	19.4	51.7	23.8	5.5	8.3	5.8	22	23	22	Satara
12	सांगली ..	18.9	34.6	22.5	4.8	9.7	5.9	17	40	25	Sangli
13	सोलापूर ..	23.6	36.9	27.8	5.9	8.0	6.5	25	30	27	Solapur
14	कोल्हापूर ..	17.0	35.3	21.8	4.9	8.0	5.7	24	43	32	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	16.1	36.0	21.5	5.1	7.1	5.6	32	29	30	Aurangabad
16	जालना ..	18.4	22.9	19.6	5.2	2.9	4.6	30	18	27	Jalna
17	परभणी ..	13.9	23.0	15.8	4.0	4.6	4.1	53	22	44	Parbhani
18	बीड ..	14.5	34.2	18.2	4.3	6.1	4.6	51	18	39	Beed
19	नांदेड ..	16.0	29.8	18.9	4.9	5.6	5.1	28	22	26	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	19.6	21.8	20.0	5.4	3.6	5.1	53	11	45	Osmanabad
21	लातूर ..	16.2	38.7	20.2	4.2	3.3	4.1	49	9	36	Latur
22	बुलढाणा ..	23.8	41.6	27.2	6.6	7.3	6.7	37	22	33	Buldhana
23	अकोला ..	13.0	39.5	20.0	4.2	7.0	5.0	28	29	28	Akola
24	अमरावती ..	17.0	40.8	24.6	5.2	7.8	6.0	27	27	27	Amravati
25	यवतमाळ ..	14.8	36.2	18.4	4.7	8.3	5.3	37	39	38	Yavatmal
26	वर्धा ..	18.4	30.3	21.6	6.2	6.2	6.2	41	21	33	Wardha
27	नागपूर ..	13.2	23.4	19.3	4.7	6.3	5.7	56	25	34	Nagpur
28	भंडारा ..	20.7	31.6	22.4	7.4	8.9	7.6	52	43	50	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	13.7	37.8	17.3	4.9	7.8	5.4	49	24	40	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	21.2	10.5	18.8	7.0	0.1	6.1	54	8	52	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		18.6	27.7	22.2	5.6	6.8	6.1	37	37	37	Maharashtra State

Notes. -The rates are low due to under registration of Births and Deaths.

Source. -Directorate of Health, Government of Maharashtra, Pune.

टीप :-नोंद केली जन्म व मृत्यू कमी असल्याने जन्म व मृत्यू दर कमी आहेत.

आधार :-आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

3. जीवनविवेक साहिति / VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3-9 (15-3)

प्रमुख कारणांनुसार मृत्यूंची जिल्ह्यावार संख्या/Number of deaths by principal causes in districts of Maharashtra
(1986)

क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	विषमज्वर Typhoid			मेसल्स Measles			हिवताप Malaria			मोतज्वर Influenza			इतर ताप Other fevers			जिल्हा (2)
		ग्रामीण Rural		एकूण Total	ग्रामीण Rural		एकूण Total	ग्रामीण Rural		एकूण Total	ग्रामीण Rural		एकूण Total				
		(3)	(4)		(5)	(6)		(7)	(8)		(9)	(10)		(11)	(12)	(13)	
1 मुहाम्बई	..	..	23	23	..	43	43	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2 ठाणे	..	..	4	11	24	2	26	..	..	..	..	1	1	245	188	433	Thane
3 रायगड	..	..	1	3	17	2	19	..	..	..	..	..	..	225	13	238	Raigad
4 रत्नागिरी	..	..	2	3	14	..	14	..	..	..	..	..	..	379	4	383	Ratnagiri
5 सिंधुदूर्ग	..	..	7	10	5	..	5	..	..	..	..	..	..	229	4	233	Sindhudurg
6 नाशिक	..	..	8	18	8	43	51	..	..	..	..	..	..	577	283	860	Nashik
7 धुळे	..	..	18	23	18	1	19	..	..	..	..	..	..	1,158	39	1,197	Dhule
8 जळगाव	..	..	19	27	20	5	25	..	..	..	..	..	..	1,635	114	1,749	Jalgaon
9 अहमदनगर	..	..	27	31	11	..	11	..	..	..	..	..	..	389	6	395	Ahmednagar
10 पुणे	..	..	4	5	14	10	24	..	1	1	..	..	..	128	24	152	Pune
11 सातारा	..	..	6	6	3	1	4	..	..	..	..	..	..	242	12	254	Satara
12 सांगली	..	..	4	6	6	..	6	..	..	..	..	..	..	243	6	249	Sangli
13 सोलापूर	..	..	16	26	13	4	17	..	..	..	..	..	..	204	155	359	Solapur
14 कोल्हापूर	..	..	6	11	11	8	19	..	..	..	2	1	3	245	47	292	Kolhapur
15 औरंगाबाद	..	..	11	13	9	1	10	..	..	..	..	..	..	120	8	128	Aurangabad
16 जालना	..	..	2	3	5	..	5	..	..	..	..	..	..	80	5	85	Jalna
17 परभणी	..	..	14	20	1	..	1	..	..	..	..	..	..	184	50	234	Parbhani
18 बीड	..	..	13	9	3	..	3	..	..	..	..	..	..	152	6	158	Beed
19 नांदेड	..	..	34	43	4	..	4	..	..	..	..	..	..	214	60	274	Nanded
20 उस्मानाबाद	..	..	4	4	3	..	3	..	..	..	..	..	..	77	3	80	Osmanabad
21 लातूर	..	..	9	9	3	..	3	..	..	..	..	..	..	80	1	81	Latur
22 बुलढाणा	..	..	11	15	6	..	6	..	..	..	..	..	..	690	214	904	Buldhana
23 अकोला	..	..	11	15	3	..	3	..	..	..	..	..	..	331	55	386	Akola
24 अमरावती	..	..	15	20	1	..	1	..	..	..	..	..	..	514	94	608	Amravati
25 यवतमाळ	..	..	46	61	2	..	2	..	..	..	..	..	..	1,165	58	1,223	Yavatmal
26 वर्धा	..	..	29	32	3	1	4	..	..	..	1	..	1	442	12	454	Wardha
27 नागूर	..	..	14	22	..	4	4	..	..	..	..	1	1	492	95	587	Nagpur
28 भंडारा	..	..	66	70	2	1	3	..	..	..	..	..	..	1,163	40	1,203	Bhandara
29 चंद्रपूर	..	..	56	62	2	..	2	..	..	..	1	..	1	854	36	890	Chandrapur
30 गडचिरोली	..	..	4	4	4	..	4	5	..	5	..	..	..	678	..	678	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य	..	..	464	647	215	126	341	5	1	6	5	3	8	13,135	1,632	14,767	Maharashtra State

तत्त्वा क्रमिक/TABLES No. 3-9 (15.3)—*contd.*

अधुना Serial No.	जिल्हा (2)	पुष्प दाह Pneumonia			क्षय Tuberculosis			होण्या शोकला Whooping-cough			चटको Cholera			शारीर Dysentery			जिल्हा (2)
		ग्रामीण Rural		एकूण Total	ग्रामीण Rural		एकूण Total	ग्रामीण Rural		एकूण Total	ग्रामीण Rural		एकूण Total	ग्रामीण Rural		एकूण Total	
		(18)	(19)		(21)	(22)		(23)	(24)		(25)	(26)		(27)	(28)		
1 बृहन्मुंबई	..	..	8,494	8,494	..	7,886	7,886	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2 ठाणे	..	..	27	188	215	308	446	754	1	..	1	..	..	20	21	41	Thane
3 रायगड	..	..	6	27	33	148	54	202	..	..	..	1	..	7	5	12	Raigad
4 रत्नागिरी	..	..	8	19	27	298	64	362	..	..	..	..	..	6	3	9	Ratnagiri
5 सिंधुदुर्ग	..	..	12	35	47	216	27	243	..	..	..	1	..	8	3	11	Sindhudurg
6 नाशिक	..	..	39	82	121	327	275	602	..	..	..	3	..	17	6	23	Nashik
7 फुले	..	..	22	49	71	554	138	692	..	..	..	..	..	13	3	16	Dhule
8 जळगाव	..	..	92	16	108	512	134	646	..	..	..	8	..	9	1	10	Jalgaon
9 अहमदनगर	..	..	37	115	152	429	145	574	..	1	1	..	..	8	1	9	Ahmednagar
10 पुणे	..	..	12	548	560	210	633	843	..	..	..	2	..	1	11	12	Pune
11 सातारा	..	..	42	64	106	284	104	388	..	..	..	1	..	20	2	22	Satara
12 सोलापूर	..	..	15	160	172	331	155	486	..	..	..	..	..	..	4	4	Sangli
13 सोलापूर	..	..	12	154	169	289	408	697	..	1	1	..	..	3	29	32	Solapur
14 कोल्हापूर	..	..	13	153	166	247	332	579	..	..	..	1	1	11	7	18	Kolhapur
15 औरंगाबाद	..	..	27	87	114	114	117	231	..	..	..	2	..	2	6	8	Aurangabad
16 जालना	..	..	3	27	30	103	62	165	1	..	1	..	..	..	2	2	Jalna
17 परभणी	..	..	7	9	16	158	68	226	..	..	..	..	..	..	1	1	Parbhani
18 बीड	..	..	5	13	18	97	56	153	..	..	..	..	..	2	1	3	Beed
19 नांदेड	..	..	12	24	36	279	128	407	..	..	..	..	..	1	1	2	Nanded
20 अहमदनगर	..	..	2	9	11	67	18	85	..	..	..	..	..	2	..	2	Osmanabad
21 लातूर	..	..	8	24	32	130	39	169	..	1	1	..	..	6	1	7	Latur
22 बुलढाणा	..	..	32	56	88	227	203	430	..	..	..	..	..	3	4	7	Buldhana
23 अकोला	..	..	15	27	42	183	242	425	..	..	..	..	..	27	2	29	Akola
24 अमरावती	..	..	26	107	133	175	307	482	..	..	..	1	1	27	9	36	Amravati
25 यवतमाळ	..	..	37	47	84	196	140	336	..	..	..	1	..	..	8	8	Yavatmal
26 वर्धा	..	..	8	20	28	64	45	109	..	..	..	1	1	1	..	1	Wardha
27 नागपूर	..	..	26	321	347	101	560	661	..	..	..	..	..	3	34	37	Nagpur
28 बंधारा	..	..	108	56	164	364	153	517	..	..	..	1	..	8	1	9	Bhandara
29 चंद्रपूर	..	..	29	41	70	196	81	277	..	..	..	..	..	1	..	1	Chandrapur
30 गडचिरोली	..	..	13	1	14	94	3	97	..	..	..	..	..	3	1	4	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य	..	695	10,973	11,668	6,701	13,023	19,724	2	3	5	20	3	23	209	167	376	Maharashtra State

तबला क्रमांक/TABLE No. 3.9 (15.3)—contd.

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा (2)	अतिसार Diarrhoea			गॅस्ट्रो Gastro			हृदय विकार Heart attack			घटसपे Diphtheria			District (2)
		ग्रामीण Rural (33)	नगरी Urban (34)	एकूण Total (35)	ग्रामीण Rural (36)	नगरी Urban (37)	एकूण Total (38)	ग्रामीण Rural (39)	नगरी Urban (40)	एकूण Total (41)	ग्रामीण Rural (42)	नगरी Urban (43)	एकूण Total (44)	
(1)	(2)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(2)
1	बुलढाणा	..	3,183	3,183	..	..	..	..	..	..	..	14	14	Greater Bombay
2	ठाणे	..	88	150	2	79	81	250	919	1,169	..	1	1	Thane
3	रायगड	..	9	58	3	2	5	104	148	252	1	..	1	Raigad
4	रत्नागिरी	..	5	81	3	2	5	276	78	354	1	2	3	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	5	23	3	3	6	298	69	367	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	..	185	249	10	14	24	328	490	818	1	..	1	Nashik
7	धुळे	..	202	214	7	18	25	227	159	386	1	..	1	Dhule
8	जळगाव	..	137	167	13	5	18	314	322	636	6	2	8	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	112	145	15	46	61	375	269	644	3	2	5	Ahmednagar
10	पुणे	..	93	606	5	180	185	308	1,767	2,075	5	6	11	Pune
11	सातारा	..	102	121	6	21	27	451	264	715	1	..	1	Satara
12	सांगली	..	99	109	2	29	31	394	387	781	..	3	3	Sangli
13	सोलापूर	..	45	109	5	74	79	208	416	624	6	7	13	Solapur
14	कोल्हापूर	..	110	168	3	34	37	555	556	1,155	..	2	2	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	83	51	4	50	54	69	564	633	3	1	4	Aurangabad
16	जालना	..	9	13	1	3	4	43	56	99	..	..	..	Jalna
17	परभणी	..	21	23	2	2	4	32	102	134	2	..	2	Parbhani
18	बीड	..	34	35	12	11	23	46	71	117	3	2	5	Beed
19	नांदेड	..	26	27	2	5	7	136	110	246	11	..	11	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	18	20	2	..	2	42	39	81	1	..	1	Osmanabad
21	लातूर	..	25	38	..	4	4	57	56	113	..	..	..	Latur
22	बुलढाणा	..	154	204	42	3	45	115	148	263	6	1	7	Buldhana
23	अकोला	..	116	121	4	17	21	99	352	451	..	..	..	Akola
24	अमरावती	..	203	306	1	18	19	130	178	308	4	..	4	Amravati
25	यवतमाळ	..	106	138	7	13	20	93	118	211	8	1	9	Yavatmal
26	वर्धा	..	62	71	7	10	17	68	124	192	..	..	..	Warbha
27	नागपूर	..	20	65	5	22	27	92	747	839	1	6	7	Nagpur
28	भंडारा	..	38	45	2	25	27	201	143	344	4	1	5	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	85	112	2	17	19	120	194	314	7	..	7	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	62	62	..	..	..	19	7	26	6	..	6	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	2,302	6,714	170	707	877	5,494	8,853	14,347	81	51	132	Maharashtra State

संख्या क्रमांक/TABLE No. 3-9 (15.3)—contd.

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	पोलिओ Polio			कुष्ठरोग Leprosy			कर्करोग Cancer			धनुषीत Tetanus			काबीळ Jaundice			District	
		ग्रामीण Rural		एकूण Total	ग्रामीण Rural		एकूण Total	ग्रामीण Rural		एकूण Total	ग्रामीण Rural		एकूण Total	ग्रामीण Rural		एकूण Total		
		(45)	(46)		(47)	(48)		(49)	(50)		(51)	(52)		(53)	(54)			(55)
(1)	(2)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)	(58)	(59)	(2)	
1	बहुलमई	..	160	160	..	35	35	..	3,174	3,174	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay	
2	ठाणे	..	4	6	13	9	22	147	178	325	17	17	34	83	169	252	Thane	
3	रायगड	..	3	4	4	3	7	47	34	81	8	13	21	35	34	69	Raigad	
4	रत्नागिरी	..	3	5	3	..	3	99	18	117	12	9	21	80	24	104	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	1	..	1	166	16	182	12	2	14	84	16	100	Sindhudurg	
6	नासिक	..	8	15	11	7	18	203	134	337	34	27	61	81	103	184	Nashik	
7	धुळे	..	6	16	15	1	16	162	64	226	16	27	43	45	37	82	Dhule	
8	जळगाव	..	4	13	18	5	23	266	104	370	28	11	39	89	56	145	Jalgaon	
9	अहमदनगर	..	13	22	15	5	20	326	95	421	16	22	38	105	66	171	Ahmednagar	
10	पुणे	..	10	15	9	3	12	226	540	766	16	38	54	60	299	359	Pune	
11	सातारा	..	3	6	15	1	16	304	69	373	21	8	29	140	47	187	Satara	
12	सांगली	..	1	2	15	5	20	333	130	463	17	22	39	56	118	174	Sangli	
13	सोलापूर	..	3	16	23	6	29	216	204	420	28	44	72	87	223	310	Solapur	
14	कोल्हापूर	..	4	8	14	3	17	408	150	558	8	16	24	49	129	178	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	..	6	16	4	..	4	61	84	145	7	28	35	27	60	87	Aurangabad	
16	जालना	..	5	10	3	2	5	45	19	64	16	27	43	11	23	34	Jalna	
17	परभणी	..	5	6	2	..	2	89	44	133	31	21	52	17	17	34	Parbhani	
18	बीड	..	1	2	6	2	8	71	24	95	13	14	27	17	27	44	Beed	
19	नांदेड	..	4	6	16	..	16	91	26	117	53	8	61	45	26	71	Nanded	
20	उस्मानाबाद	..	5	5	20	4	24	64	11	75	9	7	16	22	5	27	Osmanabad	
21	लातूर	..	3	3	10	..	10	57	18	75	24	11	35	23	19	42	Latur	
22	बुलढाणा	..	2	5	15	..	15	155	43	198	15	27	42	35	23	58	Buldhana	
23	अकोला	..	4	4	16	2	18	144	77	221	26	22	48	26	19	45	Akola	
24	अमरावती	..	1	1	11	2	13	166	97	263	23	59	82	32	69	101	Amravati	
25	यवतमाळ	..	3	5	6	4	10	92	62	154	35	40	75	39	40	79	Yavatmal	
26	वर्धा	..	2	3	3	3	6	41	30	71	14	3	17	8	6	14	Wardha	
27	नागपूर	..	7	9	5	2	7	48	324	372	14	66	80	5	138	143	Nagpur	
28	भंडारा	..	6	6	21	1	22	128	42	170	37	29	66	10	31	41	Bhandara	
29	चंद्रपूर	..	1	1	8	..	8	78	27	105	37	26	63	12	36	48	Chandrapur	
30	गडचिरोली	..	..	..	7	..	7	24	2	26	12	1	13	3	2	5	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		..	106	264	370	399	105	414	4,257	5,840	10,097	599	645	1,244	1,326	1,862	3,188	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3-9 (15.3)—*contd.*

		दुष्घातीचा तपनील/Details of injuries															
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	मालक Rabies		आत्महत्या Suicide		आकस्मिक Accidental Burns		डुबणे Drowning		अन्य विषबाधा Other than food poisoning		जिल्हा District					
		ग्रामीण Rural	नगरी Urban	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	ग्रामीण Rural	नगरी Urban
(1)	(2)	(60)	(61)	(62)	(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(69)	(70)	(71)	(72)	(73)	(74)	(2)
1	बहुसुबई	..	64	64	..	3	3	..	..	..	..	291	291	..	1	1	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	8	39	21	60	31	305	336	57	68	125	9	2	11	Thane
3	रायगड	..	6	13	6	5	11	12	38	50	44	14	58	1	3	4	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	2	1	14	20	28	48	58	7	65	1	..	1	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	3	4	10	2	12	9	13	22	54	2	56	2	..	2	Sindhudurg
6	नाशिक	..	13	15	18	8	26	48	159	207	67	20	87	5	1	6	Nashik
7	मुळे	..	3	6	13	4	17	20	215	235	39	6	45	9	3	12	Dhule
8	जळगांव	..	13	16	8	6	14	39	161	200	60	19	79	5	..	5	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	8	16	55	4	59	78	203	281	216	10	226	8	8	16	Ahmednagar
10	पुणे	..	5	21	36	8	44	37	751	788	142	67	209	8	10	18	Pune
11	सातारा	..	3	7	39	14	53	72	70	142	182	11	193	6	9	15	Satara
12	संगली	..	2	15	17	4	27	11	80	91	90	5	95	1	13	14	Sangli
13	सोलापूर	..	13	26	42	10	52	34	79	113	145	16	161	3	6	9	Solapur
14	कोल्हापूर	..	5	15	15	18	33	27	86	113	127	44	171	3	8	11	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	5	8	24	1	25	30	15	45	47	2	49	9	1	10	Aurangabad
16	जालना	..	4	6	12	..	12	22	21	43	31	1	32	5	1	6	Jalna
17	परभणी	..	5	7	14	3	17	17	54	71	31	5	36	3	2	5	Parbhani
18	बीड	..	4	7	16	3	19	16	36	52	36	1	37	7	2	9	Beed
19	नांदेड	..	13	2	36	2	38	24	27	51	54	4	58	8	1	9	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	3	4	32	8	40	13	33	46	46	1	47	2	2	4	Osmanabad
21	लातूर	..	7	8	27	..	27	19	27	46	40	3	43	8	1	9	Latur
22	बुलढाणा	..	14	17	48	6	54	16	68	84	81	8	89	9	2	11	Buldhana
23	अकोला	..	2	2	31	5	36	30	280	310	59	3	62	6	4	10	Akola
24	अमरावती	..	8	33	43	8	51	34	254	288	55	4	59	13	58	71	Amravati
25	यवतमाळ	..	8	10	71	30	101	27	74	101	76	19	95	5	10	15	Yavatmal
26	बार्शी	..	9	10	48	37	85	16	59	75	74	17	91	20	3	23	Wardha
27	नागपूर	..	15	32	18	45	63	36	520	556	91	62	153	3	42	45	Nagpur
28	भंडारा	..	18	24	19	3	22	22	53	75	162	10	172	7	1	8	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	7	15	21	13	34	21	104	125	73	14	87	3	1	4	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	2	2	15	2	17	11	1	12	35	2	37	3	..	3	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		208	227	435	792	274	1,066	792	3,814	4,606	2,372	736	3,008	172	195	367	Maharashtra State

तबला क्रमांक TABLE No. 3-9 (15.3)—contd.

दुखापतीचा तपशील Details of injuries															
अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	वाहतुकीचे अपघात Transport, Traffic Accidents			इतर वर्गीकरण न केलेले अपघात Other Accidents not classified			मृत्युवध Homicide			सर्प दंश Snake bite			District	
		ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total		
															(75)
1	बहुमंडई	..	1,394	1,394	..	4,389	4,389	..	..	..	..	..	1	1	Greater Bombay
2	ठाणे	..	45	36	81	112	278	390	13	2	15	101	7	108	Thane
3	रायगड	..	16	11	27	65	65	130	10	1	11	34	8	42	Raigad
4	रत्नागिरी	..	11	2	13	35	21	56	4	..	4	40	2	42	Ratnagiri
5	सिंधुदूर्ग	..	12	..	12	31	17	48	6	..	6	29	5	34	Sindhudurg
6	नाशिक	..	54	31	85	98	82	180	11	6	17	75	7	82	Nashik
7	धुळे	..	22	10	32	55	62	117	16	4	20	80	1	81	Dhule
8	जळगांव	..	18	56	74	67	72	139	6	5	11	58	5	63	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	47	12	59	109	98	207	12	6	18	46	7	53	Ahmednagar
10	पुणे	..	77	20	97	107	509	616	4	2	6	37	4	41	Pune
11	सातारा	..	118	5	123	80	40	120	7	..	7	40	1	41	Satara
12	सांगली	..	33	1	34	49	53	102	16	1	17	23	4	27	Sangli
13	सोलापूर	..	34	8	42	75	53	128	12	6	18	57	12	69	Solapur
14	कोल्हापूर	..	20	5	25	53	90	143	9	3	12	27	7	34	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	21	4	25	68	24	92	6	..	6	28	1	29	Aurangabad
16	जालना	..	3	..	3	28	12	40	4	..	4	16	2	18	Jalna
17	परभणी	..	7	7	14	50	17	67	7	1	8	23	4	27	Parbhani
18	बीड	..	9	5	14	48	33	81	3	..	3	24	1	25	Beed
19	नांदेड	..	9	13	22	47	26	73	10	3	13	36	3	39	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	5	3	8	65	31	96	4	..	4	22	5	27	Osmanabad
21	लातूर	..	6	2	8	76	12	88	3	..	3	32	6	38	Latur
22	बुलढाणा	..	9	7	16	45	21	66	4	..	4	25	1	26	Buldhana
23	अकोला	..	23	15	38	44	43	87	7	..	7	29	4	33	Akola
24	अमरावती	..	8	8	16	75	77	152	10	1	11	40	13	53	Amravati
25	यवतमाळ	..	12	2	14	49	27	76	6	1	7	35	6	41	Yavatmal
26	वर्धा	..	9	38	47	45	16	61	11	8	19	41	4	45	Wardha
27	नागपूर	..	20	83	103	52	257	309	10	21	31	27	27	54	Nagpur
28	भंडारा	..	20	2	22	48	19	67	15	2	17	33	4	37	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	24	15	39	27	37	64	6	2	8	13	2	15	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	14	1	15	9	1	10	1	..	1	22	..	22	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		..	706	1,796	2,502	1,712	6,482	8,194	233	75	308	1,093	154	1,247	Maharashtra State

तत्पत्र क्रमांक/TABLE NO.3.3 (15.3)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	रानटी जनावरे Wild beasts		एकूण दुखापती Total Injuries		मातेच्या आरोग्यविषयक कारणे Maternal Causes		अपरिमत्ता Pre-maturity		District (2)				
		ग्रामीण Rural (87)	नगरी Urban (88)	एकूण Total (89)	ग्रामीण Rural (90)	नगरी Urban (91)	एकूण Total (92)	ग्रामीण Rural (93)	नगरी Urban (94)		एकूण Total (95)	ग्रामीण Rural (96)	नगरी Urban (97)	एकूण Total (98)
1	बुलढोबई	..	..	..	6079	6079	..	..	..	..	..	132	132	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	5	412	719	1,131	..	..	..	80	221	301	Thane
3	रायगड	..	5	23	206	150	356	..	..	..	31	48	79	Raigad
4	रत्नागिरी	..	5	18	195	66	261	..	..	..	38	29	67	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	3	156	39	195	..	..	..	15	41	56	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	2	378	314	692	..	..	..	111	270	381	Nashik
7	फुले	..	..	2	256	305	561	..	..	..	147	106	253	Dhule
8	जळगांव	..	..	..	261	324	585	..	..	..	227	60	287	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	4	575	348	923	..	..	..	131	244	375	Ahmednagar
10	पुणे	..	1	2	449	1,372	1,821	..	..	..	103	847	950	Pune
11	सातारा	..	..	..	544	150	694	..	..	..	119	122	241	Satara
12	सांगली	..	2	2	246	163	409	..	..	..	96	240	336	Sangli
13	सोलापूर	..	..	5	407	190	597	..	1	1	123	311	434	Solapur
14	कोल्हापूर	..	1	2	282	262	544	..	..	..	82	470	552	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	..	233	48	281	..	..	..	50	208	258	Aurangabad
16	जालना	..	2	2	123	37	160	..	..	..	38	37	75	Jalna
17	परभणी	..	..	..	152	93	245	..	..	..	53	76	129	Parbhani
18	बीड	..	..	..	159	81	240	..	..	..	51	104	155	Beed
19	नांदेड	..	..	..	224	79	303	..	..	..	61	98	159	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	189	83	272	..	..	..	40	8	48	Osmanabad
21	लातूर	..	..	1	212	51	263	..	..	..	37	37	74	Latur
22	बुलढाणा	..	1	6	242	114	356	..	..	..	120	122	242	Buldhana
23	अकोला	..	..	..	229	354	583	..	..	..	59	275	334	Akola
24	अमरावती	..	..	..	278	423	701	..	..	..	83	224	307	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	..	281	169	450	..	..	..	76	77	153	Yavatmal
26	वर्धा	..	1	1	264	183	447	..	..	..	39	21	60	Wardha
27	नागपूर	..	1	1	257	1,058	1,315	..	41	41	36	339	375	Nagpur
28	भंडारा	..	..	3	329	94	423	1	..	1	120	142	262	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	..	188	188	376	..	1	1	48	109	157	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	1	111	7	118	1	..	1	66	..	66	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		66	17	83	7,838	13,543	21,381	2	43	45	2,280	5,018	7,298	Maharashtra State

तत्वा क्रमांक/TABLE NO. 3.3 (15.3)

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा (2)	मेंदूचा ज्वर Meningitis			पक्षाघात Paralysis			दमा Asthma			ज्वर पोषीचे रोग Chronic liver diseases			District (2)
		ग्रामीण Rural (99)	नगरी Urban (100)	एकूण Total (101)	ग्रामीण Rural (102)	नगरी Urban (103)	एकूण Total (104)	ग्रामीण Rural (105)	नगरी Urban (106)	एकूण Total (107)	ग्रामीण Rural (108)	नगरी Urban (109)	एकूण Total (110)	
1	बुलढुंबई	..	..	..	..	..	..	..	3,586	3,586	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	..	22	22	122	92	214	317	554	871	14	4	18	Thane
3	रायगड	..	11	12	53	46	99	105	21	126	3	..	3	Raigad
4	रत्नागिरी	..	16	17	203	37	240	297	15	312	8	1	9	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	14	16	220	49	269	436	55	491	17	..	17	Sindhudurg
6	नाशिक	..	11	12	147	70	217	717	241	958	3	7	10	Nashik
7	धुळे	..	6	8	144	48	192	815	111	926	7	4	11	Dhule
8	जळगाव	..	3	13	107	49	156	1,238	248	1,486	3	3	6	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	27	31	161	59	220	846	76	922	9	5	14	Ahmednagar
10	पुणे	..	96	96	98	206	304	374	174	548	4	23	27	Pune
11	सातारा	..	22	25	190	54	244	558	35	593	19	2	21	Satara
12	सांगली	..	52	52	144	99	243	485	70	555	10	5	15	Sangli
13	सोलापूर	..	40	40	85	159	244	443	545	988	5	12	17	Solapur
14	कोल्हापूर	..	59	60	364	205	569	1,286	223	1,509	29	8	37	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	19	19	46	55	101	259	60	319	..	2	2	Aurangabad
16	जालना	..	13	13	15	18	33	107	22	129	..	..	..	Jalna
17	परभणी	..	6	6	18	20	38	133	86	219	..	..	..	Parbhani
18	बीड	..	18	18	22	33	55	198	28	226	..	3	3	Beed
19	नांदेड	..	9	9	28	31	59	289	126	405	1	..	1	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	1	1	19	12	31	105	18	123	3	..	3	Osmanabad
21	लातूर	..	11	12	31	14	45	136	34	170	..	5	5	Latur
22	बुलढाणा	..	14	16	44	36	80	591	102	693	4	3	7	Buldhana
23	अकोला	..	1	1	50	72	122	311	101	412	3	3	6	Akola
24	अमरावती	..	32	35	56	76	132	478	183	661	6	2	8	Amravati
25	यवतमाळ	..	16	17	33	57	90	292	134	426	1	2	3	Yavatmal
26	वर्धा	..	2	4	38	21	59	287	50	337	3	..	3	Wardha
27	नागपूर	..	165	166	58	198	256	201	302	503	2	8	10	Nagpur
28	भंडारा	..	41	41	481	74	555	556	52	608	9	3	12	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	8	8	135	48	183	356	85	441	..	3	3	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	1	..	48	12	60	120	10	130	2	2	4	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		35	735	770	3,160	1,950	5,110	12,326	7,347	19,673	165	110	275	Maharashtra State

संख्या क्रमांक/TABLE No. 3.3 (15.3)—contd.

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा (2)	अपेंडिसिस् Appendicitis			घाईबिस् Sensility			मधुमेह Diabetes			रक्तमय Anemia			District (2)
		ग्रामीण Rural (111)	नगरी Urban (112)	एकूण Total (113)	ग्रामीण Rural (114)	नगरी Urban (115)	एकूण Total (116)	ग्रामीण Rural (117)	नगरी Urban (118)	एकूण Total (119)	ग्रामीण Rural (120)	नगरी Urban (121)	एकूण Total (122)	
1	बुलढाई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	..	2,082	741	2,823	9	111	120	3	112	115	Thane
3	रायगड	1	..	1	2,387	309	2,696	5	4	9	2	20	22	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	3,287	220	3,507	19	6	25	5	5	10	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1	..	1	1,967	66	2,033	17	9	26	6	16	22	Sindhudurga
6	नाशिक	1	2	3	4,610	1,511	6,121	14	27	41	2	34	36	Nashik
7	धुळे	2	..	2	4,079	743	4,822	9	13	22	3	7	10	Dhule
8	जळगाव	..	1	1	6,055	1,545	7,600	14	23	37	17	6	23	Jalgaon
9	अहमदनगर	4	1	5	5,865	650	6,515	33	25	58	7	44	51	Ahmednagar
10	पुणे	3	..	3	4,618	2,866	7,484	12	221	233	..	192	192	Pune
11	सातारा	2	..	2	3,872	421	4,293	43	15	58	4	19	23	Satara
12	सांगली	7	..	7	3,110	541	3,651	31	66	97	4	37	41	Sangli
13	सोलापूर	7	3	10	4,183	952	5,135	21	45	66	..	104	104	Solapur
14	कोल्हापूर	4	..	4	3,372	952	4,324	32	65	97	26	211	237	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	..	2,155	164	2,319	3	31	34	2	47	49	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	1,172	93	1,265	5	11	16	..	4	4	Jalna
17	परभणी	..	..	..	1,638	160	1,798	2	5	7	1	4	5	Parbhani
18	बीड	..	..	..	1,761	148	1,909	5	9	14	4	7	11	Beed
19	नांदेड	1	..	1	2,151	148	2,299	4	2	6	5	5	10	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	1,644	106	1,750	1	..	1	..	3	3	Osmanabad
21	लातूर	..	1	1	1,624	57	1,681	1	3	4	1	10	11	Latur
22	बुलढाणा	1	..	1	2,204	310	2,514	5	7	12	13	22	35	Buldhana
23	अकोला	2	1	3	1,785	566	2,351	4	4	8	4	37	41	Akola
24	अमरावती	2	2	4	1,467	219	1,686	5	10	15	7	50	57	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	..	1,448	289	1,737	15	17	32	6	22	28	Yavatmal
26	वर्धा	..	1	1	776	429	1,205	..	1	1	4	5	9	Wardha
27	नागपूर	1	1	2	1,265	2,149	3,414	4	171	175	1	128	129	Nagpur
28	भंडारा	..	..	..	3,363	321	3,684	8	9	17	1	28	29	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	..	1,121	129	1,250	30	9	39	18	10	28	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	673	19	692	4	..	4	4	..	4	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		40	13	53	75,734	16,824	92,558	355	919	1,274	150	1,189	1,339	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.3 (15.3)

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा (2)	इतर सर्व कारणे All other causes not classified elsewhere				कारणे न सांगितले Causes not stated		एकूण मूल्य Grand Total			District (2)
		ग्रामीण Rural (123)	नगरी Urban (124)	एकूण Total (125)	ग्रामीण Rural (126)	नगरी Urban (127)	एकूण Total (128)	ग्रामीण Rural (129)	नगरी Urban (130)	एकूण Total (131)	
1	वहलुंबई	..	39,434	39,434	..	..	..	..	72,307	72,307	Greater Bombay
2	ठाणे	..	2,390	6,259	222	617	839	8,347	7,897	16,244	Thane
3	रायगड	..	581	3,000	234	36	270	6,112	1,580	7,692	Raigad
4	रत्नागिरी	..	345	3,115	62	31	93	8,147	1,002	9,149	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	143	1,286	22	21	43	5,065	637	5,702	Sindhudurga
6	नाशिक	..	2,752	7,628	417	759	1,176	13,130	7,546	20,676	Nashik
7	बुलढे	..	869	5,368	331	119	450	12,765	2,893	15,658	Dhule
8	जळगांव	..	1,263	5,809	583	133	716	16,249	4,478	20,727	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	1,063	4,729	578	287	865	13,764	3,660	17,424	Ahmednagar
10	पुणे	..	5,856	9,039	281	903	1,184	10,228	17,356	27,584	Pune
11	सातारा	..	804	3,588	132	108	240	9,914	2,371	12,285	Satara
12	संगली	..	1,758	3,288	85	286	371	7,263	4,364	11,627	Sangli
13	सोलापूर	..	1,763	5,880	256	770	1,026	10,821	6,720	17,541	Solapur
14	कोल्हापूर	..	1,427	3,658	138	231	369	9,582	5,634	15,216	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	884	3,602	307	740	1,047	6,277	3,297	9,574	Aurangabad
16	जालना	..	288	2,232	215	23	238	3,950	784	4,734	Jalna
17	परभणी	..	624	3,193	276	237	513	5,412	1,636	7,048	Parbhani
18	बीड	..	865	2,841	168	50	218	4,823	1,587	6,410	Beed
19	नांदेड	..	1,147	4,186	294	98	392	7,028	2,145	9,173	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	267	2,454	186	62	248	4,715	659	5,374	Osmanabad
21	लातूर	..	267	2,189	248	92	340	4,652	773	5,425	Latur
22	बुलढाणा	..	688	4,039	437	55	492	8,537	2,254	10,791	Buldhana
23	अकोला	..	1,282	3,537	363	39	402	6,072	3,559	9,631	Akola
24	अमरावती	..	2,263	5,016	243	145	388	6,717	4,719	11,436	Amravati
25	यवतमाळ	..	870	3,560	314	245	559	7,001	2,480	9,481	Yavatmal
26	वर्धा	..	542	2,348	248	37	285	4,229	1,561	5,790	Wardha
27	नागपूर	..	3,231	5,675	257	504	761	5,370	10,706	16,076	Nagpur
28	भंडारा	..	1,098	4,932	515	50	565	11,394	2,452	13,846	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	523	2,928	274	79	353	6,071	1,691	7,762	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	57	1,626	199	2	201	3,733	126	3,859	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	81,095	1,56,439	7,885	6,759	14,644	2,27,368	1,78,874	4,06,242	Maharashtra State

आधार—आरोग्य, संचालनालय महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source—Directorat of Health, Government of Maharashtra, Pune.

4. गृहनिर्माण HOUSING

४. घरबांधणी :

४.१ या विभागात १९८१ च्या जनगणनेनुसार घरबांधणीविषयी गोळा करण्यात आलेली माहिती देण्यात आली आहे.

४.२ "घर" म्हणजे वस्ती असलेले किंवा वस्ती नसलेले निवास-गृह, दुकान, दुकान व निवासी (संमिश्र) उद्योगधंद्याचे ठिकाण व कार्याशाळा इत्यादीसाठी असलेले एखादे बांधकाम किंवा त्याचा भाग ज्याला रस्त्यावरून, सार्वजनिक जिन्यावरून, शिवारातून किंवा मुख्य दरवाजातून प्रवेश करता येण्यासारखे प्रवेशद्वार आहे, असे ठिकाण होय. तक्ता क्रमांक २५.२ मध्ये घराच्या वापरातून जनगणना झालेल्या एक हजार कुटुंबांचे वापरात असलेल्या खोल्यांचे संख्येनुसार वर्गीकरण दिले आहे व ते २० टक्के नमुन्यावर आधारित आहे. चार भिती व डोक्यावर छप्पर असून प्रवेशद्वार आहे आणि ज्याचा आकार कमीतकमी ६' x ६' फूट असलेला अशा जागेस "खोली" म्हणतात. वंद न केलेली छपरी, स्वयंपाकाची खोली, भांडार, गॅरेज, गुरांचा गोठा किंवा ज्या खोलीचा आकार ६' x ६' फूट पेक्षा कमी आहे अशी जागा खोली म्हणून गणली जात नाही. कुटुंबातील व्यक्ती अशा प्रकारच्या कोणत्याही जागी राहत असल्यास ती नियमानुसार "खोलीत" रहाते असे समजले जात नाही. "कुटुंब" म्हणजे एकाच घरात एकत्र राहणाऱ्या आणि त्याच ठिकाणी शिजवलेले भोजन घेणाऱ्या व्यक्तींचा समूह, कुटुंबातील कोणत्याही व्यक्तीस कामकाजाच्या निकडीमुळे असे करणे शक्य नसले तरी, त्या व्यक्तीस त्या कुटुंबातील गणले जाते. ह्यातील माहिती फक्त कुटुंबसंस्थेपुरतीच मर्यादित आहे. संस्थांतील कुटुंबे उदा. वसतीगृहे, राहण्याची व जेवणाची सोय असलेल्या खागांबांदी, तुरुंग, दवाखाने इ. ठिकाणी राहणाऱ्या व्यक्तींचा समूह जरी "कुटुंब" संज्ञेच्या व्याख्येत बसत असला तरी त्याचा त्यात समावेश करण्यात येत नाही.

4. Housing :

4.1 This section gives data on housing collected through 1981 population Census.

4.2 In the 1981 Census "House" was defined as a structure or part of a structure (inhabited or vacant) or a dwelling, a shop, a shop-cum-dwelling or a place of business, workschool, etc. with a separate entrance whether that separate entrance led directly to the street or to a common staircase, court-yard or a gate. The classification of houses according to the purpose for which they were used and the distribution of 1,000 census house-holds by the number of rooms occupied is given in Table No. 25.2 which is based on 20 per cent sample. A room has four walls with a door way and a roof overhead and of at least 6' x 6' dimensions. Unenclosed verandah, kitchen, store, garage and cattle-shed or places of sizes smaller than 6' x 6' are not treated as rooms. Households residing in any one of such places are treated as having no regular room. A 'household' is a group of persons who commonly live together in the same house and take their meals from a common mess unless exigencies of work prevent any of them from doing so. Material presented here is restricted only to the family type of households. Institutional households, i. e. groups of persons residing in hostels, boardings, prisons, hospitals, etc. who otherwise satisfy the definition of household are not included here.

4. घरबांधणी/
तक्ता क्रमांक/
घरांची बापरानुसार केलेली वर्गवारी/
जनगणना/

नुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण ग्रामीण नागरी	जनगणनेनुसार घरांची संख्या Total Number of census houses	घरांची यादी करतेवेळी रिकामी बाडलेली घरे Census houses vacant at the time of house listing	निवासी Residence	दुकाने व निवासी Shop-cum- residence	घरगुती घडे धरून वकशोप व निवासी Workshop- cum-residence including household industry	हॉटेल, सराई, धर्मशाळा, प्रवासी घरे Hotels, sarais, dharmashalas, tourist homes and inspec- tion houses
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	बुध्मबुई	ए	20,61,310	1,22,865	15,84,745	19,755	11,665	1,100
		ग्र	..	..	..	..	..	..
		ना	20,61,310	1,22,865	15,84,745	19,755	11,665	1,100
2	ठाणे	ए	7,88,630	60,905	6,05,550	8,390	7,795	615
		ग्र	4,14,330	31,440	3,20,085	4,785	3,940	180
		ना	3,74,300	29,465	2,85,465	3,605	3,855	435
3	रायगड	ए	3,72,455	23,135	2,59,230	4,190	3,810	320
		ग्र	3,19,575	19,235	2,22,670	3,175	2,915	160
		ना	52,880	3,900	36,560	1,015	895	160
4	रत्नागिरी	ए	5,88,635	31,150	3,71,370	3,210	7,840	515
		ग्र	5,43,775	27,165	3,42,405	2,765	6,910	390
		ना	44,860	3,985	28,965	445	930	125
5	नाशिक	ए	6,44,345	57,075	4,67,630	7,060	9,545	785
		ग्र	4,42,540	40,815	3,21,035	5,040	7,035	345
		ना	2,01,805	16,260	1,46,595	2,020	2,510	440
6	धुळे	ए	4,61,870	29,975	3,17,195	6,665	12,385	445
		ग्र	3,73,690	22,785	2,55,890	5,470	10,590	230
		ना	88,180	7,190	61,305	1,195	1,795	215
7	जळगाव	ए	6,39,965	46,045	4,48,480	5,650	13,120	340
		ग्र	4,93,810	35,890	3,41,275	4,260	11,130	165
		ना	1,46,095	10,155	1,07,205	1,390	1,990	175
8	अहमदनगर	ए	6,30,850	74,970	4,37,685	4,820	7,645	505
		ग्र	5,46,810	66,190	3,80,910	3,985	6,200	420
		ना	84,040	8,780	56,775	835	1,445	85
9	पुणे	ए	9,70,290	85,745	7,00,170	9,640	14,195	1,145
		ग्र	5,09,325	51,095	3,55,005	4,345	8,410	350
		ना	4,60,965	34,650	3,45,165	5,295	5,785	795
10	सातारा	ए	5,09,640	46,150	3,50,400	4,280	8,965	210
		ग्र	4,42,375	39,795	3,05,516	3,290	7,595	135
		ना	67,265	6,355	44,785	990	1,370	145
11	सांगली	ए	4,11,890	34,065	2,90,900	3,285	11,890	110
		ग्र	3,19,540	27,645	2,27,655	2,425	8,975	60
		ना	92,350	6,420	63,245	860	2,915	50
12	शोलापूर	ए	5,82,905	44,590	4,17,405	5,930	25,975	495
		ग्र	4,13,405	33,310	3,02,775	4,175	12,350	320
		ना	1,69,500	11,280	1,14,630	1,755	13,625	175

O USING

TABLE No. 4-1 (25-1)

Classification of houses according to use
Population Census (1981)

घरे census houses used as							Total Rural Urban	District
दुकाने (खानाबख्शी सोदून) Shops (excluding eating houses)	व्यापार केंद्रे व कचेऱ्या Business houses and offices	कारखाने, पंच शाळा व तात्पुरत्या जागा Factories, workshops and work sheds	उपहार गृहे, मिठाईची दुकाने व खानाबख्शी Restaurants, sweetmeat shops and eating places	मनोरंजन व सांस्कृतिक सम्मेलनासाठी जागा असलेली घरे आणि पंचायत घरे Places of entertainment and community gathering (Panchayat- ghar)	प्राथनालये (उदा. मंदिरे, चर्च, मस्जिद गुरुद्वारा इत्यादी) Places of worship (e.g., temple, church, mosque, gurudwara, etc.)	इतर Others		
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(3)	(2)
1,00,815	39,350	54,125	10,110	2,275	4,090	1,10,415	T	Greater Bombay
..	..	..	..	..	..	..	R	
1,00,815	39,350	54,125	10,110	2,275	4,090	1,10,415	U	
20,465	5,115	20,685	2,790	470	3,850	52,000	T	Thane
4,515	2,115	6,995	850	130	2,690	36,605	R	
15,950	3,000	13,690	1,940	340	1,160	15,395	U	
5,130	2,065	5,055	845	285	5,515	62,875	T	Raigad
2,720	1,230	3,275	370	180	5,050	58,595	R	
2,410	835	1,780	475	105	465	4,280	U	
7,460	3,515	6,560	1,510	400	9,945	1,45,160	T	Ratnagiri
5,280	2,545	4,955	1,220	355	9,365	1,40,420	R	
2,180	970	1,605	290	45	580	4,740	U	
13,875	4,465	11,690	1,845	645	6,310	63,420	T	Nashik
3,740	2,475	4,125	600	350	5,195	51,785	R	
10,135	1,990	7,565	1,245	295	1,115	11,635	U	
8,490	3,035	5,565	1,235	245	2,705	73,930	T	Dhule
3,405	1,935	3,055	630	130	2,240	67,330	R	
5,085	1,100	2,510	605	115	465	6,600	U	
14,290	4,450	9,075	2,585	335	4,475	91,060	T	Jalgaon
6,650	2,875	5,560	1,490	185	3,665	80,665	R	
7,640	1,575	3,515	1,095	150	810	10,395	U	
12,015	4,590	12,065	2,410	1,410	9,290	63,445	T	Ahmadnagar
7,030	3,590	8,505	1,765	1,310	8,610	58,295	R	
4,985	1,000	3,560	6,545	100	680	5,150	U	
25,150	7,880	21,600	3,235	1,720	11,945	87,865	T	Pune
5,225	2,720	7,585	1,105	1,005	9,635	62,845	R	
19,925	5,160	14,015	2,130	715	2,310	25,020	U	
8,130	3,315	8,745	1,245	770	8,170	69,190	T	Satara
4,830	2,395	5,990	825	645	7,430	63,830	R	
3,300	920	2,755	420	125	740	5,360	U	
9,190	2,860	11,520	1,700	710	4,845	40,815	T	Sangli
4,410	1,730	6,935	895	600	4,265	33,945	R	
4,780	1,130	4,585	805	110	580	6,870	U	
16,345	4,255	12,090	2,435	1,460	7,550	44,375	T	Solapur
6,360	2,335	6,210	1,325	1,180	6,515	36,550	R	
9,985	1,920	5,880	1,110	280	1,035	7,825	U	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
13	कोल्हापूर	.. ..	ए आ ना	5,45,605 3,96,595 1,49,010	34,005 24,755 9,250	3,76,515 2,73,415 1,03,1	4,945 3,510 1,435	15,705 12,820 2,885	310 115 195
14	औरंगाबाद	.. ..	ए आ ना	5,59,020 4,42,885 1,16,135	47,560 36,300 11,260	4,10,365 3,25,805 84,560	5,190 3,915 1,275	9,445 7,770 1,675	390 250 140
15	परभणी	.. ..	ए आ ना	4,22,720 3,45,690 77,030	22,105 15,830 6,275	3,17,155 2,60,900 56,255	3,895 3,255 640	6,585 5,530 1,055	390 195 195
16	बीड	.. ..	ए आ ना	3,69,800 3,20,720 49,080	29,005 24,875 4,130	2,61,005 2,25,070 35,935	2,175 1,800 375	4,740 4,210 530	325 205 120
17	नांदेड	.. ..	ए आ ना	4,01,085 3,35,440 65,645	19,435 14,955 4,880	2,88,185 2,40,255 47,930	3,565 2,720 845	6,715 5,260 1,455	300 200 130
18	उस्मानाबाद	.. ..	ए आ ना	4,64,245 3,94,660 69,585	23,845 19,300 4,545	3,55,315 3,04,005 51,310	3,740 3,310 430	7,545 6,680 865	685 525 160
19	बुलढाणा	.. ..	ए आ ना	3,95,500 3,30,000 65,500	23,450 17,815 5,635	2,67,940 2,21,590 46,350	3,180 2,595 585	7,180 6,155 1,025	265 160 105
20	अकोला	.. ..	ए आ ना	4,34,935 3,35,395 99,540	23,095 14,320 8,775	3,15,820 3,43,630 72,190	3,900 3,055 845	6,360 4,910 1,450	405 145 260
21	अमरावती	.. ..	ए आ ना	4,24,045 3,09,035 1,15,010	24,180 16,325 7,845	3,13,020 2,28,575 84,445	4,145 2,755 1,390	6,945 4,705 2,240	425 170 255
22	यवतमाळ	.. ..	ए आ ना	4,39,080 3,78,655 60,425	16,040 11,605 4,435	3,07,690 2,64,590 43,100	4,165 3,375 790	6,265 5,545 720	440 250 190
23	यवर्ग	.. ..	ए आ ना	2,34,495 1,80,890 53,605	11,460 7,555 3,905	1,64,945 1,25,465 39,480	2,455 1,605 850	5,175 4,340 835	130 65 65
24	नागपूर	.. ..	ए आ ना	6,01,355 2,85,010 3,16,345	34,980 15,475 19,505	4,31,535 1,97,985 2,33,550	5,825 2,315 3,510	22,770 9,170 13,600	380 130 250
25	पंढारा	.. ..	ए आ ना	4,43,515 3,87,705 55,810	19,450 14,580 4,870	2,89,560 2,54,795 34,765	5,045 4,210 835	39,340 32,825 6,515	260 195 65
26	चंद्रपूर	.. ..	ए आ ना	5,36,400 4,77,190 59,210	19,085 15,270 3,815	3,61,255 3,14,975 46,280	3,315 2,940 375	10,555 9,855 700	480 415 65
महाराष्ट्र राज्य			ए आ ना	1,49,34,525 97,39,045 51,95,480	10,04,365 6,44,335 3,60,030	1,07,11,065 68,56,375 38,54,690	1,38,415 85,075 53,340	2,90,155 2,05,825 84,330	11,870 5,775 6,095

TABLE No. 4-1 (25-1)—*contd.*

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(3)	(2)
12,360	5,225	17,775	2,095	1,130	6,040	69,500	T	Kolhapur
5,105	2,735	8,770	1,045	905	5,175	58,245	R	
7,255	2,490	9,005	1,050	225	865	11,255	U	
10,865	3,390	7,580	1,780	850	6,264	55,340	T	Aurangabad
5,500	2,190	4,120	1,005	695	5,290	50,045	R	
5,365	1,200	3,460	775	155	975	5,295	U	
8,355	2,105	5,095	1,055	155	4,240	51,585	T	Parbhani
4,175	1,310	3,030	475	125	3,540	47,325	R	
4,180	795	2,065	580	30	700	4,260	U	
7,480	1,995	5,910	1,290	1,190	4,055	50,630	T	Beed
4,675	1,440	4,645	765	1,105	3,730	48,200	R	
2,805	555	1,265	525	85	325	2,430	U	
9,010	2,220	4,630	1,425	140	3,895	61,535	T	Nanded
5,400	1,465	2,930	870	85	3,450	57,850	R	
3,610	755	1,700	555	55	445	3,685	U	
13,225	2,630	6,735	1,870	1,075	5,115	42,465	T	Osmanabad
8,350	1,895	4,675	1,175	940	4,645	39,160	R	
4,875	735	2,060	695	135	470	3,305	U	
7,045	1,795	5,045	1,095	755	3,555	74,195	T	Buldhana
3,775	1,060	3,175	500	670	2,145	49,360	R	
3,270	735	1,870	595	85	410	4,835	U	
9,030	2,155	5,760	1,330	580	4,185	62,315	T	Akola
3,920	1,130	3,320	555	445	3,490	46,475	R	
5,110	1,025	2,440	775	135	695	3,840	U	
8,870	2,625	5,895	1,115	335	4,555	51,935	T	Amravati
3,335	1,405	2,805	430	220	3,690	44,610	R	
5,535	1,220	3,090	685	115	865	7,325	U	
8,095	2,095	5,165	995	405	4,930	82,795	T	Yavatmal
4,555	1,375	3,515	495	310	4,435	78,605	R	
3,540	720	1,650	500	95	495	4,190	U	
4,175	1,760	3,605	595	185	2,580	37,430	T	Wardha
1,545	1,030	2,305	255	135	2,195	34,395	R	
2,630	730	1,300	340	50	385	3,035	U	
18,590	4,210	11,835	2,105	480	5,715	62,930	T	Nagpur
2,825	1,330	3,215	535	115	3,455	48,460	R	
15,765	2,880	8,880	1,570	365	2,260	14,470	U	
5,925	1,845	5,050	1,110	205	3,685	72,030	T	Bhandara
3,310	1,200	3,470	790	140	3,265	68,925	R	
2,615	645	1,580	320	65	420	3,105	U	
5,965	2,315	6,200	1,380	535	4,420	1,20,895	T	Chandrapur
3,920	1,780	4,795	935	465	3,995	1,17,845	R	
2,045	535	1,405	445	70	425	3,050	U	
3,70,345	1,21,620	2,75,065	51,185	18,745	1,41,925	18,00,130	T	Maharashtra State
1,14,555	47,290	1,17,960	20,905	12,425	1,18,160	15,10,365	R	
2,55,790	73,970	1,57,105	30,280	6,320	23,765	2,89,765	U	

Source.—Census of India, 1981, Series-12, Part VII.

4. गृहनिर्माण/HOUSING

तबता क्रमांक/TABLE No. 4.2 (25.2)

खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबाची संख्या
Households by number of rooms occupied

जनगणना/Population Census, 1981

खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबे
Households occupying

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण ग्रामीण नागरी	एकूण सोली नसलेले No exclusive room	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)			
1 मुहूर्तपर्व	..	ए .. ग्र .. ना ..	15,80,095 .. 15,80,095	26,040 .. 26,040	10,88,460 10,88,460	2,67,395 2,67,395	98,185 98,185	30,710 30,710	8,760 8,760	8,010 8,010	52,535 52,535	25,095 .. 25,095	T R U	Greater Bombay			
2 हावे ..	..	ए .. ग्र .. ना ..	6,42,015 3,41,755 3,00,260	21,805 17,100 4,705	3,72,575 1,94,505 1,78,070	1,45,365 72,005 73,360	32,750 14,575 18,175	10,890 5,540 5,350	3,235 1,555 1,680	3,150 1,495 1,655	52,245 34,980 17,265	7,295 4,345 2,950	T R U	Thane			
3 रावरा	..	ए .. ग्र .. ना ..	2,81,720 2,40,835 40,885	15,530 14,930 600	1,64,635 1,43,010 21,625	62,505 50,860 11,645	14,150 10,830 3,320	4,435 3,175 1,260	1,455 970 485	1,335 875 460	17,675 16,515 1,160	8,455 7,310 1,145	T R U	Raigad			
4 रत्नागिरी	..	ए .. ग्र .. ना ..	4,23,440 3,90,460 32,980	23,860 22,845 1,015	2,25,390 2,10,895 14,495	1,04,925 95,245 9,680	30,945 27,225 3,720	14,230 12,510 1,720	5,060 4,370 690	4,650 3,800 850	14,380 13,570 810	10,560 10,125 435	T R U	Ratnagiri			
5 नाशिक	..	ए .. ग्र .. ना ..	4,94,925 3,38,325 1,56,600	32,845 29,430 3,415	2,84,900 1,93,830 91,070	96,140 59,395 36,745	22,450 10,875 11,575	7,575 3,030 4,545	2,040 695 1,345	2,085 690 1,395	46,890 40,380 6,510	7,645 6,250 1,395	T R U	Nashik			
6 धुळे ..	..	ए .. ग्र .. ना ..	3,51,640 2,85,040 66,600	20,245 17,225 3,020	2,23,500 1,81,465 40,035	53,745 40,545 13,200	12,640 9,275 3,365	4,015 2,480 1,535	1,110 645 465	895 470 425	35,490 30,935 4,555	5,115 4,640 475	T R U	Dhule			
7 जळगाव	..	ए .. ग्र .. ना ..	4,70,080 3,56,525 1,13,555	27,050 24,060 2,990	2,94,055 2,26,970 67,085	81,105 54,400 26,705	19,390 11,270 8,120	6,350 3,390 2,960	1,680 795 885	1,890 825 1,065	38,560 34,815 3,745	4,760 4,185 575	T R U	Jalgaon			

8	अहमदनगर	...	...	ए	4,63,215	38,395	2,82,380	60,480	12,705	4,295	1,425	1,275	62,260	10,915	T	Ahmednagar
				आ	4,00,745	36,275	2,40,475	50,000	9,600	2,850	970	770	59,805	10,465	R	
				ना	62,470	2,120	41,905	10,480	3,105	1,445	455	505	2,455	450	U	
9	पुणे	...	...	ए	7,58,970	53,285	4,65,045	1,14,870	32,800	12,510	4,210	3,965	72,285	7,360	T	Pune
				आ	3,80,965	35,470	2,35,165	51,650	9,190	2,845	755	715	45,175	4,835	R	
				ना	3,78,005	17,815	2,29,880	63,220	23,610	9,665	3,455	3,250	27,110	2,525	U	
10	सातारा	...	...	ए	3,71,890	22,580	2,23,835	68,715	15,665	4,195	1,435	1,155	34,310	6,955	T	Satara
				आ	3,21,645	19,350	1,94,955	58,530	12,365	3,025	890	670	31,860	6,325	R	
				ना	50,245	3,230	28,880	10,185	3,300	1,170	545	485	2,450	630	U	
11	सांगली	...	...	ए	3,18,295	20,825	1,94,725	55,290	14,835	5,030	1,900	1,540	24,150	9,220	T	Sangli
				आ	2,47,215	17,115	1,52,380	42,180	10,295	2,965	985	675	20,620	7,995	R	
				ना	71,080	3,710	42,345	13,110	4,540	2,065	915	865	3,530	1,225	U	
12	सोलापूर	...	...	ए	4,59,340	15,885	3,15,090	80,315	17,575	6,890	2,250	2,255	19,080	3,005	T	Solapur
				आ	3,24,270	9,615	2,29,805	55,175	19,515	3,670	1,060	870	13,560	1,970	R	
				ना	1,35,070	6,270	95,285	25,140	7,060	3,220	1,190	1,385	5,520	1,035	U	
13	कोल्हापूर	...	...	ए	4,41,360	25,975	2,45,630	79,955	26,210	8,700	2,640	2,675	49,575	4,185	T	Kolhapur
				आ	3,26,985	20,945	1,79,580	60,160	18,700	5,235	1,260	930	40,175	3,300	R	
				ना	1,14,375	5,030	66,050	19,795	7,510	3,465	1,380	1,745	9,400	885	U	
14	औरंगाबाद	...	...	ए	4,29,770	21,755	2,67,750	61,370	14,575	4,985	1,805	2,230	55,350	4,580	T	Aurangabad
				आ	3,35,785	18,795	2,12,360	41,965	7,335	2,165	625	615	51,926	4,150	R	
				ना	93,985	2,960	55,390	19,405	7,190	2,820	1,180	1,615	3,425	430	U	
15	परभणी	...	...	ए	3,31,015	19,700	2,08,825	56,815	12,800	4,115	1,260	1,200	26,300	4,880	T	Parbhani
				आ	2,70,525	18,200	1,69,195	44,945	9,515	2,850	740	590	24,490	4,535	R	
				ना	60,490	1,500	39,630	11,870	3,235	1,265	520	610	1,810	345	U	
16	बीड	...	...	ए	2,66,650	6,785	1,69,690	42,565	10,050	3,390	1,270	1,160	31,740	2,835	T	Beed
				आ	2,26,620	6,095	1,45,245	34,275	7,100	2,335	840	735	29,995	2,630	R	
				ना	40,030	690	24,445	8,290	2,950	1,055	430	425	1,745	205	U	
17	नांदेड	...	...	ए	3,05,985	12,515	2,03,880	53,315	11,760	4,045	1,395	1,320	17,755	1,975	T	Nanded
				आ	2,50,670	10,430	1,70,275	41,995	8,435	2,725	860	740	15,210	1,550	R	
				ना	55,315	2,085	33,605	11,320	3,325	1,320	535	580	2,545	425	U	
18	उस्मानाबाद	...	...	ए	3,82,530	12,985	2,58,315	64,610	13,895	6,000	1,825	1,695	23,205	2,470	T	Osmanabad
				आ	3,23,610	11,615	2,20,790	53,265	10,570	4,365	1,260	1,120	20,625	2,085	R	
				ना	58,920	1,370	37,525	11,345	3,325	1,635	565	575	2,580	385	U	
19	बुलढाना	...	...	ए	2,80,365	6,370	2,15,075	39,545	7,790	2,390	730	750	7,715	2,720	T	Buldhana
				आ	2,31,295	6,095	1,82,238	29,185	4,800	1,305	395	310	7,065	2,270	R	
				ना	49,070	365	32,845	10,360	2,920	1,085	335	440	650	450	U	
20	अकोला	...	...	ए	3,31,780	25,035	2,11,605	55,335	12,865	4,445	1,440	1,705	19,350	3,180	T	Akola
				आ	2,55,000	23,640	1,64,595	37,575	7,165	2,330	625	595	18,475	2,545	R	
				ना	76,780	1,395	47,010	17,760	5,700	2,115	815	1,110	875	6,335	U	

तत्वा क्रमिक/TABLE No. 4.2-चाळ

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)			
21	अमरावती	..	..	ए	3,41,845	23,330	2,22,160	61,350	12,695	4,175	1,500	1,385	15,250	3,590	T	Amravati
				आ	2,47,249	19,470	1,65,310	39,020	6,905	2,035	685	515	13,330	2,705	R	
				ना	94,605	3,860	56,850	22,330	5,790	2,170	815	870	1,920	885	U	
22	यवतमाळ	..	..	ए	3,23,990	20,355	1,94,215	52,305	12,535	3,840	1,450	1,405	37,885	3,960	T	Yavatmal
				आ	2,76,925	18,135	1,67,410	42,020	9,010	2,575	865	760	36,150	3,395	R	
				ना	47,065	2,220	26,805	10,285	3,525	1,265	585	645	1,735	565	U	
23	वर्धा ..	..	..	ए	1,78,870	9,680	1,02,450	37,020	8,205	2,305	635	665	17,910	2,365	T	Wardha
				आ	1,36,550	8,520	77,645	26,885	5,210	1,370	375	270	16,275	2,000	R	
				ना	42,370	1,160	24,805	10,135	2,995	935	260	395	1,635	365	U	
24	नागपूर	..	..	ए	4,83,400	22,745	2,51,180	1,18,225	39,090	13,110	4,745	4,505	29,800	4,765	T	Nagpur
				आ	2,18,345	16,915	1,26,765	43,535	9,185	1,775	420	305	19,445	3,205	R	
				ना	2,65,055	5,830	1,24,415	74,690	29,905	11,335	4,325	4,200	10,355	1,560	U	
25	भंडारा	..	..	ए	3,49,695	18,125	1,63,415	96,760	34,985	9,220	2,735	2,245	22,210	2,340	T	Bhandara
				आ	3,05,130	17,110	1,48,300	82,065	26,375	6,885	1,990	1,265	21,140	1,925	R	
				ना	44,565	1,015	15,115	14,695	8,610	2,335	745	980	1,070	415	U	
26	चंद्रपूर	..	..	ए	3,95,265	16,185	2,21,655	1,00,625	24,500	6,215	1,895	1,875	22,315	4,300	T	Chandrapur
				आ	3,43,235	14,915	1,95,440	85,230	19,175	4,800	1,315	1,325	21,035	3,890	R	
				ना	52,030	1,270	26,215	15,395	5,325	1,415	580	550	1,280	310	U	
महाराष्ट्र राज्य		..	..		1,14,58,145	5,59,885	70,67,435	21,10,645	5,65,995	1,98,060	59,885	57,020	8,46,220	1,54,425	T	Maharashtra State
					73,75,695	4,54,205	45,30,595	12,92,105	2,85,495	88,200	25,945	21,930	6,77,550	1,08,630	R	
					40,82,450	1,06,010	25,39,840	8,18,540	2,80,500	99,860	33,940	35,090	1,68,670	45,795	U	

आधार-भारताची जनगणना, १९८१, मासिका १२, कुटुंबावरील तत्वे, भाग वाट [ए व बी (एक)]
Source.-Census of India, 1981, Series 12, Household Tables, Part VIII [A & B (i)]

4. गृहनिर्माण/HOUSING

तबला कर्मांक/TABLE No. 4.3 (—)

वापरातील निवासी घरे व प्रत्येक घरामागे व्यक्तींची संख्या
No. of Occupied Residential Houses and Persons Per House in 1981

व. क्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण कुटुंबे Total households	संस्थांतील कुटुंबे Institu- tional households	वापरातील निवासी घरे Occupied Residential Housing			वापरातील निवासी घरामागे व्यक्तींची संख्या Persons per occupied Census House			District
				ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	16,24,535	12,415	..	15,90,575	15,90,575	..	5.18	5.18	Greater Bombay
2	ठाणे	6,55,516	4,221	3,40,561	2,99,632	6,40,193	5.48	4.96	5.24	Thane
3	रायगड	2,93,146	812	2,32,308	40,279	2,72,587	5.50	6.89	5.45	Raigad
4	रत्नागिरी	4,31,386	764	3,47,225	30,446	3,77,671	5.59	5.61	4.59	Ratnagiri
5	नाशिक	5,09,654	1,060	3,41,226	1,53,077	4,94,303	6.05	6.06	6.05	Nashik
6	धुळे	3,56,833	726	2,83,517	66,043	3,49,560	5.82	6.06	5.87	Dhule
7	जळगाव	4,78,415	785	3,59,238	1,13,151	4,72,389	5.46	5.82	5.54	Jalgaon
8	अहमदनगर	4,77,357	988	4,00,119	62,546	4,62,665	5.89	5.62	5.85	Ahmadnagar
9	पुणे	7,67,495	2,381	3,77,444	3,63,376	7,40,820	5.81	5.42	5.62	Pune
10	सातारा	3,82,516	1,152	3,21,875	49,829	3,71,704	5.51	5.33	5.48	Satara
11	सांगली	3,30,677	890	2,45,460	70,919	3,16,379	5.85	5.56	5.78	Sangli
12	सोलापूर	4,62,910	622	3,22,749	1,33,529	4,56,278	5.71	5.75	5.72	Solapur
13	कोल्हापूर	4,47,786	1,199	3,21,222	1,13,629	4,34,851	5.87	5.47	5.76	Kolhapur
14	औरंगाबाद	4,39,124	843	3,39,629	93,089	4,32,718	5.58	5.77	5.62	Aurangabad
15	परभणी	3,37,854	507	2,71,670	60,397	3,32,067	5.47	5.68	5.51	Parbhani
16	बीड	2,70,999	461	2,27,167	39,235	2,66,402	5.53	5.86	5.58	Beed
17	नांदेड	3,08,296	423	2,50,253	54,957	3,05,210	5.68	5.97	5.73	Nanded
18	उस्मानाबाद	3,85,912	489	3,22,967	59,087	3,82,054	5.84	5.81	5.84	Osmanabad
19	बुलढाणा	2,83,353	277	2,30,523	49,464	2,79,987	5.33	5.64	5.39	Buldhana
20	अकोला	3,37,724	297	2,56,113	76,666	3,32,779	5.36	5.93	5.49	Akola
21	अमरावती	3,50,796	821	2,49,781	94,451	3,44,232	5.27	5.76	5.41	Amravati
22	यवतमाळ	3,30,557	365	2,77,022	46,949	3,23,971	5.33	5.58	5.36	Yavatmal
23	वर्धा	1,82,710	185	1,35,500	42,505	1,78,005	5.13	5.45	5.21	Wardha
24	नागपूर	4,90,793	854	2,14,132	2,57,378	4,71,510	5.23	5.71	5.49	Nagpur
25	भंडारा	3,53,719	211	2,98,000	44,359	3,42,449	5.36	5.43	5.37	Bhandara
26	चंद्रपूर	4,00,892	549	3,31,258	50,789	3,82,047	5.42	5.15	5.38	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		1,16,90,955	34,297	72,97,049	40,56,357	1,13,53,406	5.59	5.42	5.53	Maharashtra State

माخذ—भारताची जनगणना १९८१, मालिका १२, भाग दोन (ए)
Source.—Census of India, 1981, Series 12, Part II-(A)

4. वृहन्निर्वाण/ HOUSING

सबता क्रमांक/ TABLE No. 4.6 (—)

बेघर व संस्थात राहणारी लोकसंख्या
Houseless and Institutional Populationजनगणना
Population Census, 1981

अनु- क्रमांक	जिल्हा	व्यक्तीची संख्या Number of persons			एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी Percentage to total population	District
		बेघर Houseless	संस्थातील Institutional	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	बृहन्मुंबई	44,289	1,58,312	2,02,601	2.46	Greater Bombay
2	ठाणे	25,149	46,490	71,639	2.14	Thane
3	रायगड	30,147	7,488	37,635	2.53	Raigad
4	रत्नागिरी	41,792	8,744	50,536	2.39	Ratnagiri
5	नाशिक	29,684	34,477	64,161	2.14	Nashik
6	धुळे	25,544	23,456	49,000	2.39	Dhule
7	जळगाव	19,152	9,079	28,231	1.08	Jalgaon
8	अहमदनगर	47,524	26,718	74,242	2.74	Ahmednagar
9	पुणे	25,963	64,755	90,718	2.18	Pune
10	सातारा	29,368	13,024	42,392	2.08	Satara
11	सांगली	34,097	8,666	42,763	2.34	Sangli
12	सोलापूर	10,930	13,198	24,128	0.92	Solapur
13	कोल्हापूर	17,888	14,070	31,958	1.28	Kolhapur
14	औरंगाबाद	17,693	13,729	31,422	1.29	Aurangabad
15	परभणी	20,786	6,447	27,233	1.49	Parbhani
16	बीड	10,244	6,318	16,562	1.11	Beed
17	नांदेड	7,853	10,405	18,258	1.04	Nanded
18	उस्मानाबाद	10,553	7,202	17,755	0.80	Osmanabad
19	बुलढाणा	11,114	4,097	15,211	1.01	Buldhana
20	अकोला	12,020	7,033	19,053	1.04	Akola
21	अमरावती	12,080	13,763	25,843	1.39	Amravati
22	यवतमाळ	13,906	12,730	26,636	1.53	Yavatmal
23	वर्धा	8,867	5,436	14,303	1.54	Wardha
24	नागपूर	14,144	21,509	35,653	1.38	Nagpur
25	भंडारा	6,810	4,713	11,523	0.63	Bhandara
26	चंद्रपूर	14,860	12,030	26,890	1.31	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		5,42,457	5,53,889	10,96,346	1.75	Maharashtra State

स्रोत:—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग २-अ

Source.—Census of India, 1981, Series 12, Part II-A

5. शिक्षण

५.१. शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्था त्यांतील विद्यार्थी, शिक्षक आणि प्रमुख परिक्षांचे निकाल इत्यादी बाबींची माहिती पुढील तक्त्यात दिली आहे.

५.२. शैक्षणिक संस्थांचे शिक्षणाच्या प्रकारानुसार केलेले वर्गीकरण हे शिक्षणाच्या टप्प्यांनुसार केलेल्या वर्गीकरणापेक्षा थोडे वेगळे आहे. बऱ्याचशा माध्यमिक शिक्षण संस्था प्राथमिक स्तरावरील शिक्षणही देतात. तरीही सर्व विद्यार्थ्यांची संख्या माध्यमिक शिक्षण संस्थातच दर्शविण्यात येते. पूर्वप्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांची इयत्तांनुसार केलेली वर्गवारी अदाचित खरे चित्र उभे करू शकेल. तीन ते पाच ह्या वयोगटातील मुले पूर्वप्राथमिक संस्थात शिकतात. ह्या संस्था किडरगार्टन किंवा मॉटेसरी म्हणून ओळखल्या जातात. प्राथमिक संस्थात पूर्वप्राथमिक व इयत्ता सहा ते चौथी किंवा इयत्ता पहिली ते सातवी किंवा आठवी किंवा त्याहून कमी इयत्तांचा अभ्यासक्रम व शिक्षण विभागाने मंजूर केलेला अभ्यासक्रम शिकविला जातो. माध्यमिक संस्थेत इयत्ता आठवी ते दहावी किंवा अकरावी/बारावी फक्त किंवा खालच्या इयत्तांतील विद्यार्थ्यांसह विद्यार्थी शिक्षण घेतात. उच्च शिक्षण म्हणजे माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा पास झाल्यानंतरचा पदवी किंवा पदविका अभ्यासक्रम होय. ह्या विभागात परिक्षांच्या निकालाविषयी आकडेवारीही देण्यात येते.

EDUCATION

5.1 Data on institutions according to type of education, students, teachers, and results of major examinations are presented in the following tables.

5.2 The classification of institutions according to type is slightly different from stages of education. There are many secondary schools which also impart education in 'primary' courses. Nevertheless, the entire enrolment of students is included under secondary education. The break up of the total enrolment of students in pre-primary, primary and secondary schools according to standards may perhaps give the realistic picture. Children between ages three and five attend pre-primary institutions. These are generally known as kindergarten, montessory etc. Primary institutions provide education for pre-primary and standards I—IV or standards I—VII/VIII or less and teaches the curriculum approved by the Education Department; whereas secondary institutions teach students for standard VIII to X or XI/XII with or without lower standard. Higher education is education after passing secondary school certificate examination which leads to a degree /diploma examination. The statistic about examination results is also presented.

5. शिक्षण/EDUCATION

तत्सर्वा क्रमिक/TABLE No. 5.1 (—)

प्रकारानुसार मान्यताप्राप्त संस्था

Number of Recognised Institutions by Type

Serial No.	Type of Institutions	Number of Institutions							
		1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1984-85	1985-86	1986-87	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
1	विद्यापीठे	6	8	8	7+4=11 (4Agricultural)	7+4=11 (4Agricultural)	7+4=11 (4Agricultural)	7+4=11 (4Agricultural)	Universities .. .. .
2	दर दहा लाख लोकसंख्येमागे कला व विज्ञान महाविद्यालये	2.40	5.27	6.32	5.93	6.76	6.70	6.65	Arts and Science Colleges per 10,00,000 population
3	वाणिज्य महाविद्यालये	N.A	24	32	35	56	53	53	Colleges for Commerce .. .. .
4	भारितिक शिक्षणाची महाविद्यालये	2	1	5	7	8	13	17	Colleges for Physical Education .. .. .
5	शिक्षक प्रशिक्षण महाविद्यालये (बी. एड.)	14	49	51	47	59	64	70	Teacher Training Colleges .. .. .
6	दर एक लाख लोकसंख्येमागे उच्च माध्यमिक शाळा	N.A	0.24	1.85	1.22	1.81	1.76	1.89	Higher Secondary Schools "per 1,00,000 population"
7	दर एक लाख लोकसंख्येमागे उच्च / उच्चस्तर मुलेशीय शाळा	3.99	10.29	8.53	8.53	9.54	10.05	10.01	High/past-Basic Schools "per 1,00,000 population"
8	दर हजार लोकसंख्येमागे प्राथमिक / पूर्व-प्राथमिक/मुलेशीय-शाळा	0.64	0.62	0.55	0.56	0.55	0.55	0.54	Primary/Pre-primary/Junior Basic Schools "per 1,000 population."
9	शिक्षक प्रशिक्षण शाळा (जं. बी. टी.)	4	7	8	6	6	6	6	Teacher Training Schools (J. B. T.) .. .. .
10	अपंगाकरिता शाळा	13	48	51	56	56	57	57	Schools for Handicapped .. .. .
11	दर एक लाख लोकसंख्येमागे माध्यमिक शाळा / वरिष्ठ मुलेशीय शाळा	23.19	25.54	29.36	24.80	23.74	23.99	23.95	Middle Schools/Senior Basic Schools "per 1,00,000 population."
		57	137	155	162	196	204	214	All Institutions (Including 1+3+4+5+9+10) ..

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No 5-2 (-)

फक्त मुलींसाठी असलेल्या शैक्षणिक संस्थांची प्रकारानुसार संख्या
Number of Educational Institutions exclusively for girls by type in
1986-87

अनुक्रमांक	जिल्हा	कला/विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालये Arts/Science and Commerce Colleges	शिक्षकांची प्रशिक्षण महाविद्यालये Teacher Training College बी.एड. डी.एड. B. Ed. D. Ed.	उच्च माध्यमिक शाळा Higher Secondary Schools	माध्यमिक शाळा/मूलोद्योग शाळा High School/Basic School	माध्यमिक शाळा/वरिष्ठ मूलोद्योग शाळा Middle Schools/Senior Basic Schools	प्राथमिक/पूर्व प्राथमिक/वरिष्ठ मूलोद्योग शाळा Primary Schools/Pre-Primary/Senior Basic Schools	District	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मंबई	 5	2	7	7	93	..	78	Greater Bombay
2	ठाणे	.. .. ..	..	1	3	10	19	12	Thane
3	रायगड	.. .. ..	..	1	1	3	16	12	Raigad
4	रत्नागिरी	.. .. ..	..	..	..	3	14	15	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	.. .. ..	..	..	..	3	7	2	Sindhudurg
6	नाशिक	 1	..	2	4	17	90	55	Nashik
7	धुळे	.. .. ..	..	..	3	13	29	67	Dhule
8	जळगाव	.. .. ..	..	1	4	13	104	82	Jalgaon
9	अहमदनगर	 1	..	1	2	11	13	30	Ahmednagar
10	पुणे	 3	1	5	7	28	126	68	Pune
11	सातारा	.. .. ..	..	3	3	16	16	26	Satara
12	सांगली	 1	1	1	2	24	100	73	Sangli
13	सोलापूर	 3	..	1	1	13	55	47	Solapur
14	कोल्हापूर	.. .. ..	..	2	4	18	85	81	Kolhapur
15	औरंगाबाद	 1	..	1	1	14	12	30	Aurangabad
16	जालना	.. .. ..	..	..	1	2	8	9	Jalna
17	परभणी	.. .. ..	..	..	1	8	18	26	Parbhani
18	बीड	.. .. ..	..	1	1	17	15	25	Beed
19	नांदेड	.. .. ..	..	..	..	23	24	13	Nanded
20	उस्मानाबाद	.. .. ..	..	1	1	12	17	8	Osmanabad
21	लातूर	.. .. ..	..	1	1	16	20	9	Latur
22	बुलढाणा	.. .. ..	..	..	1	8	6	51	Buldana
23	अकोला	.. .. ..	..	1	4	24	8	64	Akola
24	अमरावती	 1	..	1	4	36	8	87	Amravati
25	यवतमाळ	.. .. ..	..	..	3	18	13	37	Yavatmal
26	वर्धा	 1	..	..	3	15	1	68	Wardha
27	नागपूर	 1	..	5	11	50	10	120	Nagpur
28	भंडारा	 1	..	..	4	14	10	36	Bhandara
29	चंद्रपूर	.. .. ..	..	..	3	7	..	43	Chandrapur
30	गडचिरोली	.. .. ..	..	..	..	5	5	13	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		 19	4	36	80	534	849	12,84	Maharashtra State

आधार.—शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source — Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune

5. शिक्षण/EDUCATION

तबेता क्रमांक/TABLE No. 54 (—)

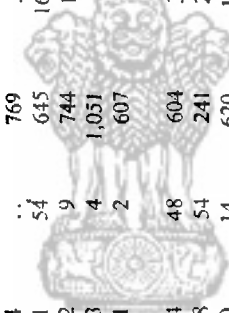
वर्गीकरणानुसार शाळांची संख्या

Number of Schools according to classification

1986-87

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	माध्यमिक/उच्च माध्यमिक शाळा High/Higer Secondary Schools				माध्यमिक/व्येठ मल्लोद्योग शाळा Middle/Senior Basic Schools				पूर्व-प्राथमिक/प्राथमिक/निम्न मल्लोद्योग शाळा Pre-primary/Primary/Junior Basic Schools				District (2)
		शासकीय Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	सहाय्यित/ असहाय्यित Aided/ Unaided	एकूण Total	शासकीय Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	सहाय्यित/ असहाय्यित Aided/ Unaided	एकूण Total	शासकीय Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	सहाय्यित/ असहाय्यित Aided/ Unaided	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बुलढाणा	..	11	853	914	..	769	..	769	2	555	912	1,469	Greater Bombay
2	..	..	17	338	361	54	645	164	863	9	1,318	253	2,080	Thane
3	रायगड	..	2	199	202	9	744	11	764	3	1,573	35	1,616	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	192	193	4	1,051	5	1,050	..	1,430	17	1,447	Ratnagiri
5	सिंधुदूर्ग	..	..	151	151	2	607	5	614	1	831	24	856	Sindhudurg
6	नाशिक	..	3	355	364	48	604	38	690	9	2,059	72	2,140	Nashik
7	धुळे	..	14	240	258	54	241	20	315	21	1,572	81	1,674	Dhule
8	जळगांव	..	9	282	300	14	620	14	648	11	1,125	97	1,236	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	1	340	342	13	556	29	598	1	1,925	55	1,981	Ahmadnagar
10	पुणे	..	8	441	466	19	1,164	62	1,245	7	2,089	198	2,294	Pune
11	सातारा	..	2	340	346	2	770	18	790	1	1,457	54	1,512	Satara
12	सांगली	..	..	294	295	2	604	22	628	1	774	53	828	Sangli
13	सोलापूर	..	2	311	318	..	750	62	812	2	1,114	135	1,251	Solapur
14	कोल्हापूर	..	1	326	335	2	855	43	900	..	1,011	159	1,170	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	2	151	208	5	400	29	434	4	981	90	1,075	Aurangabad
16	आलमो	..	..	65	98	..	252	8	260	1	795	30	824	Jalna
17	परभणी	..	3	84	163	2	335	37	374	2	1,175	38	1,215	Parbhani
18	बीड	..	..	143	203	2	366	27	395	3	1,181	24	1,208	Beed
19	नांदेड	..	3	354	228	11	430	52	493	1	1,215	85	1,301	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	105	156	..	349	8	357	..	444	15	459	Osmanabad
21	लातूर	..	..	185	234	..	426	13	439	..	614	51	615	Latur
22	बुलढाणा	..	..	158	196	..	365	14	379	1	1,000	26	1,027	Buldhana
23	अकोला	..	2	273	296	1	458	19	478	2	1,219	39	1,260	Akola
24	अमरावती	..	6	313	352	16	412	15	443	7	1,149	96	1,252	Amravati
25	यवतमाळ	..	13	198	249	12	578	28	618	9	1,261	33	1,303	Yavatmal

26	बघी	..	..	3	9	162	174	4	179	13	196	2	756	37	795	Wardha
27	नासपुर	..	..	8	33	435	476	3	404	76	483	6	1,321	238	1,565	Nagpur
28	भंडारा	..	..	4	64	238	306	6	400	24	430	5	1,120	129	1,254	Bhandara
29	चंद्रपुर	..	..	4	17	145	165	6	275	17	298	2	1,151	44	1,197	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	8	8	51	67	25	122	7	154	2	749	10	761	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		...	...	126	767	7,522	8,417	316	15,731	880	16,927	115	35,470	3,138	38,715	Maharashtra State

आधार-विशेष संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No 5.4 (-)

1986-87

विभागवार शिक्षकांची संख्या

Number of School Teachers classified by Department

Serial No.	जिल्हे	माध्यमिक/उच्च माध्यमिक High/Higer, Secondary Multipurpose/Post Basic Deptt.				बसलेले मूल्योद्योग विभाग Middle/Senior Basic Deptt.				प्राथमिक/पूर्व-प्राथमिक Primary/Pre-Primary Junior Basic Deptt.				अध्ययन महाविद्यालये Teachers Training College (B. Ed.)				एकूण Grand Total		District
		पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	(5)	पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	(8)	पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	(11)	पुरुष Men	स्त्री Women	एकूण Total	(14)	पुरुष Men	स्त्री Women	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)
1	दहमकुई	..	4,423	8,619	13,042	8,641	15,205	23,846	5,016	12,281	17,297	28	85	113	18,108	36,190	54,298	Greater Bombay		
2	ठाणे	..	3,180	5,076	8,256	4,045	4,147	8,192	2,736	2,951	5,687	12	9	21	9,973	12,183	22,156	Thane		
3	रायगड	..	2,693	1,986	4,679	2,600	1,122	3,722	2,018	1,088	3,106	5	..	5	7,316	3,996	11,312	Raigad		
4	रत्नागिरी	..	3,541	2,348	5,889	2,188	578	2,766	1,573	691	2,264	9	..	9	7,311	3,617	10,928	Ratnagiri		
5	सिंधुदुर्ग	..	2,130	1,294	3,424	1,772	506	2,278	871	439	1,310	9	2	11	4,782	2,241	7,023	Sindhudurg		
6	नाशिक	..	3,706	1,924	5,630	5,503	1,799	7,302	4,067	2,234	6,301	19	5	24	13,295	5,962	19,257	Nashik		
7	मुंबई	..	1,942	659	2,601	4,189	728	4,917	3,768	1,328	5,096	14	7	21	9,913	2,722	12,635	Dhule		
8	जळगाव	..	4,285	1,981	6,266	5,139	918	6,057	3,601	1,286	4,887	20	6	26	13,045	4,191	17,236	Jalgaon		
9	अहमदनगर	..	3,724	1,443	5,167	5,464	1,284	6,748	4,227	1,716	5,943	27	4	31	13,442	4,447	17,889	Ahmednagar		
10	पुणे	..	5,383	4,901	10,284	6,379	4,563	10,942	3,322	3,359	6,681	29	37	66	15,113	12,860	27,973	Pune		
11	सातारा	..	4,440	1,892	6,332	4,950	1,215	6,165	2,428	1,179	3,607	29	2	31	11,847	4,288	16,135	Satara		
12	सांगली	..	3,980	2,230	6,210	3,840	821	4,661	1,733	914	2,647	18	8	26	9,571	3,973	13,544	Sangli		
13	सोलापूर	..	4,653	1,895	6,548	4,320	996	5,316	2,722	1,368	4,090	33	10	43	11,728	4,269	15,997	Solapur		
14	कोल्हापूर	..	5,546	2,057	7,603	4,543	1,057	5,600	2,079	1,085	3,164	37	17	54	12,205	4,216	16,421	Kolhapur		
15	औरंगाबाद	..	2,216	921	3,137	2,154	828	2,982	1,728	936	2,664	77	14	91	6,175	2,699	8,874	Aurangabad		
16	जालना	..	1,322	269	1,591	1,140	224	1,364	1,311	374	1,685	14	5	19	3,787	872	4,659	Jalna		
17	परभणी	..	2,226	514	2,740	2,472	485	2,957	1,885	329	2,214	10	1	11	6,593	1,329	7,922	Parbhani		
18	बीड	..	2,269	578	2,847	2,467	360	2,827	1,894	250	2,144	18	4	22	6,648	1,192	7,840	Beed		
19	नांदेड	..	2,572	664	3,236	2,767	413	3,180	2,249	405	2,654	24	4	28	7,612	1,486	9,098	Nanded		
20	उस्मानाबाद	..	2,287	319	2,606	2,232	365	2,597	975	149	1,124	29	6	35	5,523	839	6,362	Osmanabad		
21	लातूर	..	2,833	353	3,186	3,086	464	3,550	1,525	351	1,876	39	8	47	7,483	1,176	8,659	Latur		
22	बुलढाणा	..	2,435	344	2,779	2,822	346	3,168	2,479	507	2,986	6	..	6	7,742	1,197	8,939	Buldhana		
23	अकोला	..	2,684	784	3,468	3,540	785	4,325	2,603	1,031	3,634	6	2	8	8,833	2,602	11,435	Akola		
24	अमरावती	..	2,704	924	3,628	4,351	1,382	5,733	2,571	1,337	3,908	11	..	11	9,637	3,643	13,280	Amravati		
25	यवतमाळ	..	3,074	1,127	4,201	2,848	562	3,410	2,189	653	2,842	8	1	9	8,119	2,343	10,462	Yavatmal		

26 वर्षी	..	..	1,040	334	1,374	2,243	631	2,874	1,537	807	2,344	8	9	17	4,828	1,781	6,609	Wardha
27 नागपूर	..	..	1,829	1,946	3,775	5,754	3,663	9,417	2,685	3,384	6,069	13	13	26	10,281	9,006	19,287	Nagpur
28 बंडारा	..	..	2,795	665	3,460	3,874	757	4,631	2,642	916	3,558	13	2	15	9,324	2,340	11,664	Bhandara
29 चंद्रपूर	..	..	1,619	530	2,149	2,444	633	3,077	2,335	776	3,111	15	1	16	6,413	1,940	8,353	Chandrapur
30 गडचिरोली	..	..	698	90	788	758	122	880	987	171	1,158	3	1	4	2,446	384	2,830	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य	...	...	88,229	48,467	1,36,696	1,03,525	46,959	1,55,484	71,756	44,295	1,16,051	583	263	846	2,69,093	1,39,984	4,09,077	Maharashtra State

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	प्राथमिक/पूर्वप्राथमिक कनिष्ठ मूलोद्योग शाळा Primary/Pre-Primary Junior Basic Schools			माध्यमिक वरिष्ठ मूलोद्योग विभाग Middle Senior Basic Deptt.		
		मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मंबई	2,84,247	2,57,142	5,41,389	2,89,485	2,55,386	5,44,871
2	ठाणे	1,29,265	1,07,872	2,37,137	1,81,248	1,45,487	3,26,735
3	रायगड	52,956	49,781	1,02,737	90,186	77,698	1,67,884
4	रत्नासिरी	33,156	32,035	65,191	90,410	78,472	1,68,882
5	सिंधुदुर्ग	17,190	16,899	34,089	47,495	44,986	92,481
6	नाशिक	1,39,746	1,18,927	2,58,673	1,19,920	97,842	2,17,762
7	धुळे	1,07,482	84,605	1,92,087	52,609	41,843	94,452
8	जळगांव	1,07,997	86,878	1,94,875	1,28,413	1,03,254	2,31,667
9	अहमदनगर	1,21,281	1,02,760	2,24,041	10,1,459	77,163	1,78,622
10	पुणे	1,48,171	1,29,500	2,77,671	2,19,813	1,83,921	4,08,734
11	सातारा	67,434	61,840	1,29,274	1,08,742	95,282	2,04,024
12	सांगली	51,407	48,377	99,784	1,12,890	94,997	2,07,887
13	सोलापूर	85,134	72,728	1,57,862	1,39,589	1,03,577	2,43,166
14	कोल्हापूर	66,458	60,719	1,27,177	1,49,755	1,25,014	2,74,769
15	औरंगाबाद	74,670	52,553	1,27,223	79,199	52,886	1,32,085
16	जालना	48,578	30,204	78,782	42,143	23,612	65,755
17	परभणी	60,260	41,717	1,01,977	69,162	43,559	1,12,721
18	बीड	56,911	39,904	96,815	69,327	44,714	1,14,041
19	नांदेड	67,566	48,127	1,15,693	87,827	58,158	1,45,985
20	उस्मानाबाद	27,972	21,321	49,293	51,748	44,277	96,025
21	लातूर	47,037	39,275	86,312	69,036	60,449	1,29,485
22	बुलढाणा	71,513	58,717	1,30,230	61,590	41,272	1,02,862
23	अकोला	82,219	67,541	1,49,760	71,516	55,471	1,26,987
24	अमरावती	79,711	72,203	1,51,914	73,543	59,869	1,33,412
25	यवतभाळ	67,971	55,190	1,23,161	89,328	65,710	1,55,038
26	वर्धा	46,717	44,183	90,900	27,958	23,806	51,764
27	नागपूर	1,31,338	1,14,578	2,45,916	84,043	71,489	1,55,532
28	भंडारा	76,464	70,403	1,46,866	78,041	64,086	1,42,127
29	चंद्रपूर	68,431	61,789	1,30,220	48,900	38,421	87,321
30	गडचिरोली	27,732	21,427	49,159	22,645	13,492	36,137
महाराष्ट्र राज्य		24,47,064	20,69,195	45,16,259	28,55,020	22,91,193	51,46,213

आधार—शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

EDUCATION

TABLE No. 5.4 (—)

Number of Students by Departments

1986-87

माध्यमिक/उच्च माध्यमिक/बहुदेशीय/ वरिष्ठ मूलोद्योग विभाग High/Higer Secondary / Multipurpose Post Basic Deptt.			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			Districts
मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
4,28,415	3,15,696	7,44,111	47,812	47,349	95,161	1,255	1,409	2,664	Gr. Bombay
1,50,841	1,08,072	2,58,913	11,323	10,793	22,116	411	308	719	Thane
66,034	38,050	1,04,084	3,076	1,584	4,660	54	16	70	Raigad
51,826	26,362	78,188	1,434	1,041	2,475	47	61	108	Ratnagiri
27,877	24,183	62,060	2,096	1,306	3,402	..	..	..	Sindhudurg
1,46,476	84,215	2,30,691	12,081	4,969	17,050	1,846	601	2,447	Nasik
1,02,120	53,941	1,56,061	7,544	1,584	9,128	1,155	193	1,348	Dhule.
1,28,169	64,519	1,92,688	12,123	3,820	15,943	2,073	406	2,479	Jalgaon
1,52,137	69,718	2,21,855	13,126	3,506	16,632	1,836	380	2,216	Ahmednagar
2,27,271	1,37,150	3,64,421	24,155	13,864	38,019	2,241	919	3,160	Pune
1,19,049	64,154	1,83,203	9,682	3,157	12,839	858	345	1,203	Satara
90,531	49,691	1,40,222	6,960	3,388	10,348	673	329	1,002	Sangli
1,15,463	49,558	1,65,021	9,271	2,995	12,266	738	209	947	Solapur
1,12,918	55,760	1,68,678	10,695	3,797	14,492	585	94	679	Kolhapur
67,483	27,706	95,189	7,421	1,925	9,346	1,093	150	1,243	Aurangabad
31,260	9,473	40,733	1,280	370	1,650	176	13	189	Jalna
72,200	24,945	97,145	2,709	747	3,456	324	19	343	Parbhani
60,693	23,474	84,167	3,918	784	4,702	579	93	672	Beed
76,377	29,313	1,05,690	4,416	1,040	5,456	1,159	144	1,303	Nanded
51,918	26,547	78,465	2,258	551	2,809	127	13	140	Osmanabad
72,889	34,246	1,07,135	3,533	789	4,322	797	129	926	Latur
68,347	29,368	97,715	3,601	996	4,597	141	21	162	Buldhana
89,060	48,916	1,37,976	5,669	2,211	7,880	699	212	911	Akola
1,03,951	74,889	1,78,840	7,127	3,828	10,955	1,207	519	1,726	Amravati
70,896	38,395	1,09,291	4,633	1,505	6,138	202	64	266	Yavatmal
53,629	43,167	96,796	3,819	1,865	5,684	488	175	663	Wardha
1,63,417	1,30,801	2,94,218	14,378	9,364	23,742	2,216	1,212	3,428	Nagpur
86,638	56,954	1,43,592	4,609	1,747	6,356	363	117	480	Bhandara
64,596	42,279	1,06,875	5,510	1,797	7,307	451	102	553	Chandrapur
19,535	8,989	28,524	679	131	810	..	..	..	Gadchiroli
30,82,016	17,90,531	48,72,547	2,46,938	1,32,893	3,79,741	23,794	8,253	32,047	Maharashtra State

Source.—Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/

तपता क्रमांक/

विभागवार अनुसूचीत जातीच्या विद्यार्थ्यांची संख्या/

अनुक्रमांक	जिल्हा	प्राथमिक/पुर्व प्राथमिक/मूलोद्योग Primary/Pre-primary/ Basic			माध्यमिक वरिष्ठ मूलोद्योग विभाग Middle/Senior Basic Dept.		
Serial No.		मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बुध्नुर्बई	14,515	10,453	24,968	70,769	62,388	1,33,157
2	ठाणे	9,421	7,781	17,202	18,738	15,143	33,881
3	रायगड	4,262	3,982	8,244	8,133	6,753	14,886
4	रत्नागिरी	2,761	2,671	5,432	9,658	8,204	17,862
5	सिंधुदुर्ग	1,120	1,040	2,160	3,593	3,213	6,806
6	नाशिक	13,476	11,261	24,737	12,457	9,256	21,713
7	धुळे	7,094	5,750	12,844	3,793	2,643	6,436
8	जळगांव	11,355	7,830	19,185	14,966	10,889	25,805
9	अहमदनगर	14,906	11,586	26,492	15,044	9,714	24,758
10	पुणे	16,815	12,969	29,784	34,089	29,265	63,354
11	सातारा	6,741	5,788	12,529	14,040	11,371	25,411
12	सांगली	6,821	6,352	13,173	18,053	13,772	31,825
13	सोलापूर	12,240	9,762	22,002	24,487	15,623	40,110
14	कोल्हापूर	7,966	6,750	14,716	20,050	14,217	34,267
15	औरंगाबाद	12,221	8,261	20,482	11,907	7,614	19,521
16	जालना	7,690	4,125	11,815	7,097	3,400	10,497
17	परभणी	10,553	6,896	17,449	12,737	7,244	19,981
18	बीड	7,943	5,374	13,317	10,855	6,319	17,174
19	नांदेड	12,742	8,308	21,050	18,288	11,468	29,756
20	उस्मानाबाद	4,508	3,287	7,795	9,719	7,261	16,980
21	लातूर	8,922	7,016	15,938	14,726	10,967	25,693
22	बुलढाणा	14,907	10,841	25,748	13,357	7,666	21,023
23	अकोला	17,727	14,242	31,969	17,361	12,396	29,757
24	अमरावती	15,913	15,138	31,051	15,305	12,162	27,467
25	यवतमाळ	9,374	7,469	16,843	12,274	9,549	21,823
26	वर्धा	8,400	8,249	16,649	5,381	4,703	10,084
27	नागपूर	31,545	29,107	60,652	18,703	15,998	34,701
28	भंडारा	13,702	12,650	26,352	13,508	12,145	25,653
29	चंद्रपूर	13,097	11,994	25,091	9,633	8,138	17,771
30	गडचिरोली	5,055	4,190	9,245	4,725	3,357	8,082
महाराष्ट्र राज्य		3,23,792	2,61,122	5,84,914	4,63,446	3,52,788	8,16,234

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

EDUCATION

TABLE No 5.6 (—)

Number of Scheduled Caste Students Departmentwise

1986-87

माध्यमिक/उच्च माध्यमिक/बहुउद्देशिय/ वरिष्ठ मूलोद्योग विभाग High/Higher Secondary/Multipurpose/ Post Basic Dept.			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post Graduation			Districts
मूलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मूलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मूलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
35,266	21,062	56,328	2,539	1,115	3,654	84	31	115	Greater Bombay
9,931	5,666	15,597	475	227	702	24	10	34	Thane
4,251	2,115	6,366	147	47	194	..	..	..	Raigad
4,836	2,137	6,973	55	27	82	3	3	6	Ratnagiri
2,214	1,140	3,354	75	23	98	..	..	..	Sindhudurg
6,100	2,319	8,419	1,067	332	1,399	156	51	207	Nashik
7,659	3,113	10,772	638	116	754	98	14	112	Dhule
11,804	3,772	15,576	857	146	997	140	13	153	Jalgaon
18,168	6,710	24,878	1,061	183	1,244	141	15	156	Ahmednagar
24,689	12,974	37,663	1,948	763	2,711	209	52	261	Pune
13,059	5,937	18,996	843	174	1,017	110	26	136	Satara
11,353	5,062	16,415	624	186	810	83	27	110	Sangli
17,551	5,219	22,770	1,133	212	1,345	124	22	146	Solapur
12,616	4,983	17,599	1,041	207	1,248	76	11	87	Kolhapur
9,930	3,523	13,503	2,205	200	2,405	372	24	396	Aurangabad
4,343	933	5,276	106	18	124	12	1	13	Jalna
13,229	3,759	16,988	399	42	441	15	..	15	Parbhani
8,892	2,516	11,408	553	62	615	70	4	74	Beed
16,379	4,779	21,158	989	98	1,087	268	16	284	Nanded
8,664	3,254	11,918	332	33	365	15	..	15	Osmanabad
13,423	4,719	18,142	848	57	905	187	6	193	Latur
12,936	3,896	16,832	534	76	610	44	5	49	Buldhana
18,944	7,873	26,817	861	198	1,059	101	26	127	Akola
19,821	11,705	31,526	1,189	317	1,506	230	40	270	Amravati
11,449	5,763	17,212	828	121	949	38	11	49	Yavatmal
11,255	8,583	19,838	808	293	1,101	99	35	134	Wardha
34,755	28,407	63,162	3,714	1,885	5,599	836	308	1,144	Nagpur
20,824	14,547	35,371	1,220	376	1,596	125	26	151	Bhandara
14,954	10,198	25,152	1,846	435	2,281	127	28	155	Chandrapur
3,591	1,796	5,387	121	14	135	..	..	..	Gadchiroli
4,02,936	1,98,460	6,01,396	29,050	7,983	37,033	3,787	805	4,592	Maharashtra State

Source. —Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/

तबला क. /

अनुसुचित जमातीतील विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या

क्र. सं.	जिल्हा	प्राथमिक/पूर्व-प्राथमिक मुल्योद्योग Primary/Pre-primary/ Basic			माध्यमिक/वरिष्ठ मुल्योद्योग विभाग Middle/Senior Basic Deptt		
		मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बुधमंडई	2,075	1,674	3,749	7,802	6,717	14,519
2	ठाणे	34,872	21,396	56,268	26,636	13,101	39,737
3	रायगड	4,703	3,566	8,269	6,737	4,324	11,061
4	रत्नागिरी	385	178	563	319	250	569
5	सिंधुदुर्ग	48	17	65	66	32	98
6	नाशिक	33,199	24,038	57,237	25,961	14,265	40,226
7	धुळे	33,953	27,239	67,192	18,964	11,554	30,518
8	जळगांव	11,625	6,684	18,309	9,566	5,061	14,627
9	अहमदनगर	9,393	5,941	15,334	8,112	3,672	11,784
10	पुणे	9,624	5,056	14,680	10,337	5,987	16,324
11	सातारा	356	317	673	424	281	705
12	सांगली	324	362	686	720	560	1,280
13	सोलापूर	1,819	1,354	3,173	2,649	1,487	4,136
14	कोल्हापूर	655	451	1,116	777	554	1,331
15	औरंगाबाद	3,660	1,779	5,439	3,610	1,518	5,128
16	जालना	1,764	893	2,657	682	227	909
17	परभणी	3,968	2,090	6,058	3,862	1,483	5,345
18	बीड	1,155	625	1,780	910	451	1,361
19	नांदेड	8,675	5,571	14,246	10,034	4,983	15,017
20	उस्मानाबाद	2,132	1,357	3,489	1,405	678	2,083
21	लातूर	2,147	1,331	3,478	1,291	710	2,001
22	बुलढाणा	2,544	1,604	4,148	2,680	1,100	3,780
23	अकोला	5,353	4,032	9,385	4,178	2,586	6,764
24	अमरावती	13,001	9,832	22,833	11,871	6,425	18,296
25	यवतमाळ	15,001	10,915	25,916	18,359	12,153	30,512
26	बर्धा	8,407	7,815	16,222	5,364	4,176	9,540
27	नागपूर	21,364	18,877	40,241	12,828	10,538	23,366
28	भंडारा	13,898	12,272	26,170	11,865	8,194	20,059
29	चंद्रपूर	13,647	11,501	25,148	10,979	7,722	18,701
30	गडचिरोली	9,978	6,767	16,745	7,485	3,452	10,937
महाराष्ट्र राज्य		2,75,725	1,95,544	4,71,269	2,26,473	1,34,241	3,60,714

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

EDUCATION

TABLE No 5.7 (—)

Number of Scheduled Tribe Students by Department

1986-87

माध्यमिक/उच्च माध्यमिक/बहुउद्देशिय/ वरिष्ठ मूलोद्योग विभाग High/Higher Secondary/Multipurpose/ Post Basic Department			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			Districts
मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
2,754	1,560	4,314	127	80	207	3	1	4	Greater Bombay
10,807	3,466	14,273	254	63	317	..	1	1	Thane
1,979	668	2,647	30	4	34	..	..	..	Raigad
190	69	259	1	1	2	..	..	..	Ratnagiri
42	10	52	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
13,006	4,773	17,779	424	49	473	33	5	38	Nashik
15,291	5,741	21,032	591	93	684	50	7	57	Dhule
4,318	1,113	5,431	205	40	245	26	9	35	Jalgaon
4,018	1,081	5,099	152	12	164	12	1	13	Ahmednagar
5,536	2,200	7,736	234	90	324	14	7	21	Pune
691	270	961	28	19	47	1	..	1	Satara
639	255	894	19	17	36	..	1	1	Sangli
1,651	556	2,207	32	15	47	3	2	5	Solapur
441	246	687	20	5	25	..	..	..	Kolhapur
1,162	303	1,465	92	6	98	6	3	9	Aurangabad
418	96	514	11	1	12	1	..	1	Jalna
2,581	493	3,074	20	3	23	..	..	..	Parbhani
657	121	778	26	7	33	..	..	..	Beed
5,037	1,381	6,468	156	16	172	24	3	27	Nanded
1,000	284	1,284	3	..	3	1	..	1	Osmanabad
982	350	1,332	16	1	17	1	..	1	Latur
1,284	329	1,613	27	8	35	3	..	3	Buldhana
3,788	1,773	5,561	100	22	122	19	1	20	Akola
6,796	3,324	10,120	180	45	225	32	5	37	Amravati
9,584	3,637	13,221	247	41	288	12	1	13	Yavatmal
5,748	4,036	9,784	203	64	267	21	3	24	Wardha
19,040	13,504	32,544	943	386	1,329	106	45	151	Nagpur
8,831	4,699	13,530	262	67	329	17	..	17	Bhandara
8,926	4,694	13,620	479	88	567	35	7	42	Chandrapur
5,163	1,928	7,091	86	19	105	..	..	..	Gadchiroli
1,42,410	62,960	2,05,370	4,968	1,262	6,230	420	102	522	Maharashtra State

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

A-94 -49.

5. शिक्षण/EDUCATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 5.8 (—)

अभियांत्रिकी पदविका अभ्यासक्रमातील प्रवेशांची विभागवार संख्या

Intake in Degree Courses in Engineering by Department

(1986-87)

वर्ष Year	स्थापत्य Civil	यांत्रिकी Mechanical	विद्युत Electrical	इतर Other	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	((5)	(6)
1986-87	.. 1,617	1,587	657	10,389	14,250

संवर्गशिक्षण, संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source :—(1) Directorate of Technical Education, Government of Maharashtra, Bombay.

सांत्विक प्रशिक्षण, संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

(2) Directorate of Technical Training, Government of Maharashtra, Bombay.

तस्मिन् क्रमांक/TABLE No. 5.9 (14.1)

सत्यमेव जयते

---

5. शिक्षण/

तक्ता क्रमांक/

शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्थांचे व विद्यार्थींचे वर्गीकरण/

(1986-87)

अनुक्रमांक	जिल्हा	पूर्व प्राथमिक शाळा		प्राथमिक शाळा		माध्यमिक शाळा		उच्च माध्यमिक वरं असलेल्या माध्यमिक शाळा		विद्यापीठ शिक्षण विभाग (१) राष्ट्रीय महत्वाच्या संस्था (२) विद्यापीठ समान संस्था University teaching departments (1) Insti- tutions of national importance, (2) Institu- tions deemed as University	
		Pre-primary School		Primary School		Secondary School		Secondary School having Higher Secondary classes			
		संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बुलढाणा	84	17,856	2,154	10,68,804	798	5,77,837	116	1,66,274	34	8,505
2	ठाणे	44	6,553	2,899	5,57,319	297	1,79,834	64	79,079	..	..
3	रायगड	10	1,346	2,370	2,69,275	164	62,419	38	41,665	..	..
4	रत्नागिरी	9	581	2,498	2,33,492	171	57,762	22	20,426	..	..
5	सिंधुदुर्ग	49	1,180	1,421	1,25,390	120	36,545	31	25,515	..	..
6	नाशिक	12	1,565	2,818	4,74,870	308	1,58,105	56	72,586	..	..
7	धुळे	32	3,066	1,957	2,83,473	206	88,254	52	67,807	..	..
8	जळगाव	47	4,207	1,837	4,22,335	239	1,20,859	61	71,829	..	..
9	अहमदनगर	3	430	2,576	4,02,233	286	1,50,596	56	71,259	..	..
10	पुणे	32	5,208	3,507	6,81,207	338	1,98,097	128	1,66,324	28	3,725
11	सातारा	17	1,924	2,285	3,31,274	298	1,30,521	48	52,682	..	..
12	सांगली	17	2,222	1,439	3,05,449	247	94,641	48	45,581	..	..
13	सोलापूर	24	3,336	2,039	3,97,692	281	1,19,265	37	45,756	..	..
14	कोल्हापूर	99	7,688	1,971	3,91,258	299	1,27,804	36	40,874	16	1,312
15	औरंगाबाद	32	2,842	1,477	2,56,466	202	90,129	6	5,060	19	1,936
16	जालना	8	960	1,076	1,43,577	91	34,509	7	6,224	..	..
17	परभणी	16	2,059	1,573	2,21,639	152	84,131	11	13,014	..	..
18	बीड	9	1,027	1,594	2,09,829	188	73,821	15	10,346	..	..
19	नांदेड	29	2,564	1,765	2,59,114	200	80,359	28	25,331	..	..
20	उस्मानाबाद	2	314	814	1,45,004	146	68,024	10	10,441	..	..
21	लातूर	2	397	1,102	2,15,400	219	92,941	15	14,194	..	..
22	बुलढाणा	7	605	1,399	2,32,484	161	58,690	35	39,025	..	..
23	अकोला	15	1,494	1,723	2,75,253	248	91,097	48	46,879	..	..
24	अमरावती	70	4,475	1,625	2,80,866	289	1,16,662	63	62,178	6	178
25	यवतमाळ	29	2,952	1,892	2,75,247	209	70,795	40	38,496	..	..
26	वर्धा	9	1,601	982	1,41,063	135	53,005	39	43,791	..	..
27	नागपूर	48	6,341	2,000	3,95,107	375	1,79,947	101	1,14,271	31	3,087
28	भंडारा	5	534	1,679	2,88,460	220	73,024	86	70,568	..	..
29	वडपूर	16	1,321	1,479	2,16,270	135	67,353	31	39,522	..	..
30	गडचिरोली	..	..	915	85,296	53	15,707	14	12,817	..	..
महाराष्ट्र राज्य		776	86,648	54,866	95,78,846	7,075	33,52,733	1,342	15,19,814	134	18,743

EDUCATION

TABLE No. 5.9 (14.1)

Institution and enrolment by type of education

महाविद्यालय (सर्वसाधारण) शिक्षण (कला, शास्त्र व वाणिज्य) Colleges of general education (Arts, Science and Commerce)		वाणिज्य महाविद्यालय/Commerce Colleges				शिक्षकांना प्रशिक्षण/Training of Teachers							Districts	
		पदवीस्तर Degree level		पदवीपूर्वस्तर Under-graduate level		पदवीस्तर/Degree level								
						शिक्षणशास्त्र पदवी बी. एड. B. Ed.		शारीरिक शिक्षण Physical education		शिक्षणशास्त्र पदविका D. Ed.				
संस्था Insti- tution	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Insti- tution	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Insti- tution	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Insti- tution	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Insti- tution	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Insti- tution	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Insti- tution	विद्यार्थी Enrol- ment	(2)
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	
66	1,80,900	20	36,254	27	2,935	10	1,133	1	117	13	2,214	Greater Bombay		
19	41,038	1	137	4	581	1	289	..	..	14	1,616	Thane		
6	7,122	1	228	..	..	1	60	..	..	6	645	Raigad		
4	4,815	..	..	1	84	1	79	..	..	6	924	Ratnagiri		
6	4,972	..	..	..	..	1	99	..	..	5	482	Sindhudurg		
23	36,572	1	3,609	1	369	1	350	..	..	8	751	Nashik		
14	18,662	..	..	..	..	2	311	..	..	10	928	Dhule		
20	31,983	1	325	..	..	2	290	..	..	5	586	Jalgaon		
19	31,959	1	1,653	1	190	3	472	..	..	7	557	Ahmednagar		
41	66,182	13	13,747	1	338	4	854	1	125	7	954	Pune		
19	26,383	1	1,958	1	135	2	280	1	44	10	706	Satara		
23	21,683	2	2,765	1	25	5	337	1	50	7	655	Sangli		
18	25,005	3	3,743	..	..	3	604	1	70	15	1,537	Solapur		
30	30,296	2	2,230	..	..	4	657	..	..	17	1,701	Kohapur		
19	25,132	..	..	1	36	5	1,013	2	299	7	623	Aurangabad		
4	3,820	..	..	..	..	2	398	..	..	3	338	Jalna		
11	9,518	..	..	..	..	1	115	..	..	7	546	Parbhani		
12	13,340	..	..	..	..	2	381	1	178	9	847	Beed		
13	15,209	..	..	2	15	3	426	1	132	16	1,810	Nanded		
7	7,471	..	..	..	..	3	1,072	2	108	13	1,275	Osmanabad		
12	13,531	1	1,235	N. A.	N. A.	4	1,561	1	62	12	1,086	Latur		
12	8,212	..	..	..	..	1	64	..	..	8	800	Buldhana		
15	19,622	1	2,601	..	..	1	71	..	..	5	708	Akola		
24	24,597	1	65	..	..	1	89	1	1,022	17	1,867	Amravati		
15	13,095	..	..	..	..	1	32	2	316	9	938	Yavatmal		
8	12,007	1	2,565	..	..	2	362	..	..	9	735	Wardha		
32	51,271	3	3,082	2	195	2	311	2	626	51	6,966	Nagpur		
10	12,155	..	..	..	..	2	215	..	..	21	2,259	Bhandara		
14	15,893	..	..	..	..	1	223	..	..	10	1,117	Chandrapur		
4	1,837	..	..	..	..	1	101	..	..	5	367	Gadchiroli		
520	7,74,272	53	76,197	42	4,903	72	12,246	17	3,149	332	36,538	Maharashtra State		

शिक्षकांना प्रशिक्षण/Training of teachers											
अनुक्रमिक Sr. No.	जिल्हा	पदवीपूर्व स्तर Undergraduate level						शालेय स्तर School level		अभियांत्रिकी, Engineering,	
		चित्रकला शिक्षक प्रमाणपत्र Drawing teachers certificate		पूर्व-प्राथमिक शिक्षक प्रशिक्षण Pre-Primary teach- ers training		इतर प्रकारच्या आंग्ल- भारतीय शाळा Other types Anglo Indian Schools		हस्तशिल्पसाय शिक्षक प्रशिक्षण Handicraft teachers training		पदवी स्तर Degree level	
		संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment
(1)	(2)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)
1	बृहन्मुंबई	2	648	..	..	1	60	4	386	14	9,108
2	ठाणे	..	..	..	..	..	..	1	18	..	..
3	रायगड	..	..	..	..	..	..	..	..	1	428
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक	1	106	..	..	..	..	..	..	1	198
7	धुळे	1	184	..	..	..	..	..	..	3	1,006
8	जळगाव	1	90	..	..	..	..	..	..	2	556
9	अहमदनगर	1	64	..	..	..	..	..	..	5	2,103
10	पुणे	1	525	..	..	169	..	..	..	9	7,508
11	सातारा	..	..	..	..	..	..	..	..	2	1,383
12	सांगली	1	181	..	..	..	..	..	..	3	3,014
13	सोलापूर	1	101	..	..	..	..	..	..	1	487
14	कोल्हापूर	1	168	..	..	..	..	..	..	5	2,056
15	औरंगाबाद	1	26	..	..	..	..	182	..	3	2,033
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
17	परभणी	..	..	..	..	..	..	..	..	1	117
18	बीड	1	64	..	..	..	..	..	..	..	..
19	नांदेड	1	74	..	..	..	..	..	..	2	694
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	1	378
21	सातूर	1	86	..	..	..	..	..	..	3	741
22	बुलढाणा	..	..	..	..	..	..	..	..	1	740
23	अकोला	..	..	..	..	..	..	..	..	2	679
24	अमरावती	1	89	..	..	..	..	..	..	2	1,672
25	यवतमाळ	..	..	..	..	..	..	..	..	1	933
26	वर्धा	..	..	..	..	..	..	..	..	1	705
27	नागपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	7	3,992
28	पंढारा	..	..	..	..	..	..	..	..	1	717
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	1	546
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
महाराष्ट्र राज्य		15	2,406	..	..	2	229	6	586	72	41,794

TABLE No. 5.9 (14.1)

वास्तुशास्त्र व तंत्रशास्त्र Architecture and technology				कायदा Law		कृषि, पशुवैद्यक शास्त्र व कुक्कटपालन प्रशिक्षण Agriculture, Veterinary Science and Poultry training				
पदवी-पूर्व स्तर Under-graduate level		हालेय स्तर School level		पदवी स्तर Degree level		पदवीस्तर Degree level		हालेय स्तर School level		Districts
संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	
(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(2)
36	8,814	9	4,364	8	8,633	1	644	..	..	Greater Bombay
10	2,478	7	2,093	1	1,360	..	..	1	97	Thane
8	1,148	6	1,288	..	..	..	..	1	80	Raigad
7	1,692	3	1,001	1	16	1	508	1	93	Ratnagiri
1	199	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
15	1,699	10	1,714	2	1,631	..	..	1	139	Nashik
8	1,761	8	1,131	1	360	1	348	1	65	Dhule
13	3,265	13	5505	1	554	..	..	1	106	Jalgaon
19	3,511	15	2,833	1	440	1	309	1	127	Ahmednagar
20	5,773	23	4,943	4	3,979	1	744	2	187	Pune
10	3,575	8	1,269	1	392	..	..	1	100	Satara
6	402	16	3,835	1	577	..	..	1	114	Sangli
10	1,947	18	4,399	2	499	..	..	1	129	Solapur
8	3,399	21	4,334	2	808	1	678	2	464	Kolhapur
11	1,063	4	269	2	1,403	..	..	1	116	Aurangabad
2	75	1	112	1	86	..	..	..	..	Jalna
3	231	4	300	1	257	2	1,617	1	120	Parbhani
3	399	1	371	1	218	..	..	1	230	Beed
5	842	3	825	1	1,921	..	..	1	119	Nanded
3	458	2	264	1	135	..	..	..	..	Osmanabad
6	1,364	2	671	1	223	..	..	1	120	Latur
5	1,398	7	652	..	..	..	..	1	112	Buldhana
9	633	6	948	..	..	2	706	1	120	Akola
10	2,299	9	768	1	342	1	517	1	118	Amravati
7	1,413	8	331	..	..	..	..	1	120	Yavatmal
5	798	..	..	..	..	..	..	1	237	Wardha
16	3,992	..	..	1	2,787	2	977	1	120	Nagpur
6	1,049	..	..	..	..	..	..	1	116	Bhandara
4	830	..	..	..	..	1	211	1	120	Chandrapur
5	282	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
271	56,789	204	44,270	35	26,621	14	7,259	27	3,469	Maharashtra State

संगीत, सज्जितकला व उपयोजित कला Music, Fine arts and Applied arts								चिकित्सीय, नर्सिंग, प्रसूतिशास्त्र Medical, Nursing, Midwifery					
		पदवी स्तर/Degree level											
		पदवी स्तर Degree level		पदवीपूर्व स्तर Under-graduate level		शालेय स्तर School level		विषम चिकित्सा Allopathy		वायुर्वेद Ayurved		इतर Others	
क्र.सं. Sr. No.	जिल्हा	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment
(1)	(2)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)
1	बुलढुर्ग	4	1,606	2	170	8	906	4	5,108	3	1,085	9	2,374
2	ठाणे	..	..	2	68	1	74	..	..	..	..	..	..
3	रायगड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	2	91	..	..	..	..	..	..
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	1	142	..	..
6	नाशिक	..	..	..	..	3	383	..	..	1	246	2	572
7	धुळे	..	..	..	..	..	..	..	..	1	179	..	..
8	जळगाव	1	41	..	..	2	75	..	..	..	..	..	..
9	अहमदनगर	..	..	..	..	1	121	1	300	1	213	..	..
10	पुणे	..	..	1	243	8	995	2	2,318	2	710	3	785
11	मानसरो	..	..	..	..	..	..	1	277	1	280	1	236
12	सांगली	..	..	..	..	2	58	1	685	1	256	1	233
13	सोलापूर	..	..	..	..	2	269	1	600	1	285	..	..
14	कोल्हापूर	..	..	1	75	1	93	..	..	..	..	2	199
15	औरंगाबाद	1	386	..	..	..	..	1	569	..	..	1	126
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
17	परभणी	..	..	..	..	1	207	..	..	..	..	..	..
18	बीड	..	..	..	..	..	..	1	266	..	..	..	..
19	नांदेड	..	..	..	..	1	279	..	..	1	341	..	..
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	1	62	..	..	..	..	..	..
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
22	बुलढाणा	..	..	1	52	1	129	..	..	..	..	..	..
23	अकोला	..	..	1	70	..	..	..	..	1	309	..	..
24	अमरावती	..	..	..	..	3	145	1	269	2	700	..	..
25	यवतमाळ	..	..	1	30	1	95	..	..	1	244	..	121
26	वधा	..	..	..	..	1	204	1	68	..	..	..	..
27	नागपूर	2	576	..	..	3	663	2	1,648	2	572	3	256
28	भंडारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
महाराष्ट्र राज्य		8	2,609	9	708	42	4,849	16	12,108	19	5,562	23	4,902

टीप.—संस्था संकेतिका/Column No. 55 and 56 वाचू शकतात कीचिकित्सा व नर्सिंग यांचा समावेश आहे./Includes dental, Pharmacy and Nursing.

संस्था संकेतिका/Column No. 59 and 60 वाचू शकतात कीचिकित्सा (पदवीपूर्व) यांचा समावेश आहे./Includes Nursing, Pharmacy (under-graduate).

टीप.—नर्सिंग व प्रसूतिशास्त्र याबाबत शालेय स्तरावरील प्रशिक्षण संस्था व त्यातील विद्यार्थी संख्या अनुक्रमे स्तंभ ५१ व ६० मध्ये समाविष्ट आहेत.

संस्था संकेतिका/Column No. 55 and 56 वाचू शकतात कीचिकित्सा व नर्सिंग यांचा समावेश आहे./Includes dental, Pharmacy and Nursing.

TABLE No. 5.9 (14.1)—contd.

व औषधशास्त्र and pharmacy		इतर प्रकारच्या संस्था Other types of Institutions						संशोधन संस्था Research Institutions				Districts
पदवीपूर्व स्तर/Under-graduate level						शास्त्रीय स्तर/School level						
समाविष्टता Homeopathy		इतर Others		पदवीस्तर Degree level		पदवीपूर्व स्तर Under-graduate level		गडकार Co-operative		पदवी स्तर Degree level		
संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enrol- ment	संस्था Institu- tions	विद्यार्थी Enro- lment	
(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(2)
1	379	13	1,753	11	3,965	4	90	129	5,262	10	247	Greater Bombay
..	..	1	127	..	..	..	..	39	1,826	..	..	Thane
..	..	1	23	..	..	..	..	18	886	..	..	Raigad
..	..	2	161	1	52	..	..	9	277	1	7	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	..	..	9	461	..	..	Sindhudurg
..	..	3	402	..	..	..	..	69	3,573	..	..	Nashik
..	..	3	262	..	..	..	..	1	30	..	..	Dhule
..	..	3	263	..	..	..	..	4	188	..	..	Jalgaon
..	..	3	357	..	..	..	..	2	33	..	..	Ahmadnagar
1	119	4	682	6	2,804	1	101	49	2,862	7	277	Pune
..	..	2	142	..	..	..	..	34	1,208	..	..	Satara
1	116	3	414	1	182	..	..	34	1,026	..	..	Sangli
..	..	4	289	1	196	..	..	46	2,179	..	..	Solapur
..	..	2	625	1	929	1	69	16	440	..	..	Kolhapur
1	113	3	208	2	86	..	..	12	770	1	2	Aurangabad
..	..	..	..	2	220	..	..	8	781	..	..	Jalna
..	..	2	132	1	78	..	..	..	..	..	..	Parbhani
1	53	1	57	..	..	..	..	1	69	..	..	Beed
..	..	2	173	1	25	..	..	5	336	..	..	Nanded
..	..	2	167	..	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
..	..	3	553	..	..	..	..	5	364	..	..	Latur
1	81	..	..	..	..	..	..	6	158	..	..	Buldhana
2	268	3	318	..	..	..	..	26	780	..	..	Akola
2	183	3	324	1	406	1	68	58	1,752	..	..	Amravati
..	..	2	189	..	..	..	..	9	272	..	..	Yavatmal
..	..	2	276	1	358	..	..	12	1,179	..	..	Wardha
1	76	7	879	6	779	..	..	186	7,918	..	..	Nagpur
..	..	..	..	..	..	..	..	50	1,339	..	..	Bhandara
1	85	1	81	..	..	..	..	36	1,315	..	..	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
12	1,473	75	8,857	35	10,080	7	328	873	37,584	19	533	Maharashtra State

स्तंभ क्र. ६३ व ६४ मध्ये संशोधन, वृत्तपत्र, श्रमविज्ञान, सहकारी, ग्रामीण शिक्षण, प्राध्यापिका, गृहशास्त्र, व्यवसाय व्यवस्थापन यांचा समावेश आहे.

स्तंभ क्र. ६५ व ६६ मध्ये नौकानयन अभियांत्रिकी, गृहशास्त्र व विज्ञान संस्था यांचा समावेश आहे.

Column Nos. 63 and 64 include Lib. Science, Journalism, Labour Vocational guidance, Co-operative, Rural Education, Oriental Home Science and business management.

Column Nos. 65 and 66 include Marine Engineering, Home Science, Film Institute.

NOTE :—No. of Institutes and enrolment regarding Nursing and midwifery at school level are included in Col. Nos. 59 and 60 respectively.

Source. —Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/EDUCATION

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.10 (14.2)

पेटावरील विद्यार्थी व शिक्षकांची संख्या
Enrolment of students and number of teachers

(१९८६-८७/1986-87)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक	एकूण प्रशिक्षित शिक्षक Total number of trained teachers		एकूण शिक्षक Total number of teachers		पेटावरील विद्यार्थी Enrolment		Pre-primary, Primary, Secondary	District
			एकूण Total		एकूण Total		एकूण Total			
			पुरुष Male	स्त्री Female	पुरुष Male	स्त्री Female	पुरुष Male	स्त्री Female		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	बुध्दामुंबई	.. ..	13 9,303 8,150	406 20,075 14,634	419 29,378 22,784	17 9,422 8,641	492 20,408 15,205	509 29,830 23,846	17,856 10,68,404 7,44,111	.. .. Greater Bombay
2	ठाणे	.. ..	4 4,738 3,768	112 6,673 3,824	116 11,411 7,592	5 5,911 4,045	140 7,887 4,147	145 13,798 8,192	6,553 5,57,319 2,58,913	.. .. Thane
3	रायगड	.. ..	.. .. 4,245 2,326	11 2,520 1,007	11 6,765 3,333	1 4,710 2,600	27 2,847 1,122	28 7,557 3,722	1,346 2,69,275 1,04,084	.. .. Raigad
4	रत्नागिरी	.. ..	1 4,530 2,023	20 2,762 537	21 7,292 2,560	.. .. 5,114 2,188	17 3,022 578	17 8,136 2,766	581 2,33,492 78,188	.. .. Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	.. ..	.. .. 2,973 1,660	11 1,652 483	17 4,625 2,143	.. .. 3,001 1,772	49 1,684 506	49 4,685 2,278	1,180 1,25,390 62,060	.. .. Sindhudurg
6	नाशिक	.. ..	1 7,121 5,269	32 3,814 1,717	33 10,935 6,986	1 7,772 5,503	36 4,122 1,739	37 11,894 7,302	1,565 4,74,870 2,30,691	.. .. Nashik
7	धुळे	.. ..	.. .. 5,456 3,972	42 1,840 703	42 7,296 4,675	.. .. 5,710 4,119	49 1,938 728	49 7,648 4,917	3,066 2,83,473 1,56,061	.. .. Dhule
8	जळगांव	.. ..	13 7,318 5,008	62 2,988 889	75 10,306 5,897	13 7,873 5,139	88 3,179 918	101 11,052 6,057	4,207 4,22,335 1,92,688	.. .. Jalgaon

वृत्ता क्रमिक/TABLE No. 5.10 (14.2)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(3)	(2)
21	सातूर	..	..	9	9	..	9	9	397	PP	Latur
		..	4,125	604	4,729	4,358	695	5,053	2,15,400	P	
		..	2,933	432	3,365	3,086	464	3,550	1,07,135	S	
22	बुलढाना	..	..	11	11	..	15	15	605	PP	..
		..	..	798	5,644	4,914	836	5,750	2,32,484	P	Buldana
		..	2,732	339	3,071	2,822	346	3,168	97,715	S	
23	अकोला	..	..	24	24	..	31	31	1,494	PP	..
		..	..	1,686	6,884	5,287	1,784	7,071	2,75,253	P	Akola
		..	3,269	744	4,013	3,540	785	4,325	1,37,976	S	
24	अमरावती	..	..	93	93	..	98	98	4,475	PP	..
		..	..	2,092	7,146	5,275	2,163	7,438	2,80,866	P	Amravati
		..	3,981	1,291	5,272	4,351	1,382	5,733	1,78,840	S	
25	यवतमाळ	..	..	58	59	1	62	63	2,952	PP	..
		..	1	1,627	6,557	5,262	1,718	6,980	2,75,247	P	Yavatmal
		..	2,613	528	3,141	2,848	562	3,410	1,09,291	S	
26	वर्धा	..	..	30	30	..	36	36	1,601	PP	..
		..	..	1,023	3,526	2,577	1,105	3,682	1,41,063	P	Wardha
		..	2,503	583	2,664	2,243	631	2,874	96,796	S	
27	नागपूर	..	..	116	120	4	138	142	6,341	PP	..
		..	..	4,828	9,246	1,510	5,192	9,702	3,95,107	P	Nagpur
		..	5,259	3,459	8,718	3,754	3,663	9,417	2,94,218	S	
28	भंडारा	..	..	8	8	..	8	8	534	PP	..
		..	..	1,373	6,362	5,437	1,573	7,010	2,88,460	P	Bhandara
		..	3,186	689	3,875	3,874	757	4,631	1,43,592	S	
29	चंद्रपूर	..	..	19	19	..	29	29	1,321	PP	..
		..	..	1,089	4,708	3,954	1,277	5,231	2,16,270	P	Chandrapur
		..	2,210	612	2,822	2,444	633	3,077	1,06,875	S	
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	PP	Gadchiroli
		..	..	167	1,187	1,685	261	1,946	85,296	P	
		..	575	107	682	758	122	880	28,524	S	
महाराष्ट्र राज्य		..	..	1,537	1,594	68	1,992	2,060	86,648	PP	..
		..	55	84,887	2,33,750	1,59,917	90,770	2,50,687	95,87,846	P	Maharashtra State
		..	1,48,363	44,515	1,46,524	1,08,525	46,959	1,55,484	48,72,547	S	

पू. प्रा.—पूर्व प्राथमिक/PP—Pre-Primary
प्रा.—प्राथमिक/P—Primary
मा.—माध्यमिक/S—Secondary

साधर.—शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे/Source.—Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

तवेतः क्रमांक/TABLE No. 5.11 (14*3)

सत्यमेव जयते

5. शिक्षण/

तक्ता क्रमांक/

पूर्व-प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांमधील
Number of pupils in pre-primary,

(३० सप्टेंबर १९८६ रोजी/

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	पूर्व-प्राथमिक Pre-primary (3)	इयत्ता १ ली Std. I (4)	इयत्ता २ री Std. II (5)	इयत्ता ३ री Std. III (6)	इयत्ता ४ री Std. IV (7)	इयत्ता ५ री Std. V (8)
1 बृहन्मुंबई	.. .. .	19,५42	2,52,839	2,17,641	2,09,252	1,95,654	1,98,495
2 ठाणे ..	.. .. .	15,615	1,47,073	1,19,591	1,00,978	83,903	85,360
3 रायगड	.. .. .	3,589	71,769	52,712	47,740	41,316	37,705
4 रत्नागिरी	.. .. .	697	34,312	33,486	46,905	43,853	39,673
5 सिंधुदुर्ग	.. .. .	1,180	17,412	18,508	25,860	23,326	22,108
6 नाशिक	.. .. .	4,279	1,33,555	1,04,413	93,904	78,258	69,672
7 धुळे	.. .. .	5,593	78,565	65,918	57,847	51,945	42,127
8 जळगाव	.. .. .	7,034	1,06,366	90,337	90,465	72,514	60,285
9 अहमदनगर	.. .. .	1,764	1,13,339	92,146	79,205	66,220	64,078
10 पुणे	.. .. .	11,746	1,75,452	1,44,155	1,24,775	1,08,630	1,07,697
11 सातारा	.. .. .	2,086	62,605	58,087	76,955	59,449	57,845
12 सांगली	.. .. .	3,172	74,799	61,720	60,074	49,268	45,518
13 सोलापूर	.. .. .	4,269	94,848	79,071	92,885	63,451	56,954
14 कोल्हापूर	.. .. .	8,410	79,212	74,054	85,381	65,792	58,448
15 बीरंगाबाद	.. .. .	7,288	74,255	54,053	44,246	36,424	33,166
16 जालना	.. .. .	1,744	46,953	32,797	25,694	17,951	15,922
17 परभणी	.. .. .	5,004	71,172	51,910	43,297	32,815	27,567
18 बीड ..	.. .. .	3,462	61,306	45,961	39,923	32,745	26,090
19 नांदेड ..	.. .. .	6,553	80,555	62,340	49,288	36,920	31,355
20 उस्मानाबाद	.. .. .	1,577	43,752	35,761	29,783	23,761	20,830
21 लातूर ..	.. .. .	546	64,146	52,955	42,516	34,186	29,377
22 बुलढाणा	.. .. .	605	68,715	52,033	46,600	36,844	29,252
23 अकोला	.. .. .	2,307	66,021	58,748	59,510	49,286	38,597
24 अमरावती	.. .. .	4,719	65,506	71,262	55,588	45,780	46,900
25 अक्षतमाळ	.. .. .	3,642	72,268	56,641	53,989	41,193	38,725
26 अर्घा ..	.. .. .	4,968	34,231	31,915	29,768	24,352	23,963
27 नागपूर	.. .. .	9,672	99,735	80,257	87,060	75,811	72,528
28 धंढारा	.. .. .	3,518	67,708	61,008	60,967	46,879	44,128
29 चंद्रपूर ..	.. .. .	2,349	60,162	50,237	41,785	35,786	30,661
30 गडचिरोली	.. .. .	1,659	27,914	19,808	15,151	10,437	9,721
महाराष्ट्र राज्य	.. .. .	1,48,689	24,46,545	20,29,527	19,17,391	15,84,749	14,64,747

* शाळा पूर्व-प्राथमिक शाळांतील विद्यार्थी तसेच प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील पूर्व-प्राथमिक तुकड्यातील विद्यार्थ्यांचा समावेश आहे.

@ कला, शास्त्र, वणिज्य महाविद्यालये आणि गृहशास्त्र व समाजशास्त्र महाविद्यालयातील व माध्यमिक शाळांतील उच्च माध्यमिक तुकड्यातील विद्यार्थी संख्येचा समावेश आहे.

संस्कार : शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

EDUCATION

TABLE No. 3.11 (14.3)

विद्यार्थ्यांची इयत्तावार संख्या

primary and secondary schools by standards

As on 30th September 1986)

इयत्ता ६ वी Std. VI	इयत्ता ७ वी Std. VII	इयत्ता ८ वी Std. VIII	इयत्ता ९ वी Std. IX	इयत्ता १० वी Std. X	इयत्ता ११ वी Std. XI	इयत्ता १२ वी @ Std. XII	एकूण Grand Total	District
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
1,73,970	1,54,214	1,53,394	1,26,891	92,724	65,777	53,656	19,14,149	Greater Bombay
71,002	58,770	53,345	44,102	31,266	17,430	13,547	8,40,982	Thane
32,078	26,868	22,961	19,361	11,702	5,283	4,013	3,77,097	Raigad
33,445	29,095	21,522	16,774	10,213	2,500	2,018	3,14,493	Ratnagiri
19,239	18,114	15,705	13,672	9,363	3,022	2,691	1,90,200	Sindhudurg
58,663	49,639	44,000	37,984	24,936	13,293	11,185	7,23,781	Nashik
34,091	29,264	24,992	22,523	18,464	10,362	9,025	4,50,716	Dhule
49,618	41,517	35,542	31,126	23,181	13,390	11,376	6,32,751	Jalgaon
53,817	45,676	39,179	35,339	24,040	12,153	10,399	6,37,555	Ahmadnagar
93,952	82,079	74,221	63,153	43,755	24,986	21,423	10,76,024	Pune
51,834	45,104	38,218	32,841	23,597	10,868	9,241	5,28,730	Satara
40,223	32,410	27,838	25,723	19,186	9,155	8,464	4,58,081	Sangli
48,068	39,174	32,416	28,778	19,598	9,499	8,734	5,77,745	Solapur
51,996	46,947	34,330	33,862	24,351	11,401	10,409	5,85,093	Kolhapur
28,645	24,609	19,783	17,619	13,858	7,343	7,494	3,68,785	Aurangabad
12,544	10,402	8,203	7,131	5,071	1,509	1,316	1,87,237	Jalna
22,859	19,041	14,681	12,737	9,454	3,446	3,579	3,17,562	Parbhani
23,152	21,451	15,207	13,320	11,229	4,266	4,835	3,02,947	Beed
26,722	22,887	18,700	16,332	13,088	5,343	5,689	3,75,772	Nanded
18,099	16,399	12,027	11,216	8,988	3,086	3,026	2,28,305	Osmanabad
25,682	23,037	17,971	16,463	13,793	5,191	5,323	3,31,186	Latur
25,561	20,905	16,381	15,587	12,982	4,660	4,132	3,34,257	Buldhaha
33,958	30,970	25,995	22,872	19,645	8,957	8,087	4,24,953	Akola
41,843	37,342	34,035	30,609	23,277	9,689	9,463	4,76,063	Amravati
32,183	26,431	23,190	19,054	15,049	6,004	5,595	3,93,964	Yavatmal
20,946	18,336	16,980	15,304	12,130	5,697	5,883	2,44,823	Wardha
63,710	57,452	50,678	45,944	38,960	18,042	19,968	7,18,917	Nagpur
36,506	30,827	24,377	23,736	20,499	8,559	8,845	4,37,607	Bhandara
26,731	22,336	18,975	17,214	13,246	6,034	6,418	3,31,934	Chandrapur
7,857	6,514	5,156	4,579	3,278	1,413	1,360	1,14,847	Gadchiroli
12,58,994	10,87,810	9,40,552	8,21,896	6,09,373	3,08,358	2,77,194	1,48,96,556	Maharashtra State

*This includes enrolment in Pre-primary schools as well as enrolment in attached Classes in Primary and Secondary schools.

@Include Enrolment in higher secondary classes attached to Secondary Schools as well as enrolment in Arts/Science/Commerce colleges and so also in Home Science and Social Work.

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune.

5. शिक्षण/EDUCATION

तबला क्रमांक / TABLE No. 5.12 (14.4)

प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण संस्थांतील विद्यार्थ्यांचो शिक्षणावस्था माध्यमांनुसार सव्या
Distribution of pupils in Primary and Secondary Institutions according to medium of instruction

1986-87

क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	प्राथमिक/ माध्यमिक	मराठी Marathi	गुजराथी Gujarathi	उर्दू Urdu	हिंदी Hindi	सिंधी Sindhi	इंग्रजी English	इतर Others	एकूण Grand Total	Primary/ Secondary	District (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(3)	(2)
1	दहसुबई	..	प्रा. मा.	1,10,236 84,425	1,22,510 34,307	1,21,845 41,322	133 209	2,05,380 2,57,705	45,691 14,480	10,68,404 6,97,363	P S	Greater Bombay
2	ठाणे	..	प्रा. मा.	16,048 8,428	29,081 8,882	24,068 11,031	11,412 11,852	70,651 41,676	5,304 224	5,57,319 2,38,441	P S	Thane
3	रायगड	..	प्रा. मा.	532 180	14,571 6,335	239 600	.. ..	4,131 3,083	.. ..	2,69,275 95,101	P S	Raigad
4	रत्नागिरी	..	प्रा. मा.	.. ..	15,660 4,522	.. ..	.. ..	1,031 810	.. ..	2,33,492 75,902	P S	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	प्रा. मा.	.. ..	1,091 388	.. ..	.. ..	493 516	.. ..	1,25,390 57,917	P S	Sindhudurg
6	नाशिक	..	प्रा. मा.	692 855	40,674 9,151	1,194 1,328	214 488	11,253 10,314	.. 117	4,74,870 2,19,215	P S	Nashik
7	धुळे	..	प्रा. मा.	1,776 1,386	14,082 3,077	969 466	1,014 374	1,820 1,411	.. ..	2,83,473 1,44,790	P S	Dhule
8	जळगांव	..	प्रा. मा.	130 ..	34,902 5,918	4,778 2,323	2,358 1,150	2,399 2,569	.. ..	4,22,335 1,80,304	P S	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	प्रा. मा.	46 ..	8,217 1,629	619 543	113 108	3,927 4,641	.. ..	4,02,233 2,09,741	P S	Ahmadnagar
10	पुणे	..	प्रा. मा.	1,670 1,607	13,482 3,388	5,604 6,828	572 2,312	35,906 46,784	832 ..	6,81,207 3,28,191	P S	Pune
11	सातारा	..	प्रा. मा.	.. ..	1,580 962	.. ..	.. ..	1,946 4,090	.. ..	3,31,374 1,74,578	P S	Satara

तबला कमीक/T. BLE No. 5-12 (14.4)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(3)	(2)
29	चंद्रपुर	..	..	..	2,11	5,412	..	5,631	2,680	2,16,270	P	Chandrapur
		मा.	88,445	..	84	3,985	..	6,170	332	99,778	S	
30	गडचिरोली	..	..	..	50	650	..	..	8,075	85,296	P	Gadchiroli
		मा.	2,4091	..	20	475	..	221	348	25,344	S	
	महाराष्ट्र राज्य	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
		मा.	81,28,293	1,33,832	5,30,38	2,58,918	17,434	4,21,542	88,438	95,87,846	P	Maharashtra State
		मा.	36,44,746	99,119	1,48,21	1,33,846	20,451	4,40,340	18,373	45,05,134	S	

प्रा. - प्राथमिक, मा. - माध्यमिक/P - Primary, S - Secondary.

टीप :- माध्यमिक तः व माध्यमिक शाळांतल फक्त इयत्ता ५ वी ते १० वी च्या विद्यार्थ्यांचा ह्या तक्त्यात समा व आहे.

Note.—The Enrolment in Standards V—X in Secondary and Higher Secondary Schools has only been included in this table.

आधार. — शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

प्रमुख परिक्षांचे निकाल
Examination Results (Major Examinations)
(1986-87)

अनु- क्रमांक Sr. No.	पठिका	मार्च ८६/ ऑक्टोबर ८६	परिक्षेला बसलेल्यांची संख्या Number appeared			उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या No. Passed			March 86/ October 86	Examination
			मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total	मुलगे Boys	मुली Girls	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)	(3)
1 कला :—										
Arts:										
बॅचलर ऑफ आर्ट्स	.. ..	मार्च	14,642	16,917	31,559	8,212	11,091	19,303	March ..	Bachelor of Arts
		ऑक्टोबर	5,671	3,801	9,472	1028	861	1,889	October ..	
मास्टर ऑफ आर्ट्स	.. ..	मार्च	4,000	4,271	8,271	2,604	3,109	5,713	March ..	Master of Arts
		ऑक्टोबर	1,850	914	2,764	699	410	1,109	October ..	
एम. बी. ए.	.. ..	मार्च	851	56	907	632	51	683	March ..	M.B.A.
		ऑक्टोबर	3	1	4	3	1	4	October ..	
एम. पी. एम.	.. ..	मार्च	205	12	217	170	9	179	March ..	M.P.M.
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October ..	
एम. एम. एस.	.. ..	मार्च	430	77	507	331	67	398	March ..	M.M.S.
		ऑक्टोबर	21	10	31	25	5	30	October ..	
एम. एफ. एम.	.. ..	मार्च	49	2	51	42	1	43	March ..	M. F.M.
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October ..	
पी. एच. डी.	.. ..	मार्च	26	18	44	85	50	135	March ..	Ph. D.
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October ..	
एम. ए. इन. पी. एन. आय. आर.	.. ..	मार्च	19	7	26	19	7	26	March ..	M.A. in P.N.
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October ..	I.R.
2 शास्त्र :—										
Science :										
बॅचलर ऑफ सायन्स	.. ..	मार्च	12,425	4,822	17,247	6,396	3,690	10,086	March ..	Bachelor of
		ऑक्टोबर	3,313	2,311	5,624	119	226	1,005	October ..	Science.
मास्टर ऑफ सायन्स	.. ..	मार्च	2,115	970	3,085	1,356	853	2,209	March ..	Master of
		ऑक्टोबर	482	113	595	174	56	230	October ..	Science.
3 वाणिज्य :—										
Commerce :										
बॅचलर ऑफ कॉमर्स	.. ..	मार्च	32,035	16,497	48,532	17,787	10,113	27,900	March ..	Bachelor of
		ऑक्टोबर	8,447	3,777	12,224	4,740	2,754	7,494	October ..	Commerce.
मास्टर ऑफ कॉमर्स	.. ..	मार्च	6,873	1,717	8,590	3,704	899	4,603	March ..	Master of
		ऑक्टोबर	1,264	234	1,498	363	70	433	October ..	Commerce.
एम. फिल.	.. ..	मार्च	150	7	157	84	7	91	March ..	M. Phil
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October ..	
पी. एच. डी.	.. ..	मार्च	1	..	1	9	..	9	March ..	Ph. D.
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October ..	
एम. आय. आर. पी. एम.	.. ..	मार्च	98	9	107	83	8	91	March ..	M.I.R.P.M
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October ..	
4 वैद्यकीय :—										
Medical:										
एम. बी. बी. एस.	.. ..	मार्च	602	244	846	301	121	422	March ..	M.B.B.S.
		ऑक्टोबर	1,038	597	1,635	558	438	996	October ..	
बी. ए. एम. एस.	.. ..	मार्च	271	98	369	186	72	258	March ..	B.A.M.S.
		ऑक्टोबर	178	86	264	127	71	198	October ..	
एम. डी. आयुर्वेद	.. ..	मार्च	18	5	23	5	1	6	March ..	M.D. Auryved
		ऑक्टोबर	6	3	9	6	3	9	October ..	
फिजिकल थेरपी	.. ..	मार्च	15	40	55	10	31	41	March ..	Physical
		ऑक्टोबर	5	31	36	3	30	33	October ..	Theorapy.
एम. बी.	.. ..	मार्च	721	189	910	388	99	487	March ..	M. D.
		ऑक्टोबर	857	247	1,104	496	170	666	October ..	
एम. एस. सी. (मेडिसिन)	.. ..	मार्च	2	2	4	..	2	2	March ..	M. Sc.
		ऑक्टोबर	5	27	32	1	26	27	October ..	(Medicine)
एम. सी. एच.	.. ..	मार्च	31	1	32	21	1	22	March ..	M. Ch.
		ऑक्टोबर	22	3	25	11	2	13	October ..	
पी. एच. डी.	.. ..	मार्च	2	..	2	3	..	3	March ..	Ph. D.
		ऑक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October ..	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
5	शुश्रूषा :—									Nursing:
	बी. एस. सी. (शुश्रूषा)	मार्च	2	112	114	2	104	106	March	B. Sc. (Nursing)
	आक्टोबर		2	6	8	2	5	7	October	
6	दंतशास्त्र :—									Dentistry:
	बी. डी. एम./बी. डी.	मार्च	113	26	139	100	17	117	March	B.D.S./B.D.
	आक्टोबर								October	
7	अभियांत्रिकी :—									Engineering :
	बी. ई. (स्थापत्य)	मार्च	649	21	670	492	21	513	March	B.E. (Civil)
	आक्टोबर		315	11	326	52	1	53	October	
	बी. ई. (विद्युत)	मार्च	346	37	383	303	34	337	March	B.E. (Electrical)
	आक्टोबर		136	13	149	36	4	40	October	
	बी. ई. (यांत्रिकी)	मार्च	611	5	616	537	5	542	March	B.E. (Mechanical)
	आक्टोबर		261	4	265	32		32	October	
	बी. ई. (धातुशास्त्र)	मार्च	75	1	76	49	1	50	March	B.E. (Metal.)
	आक्टोबर		8		8	6		6	October	
	बी. ई. (दूरसंचार)	मार्च	69	7	76	48	6	54	March	B.E. (Telecom)
	आक्टोबर		99	15	114	1		1	October	
	बी. ई. (उत्पादन)	मार्च	46		46	42		42	March	B.E. (Production).
	आक्टोबर								October	
	बी. ई. (इंस्ट्रुमेंटेशन)	मार्च	64	4	68	63	4	67	March	B.E. (Inst.)
	आक्टोबर								October	
	बी. ई. (फायर)	मार्च	26		26	16		16	March	B.E. (Fire)
	आक्टोबर								October	
	बी. ई. (लाणकाम)	मार्च	16		16	15		15	March	B.E. (Minings).
	आक्टोबर								October	
	बी. ई. (रसायन)	मार्च	4		4	4		4	March	B.E. (Chemical)
	आक्टोबर		3		3	2		2	October	
	बी. ई. (विद्युत संस्करण)	मार्च	158	13	171	124	12	136	March	B.E. (Electronics).
	आक्टोबर								October	
	एम. ई. (स्थापत्य)	मार्च	146	5	151	59	3	62	March	M.E. (Civil)
	आक्टोबर		3		3	3		3	October	
	एम. ई. (विद्युत)	मार्च	13	1	14	5		5	March	M.E. (Electrical)
	आक्टोबर		3		3	3		3	October	
	एम. ई. (यांत्रिकी)	मार्च	72	3	75	3		3	March	M.E. (Mech.)
	आक्टोबर		2		2	2		2	October	
	एम. ई. (धातुशास्त्र)	मार्च	2		2				March	M.E. (Mettr.)
	आक्टोबर								October	
	एम. ई. (रसायनिक)	मार्च							March	M.E. (Chemical)
	आक्टोबर								October	
	एम. ई. (दूरसंचार)	मार्च	26		26				March	M.E. (Telcom)
	आक्टोबर								October	
	एम. ई. (विद्युत संस्करण)	मार्च	19	3	22	17	3	20	March	M.E. (Elect.)
	आक्टोबर								October	
	एम. ई. (उत्पादन)	मार्च	4		4	4		4	March	M.E. (Production).
	आक्टोबर								October	
	एम. ई. (प्लास्टिक)	मार्च	1		1	1		1	March	M.E. (Plastic)
	आक्टोबर								October	
	पी. एच. डी.	मार्च	6		6	6		6	March	Ph. D.
	आक्टोबर								October	
8	वास्तुशास्त्र :—									Architecture:
	बैचलर ऑफ आर्किटेक्चर	मार्च	102	39	141	71	32	103	March	Bachelor of Architecture.
	आक्टोबर		13		13	7		7	October	
9	कायदा :—									Laws:
	बैचलर ऑफ लॉ (एल. एल. बी.)	मार्च	7,109	1,362	8,471	2,835	575	3,410	March	Bachelor of Law (LL.B.)

संख्या क्रमांक/TABLE No. 5.14(14.5)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
10 शिक्षण :-										Education :
बी. एड.	.. ..	मार्च	5,404	2,646	8,050	4,835	2,171	7,006	March ..	B.Ed.
		अक्टोबर	1,125	564	1,689	924	465	1,389	October	
एम. एड.	.. ..	मार्च	338	147	485	244	111	355	March ..	M. Ed.
		अक्टोबर	186	98	284	140	79	219	October	
डॉक्टरेट	.. ..	मार्च	5	4	9	5	4	9	March ..	Ph. D.
		अक्टोबर	..	1	1	1	5	6	October	
बी. एड. (मॅथेमॅटिक)	.. ..	मार्च	12	7	19	5	3	8	March ..	B. Md. (Maths)
		अक्टोबर	2	2	4	..	1	1	October	
एम. एड. (मॅथेमॅटिक)	.. ..	मार्च	7	2	9	..	..	..	March ..	M. Md. (Maths)
		अक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
बी. जी. एल.	.. ..	मार्च	26	4	30	10	3	13	March ..	B.G.L.
		अक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
11 शेतवरी :-										Agriculture :
बी. एस. सी. (अॅग्री)	.. ..	मार्च	513	9	522	447	9	456	March ..	B.Sc. (Agri.)
		अक्टोबर	6	..	6	6	..	6	October	
बॅचलर ऑफ फूड सायन्स	.. ..	मार्च	18	..	18	15	..	15	March ..	Bachelor of food
		अक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	Science
एम. एस. सी. (अॅग्री.)	.. ..	मार्च	152	..	152	96	..	96	March ..	M.Sc. (Agri.)
		अक्टोबर	1	..	1	1	..	1	October	
एम. एस. सी. (डेअरी सायन्स)	.. ..	मार्च	152	..	152	96	..	96	March ..	M. Sc. (Dairy
		अक्टोबर	1	..	1	1	..	1	October	Science).
पी. एच. डी. (डी. एस. सी.)	.. ..	मार्च	109	..	109	13	..	13	March ..	Ph.D. (D.S.C.)
		अक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
12 औषधशास्त्र :-										Pharmacy
बॅचलर ऑफ फार्मसी	.. ..	मार्च	93	21	114	80	20	100	March ..	Bachelor of
		अक्टोबर	45	5	50	39	5	44	October	Pharmacy.
मास्टर ऑफ फार्मसी	.. ..	मार्च	14	4	18	14	4	18	March ..	Master of
		अक्टोबर	18	2	20	18	2	20	October	Pharmacy.
बी. डी.	.. ..	मार्च	52	77	129	48	73	121	March ..	B.D
		अक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
एम. डी.	.. ..	मार्च	1	3	4	1	1	2	March ..	M.D.
		अक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
13 तंत्रशास्त्र :-										Technology:
बॅचलर ऑफ टेक्नॉलॉजी	.. ..	मार्च	228	25	253	161	21	182	March ..	B. Tech.
		अक्टोबर	44	..	44	29	..	29	October	
बी. टी. टी.	.. ..	मार्च	23	..	23	22	..	22	March ..	B.T.T.
		अक्टोबर	17	..	17	14	..	14	October	
बॅचलर ऑफ सायन्स टेक्नॉलॉजी	.. ..	मार्च	45	2	47	44	2	46	March ..	B. Sc. Tech.
		अक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
मास्टर ऑफ टेक्नॉलॉजी	.. ..	मार्च	70	5	75	70	5	75	March ..	M. Tech.
		अक्टोबर	5	..	5	5	..	5	October	
मास्टर ऑफ टेक्स्टाइल	.. ..	मार्च	..	..	..	..	..	..	March ..	M. Tex.
		अक्टोबर	7	..	7	6	..	6	October	
पी. एच. डी.	.. ..	मार्च	9	1	10	9	1	10	March ..	Ph. D.
		अक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	
14 गृहशास्त्र :-										Home Science:
बी. एस. सी. (गृहशास्त्र)	.. ..	मार्च	1	366	367	..	322	322	March ..	B. Sc. (Home
		अक्टोबर	..	31	31	..	27	27	October	Science).
एम. एस. सी. (गृहशास्त्र)	.. ..	मार्च	..	99	99	..	83	83	March ..	M. Sc. (Home
		अक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	Science).
पी. एच. डी.	.. ..	मार्च	..	5	5	..	5	5	March ..	Ph. D.
		अक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October.	
15 ग्रंथालयशास्त्र :-										Library Science:
बॅचलर ऑफ लायब्ररी	.. ..	मार्च	88	84	172	42	41	83	March ..	Bachelor of
		अक्टोबर	44	19	63	29	16	45	October	Library
मास्टर ऑफ लायब्ररी	.. ..	मार्च	17	6	23	12	5	17	March ..	Master of
		अक्टोबर	..	..	..	..	..	..	October	Library.

तबता क्रमांक/TABLE No. 5.14 (14.5)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)	
16	समाजसेवा :— बॅचलर ऑफ सोशलवर्क	मार्च 98 ऑक्टोबर 14	69 8	167 22	73 12	50 6	123 18	March .. October ..	..	Social Work: B.S.W.	
	मास्टर ऑफ सोशलवर्क	मार्च 378 ऑक्टोबर 380	113 99	491 479	319 306	96 67	415 373	March .. October ..	..	M.S.W.	
	पी. एच. डी.	मार्च 2 ऑक्टोबर ..	2 ..	4 ..	2 ..	2 ..	4 ..	March .. October ..	..	Ph. D.	
17	वृत्तपत्र व्यवसाय :— बॅचलर ऑफ जर्नालिझम	मार्च 77 ऑक्टोबर ..	21 ..	98 ..	67 ..	17 ..	84 ..	March .. October ..	..	Journalism : Bachelor of Journalism Veterinary Science	
18	पशुवैद्यक शास्त्र :— बी. व्ही. एससी.	मार्च 4 ऑक्टोबर 10	1 ..	5 10	4 10	1 ..	5 10	March .. October ..	..	B.V.Sc.	
	एम. व्ही. एससी.	मार्च .. ऑक्टोबर 1	.. ..	.. 1	.. 1	.. ..	.. 1	March .. October ..	..	M.V.Sc.	
19	भारतीय शिक्षण :— बॅचलर ऑफ फिजिकल एज्युकेशन	मार्च 2232 ऑक्टोबर ..	248 ..	2,480 ..	2124 ..	231 ..	2355 ..	March .. October ..	..	Physical Science: Bachelor of Phy Education	
	मास्टर ऑफ फिजिकल एज्युकेशन	मार्च 87 ऑक्टोबर ..	7 ..	94 ..	85 ..	7 ..	92 ..	March .. October ..	..	Master of Phy. Edu.	
	बी. एड.	मार्च 79 ऑक्टोबर ..	22 ..	101 ..	78 ..	21 ..	99 ..	March .. October ..	..	B. Ed.	
	एम. फिल.	मार्च 5 ऑक्टोबर ..	5 ..	10 ..	5 ..	5 ..	10 ..	March .. October ..	..	M. Phil.	
20	इतर कलित कला :— (पदवी) इन फाइन आर्ट्स	मार्च 65 ऑक्टोबर ..	34 ..	99 ..	59 ..	33 ..	92 ..	March .. October ..	..	Other Fine Arts: Degree in Fine Arts.	
	एम. ए.	मार्च 11 ऑक्टोबर ..	6 ..	17 ..	10 ..	6 ..	16 ..	March .. October ..	..	M.A.	
21	ग्रामविपयकशास्त्र :— बी. आर. एस.	मार्च 44 ऑक्टोबर ..	13 ..	57 ..	29 ..	10 ..	39 ..	March .. October ..	..	Rural Science: B.R.S.	
22	ओरिएण्टल स्टडीज :— डिप्लोमा इन फ्रेंच	मार्च 5 डिप्लोमा इन पाली	7 4	12 12	5 7	7 2	12 9	March .. March ..	..	Oriental Studies: Dip. in French Dipl. in Pali	
	डिप्लोमा इन इंग्लिश	मार्च 9	2	11	9	2	11	March ..	..	Dipl. in Eng.	
	डिप्लोमा इन रशियन	मार्च 10	7	17	7	5	12	March ..	..	Dipl. in Russian	
	डिप्लोमा इन को. ऑप. मॅनेजमेंट	मार्च 4	..	4	3	..	3	March ..	..	Dp.in Co-Op. Management.	
	डिप्लोमा इन गांधीयान थॉट	मार्च 11	1	12	6	1	7	March ..	..	Dipl. in Gandhian Thought.	
	डिप्लोमा इन लेबर मॅनेजमेंट	मार्च 32	1	33	14	..	14	March ..	..	Dipl. in Labour Management.	
	डिप्लोमा इन जर्मन	मार्च 8	..	8	6	..	6	March ..	..	Dipl. in German.	
23	पोस्ट मॅट्रिकोतर डिप्लोमा :— डिप्लोमा इन बी टेक	मार्च .. डिप्लोमा इन मॅनेजमेंट	.. 739	25 23	25 762	.. 142	25 6	25 148	March .. March ..	..	Post Matric Diploma: Dipl. in B. Tech Dipl. in Management.
	डिप्लोमा इन एम. फिल.	मार्च 163	4	167	81	4	85	March ..	..	Dipl. in M Phil.	
24	फॉरिन लॅंग्वेजेस :— सर्टिफिकेट इन फ्रेंच	मार्च 23	8	31	13	5	18	March ..	..	Foreign Languages: Certificate in French.	
	सर्टिफिकेट इन रशियन	मार्च 15	17	32	11	15	26	March ..	..	Certificate in Russian.	
	सर्टिफिकेट इन जर्मन	मार्च 18	4	22	13	4	17	March ..	..	Certificate in German.	
25	अदर सर्टिफिकेट :— एस. एस. सी.	मार्च 3,37,294	1,60,270	4,97,564	1,55,616	83,112	2,38,728	March ..	..	Other Certificate: S.S.C.	
	एच. एस. सी.	मार्च 2,16,995	88,290	3,05,285	92,255	53,221	1,45,476	March ..	..	H.S.C.	

आधार :—शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :—Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune.

तपता क्रमांक / TABLE No. 5.15 (14.6)

अनुक्रमांक	जिल्हा	अभियांत्रिकी आणि तंत्र-शास्त्रीय महाविद्यालये Engineering and technological colleges	संज्ञनिकेतन Polytechnics	इतर पदविका संस्था Other diploma institutions	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था Industrial training institutions	उच्च तांत्रिक विद्यालये/केंद्रे Technical high-schools/centres	मूलभूत प्रशिक्षण आणि संबंधित सूचना केंद्रे Basic training and related instruction/centres		
Serial No.									
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	शासकीय G.	अशासकीय N. G.	शासकीय G.	अशासकीय N. G.	(10)
1	बुध्दमूर्खी	13	11	17	4	12	5	19	10
2	ठाणे	3	10	3	5	3	5	13	4
3	रायगड	1	2	..	4	..	4	3	1
4	रत्नागिरी	..	3	2	2	5	3	4	2
5	सिंधुदुर्ग	..	1	..	1	..	3	2	1
6	नाशिक	2	4	3	4	3	3	16	2
7	धुळे	3	5	11	3	2	4	10	1
8	जळगांव	2	7	3	4	6	5	13	2
9	अहमदनगर	4	8	1	4	11	2	21	1
10	पुणे	10	5	7	7	8	3	33	4
11	सातारा	4	6	1	3	3	3	9	2
12	सांगली	3	5	2	3	3	1	19	1
13	श्रीकापूर	1	4	2	4	1	2	27	1
14	कोल्हापूर	4	9	4	2	4	2	25	1
15	औरंगाबाद	3	4	5	3	4	6	6	1
16	बालना	..	1	1	2	..	2	..	..
17	गरमणी	..	1	2	3	..	6	..	1
18	बीड	..	3	2	2	1	5	2	1
19	नांदेड	2	3	5	5	3	5	2	1
20	बस्मानाबाद	2	3	9	2	2	3	3	..
21	आतूर	3	7	12	4	1	2	7	1
22	मुळहाणा	1	1	1	2	1	4	7	1
23	अकोला	1	4	1	2	..	4	9	1
24	बनारबाती	2	7	7	6	1	4	6	1
25	बसतमाळ	2	3	4	5	..	5	4	1
26	बार्ना	2	2	..	2	..	4	..	2
27	नागपूर	6	11	9	4	3	6	3	1
28	भंडारा	1	3	5	3	..	4	..	2
29	चंद्रपूर	1	2	..	3	1	4	..	1
30	गडचिरोली	..	1	..	4	..	1	..	..
महाराष्ट्र राज्य		76	136	119	102	78	110	263	48

आधार.—(१) तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
(२) तंत्रशिक्षण प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

EDUCATION

TABLE No. 5-15 (14.6)

Distribution of technical institutions by type of institutions

+ २ स्तरा- वरील व्यव- सायिक शिक्षण योजना Vocational centres at + 2 stage		सरकारी संस्थांच्या अधिपत्याखाली कार्य करणाऱ्या संस्था Institu- tions run by antono- mous governing bodies	औद्योगिक कामगारांचे अर्धवेळ वर्ग Part-time classes for in- dustrial workers	शिल्प कारा- गिर आणि इतर तांत्रिक प्रमाणपत्र देणाऱ्या संस्था Crafts and other technical institute certificate level	एकूण Grand total	District
शासकीय G.	अशासकीय N. G.			शासकीय G.	अशासकीय N. G.	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
4	31	..	2	3	145	276
2	9	..	..	1	91	149
1	9	..	..	1	33	59
1	8	..	..	1	17	48
1	7	..	..	2	19	37
2	22	..	2	2	43	107
1	9	..	..	..	34	83
4	8	..	..	1	41	96
1	6	..	..	..	32	91
1	25	..	3	1	83	190
2	11	..	..	2	53	99
..	7	..	..	1	64	109
1	10	..	..	3	83	139
1	14	..	..	2	67	135
3	14	..	1	3	30	83
..	1	..	..	..	7	14
4	6	..	..	1	5	29
3	3	..	..	..	9	31
2	8	..	..	..	27	63
1	4	..	..	..	8	37
1	8	..	..	..	10	56
1	10	..	..	1	8	38
1	16	..	..	6	26	71
1	20	..	1	1	65	122
1	10	..	..	1	18	54
2	8	..	..	..	46	68
1	20	..	1	2	205	272
2	7	..	..	..	61	88
2	7	..	..	..	37	58
..	2	..	..	..	3	11
47	320	..	10	34	1,370	2,713
						Maharashtra State

Source: (1) Directorate of Technical Education, Government of Maharashtra, Bombay.

(2) Directorate of Technical Training, Government of Maharashtra, Bombay.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता: क्रमांक/TABLE No. 5-16 (14-7)

तंत्र निकेतन संस्थांची त्यांचे वर्गवारीनुसार प्रवेशक्षमता, नात्र नोंदविलेले, उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी आणि शिक्षकांची संख्या
Number of technical institutions intake capacity, enrolment, outturn and number of teachers by category of institution

(1986-87)

सक्रमांक	वर्गवारी	संस्था No. of Institutions	एकूण प्रवेश क्षमता Total intake capacity	एकूण नोंदणी केलेले Total enrolment	एकूण उत्तीर्ण Total outturn	शिक्षकांची संख्या Number of teachers	Category
Serial No.							
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	पदवी पातळीवरील (अभियांत्रिकी आणि तंत्रशास्त्रिकी) महाविद्यालये	76	14,250	39,889	N.A.	N.A.	Degree level (Engineering and technological) colleges.
2	पदविका पातळीवरील (तंत्रनिकेतन आणि इतर पदविका) संस्था	254	30,619	54,529	N.A.	N.A.	Diploma level (Polytechnic and other diploma) institutions.
3	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था						Industrial training institutes.
	सरकारी	102	24,701	44,724	N.A.	N.A.	Government.
	साजगी	78	7,032	5,432	N.A.	N.A.	Non-Government.
4	तंत्र माध्यमिक विद्यालये						Technical High Schools.
	सरकारी	110	35,750	13,705	N.A.	N.A.	Government.
	साजगी	263	51,570	18,780	N.A.	N.A.	Non-Government.

N. A. = उपलब्ध नाही/Not available.

आधार.—(१) तंत्रशिक्षण, संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

(२) तंत्रिक प्रशिक्षण, संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—(1) Directorate of Technical Education, Government of Maharashtra, Bombay.

(2) Directorate of Technical Training, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

5. शिक्षण/EDUCATION

तबता क्रमांक/TABLE 5-17 (14-8)

शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थानधील संजूर केलेल्या जागा, प्रवेश क्षमता आणि उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या
Number of sanctioned seats, intake capacity and outturn of Government Industrial Training Institute

1986-87

अनुक्रमांक Serial No.	व्यवसायाचे नाव	मंजूर जागा Sanctioned seats	प्रवेश क्षमता Intake capacity	उत्तीर्ण झालेले Outturn	Name of the Trade
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
एक वर्षा कालावधीचे—					One year duration —
1	लोहार	112	112	64	Blacksmith
2	मुतार	1,344	1,344	1,169	Carpenter
3	यांत्रिक (डिझेल)	1,088	1,088	679	Mechanic (Diesel)
4	यांत्रिक (कृषि)	608	608	309	Mechanic (Tractor)
5	साचेकार	880	880	529	Moulder
6	रंगारो	336	168	135	Painter
7	नळ कारागीर	304	304	231	Plumber
8	पत्रे कारागीर	672	672	559	Sheet-metal worker
10	बिनतारा यंत्रचालक	32	10	..	wireless Operator
11	मुद्रण यंत्रचालक	400	400	269	Printing Machine Operator
12	चर्मवस्तू बांधणी	32	32	13	Manufacturing of leather goods
13	पुस्तक बांधणी	80	80	37	Book-binding
14	हस्तकुळ्याई व कच्चे मुद्रित वाचन	464	464	324	Hand composing and Proof reading
15	लघुलेखन (मराठी/इंग्रजी)	832	832	263	Stenography (Marathi/English)
16	कर्तन व शिवणशास्त्र	480	480	410	Cutting and tailoring
17	पादत्राण कारागीर	32	32	7	Manufacturing of footwear
18	यांत्रिकी (प्रशिक्षण व वायानुकुलि-करण)	480	240	147	Mechanic (Ref. and Air-conditioning)
19	यांत्रिक (मोटर गाडी)	2,096	1,048	886	Mechanic (Motor Vehicle)
20	आरेखक (स्वायत्त)	848	424	340	Draftsman (Civil)
21	आरेखक (यांत्रिक)	1,136	568	422	Draftsman (Mech.)
22	विजतंत्री	3,200	1,600	1,557	Electrician
23	विज विलेपक	96	48	25	Electroplator
24	जोडारी	4,672	2,336	1,594	Fitter
25	तारसंत्री	2,528	1,264	1,063	Wireman
26	यंत्र कारागीर	2,088	1,044	658	Machinist
27	यंत्र कारागीर (घर्षक)	720	360	334	Mechanic (Grinder)
28	बांधकाम जोडारी	..	..	..	Structural Fitter
29	यांत्रिक मिलराईट मंटेनेन्स	336	168	85	Mechanic (Millwright maintenance)
30	यांत्रिक (उत्करण)	272	136	137	Mechanic (Instrument)
31	यांत्रिक (रेडिओ आणि दूरदर्शन)	816	408	236	Mechanic (Radio and T. V.)
32	बंधकार	464	232	129	Pattern maker
33	सर्वेक्षक	432	216	258	Surveyor
34	हत्यारे व साचे करणारे	192	96	50	Tool and die-maker
35	कातारी	2,652	1,326	854	Turner
36	घड्याळजी	160	80	44	Watch and clock maker
37	बांधकाम कारागीर	720	310	367	Building construction
38	इलेक्ट्रॉनिक्स	496	248	160	Electronics
39	फार्म मेकॅनिक	128	64	25	Farm mechanic
40	विद्युत परिरक्षण यांत्रिक	..	..	..	Electric mechanical maintenance
41	रबर तंत्रज्ञ	16	8	14	Rubber technician
42	प्लॅस्टिकचे साचे करणारे	16	8	11	Plastic moulder maker
एकूण		34,288	21,772	16,118	Total

आधार.—१ तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

२ तांत्रिक प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—(1) Directorate of Technical Education, Govt. of Maharashtra, Bombay.

(2) Directorate of Technical Training, Govt. of Maharashtra, Bombay.

5. शिक्षण/EDUCATION

नक्सा क्रमांक/TABLE No. 5.18 (14-9)

अभियांत्रिकी, तंत्रशास्त्र व तंत्रनिकेतन अभियांत्रिकी महाविद्यालयांच्या अंतिम वर्षाच्या परिक्षेस बसलेल्या व उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या
 Number of students appeared and passed in final year examination of engineering, technological and polytechnic colleges
 1986-87

अनुक्रमांक Serial No.	अभ्यासक्रमाचा प्रकार	1986		Type of Course
		परिक्षेस बसलेले No. appeared	उत्तीर्ण झालेले No. passed	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
पदवी अभ्यासक्रम—				I. Degree Course
1	स्थापत्य	788	643	Civil
2	यांत्रिकी	729	595	Mechanical
3	विद्युत	601	495	Electrical
4	इतर	609	470	Others
	एकूण	2,727	2,203	Total
दत्तनिष्ठा अभ्यासक्रम—				II. Diploma Course
1	स्थापत्य	2,914	1,335	Civil
2	यांत्रिकी	1,897	1,002	Mechanical
3	विद्युत	1,276	667	Electrical
4	इतर	7,678	3,494	Others
	एकूण	1,3765	6,498	Total

आधार.—१ तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

२ तांत्रिक प्रशिक्षण, संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—(1) Directorate of Technical Education, Government of Maharashtra, Bombay.

(2) Directorate of Technical Training, Government of Maharashtra, Bombay.

६ जनता संपर्क

6. MASS COMMUNICATION

६.१ छापखाने व नियतकालिके, प्रकाशित झालेली पुस्तके व नियतकालिके, त्यांचे भाषावार व विषयवार वर्गीकरण यासंबंधी माहिती या विभागातील तक्त्यांमध्ये दिलेली आहे.

6.1 Data on printing presses and periodicals books and periodicals published and their classification according to languages and subjects are presented in the tables in this section.

6. जनता संपर्क/MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6-1 (—)

मुख्य भाषांमधून प्रसिद्ध झालेली वृत्तपत्रे व नियतकालिके यांची संख्या
Number of News Papers, Periodicals Published by Major Languages

वर्ष Year	भाषानुसार वृत्तपत्रे व नियतकालिके Newspapers and Periodicals by Languages
(1)	(2)
1950-51	N.A.
1960-61	N.A.
1970-71	N.A.
1975-76	N.A.
1980-81	3,286
1984-85	3,026
1985-86	3,166
1986-87	3,322
एकूण/Total	12,800

N. A.=उपलब्ध नाही/Net available

आधारः—अग्निपरिक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

6. जनता संपर्क / MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 6-2 (---)

जिल्हावार प्रिंटिंग प्रेसची संख्या
Number of Printing Presses by district in 1986-87

वर्ष/जिल्हा Year/District	सार्वजनिक Public	खाजगी Private	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
1950-51	N. A.	N. A.	N. A.	
1960-61	N. A.	N. A.	N. A.	
1970-71	N. A.	N. A.	N. A.	
1975-76	N. A.	N. A.	N. A.	
1980-81	N. A.	N. A.	6,940	
1984-85	N. A.	N. A.	7,519	
1985-86	N. A.	N. A.	7,670	
1986-87	8	7,835	7,849	
जिल्हे				
1 बृहन्मंबई	1	3,030	3,031	Greater Bombay
2 ठाणे	..	285	285	Thane
3 रायगड	..	102	102	Raigad
4 रत्नागिरी	..	49	49	Ratnagiri
5 सिंधुदुर्ग	..	..	..	Sindhudurg
6 नाशिक	..	315	315	Nashik
7 धुळे	..	132	132	Dhule
8 जळगाव	..	222	222	Jalgaon
9 अहमदनगर	..	339	339	Ahmednagar
10 पुणे	2	644	646	Pune
11 सातारा	1	271	272	Satara
12 सांगली	..	275	275	Sangli
13 सोलापूर	..	297	297	Solapur
14 कोल्हापूर	1	522	523	Kolhapur
15 औरंगाबाद	1	247	248	Aurangabad
16 जालना	..	14	14	Jalna
17 परभणी	..	39	39	Parbhani
18 बीड	..	37	37	Beed
19 नांदेड	..	28	28	Nanded
20 उस्मानाबाद	..	69	69	Osmanabad
21 लातूर	..	1	1	Latur
22 बुलढाणा	..	86	86	Buldhana
23 अकोला	..	138	138	Akola
24 अमरावती	..	71	71	Amravati
25 यवतमाळ	..	63	63	Yavatmal
26 वर्धा	..	36	36	Wardha
27 नागपूर	2	384	386	Nagpur
28 भंडारा	..	38	38	Bhandara
29 चंद्रपूर	..	90	90	Chandrapur
30 गडचिरोली	..	11	11	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य	8	7,835	7,843	Maharashtra State

माधार:-- अधिपरिष्कार, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.--Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra; Bombay.

७. जवता संपर्क/

सक्ता फर्माद/

छापखाने व निरनिराळ्या भाषांतील नियतकालिके/

दैनिके/Dalics											
अनुक्रममांक Serial No.	जिल्हा	छापखान्याची संख्या No. of Presses	इंग्लीश English	मराठी Marathi	गुजराती Gujarati	कोंकणी Konkani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total (4+11)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बुलढुम्बई	3,031	14	10	8	..	3	5	1	..	41
2	ठाणे	285	..	3	..	..	3	..	5	..	11
3	रायगड	102	..	1	..	..	..	..	..	..	1
4	रत्नागिरी	49	..	4	..	..	..	..	..	..	4
5	सिंधुदुर्ग	..	..	2	..	..	..	..	..	..	2
6	नाशिक	315	1	11	..	..	1	..	..	..	13
7	बुलढे	132	..	5	..	..	..	..	..	..	5
8	जळगांव	222	..	10	..	..	1	..	..	..	11
9	अहमदनगर	339	..	8	..	..	..	..	..	..	8
10	पुणे	646	1	13	..	..	1	..	..	..	15
11	सातारा	272	..	7	..	..	..	..	..	..	7
12	सांगली	275	..	11	..	..	1	..	..	..	12
13	कोलापूर	297	..	11	..	..	1	..	..	..	12
14	कोल्हापूर	523	..	14	..	..	..	..	..	..	14
15	बीरगाबाद	248	..	7	..	..	1	5	..	..	13
16	नासना	14	..	4	..	..	..	..	..	..	4
17	परभणी	39	..	7	..	..	..	1	..	..	8
18	बीड	37	..	10	..	..	..	..	..	..	10
19	नांदेड	28	..	10	..	..	1	2	..	..	13
20	उस्मानाबाद	69	..	3	..	..	..	..	..	..	3
21	लातूर	1	..	14	..	..	..	..	..	..	14
22	बुलढाणा	86	..	2	..	..	..	..	..	..	2
23	अकोला	138	..	4	..	..	4	..	..	..	8
24	अमरावती	71	..	9	..	..	2	..	..	..	11
25	यवतसाळ	63	..	8	..	..	..	..	..	..	8
26	वर्धा	36	..	2	..	..	3	..	..	..	5
27	नागपूर	386	3	7	..	..	9	..	..	..	19
28	भंडारा	38	..	..	..	..	13	..	..	..	13
29	चंद्रपूर	90	..	9	..	..	1	..	..	..	10
30	गडचिरोली	11	..	2	..	..	1	..	..	..	3
महाराष्ट्र राज्य		7,843	19	208	8	..	46	13	6	..	300

MASS COMMUNICATION

TABLE No. 8-3 (24.1)

Number of Printing Presses and number of periodicals in different languages

साप्ताहिके (द्वि. आणि त्रि. साप्ताहिके धरून) / Weeklies (Including bi and tri-weeklies)									
इंग्लीश English	मराठी Marathi	गुजराती Gujarati	कोंकणी Konkani	हिन्दी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total	Dist. or
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(2)
50	17	18	..	17	17	4	..	123	Greater Bombay
..	21	..	..	5	..	16	..	42	Thane
..	26	..	..	..	..	..	..	26	Raigad
..	10	..	..	..	1	..	..	11	Ratnagiri
..	16	..	..	..	..	..	..	16	Sindhudurg
1	48	..	..	2	38	..	..	89	Nashik
..	23	..	..	..	..	..	..	23	Dhule
..	71	..	..	5	..	..	..	76	Jalgaon
..	27	..	..	..	..	..	..	27	Ahmednagar
2	30	..	..	..	3	3	..	38	Pune
..	12	..	..	1	..	..	..	13	Satara
..	32	..	..	3	..	..	..	35	Sangli
..	37	..	..	..	..	..	..	39	Solapur
..	31	..	..	..	..	..	..	32	Kolhapur
2	35	..	..	3	16	..	..	56	Aurangabad
..	11	..	..	1	..	..	..	12	Jalna
..	16	..	..	1	6	..	..	23	Parbhani
..	28	..	..	1	..	..	..	29	Beed
27	..	..	..	3	13	..	..	43	Nanded
..	11	..	..	..	1	..	..	12	Osmanabad
..	18	..	..	..	..	..	..	18	Latur
..	16	..	..	3	2	..	..	21	Buldhana
..	36	..	..	25	8	..	..	69	Akola
34	..	..	..	26	2	..	..	62	Amravati
1	27	..	..	3	1	..	..	32	Yavatmal
..	6	..	..	22	..	..	..	28	Wardha
2	19	..	..	25	3	1	..	50	Nagpur
..	12	..	..	32	..	..	..	44	Bhandara
..	19	..	..	7	1	..	..	27	Chandrapur
..	6	..	..	..	..	..	..	6	Gadchiroli
58	722	18	..	188	112	24	..	1,122	Maharashtra State

		पाक्षिके/Fortnightlies								
अनुक्रमांक	जिल्हा	इंग्लीश	मराठी	गुजराती	कोंकणी	हिन्दी	उर्दू	सिंधी	इतर	एकूण
Serial No.		English	Marathi	Gujarati	Konkani	Hindi	Urdu	Sindhi	Others	Total
(1)	(2)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)
1	वृहन्मवई	45	21	11	..	19	11	2	..	109
2	हाण	..	9	1	..	1	..	6	..	17
3	रायगड	..	7	..	..	..	..	..	..	7
4	रत्नागिरी	..	2	..	..	..	..	..	..	2
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक	1	7	..	..	..	16	..	..	24
7	धुळे	..	5	..	..	..	1	..	..	6
8	जळगाव	..	6	..	..	2	..	..	..	8
9	अहमदनगर	..	2	..	..	..	..	..	..	2
10	शुणे	6	12	..	..	3	..	..	..	21
11	भाताग	1	4	..	..	..	..	..	..	5
12	सांगली	..	3	..	..	..	..	..	..	3
13	सोलापूर	..	3	..	..	..	..	..	..	3
14	बोल्हापूर	..	6	..	..	..	..	..	..	6
15	औरंगाबाद	1	4	..	..	..	..	..	..	5
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..	..
17	परभणी	..	..	..	..	..	1	..	..	1
18	बीड	..	..	..	..	..	..	..	..	..
19	नांदेड	..	..	..	..	1	3	..	..	4
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..
21	सातूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..
22	धुलढाणा	..	2	..	..	1	2	..	..	5
23	अकोला	..	2	..	..	1	..	..	..	3
24	अमरावती	..	1	..	..	..	..	..	..	1
25	यवतमाळ	..	2	..	..	..	..	..	..	2
26	धर्मा	..	1	..	..	..	..	..	..	1
27	नागपूर	2	6	..	..	2	4	..	..	14
28	भंडारा	..	..	..	..	1	..	..	..	1
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..
महाराष्ट्र राज्य		56	105	12	..	31	38	8	..	250

TABLE No. 8.3 (24.1)—*contd.*

मासिके (ट्रिमासिके वरुण)/Monthly (Bi-monthlies)									
इंग्लीश English	मराठी Marathi	गुजराती Gujarati	कोंकणी Konkani	हिन्दी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total	District
(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(2)
298	78	86	..	49	20	11	..	522	Greater Bombay
3	28	1	..	3	..	13	..	48	Thane
1	18	1	..	1	..	..	..	21	Raigad
..	6	..	..	..	..	..	..	6	Ratnagiri
..	3	..	..	..	..	..	..	3	Sindhudurg
1	16	..	..	3	27	..	..	47	Nashik
..	4	..	..	..	..	..	4	4	Dhule
1	7	..	..	2	..	..	..	10	Jalgaon
1	5	..	..	4	..	..	..	10	Ahmednagar
30	143	7	..	12	1	5	..	198	Pune
1	28	..	..	1	..	..	..	30	Satara
..	4	..	..	1	..	..	..	5	Sangli
..	8	..	..	1	..	..	..	9	Solapur
1	24	..	..	1	..	..	..	26	Kolhapur
..	10	..	..	1	1	..	..	12	Aurangabad
..	..	..	..	1	..	..	..	1	Jalna
1	1	..	..	1	..	..	..	3	Parbhani
..	2	..	..	..	..	..	..	2	Beed
..	8	..	..	..	..	..	..	8	Nanded
..	2	..	..	..	..	..	..	2	Osmanabad
..	..	..	..	1	..	..	..	1	Latur
1	1	..	..	..	..	..	..	2	Buldhana
1	8	..	..	..	1	..	..	10	Akola
..	14	..	..	3	..	..	..	17	Amravati
..	2	..	..	..	1	..	..	3	Yavatmal
..	..	..	..	5	..	..	..	5	Wardha
9	27	..	..	7	4	1	..	48	Nagpur
..	1	..	..	..	..	..	..	1	Bhandara
1	1	..	..	..	..	..	..	3	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
351	449	95	..	98	55	30	4	1,077	Maharashtra State

		त्रैमासिक/Quarterlies								
क्रमक्रमांक Serial No.	जिल्हा	इंग्लीश English	मराठी Marathi	गुजराती Gujarati	कोंकणी Konkani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)
1	मुहम्मदबई	168	17	11	..	23	7	..	..	226
2	ठाणे	..	6	..	..	..	..	1	..	7
3	रायगड	..	6	..	..	..	..	..	..	6
4	रत्नागिरी	..	1	..	..	..	..	..	..	1
5	सिंधुदुर्ग	..	2	..	..	..	..	..	..	2
6	नासिक	2	6	..	..	1	..	..	..	9
7	पुणे	..	..	..	..	..	..	..	..	..
8	अजिंठा	..	..	..	..	..	..	..	..	..
9	अहमदनगर	..	1	..	1	..	..	..	..	2
10	पुणे	19	29	1	..	3	..	1	..	53
11	सातारा	1	4	..	..	..	..	..	..	5
12	सांगली	..	2	..	..	..	..	..	..	2
13	सोलापूर	1	..	..	..	..	..	..	..	1
14	कोल्हापूर	..	9	..	..	..	..	..	..	9
15	औरंगाबाद	1	3	..	..	..	1	..	..	5
16	जालना	..	1	..	..	..	..	..	..	1
17	परभणी	..	..	..	..	..	..	..	..	..
18	बीड	..	2	..	..	..	..	..	..	2
19	नांदेड	..	1	..	..	..	..	..	..	1
20	जयगंगाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..
22	बुरुडाणा	..	..	..	..	..	..	..	..	..
23	अकोला	..	..	..	..	..	..	..	..	..
24	अमरावती	..	1	..	..	1	..	..	..	2
25	यवतमाळ	..	1	..	..	..	..	..	..	1
26	वर्धा	1	..	..	..	..	..	..	..	1
27	नागपूर	4	4	1	..	4	1	1	..	15
28	भंडारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	1	..	..	..	1
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..
महाराष्ट्र राज्य		197	96	13	1	33	9	3	..	352

आधार—अधिपरीक्षण, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

TABLE 8.3 (24.1)—*contd.*

वार्षिक (वर्षावधिके ग्रन्थ)/Annual (including six monthlies)									
इंग्लिश English	मराठी Marathi	गुजराती Gujarati	कोंकणी Konkani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total	District
(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)	(2)
48	30	6	..	15	1	9	..	109	Greater Bombay
..	11	..	..	..	..	12	..	23	Thane
..	8	..	..	..	..	..	..	8	Raigad
..	2	..	..	..	..	..	..	2	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Nashik
..	3	..	..	..	..	..	..	3	Dhule
..	1	..	..	1	..	..	..	2	Jalgaon
..	..	..	..	1	..	..	..	1	Ahmednagar
7	47	..	..	7	..	4	..	65	Pune
..	1	..	..	..	..	..	..	1	Satara
..	2	..	..	..	..	..	..	2	Sangli
..	3	..	..	..	..	..	..	3	Solapur
..	9	..	..	..	..	..	..	9	Kolhapur
1	2	..	..	..	..	..	..	3	Aurangabad
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Jalna
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Parbhani
..	2	..	..	1	..	..	..	3	Beed
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Nanded
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Latur
..	2	..	..	..	..	..	..	2	Buldhama
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Akola
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Amravati
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Yavatmal
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Wardha
1	3	..	..	..	..	1	..	5	Nagpur
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Bhandara
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
57	126	6	..	25	1	26	..	241	Maharashtra State

Source. - Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

6. जनता संपर्क/MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6-4 (24-2)

प्रकाशित पुस्तके व नियतकालिके याविषयी सांख्यिकी
Statistics of books and periodicals published

अनुक्रमांक Serial No.	प्रकाशनाचा प्रकार	इंग्रजी व इतर युरोपियन भाषा English and other European languages	प्रादेशिक भाषा Regional languages	भारतीय प्राचीन भाषा Indian classical languages	एकापेक्षा अधिक भाषा In more than one language	एकूण Total	Type of publication
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	पुस्तके (अ) मूळ लेखन	171	949	..	14	1,134	Books (a) Original works
	(ब) अनुबाधित	..	16	..	..	16	(b) Translations
	(क) एकूण	171	965	..	14	1,150	(c) Total
2	नियतकालिके (मासिक ते वार्षिक कालावधीची).	576	1,033	..	41	1,650	Periodicals (of periodicity from monthly to yearly).
	एकूण प्रकाशने	747	1,998	..	55	2,800	Total number of publications.

आधार—अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6-5 (24-3)

पुस्तके व नियतकालिके यांचे भाषावार वर्गीकरण
Classification of books and periodicals according to languages
1986

अनुक्रमांक Serial No.	भाषा	पुस्तके Books	नियतकालिके Periodicals	एकूण Total	Language
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	इंग्रजी	171	576	747	English
2	मराठी	895	672	1,567	Marathi
3	गुजराती	13	114	127	Gujarati
4	हिन्दी	36	157	193	Hindi
5	सिंधी	12	45	57	Sindhi
6	उर्दू	9	45	54	Urdu
7	प्राचीन भाषा	..	..	..	Classical languages
8	बोली भाषा	..	..	..	Dialects
9	एकापेक्षा अधिक भाषा	14	27	41	In more than one language
	एकूण	1,150	1,650	2,800	Total

नियतकालिके म्हणजे मासिक, त्रैमासिक व वार्षिक प्रकाशनांचाच समावेश आहे.

Note.—Periodicals include monthly, quarterly and annual publications only.

आधार—अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

6. जनता संपर्क/ MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6-6 (24.4)

प्रसिद्ध झालेली पुस्तके व नियतकालिके यांची विषयवार वर्गवारी
Distribution of books and periodicals published according to subjects
 1986-87

क्रमांक Serial No.	विषय (2)	पुस्तके/Books			नियतकालिके Periodicals	Subject (2)
		शैक्षणिक Educational	अशैक्षणिक Non-Educational	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	कृषि ..	..	23	23	45	Agriculture
2	मानवताशास्त्र ..	..	..	..	..	Anthropology
3	पुराणवस्तु अभ्यास ..	2	..	2	..	Archaeology
4	शिवण व कर्तनकला ..	7	6	13	4	Arts and crafts
5	खगोलशास्त्र व फलज्योतिष्य ..	2	13	15	21	Astronomy and astrology.
6	चरित्र (आठवणी धरून) ..	3	58	61	1	Biography (including Memories).
7	नागरिकशास्त्र ..	2	2	4	..	Civics
8	वाणिज्य व उद्योगधंदे ..	4	8	12	65	Commerce and Industry.
9	नाटक ..	..	16	16	..	Drama
10	अर्थशास्त्र ..	6	12	18	19	Economics
11	शिक्षण ..	35	15	50	99	Education
12	तांत्रिक ..	8	18	26	36	Engineering
13	मनोरंजन ..	..	464	464	254	Fiction
14	खेळ ..	..	..	..	10	Games and Sports
15	भूगोल ..	1	..	1	..	Geography
16	आरोग्य ..	10	9	19	30	Health and hygiene.
17	इतिहास ..	5	12	17	..	History
18	उद्योगधंदे ..	..	..	..	..	Industry
19	भाषा ..	1	3	4	2	Languages
20	विधी (कायदा) ..	6	5	11	21	Law
21	गणित ..	9	1	10	..	Mathematics
22	औषध ..	2	5	7	22	Medicine
23	संकीर्ण ..	24	107	131	694	Miscellaneous
24	संगीत (नृत्य धरून) ..	4	6	10	1	Music (including dancing).
25	निसर्ग शिक्षण ..	2	..	2	1	Nature study
26	तत्त्वज्ञान (मानसिक व नैतिकशास्त्र) ..	7	45	52	39	Philosophy (including Mental and Moral Science)
27	काव्य ..	10	34	44	1	Poetry
28	राज्यशास्त्र ..	1	15	16	17	Political Science.
29	धर्म ..	..	82	82	150	Religion
30	शास्त्र (भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र, भूगर्भशास्त्र प्राणिशास्त्र व वनस्पतिशास्त्र धरून). ..	6	14	20	10	Science (including Physics, Chemistry, Geology, Zoology, Botany, etc.).
31	समाजशास्त्र ..	3	9	12	8	Sociology
32	प्रवास ..	..	6	6	3	Travel
33	युद्ध ..	..	..	..	..	War
एकूण		160	990	1,150	1,650	Total

आधार.—अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

७. आरोग्य

७.१. राज्य व केन्द्र शासनाची, तसेच नगरपालिका, स्थानिक संस्था व खाजगी संस्था यांनी शासकीय सहाय्याने चालविलेली रुग्णालये व दवाखाने यांची माहितीही देण्यात आली आहे. राज्याच्या आरोग्य सेवा संचालनालय आणि जिल्हा परिषदांच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या प्राथमिक आरोग्य केंद्राची माहिती यात समाविष्ट आहे.

7. HEALTH

7.1. Information is given in the tables on number of hospitals and dispensaries of State and Central Government Institutions, institutions run by Municipalities and Local Bodies and also private aided institutions. The Primary Health Centres under control of the State's Directorate of Public Health Services and under Zilla Parishads are also included in the data.

7. वैद्यकीय माहिती/MEDICAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7-1 (15-4)

सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित संस्थांकडून मिळालेल्या वैद्यकीय सुविधा
Medical facilities available through Public and Public aided Institutions 1986

अनु. क्र. Serial No.	जिल्हा	रुग्णालय Hospitals	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे Primary Health Centre	दवाखाने Dispensaries	प्राथमिक आरोग्य पथके Primary Health unit	क्षय रोग रुग्णालये आणि रुग्ण चिकित्सालये TB Hospitals and Clinics	मर्ब सख्यातील खाटांची संख्या No. of beds in institution	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	243	..	1,568	..	24	34,435	Greater Bombay
2	ठाणे	118	72	803	..	2	7,294	Thane
3	रायगड	33	47	143	5	1	2,028	Raigad
4	रत्नागिरी	34	64	69	..	2	1,921	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	13	36	48	..	2	755	Sindhudurg
6	नाशिक	323	85	578	..	5	4,703	Nashik
7	धुळे	66	69	224	2	1	2,262	Dhule
8	जळगाव	78	71	240	2	7	2,820	Jalgaon
9	अहमदनगर	84	84	273	1	4	4,226	Ahmadnagar
10	पुणे	155	78	393	14	14	15,616	Pune
11	सातारा	72	63	210	5	3	026	Satara
12	सांगली	102	53	233	2	3	4,571	Sangli
13	सोलापूर	93	60	406	1	5	5,355	Solapur
14	कोल्हापूर	102	65	443	7	3	3,982	Kolhapur
15	औरंगाबाद	46	40	205	..	2	2,301	Aurangabad
16	जालना	34	30	68	3	2	1,294	Jalna
17	परभणी	29	44	152	8	1	1,112	Parbhani
18	बीड	23	41	50	1	2	1,479	Beed
19	नांदेड	32	52	262	7	2	1,858	Nanded
20	उस्मानाबाद	15	36	50	..	1	786	Osmanabad
21	लातूर	28	39	119	1	1	1,422	Latur
22	बुलढाणा	33	42	173	1	2	1,295	Buldhana
23	अकोला	47	48	149	3	1	2,650	Akola
24	अमरावती	67	50	611	7	2	4,437	Amravati
25	यवतमाळ	41	54	218	3	1	1,759	Yavatmal
26	वर्धा	22	24	157	..	1	2,181	Wardha
27	नागपूर	68	89	670	1	4	7,181	Nagpur
28	भंडारा	26	61	183	..	3	1,686	Bhandara
29	चंद्रपूर	37	58	70	4	3	2,205	Chandrapur
30	गडचिरोली	9	34	35	3	..	563	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,873	1,539	8,803	81	104	1,27,203	Maharashtra State

टीप.—(१) रुग्णालये व दवाखाने ह्यात राज्य/केंद्र सरकार, स्वायत्त व स्थापना संस्था याशिवाय खाजगी रुग्णालये/दवाखाने यांचा समावेश आहे.

(२) "खाट" मध्ये शासकीय, स्थानिक तसेच खाजगी संस्थांचा रुग्णालये, प्राथमिक आरोग्य केंद्रे, प्राथमिक आरोग्य पथके ह्यातील सर्व प्रकारच्या खाटांचा समावेश आहे.

(३) एकूण १,५३९ मंजूर प्राथमिक आरोग्य केंद्रांपैकी, १३ प्राथमिक आरोग्य केंद्रे ही त्या भागातील वास्तव्यामुळे निश्चित नाहीत.

Explanatory Note.—(1) Hospitals and dispensaries includes of State Govt./Central Govt., Local bodies and also Vol. Org. Hosps. and known Private Hosps.

(2) Beds includes all types of Hospitals beds—(Special and General) provided in hospitals, dispensaries, PHC'S local bodies as well as known private and Vol. bodies.

(3) There are 1,539 sanctioned PHCS, out of which location of 13 PHCS are not fixed due to stay.

आधार.—आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Health, Govt. of Maharashtra, Pune.

८. कुटुंब कल्याण

८.१. कुटुंब कल्याण केंद्रांना आकर्षित करित्या कुटुंब कल्याण केंद्राचाही समावेश आहे. ह्या केंद्रात नसबंदी शस्त्रक्रिया, लूप बसविणे व कुटुंब कल्याण साधनांचे वाटप करणे इत्यादी कामे नियमित चालतात. पुरुष नसबंदीस इंग्रजीत व्हॅसेक्टोमी म्हणतात तर स्त्री नसबंदीस ट्युबेक्टोमी म्हणतात. “लूप बसविणे” हे साधन स्त्रियांसाठी असून त्याचा उपयोग पाळणा लांबविण्याकरिता किंवा थांबविण्याकरिता होतो.

8. FAMILY WELFARE

8.1. The number of family welfare centres include Mobile Family Welfare Centres also. In these centres the Sterilisation, I U C D insertions and distribution of conventional contraceptives are done regularly. The sterilisation operation performed on male is called vasectomy and that on female is called tubectomy. I U C D device is meant for women and is used for spacing as well as for stopping of births.

8. कुटुंब कल्याण/FAMILY WELFARE

तबता क्रमांक/TABLE No. 8.1 (—)

कुटुंब कल्याण रुग्ण चिकित्सालये/केंद्रांची संख्या
Number of family welfare clinics/centres

(1986-87)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	शासकीय Govt.	इतर संस्था Other bodies	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	बृहस्पुर्बई	87	..	87	10	77	Greater Bombay
2	ठाणे	61	24	37	33	28	Thane
3	रावगड	19	17	2	18	1	Raigad
4	रत्नागिरी	31	28	3	29	2	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग						Sindhudurg
6	नाशिक	43	22	21	23	20	Nashik
7	धुळे	32	21	11	23	9	Dhule
8	जळगाव	41	19	22	22	19	Jalgaon
9	अहमदनगर	28	19	9	20	8	Ahmadnagar
10	पुणे	56	25	31	26	30	Pune
11	सातारा	22	17	5	20	2	Satara
12	सांगली	32	12	20	13	19	Sangli
13	सोलापूर	33	16	17	17	16	Solapur
14	कोल्हापूर	34	15	19	16	18	Kolhapur
15	औरंगाबाद	20	10	10	14	6	Aurangabad
16	जालना	16	9	7	11	5	Jalna
17	परभणी	29	14	15	21	8	Parbhani
18	बीड	19	13	6	19	..	Beed
19	नांदेड	22	13	9	18	4	Nanded
20	उस्मानाबाद	9	7	2	9	..	Osmanabad
21	लातूर	27	8	19	13	14	Latur
22	बुलढाणा	25	13	14	21	4	Buldhana
23	अकोला	24	13	11	16	8	Akola
24	अमरावती	25	15	10	17	8	Amravati
25	यवतमाळ	24	17	7	21	3	Yavatmal
26	वर्धा	13	8	5	9	4	Wardha
27	नागपूर	33	13	20	18	15	Nagpur
28	भंडारा	25	17	8	21	4	Bhandara
29	चंद्रपूर	19	11	8	12	7	Chandrapur
30	गडचिरोली	18	17	1	17	1	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		867	433	434	527	340	Maharashtra State

साधर.—आरोग्य संचालनालय (कुटुंब कल्याण, माता बाल संगोपन व जालिय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Directorate of Health Services (Family Welfare, MCH and SH), Government of Maharashtra, Pune.

8. कुटुंब कल्याण/FAMILY WELFARE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8-2 (—)

कुटुंब कल्याण कार्यक्रम
Family Welfare Programme 1986-87

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	ऐच्छिक नसबंदी शस्त्रक्रियांची संख्या Voluntary Sterilisation Operations		बसविलेल्या लुपांची संख्या I. U. D.		District
		लक्ष्य Targets	साध्य Achievements	लक्ष्य Targets	साध्य Achievements	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	बृहन्मुंबई	79,788	48,139	78,518	38,543	Greater Bombay
2	ठाणे	46,199	40,928	37,180	13,359	Thane
3	रायगड	17,404	15,664	15,925	4,119	Raigad
4	रत्नागिरी	17,810	11,533	13,650	7,708	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	9,880	5,138	7,670	5,632	Sindhudurg
6	नाशिक	32,094	25,777	31,786	9,451	Nashik
7	धुळे	19,012	19,246	21,060	6,360	Dhule
8	जळगाव	26,065	20,257	26,585	11,686	Jalgaon
9	अहमदनगर	25,772	24,920	28,275	15,891	Ahmadnagar
10	पुणे	37,017	39,160	44,005	26,169	Pune
11	सातारा	21,271	19,970	22,035	22,040	Satara
12	सांगली	15,520	16,028	18,850	16,453	Sangli
13	सोलापूर	18,022	23,609	26,260	28,226	Solapur
14	कोल्हापूर	20,328	22,400	25,805	19,814	Kolhapur
15	औरंगाबाद	21,889	20,035	15,990	8,743	Aurangabad
16	जालना	14,394	9,419	10,530	6,933	Jalna
17	परभणी	19,906	11,580	20,280	11,858	Parbhani
18	बीड	14,414	12,986	15,600	12,096	Beed
19	नांदेड	25,269	16,111	19,370	9,814	Nanded
20	उस्मानाबाद	12,790	8,737	10,595	7,772	Osmanabad
21	लातूर	16,396	11,521	13,325	6,672	Latur
22	बुलढाणा	16,445	16,479	15,535	15,541	Buldhana
23	अकोला	15,811	15,984	18,070	20,094	Akola
24	अमरावती	15,080	15,119	17,485	17,531	Amravati
25	यवतमाळ	17,290	17,297	17,745	18,903	Yavatmal
26	वर्धा	7,962	7,980	8,970	7,243	Wardha
27	नागपूर	25,577	24,777	14,170	22,755	Nagpur
28	भंडारा	20,507	13,277	19,826	11,762	Bhandara
29	चंद्रपूर	14,901	14,904	15,470	10,649	Chandrapur
30	गडचिरोली	5,232	6,408	7,020	7,024	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		6,50,000	5,55,353	6,50,000	4,20,841	Maharashtra State

आधार:—आरोग्य संचालनालय (कुटुंब कल्याण, माता बाल संगोपन व शालय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source: Directorate of Health Services (Family Welfare, M.C.H. and SH), Govt. of Maharashtra, Pune.

8. कुटुंब कल्याण/FAMILY WELFARE

संख्या क्रमांक/TABLE No. 8-3 (15.5)

कुटुंब कल्याण केंद्रांची संख्या व त्यांचे कार्य
Number of family welfare centres operating and work done

(1986-87)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	३१ मार्च १९८७ रोजी केंद्रांची संख्या No. of centres as on 31st March 1987	नसबंदी शस्त्रक्रियांची संख्या No. of sterilisation operations done			वसविलेल्या लुपांची संख्या No. of I.U.D. insertions performed	District
			पुरुष नसबंदी Vasectomy	स्त्री नसबंदी Tubectomy	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मंबई	87	5,485	42,654	48,139	38,543	Greater Bombay
2	ठाणे	61	7,474	33,461	40,928	13,359	Thane
3	रायगड	19	5,006	10,568	15,664	4,119	Raigad
4	रत्नागिरी	31	3,205	8,328	11,533	7,708	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग		744	4,794	5,138	5,632	Sindhudurg
6	नाशिक	43	3,572	22,205	25,777	9,451	Nashik
7	धुळे	32	3,463	15,783	19,246	6,360	Dhule
8	जळगाव	41	2,174	18,083	20,257	11,686	Jalgaon
9	अहमदनगर	28	2,053	22,867	24,920	15,891	Ahmadnagar
10	पुणे	56	3,624	35,536	39,160	26,169	Pune
11	सातारा	22	1,708	18,262	19,970	22,040	Satara
12	सांगली	32	676	15,352	16,028	16,453	Sangli
13	सोलापूर	33	1,514	22,095	23,609	28,226	Solapur
14	कोल्हापूर	34	1,044	21,356	22,400	19,814	Kolhapur
15	औरंगाबाद	20	448	19,557	20,005	8,743	Aurangabad
16	जालना	16	442	8,977	9,419	6,933	Jalna
17	परभणी	29	334	11,246	11,580	11,858	Parbhani
18	बीड	19	197	12,789	12,986	12,096	Beed
19	नांदेड	22	898	15,213	16,111	9,814	Nanded
20	उस्मानाबाद	9	239	8,498	8,737	7,772	Osmanabad
21	लातूर	27	257	11,264	11,521	6,672	Latur
22	बुलढाना	25	6,193	10,781	16,479	15,541	Buldhana
23	अकोला	24	4,290	11,694	15,984	20,074	Akola
24	अमरावती	25	4,549	10,570	15,119	17,531	Amravati
25	यवतमाळ	24	3,534	13,763	17,297	18,903	Yavatmal
26	वर्धा	13	1,967	6,013	7,980	7,243	Wardha
27	नागपूर	33	6,371	18,406	24,777	22,755	Nagpur
28	भंडारा	25	5,040	8,237	13,277	11,762	Bhandara
29	चंद्रपूर	19	6,514	8,390	14,904	10,649	Chandrapur
30	गडचिरोली	18	2,694	3,714	6,408	2,024	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य	..	867	85,704	4,69,649	5,55,353	4,20,841	Maharashtra State

टीप:—*माहिती वेगळी उपलब्ध नाही./Not available separately.

बांधार—आरोग्य संचालनालय (कुटुंब कल्याण, माता बाळ संशोधन व शालेय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Health Services (Family Welfare, MCH and SH), Government of Maharashtra, Pune.

९. समाज कल्याण सेवा

९.१. उद्देश व साधनानुसार आर्थिकदृष्ट्या दुबळ्या जातीकरिता कर्ज व अनुदान वाटपाची माहिती दिलेली आहे.

9. SOCIAL WELFARE SERVICES

9.1. Information of loans and grants disbursed to economically weaker sections by purpose and source are given,

9. समाज कल्याण सेवा/SOCIAL WELFARE SERVICES

तबता क्रमांक/TABLE No 9-1 (-)

उद्देश व साधनानुसार आर्थिकदृष्ट्या दुबळ्या अंतीकरिता कर्ज व अनुदानाचे वाटप
Loans and Grants disbursed to Economically Weaker Sections by purpose and Source

अनुक्रमांक Serial No.	साधन/उद्देश	शासन Government		बँधकोष Banks		इतर Others		Source/Purpose
		लाभार्थ्यांची संख्या No. of Beneficiaries	रक्कम Amount	लाभार्थ्यांची संख्या No. of Beneficiaries	रक्कम Amount	लाभार्थ्यांची संख्या No. of Beneficiaries	रक्कम Amount	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	जमिनीची खरेदी	..	..	..	..	..	..	Purchase of land
2	शेती साधनांची खरेदी	..	..	122	1,82,000	122	6,30,000	Purchase of Agricultural implements.
3	इतर शेती उद्देश	..	..	..	..	..	..	Other Agricultural purposes
4	औद्योगिक उद्देश	..	..	63	2,00,118	63	7,45,404	Industrial purposes
5	वाहनांची खरेदी	..	..	75	3,81,454	75	12,93,819	Purchase of Vehicles
6	इतर	..	..	4,212	79,33,488	4,212	2,44,77,016	Others
एकूण		...	...	4,472	86,97,060	4,472	2,71,46,239	Total

जाबदार.—(१) महात्माफुले मागासवर्गीय विकास महामंडळ (मर्या.), मुंबई.

(२) श्री वसंतराव नाईक विमुक्त जाती व भटक्या जमाती विकास महामंडळ (मर्या.), मुंबई.

(३) लोकशाहीर श्री. अण्णाभाऊ साठे विकास महामंडळ (मर्या.) मुंबई.

Source.—(1) Mahatma Phule Backward Class Development Corporation (Ltd), Bombay.

(2) Shri Vasantrao Naik Vinukt Jati and Nomadic Tribe Development Corporation (Ltd), Bombay.

(3) Lokshahir Shri Annabhau Sathe Development Corporation (Ltd), Bombay.

सत्यमेव जयते

१० सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा

१०.१ या विभागातील तक्त्यामध्ये बृहन्मुंबई व महाराष्ट्र राज्यातील पोलिसांची संख्या व त्यांचेवरील खर्च, निरनिराळ्या गुन्ह्यांचे वर्गीकरण, न्यायालये व त्यांचेकडील प्रकरणे, आणि तुरुंगातील कैद्यां-संबंधी माहिती या विषयावरील आकडेवारी समाविष्ट आहे.

तक्ता क्र. १०.१ मध्ये महाराष्ट्र राज्यातील पोलिस ठाणी व पोलिसांची संख्या (रेल्वे धरून व बृहन्मुंबई वगळून) यांची माहिती दिली आहे.

तक्ता क्र. १०.२ मध्ये महाराष्ट्र राज्यातील पोलिस यंत्रणेवरील खर्च व पोलिसांची संख्या दिली आहे.

तक्ता क्र. १०.३ मध्ये इंडियन पिनल कोड खाली महाराष्ट्र राज्यांत (बृहन्मुंबई धरून) झालेले दखल पात्र गुन्हे (गुन्ह्यांचे प्रयत्न धरून)

तक्ता क्र. १०.४, १०.६ ते १०.९, १०.११ व १०.१२ मध्ये महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्ह्यांची माहिती देण्यात आली आहे.

तक्ता १०.१ मध्ये महाराष्ट्र राज्यातील पोलिसांची संख्या व त्यावरील खर्च दिला आहे.

तक्ता १०.१० मध्ये बृहन्मुंबई व महाराष्ट्र राज्यातील चोरीस गेलेली व परत मिळालेली मालमत्ता यांची माहिती दिली आहे.

तक्ता क्र. १०.१३ ते १०.२० मध्ये न्यायालयातील दिवाणी व फौजदारी गुन्ह्यांच्या प्रकरणांची माहिती दिली आहे.

तक्ता क्र. १०.२२ ते १०.२५ मध्ये कैदी, त्यांच्या शिक्षा व मुदत आणि कारागृहातील त्यांच्यावर केला जाणारा खर्च (देखभालीवरील व कैद्यांवर पहारा करणे) यांची माहिती दिली जाते.

10 SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

10.1. Data in the tables in this section include statistics regarding Police force in Greater Bombay and Maharashtra and cost of Police, classification of various crimes courts and cases with them and prisons.

Table 10.1 gives the information regarding Police stations and Police force in Maharashtra State (including Railways but excluding Greater Bombay).

Table 10.2 gives the information regarding cost and strength of Police in Maharashtra State.

Table 10.3 gives the information regarding cognizable offence (including attempts) under Indian Penal Code in Maharashtra State.

Table 10.4, 10.6, to 10.9 and 10.11 and 10.12 gives information regarding cognizable crimes in Maharashtra State.

Table 10.5 gives the information about strength and cost of Police in the State of Maharashtra.

Table 10.10 gives the information on property stolen and recovered in Greater Bombay and in Maharashtra State.

Table 10.13 to 10.20 gives the information regarding Civil and Criminal cases of the court.

Table 10.22 to 10.25 gives information regarding prisoners their punishments and period, their expenditure and maintenance in the jail.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND SUDHARGRAH)

पोलीस, गुन्हे व न्याय आणि सुधारगृहे/Police, Crimes and Judicial and Sudhargruh

पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.1 (23-10)

महाराष्ट्र राज्यातील पोलीस ठाणी व पोलीसांची संख्या (रेल्वे धरून व मुहान्मुंबई वगळून)
Police Stations and police force in Maharashtra State (Including Railways but excluding Greater Bombay)
1986-87

अनुक्रमांक	जिल्हा	पोलीस ठाणी	आऊट पोस्ट	हंगामी धरून एकूण पोलीसांची संख्या Strength of police including temporary force	चौकशी झालेले एकूण दखलपत्र गुन्हे Total Number of cognizable crimes investigated	District
Serial No.		Number of Police Stations	Number of out posts			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	ठाणे (ग्र.)	24	40	2,074	11,886	Thane (Rural)
2	रायगड	21	23	1,579	5,823	Raigad
3	रत्नागिरी	12	22	1,115	3,215	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	8	21	738	1,441	Sindhudurg
5	नाशिक	38	38	3,343	16,854	Nashik
6	डुळे	24	27	2,211	10,550	Dhule
7	जळगाव	29	31	2,564	14,825	Jalgaon
8	अहमदनगर	21	39	1,924	11,100	Ahmednagar
9	पुणे (ग्र.)	26	48	1,891	9,046	Pune (Rural)
10	सातारा	25	27	2,110	6,409	Satara
11	सांगली	19	25	1,666	6,638	Sangli
12	सोलापूर	24	33	2,491	18,603	Solapur
13	कोल्हापूर	24	20	2,013	12,138	Kolhapur
14	औरंगाबाद	24	13	1,828	7,250	Aurangabad
15	जालना	16	9	980	4,918	Jalna
16	परभणी	26	16	836	6,319	Parbhani
17	बीड	21	13	1,174	4,904	Beed
18	नांदेड	29	23	1,572	6,152	Nanded
19	उस्मानाबाद	14	13	955	3,313	Osmanabad
20	लातूर	18	16	1,044	3,390	Latur
21	बुलढाणा	24	13	1,282	9,222	Buldhana
22	अकोला	27	22	2,167	14,623	Akola
23	अमरावती	32	17	2,072	15,557	Amravati
24	यवतमाळ	27	13	1,439	13,797	Yavatmal
25	वर्धा	14	7	1,069	10,944	Wardha
26	नागपूर (ग्र.)	22	13	1,527	9,059	Nagpur (Rural)
27	भंडारा	21	13	1,579	12,094	Bhandara
28	चंद्रपूर	18	22	1,465	10,272	Chandrapur
29	गडचिरोली	9	24	827	2,208	Gadchiroli
30	मुंबई रेल्वे	7	3	2,964	20,998	Bombay Rlys.
31	पुणे रेल्वे	8	21	1,242	3,250	Pune Rlys.
32	नागपूर रेल्वे	14	21	1,043	2,057	Nagpur Rlys.
33	ठाणे शहर	25	20	5,354	36,341	Thane City.
34	पुणे शहर	15	68	4,905	25,806	Pune City
35	नागपूर शहर	14	45	3,786	19,505	Nagpur City
36	इतर	..	..	16,721	..	Other Units
महाराष्ट्र राज्य		720	819	83,550	3,70,501	Maharashtra State

माध्यम.—पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Director General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्रमांक/TABLE No, 10 2 (23.1)

सत्यमेव जयते

१३. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे, सुधारगृहे व न्याय) /

पोलीस /

तक्ता क्रमांक /

महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांवरील खर्च व त्यांची संख्या /

१९८६-८७

अनु- क्रमांक Serial No	जिल्हा	पोलीस आयुक्त, अतिरिक्त पोलीस आयुक्त, उपआयुक्त व सहाय्यक पोलीस आयुक्त Commissioner of Police and Additional Commissioner of Police, Deputy Commis- sioner of Police and Assistant Commissioner of Police			पोलीस निरीक्षक Police Inspector			पोलीस अभियोक्ता Police Prosecutors			उप-निरीक्षक Sub-Inspectors			
		तात्पुरते Temporary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	
1	बृहन्महर्षी	..	55	46	101	429	182	611	30	29	59	1,501	864	2,365
2	ठाणे शहर	..	17	6	23	46	18	64	1	12	13	166	92	258
3	ठाणे ग्रामीण	..	4	1	5	12	1	13	3	4	7	62	14	76
4	रायगड	..	2	3	5	5	5	10	4	6	10	25	30	53
5	रत्नागिरी	..	2	2	4	5	3	8	2	4	6	15	19	34
6	सिंधुदुर्ग	..	3	1	4	3	2	5	4	3	7	13	8	21
7	नाशिक	..	3	5	8	9	13	22	8	8	16	47	59	106
8	धुळे	..	3	3	6	6	5	11	5	7	12	39	38	77
9	जळगाव	..	3	3	6	9	7	16	5	9	14	36	44	80
10	अहमदनगर	..	2	4	6	4	6	10	4	8	12	25	35	60
11	पुणे शहर	..	11	7	18	21	16	37	6	13	19	156	78	234
12	पुणे ग्रामीण	..	3	3	6	5	5	10	4	5	9	18	44	62
13	सातारा	..	3	3	6	6	4	10	3	8	11	20	37	57
14	सांगली	..	..	5	5	4	5	9	1	9	10	24	29	53
15	सोलापूर	..	2	4	6	4	10	14	5	10	15	27	47	74
16	कोल्हापूर	..	3	3	6	8	7	15	3	7	10	22	38	60
17	भोकरावाड	..	2	4	6	8	5	13	2	8	10	41	34	75
18	जालना	..	3	1	4	5	3	8	1	5	6	16	20	36
19	परभणी	..	2	3	5	3	5	8	1	8	9	26	31	57
20	बीड	..	1	3	4	3	3	6	4	7	11	14	30	44
21	नांदेड	..	3	3	6	7	5	12	3	8	11	22	40	62
22	उस्मानाबाद	..	2	2	4	3	3	6	2	8	10	11	21	32
23	लातूर	..	2	2	4	6	4	10	4	3	9	15	24	39
24	बुलढ गा	..	1	3	4	5	5	10	5	7	12	22	44	66
25	अकोला	..	2	4	6	5	8	13	3	10	13	24	54	78
26	अमरावती	..	2	4	6	5	9	14	5	9	14	9	64	73
27	यवतभाळ	..	1	3	4	6	3	9	5	6	11	14	41	55
28	वर्धा	..	2	3	5	4	3	7	3	6	9	14	31	45
29	नागपूर शहर	..	10	7	17	12	22	34	5	10	15	114	62	176
30	नागपूर ग्रामीण	..	1	3	4	5	3	8	2	7	9	26	31	57
31	भंडारा	..	1	3	4	5	4	9	5	5	10	20	36	56
32	चंद्रपूर	..	1	3	4	4	3	7	7	5	12	35	35	70
33	गडचिरोली	..	4	..	4	3	2	5	5	..	5	23	9	32
महाराष्ट्र राज्य		..	156	150	306	665	379	1,044	150	256	406	2,642	2,083	4,725

टोप— *वास्तव्य अनुक्रमे १८१, २३२ व ४९३ जमादारांचा समावेश आहे.

आधार— पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (Police, Crimes, Judicial and Sudhargruh)

Police

TABLE No. 10.2 (23.1)

Cost and Strength of Police in Maharashtra

हवालदार Head Constables			पोलीस शिपाई Constables			एकूण Total			केंद्र व राज्य शासनाच्या महसूल खात्या- कडून येणे बसलेली रक्कम (हजार रुपयात)	केंद्र व राज्य शासनाच्यातिरिक्त महसूल खात्या- कडून येणे बसलेली रक्कम (हजार रुपयात)	एकूण खर्च (हजार रुपयात)	District
तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	Total cost payable from Central and State Revenue (*000 Rs.)	Total cost payable other than Central and State Revenue (*000 Rs.)	(*000 Rs.)	
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)
4,612	2,450	7,062	9,082	10,279	19,361	15,709	13,800	29,559	5,25,007	..	5,25,007	Greater Bombay
583	613	1,196	2,044	1,769	3,813	2,857	2,510	5,367	75,379	..	75,379	Thane (City)
287	175	462	755	763	1,518	1,123	958	2,081	32,321	..	32,321	Thane (Rural)
157	242	399	450	660	1,110	643	946	1,589	32,889	219	33,108	Raigad
116	161	277	330	462	792	470	657	1,121	19,034	143	19,177	Ratnagiri
93	83	176	281	251	532	397	348	745	11,045	..	11,045	Sindhudurg
337	589	926	808	1,473	2,281	1,212	2,147	3,359	45,741	47	45,788	Nashik
297	237	534	901	682	1,583	1,251	972	2,223	43,307	..	43,307	Dhule
266	374	640	1,218	604	1,822	1,537	1,041	2,578	41,305	5	41,310	Jalgaon
180	270	450	426	972	1,398	641	1,295	1,936	29,634	63	29,697	Ahmednagar
556	599	1,155	1,555	1,906	3,461	2,305	2,619	4,924	1,05,607	1,841	1,07,448	Pune (City)
295	248	543	526	744	1,270	851	1,049	1,900	34,460	122	34,582	Pune (Rural)
234	270	504	502	1,031	1,533	768	1,353	2,121	43,115	..	43,115	Satara
195	194	389	511	699	1,210	735	941	1,676	32,253	..	32,253	Sangli
187	378	565	538	1,294	1,832	763	1,743	2,506	43,164	2,034	45,198	Solapur
226	268	494	541	897	1,438	803	1,220	2,023	38,765	294	39,059	Kolhapur
253	180	433	489	812	1,301	795	1,043	1,838	36,952	346	37,298	Aurangabad
115	111	226	361	345	706	501	485	986	16,739	10	16,749	Jalna
158	189	347	190	228	418	380	464	844	29,153	198	29,351	Parbhani
78	200	278	198	644	842	298	887	1,185	25,633	..	25,633	Beed
100	273	373	294	825	1,119	429	1,154	1,583	17,608	67	17,675	Nanded
142	101	243	224	438	662	384	573	957	20,388	..	20,388	Osmanabad
135	107	242	362	387	749	524	524	1,053	20,164	15	20,179	Latur
140	193	333	390	479	869	563	731	1,294	32,791	35	32,826	Buldhana
219	285	504	570	906	1,476	823	1,267	2,090	51,133	42	51,175	Akola
277	202	479	517	983	1,500	815	1,271	2,086	39,519	..	39,519	Amravati
..	328	338	292	741	1,033	318	1,132	1,450	29,453	..	29,453	Yavatmal
129	140	269	289	454	743	441	637	1,078	19,089	274	19,363	Wardha
376	527	903	885	1,771	2,656	1,402	2,399	3,807	67,526	617	68,143	Nagpur (City)
203	168	371	599	488	1,087	836	700	1,536	23,377	3	23,380	Nagpur (Rural)
226	165	391	549	570	1,119	806	783	1,589	29,392	19	29,411	Bhandara
216	150	366	457	561	1,018	720	757	1,477	83,521	679	84,200	Chandrapur
170	56	226	408	152	560	613	219	832	11,358	..	11,358	Gadchiroli
11,558	10,536	22,094	27,542	35,270	62,812	42,713*	48,674*	91,387*	17,06,822	7,073	17,13,895	Maharashtra State

Note.—*This includes 181, 232 and 413 posts of Jamadars respectively.

Source - Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा।

(पोलीस, गुन्हे व सुधारगुन्हे)।

पोलीस।

तक्ता क्रमांक।

इंडियन पिनल कोडव्हाली महाराष्ट्र राज्यात (बृहन्मुंबई धरून) झालेले दखलपात्र गुन्हे (गुन्हांचे प्रयत्न धरून)।

अ.क्रमांक Serial No.	गुन्हे	तिमाही अखेर Quarter ending 30-6-1986	तिमाही अखेर Quarter ending 30-9-1986
(1)	(2)	(3)	(4)
1	बंगल	1,305	1,036
2	नाण्यासंबंधीचे गुन्हे	22	31
3	चलन व बँक नोटा संबंधीचे गुन्हे ..	114	157
4	खून	662	618
5	संदोष मनुष्यवध (परंतु खून या संज्ञेत अंतर्भूत नसलेले).	35	34
6	मादक पदार्थांचा व्यापार ..	157	240
7	पेशाच्या हेतूने किंवा इतर कारणा- करिता माणसांना पळवून नेणे.	327	290
8	दरांदा किंवा त्याकरिता एकत्र होणे	175	154
9	चोरी, छुट	1,502	1,628
10	घरफोडी	4,208	4,825
11	फसवणूक	953	957
12	विश्वासघात	912	854
13	एकूण चोऱ्या.—		
	(अ) तांब्याची तार	55	85
	(ब) जनावरे	396	414
	(क) सायकली	1,568	1,667
	(द) मोटारी व सुटे भाग ..	1,894	1,725
	(इ) पिस्तुले वगैरे	..	..
	(फ) स्फोटक पदार्थ	5	7
	(ग) इतर चोऱ्या	13,374	13,889
14	इतर गुन्हे	24,458	23,270
	एकूण	52,122	51,881

आधार.—पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

(POLICE, CRIMES AND SUDHARGRUH)

Police

TABLE No. 10.3 (23-11)

Cognizable offences (including attempts) under Indian Penal Code in Maharashtra State (Including Greater Bombay)

तिमाही अखेर Quarter ending 31-12-1986 (5)	तिमाही अखेर Quarter ending 31-3-1987 (6)	एकूण Total 1986-87 (7)	Offences (2)
1,025	868	4,234	Rioting
33	32	118	Offences relating to coins
173	255	699	Offences relating to currency and bank notes.
679	589	2,548	Murders.
37	25	131	Culpable homicide not amounting to murder.
143	116	656	Administering of stupefying drugs.
274	288	1,179	Kidnapping and abduction.
188	174	691	Dacoity and preparation of assembly for dacoity.
1,649	1,654	6,433	Robbery
4,500	4,196	17,729	House breaking
974	1,060	3,944	Cheating
886	994	3,646	Breach of trust
94	68	302	Total thefts —
364	353	1,527	(a) Copper Wire
1,645	1,774	6,654	(b) Cattle
1,949	1,863	7,431	(c) Cycles
			(d) Motor vehicle and accessories.
			(e) Fire arms
	5	17	(f) Explosives
13,903	14,108	55,274	(g) Other thefts
23,494	22,880	94,102	Other crimes
52,010	51,302	2,07,315	Total

Source.—Office of the Director General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

२६	नागपूर (ग्रामीण) ..	३७१	१,०८७	१,५२७	२८,३७८	२०३	५९९	८३४	नागपूर (ग्रामीण)
२७	भंडारा ..	३९१	१,११९	१,५७९	२९,३९२	२२६	५४९	८०१	भंडारा
२८	नागपूर ..	३६६	१,०१८	१,४६५	८३,५२२	२१६	४५७	७१३	चंद्रपूर
२९	गडचिरोली ..	२२६	५६०	८२७	११,३५९	१७०	४०८	६०८	गडचिरोली
३०	मुंबई रेल्वे ..	७४६	२,११६	२,९६४	२४,१५३	४४४	१,३०३	१,८२२	बॉम्बे रेल्वे
३१	पुणे रेल्वे ..	३०४	८८२	१,२४२	३०,७१६	१६८	१४५	३३४	पुणे रेल्वे
३२	नागपूर रेल्वे ..	२५०	७५१	१,०४३	१९,९३४	५२	२१०	२६५	नागपूर रेल्वे
३३	ठाणे बाहेर ..	१,१९६	३,८१३	५,३५४	७५,३८०	५८३	२,०४४	२,८५६	ठाणे शहर
३४	पुणे बाहेर ..	१,१५५	३,४६३	४,९०५	१,०५,६०८	५५६	१,५५५	२,२९९	पुणे शहर
३५	नागपूर बाहेर ..	९०३	२,६५६	३,७८६	६७,५२६	३७६	८८५	१,३९७	नागपूर शहर
३६	इतर राज्य राखीव पोलीस दल, मुंबई-पुणे विभाग इ. वगैरे ..	५,५४९	९,८३९	१६,७२१	६४,०२५	१,१०६	३,४०७	५,१३९	इतर एकतां सहित SRPF, CID इ. वगैरे
	महाराष्ट्र राज्य ..	२१,८८१	५७,०४४	८३,५५६	१७,२५,६४१	८,७१६	२३,५२५	३४,४४५	महाराष्ट्र राज्य

जागर. — पोलीस महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
 Source.—Office of the Inspector-General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

पोलीस गुन्हे व न्याय/Police Crimes and Judicial

बोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.5 (23.3)

बहुमुखीतील बळपान गुन्हे—भाग-१

Cognizable crimes in Greater Bombay—Part-I

(1986-87)

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे Year	वर्षात नोंदवलेल्या प्रकरणांची संख्या Number of cases reported in the year	तपास करणे नाकारल्याची प्रकरणे Number of cases in which investigation was refused	फोटो सिद्ध किंवा घोषित केल्यामुळे मालकी प्रकरणे Number of cases proved or declared to be false	मुळे किंवा गुन्हा भटकाळ- पाव ठरविलेली प्रकरणे Number of cases due to mistake of fact or declared non-cognizable	वर्ष अखेरची प्रलंबित प्रकरणे Number of cases pending at the end of the year	कायद्यातील किंवा वस्तु- स्थितीतील चुकी- True cases							विनयक प्रकरणे Offences	
							गुन्हा मावीत माहिती ठरविलेली किंवा न पकडलेली सामान्यतः सिद्धलेली Discharged, acquitted or compounded	निकालात निरोध ठरविलेली किंवा न पकडलेली Total	देवाधिकाऱ्या- समोर प्रत्यक्ष दाखल केलेली एकूण प्रकरणे Total cases directly filed before magistrates	गुन्हा मावीत मालकी देवा- धिकाऱ्यागृहीत प्रकरणे Total magistrates's cases ending in conviction	विनयक प्रक- रणांची एकूण प्रकरणे Grand total of true cases				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)

वर्ग एक—

1 शासन, सार्वजनिक
बातला, सुरक्षितता
व न्यायविरुद्धचे
गुन्हे

वर्ग दोन—

2 व्यक्तिगत गंभीर गुन्हे

वर्ग तीन—

3 व्यक्तिगत व माल-
मत्ताविरुद्धचे
गंभीर गुन्हे.

वर्ग चार—

4 व्यक्तिगत फिरकोळ
गुन्हे.

Class I—

Offences against the State
public tranquility
safety and justice.

Class II—

Serious offences against
the persons.

Class III—

Serious offences against
the persons and pro-
perty.

Class IV—

Minor offences against
persons.

सं. ५०३—												
१. मासपत्राविरुद्ध किर- कोट गुन्हे.												
एकूण वर्ग एक ते पाच	१९८६-८७	१८,३९४	२,९५५	४२	१२,४००	३,००२	१,७२९	१०,१०७	१७,८३५	४८३	१५	७,५१६
	१९८६-८७	३४,२७२	३,७८२	९८	४१,३५४	६,१९७	६,०२३	१३,३५५	२९,४५५	७७६	१९	१७,७६८
२. वरान उल्लिखित इतर गुन्हे.												
एकूण	१९८६-८७	२,९१,६१०	४,७४८	५२९	३८,०५७	२,५४,९८४	७,७४५	१२,०८८	२,८०,८९४	३०		२,१६,३५४
	१९८६-८७	३,२५,८८२	८,५३०	६२७	७९,४११	२,५१,१८१	१३,७६८	२५,४४३	३,०९,५४९	८०६	१९	२,३४,१२२
३. वरान उल्लिखित इतर गुन्हे.												
एकूण	१९८६-८७	३,२५,८८२	८,५३०	६२७	७९,४११	२,५१,१८१	१३,७६८	२५,४४३	३,०९,५४९	८०६	१९	२,३४,१२२
४. वरान उल्लिखित इतर गुन्हे.												
एकूण	१९८६-८७	३,२५,८८२	८,५३०	६२७	७९,४११	२,५१,१८१	१३,७६८	२५,४४३	३,०९,५४९	८०६	१९	२,३४,१२२

भाषांतर.—पोलिस आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Office of the Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा

(पोलीस, गुन्हे व सुधारगृहे) /

पोलीस /

तक्ता क्रमांक /

बृहन्मुंबईतील बखलपत्र गुन्हे—भाग-२ /

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	कोर्टात सुनावणी न्याय्याची असलेल्या किंवा तपासावर किंवा जागृतावर असलेल्या कैदेतील व्यक्तीविषयी वर्षाच्या सुरुवातीला क्रिमिनल प्रोसिजर कोडच्या १७० कलमानुसार पोलीसांकडे नोंदवलेली किंवा पोलीसांनी वखल घेतलेली प्रकरणे Person in custody pending trial or investigation or on bail under section 170 Cr. P. C. at the beginning of the year as concerned in cases reported to or in cases taken by the Police	वर्षात पोलीसांनी पकडलेल्या व्यक्ती Arrested by the Police during the year	क्रिमिनल प्रोसिजर कोड १६९ कलमा- न्हाली मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons released under section 169 Cr. P. C.	दंडाधिकार्याच्या आवेदनांनुसार सुनावणीपूर्वी मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons released by Magistrate's order before trial	सुनावणी केलेल्या व्यक्ती No. of persons tried	गुन्हा शाबीत झालेल्या व्यक्ती No. of persons convicted
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
वर्ग एक—							
1	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुन्हे	6,003	2,214	..	40	6,662	498
वर्ग दोन—							
2	व्यक्तिसंबंधी गंभीर गुन्हे ..	25,500	12,389	..	214	33,120	2,537
वर्ग तीन—							
3	व्यक्ति किंवा मालमत्तेसंबंधी किंवा फक्त मालमत्तेसंबंधी गंभीर गुन्हे.	4,562	2,596	..	241	5,769	768
वर्ग चार—							
4	व्यक्तिसंबंधी गौण गुन्हे ..	4,835	2,140	..	21	6,120	657
वर्ग पाच—							
5	मालमत्तेसंबंधी गौण गुन्हे ..	11,778	8,200	..	1,021	16,169	3,076
एकूण वर्ग एक ते पाच ..		52,678	27,539	..	1,537	67,840	7,536
वर्ग षट्—							
6	वर व उल्लेखिलेले इतर गुन्हे	31,156	2,94,901	..	1,669	3,12,133	2,72,316
एकूण ..		83,834	3,22,440	..	3,206	3,79,973	2,79,852

आधार.—पोलीस आयुक्त यांचे कार्यालय,
Source.—Office of the Commissioner of Police.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

(POLICE CRIMES AND SUDHARGHAR)

Police

TABLE No. 10.6 (23.4)

Cognizable Crimes in Greater Bombay— Part II

(1986-87)

निर्दोष ठरविलेल्या, मुक्त केलेल्या किंवा सामोपचारात मिटविलेल्या प्रकरणातील व्यक्ति No. of persons acquitted or discharged or compounded	वर्षभर अटक टाळणाऱ्या व्यक्ति No. of persons evading arrest at close of year	वर्षभर कोटांत गुनावणी व्हावयाची असलेल्या किंवा तपासावर किंवा जायलावर असलेल्या कैदेतील व्यक्ति No. of persons in custody pending trial or investigation or on bail at the end of the year	बंडाधिकारी प्रकरणातील व्यक्ति Persons concerned in magistrate's cases			Offences
			अटक केलेले Number arrested	गुन्हा साबित झालेले Number convicted	निर्दोष ठरविलेले किंवा मुक्त केलेले Number acquitted or discharged	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1,140	1,515	5,024	100	1	41	<i>Class I—</i> Offences against the State, public tranquillity, safety and justice.
5,498	4,555	25,085	671	1	731	<i>Class II—</i> Serious offences against the persons.
725	1,148	4,216	83		43	<i>Class III—</i> Serious offences against the property and persons or against property only.
1,043	834	4,420	84	1	54	<i>Class IV—</i> Minor offences against the persons.
2,490	2,788	10,603	851	6	548	<i>Class V—</i> Minor offences against the property.
10,956	10,840	49,348	1,789	8	1,417	Total for classes I to V
15,006	13,792	24,911	780	32	468	Other offences not specified above.
25,962	24,632	74,159	2,569	40	1,885	Grand Total

महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Government of Maharashtra, Bombay.

पोलीस गुन्हे व सुधारणे/ POLICE CRIMES AND SUDHARGAR

पोलीस/Police

तबला क्रमांक/TABLE No. 10-7 (23.5)

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे—भाग १
Non-cognizable crimes in Greater Bombay—Part I

(1986-87)

आरोपी, मेला, निसटला किंवा मुनावणी चालू असताना वेढा झाला किंवा त्याच्याबरोबर आरोप रद्द केले, सामोपचारांत निसटले किंवा कोर्टाने घेतले अशी प्रकरणे													वर्षाभर प्रलंबित प्रकरणे	Offences
अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	(1)	(2)	वर्षाच्या सुरुवातीची प्रलंबित प्रकरणे Number of cases pending at the beginning of the year	वर्षभरात दाखल केलेली प्रकरणे Cases reported during the year	निकालासाठी एकूण [स्तंभ (३) + (४)] Total for disposal [columns (3) + (4)]	मुनावणी न करता रद्दवातल केलेली प्रकरणे Number of cases dismissed without trial	मुनावणी संपुष्टात आल्यामुळे निकालात लागलेली प्रकरणे Number of cases tried to a conclusion and ended in	(9)	(10)	(2)			
मुक्त केलेली किंवा निर्दोषी ठरविलेली Discharged or acquitted														
गुन्हा झालीत Convicted														
charges were abandoned, compounded or withdrawn														
Class I— Offences against the State, public tranquility, etc.														
वर्ग एक—	1 सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता इत्यादी बाबतीतील गुन्हे.	..	..	63	95	158	1	..	21	..	136			
Class II— Serious offences against the persons														
वर्ग दोन—	2 व्यक्तिविरुद्धक गुंभीर गुन्हे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..			
Class III— Serious offences against property														
वर्ग तीन—	3 मालमत्ताविरुद्धक गुंभीर गुन्हे	..	..	1	3	4	1	..	2	..	1			
Class IV— Minor offences against the persons.														
वर्ग चार—	4 व्यक्तिविरुद्धक गौण गुन्हे	..	..	511	662	1,173	34	14	530	2	593			

बरी पाव—		Class V—									
5 मालमत्ताविषयक योग गुन्हे ..		502	516	1,018	18	9	202	2	787	Minor offences against property	
बरी सहा—											
6 बर न उल्लेखिले इतर गुन्हे ..		879	4,275	5,154	24	5	3,394	407	1,324	Class VI— Other offences not specified above	
7 पोलिसांनी दखल घेतलेले इतर विशेष निवा स्मानिक कायद्या-बाबतचे गुन्हे ..		19,847	62,596	82,443	..	..	4,885	55,170	22,388	Offences under other special local laws non-cognizable by the police.	
एकूण ..		21,803	68,147	89,950	78	28	9,034	55,531	25,229	Grand Total	

आधार.—पोलीस आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Office of the Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE CRIMES AND SUDHARGHAR)

पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.8 (23-6)

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे- (भाग-२)

Non-cognizable crimes in Greater Bombay - Part II
(1986-87)

क्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्षाच्या सुरुवातीला मिळालेले असलेली प्रकरणे ज्यातील व्यक्तिची मुनावणी चालू आहे किंवा ज्याचे वावून कायदेशीर इलाज मुरू केला आहे Persons concerned in cases pending at beginning of the year namely under trial or against whom processes had issued	ज्यांचेविरुद्ध कारवाई मुरू केली आहे अशा व्यक्ती Persons against whom processes had issued	तक्रारीवरून दहादिनांचांनी स्वतः घेतलेल्या दखलीमुळे किंवा पोलिसांकडून मिळालेल्या माहितीवरून On complaint On magis- trate's own motion or information from the police	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
		पळून गेल्यामुळे किंवा राठल्यामुळे या वर्षात ज्यांना अटक झाली नाही अशा व्यक्ती आणि ज्यांचे- विरुद्ध वर्ष- अखेरीस कायदेशीर इलाज चालू होता अशा व्यक्ती Persons not arrested because they absconded or evaded, arrest or failed to comply with summons during the year and per on- processes against whom were outstan- ding at the end of the year	ज्यांचा व्यक्ती व्यायालयगुंड हजर झालेल्या मुनावणीविषय मुक्ती केल्या व्यक्ती Persons who appeared before Courts Persons discharged after appearance without trial	निर्दोष ठर- विलेल्या किंवा मुक्त केलेल्या Acquitted or discharged	मुनावणी आलेल्या व्यक्ती Persons tried	गुन्हा झालेल्या आलेल्या Convicted										
१	सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)	सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)	सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)	सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)	सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)	सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)	सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)	सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)	सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)	सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)	सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)	सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)	सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)	सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)	सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)	सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे) सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)

वर्ग एक-
१ सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)
सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)
सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)

वर्ग दोन-
२ सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)
सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)
सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)

Class I-
.. Offences against ..
the State, public
tranquility, safety
and justice.
Class II-
.. Serious offences ..
against the per-
son.

10. सामाजिक संरक्षण व सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND DEFENCE (POLICE, CRIMES AND SUDHARGHAR)

पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.9 (23-7)

बृहन्मुंबईतील व महाराष्ट्र राज्यातील (बृहन्मुंबई वगळून) चोरीस गेलेली व परत मिळालेली मालमत्ता
Property stolen and recovered in Greater Bombay and in Maharashtra State (excluding Greater Bombay)

क्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्ष Year	मालमत्ता चोरीस गेलेली प्रकरणे (संख्या) Cases in which property was stolen (No.)	चोरीची मालमत्ता परत मिळालेली प्रकरणे (संख्या) Cases in which property was recovered (No.)	चोरीस गेलेल्या मालमत्तेची किंमत (रु. '०००) Amount of property stolen ('000 Rs.)	परत मिळालेल्या मालमत्तेची किंमत (रु. '०००) Amount of property recovered ('000 Rs.)	Offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
बृहन्मुंबई							Greater Bombay
चळवळी—							Cognizable—
1	चोरी	1986	17,612	4,856	18,80,15	7,26,65	Theft
2	चवरी चोरी	1986	726	364	3,56,22	1,53,57	Robbery
3	संबंधीय विश्वासघात	1986	880	413	4,80,32	77,79	Criminal breach of trust
4	जासकीय कर्मचारी, बँकात काम करणारे, व्यापारी किंवा दलाल.	1986	12	6	9,61	2	Criminal breach of trust by public servant or by bankers, merchant or agent.
5	चोरीची मालमत्ता बाळगणे	1986	787	787	1,48,95	1,48,95	Possession of stolen property.
चळवळी—							Non-cognizable—
6	बळबंदीने लुबाडणे	1986	29	12	77	6	Extortion
7	संबंधीय अफरातफर	1986	..	..	..	..	Criminal misappropriation
एकूण			20,046	6,438	28,76,02	11,07,05	Grand Total
महाराष्ट्र राज्य (बृहन्मुंबई वगळून)							Maharashtra State (excluding Greater Bombay)
चळवळी—							Cognizable—
1	चोरी	1986	50,885	16,896	14,95,74	4,19,58	Theft
2	चवरी चोरी	1986	3,053	1,369	1,55,23	62,30	Robbery
3	संबंधीय विश्वासघात	1986	1,397	514	4,32,55	69,88	Criminal breach of trust
4	जासकीय कर्मचारी, बँकात काम करणारे, व्यापारी किंवा दलाल.	1986	340	101	89,22	773	Criminal breach of trust by public servant or by bankers, merchants or agents.
5	चोरीची मालमत्ता बाळगणे	1986	11	11	50	46	Possession of stolen property
चळवळी—							Non-cognizable—
6	बळबंदीने लुबाडणे	1986	..	..	..	..	Extortion
7	संबंधीय अफरातफर	1986	..	..	..	..	Criminal misappropriation
एकूण			55,686	18,891	21,73,24	5,59,95	Grand Total

जाणकार.—(१) पोलीस बायुक्त यांचे कार्यालय व (२) पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—(i) Office of the Commissioner of Police and (ii) Office of the Director-General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

तबला क्रमांक/TABLE No. 10.10 (23.8)

10. सामाजिक सुरक्षा आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE
पोलीस गुहे व न्याय/Police Crimes and Judicial

पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10-10 (23.8)

महाराष्ट्र राज्यातील दखलपाव गुहे (रेल्वेक्षेत्र परंतु बृहन्मुंबई वगळून)---भाग १
Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railway but excluding Greater Bombay)—Part I
(1986)

P/C

क्रमांक Serial No.	गुहे	तपासावर झालेल्या संख्या Number of cases pending investigation from the previous year	वर्षात दाखल झालेली प्रकरणे Number of cases reported during the year	तपासणी न झालेली प्रकरणे Number of cases not investigated or in which investigation was refused	वस्तुस्थितीतील किंवा कायद्यातील त्रुटीमुळे जी प्रकरणे सोडली किंवा दखलपाव नसलेली प्रकरणे Number of cases declared false due to mistake of facts or law, or non-cognizable	वर्षभरात दोषारोपित केलेली प्रकरणे Cases in which charge-sheets were laid during the year	वर्षभरात दोषारोपित परंतु तपास पूर्ण करून अंतिम झालेल्या प्रकरणे Cases pending investigation at the end of the year	Offences	(2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	दखलपाव गुण्यात मदत करणे.	7	12	..	..	10	..	9	Absentment of cognizable offences.
2	दखलपाव गुण्याबाबत कट करणे.	2	9	..	..	1	1	5	Cognizable criminal conspiracy.
3	सामाजिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुहे.	897	10,343	3	177	9,267	699	1,094	Class I— Offences against the State public tranquillity, safety and justice.
4	व्यक्तीविषयक गुहे.	4,035	39,710	55	766	36,103	2,570	4,248	Class II— Serious offences against persons.
5	व्यक्ती आणि मालमाला-विषयक किंवा फक्त मालमालाविषयक गुहे.	3,279	19,878	10	606	9,051	10,147	3,340	Class III— Serious offences against persons and property or against property only.

	वर्ग बार— अधिवक्ताविरुद्ध गुन्हे.	921	8,512	2	137	7,740	751	301	Class IV— Minor offences against persons.
6	वर्ग बार— अधिवक्ताविरुद्ध गुन्हे.	921	8,512	2	137	7,740	751	301	Class IV— Minor offences against persons.
7	वर्ग बार— अधिवक्ताविरुद्ध गुन्हे.	7,682	48,543	65	908	21,896	25,615	7,750	Class V— Minor offences against property.
8	वर्ग बार— अधिवक्ताविरुद्ध गुन्हे.	1,444	16,510	3	141	15,190	969	1,641	Class VI— Other offences under I.P.C. not mentioned above.
एकूण—(एक ते आठ)		18,267	1,43,507	138	2,735	99,258	40,752	16,868	Sub-Total (1 to 8)
9	वर्ग बार न केलेले इतर गुन्हे— (१) विरुद्ध किंवा अधिनिक कायद्यावलील दखलपाव ठारलेले गुन्हे. (२) वी. एच. ओ. बार., १९४७ या कायदा- द्वारेलेले गुन्हे.	1,03,665	2,19,695	9,285	175	1,96,372	21,229	1,02,295	Other offences not specified above— (i) Offences under special and local laws declared to be cognizable. (ii) Offences under B. H. O. R. Act, 1947.
एकूण		1,27,932	3,63,202	9,423	2,910	2,95,630	61,981	1,21,163	Grand Total

क्रमांक Serial No.	गुहे	बागे कोसेली प्रकरणे Transfer- red	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
				न्यायालयात काय चालू असलेली गेल्या वर्षातील प्रकरणे Cases pending trial at Court from the previous year	चालू वर्षात न्यायालयात पाठविलेली प्रकरणे Cases sent to Court for trial during the year	सामोपचाराने निवडलेली प्रकरणे Compounded	न्यायालयातून काढून घेतलेली किंवा अन्यथा बाबिलिलेली प्रकरणे Withdrawn or other- wise dropped	निर्दोष सुटलेली प्रकरणे Cases acquitted	गुहेबाबत माल्लेली प्रकरणे Cases convicted	वर्ष अखेरस न्यायालयात चालू असलेली प्रकरणे Cases pending trial at Court at the end of the year	Offences
1	खलपात गुण्यात मदत करणे.	..	50	10	..	2	3	..	55	Abetment of cognizable offences.	
2	खलपात गुण्याबाबत सुट करणे.	..	9	..	..	..	1	..	9	Cognizable criminal conspiracy.	
3	सामंजस— सांख्यिक शांतता, सुर- क्षितता व न्याय या बाबतीतील गुहे.	..	28,368	9,264	1,046	176	2,291	3,529	30,590	Class I— Offences against the State— public tranquillity, safety and justice.	
4	सो होम— व्यक्तीविषयक गंभीर गुहे.	7	1,02,989	36,103	8,255	418	9,919	4,821	1,15,679	Class II— Serious offences against persons.	
5	सो तोम— व्यक्ती आणि मालमत्ता- विषयक किंवा फक्त माल- मत्ताविषयक गंभीर गुहे.	3	35,418	9,051	1,048	122	4,067	2,301	36,931	Class III— Serious offences against persons and property or against property only.	
6	सो बार— व्यक्तीविषयक किरकोळ गुहे.	2	26,412	7,740	1,179	155	2,524	1,842	28,452	Class IV— Minor offences against persons.	
7	सो बार— मालमत्ताविषयक किरकोळ गुहे.	11	87,843	21,896	2,329	553	7,808	7,170	91,879	Class V— Minor offences against property.	

8	८	१	१९,९९०	१५,१९०	५८४	११५	२,६२०	५,८४७	२६,०१४	Other offences under I. P. C. not mentioned above.	Sub-Total (1 to 8)
८	८	१	१९,९९०	१५,१९०	५८४	११५	२,६२०	५,८४७	२६,०१४	Other offences under I. P. C. not mentioned above.	३,२९,६०९
९	९	२४	३,०१,०७९	९९,२५५	१४,४४१	१,५४१	२९,२३३	२५,५१०	३,२९,६०९	Sub-Total (1 to 8)	
९	९	४	३,५०,११०	१,९६,३७४	११९	९,७९५	५२,०९४	१,२२,११४	४,०२,३६२	Other offences not specified above--	
(१)	(१)	४	३,५०,११०	१,९६,३७४	११९	९,७९५	५२,०९४	१,२२,११४	४,०२,३६२	(i) Offences under special and local laws declared to be cognizable.	
(२)	(२)	४	३,५०,११०	१,९६,३७४	११९	९,७९५	५२,०९४	१,२२,११४	४,०२,३६२	(ii) Offences under B. H. O. R. Act, १९४७.	
१९४७ या कायदा-सांकेतिक गुन्हे.	१९४७ या कायदा-सांकेतिक गुन्हे.	४	३,५०,११०	१,९६,३७४	११९	९,७९५	५२,०९४	१,२२,११४	४,०२,३६२		
२८	२८	२८	६,५१,१८९	२,९५,६२९	१४,५६०	११,३३६	८१,३२७	१,४७,६२४	७,३१,९७१	Grand Total	

बाधक.—पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
Source.—Office of the Director-General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सुरक्षा (पोलीसगुन्हे व दुधारागुन्हे) /

पोलीस /

तक्ता क्रमांक /

महाराष्ट्र राज्यातील दखलपत्र गुन्हे (रेल्वे धरून व बृहन्मुंबई वगळून) — भाग दोन

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	गेल्या वर्षीपासून प्रकरणांची चौकशी चालू असतांना ज्या व्यक्ती कैदेत आहेत किंवा जामिनावर गुटल्या आहेत अशांची संख्या Number of persons in custody or on bail during the stage of investigation pending from previous year	वर्षभरात अटक केलेल्या व्यक्ती Number of persons arrested during the year	गुनावणीपूर्वी पोलिसांनी किंवा दंडाधिकाऱ्यांनी गुप्त केलेल्या व्यक्ती Persons discharged by Police or by Magistrate before trial	वर्षभरात आरोपपत्र दाखल केले जाईल अशा व्यक्ती Number of persons in whose cases charge sheets were call. d during the year	वर्ष अखेर प्रकरणांची चौकशी चालू असतांना ज्या व्यक्ती कैदेत आहेत किंवा जामिनावर गुटल्या आहेत अशांची संख्या Number of persons in custody or on bail pending investigation at the end of the year	ज्यांच्यावतील प्रकरणांची कोर्टातील मुनावणी गेल्या वर्षीपासून चालू आहेत अशा व्यक्तींची संख्या Number of persons at trial in court pending from the previous year
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	दखलपत्र गुन्हात साप देणे ..	3	20	..	16	7	112
2	दखलपत्र गुन्हाविषयी कट करणे. ..	1	25	..	20	6	14
वर्ग एक—							
3	सामाजिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय याबाबतीतील गुन्हे.	3,740	75,262	1,204	72,779	5,019	1,99,128
वर्ग दोन—							
4	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे ..	4,670	69,563	623	68,077	5,330	1,87,545
वर्ग तीन—							
5	व्यक्ती आणि मालमत्ताविषयक किंवा फक्त मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे.	1,874	22,652	2,099	20,192	2,235	77,926
वर्ग चार—							
6	व्यक्तिविषयक किरकोळ गुन्हे ..	592	15,130	124	15,885	712	45,109
वर्ग पाच—							
7	मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे ..	2,513	41,245	2,185	39,041	2,529	1,52,007
वर्ग सहा—							
8	वर न नोंदलेले इंडियन पीनल कोड खालील इतर गुन्हे.	1,195	21,306	136	20,831	1,534	27,124
एकूण—(१ ते ८)		14,588	2,46,203	6,371	2,36,841	17,572	6,88,965
9 वर न नमूद केलेले इतर गुन्हे—							
(१) विशेष व स्थानिक कायद्याखाली दखलपत्र ठरलेले गुन्हे.		2,05,682	2,67,950	15,389	2,53,582	2,04,753	4,81,908
(२) १९४९ च्या बी. एच. ओ. आर. कायद्याखालील गुन्हे.		..	..	..	..	..	..
एकूण ..		2,20,270	5,14,153	21,760	4,90,323	2,22,330	11,70,873

आधार—पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई, यांचे कार्यालय.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND SUDHARGRUH)

Police

TABLE No. 10-11 (23-9)

Cognizable Crimes in Maharashtra State (Including Railways but excluding Greater Bombay)— Part II

(1986-87)

ज्यांच्यावरील प्रकरणे कोर्टापुरे मुनावणीसाठी या वर्षात सादर केली अशा व्यक्तींची संख्या Number of persons whose cases were put to court for trial during the year	ज्यांची प्रकरणे सामोपनाराने मिटविली किंवा काढून घेतली किंवा मुद्द्यात माथ देणे वगैरे आरोप घेऊन असलेल्या प्रकरणांचा अन्य निकाल लावला आहे अशा व्यक्ती Number of persons against whom cases were compounded or withdrawn or whose cases were otherwise disposed of including abeting, etc.	शिक्षा झालेल्या व्यक्ती Number of persons convicted	निर्दोषी ठरविलेल्या किंवा मुक्त केलेल्या व्यक्ती Number of persons acquitted or discharged	ज्या व्यक्तींची कोर्टापुरे मुनावणी चालू असतांना ज्या केवेल आहेत किंवा जांमनावर मुद्द्या आहेत अशा व्यक्तींची संख्या Number of persons in custody or on bail pending trial in courts at the end of the year	वर्ग केलेली प्रकरणे Transferred	Offences	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
16	..	2	..	16	110	..	Abetment of cognizable offences.
20	..	..	..	1	33	..	Cognizable criminal conspiracy.
72,804	9,035	1,495	21,434	20,359	2,19,609	..	<i>Class I</i> Offences against the State public tranquillity, safety and justice.
68,095	16,522	960	8,198	18,690	2,11,270	3	<i>Class II</i> - Serious offences against the persons
20,192	1,951	248	4,208	8,793	82,918	..	<i>Class III</i> - Serious offences against persons and property or against property only.
15,885	2,343	445	3,960	4,215	50,031	1	<i>Class IV</i> Minor offences against the persons.
39,041	4,635	933	11,903	14,162	1,59,425	3	<i>Class V</i> - Minor offences against the property.
20,830	714	139	6,904	3,856	36,370	..	<i>Class VI</i> - Other offences under I.P.C. not mentioned above.
2,36,912	35,200	4,222	56,607	70,082	7,59,766	7	Sub-Total (1 to 8)
2,53,482	789	9,355	1,51,877	62,185	5,11,184	3	Other offences not specified above— (i) Offences against special and local laws declar- ed to be cognizable. (ii) Offences under B.II. O.R. Act, 1949.
4,90,394	35,989	13,577	2,08,484	1,32,267	12,70,950	10	Grand Total

Source.— Office of the Director General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारकगृहे)

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (Police, Crimes and Sudharkgrihe)

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.12 (23.12)

अपील व मूल अधिकारिता बापरणाऱ्या न्यायालयीन अधिकार्यांची संख्या

Number of Judicial officers exercising Appellate and original Jurisdiction in Maharashtra State (1984)

दिवाणी/Civil			
अनुक्रमिक Serial No. (1)	वृत्त (2)	संख्या/Number (3)	Designation (4)
1	मुख्य न्यायमूर्ती व उच्च न्यायालयातील न्यायाधीश	37	Chief Justice and High Court Judges
2	प्रमुख न्यायाधीश व नगरदिवाणी न्यायालयाचे इतर न्यायाधीश, मुहम्मदगड.	37	Principal Judge and other Judges of the City Civil Court, Bombay.
3	जिल्हा न्यायाधीश	27	District Judges
4	सह-न्यायाधीश	11	Joint Judges
5	सहाय्यक न्यायाधीश (प्रशिक्षणार्थी घटक)	68	Assistant Judges (including under training)
6	लघुबाद न्यायालयाचे न्यायाधीश	37	Small-cause Court Judges
7	दिवाणी न्यायाधीश (वरिष्ठ स्तर)	58	Civil Judges (Senior Division)
8	दिवाणी न्यायाधीश (कनिष्ठ स्तर)	475	Civil Judges (Junior Division)
9	न्याय पंचायत	..	Nyaya Panchayat
फौजदारी/Criminal			
1	मुख्य न्यायमूर्ती व उच्च न्यायालयातील न्यायाधीश	37	Chief Justice and High Court Judges
2	सत्र न्यायाधीश	27	Sessions Judges
3	अपर सत्र न्यायाधीश	75	Additional Sessions Judges
4	सहाय्यक सत्र न्यायाधीश	10	Assistant Sessions Judges
5	मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई	1	Chief Metropolitan Magistrate, Bombay
6	अपर मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई	13	Additional Chief Metropolitan Magistrate, Bombay
7	जिल्हा दंडाधिकारी	39	District Magistrates
8	न्याय दंडाधिकारी, प्रथम श्रेणी	21	Judicial Magistrates, First Class
9	न्याय दंडाधिकारी, द्वितीय श्रेणी	..	Judicial Magistrates, Second Class
10	न्याय दंडाधिकारी, तृतीय श्रेणी	..	Judicial Magistrates, Third Class
11	कार्यकारी दंडाधिकारी	583	Executive Magistrates
12	महानगर दंडाधिकाऱ्या, मुंबई	33	Metropolitan Magistrate, Bombay

* ह्यात २० अपर जिल्हा दंडाधिकार्यांचा समावेश आहे.

These include, 20 Additional District Magistrates also.

आधार.—उच्च न्यायालय, मुंबई ह्यांची वार्षिक न्याय विवरण पत्रे.

Source.—Annual Judicial statements of High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE

पोलीस, गुन्हे व सुधारगृहे/Police, Crimes and Sudharghar

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.13 (23.13)

महाराष्ट्र राज्यातील न्यायालयीन निर्णय दिलेली, नवीन आलेली व ज्यात दोबाराप केले अशी प्रकरणे
(मुंबई उच्च न्यायालयाचे हद्दीतील)

Number of Cases decided in and receipts and charges of the Courts in the State of Maharashtra
(Territory Subject to the High Court of Bombay)
(1984)

दिवाणी/Civil				फौजदारी/Criminal			
मूळ शाखा/Original		अपील शाखा/Appellate		मूळ शाखा/Original		अपील शाखा/Appellate	
नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1,14,800	54,911*	9,974	6,366	14,51,986	29,707	4,498**	7,296†

* ह्यात हुकुमनाम्याच्या अंमलबजावणीसाठीचे अर्ज, नादारी साठीचे अर्ज व इतर संकीर्ण प्रकरणांचा समावेश आहे.

Includes all applications for execution of decrees, insolvency applications and other miscellaneous cases.

** ह्यात आरोप सिद्ध झालेली प्रकरणे व फौजदारी अपीलांचा समावेश आहे.

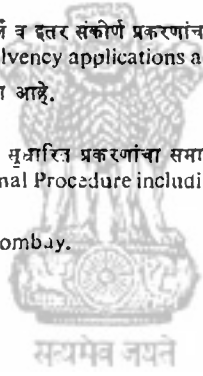
Include confirmation cases and Criminal Appeals.

† ह्यात संकीर्ण बाबतीतील अर्जांसहिल फौजदारी प्रक्रिया संहितेखालील सुधारित प्रकरणांचा समावेश आहे.

These are all cases of revision under the Code of Criminal Procedure including miscellaneous applications.

बाधक.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरण पत्रे.

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व सुधारगृहे)/

(2) न्यायालयातील

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी न्यायालयात दाखल केलेल्या दिवाणी बाब्यांची संख्या, वर्णन व मूल्य

अनुक्रमांक Serial No.	न्यायालयाचा दर्जा	हक्क व इतर बाबतीतील दावे			
		पैसे किंवा जंगम मालमत्तेसाठी केलेले दावे Suits for money or moveable property	स्थावर मालमत्ते- साठी केलेले दावे Suits for immoveable property	विशिष्ट सूट मिळण्यासाठी केलेले दावे Suit for specific relief	गहाण साहा- बाबत दावे Mortgage suits
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	दिवाणी न्यायाधिकांची न्यायालये	35,241	21,807	9,143	3,513
2	लघुवाद न्यायालये	2,471	1,973	..	..
3	जिल्हा प्रमुख न्यायालयाव्यतिरिक्त जिल्हा न्यायालये.	723	116	8	1
	एकूण	38,435	23,896	9,151	3,514
4	राज्याच्या मुख्यालयाचे ठिकाण किंवा शासकीय मुख्यालयाचे ठिकाणची न्यायालये इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये, मुंबई.	7,413	5,496	..	..
5	नगर दिवाणी न्यायालये, मुंबई.	1,664	177	3,455	34
	एकूण	9,077	5,673	3,455	34
	एकूण सर्व	47,512	29,569	12,606	3,548

टीप.—आकडे पूर्णकांत लिहिल्यामुळे स्तंभ (१०) मधील बेरजा जुळणार नाहीत/

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरण पत्रे

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND SUDHARGHAR)

JUDICIAL

TABLE No. 10.14 (23.14)

Number, description and value of Civil Suits instituted in the Civil Courts in the State of Maharashtra (1984)

Title and other suits				
इतर (स्तंभ ४ ते ६ व्यति- रिक्त) Other suits not falling under any of the preceding heads	एकूण Total	एकूण सर्व Grand total	दाव्यांचे एकूण मूल्य (हजार रुपयात) Total value of suits (000 Rs.)	Class of Courts
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
11,761	46,224	81,465	80,54,307	Courts of Civil Judges
..	1,973	4,444	3,923	Small-Cause Courts
613	738	1,461	61,621	District Courts other than Chief Courts of Districts
12,374	48,935	87,370	81,19,851	Total
524	6,020	13,433	74,269	Courts at the headquarters of the State or seat of Government Presidency Small-Cause Court, Bombay.
2,851	6,517	8,181	5,669	The City Civil Court, Bombay.
3,375	12,537	21,614	79,938	Total
15,749	61,472	1,08,984	81,99,790	Grand Total

Note.—In the case of Col. (10) Sub-totals may not add up to total due to rounding.

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण व सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND SUDHARGHAR)

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.15 (23.15)

महाराष्ट्रातील मूळ शाखेच्या अधिकार क्षेत्रातील दिवाणी प्रकरणांच्या चौकशीचे सर्वसाधारण निकाल
General results of the trial of Civil Cases of original jurisdiction in Maharashtra
(1984)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	दिवाणी विभाग/Civil Units			संकीर्ण प्रकरणे/Miscellaneous Cases			Item
		दिवाणी न्यायालये	राज्याचे मुख्यालयाचे ठिकाणी किंवा शासकीय मुख्यालयाचे ठिकाणची न्यायालये	एकूण	दिवाणी न्यायालये	राज्याचे मुख्यालयाचे ठिकाणी किंवा शासकीय मुख्यालयाचे ठिकाणची न्यायालये	एकूण	
		Civil Courts	Courts at the headquarters of the State or seat of Government	Total	Civil Courts	Courts at the headquarters of the State or seat of Government	Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	न्यायालयाप्रति दाखल झालेले दावे	36,2,676	1,27,322	4,89,998	76,397	8,820	85,217	Number of suits before the Courts.
2	निकालात काढलेले दावे—							Number of suits disposed of—
	(अ) चौकशीशिवाय—							(a) Without trial—
	(१) दिवाणी प्रक्रियासंहितेच्या आदेश नऊ च्या नियम ३ व ८ अन्वये.	7,239	3,084	10,323	1,986	149	2,135	(1) Under order IX, rules 3 and 8, Civil Procedure Code.
	(२) अन्यथा	12,623	3,976	16,599	6,828	477	7,305	(2) Otherwise
	(ब) एकपक्षी	13,645	9,650	23,295	1,949	489	2,438	(b) Ex parte
	(क) मागणीबद्दल झाल्यामुळे	5,389	2,764	8,153	913	435	1,348	(c) On admission of claims
	(ड) समझोता झाल्यामुळे	13,338	1,277	14,615	1,905	406	2,311	(d) Compromised
	(इ) पूर्ण चौकशीअंती—							(e) After full trial—
	(१) फिर्यादीच्या बाजूने निकाल	18,592	967	19,559	4,394	545	4,939	(1) Judgment for plaintiff
	(२) प्रतिवादीच्या बाजूने निकाल	7,882	527	8,409	1,464	470	1,934	(2) Judgment for defendant
	(फ) लवादानुसार	1	..	1	3	..	3	(f) On reference to arbitration
	(ग) हस्तांतरित करून	13,818	28	13,846	2,013	..	2,013	(g) By transfer
3	वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित प्रकरणे	2,70,149	1,05,049	5,75,198	54,942	5,849	60,791	Pending at the close of the year.
4	एक वर्षाहून अधिक काळ प्रलंबित प्रकरणे	1,90,746	62,487	2,53,233	36,321	2,491	38,815	Pending for more than a year

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

तवता क्रमांक/ TABLE No. 10-16 (23-16)

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व सुधार गृहे)/

(2) न्यायालयीन/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्रातील विविध वर्गाच्या प्रायाश्चित्तरात चौकशी चालू असलेल्या कोठारी प्रकरणांचे सर्वसाधारण निकाल/

अनुक्रमांक Serial No.	न्यायालयाचा वर्ग	नोंदलेले गुन्हे No. of offences reported	चौकशी चालू असलेल्या व्यक्ती No. of persons under trial	ज्यांची प्रकरणे निकासात काढली आहेत	
				निर्दोष सुटलेले किंवा सोडलेले Discharged or acquitted	परिक्षणाखालील गुन्हेगार कायदा- खाली निकासात काढलेली Dealt with under the probation of offenders Act
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	वरिष्ठ न्यायालये	2	6	..	..
2	सह न्यायालये (अपर सह न्यायाधीश धरून) ..	4,525	27,083	8,598	70
3	जास न्यायाधीशांची न्यायालये	352	1,529	346	..
4	सहायक सह न्यायाधीशांची न्यायालये ..	26	67	7	..
5	न्याय सहायिका	12,90,861	29,40,352	3,84,518	5,429
6	विशेष न्याय सहायिका	2,38,485	2,86,708	26,733	..
7	न्याय सहायिका वरिष्ठ सहायिका	..	..	..	..
8	कार्यकारी न्याय सहायिका (निलंबित सहायिका धरून).	43,853	1,31,594	61,763	601
	एकूण ..	15,78,164	33,87,339	4,81,965	6,100

आधार-गुन्हे व सुधार गृहांच्या न्यायालयांची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND SUDHARGHAR)

JUDICIAL

TABLE No. 10.16 (23.16)

General results of trials of Criminal Cases in the tribunals of various classes in Maharashtra
(1984)

अशा व्यक्ती/Persons whose cases were disposed of

दोषी ठरलेले	गिऱा झालेले किंवा संदर्भित	मृत, फरारी किंवा दुसऱ्या राज्यात रवाना	वर्ष अखेरीस बौकशी चालू असलेल्या व्यक्ती	
Convicted	Committed or referred	Died, escaped or transferred to another State	Persons remaining under trial at the end of the year	Class of courts
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
5	..	..	1	Superior Courts
1,480	..	72	16,863	Courts of Sessions (including Additional Sessions Judges)
90	..	1	1,092	Courts of Special Judges
10	..	..	50	Courts of Assistant Sessions Judges
10,65,148	5,425	29,410	14,50,422	Judicial Magistrates
2,31,940	..	7,542	2,14,93	Special Judicial Magistrates
..	..	..	..	Benches of Judicial Magistrates
8,860	..	495	59,875	Executive Magistrates (including District Magistrates)
13,07,533	5,425	37,520	15,48,796	Total

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)/

(2) न्यायालयीन/

सक्षता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील फौजदारी प्रकरणाबाबत अपिले व फेरतपासणीचे सर्वसाधारण निकाल/

अनुक्रमांक Serial No.	न्यायाधिकरणे	व्यक्तींची संख्या/			
		न्यायालयात अपिले व फेरतपासणीसाठी अर्ज करणारे Number of appellants and applicants for revision before the courts	नाकारलेली अपिले किंवा अर्ज Appeals or applications rejected	शिक्का किंवा दुकूम कायम केलेला Sentence or order confirmed	शिक्केत बदल झालेला Sentence altered
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
अपिले					
1	जिल्हा मुख्य वंडाधिकार्यास (जिल्हा वंडाधिकारी घटक):				
2	सत्र न्यायालयास				
3	वरिष्ठ न्यायालये—				
	(अ) दोषी ठरलेल्याकडून	11,018	272	1,574	1,267
	(ब) निवाड्यानुसार निर्दोषी ठरलेल्यांसाठी शासनाकडून. ..	..	..	..	..
	एकूण ..	11,018	272	1,574	1,267
फेरतपासणी					
1	जिल्हा मुख्य वंडाधिकार्याकडून	..	..	..	..
2	सत्र न्यायालयाकडून	20,620	2,013	1,977	2,162
3	वरिष्ठ न्यायालयाकडून	..	..	..	..
	एकूण ..	20,620	2,013	1,977	2,162
	एकूण सर्व ..	31,638*	2,285	3,551	3,429

* ह्यात फिर्मादितर्फे फेरतपासणीसाठी केलेल्या १०० अर्जांना समावेश असून त्याची विभागणी स्तंभ (४) ते (१०) मधील आकडेवारीत समाविष्ट आहे.

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE CRIMES AND SUDHARGHAR)

JUDICIAL

TABLE No. 10.17 (23,17)

General results of appeals and revisions in criminal cases in Maharashtra State

(1984)

Number of persons

निक्षेपावस विरुद्ध निर्णय झालेले	इतर मार्गाने	मृत, पसारी किंवा दुसऱ्या राज्यात रवाना	चौकशी प्रलंबित असलेले	Tribunals
Sentence reversed	Otherwise disposed of	Died, escaped or transferred to another State	Pending trial	
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
Appeals				
				To Chief Magistrate of District (including District Magistrates)
				To Court of Sessions
				Superior Courts--
1,566	553	46	5,740	(a) By persons convicted
..	..	..	..	(b) By Government from judgment of acquittal
1,566	553	46	5,740	Total
Revisions				
				By Chief Magistrates of Districts
1,478	3,229	78	9,676	By Courts of Sessions
..	..	..	..	By Superior Courts
1,478	3,229	78	9,676	Total
3,044	3,782	124	15,416	Grand Total

*These figures include 100 applicants for revision made on behalf of complainants, break up of which is included in columns (4) to (10)

Source.--Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस गुन्हे व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE CRIMES AND SUDHARGHAR)

न्यायालयीन/JUDICIAL

तबक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.18 (23.18)

महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी अपील न्यायालयाचा कारभार
Business of the Civil Appellate Courts in Maharashtra State

(1984)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	हुकूमनाम्यावरील अपीले Appeals from decrees			संकीर्ण अपीले Miscellaneous appeals			Item
		दिवाणी न्याया- लयातील मूळ हुकूमनाम्या- वरील अपीले	राज्याच्या मुख्या- लयाच्या किंवा शासकीय मुख्या- लयाच्या ठिकाणची न्यायालये	एकूण Total	दिवाणी न्यायालयातील मूळ आवेशा- वरील अपीले	राज्याच्या मुख्यालयाच्या किंवा शासकीय मुख्यालयाच्या ठिकाणची न्यायालये	एकूण Total	
(1)	(2)	Appeals from origin. l decrees Civil Courts	Courts at the headquarters of the State or seat of Government	(5)	Appeals from orders Civil Courts	Courts at the headquarters of the State or seat of Government	(8)	(2)
1	न्यायालयासमोरील अपीले	35,423	15,936	51,359	11,608	6,141	17,749	Number of appeals before the Courts.
2	निकालात काढलेली अपीले—							Number of appeals disposed of—
	(अ) काढून टाकलेली किंवा खटला न चालविलेली.	1,232	1,760	2,992	993	840	1,833	(a) Dismissed or not prosecuted.
	(ब) निवाळ कायम केलेली	2,942	1,077	4,019	1,833	918	2,751	(b) Confirmed
	(क) निकालात बदल केलेली	865	168	1,033	489	115	604	(c) Modified
	(ड) उलट केलेली	911	261	1,172	502	108	610	(d) Reversed
	(इ) फेरमुनावणीकरीता पुन्हा बंदिस्त केलेले.	395	26	421	103	197	300	(e) Remanded for retrial
	(फ) हस्तांतरित	209	1	210	243	..	243	(f) By transfer
3	वर्षाखेर प्रलंबित	28,869	12,643	41,512	7,445	3,963	11,408	Pending at the close of the year.
4	एक वर्षाहून अधिक काळ प्रलंबित	17,133	9,165	26,298	3,479	2,315	5,794	Pending for more than a year.

आधार.—सुबई उच्च न्यायालयाचे वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.
Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस गुहे व सुधारगुहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE CRIMES AND SUDHARGHAR)

न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.19 (23.19)

महाराष्ट्र राज्यात नोंदलेले गुहे
Number of offences reported in Maharashtra State
(1984)

क्रमांक Serial No.	गुह्याचे वर्णन उ	नोंदलेले गुहे Number of offences reported	खरी ठरलेली प्रकरणे Number of cases returned as true	वर्षभरात सुनावणीसाठी आलेली प्रकरणे Number of cases brought to trial during the year	Description of offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
(ब) सार्वजनिक/वैयक्तिक गुहे		(A) Public/Individual Offences			
1	सार्वजनिक शांततेविरुद्धचे गुहे	8,219	8,219	17,929	Offences against the public tranquillity.
2	सार्वजनिक आरोग्य, सुस्थिती, सोयी, सभ्यता व नैतिक आचार यांविरुद्धचे गुहे.	8,539	8,537	21,874	Offences affecting the public health, safety, convenience, decency and morals.
3	मानवी शरीरात हुतापत्त करणारे गुहे	N.A.	N.A.	N.A.	Offences affecting the human body life.
4	हुतापत्त	54,469	54,409	1,43,638	Hurt.
5	अत्याच्य निर्बंध व अत्याच्य कैद	5,298	5,293	13,302	Wrongful restraint and wrongful confinement.
6	बंडनोय, पबवरवस्ती व हत्या	7,110	7,105	16,847	Criminal force and assault.
7	चोरी	32,791	32,780	1,08,684	Theft.
8	पबरो चोरी व बरोडेचोरी	2,792	2,792	7,363	Robbery and dacoity.
9	बंडनीय विश्वासघात	2,842	2,842	11,395	Criminal breach of trusts.
10	चोरीचो मासमत्ता आळवणे	1,369	1,369	4,586	Receiving of stolen property.
11	फसवणूक	5,368	5,357	15,932	Cheating.
12	नैतिक अपाव	3,348	3,347	8,622	Mischief.
13	बंडनीय अतिक्रमण	11,881	11,875	38,180	Criminal trespass.
14	विवाह संबंधातील गुहे	2,519	2,519	5,362	Offences relating to marriage.
15	आक्रमण, अपमान व अश्रुताविषयक बंडनीय गुहे	13,006	13,004	30,925	Criminal intimidation, insult and annoyance.
16	इतर गुहे	25,400	25,395	57,640	Other offences.
एकूण (ब) ..		1,59,551	1,59,448	4,44,639	Total (A)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.19 (23.19)—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
(ब) भारतीय कायदे, मुंबई कायदे, मध्यप्रान्त व बम्बई कायदे व हैदराबाद कायदे याचालीक मुद्दे		(B) Offences under Indian Acts, Bombay Acts, C. P. and Berar Acts and Hyderabad Acts.			
17	लष्करी छावणी कायदा, बोन, १९२४	2,020	2,020	4,529	Cantonment Act, II of 1924.
18	फौजदारी प्रक्रिया संहिता, पांच, १८९८	N.A.	N.A.	N.A.	Criminal Procedure Code, V of 1898.
19	राज्य कर्मचारी बिमा कायदा, चौतीस, १९४८	379	379	672	Employees State Insurance Act, XXXIV of 1948.
20	कारखाने अधिनियम, त्रैसष्ठ, १९४८	783	783	2,072	Factories Act, LXIII of 1948.
21	वन कायदा, सोळा, १९२७	8,609	8,609	10,916	Forest Act, XVI of 1927.
22	मोटर वाहने कायदा, चार, १९३९	5,19,048	5,19,048	6,95,028	Motor Vehicles Act, IV of 1939.
23	प्राण्यांना निर्दयतेने बागविण्यास प्रतिबंध करणारा अधिनियम, अकरा, १८९०.	1,256	1,256	1,892	Prevention of Cruelty to Animals Act, XI of 1890.
24	अन्न घेसलबिरोधी कायदा, सदतीस, १९५४	674	674	2,972	Prevention of Food Adulteration Act, XXXVII of 1954.
25	वेतन प्रदान कायदा, चार, १९३६	11	11	35	Payment of Wages Act, IV of 1936.
26	रेल्वे कायदा, नऊ, १८९०	87,226	87,226	90,242	Railways Act, IX of 1890.
27	कंपनी कायदा, एक, १९५६	5,316	5,316	9,164	Companies Act, I of 1956.
28	नगरपालिका कायदा, अकरा, १८६५	3,164	3,164	8,497	Municipalities Act, XI of 1965.
29	पोलीस कायदा, बाबोस, १९५१	3,48,746	3,48,740	4,34,908	Police Act, XXII of 1951.
30	पुंगार बिरोधी कायदा, एक्केचाळीस, १८८७	65,778	65,778	1,25,445	Prevention of Gambling Act, XXXXI of 1887.
31	हारबंदी कायदा, पंचबोस, १९४९	1,29,419	1,29,418	2,92,356	Prohibition Act, XXV of 1949.
32	सार्वजनिक वाहन कायदा, सात, १९२०	6,231	6,231	7,740	Public Conveyance Act, VII of 1920.
33	दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियम, द्वाकोजऐंशी, १९४८.	22,455	22,455	38,117	Shops and Establishments Act, LXXIX of 1948.
34	आवश्यक वस्तु कायदा, दहा, १९५५	2,875	2,875	7,892	Essential Commodities Act, X of 1955.
35	श्रीक मागण्याबिरोध कायदा, दहा, १९६०	1,347	1,347	1,348	Prevention of Begging Act, X of 1960.
36	मोटर वाहन कर कायदा, दहा, १९४७	N.A.	N.A.	N.A.	Motor Vehicles Taxation Act, X of 1947.
37	महानगरपालिका कायदा, तीन, १८८८	N.A.	N.A.	NA	Municipal Corporation Act, III of 1888.
38	मोटर वाहन कायदा, नऊ, १९४९	4,601	4,601	5,319	Motor Vehicles Act, IX of 1949.
39	इतर कायदे	1,83,213	1,83,213	3,74,117	Other Acts.
एकूण—(ब)		12,09,938	12,09,931	17,39,144	Total (B)
एकूण सर्व—(अ+ब)		13,69,489	13,69,379	21,83,783	Grand Total (A+B)

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे.

Source—Annual Judicial Statements, High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE CRIMES AND SUDHARGHAR)

न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE, No. 10.20 (23.20)

कोजबारी गुन्ह्यांचे बाबतीत दिलेल्या शिक्षा
Punishments inflicted in criminal cases in Maharashtra State

(1984)

क्रमांक Serial No.	प्रकार	माहिती Particulars	Type
(1)	(2)	(3)	(2)
1	फाशीची शिक्षा झालेल्या व्यक्ती	..	Number of persons executed.
2	शिक्षा झालेल्या व्यक्ती—		Number of persons sentenced to—
	(अ) मृत्यूची	16	(a) Death.
	(ब) जन्मठेपेची	356	(b) Imprisonment for life.
	(क) कमी मुदतीच्या कैदेची	1,56,599	(c) Imprisonment for lesser term.
	(ड) दंड किंवा जप्तीची	7,46,903	(d) Fine or forfeiture.
3	ताकीद देऊन सुटका केलेल्या	23,574	Release on admonition (U/s. 562, Cr.P.C.).
4	तडीपार केलेले	9,116	Bound over (U/s. 562, Cr. P.C.).
5	परिक्षणासाठी गुन्हेगार कायद्यासाठी निकालात काढलेले.	6,100	Dealt with under the probation of Offenders Act.
6	दंडाची शिक्षा झालेले—		Number of persons sentenced to fine of—
	(अ) दहा रुपये किंवा कमी दंड	1,67,933	(a) Rs. 10 and under.
	(ब) दहा रुपयांपेक्षा जास्त दंड	5,78,970	(b) Over Rs. 10.
7	दंडाची एकूण रक्कम (हजार रुपयांत)—		Total amount of fines (,000 Rs.)—
	(अ) लादलेली	6,74,59,468	(a) Imposed.
	(ब) वसूल केलेली	4,95,54,721	(b) Realised.
	(क) भरपाई केलेली	5,42,811	(c) Paid as compensation.
8	कैदेची शिक्षा झालेल्या व्यक्ती—		Number of persons sentenced to imprisonment of—
	(अ) १५ दिवस किंवा कमी	1,03,803	(a) 15 days and under.
	(ब) १५ दिवस ते सहा महिने	41,778	(b) Above 15 days to 6 months.
	(क) सहा महिने ते दोन वर्षे	10,014	(c) Above 6 months to 2 years.
	(ड) दोन वर्षांहून अधिक	1,004	(d) Above 2 years.

आधार.—मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक वार्षिक विवरणपत्रे.

Source.—Annual Judicial Statements of High Court, Bombay.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा / Social Security and Social Defence
पोलीस, गुन्हे व न्याय / Police, Crimes and Judicial
कारागृह / Prisons

सचता क्रमांक / TABLE No. 10.21 (23-21)

कारागृहातील व बुध्यम कारागृहातील कैदी
Prisoners confined in jails and subsidiary jails
(1986-87)

अनुक्रमिक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	कैदेची जागा—		Place of confinement—
	(अ) मध्यवर्ती कारागृह	7	(a) Central Jails
	(ब) जिल्हा कारागृह	33	(b) District jails
	(क) बुध्यम कारागृह	172	(c) Sub-jails
	(ड) मुक्त छावण्या	4	(d) Open Colonies
	एकूण	216	Total
2	कैदी—		Prisoners—
2.1	वर्षाच्या सुरवातीस असलेले	13,531	Remained at the commence- ment of the year.
2.2	वर्षात भरती झालेले	2,11,171	Received during the Year
2.3	एकूण	2,24,702	Total
2.4	कायद्याच्या सर्व कलमातून मुक्त झालेले	2,11,564	Discharged from all clauses
2.5	वर्षाच्या शेवटी असलेले	13,138	Remaining at the end of the year
2.6	प्रत्येक वर्गाची दैनिक सरासरी संख्या	14,259	Daily average number of each class

आधार.—कारागृह महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Office of the Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIME AND SUDHARGHAR)

कारागृह/PRISONS

तपता क्रमांक/TABLE No. 10-22 (23-22)

वर्षात कारागृहात दाखल केलेल्या व वर्षाखेरी राहिलेल्या कैद्यांची लिंगानुसार संख्या व चालू वर्षात कैद केलेल्या कैद्यांची (न्यायिक कैद्यांची फक्त) लिंग, वय, साक्षरता व पूर्वीच्या व्यवसायांनुसार संख्या
Number of convicts admitted during the year and remained at the close of the year by sex and convicts imprisoned during the year by sex, age, literacy and previous occupation (for judicial convicts only)
(1986-87)

क्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	माहिती Particulars		Item (2)
		पुरुष Men (3)	स्त्रिया Women (4)	
1	आवल्या वर्षाच्या शेवटी राहिलेले कैदी	6,252	102	Remained at the close of the previous year
2	चालू वर्षात कैद केलेले	68,105	2,247	Imprisoned during the present year
	बदलून आलेले	..	..	Received by transfer
	एकूण	74,357	2,349	Total
4	वर्षभरात मुक्त केलेले	..	..	Discharged during the year.
5	वर्षाखेरीस जिल्ह्यात संख्या	..	..	Closing balance at the end of the year.
	चालू वर्षात कैद केलेले—			Imprisoned during the present year.—
6	वयानुसार/Age			
6-1	Under 16 वर्षांचा/years	..	..	
6-2	16—18 वर्षे/years	3,401	252	
6-3	19—21 वर्षे/years	8,757	275	
6-4	22—30 वर्षे/years	31,431	1,148	
6-5	31—40 वर्षे/years	17,403	395	
6-6	41—60 वर्षे/years	6,505	169	
6-7	Above 60 वर्षांचा/years	608	8	
	एकूण	68,105	2,247	Total
7	साक्षरतेनुसार—			Literacy—
7-1	साक्षर	34,973	1,179	Literate
7-2	निरक्षर	33,132	1,068	Illiterate
	एकूण	68,105	2,247	Total
8	पूर्वीच्या व्यवसायांनुसार—			Previous occupation—
8-1	पुरुष—			Males—
8-1-1	शासकीय सेवेत, नगरपालिका किंवा इतर स्थानिक संस्थात काम करणारे.	1,577	..	Employed under Government or municipal or other local authorities.
8-1-2	व्यावसायिक	5,237	..	Professional
8-1-3	सेवा किंवा वैयक्तिक कार्यालये धमलेल्या	11,040	..	In-service or performing personal offices.
8-1-4	शेती व पशु शेतातील	16,893	..	Engaged in agriculture and with animals.
8-1-5	व्यापार व वाणिज्य क्षेत्रातील	..	..	Engaged in commerce and trade.
8-1-6	यांत्रिक, कला, वस्तुनिर्माण व अधियांत्रिकी क्षेत्रातील	..	..	Employed in mechanical, arts manufacture and engineering operation etc.
8-1-7	इतर वर्गीकरण न साधलेल्या व्यक्ती	33,358	..	Miscellaneous, not classified otherwise.
	एकूण	68,105	..	Total
8-2	स्त्रिया—			Females—
8-2-1	विवाहित	..	1,289	Married
8-2-2	अविवाहित	..	754	Unmarried
8-2-3	विधवा	..	204	Widows
	एकूण	..	2,247	Total

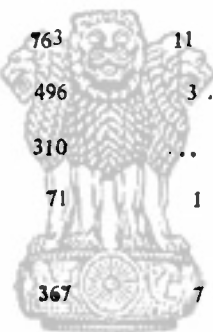
आधार.—कारागृह महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Office of the Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

10: सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व सुधारगृहे)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND SUDHARGHAR)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.23 (23.23)

कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची लिंग, शिक्षेचे स्वरूप व शिक्षेची मुदत यांनुसार संख्या (न्यायिक कैदी फक्त)
Number of convicts admitted into jails by sex, nature and length of sentences and convicts admitted into the jails who had been previously convicted (for Judicial convicts only)

क्रमिक क्रमांक Serial No.	बाब (2)	1986-87		वस्तु Item
		पुरुष Male	स्त्रिया Women	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
वर्षभरात कारागृहात दाखल केलेले कैदी— कारावास—				
1	एक महिना किंवा कमी	51,863	1,991	Not exceeding one month
2	एक महिन्याहून जास्त व तीन महिने किंवा कमी ..	9,025	161	Above one month and not exceeding three months.
3	तीन महिन्याहून जास्त व सहा महिने किंवा कमी ..	3,467	45	Above three months and not exceeding six months.
4	सहा महिन्याहून जास्त व एक वर्ष किंवा कमी ..	1,743	28	Above six months and not exceeding one year.
5	एक वर्षाहून जास्त व दोन वर्षे किंवा कमी ..	763	11	Above one year and not exceeding two years.
6	दोन वर्षाहून जास्त व पाच वर्षे किंवा कमी ..	496	3	Above two years and not exceeding five years.
7	पाच वर्षाहून जास्त व दहा वर्षे किंवा कमी ..	310	..	Above five years and not exceeding ten years.
8	दहा वर्षाहून जास्त	71	1	Exceeding ten years
9	हद्दपारीची शिक्षा—			Sentenced to transportation—
	(अ) जन्मठेप			(a) For life
10	मृत्युची शिक्षा	367	7	Sentences of death
	एकूण ..	68,105	2,247	Total
पूर्वी शिक्षा झालेले व कारागृहात दाखल केलेले कैदी—				
Convicts admitted who had been previously convicted—				
1	जामीन न मिळाल्यामुळे किंवा चांगल्या वर्तणूकीअभावी कैद केलेले बराईत गुन्हेगार ..	..	..	Number of habitual offenders imprisoned in default of finding security or good behaviour.
2	पूर्वी शिक्षा झालेले व जामीन न मिळविता आल्यामुळे कैद केलेले—			Number of imprisoned in default of security with previous conviction.—
	(अ) पूर्वी एकदा शिक्षा झालेले	831	11	(a) Previously convicted once
	(ब) पूर्वी दोनदा शिक्षा झालेले	401	4	(b) Previously convicted twice
	(क) पूर्वी दोनपेक्षा जास्त वेळा शिक्षा झालेले ..	1,096	5	(c) Previously convicted more than twice
	एकूण—(१+२)	2,328	20	Total (1+2)
3	१६ वर्षांखालील गुन्हेगार	..	..	Offenders under 16 years of age

आधार.—कारागृह महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Office of the Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

सांख्यिकीय और सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व सुधार गृहे)
SOCIAL, SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND SUDHARGHAR)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10,24 (23.24)

सुवंगातील कैद्यांवर पहरा करणे व त्यांची देखभाल करणे यावरील खर्च
Expenditure in guarding and maintaining the prisoners in jails

(रुपय हजाराने)
(Rs. in thousand)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	खर्च (हजार रुपयांत) Expenditure (in 000 Rs)	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	कैद्यांची शेजारी सरासरी संख्या (साथे सैदी वगळून)	.. ..	Daily average number of prisoners (excluding Civil prisoners).
2	वेतन	47,356	Salaries
3	प्रवास खर्च	542	Travel expenses
4	आहारविवेक भाजार	15,412	Diet charges
5	इतर खर्च	9,423	Other charges
6	कार्यालयीय खर्च	1,013	Office expenses
7	अवजारे, यंत्रसंच, यंत्रसामग्री	178	Tools, plants, Machinery and Equipment
8	भाडे, दर व कर	592	Rents, Rates and taxes
9	मजुरी	926	Wages
10	सहाय्यक अनुदान	85	Grant-in-aid contribution
11	सुवंगातील वस्तुनिर्माण	14,587	Jail Industries
12	पसुधन	.. ..	Other expenditure
	एकूण खर्च	90,114	Total Expenditure
	वोजनांतर्गत खर्च	198	
13	वेतन	.. ..	
14	यंत्रसामग्री	133	
	एकूण	90,445	
	कैद्यांचा दरबोई खर्च	.. ..	Total cost per head of average strength

आधार—कारागृह महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Sources—Office of the Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

सत्यमेव जयते

११ राज्य उत्पन्न

११.१. राज्य उत्पन्नाचे चालू किमतीनुसार व १९७०-७१ या वर्षातील स्थिर किमतीनुसार अंदाज, त्यांची टक्केवारीनुसार विभागणी, क्षेत्रानुसार विभागणी इत्यादी माहिती या विभागात दिली आहे. हे अंदाज (१) कार्यालयीन अभिलेखांमधून उपलब्ध झालेल्या व (२) अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, केंद्रीय सांख्यिकी संघटना आणि इतर संस्था यांनी मागील काही वर्षांत घेतलेल्या नमुना पाहण्या व अभ्यास पाहण्या यातून गोळा केलेल्या, व्यापक सांख्यिकी माहितीवर आधारित आहेत.

तक्ता क्र. ११.१ मध्ये घटक खर्चावर आधारित राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक यांची माहिती देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र. ११.२ मध्ये घटक खर्चावर आधारित चालू किमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्नाची माहिती देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र. ११.३ मध्ये घटक खर्चावर आधारित स्थिर किमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्नाची माहिती दिली आहे.

तक्ता क्र. ११.४ मध्ये घटक खर्चावर आधारित निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे मुख्य क्षेत्रवार निर्देशांकांची माहिती दिली आहे.

तक्ता क्र. ११.५ मध्ये मागील वर्षाच्या निव्वळ राज्य उत्पन्नाच्या टक्केवारीतील बदल स्थिर किमतीनुसार देण्यात आला आहे.

तक्ता क्र. ११.६ मध्ये स्थिर किमतीनुसार निव्वळ राज्य उत्पन्न व केंद्रशासित प्रदेशांचे दरडोई उत्पन्न दिले आहे.

11 STATE INCOME

11.1. In this section the estimates of State income at current and constant (1970-71) prices, its percentage distribution, sectoral distribution etc. are given. These estimates are prepared on the basis of comprehensive statistical material which has become available from official records and also collected through sample surveys and type studies conducted by this Directorate, Central Statistical Organisation and other agencies over the past few years.

Table 11.1 gives information regarding State and per capita domestic product at factor cost and their indices.

Table 11.2 gives information regarding net State domestic product at factor cost by sectors at current prices.

Table 11.3 gives information regarding net State domestic product at factor cost by sectors at constant prices.

Table 11.4 gives information regarding indices of net State domestic product at factor cost by major sectors.

Table 11.5 gives information regarding percentage in net State domestic product over the previous year at current prices.

Table 11.6 gives information regarding per capita income in selected States, Union territories of India at constant prices.

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 11 (—)

घटक खर्चावर आधारित राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक
State and Per Capita Domestic Product at factor cost and their Indices

वाव	Unit	1950-51	1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1984-85*	1985-86*	1986-87*	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(1)
स्थूल राज्य उत्पन्न										
चाळू किमतीनुसार स्थिर (१९७०-७१ च्या) किमतीनुसार	..	..	..	..	..	N. A.	..	..	..	{ (i) At current prices (ii) At 1970-71 prices
निव्वळ राज्य उत्पन्न										
चाळू किमतीनुसार स्थिर (१९७०-७१ च्या) किमतीनुसार	..	..	1,59,742 2,99,282	3,87,554 3,87,554	7,67,665 4,85,933	3,96,875 5,95,957	21,55,445 6,85,435	24,50,521 7,21,044	26,60,981 7,29,736	(i) At current prices (ii) At 1970-71 prices
दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्न										
चाळू किमतीनुसार स्थिर (१९७०-७१ च्या) किमतीनुसार	..	..	409-00 766-33	783-10 783-10	1,387-75 878-45	2,243-51 957-16	3,177-67 1,010-59	3,542-19 1,042-26	3,777-44 1,035-91	(i) At current prices (ii) At 1970-71 prices
स्थूल राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक										
चाळू किमतीनुसार स्थिर (१९७०-७१ च्या) किमतीनुसार	..	..	..	..	..	N. A.	..	..	..	{ (i) At current prices (ii) At 1970 71 prices
निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक										
चाळू किमतीनुसार स्थिर (१९७०-७१ च्या) किमतीनुसार	Do. Do.	N. A. N. A.	100-00 100-00	242-61 129-49	480-56 162-37	874-46 199-13	1,349-33 229-03	1,534-05 240-92	1,665-80 243-83	(i) At current prices (ii) At 1970 71 prices
दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक										
चाळू किमतीनुसार स्थिर (१९७०-७१ च्या) किमतीनुसार	..	..	100-00 100-00	191-47 102-19	339-30 114-63	548-54 124-90	776-94 131-86	866-06 136-01	923-58 135-18	(i) At current prices (ii) At 1970-71 prices

N. A.—सुलब्ध नाही/Not available. *अस्थायी/Provisional.

आधार—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra. Bombay.

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तबता त्तात/TABLE No. 11-2 (—)

घटक खर्चावर आधारित चालू किस्तीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न
Net State Domestic Product at Factor Cost by Sectors at current prices

(रु. लक्षात/Rs. in lakhs)

क्षेत्र	1950-51	1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1981-82	1983-84*	1984-85*	1985-86*	1986-87*	Sector
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(1)
प्राथमिक क्षेत्र											Primary Sector
1. कृषि	N. A.	66,834	1,10,900	2,43,428	4,02,600	4,38,343	5,54,838	5,72,838	5,89,071	5,51,966	Agriculture and Livestock
2. वन्यजंतु	N. A.	64,111	1,04,601	2,28,935	3,74,795	4,66,276	5,11,315	5,23,811	5,36,620	5,02,880	Forestry and Logging
3. वन्यजंतु	N. A.	1,815	3,933	5,872	12,451	16,029	21,027	23,754	23,789	17,450	Fishing
4. मत्स्योद्योग	N. A.	499	1,576	6,891	9,691	9,243	12,623	12,183	13,929	15,577	Mining and Quarrying
5. खानेपान	N. A.	403	790	1,790	5,663	6,797	9,422	13,090	14,733	16,059	
द्वितीय क्षेत्र											Secondary Sector
1. कारखाने	N. A.	42,207	1,32,523	2,45,357	4,81,991	5,16,149	6,44,577	7,18,153	8,49,638	9,87,446	Manufacturing
(i) नैदण्डकृत	N. A.	26,229	79,908	1,47,326	3,00,900	3,10,300	3,80,532	4,09,400	4,97,200	5,80,800	Registered
(ii) इतर	N. A.	8,258	22,869	42,642	87,105	94,533	1,14,773	1,22,745	1,42,997	1,51,386	Un-registered
2. वायव्य	N. A.	6,703	24,039	43,631	67,780	75,037	96,959	1,31,044	1,43,857	1,75,687	Construction
3. वीज, गॅस आणि वाणीपुरवठा	N. A.	1,017	5,707	11,758	26,206	36,279	52,283	54,964	65,584	79,573	Electricity, Gas and Water Supply
तृतीय क्षेत्र											Tertiary Sector
1. परिवहन, दळणवळण आणि वसाह	N. A.	50,701	1,44,131	2,78,879	5,12,284	6,09,315	7,75,752	8,64,454	10,11,812	11,21,569	Transport, Storage and Communications
(i) रेल्वे	N. A.	2,873	5,327	7,579	8,229	10,582	16,835	17,743	21,536	26,289	Railways
(ii) इतर माधनाने परिवहन आणि वसाह	N. A.	5,454	14,308	25,930	48,738	67,303	82,029	96,288	1,12,287	1,30,346	Transport by other means and storage
(iii) दळणवळण	N. A.	1,145	4,882	6,877	14,282	18,163	25,859	27,510	30,427	33,594	Communications
2. व्यापार, खानेवस्तु आणि उपहारगृहे	N. A.	18,194	52,039	1,07,343	2,13,950	2,34,358	2,89,356	3,05,403	3,61,179	3,96,582	Trade, hotels and restaurants
3. बँका आणि वित्त उद्योग	N. A.	3,970	16,376	46,045	79,842	1,09,657	1,36,236	1,69,217	1,99,904	2,12,818	Banking and Insurance
4. स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा	N. A.	5,267	12,409	18,744	32,579	37,016	48,161	56,647	66,756	75,167	Real estate and ownership of dwellings and business services
5. सार्वजनिक प्रशासन	N. A.	3,750	11,417	20,832	36,587	41,347	57,590	70,971	81,931	96,459	Public Administration
6. इतर सेवा	N. A.	10,048	27,373	45,529	78,077	90,889	1,19,686	1,20,678	1,37,792	1,50,314	Other Services

एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न N. A. 1,59,742 3,87,554 7,67,664 13,96,875 15,63,807 19,75,187 21,55,445 24,50,521 26,60,981 Net State Domestic Product

N. A.—उपलब्ध नाही/Not available.

अस्थायी/Provisional.

आधार—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Bombay.

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तबता क्रमांक/TABLE No. 11-3 (-)

घटक खर्चावर आधारित स्थिर (१९७०-७१ च्या) किमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न

Net State Domestic Product at factor cost by Sectors at constant (1970-71) prices

(रु. लाखात/Rs. in lakhs)

क्षेत्र	1950-51	1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1981-82	1983-84*	1984-85*	1985-86*	1986-87*	Sector
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(1)
प्राथमिक क्षेत्र	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Primary Sector
1. कृषि	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Agriculture { Livestock Forestry and Logging Fishing Mining and Quarrying
2. वन्यपशु	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
3. वन उद्योग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
4. मत्स्योद्योग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
5. खणी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
दुय्यम क्षेत्र	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Secondary Sector
1. कारखाने—	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Manufacturing { Registered Un-registered Construction
(i) नैद्विणीकृत	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
(ii) इतर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
2. बांधकाम	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Electricity, Gas and Water supply
3. बीज, गैस आणि पाणीपुरवठा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
तृतीय क्षेत्र	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Tertiary Sector
1. परिवहन, दळणवळण आणि वसा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Transport, Storage and Communications. { Railways Transport by other means and storage Communications
(i) रेल्वे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
(ii) इतर साधने परिवहन आणि वसा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
(iii) दळणवळण	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Trade, hotels and restaurants Banking and Insurance Real estate and ownership of dwellings and business services. Public Administration Other Services
2. व्यापार, खाणावळ आणि उपहारगृहे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
3. बँका आणि विमा उद्योग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
4. स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
5. मार्गजनिक प्रशासन	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
6. इतर सेवा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Net State Domestic Product

N. A. — उपलब्ध नाही/Not available. *अस्थायी/Provisional.

आधार— अर्थ व माहिती संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Bombay.

II. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक/TABLE No. II-4 (-)

घटक खर्चावर आधारित निव्वट राज्य उत्पन्नाचे मुख्य क्षेत्रवार निर्देशांक
Indices of Net State Domestic Product at Factor cost by Major Sector

वर्ष/Year	1950-51	1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1981-82	1984-85*	1985-86*	1986-87*	Particular
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
निव्वट राज्य उत्पन्न (निर्देशांक)										
N. A.										
(i) राज्य निर्यात	...	100.00	212.61	480.56	874.46	978.96	1,349.33	1,534.05	1,665.80	(i) At current prices
(ii) निर्यात (१९७०-७१ व्या) निर्यात	...	100.00	29.49	162.37	199.13	208.84	229.03	240.92	243.83	(ii) At 1970-71 prices
प्रथमिक क्षेत्र										
N. A.										
(i) राज्य निर्यात	...	100.00	165.93	364.23	602.39	655.87	857.10	881.39	825.88	(i) At current prices
(ii) निर्यात (१९७०-७१ व्या) निर्यात	...	100.00	88.30	121.75	126.18	132.88	135.19	128.27	105.07	(ii) At 1970-71 prices
द्वितीय क्षेत्र										
N. A.										
(i) राज्य निर्यात	...	100.00	313.98	581.32	1,141.97	1,222.90	1,701.50	2,013.03	2,319.53	(i) At current prices
(ii) निर्यात (१९७०-७१ व्या) निर्यात	...	100.00	164.57	195.57	264.39	271.52	295.55	329.30	355.72	(ii) At 1970-71 prices
तृतीय क्षेत्र										
N. A.										
(i) राज्य निर्यात	...	100.00	284.28	550.05	1,010.40	1,201.78	1,705.00	1,995.65	2,212.12	(i) At current prices
(ii) निर्यात (१९७०-७१ व्या) निर्यात	...	100.00	154.71	188.41	241.05	257.07	298.03	316.40	334.16	(ii) At 1970-71 prices
दरवर्षीय निव्वट राज्य उत्पन्न										
N. A.										
(i) राज्य निर्यात	...	100.00	191.47	339.30	548.54	601.40	776.94	866.06	923.58	(i) At current prices
(ii) निर्यात (१९७०-७१ व्या) निर्यात	...	100.00	102.19	114.63	124.90	128.29	131.86	136.01	135.18	(ii) At 1970-71 prices
Per Capita Net State Domestic Product.										

N. A. उपलब्ध नाही/Not available.

अस्थायी Provisional.

आधार -- मध्य व माध्यिकी मंत्रालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source - Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Bombay.

II. राज्य उत्पन्न STATE INCOME

तबता क्रमांक/TABLE No. 115 ( )

मागाल वयापक्षा निम्नळ राज्य उत्पन्नाच्या टक्केवारीतील बदल स्थिर (१९७०-७१ स्था) किमतीनुसार
Percentage change in Net State Domestic Product over the previous year (at 1970-71) prices

संक्षेप	1959-60	1963-70	1975-76	1976-77	1977-78	1978-79	1979-80	1980-81	1981-82	1982-83	1983-84	1984-85	1985-86	1986-87	Sector/Year
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(1)
महाराष्ट्र राज्य															
प्राथमिक	N. A.	(-13.0)	2.3	(-10.7)	9.3	(-11.2)	1.5	(-15.3)	5.3	0.4	6.7	(-15.0)	(-15.1)	18.1	Primary
दुय्यम	N. A.	6.3	-6.4	10.0	5.3	11.6	1.5	1.6	2.7	4.5	2.9	1.3	11.4	8.0	Secondary
तृतीय	N. A.	4.1	6.2	6.5	7.6	9.0	1.3	1.3	5.7	6.4	4.8	4.0	6.2	5.6	Tertiary
एकूण राज्य उत्पन्न	N. A.	2.5	5.0	5.4	8.2	6.3	1.4	(-10.7)	4.9	4.1	4.6	0.7	5.2	1.2	Total State Income
भारत															
प्राथमिक	N. A.	6.3	13.5	(-16.7)	11.3	2.8	13.1	12.3	4.4	13.2	11.3	(-10.3)	1.3	N. A.	India
दुय्यम	N. A.	7.8	5.2	9.2	7.3	7.3	12.4	0.9	5.0	5.4	4.8	5.4	6.6	N. A.	Primary
तृतीय	N. A.	5.1	7.0	5.4	6.3	5.2	2.8	5.7	7.1	8.2	7.0	7.6	7.8	N. A.	Secondary
एकूण राष्ट्रीय उत्पन्न	N. A.	6.2	10.0	0.4	8.9	5.6	15.2	7.4	5.3	2.4	8.1	3.5	5.1	N. A.	Total National Income (N. N. P.)

N. A. - उपलब्ध नाही/Not available.

अस्थायी/Provisional.

आधार - अर्थ व सांख्यिकी मंत्रालय महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Bombay

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तबला कर्मांक/TABLE No. 11-6 (A)

द्विचर (१९७०-७१ चय) किंजीनूमर निवडक राज्यांचे व केंद्रगायिल प्रेगाचे दरडोई उत्पन्न

Per Capita Income in Selected States/Union Territories of India at Current (1970-71) prices

Sl. No.	राज्य/किंजीनूमर प्रदेश	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
													(मल्लिन Rs.)
1	आंध्र प्रदेश			N. A.	530	555	625	647	738	717	761	758	Andhra Pradesh
2	आसाम					535	559	556	586	584	604	605	Assam
3	बिहार					402	409	441	454	467	477	482	Bihar
4	गुजरात					829	816	904	921	943	832	860	Gujarat
5	हरियाणा					577	938	1,060	1,087	1,111	1,229	1,233	Haryana
6	हिमाचल प्रदेश					651	717	711	708	716	808	555	Himachal Pradesh
7	जम्मू आणि काश्मीर					538	573	642	673	674	684	684	Jammu and Kashmir
8	कर्नाटक					641	666	687	711	772	756	799	Karnataka
9	केरळ					504	610	621	608	625	646	679	Kerala
10	मध्य प्रदेश					484	499	516	614	577	615	583	Madhya Pradesh
11	महाराष्ट्र					783	878	957	1,026	1,010	1,042	1,036	Maharashtra
12	मणिपुर					382	510	505	565	574	597	596	Manipur
13	ओरिसा					478	475	477	549	484	551	537	Orissa
14	पंजाब					1,070	1,122	1,354	1,457	1,580	1,656	1,652	Punjab
15	राजस्थान					651	589	535	716	673	652	646	Rajasthan
16	सिक्कीम							1,495	1,692	1,844			Sikkim (at 1980-81 prices)
17	तामिलनाडु					581	597	584	677	734	801	828	Tamil Nadu
18	त्रिपुरा					502	518	626	646	644	N. A.	N. A.	Tripura
19	उत्तर प्रदेश					486	474	519	579	585	598	607	Uttar Pradesh
20	पश्चिम बंगाल					722	758	797	822	825	840	860	West Bengal
21	गोवा, दमण आणि दीव					915	1,224	1,487	1,531	1,617	1,646	1,649	Goa, Daman and Div
22	दिल्ली					1,199	1,274	1,455	1,601	1,629	1,745	1,842	Delhi
	भारत					664	633	698	764	775	798	N. A.	India

N. A.—निरुपलब्ध नाही. Not Available.
अवस्थानि/Provisional.

आंध्र—भयं व सचिवाको मन्त्रालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तबता क्रमांक/TABLE No. 11.7 (22:1)

औद्योगिक गटानुसार झालेले चालू किमतीनुसार राज्य उत्पन्न (सुधारित मालिका)
State Income of Maharashtra by Industrial Origin at Current Prices (Revised Series)

(रुपये लाखात)
(Rs. in lakhs)

क्रमांक Serial No. (1)	वस्तु (2)	1970-71 (3)	1975-76 (4)	1980-81 (5)	1985-86* (6)	1986-87* (7)	Items (2)
1	कृषि	1,04,601	2,28,905	3,74,795	5,36,620	5,02,880	Agriculture
2	वन उद्योग	3,933	5,872	12,451	23,789	17,450	Forestry and Logging
3	मत्स्योद्योग	1,576	6,861	9,691	13,929	15,577	Fishing
4	कापी	790	1,790	5,663	14,733	16,059	Mining and Quarrying
	एकूण—प्राथमिक	1,10,900	2,43,428	4,02,600	5,89,671	5,51,966	Sub-Total Primary
5	कारखाने—						Manufacturing—
5-1	नोंदणीकृत	79,908	1,47,326	3,00,900	4,97,200	5,80,800	Registered
5-2	इतर	22,869	42,642	87,105	1,42,997	1,51,386	Un-registered
6	बांधकाम	24,039	43,631	67,780	1,43,857	1,75,687	Construction
7	बिज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	5,707	11,758	26,206	65,584	79,573	Electricity, Gas and Water-supply.
	एकूण—दुय्यम	1,32,523	2,45,357	4,81,991	8,49,638	9,87,446	Sub-Total Secondary
8	परिवहन, वळणवळण आणि बसणार—						Transport, Storage and Communications—
8-1	रेल्वे	6,327	7,579	8,229	21,536	26,289	Railways
8-2	इतर साधनाने परिवहन आणि बसणार	14,308	25,930	48,738	1,12,287	1,30,346	Transport by other means and storage.
8-3	वळणवळण	4,882	6,877	14,282	30,427	33,594	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे	52,039	1,07,343	2,13,950	3,61,179	3,96,582	Trade, Hotels and Restaurants
	एकूण (८+९)	76,556	1,47,729	2,85,199	5,25,429	5,86,811	Total—
10	बँका आणि विमा उद्योग	16,376	46,045	79,842	1,99,904	2,12,818	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा	12,409	18,744	32,579	66,756	75,167	Real Estate and ownership of Dwellings and business services.
	एकूण (१०+११)	28,785	64,789	1,12,421	2,66,660	2,87,985	Total—
12	सार्वजनिक प्रशासन	11,417	20,832	36,587	81,931	96,459	Public Administration
13	इतर सेवा	27,373	45,529	78,077	1,37,792	1,50,314	Other Services
	एकूण (१२+१३)	38,790	66,361	1,14,664	2,19,723	2,46,773	Total—
	एकूण—तृतीय	1,44,131	2,78,879	5,12,284	10,11,812	11,21,569*	Sub-Total—Tertiary
14	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	3,87,554	7,67,664	13,96,875	24,50,521	26,60,981	Net State Domestic Product
15	लोकसंख्या (१००)	49,490	55,317	62,263	69,181	70,444	Population (000)
16	वर्गवर्षी राज्य उत्पन्न (रु.)	783.10	1,387.75	2,243.51	3,542.19	3,777.44	Per Capita State Income (Rs.)

*अस्थायी/Provisional

माधार.—जर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता-क्रमांक/TABLE No. 11:8 (22.2)

औद्योगिक गटानुसार झालेल्या चालू किंमतीनुसार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी
Percentage distribution of State Income by industrial origin at current prices

क्रमांक Serial No.	बाबी	1970-71.	1975-76	1980-81	1985-86	1986-87	Items
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	कृषि	27.0	29.8	26.8	21.9	18.9	Agriculture
2	वन उद्योग	1.0	0.8	0.9	1.0	0.6	Forestry and Logging
3	मत्स्योद्योग	0.4	0.9	0.7	0.5	0.6	Fishing
4	खानी	0.2	0.2	0.4	0.6	0.6	Mining and Quarrying
एकूण—प्राथमिक		28.6	31.7	28.8	24.0	20.7	Sub-Total - Primary
5	कारखाने—						Manufacturing—
5.1	नोंदणीकृत	20.6	19.2	21.5	20.3	21.8	Registered
5.2	इतर	5.9	5.6	6.2	5.8	5.7	Un-registered
6	बांधकाम	6.2	5.7	4.9	5.9	6.6	Construction
7	बीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	1.5	1.5	1.9	2.7	3.0	Electricity, Gas and Water-supply.
एकूण—दुय्यम		34.2	32.0	34.5	34.7	37.1	Sub-Total—Secondary
8	परिवहन, वळणवळण आणि वस्तार—						Transport, Storage and Communications—
8.1	रेल्वे	1.4	1.0	0.6	0.9	1.0	Railways
8.2	इतर साधने परिवहन आणि वस्तार.	3.7	3.4	3.5	4.6	4.9	Transport by other means and Storage.
8.3	वळणवळण	1.3	0.9	1.0	1.2	1.3	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे	13.4	14.0	15.3	14.7	14.9	Trade, Hotels and Restaurants
एकूण (८+९)		19.8	19.3	20.4	21.4	22.1	Total—
10	बँका आणि विमा उद्योग	4.2	6.0	5.7	8.2	8.0	Banking and Insurance
11	रहावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा.	3.2	2.4	2.4	2.7	2.8	Real Estate and ownership of Dwellings and Business Services
एकूण (१०+११)		7.4	8.4	8.1	10.9	10.8	Total—
12	सार्वजनिक प्रशासन	3.0	2.7	2.6	3.4	3.6	Public Administration
13	इतर सेवा	7.0	5.9	5.6	3.6	5.7	Other Services
एकूण (१२+१३)		10.0	8.6	8.2	9.0	9.3	Total—
एकूण—तृतीय		37.2	36.3	36.7	41.3	42.2	Sub-Total—Tertiary
14	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	Net State Domestic Product

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 11-9 (22.3)

औद्योगिक गठानुसार झालेले (१९७०-७१) च्या किमतीनुसार राज्य उत्पन्न (सुधारित मासिका)

State Income by Industrial Origin at Constant (1970-71) Prices (Revised Series)

(रुपये लाखात/Rs. in lakhs)

क्रमांक Serial No.	वस्तु	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86*	1986-87*	Items
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	कृषि	1,04,601	1,45,597	1,50,393	1,51,707	1,23,191	Agriculture
2	वन उद्योग	3,933	2,875	3,431	3,185	2,584	Forestry and Logging
3	मत्स्योद्योग	1,576	3,202	2,915	3,239	3,114	Fishing
4	खानी	790	1,235	1,736	2,965	3,074	Mining and Quarrying
	एकूण—प्राथमिक	1,10,900	1,52,909	1,58,475	1,61,096	1,31,963	Sub-Total—Primary
5	कारखाने—						Manufacturing—
5-1	नोंदणीकृत	79,908	98,439	1,39,895	1,80,342	1,97,600	Registered
5-2	इतर	22,869	26,212	35,467	40,555	43,194	Un-registered
6	बांधकाम	24,039	25,654	27,247	29,009	29,375	Construction
7	बोज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	5,707	7,185	10,300	15,269	16,284	Electricity, Gas and Water-supply
	एकूण—दुय्यम	1,32,523	1,57,490	2,12,909	2,65,175	2,86,453	Sub-Total—Secondary
8	परिवहन, वळणवळण आणि वखार—						Transport, Storage and Commu- nications—
8-1	रेल्वे	5,327	5,993	7,270	8,769	9,493	Railways
8-2	इतर साधनाने परिवहन आणि वखार.	14,308	17,262	20,906	31,617	33,584	Transport by other means and Storage.
8-3	वळणवळण	4,882	5,365	9,981	15,272	16,352	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे	52,039	64,971	83,024	1,03,896	1,08,436	Trade, Hotels and Restaurants
	एकूण (८+९)	76,556	93,591	1,23,181	1,59,554	1,67,864	Total—
10	बँका आणि विमा उद्योग	16,376	21,747	25,583	48,389	52,633	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा.	12,409	14,534	17,161	20,430	21,178	Real Estate and ownership of Dwellings and Business Service.
	एकूण (१०+११)	28,785	36,281	42,744	68,819	73,811	Total—
12	सार्वजनिक प्रशासन	11,417	15,025	25,399	28,960	31,942	Public Administration
13	इतर सेवा	27,373	30,637	33,249	37,440	37,702	Other Services
	एकूण (१२+१३)	38,790	45,662	58,648	66,400	69,644	Total—
	एकूण तृतीय	1,44,131	1,75,534	2,24,573	2,94,773	3,11,320	Sub-Total—Tertiary
14	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	3,87,554	4,85,933	5,95,957	7,21,044	7,29,736	Net State Domestic Product
15	लोकसंख्या (०००)	49,490	55,317	62,263	69,181	70,444	Population (000)
16	दरडोई राज्य उत्पन्न (रुपये)	783.10	878.45	957.16	1,042.26	1,035.91	Per Capita State Income (Rs.)

*अस्थायी/Provisional.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 11-10 (22-4)

औद्योगिक गठानुसार झालेल्या १९७०-७१ च्या किमतीनुसार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी
 Percentage distribution of State Income by industrial origin at constant (1970-71) prices

क्रमांक Serial No.	विवरण	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86*	1986-87*	Items
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	कृषि	27.0	30.0	25.2	21.0	16.9	Agriculture
2	वन उद्योग	1.0	0.6	0.6	0.4	0.4	Forestry and Logging
3	मत्स्योद्योग	0.4	0.6	0.5	0.5	0.4	Fishing
4	खानी	0.2	0.3	0.3	0.4	0.4	Mining and Quarrying
	एकूण—प्राथमिक	28.6	31.5	26.6	22.3	18.1	Sub-Total—Primary
5	कारखाने—						Manufacturing—
5.1	नोंदणीकृत	20.6	20.2	23.5	25.0	27.1	Registered
5.2	इतर	5.9	5.4	6.0	5.6	5.9	Un-registered
6	बांधकाम	6.2	5.3	4.5	4.0	4.0	Construction
7	बीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	1.5	1.5	1.7	2.2	2.2	Electricity, gas and water supply
	एकूण—द्वितीय	34.2	32.4	35.7	36.8	39.2	Sub-Total—Secondary
8	परिवहन दळणवळण आणि वसाह—						Transport, storage and commu- nications.—
8.1	रेल्वे	1.4	1.2	1.2	1.2	1.3	Railways
8.2	इतर साधनाने परिवहन आणि वसाह.	3.7	3.5	3.5	4.4	4.6	Transport by other means and storage.
8.3	दळणवळण	1.3	1.1	1.7	2.1	2.2	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपहारगृहे.	13.4	13.4	14.3	14.4	14.9	Trade, hotels and restaurants
	एकूण (८+९)	19.8	19.2	20.7	22.1	23.0	Total—
10	बँका आणि विमा उद्योग	4.2	4.5	4.3	6.7	7.2	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा.	3.2	3.0	2.9	2.9	2.9	Real estate and ownership of dwellings and business services.
	एकूण (१०+११)	7.4	7.5	7.2	9.6	10.1	Total—
12	सार्वजनिक प्रशासन	3.0	3.1	4.2	4.0	4.4	Public Administration
13	इतर सेवा	7.0	6.3	5.6	5.2	5.2	Other Services
	एकूण (१२+१३)	10.0	9.4	9.8	9.2	9.6	Total—
	एकूण—तृतीय	37.2	36.1	37.7	40.9	42.7	Sub-Total—Tertiary
14	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	Net State Domestic Product

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

11. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तबला क्रमांक/TABLE No. 11-11 (22-5)

औद्योगिक मंडालानुसार झालेले राज्य उत्पन्नाचे (१९७०-७१) च्या किमतीनुसार निदर्शक
Indices of State Income by Industrial Origin at Constant (1970-71) Prices

क्रमक्रमांक Serial No.	वारी	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86	1986-87	Items
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	कृषि	100-0	139-2	143-8	145-0	117-8	Agriculture
2	वन उद्योग	100-0	73-1	87-2	80-9	65-7	Forestry and logging
3	मत्स्योद्योग	100-0	203-2	185-0	205-5	197-6	Fishing
4	खानी	100-0	156-3	219-8	375-3	389-1	Mining and quarrying
	एकूण—प्राथमिक ..	100-0	137-9	142-9	145-3	119-0	Sub-Total—Primary
5	कारखाने—						Manufacturing—
5-1	नोंदणीकृत	100-0	123-2	175-1	225-7	247-3	Registered
5-2	इतर	100-0	114-6	155-1	177-3	188-9	Unregistered
6	बांधकाम	100-0	106-7	113-3	120-7	122-2	Construction
7	बीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा ..	100-0	125-9	180-5	267-6	285-3	Electricity, gas and water-supply
	एकूण—दुय्यम ..	100-0	118-8	160-7	200-1	216-2	Sub-Total—Secondary
8	परिवहन, दळणवळण आणि बस्यार —						Transport, Storage and Communications.—
8-1	रेल्वे	100-0	112-5	136-5	164-6	178-2	Railways
8-2	इतर साधनाने परिवहन आणि बस्यार ..	100-0	120-6	146-1	221-0	234-7	Transport by other means and storage.
8-3	दळणवळण	100-0	109-9	204-4	312-8	334-9	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपहारगृहे	100-0	124-8	163-4	199-6	208-4	Trade, hotels and restaurants
	एकूण (८+९) ..	100-0	122-2	160-9	208-4	219-3	Total—
10	बँका आणि विमा उद्योग	100-0	132-8	156-2	295-5	321-4	Banking and Insurance
11	स्थायी मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा	100-0	117-1	138-3	164-6	170-7	Real estate and ownership of dwellings and business services.
	एकूण (१०+११) ..	100-0	126-0	148-5	239-1	256-4	Total—
12	सार्वजनिक प्रशासन	100-0	131-6	222-5	253-7	279-8	Public administration
13	इतर सेवा	100-0	111-9	121-5	136-8	137-7	Other services
	एकूण (१२+१३) ..	100-0	117-7	151-2	171-2	179-5	Total—
	एकूण—इतर	100-0	121-8	155-8	204-5	216-0	Sub-Total—Tertiary
14	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न ..	100-0	125-4	153-8	186-1	188-3	Net State Domestic Product
15	दरबोई राज्य उत्पन्न ..	100-0	112-2	122-2	133-1	132-3	Per capita State income

आधार.—जर्ने व सांख्यिकी संवाकनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

12. शेती:

१२.१. या विभागामध्ये जमिनीचा वापर, मुख्य पिके, त्यांचे उत्पादन, वाणायत क्षेत्र, उत्पादनाचे निर्देशांक, मूद संधारण, शेतीची यंत्रे व अवजारे व कृषी गणना या बाबींची माहिती दिली आहे.

१२.२. गाव पत्रकानुसार भौगोलिक क्षेत्र हे ग्राम अधिकाऱ्यांनी महमुलीच्या कामाकरिता गोळा केलेल्या खेड्यातील माहितीवरून गणना केलेले क्षेत्र होय. भारताच्या सर्व्हेर-जनरल यांनी दिलेल्या एकूण क्षेत्रफळाची आकडेवारी व गाव पत्रकानुसार दिलेल्या एकूण क्षेत्रफळाची आकडेवारी यात फरक आढळून येतो, कारण पहिले क्षेत्र हे गटांची माहिती गोळा करून काढलेले असते, तर दुसरे गाव पत्रकावरून खेड्यातील क्षेत्रफळाची बेरीज करून काढलेले असते. या व्यतिरिक्त इमारती, रस्ते इत्यादींखालील क्षेत्रफळ मोजताना विचारात घेण्यात येणाऱ्या गोष्टीही वेगवेगळ्या आहेत. "वने" यामध्ये प्रत्यक्ष वनाखालील असलेले सर्व क्षेत्र किंवा कोणत्याही वनविषयक कायदानुसार राज्य सरकारच्या किंवा खाजगी अधिपत्याखालील "वने" म्हणून वर्ग केलेले किंवा प्रशासकीय बाबींसाठी "वने" म्हणून गणले गेलेले क्षेत्र ह्याचा समावेश आहे. जर ह्यातील काही भाग वनव्याप्त नसेल, परंतु तो शेतीकरिता उपयोगात आणला जात असेल तर त्यानुसार त्या क्षेत्राला कसलेले किंवा न कसलेले क्षेत्र असे संबोधण्यात येते. "खिगर-शेती वापराखाली असलेली जमीन" म्हणजे इमारती, रस्ते व रेल्वे याखालील जमीन किंवा पाण्याखालील उदा. नद्या, कालवे यांनी व्याप्त असलेली जमीन आणि शेती सोडून इतर उपयोगात आणलेली जमीन याचा समावेश होतो. पडिक आणि लागवडीस योग्य नसलेल्या जमिनीत सर्व पडिक व लागवडीस योग्य नसलेली म्हणजेच पर्वत, वाळवंट इत्यादींचा समावेश होतो. जी जमीन अतिशय खर्च केल्याशिवाय लागवडीखाली येऊ शकत नाही अशा जमीन, ती स्वतंत्र गटात असो किंवा लागवड केलेल्या जमिनीत असो, तिचा लागवडीस योग्य नसलेले क्षेत्र असे संबोधले जाते. कायम कुरणे आणि इतर चराऊ जमीन मिळून सर्व चराऊ जमीन होते, भग यात कायम कुरणे असो किंवा नसो. वनक्षेत्रातील गावांचे क्षेत्र आणि चराऊ क्षेत्र यांचा या शीर्षाखाली समावेश होतो. कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रात समावेश नसलेल्या झाडेझुडपाखालील जमीन आणि आंवराया यांचा कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राव्यतिरिक्त इतर शेतीविषयक वापरासाठी असलेल्या एकूण "लागवडीयोग्य" जमिनीत समावेश होतो. कोटेरी झाडाखालील जमीन, छाराकरिता वापरण्याच्या गवताखालील जमीन, बांबूच्या झाडाखालील व इंधन म्हणून वापरण्यात येणाऱ्या वनराईखालील जमीन जिचा फळवागायत म्हणून समावेश होत नाही अशा जमिनीचा ह्यात समावेश होतो. "लागवडीयोग्य पड" जमिनीत एकूण लागवडीयोग्य उपलब्ध असलेली जमीन, जी सध्या वापरात असेल किंवा वापरात नसेल, परंतु जी एकदाच वापरली असेल, परंतु चालू वर्षी व गेल्या यांचे किंवा जास्त वर्षात वापरली नसेल अशा जमिनीचा समावेश होतो. अशा जमीन पड जमीन किंवा झुडपांनी व जंगलव्याप्त असेल जिचा कोणत्याही कामाकरिता उपयोग होऊ शकत नाही अशा जमिनीचा सारा ठरवलेल्या असल किंवा नसेल आणि अशा जमिनीत स्वतंत्र गटात किंवा लागवड केलेल्या जमिनीत असल. चालू वर्षी पडिक ठेवलेल्या लागवडाखालील जमिनीचा "चालू पड" मध्ये अंतर्भाव होतो. एखादे वेरणी केलेले क्षेत्र त्या वर्षात दुसऱ्यांदा लागवडीखाली आणले नसेल तर ते "चालू पड" जमीन म्हणून गणले जाते. "इतर पड" जमिनीत लागवडीखाली असलेल्या परंतु कायमची एक वर्ष व जास्तीत जास्त पाच वर्षे लागवडीखाली नसलेल्या सर्व जमिनींचा समावेश होतो. अशा जमिनी पडित उद्दण्णाम खालीलपैकी एखादे कारण असू शकते.—(१) शेतकऱ्यांची हलगर्जीची अस्थिर परिस्थिती, (२) अपुरा पाणीपुरवठा, (३) हिमनाशचे हवानाम, (४) गाळ व चिखल वाहून आणणाऱ्या नद्या व कालवे, (५) जमिनीची झीज, (६) कृषि उत्पादनाचा योग्य तो मोबदला न मिळणे. कसलेल्या

12. Agriculture :

12.1. In this section tables containing data on Land utilisation, principal crops and their production, area irrigated, agricultural implements and machinery and on agricultural census are given.

12.2. The Geographical area according to village papers is calculated from the village returns prepared by the village officials for revenue purposes. There is difference between the figures of total area according to the Surveyor-General of India and that according to the village papers, because the latter is calculated by totalling up areas of village returns while the former is calculated in blocks. Moreover, allowances made for areas covered by buildings, roads, etc. are different in two cases. Under 'Forests' are included all actually forested areas or lands classed or administered as forests under any legal enactment dealing with forests whether State owned or private. If any portion of such land is not actually wooded but put to some agricultural use, that portion is included under the appropriate heading of cultivated or uncultivated land. Land put to non-agricultural uses stands for all lands occupied by buildings, roads and railways or under water, e. g. rivers and canals and other lands put to uses other than for agricultural. *Barren and unculturable land* covers all barren and unculturable land like mountains, deserts etc. Land which cannot be brought under cultivation unless at a high cost, is classed as *unculturable*, whether such land is in isolated blocks or within cultivated holdings. *Permanent pastures* and other grazing land cover all grazing lands whether they are permanent pastures and meadows or not. Village common and grazing lands within forest areas are included under this head. *Land under miscellaneous tree crops and groves* not included in the net area sown includes all cultivable land which is not included under net area sown but is put to some agricultural use. Land under casuarina trees, thatching grass, bamboo bushes and other groves for fuel etc. which are not included under 'orchards' are classed under this category. *Culturable waste* includes all lands available for cultivation whether or not taken up for cultivation or taken up for cultivation once but not cultivated during the current and last five years or more in succession. Such lands may be either fallow or covered with shrubs and jungles which are not put to any use. They may or may not be assessed and may lie in isolated blocks or within cultivated holdings. *Current fallows* comprise cropped areas which are kept fallow during the current year. If any seeding area is not cropped again in the same year, it is also treated as current fallow. *Other fallow land* includes all lands which were taken up for cultivation but are temporarily out of cultivation for a period of not less than one year and not more than five years. The reasons for keeping such lands fallow may be one of the followings: (1) poverty of cultivators, (2) inadequate supply of water, (3) malarial climate, (4) silting of canals and rivers, (5) soil erosion and

निव्वळ क्षेत्रामध्ये निव्वळ लागवडीखाली असलेले क्षेत्र आणि फळांच्या बागा यांचासुद्धा समावेश होतो. एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र एकदाच मोजले जाते. एकूण लागवडीखालील क्षेत्रांमध्ये एकूण पिकांखालील क्षेत्राचा समावेश होतो. एकूण पिकांखालील क्षेत्र आणि कसलेले निव्वळ क्षेत्र यांमध्ये फरक असण्याचे कारण म्हणजे त्याच जमिनीत त्याच वर्षी त्याच किंवा इतर पिकांची एकापेक्षा जास्त वेळा लागवड करणे हे होय.

१२.३. निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्राची माहिती गावाच्या कागदपत्रावरून घेण्यात येते. अंदाजित उत्पादनाचे आकडे अंशतः "पीक कापणी सर्वेक्षणाच्या" निष्कर्षावरून व अंशतः "पैसेवारी" पद्धतीच्या माहितीवरून घेण्यात येतात. सध्या पीक कापणी पाहण्या, तांदूळ, बाजरी, ज्वारी, गहू, नाचणी, हरभरा, तूर (अंशतः), ऊस, कापूस, भुईमूग व तंबाखू (सातारा, सांगली व कोल्हापूर जिल्ह्यात फक्त) ह्या पिकांसाठी घेण्यात येतात. जलसिंचनाच्या साधनांची गणना दर पाच वर्षांनी घेण्यात येते. मधल्या वर्षांमध्ये नवीन सिंचनाकरिता बांधलेल्या विहिरी किंवा उपयोगात न येणाऱ्या जुन्या विहिरी यांची नोंद घेण्याच्या सूचना ग्राम अधिकाऱ्यांना दिलेल्या असतात त्यामुळे पूर्वीच्या पंचवार्षिक गणनेतील विहिरींच्या संख्येची आकडेवारी अद्ययावत करणे शक्य होते. पिकांच्या उत्पादनाच्या मूळ आकडेवारीवरून उत्पादनातील कल काय आहे ह्याबद्दल निश्चित कल्पना करणे शक्य नाही. त्यासाठी कृषि विभागाने प्रमुख पिकांखालील कृषि उत्पादनांच्या निर्देशांकांची मालिका तयार केली आहे. उत्पादकता निर्देशांक म्हणजे उत्पादन निर्देशांकांचे क्षेत्र निर्देशांकांशी असलेले प्रमाण गुणिले शंभर असे होय. १९७८ व १९८२ च्या पंचवार्षिक पशुधन गणनेत गोळा केलेली शेतीची अवजारे, साधने ह्यांची आकडेवारी व कृषि गणनेत गोळा केलेली वहित जमिनीची संख्या व त्याखालील क्षेत्राची आकडेवारीही देण्यात आली आहे.

(6) unremunerative nature of farming. The *net area sown* consists of net area sown with crops and orchards, area sown more than once being counted only once. The *gross cropped area* represents the sum total of area under all crops. The difference between the total cropped area and net area sown is accounted for by the area sown more than once on the same land during the same year with the same or different crops.

12.3. The data about area under different crops are compiled from village records. The estimates of outturn are based partly on the results of crop cutting surveys and partly on 'paisevari method.' At present, crop cutting surveys are being conducted in respect of rice, bajri, jawar, wheat, ragi, gram, tur (partly), sugar-cane, cotton, groundnut and tobacco (Satara, Sangli and Kolhapur districts only). A census of irrigation sources, takes place after every five years. For any intermediate years the village officers are instructed to note the number of new irrigation wells constructed or old wells which have gone out of use and thus bring up-to-date the earlier quinquennial census figures of number of wells. Correct idea regarding trends in production cannot be obtained from the absolute figures on production of crops. To overcome this difficulty, a series of index numbers of agricultural production of principal crops are compiled by the Department of Agriculture. The *productivity Index* is the ratio of index of production to the index of area multiplied by 100. The data on agricultural machinery and implements presented. In is as enumerated in quinquennial Livestock Census 1978 and 1982 and data on operational holdings and area operated as per Agricultural Census are presented.

12. होती/

तक्ता क्रमांक/

जमिनीचा वापर/

1986-87

(शंभर हेक्टरात)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गाव पतकानुसार) Geographical area by village papers	अंगलव्यापक क्षेत्र Area under forest	लागवडीसाठी उपलब्ध नसलेली जमीन Not available for cultivation		एकूण Total	इतर Other कायम गुरचरण व इतर करणे Permanent pastures and other grazing lands
				विगरणेची वापरा- खाली असलेली जमीन Land put to non-agricul- tural uses	नापीक व लागडीखाली नसलेली जमीन Barren and uncultivated land		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	नाशिक	380	15	211	73	284	6
2	ठाणे	9,337	3,682	607	816	1,423	870
3	रायगड	6,869	1,617	455	1,281	1,736	399
4	रत्नागिरी	8,165	58	132	2,366	2,498	130
5	मिथुदुर्ग	5,039	343	204	996	1,200	1
6	नाशिक	15,633	3,389	140	1,807	1,949	236
7	घुळे	14,380	5,508	196	579	775	486
8	जळगाव	11,540	1,646	132	815	947	597
9	अहमदनगर	17,020	1,779	121	1,450	1,571	413
10	पुणे	15,620	1,866	473	1,628	2,101	900
11	मानसरोवर	10,582	1,459	315	1,174	1,489	830
12	सांगली	8,610	512	321	444	765	188
13	मोल्हापूर	15,010	369	49	610	659	709
14	कोल्हापूर	7,763	1,481	341	429	770	405
15	ओरगावाड	10,077	789	550	188	738	448
16	जालना	7,726	53	266	97	363	287
17	परभणी	10,972	376	302	172	474	361
18	बीड	11,169	258	398	182	580	393
19	नांदेड	10,331	828	347	164	511	636
20	उस्मानाबाद	7,352	10	136	81	217	173
21	लातूर	6,675	16	142	83	225	206
22	बुलडाणा	9,671	1,176	356	260	616	450
23	अकोला	10,560	699	494	225	719	618
24	अमरावती	12,217	3,256	395	184	579	625
25	यवतमाळ	13,519	2,492	415	424	839	674
26	वर्धा	6,289	688	428	59	487	399
27	नागपूर	9,864	1,822	723	135	858	1,062
28	भंडारा	9,279	2,662	911	176	1,087	1,424
29	चंद्रपूर	10,918	3,747	799	220	1,019	668
30	गडचिरोली	14,916	11,101	464	136	600	827
महाराष्ट्र राज्य		3,07,583	53,697	10,823	17,254	28,077	15,421

A. N. S. — माहिती देणारी उपलब्ध नाही/

आधार :- कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

AGRICULTURE

TABLE No. 12.1 (4.1)

Land Utilization

(In hundred hectares.)

लागवडीसाली नसलेली (पड व्यतिरिक्त) जमीन uncultivated excluding fallow land			पड जमीन Fallow land			लागवडी- सालील निम्न क्षेत्र	एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र	लागवडी- सालील एकूण क्षेत्र	District
जाबेमुखा- सालील जमीन व भांबराया Land under miscellaneous tree crops and groves	लागवडीलायक पड Culturable waste	एकूण Total	चालू पड Current fallows	इतर पड Other fallows	एकूण Total	Net area sown	Area sown more than once	Gross cropped area	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
..	7	7	..	6	6	62	..	62	Greater Bombay
59	408	467	110	109	219	2,676	109	2,785	Thane
243	379	622	249	409	658	1,837	253	2,090	Raigad
69	1,528	1,597	310	1,222	1,532	23,50	259	2,609	Ratnagiri
119	1,684	1,803	11	626	667	1,055	NAS	1,055	Sindhudurg
19	195	214	585	304	889	89,58	583	9,541	Nashik
15	53	68	41	138	179	7,364	407	7,771	Dhule
5	61	66	173	94	267	8,117	1,585	9,702	Jalgaon
..	133	133	815	823	1,638	11,486	1,286	12,772	Ahmednagar
13	399	412	184	231	415	9,926	1,317	11,243	Pune
69	410	479	151	473	624	57,01	1,351	7,052	Safara
154	61	215	482	654	1,136	5,794	409	6,203	Sangli
52	434	486	727	894	1,621	11,166	833	11,999	Solapur
45	479	524	248	284	532	4,051	411	4,462	Kolhapur
55	137	192	296	345	641	7,269	735	8,004	Aurangabad
101	261	362	742	73	815	5,846	NAS	5,846	Jalna
38	386	424	428	521	949	8,388	2,218	10,606	Parbhani
17	475	492	862	435	1,297	8,149	693	8,842	Beed
51	316	367	471	151	622	7,367	778	8,145	Nanded
4	398	402	567	451	1,081	5,532	2,142	7,674	Osmanabad
107	389	496	312	219	531	5,201	NAS	5,201	Latur
11	147	158	103	313	416	6,855	692	7,547	Buldana
14	77	91	162	286	448	7,985	505	8,490	Akola
82	117	199	165	186	351	7,207	413	7,620	Amravati
126	253	379	214	285	499	8,636	207	8,843	Yavatmal
88	141	229	54	38	92	4,394	249	4,643	Wardha
43	167	210	231	163	394	5,518	517	6,035	Nagpur
91	264	355	99	88	187	3,564	1,352	4,916	Bhandara
104	324	428	126	109	235	4,821	664	5,485	Chandrapur
31	236	267	94	70	164	1,957	NAS	1,957	Gadchiroli
1,825	10,319	12,144	9,012	10,000	19,012	1,79,232	19,968	1,99,200	Maharashtra State

Not available Separately.

Source—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती/AGRICULTURE

तबता क्रमांक/TABLE No. 12.2 (4.2)

प्रमुख पिकांवरील क्षेत्र आणि त्यांचे उत्पादन
Area and Outturn of Principal Crops(क्षेत्र शंभर हेक्टरात व उत्पादन शंभर टनात दर हेक्टरी उत्पादन किलोग्रॅम मध्ये)
(Area in '00 hectares and outturn in '00 tonnes and yield in Kg.)

क्रमिक क्रमांक Serial No.	जिल्हा	तांदूळ Rice			गहू Wheat			ज्वारी Jowar			बाजरी Bajri			जिल्हा	District
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(2)
1 बृहन्महोदय	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Greater Bombay	
2 ठाणे	...	1,495	1,680	1,123	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Thane	
3 रायगड	...	1,432	2,440	1,703	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Raigad	
4 रत्नागिरी	...	760	913	1,201	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Ratnagiri	
5 सिंधुदुर्ग	...	740	1,298	1,754	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Sindhudurg	
6 नाशिक	...	394	213	540	677	446	658	850	267	314	3,405	655	192	Nashik	
7 पुणे	...	269	89	330	275	220	800	1,700	1,016	597	1,543	587	380	Dhule	
8 जळगाव	...	71	40	563	410	320	780	2,651	2,714	1,023	1,279	630	492	Jaigaon	
9 अहमदनगर	...	70	71	1,014	415	404	973	5,591	1,137	203	2,840	399	140	Ahmadnagar	
10 पुणे	...	644	649	1,007	445	455	1,022	5,153	1,605	311	1,824	630	345	Pune	
11 सातारा	...	376	467	1,242	320	236	737	2,422	2,071	855	1,102	211	191	Satara	
12 सांगली	...	167	232	1,389	305	156	511	2,516	1,513	601	897	135	150	Sangli	
13 सोलापूर	...	20	22	1,100	336	293	872	7,683	1,594	207	241	57	4,228	Solapur	
14 कोल्हापूर	...	996	1,743	1,750	246	241	979	503	854	1,697	2	1	500	Kolhapur	
15 औरंगाबाद	...	27	8	29	168	111	660	2,900	1,019	351	1,700	486	285	Aurangabad	
16 जालना	...	29	11	379	242	180	743	2,170	1,303	600	549	264	488	Jalna	
17 परभणी	...	231	142	614	398	237	595	3,650	1,954	535	99	34	343	Parbhani	
18 बीड	...	71	18	253	192	75	390	3,608	1,328	368	1,351	418	309	Beed	
19 नांदेड	...	312	132	423	184	86	467	2,987	1,481	495	10	4	400	Nanded	
20 उस्मानाबाद	...	109	16	146	135	55	407	2,700	662	245	72	14	194	Osmanabad	
21 लातूर	...	232	8	34	120	34	283	2,397	472	196	127	21	165	Latur	
22 बुलढाणा	...	26	8	307	75	54	720	2,122	2,224	1,048	171	39	351	Buldhana	
23 अकोला	...	61	42	688	298	226	758	2,857	1,773	620	37	14	378	Akola	
24 अमरावती	...	128	69	539	342	269	786	1,831	1,458	796	40	13	325	Amravati	
25 यवतमाळ	...	92	54	586	164	151	920	2,163	1,748	808	96	36	375	Yavatmal	
26 वर्धा	...	89	60	674	266	228	857	1,052	422	401	6	2	333	Wardha	
27 नागपूर	...	410	579	1,412	692	543	784	1,752	1,243	709	6	2	333	Nagpur	
28 भंडारा	...	3,009	3,504	1,164	314	163	519	239	94	393	...	...	...	Bhandara	
29 चंद्रपूर	...	1,469	1,352	920	288	158	548	1,608	832	517	...	...	...	Chandrapur	
30 गडचिरोली	...	1,299	1,246	959	48	23	479	243	140	576	...	...	...	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य	...	15,028	17,106	1,138	7,355	5,364	729	63,348	30,924	488	17,337	4,652	268	Maharashtra State	

तबला क्रमांक/TABLE No. 12:2 (4:2) - Comd.

अनु क्र Serial No.	जिल्हा (2)	नाचणी Ragi		मका Maize		बाली Barley		इतर तृणधान्य Other cereals		District					
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टर Yield	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टर Yield	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn		दर हेक्टर Yield				
(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)	
1	बुलढाणे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay	
2	ठाणे	..	..	617	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Thane	
3	रायगड	..	..	521	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Raigad	
4	रत्नागिरी	..	..	655	..	..	1,000	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	..	..	552	..	..	1,000	2	2	1,000	..	..	..	Sindhudurg	
6	नाशिक	..	..	505	42	28	666	..	..	..	4	12	333	Nashik	
7	धुळे	..	..	573	109	39	357	..	..	..	71	15	4,733	Dhule	
8	जळगाव	..	..	..	8	12	1,500	..	..	..	2	2	1,000	Jalgaon	
9	अहमदनगर	..	..	538	63	57	904	..	..	..	2	1	500	Ahmadnagar	
10	पुणे	..	..	536	106	112	1,056	4	4	1,000	95	83	873	Pune	
11	सातारा	..	..	1,021	20	30	1,500	..	..	..	4	1	250	Satara	
12	सांगली	..	..	1,000	115	181	1,573	..	..	..	27	16	592	Sangli	
13	सोलापूर	..	..	..	122	146	1,196	10	9	900	21	15	714	Solapur	
14	कोल्हापूर	..	..	1,048	52	63	1,153	..	..	..	15	7	466	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	..	..	..	46	19	413	..	..	..	4	3	750	Aurangabad	
16	जालना	..	..	..	22	9	409	..	..	..	..	..	..	Jalna	
17	परभणी	..	..	..	8	8	1,000	..	..	..	8	5	625	Parbhani	
18	बीड	..	..	..	31	17	548	3	2	666	5	4	800	Beed	
19	नांदेड	..	..	..	4	2	500	15	6	400	8	2	250	Nanded	
20	उस्मानाबाद	..	..	..	28	17	607	37	28	756	5	..	..	Osmanabad	
21	लातूर	..	..	..	13	6	461	19	14	736	9	2	222	Latur	
22	बुलढाणा	..	..	..	18	10	555	..	..	..	..	..	..	Buldhana	
23	अकोला	..	..	..	3	2	666	..	..	..	1	..	..	Akola	
24	अमरावती	..	..	..	7	3	428	..	..	..	1	2	2,000	Amravati	
25	यवतमाळ	..	..	..	1	..	..	..	..	..	..	..	..	Yavatmal	
26	वर्धा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	4	1	250	Wardha	
27	नागपूर	..	..	..	1	1	1,000	..	..	..	..	..	..	Nagpur	
28	भंडारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	3	2	666	Bhandara	
29	चंद्रपूर	..	..	..	6	4	666	..	..	..	..	..	..	Chandrapur	
30	गडचिरोली	..	..	..	10	12	1,200	..	..	..	24	11	458	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		..	2,206	1,486	673	838	778	928	90	65	722	315	184	584	Maharashtra State

12. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12-2 (4-2)--Contd.

क्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण तणधान्ये Total Cereals			हरभरा Gram			तुर Tur			इतर कडधान्ये Other Pulses			जिल्हा
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी Yield	
(1)	(2)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(2)
1. वसुंधरा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2. ठाणे	..	1,835	1,890	1,029	26	7	269	43	15	348	..	..	..	Thane
3. रायगड	..	1,804	2,751	1,524	35	9	257	18	7	388	4	1	250	Ratnagiri
4. रत्नागिरी	..	1,288	1,233	957	..	..	..	4	1	250	..	..	..	Ratnagiri
5. सिंधुदुर्ग	..	939	1,422	1,514	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
6. नाशिक	..	6,079	1,960	322	340	91	267	63	38	603	9	3	333	Nashik
7. धुळे	..	4,383	2,135	487	177	44	248	124	75	604	25	7	280	Dhule
8. जळगाव	..	4,421	3,718	840	183	73	398	152	92	605	12	3	250	Jalgaon
9. अहमदनगर	..	9,072	2,127	235	286	75	262	113	14	123	4	1	250	Ahmadnagar
10. पुणे	..	8,489	3,654	431	293	90	307	52	14	269	11	2	181	Pune
11. सातारा	..	4,431	3,179	717	189	67	354	82	29	353	8	1	125	Satara
12. सांगली	..	4,037	2,243	555	196	41	209	118	35	296	4	1	250	Sangli
13. सोलापूर	..	8,436	2,141	253	265	46	173	183	33	180	10	1	100	Solapur
14. कोल्हापूर	..	2,261	3,355	1,483	173	90	520	56	22	392	8	2	250	Kolhapur
15. औरंगाबाद	..	4,873	1,657	340	215	42	195	286	46	160	4	1	250	Aurangabad
16. जालना	..	3,012	1,767	586	98	19	193	292	98	335	..	..	..	Jalna
17. परभणी	..	4,394	2,380	541	367	98	267	578	304	525	15	3	200	Parbhani
18. बीड	..	5,328	1,899	356	186	44	236	393	113	287	4	1	250	Beed
19. नंदेड	..	3,527	1,719	487	122	28	229	422	135	319	8	2	250	Nanded
20. उस्मानाबाद	..	3,181	852	267	328	44	134	463	54	116	..	..	..	Osmanabad
21. लातूर	..	2,975	585	196	178	11	61	547	103	188	..	..	..	Latur
22. बुलढाणा	..	2,352	2,335	992	136	30	220	457	232	507	2	1	500	Buldhana
23. अकोला	..	3,266	2,063	631	256	62	242	666	454	681	13	4	307	Akola
24. अमरावती	..	2,398	1,833	764	206	58	281	654	535	818	7	3	428	Amravati
25. यवतमाळ	..	2,516	1,989	790	63	23	365	739	639	864	7	2	285	Yavatmal
26. वर्धा	..	1,423	717	503	69	25	362	368	303	823	2	..	..	Wardha
27. नागपूर	..	2,865	2,370	827	204	96	470	470	229	487	25	5	200	Nagpur
28. भंडारा	..	3,632	3,875	1,066	119	47	394	87	40	459	8	2	250	Bhandara
29. चंद्रपूर	..	3,385	2,365	698	86	26	302	160	60	375	22	5	227	Chandrapur
30. गडचिरोली	..	1,653	1,467	887	28	8	286	9	4	444	6	1	166	Godchiroli
महाराष्ट्र शासन	..	1,08,255	61,691	569	4,824	1,294	268	7,599	3,724	490	218	52	238	Maharashtra State

12. शेती, AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 12-2 (4-2)-Contd.

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	एकूण पदधान्ये Total Pulses			एकूण अन्नधान्ये Total Foodgrains			ऊस Sugarcane			मिरची Chillies		District
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टर Yield	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टर Yield	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टर Yield	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	
(1)	(2)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)
1 महाराष्ट्र	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2 ठाणे	..	184	59	320	2,019	1,313	660	..	..	..	..	3	Thane
3 रायगड	..	145	38	262	1,949	2,789	1,430	..	..	..	..	4	Raigad
4 रत्नागिरी	..	56	14	250	1,344	1,247	927	..	..	..	..	5	Ratnagiri
5 सिवुदुर्ग	..	36	10	277	975	1,432	1,468	..	..	..	..	5	Sindhudurg
6 नाशिक	..	1,149	359	312	7,228	2,319	320	256	1,836	7,171	30	26	Nasik
7 धुळे	..	1,456	588	403	5,839	2,723	466	105	722	6,876	68	58	Dhule
8 जळगाव	..	1,770	823	464	6,191	4,511	733	99	667	6,737	50	53	Jalgaon
9 अहमदनगर	..	894	230	257	9,966	2,357	236	546	3,681	6,741	36	40	Ahmadnagar
10 पुणे	..	845	231	273	9,334	3,895	417	342	2,257	6,599	40	36	Pune
11 सातारा	..	711	222	312	5,142	3,401	661	247	2,424	9,813	18	14	Satara
12 सांगली	..	781	187	239	4,818	2,430	504	232	1,805	7,780	45	35	Sangli
13 सोलापूर	..	721	140	194	9,157	2,281	249	232	1,501	6,469	38	24	Solapur
14 कोल्हापूर	..	376	148	393	2,637	3,503	1,328	542	5,542	10,225	70	20	Kolhapur
15 औरंगाबाद	..	1,221	232	190	6,094	1,889	309	69	555	8,043	38	15	Aurangabad
16 जालमा	..	1,398	423	302	4,410	2,191	496	47	368	7,829	33	13	Jalna
17 परभणी	..	2,289	748	326	6,683	3,128	468	47	191	4,063	28	15	Parbhani
18 बीड	..	1,216	333	273	6,544	2,232	341	61	229	3,754	37	18	Beed
19 नांदेड	..	1,076	334	310	4,603	2,033	446	48	163	3,395	150	45	Nanded
20 उस्मानाबाद	..	1,089	131	120	4,270	983	230	55	238	4,327	42	15	Osmanabad
21 लातूर	..	1,290	193	149	4,265	778	182	54	240	4,444	38	14	Latur
22 बुलढाणा	..	1,695	614	362	4,047	2,949	728	8	69	7,500	38	17	Buldhana
23 अकोला	..	1,998	825	412	5,264	2,888	548	2	16	8,000	28	12	Akola
24 अमरावती	..	1,519	802	527	3,917	2,635	672	7	49	7,000	66	71	Amravati
25 यवतमाळ	..	1,427	839	587	3,943	2,828	717	16	110	6,875	35	21	Yavatmal
26 वर्धा	..	554	364	657	1,977	1,081	546	..	..	..	20	9	Wardha
27 नागपूर	..	829	372	448	3,694	2,742	742	..	..	..	235	31	Nagpur
28 भंडारा	..	547	176	321	4,179	4,051	969	..	..	..	39	17	Bhandara
29 चंद्रपूर	..	868	252	290	4,253	3,233	760	..	..	..	75	26	Chandrapur
30 गडचिरोली	..	221	63	285	1,874	1,530	816	..	..	..	66	23	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य	..	28,361	9,750	344	1,36,616	71,441	522	3,015	22,654	75,513	1,384	684	Maharashtra State
													494

12. शेती/AGRICULTURE

तबला क्रमांक/TABLE No. 12-2 (4-2) - contd.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	कापूस Cotton		भूटिंग Groundnut		सीळ Sesamum		मोहरी, राई आणि जवस Rape, mustard and linseed		जिल्हा				
		क्षेत्र Area	उत्पादन Output	क्षेत्र Area	उत्पादन Output	क्षेत्र Area	उत्पादन Output	क्षेत्र Area	उत्पादन Output					
(1)	(2)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(2)
1 वृहन्मूर्ति	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Greater Bombay
2 ठाणे	...	...	...	...	3	5	1,666	15	4	266	2	...	...	Thane
3 रायगड	...	...	...	...	3	5	1,666	29	10	344	...	...	...	Raigad
4 रत्नागिरी	...	...	...	...	4	7	1,750	74	18	243	...	...	...	Ratnagiri
5 सिंधुदुर्ग	...	...	...	...	22	38	1,727	4	1	250	...	...	...	Sindhudurg
6 नाशिक	...	4	8	2,000	338	172	508	9	2	222	10	2	203	Nashik
7 धुळे	...	60	65	1,083	898	349	388	98	11	112	...	...	...	Dhule
8 जळगाव	...	186	291	1,564	638	153	239	166	58	349	...	...	...	Jalgaon
9 अहमदनगर	...	*	4	...	75	62	826	16	5	312	26	8	307	Ahmadnagar
10 पुणे	...	*	3	...	426	369	866	72	16	222	7	2	285	Pune
11 सातारा	...	2	14	7,000	712	827	1,161	1	...	...	1	...	...	Satara
12 सांगली	...	*	9	...	539	442	820	...	...	...	1	...	...	Sangli
13 सोलापूर	...	3	13	4,333	133	147	1,105	18	4	222	31	11	354	Solapur
14 कोल्हापूर	...	2	2	...	657	934	1,421	...	...	...	...	...	...	Kolhapur
15 औरंगाबाद	...	52	89	1,711	127	27	212	26	6	230	158	55	348	Aurangabad
16 जालना	...	124	253	2,040	86	28	325	20	5	250	86	22	255	Jalna
17 परभणी	...	248	420	1,693	92	41	445	76	19	250	218	33	151	Parbhani
18 बीड	...	32	101	3,156	116	36	310	60	10	166	262	17	64	Beed
19 नांदेड	...	215	227	1,055	73	25	342	79	12	151	48	14	291	Nanded
20 उस्मानाबाद	...	NAS	NAS	NAS	142	18	126	54	3	55	153	13	84	Osmanabad
21 लातूर	...	25	14	560	330	58	175	80	5	62	105	10	95	Latur
22 बुलढाणा	...	260	253	973	161	61	378	88	31	352	1	...	...	Buldhana
23 अकोला	...	375	470	1,253	109	41	376	84	23	273	30	8	266	Akola
24 अमरावती	...	370	414	1,118	250	130	520	91	38	417	51	13	254	Amravati
25 यवतमाळ	...	438	760	1,735	181	114	629	113	33	292	41	12	292	Yavatmal
26 वर्धा	...	175	524	2,994	216	102	472	130	29	223	105	26	247	Wardha
27 नागपूर	...	64	225	3,515	186	146	784	210	50	238	316	69	218	Nagpur
28 भंडारा	...	...	...	...	16	12	750	22	6	272	268	27	100	Bhandara
29 चंद्रपूर	...	58	160	2,758	5	3	600	455	74	162	268	56	208	Chandrapur
30 गडचिरोली	...	...	...	...	...	...	...	70	20	285	23	3	130	Gadchiroli
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
...	...	2,693	4,318	1,603	6,538	4,332	665	2,160	493	228	2,211	401	181	Maharashtra State

* 100 हेक्टरांसाठी कमी अंमलबंद क्षेत्र Area less than 100 hectares

तपता क्रमांक; TABLE NO. 12-2 (4.2)—contd.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	एरबी Castorseed		तंबाखू Tobacco		डिस्ट्रिक्ट (2)
(1)	(2)	क्षेत्र Area (63)	उत्पादन Outturn (64)	क्षेत्र Area (66)	उत्पादन Outturn (67)	डिस्ट्रिक्ट (2)
(1)	(2)	(63)	(64)	(66)	(67)	(68)
1	बुलढाणा	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	..	..	Thane
3	रायगड	..	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	Ratnagiri
5	मिथुनग	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नासिक	..	..	..	..	Nasik
7	धुळे	3	1	..	..	Dhule
8	जळगाव	1	..	..	..	Jalgaon
9	अहमदनगर	1	1	2	1	Ahmadnagar
10	पुणे	1	1	..	..	Pune
11	सातारा	..	..	1	1	Satara
12	सांगली	1	..	23	24	Sangli
13	सोलापूर	1	..	2	1	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	41	42	Kolhapur
15	औरंगाबाद	4	1	250	1	Aurangabad
16	जालना	2	..	1	1	Jalna
17	परभणी	5	1	200	..	Parbhani
18	बीड	3	1	333	1	Beed
19	नांदेड	8	2	250	1	Nanded
20	उस्मानाबाद	6	1	166	2	Osmanabad
21	लातूर	4	7	1750	1	Latur
22	बुलढाणा	1	..	..	..	Buldhana
23	अकोला	1	..	..	..	Akola
24	अमरावती	1	..	..	1	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	..	..	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	..	..	Wardha
27	नागपूर	1	..	..	..	Nagpur
28	भंडारा	2	1	500	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	3	1	333	1	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	1	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		49	15	357	79	Maharashtra State

वेगळी उपलब्ध नाही. N. A. S. — Not available Separately.

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे. Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.3(---)

सुधारित जातीच्या विकाखालील दर हेक्टरी सरासरी उत्पादन
Area and average yield per hectare of High Yielding varieties Crops.

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात. सरासरी उत्पादन किलोत)
(Area in '00 hectares. Average yield in Kg.)

अनुक्रमिक Serial No.	वर्ष Year	तांदूळ Rice		खरीप (Kharif)		गहू Wheat		बाजरी Bajra		ज्वारी Jowar		(खरीप) (Kharif)													
		क्षेत्र Area	उत्पादन Yield	क्षेत्र Area	उत्पादन Yield	क्षेत्र Area	उत्पादन Yield	क्षेत्र Area	उत्पादन Yield	क्षेत्र Area	उत्पादन Yield	क्षेत्र Area	उत्पादन Yield												
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
		अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती Total H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती Total H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती Total H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती Total H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती Total H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती Total H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती Total H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती Total H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती Total H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती Total H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती Total H.Y.V. %	अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती Total H.Y.V. %												
		एकूण जाती Total H.Y.V. %	एकूण जाती Total H.Y.V. %	एकूण जाती Total H.Y.V. %	एकूण जाती Total H.Y.V. %	एकूण जाती Total H.Y.V. %	एकूण जाती Total H.Y.V. %	एकूण जाती Total H.Y.V. %	एकूण जाती Total H.Y.V. %	एकूण जाती Total H.Y.V. %	एकूण जाती Total H.Y.V. %	एकूण जाती Total H.Y.V. %													

टिप :- एच. वी. व्ही.—अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जाती.

Note.—H.Y.V.—High Yielding Varieties.

आधार :- कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन पुणे.

Source. - Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.4(-)

भारतातील राज्यवार प्रमुख पिकांचे उत्पादन

Average yield of important crops in India by States.

1986

अनुक्रमिक Serial	राज्यांची नावे (2)	तांदूळ Rice	ज्वारी Jowar	बाजरी Bajra	मका Maize	रागी Ragi	गहू Wheat	बारी Barely	हरभरा Gram	उम Sugarcane	पटाटा Potato	कापूस Cotton	नाम Name of the States
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
१	आंध्र प्रदेश	१,९०५	६००	५८३	१,४९४	९९८	४०३	..	२५७	६३,९१६	*	२५२	आंध्र प्रदेश
२	आसाम	१,०४३	..	..	६१४	..	१,०४८	..	*	४५,५२५	५,९९८	*	आसाम
३	अरुणाचल प्रदेश	१,०७८	..	..	१,१६७	..	*	..	..	..	..	*	अरुणाचल प्रदेश
४	बिहार	१,१२६	..	*	१,४२८	६४२	१,५५५	७४३	८०८	३३,२९५	९,८९९	*	बिहार
५	गुजरात	८७२	२७८	८०६	१,३८६	५४५	२,१००	*	६४४	८०,४३२	२३,०५५	१३६	गुजरात
६	गोवा, दमण व दिव	१,६४९	..	..	..	*	..	..	..	*	..	..	गोवा, दमण and Diu.
७	हरियाणा	२,४५७	२७२	४५३	१,२४५	..	२,८३७	१,४७१	६७७	५४,३५५	१४,६११	४०४	हरियाणा
८	हिमाचल प्रदेश	१,१०१	*	..	१,८५६	..	१,२१३	१,०७५	*	*	२,६४३	*	हिमाचल प्रदेश
९	जम्मू व काश्मिर	२,२१०	*	*	१,७९७	..	८८९	*	*	*	*	*	जम्मू and Kashmir
१०	कर्नाटक	१,९८४	७९९	४७५	२,५८५	१,३२१	५२५	..	३८६	८२,१५७	१०,८२८	१८४	कर्नाटक
११	केरळ	१,७०८	*	..	..	*	..	..	..	५४,१८४	..	*	केरळ
१२	मध्य प्रदेश	८२९	६८१	७४७	८९५	*	१,२१८	१,०८५	६६७	३६,०९४	१२,२२०	७८	मध्य प्रदेश
१३	महाराष्ट्र	१,१४७	४८८	२६८	९२८	६७४	७२९	*	२६८	८६,०७१	४,६७६	५६	महाराष्ट्र
१४	मणिपुर	१,४६९	..	..	*	..	..	..	..	*	*	*	मणिपुर
१५	मेघालय	९१०	..	..	१,०४७	..	*	..	*	*	८,१८५	*	मेघालय
१६	मिझोरम	९४८	..	..	*	..	..	..	..	*	*	*	मिझोरम
१७	नागालँड	६९३	..	..	३२७	..	..	..	..	*	६,१८२	..	नागालँड
१८	ओरिसा	१,१००	७४७	*	७९३	७२८	१,६२०	..	६१९	६१,२२२	९,८६७	*	ओरिसा
१९	पंजाब	३,३२९	*	१,१७४	२,०२३	..	२,९६६	२,०५१	७१९	६२,९९०	१०,२२४	५०७	पंजाब
२०	राजस्थान	८८१	२३७	१९२	६६५	..	१,८४५	१,४५४	५८३	४४,०४४	*	३२६	राजस्थान
२१	सिक्कीम	१,०८१	..	..	१,२६४	*	१,६१८	*	..	..	*	..	सिक्कीम
२२	तामिळनाडू	२,७२७	९०२	९४२	१,३८२	१,७८७	*	..	*	१,१०,००४	२०,२७८	२५४	तामिळनाडू
२३	त्रिपुरा	१,४९२	..	..	..	..	*	..	*	*	१६,०८०	*	त्रिपुरा
२४	उत्तर प्रदेश	१,३५५	८०७	९०४	१,२२८	१,०९५	१,९३२	१,४७१	८२६	५०,५०७	१९,३३९	१८६	उत्तर प्रदेश
२५	पश्चिम बंगाल	१,५७४	*	*	३,०७६	७४५	१,७१६	९३८	७१६	६०,५९२	२०,४६६	*	पश्चिम बंगाल
..	भारत	१,४७१	५७६	४०१	१,४८२	१,१२६	१,९१६	१,३६३	६४९	६०,४४४	१५,३२२	१६९	India

टीप.—*राज्यातील पीक महत्वाचे नसल्याने सरासरी उत्पादनाची मोजणी केली नाही.

Note.—*Crop being unimportant in State/Union territory, average yields has not been calculated.

माध्याह्न—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

१२. शेती/AGRICULTURE

संख्या क्रमांक/TABLE No. 12.5 (—)

वहतिधारण जमिनीच्या आकारवर्गाप्रमाणे धारण/कृषि गणना १९८५-८६

Number of operational holding according to size groups Agricultural Census 1985-86

अनु- क्रमांक	जिल्हा	अल्पभूधारक (एक हेक्टरा- पर्यंत)	लहानभूधारक (१ ते २ हे.)	निम्न माध्यम (२ ते ४ हे.)	माध्यम (४ ते १० हे.)	मोठे (१० हेक्टरा- पेक्षा जास्त)	एकूण	वहतिधारण जमिनीचे क्षेत्र (हेक्टरात)	District
Serial No.		Marginal (up to 1 Hectare)	Small (1 to 2) Hectare	Semi- medium (2 to 4) Hectare	Medium (4 to 10) Hectare	Large (More than 10 Hectare)	Total	Average size of operational holdings (in hectare)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	संख्या 8 क्षेत्र 4	1 2	.. 1	.. ..	.. ..	9 7	.. No. 0.71 Area	Greater Bombay
2	ठाणे ..	संख्या 1,094 क्षेत्र 522	469 587	344 878	234 1,370	56 905	2,196 4,262	.. No. 1.94 Area	Thane
3	रायगड ..	संख्या 1,301 क्षेत्र 548	434 617	295 816	166 991	37 640	2,233 3,612	.. No. 1.62 Area	Raigad
4	रत्नागिरी ..	संख्या 1,384 क्षेत्र 531	498 726	479 1,437	428 2,621	121 2,013	2,911 7,328	.. No. 2.52 Area	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	संख्या 1,142 क्षेत्र 372	269 395	227 669	180 1,100	60 1,332	1,878 3,868	.. No. 2.06 Area	Sindhudurg
6	नाशिक ..	संख्या 857 क्षेत्र 440	867 1,268	981 2,694	705 4,130	136 2,028	3,545 10,561	.. No. 2.98 Area	Nashik
7	धुळे ..	संख्या 544 क्षेत्र 339	891 1,305	785 2,133	457 2,645	55 977	2,733 7,399	.. No. 2.71 Area	Dhule
8	जळगाव ..	संख्या 776 क्षेत्र 453	1,071 1,556	859 2,429	517 2,990	63 1,065	3,287 8,494	.. No. 2.58 Area	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	संख्या 1,320 क्षेत्र 869	1,368 2,402	1,377 4,142	719 4,180	221 2,045	4,906 13,638	.. No. 2.78 Area	Ahmadnagar
10	पुणे ..	संख्या 1,463 क्षेत्र 699	991 1,438	987 2,665	692 4,186	165 2,522	4,297 11,510	.. No. 2.68 Area	Pune
11	सातारा ..	संख्या 2,682 क्षेत्र 1,163	1,190 1,760	798 2,259	344 2,004	47 924	5,062 8,110	.. No. 1.60 Area	Satara
12	सांगली ..	संख्या 1,499 क्षेत्र 740	753 1,129	659 1,825	376 2,205	84 1,218	3,371 7,117	.. No. 2.11 Area	Sangli
13	सोलापूर ..	संख्या 579 क्षेत्र 321	790 1,183	993 2,664	845 5,068	235 3,484	3,442 12,720	.. No. 3.70 Area	Solapur
14	कोल्हापूर ..	संख्या 2,552 क्षेत्र 1,006	771 1,097	486 1,321	200 1,130	28 587	4,037 5,140	.. No. 1.27 Area	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	संख्या 558 क्षेत्र 327	812 1,181	860 2,338	500 2,906	66 895	2,797 7,647	.. No. 2.73 Area	Aurangabad
16	जालना ..	संख्या 381 क्षेत्र 240	625 935	658 1,830	483 2,840	66 998	2,213 6,845	.. No. 3.09 Area	Jalna
17	परभणी ..	संख्या 509 क्षेत्र 313	853 1,267	944 2,632	683 3,990	79 1,034	3,067 9,236	.. No. 3.01 Area	Parbhani
18	बीड ..	संख्या 756 क्षेत्र 424	832 1,235	850 2,417	630 3,658	97 1,624	3,164 9,359	.. No. 2.96 Area	Beed
19	नांदेड ..	संख्या 650 क्षेत्र 469	783 1,507	958 2,898	646 3,678	62 809	3,099 9,362	.. No. 3.02 Area	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	संख्या 267 क्षेत्र 155	387 685	552 1,537	512 3,102	109 1,517	1,828 6,996	.. No. 3.83 Area	Osmanabad
21	लातूर ..	संख्या 245 क्षेत्र 157	468 686	569 1,603	482 2,907	92 1,255	1,857 6,608	.. No. 3.56 Area	Latur
22	बुलढाना ..	संख्या 466 क्षेत्र 291	719 1,038	657 1,791	474 2,776	91 1,236	2,406 7,131	.. No. 2.96 Area	Buldhana
23	अकोला ..	संख्या 376 क्षेत्र 301	753 1,120	698 1,965	534 3,172	116 1,644	2,477 8,202	.. No. 3.31 Area	Akola
24	अमरावती ..	संख्या 584 क्षेत्र 370	876 1,206	701 1,830	454 2,723	85 1,357	2,700 7,487	.. No. 2.77 Area	Amravati
25	यवतमाळ ..	संख्या 83 क्षेत्र 57	698 1,040	841 2,307	646 3,822	131 1,984	2,398 9,210	.. No. 3.84 Area	Yavatmal

तस्ता कर्मांक/TABLE No. 12.5 (—)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
26	वर्धा	संख्या 159	478	419	321	53	1,429	.. No.	Wardha
		क्षेत्र 124	554	1,176	1,911	742	4,507	3.15 Area	
27	नागपूर	संख्या 318	590	563	424	68	1,963	.. No.	Nagpur
		क्षेत्र 208	868	1,579	2,473	1,057	6,185	3.14 Area	
28	भंडारा	संख्या 1,479	719	421	184	21	2,823	.. No.	Bhandara
		क्षेत्र 699	1,006	1,151	1,048	299	4,203	1.49 Area	
29	चंद्रपूर	संख्या 466	433	474	346	60	1,780	.. No.	Chandrapur
		क्षेत्र 264	626	1,294	2,039	856	5,079	2.85 Area	
30	गडचिरोली	संख्या 271	266	234	121	18	911	.. No.	Gadchiroli
		क्षेत्र 143	383	631	703	263	2,123	2.33 Area	
महाराष्ट्र राज्य		संख्या 24,771	20,654	19,669	13,303	2,422	80,819	.. No.	Maharashtra State
		क्षेत्र 12,548	30,802	54,913	78,370	37,311	2,13,944	2.65 Area	

टोप.—आकडे अस्थायी आहेत. / Note:—figures are Provisional.

आधार.—कृषि गणना १९८५-८६. / Source:—Agricultural Census 1985-86.

आकडे संक्षिप्तात असल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत. / Total do not tally due to rounding.

12. शेती/AGRICULTURE

तबता क्रमांक/TABLE No. 12-6 (--)

प्रकारानुसार एकूण वहीतधारण जमिनीच्या संख्या व क्षेत्र
Number and area of operational holding according to type of holdings

अनु- क्रमांक Serial No	आकारमान क्षेत्र Size class in hectare	व्यक्तीगत धारण Individual holdings		समोदक धारक Joint holdings		संस्था धारक Institutional Holdings		एकूण धारक Total Holdings	
		संख्या Number	क्षेत्र Area	संख्या Number	क्षेत्र Area	संख्या Number	क्षेत्र Area	संख्या Number	क्षेत्र Area
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	up to 0.02	61,457	1,116	3,444	60	..	..	64,901	1,176
2	0.02-0.50	1,14,43,319	3,13,388	53,113	18,176	1,351	331	11,97,783	3,31,895
3	0.50-1.00	11,65,335	8,84,959	48,034	35,974	990	806	12,14,359	9,21,739
	अल्पधारक Marginal	2,37,011	11,99,463	1,04,591	54,210	2,341	1,137	24,77,043	12,54,810
4	1.00-2.00	19,82,734	29,58,717	81,348	1, 9,521	1,366	2,017	20,65,448	30,80,255
	लहान Small	19,82,734	29,58,717	81,348	19,521	1,366	2,017	20,65,448	30,80,255
5	2.00-3.00	11,99,054	28,97,009	52,365	1,27,328	916	2,292	12,52,335	30,26,629
6	3.00-4.00	6,79,652	23,43,832	34,293	1,18,637	639	2,203	7,14,584	24,64,672
	निम्न माध्यम Semi-medium	18,78,706	52,40,841	86,658	2,45,965	1,555	4,495	19,66,919	54,91,301
7	4.00-5.00	4,46,453	19,56,868	24,912	1,12,979	624	2,784	4,71,989	20,72,631
8	5.00-6.00	2,91,988	15,70,356	17,510	95,078	429	2,338	3,09,927	16,67,772
9	6.00-7.50	2,78,562	18,44,981	18,252	1,22,184	456	3,063	2,97,270	19,70,228
10	7.50-10.00	2,33,108	19,71,452	17,482	1,50,321	545	4,605	2,51,135	21,26,378
	माध्यम Medium	12,50,111	73,43,657	78,156	4,80,562	2,054	12,790	13,30,321	78,37,009
11	10.00-20.00	1,95,991	26,22,625	18,354	2,40,742	925	12,860	2,15,270	28,76,227
12	20.00-30.00	17,795	4,07,482	2,352	53,997	369	9,002	20,516	4,70,481
13	30.00-40.00	2,845	94,738	547	18,616	208	6,900	3,600	1,20,254
14	40.00-50.00	818	36,236	202	8,939	107	4,686	1,127	49,861
15	50.00-and above	906	97,209	441	55,528	348	61,487	1,695	2,14,224
	मोठे Large	2,18,355	32,58,290	21,896	3,77,822	1,957	94,935	2,42,208	37,31,047
	एकूण/Total	77,00,017	20,00,968	3,72,649	12,78,080	9,273	1,15,374	80,81,939	2,13,94,422
	एकूणशी टक्केवारी Percentage to Total	95.3	95.5	4.6	6.0	0.1	0.5	100.0	100.0

आधार :- कृषि गणना १९८५-८६ कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- Agricultural Census 1985-86, Department of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.7 (—)

जिल्हानिहाय रासायनिक खतांचा वापर
Consumption of Chemical Fertilizers in (State)(आकडे '00 मे टनात)
(Figures in '00' M. tonnes)

अनु क्रमांक		वर्ष/Year		खते/Fertilizers				
Serial No.				नत्रयुक्त Nitrogenous	फस्फोरयुक्त Phosphatic	पोटाशयुक्त Potassic	एकूण Total	
(1)	(2)			(3)	(4)	(5)	(6)	
1	1961-62	..	..	327	53	18	398	
2	1970-71	..	..	1,112	520	360	1,992	
3	1975-76	..	..	1,686	360	527	2,573	
4	1980-81	..	..	2,665	914	653	4,232	
5	1984-85	..	..	3,591	1,292	930	5,813	
6	1985-86	..	..	4,106	1,514	1,073	6,693	
7	1986-87	..	..	3,979	1,594	993	6,566	
जिल्हे				Districts				
1	बृहन्मंबई	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	54	22	8	85	Thane
3	रायगड	..	..	69	8	5	82	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	21	9	6	35	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	22	8	7	37	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	244	93	57	394	Nashik
7	धुळे	..	..	174	71	36	281	Dhule
8	जळगाव	..	..	395	173	112	680	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	317	112	74	504	Ahmadnagar
10	पुणे	..	..	164	63	41	267	Pune
11	सातारा	..	..	210	82	58	350	Satara
12	सांगली	..	..	115	57	59	231	Sangli
13	सोलापूर	..	..	134	55	46	235	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	333	117	136	585	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	121	39	20	179	Aurangabad
16	जालना	..	..	78	25	21	124	Jalna
17	परभणी	..	..	81	37	14	132	Parbhani
18	बीड	..	..	79	38	20	137	Beed
19	नांदेड	..	..	188	99	39	326	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	17	8	4	29	Osmanabad
21	लातूर	..	..	24	11	7	42	Latur
22	बुलढाणा	..	..	189	74	33	296	Buldhana
23	अकोला	..	..	163	53	19	234	Akola
24	अमरावती	..	..	147	62	31	240	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	180	72	39	292	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	112	60	30	203	Wardha
27	नागपूर	..	..	138	57	31	226	Nagpur
28	भंडारा	..	..	124	54	23	201	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	67	30	12	109	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	18	7	4	29	Gadchiroli
				3,979	1,594	993	6,566	

टीप.—आकडे संक्षिप्तात अमल्यामुळे बेरजा मूळपार नाहीत.

Note.—Total do not tally due to rounding

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Maharashtra, State, Pune.

सत्यमेव जयते

तक्ता क्रमांक/TABLE No.12.8

सत्यमेव जयते

12. जेतो/

तक्ता क्रमांक/

शेतोचो यंत्रे आणि अवजारे/

क्र.सं.	जिल्हा	गाव	नांगर		पायरी		मळणी यंत्र		कटबा कापण्याची यंत्रे	
			Ploughs		Seed drills		Threshers		Chaff cutters	
			लाकटी	लोखंडी	स्थानिक	सुधारित	बैलाकडून किंवा मनुष्यबळाने	शक्तीवर चालणारी	बैलाकडून किंवा मनुष्यबळाने	शक्तीवर चालणारी
Serial No.		Carts	Wooden	Iron	Local	Improved	Bullock or manually operated	Power operated	Bullock or manually operated	Power operated
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	बहुमूर्त	3	4	1						
2	ठाणे	37,449	1,17,110	1,146	434	45	12	6	7	7
3	रायगड	19,385	78,770	55	32		745	59	4	2
4	रत्नागिरी	2,059	1,63,843	202		1	16	2	58	
5	सिंधुदूर्ग	1,902	1,00,476	83	67	90	3	1	1	
6	नासिक	70,985	1,54,010	57,441	68,568	3,970	1,282	821	750	155
7	पुणे	68,955	1,10,306	23,016	71,430	2,741	816	558	442	163
8	चळगांव	90,884	56,399	34,414	82,382	5,000	960	1,314	786	139
9	बहुमदनगर	79,326	28,793	70,905	83,972	6,965	1,493	1,326	2,174	393
10	पुणे	54,685	76,835	47,225	68,484	3,880	551	339	1,293	189
11	सातारा	39,265	41,666	35,817	60,541	4,773	3,022	201	565	71
12	सांगली	42,024	22,603	36,286	44,846	2,985	6,975	166	1,006	72
13	सोलापूर	54,489	16,128	43,992	61,868	3,593	851	792	1,865	167
14	कोल्हापूर	50,679	96,249	17,289	31,025	2,458	2,693	341	304	41
15	औरंगाबाद	50,012	21,060	30,795	66,036	3,695	434	227	255	52
16	जालना	35,238	5,557	22,252	37,171	2,871	134	202	126	16
17	परभणी	63,270	58,136	20,818	61,760	2,904	159	324	830	39
18	बीड	53,914	4,228	32,099	66,782	1,834	124	223	303	18
19	नांदेड	53,558	90,636	4,501	79,140	1,673	108	186	4,531	12
20	उस्मानाबाद	28,278	6,439	19,371	40,715	3,467	216	286	914	141
21	लातूर	26,647	28,946	17,114	48,269	3,550	186	156	126	32
22	बुलढाणा	51,773	7,081	39,881	58,686	4,051	1,279	951	164	128
23	अकोला	54,105	25,507	33,771	52,786	7,189	1,023	751	201	204
24	अमरावती	54,399	39,664	21,061	38,189	5,657	633	1,367	110	262
25	यवतमाळ	66,985	99,466	20,550	59,795	2,501	759	450	319	63
26	बार्शी	38,137	35,333	9,606	26,369	1,309	131	484	70	53
27	नागपूर	69,812	71,741	4,663	50,680	1,713	270	596	76	107
28	भंडारा	98,645	1,57,220	7,694	17,485	790	10,029	99	13	12
29	चंद्रपूर	87,729	1,21,626	5,098	49,738	1,668	3,029	31	56	6
30	गडचिरोली	49,159	90,108	2,776	9,706	57	111	2		
महाराष्ट्र राज्य		14,93,751	19,27,000	6,59,922	13,36,956	81,430	38,044	12,261	16,749	2,547

आधार—१३ वी पशुधन गणना (१९८२)

AGRICULTURE

TABLE No. 12.8 (4.11)

Agricultural Machinery and Implements
(1982)

उसाचे चरक Sugarcane crushers		विद्युत् पंप Electric pumps for irrigation			मिचन व कृषि कामाकरिता वापरलेली तेल इंजिने व पंप Oil engine with pump for irrigation and agricultural purposes	पर्सियन चाक Persian wheels	फवारणी यंत्रे Sprayers and dusters	ट्रॅक्टर्स Tractors	दुचाकी ट्रॅक्टर्स किंवा शक्तीवर चालणारी मशागत यंत्रे Two wheeler tractors or power tillers	घाणी Ghanis	District
शक्तीने चालणारे Worked by power	डेढाळा सहाय्याने चालणारे Worked by bullocks	पाच अश्वशक्ती पर्यंत Up to 5 H.P.	सहा सतत अधिक अश्वशक्तीचे 6 and above H.P.	एकूण Total							
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(2)
75	8	2,585	241	2,826	468	118	826	116	46	2	Greater Bombay
33	2	2,207	85	2,292	190	417	377	14	64	5	Thane
11	7	683	72	757	190	222	333	5		14	Raigad
16	8	1,089	43	1,132	321	248	614	9	4	1	Ratnagiri
											Sindhudurg
76	53	33,045	1,627	34,672	6,846	17	10,812	3,299	58	25	Nashik
44	32	14,983	929	15,912	5,904	1	4,725	1,248	23	2	Dhule
78	15	20,295	7,982	28,277	3,975	14	11,787	2,007	30	36	Jalgaon
100	53	57,560	3,210	60,770	16,123	33	8,961	3,168	76	61	Ahmednagar
812	49	21,346	1,890	23,236	13,858		6,111	1,038	35	36	Pune
423	34	16,101	1,488	17,589	9,204	12	3,274	948	12	32	Satara
303	35	17,121	2,418	19,539	7,636	55	2,846	1,135	29	23	Sangli
1,150	67	31,288	2,869	34,157	20,583	5	5,676	698	16	43	Solapur
1,322	15	11,099	3,890	14,989	13,225	24	1,884	2,327	57	51	Kolhapur
301	1,001	20,452	604	21,056	3,122	2	13,087	733	39	113	Aurangabad
425	29	7,166	411	7,577	3,657	9	6,117	375	60	331	Jalna
205	137	10,660	502	11,162	2,924	22	20,227	324	10	210	Parbhani
141	71	11,979	621	12,603	2,608		3,118	251	2	80	Beed
207	70	10,846	820	11,666	591	12	13,504	174		3	Nanded
596	118	11,435	614	12,049	4,858	41	1,886	238	3	58	Osmanabad
488	98	10,672	882	11,554	3,386	5	3,292	245	17	44	Latur
182	77	17,381	400	17,781	3,866	14	22,612	859	27	58	Buldhana
103	23	12,004	182	12,186	2,698	4	16,642	672		25	Akola
41	38	27,433	207	27,640	1,934	1	18,287	632	10	11	Amravati
21	20	11,139	364	11,503	2,300	13	29,277	192	4	18	Yavatmal
7	11	10,376	102	10,478	1,437	8	20,426	58	2	16	Wardha
18	13	17,898	246	18,054	2,536	6	9,872	77	4	131	Nagpur
34	356	4,527	102	4,629	2,425	10	2,955	378	55	59	Bhandara
7	149	2,058	89	2,147	1,887	33	5,043	135	15	40	Chandrapur
	15	388	10	398	744		606	104	6	6	Gadchiroli
7,228	2,604	4,15,728	32,903	4,48,631	1,39,196	1,346	2,45,177	21,453	704	1,534	Maharashtra State

Source - Quarterly 13th live stock census (1982)

12. शती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12-9 (4.8)

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख विकाण्या उत्पादनाचे निर्देशांक
Index numbers of production of principal crops Commodities in Maharashtra State

(गयासूत काळ : १९६७-७० त्रैवारिक=१००)
(Base : 1967-70 Triennium = 100)

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तू (2)	भार Weights (3)	1965-66 (4)	1970-71 (5)	1975-76 (6)	1980-81 (7)	1985-86 (8)	1986-87 (9)	1986-87 (10)	Commodity (2)
I अन्नधान्ये—										
(a) तण्डुल्ये—										
(1)	जवळ	11.52	100.2	64.7	121.7	167.3	172.8	159.7	128.2	Cereals Rice
(2)	गहू	4.81	104.4	72.9	114.6	312.1	242.4	167.7	139.6	Wheat
(3)	खरीप ज्वारी	11.45	128.9	67.1	52.0	131.4	165.6	155.3	123.6	Kharif-jowar
(4)	खरीप ज्वारी	9.67	141.0	80.1	46.7	85.2	111.6	88.6	68.5	Rabi-jowar
(5)	एकूण ज्वारी	21.12	134.4	73.0	49.6	110.3	140.9	124.8	98.4	Total-jowar
(6)	बाजरी	5.80	76.9	58.2	129.7	88.1	119.6	66.1	73.2	Bajra
(7)	बाली	0.01	94.1	82.4	141.2	192.4	396.2	390.3	367.9	Barley
(8)	मका	0.24	60.3	84.8	82.2	278.4	404.5	331.3	251.0	Maize
(9)	नाचणी	1.19	108.4	72.2	103.6	119.8	133.5	166.2	94.6	Ragi
(10)	कोठा	0.09	110.4	89.6	68.8	73.6	88.5	78.1	56.3	Kodra
(11)	इतर कडधान्ये	0.27	98.8	81.6	79.6	107.4	100.6	98.8	131.2	Other cereals
	एकूण तण्डुल्ये	45.05	113.78	69.1	87.1	144.6	158.1	132.8	108.1	Total—Cereals
(b) कडधान्ये—										
(1)	हरभरा	1.32	130.3	76.7	84.2	175.6	146.1	170.8	125.9	Pulses-- Gram
(2)	तूर	4.46	156.5	82.8	90.6	136.3	120.2	150.8	124.3	Tur
(3)	इतर कडधान्ये	4.66	90.6	77.5	74.9	135.8	75.3	125.9	110.9	Other pulses
	एकूण कडधान्ये	10.44	123.8	79.7	82.8	141.0	103.5	142.2	118.6	Total—Pulses
	एकूण अन्नधान्ये	55.49	115.6	71.1	86.3	143.9	147.8	134.6	110.0	Total Foodgrains
II अन्नधान्येना—										
(a) गळितानाचे धान्ये—										
(1)	मईपूग	9.25	127.4	75.3	93.4	110.3	97.2	74.8	67.8	Oil-seeds Groundnut
(2)	तेंडू	0.70	89.3	85.5	56.2	99.2	113.7	157.6	155.7	Sesamum
(3)	मोहरी, राई आणि जवळ	0.58	163.9	100.3	94.4	177.5	158.3	163.9	118.6	Rape, mustard and linseed
(4)	एण्ड	0.01	150.0	83.3	100.0	200.0	233.3	250.0	300.0	Castor-Seed
	एकूण गळितानाचे धान्ये	10.45	126.9	77.4	91.0	113.3	101.8	85.2	76.6	Total—Oil-seeds

Fibres —									
Cotton	8.43	122.7	77.1	35.5	57.2	93.1	146.0	65.2	
Mesta	0.03	137.2	97.0	46.4	115.8	110.9	88.2	80.6	
Total Fibres	8.46	122.8	77.2	35.5	57.4	93.1	145.7	65.2	
Miscellaneous									
Sugarcane	21.64	81.4	78.8	115.5	156.2	182.6	179.1	161.7	
Tobacco	0.18	256.2	133.3	108.3	102.1	141.7	160.4	164.6	
Potato	0.35	150.0	129.3	99.4	133.7	101.8	122.2	106.3	
Chillies	3.34	98.8	93.8	69.6	89.6	85.4	79.1	75.7	
Total Miscellaneous	25.51	85.9	81.8	109.2	146.8	168.4	165.1	149.7	
Total Non-food grains									
	44.51	102.6	79.9	90.9	121.9	138.3	142.5	116.4	
All commodities									
	100.00	109.8	75.0	88.3	134.1	143.6	138.1	112.9	

12. शेती/

तक्ता क्रमांक/

जिल्ह्याचे मुख्य पिकांखालील क्षेत्र/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	तणधान्ये व कडधान्ये Cereals and pulses	ऊस Sugarcane	फळे व शब्ज्ये Fruits and vegetables	मसाले व मसाल्यांचे पदार्थ Condiments and spices	पकीण अन्नपिके Miscellaneous food crops	एकूण अन्नपिके Total food crops
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बुध्नुबई	10	..	2	..	..	12
2	ठाणे	1,854	..	52	5	..	1,911
3	रायगड	1,896	..	42	12	..	1,950
4	रत्नागिरी	1,351	1	124	13	..	1,489
5	सिंधुदुर्ग	868	2	166	10	..	1,046
6	नाशिक	7,380	280	355	40	..	8,055
7	बुलढे	5,726	114	89	57	..	5,986
8	जळगांव	6,004	75	476	53	..	6,611
9	अहमदनगर	11,013	763	51	35	..	11,902
10	पुणे	8,602	269	326	65	..	9,262
11	सातारा	4,832	275	85	54	..	5,246
12	सांगली	4,823	319	33	78	..	5,253
13	सोलापूर	10,455	242	90	57	..	10,844
14	कोल्हापूर	2,464	563	31	64	..	3,122
15	औरंगाबाद	6,723	220	44	34	..	7,041
16	जालना	4,573	85	25	28	1	4,712
17	परभणी	6,516	52	72	53	2	6,695
18	बीड	7,248	67	18	85	..	7,418
19	नांदेड	4,939	71	41	180	..	5,237
20	उस्मानाबाद	4,865	120	29	60	..	5,083
21	लातूर	4,051	72	17	98	..	4,336
22	मुलडाणा	4,722	28	48	38	12	4,848
23	अकोला	4,618	8	46	30	1	4,703
24	अमरावती	3,325	2	171	67	..	3,565
25	धवतमाळ	4,304	18	33	44	..	4,399
26	वर्धा	2,188	1	54	14	..	2,257
27	नागपूर	3,753	2	270	287	1	4,257
28	भंडारा	4,284	8	53	49	1	4,395
29	चंद्रपूर	4,057	1	24	122	..	4,204
30	गडचिरोली	1,969	1	6	22	..	1,998
महाराष्ट्र राज्य		1,40,016	3,665	2,868	1,769	18	1,48,336

टीप.—(१) आकडे अस्थायी आहेत
आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

AGRICULTURE

TABLE No. 12.10 (4.3)

Area under major groups of crops in each district

(1981-82)

(हैक्टरों में)
(in '00 hectares)

एकूण गठितबी धान्ये Total oil seeds	तंतू पिके Fibre crops	औषधी द्रव्ये व मादक पदार्थ Drugs and narcotics	वैरणाची पिके Fodder crops	संवेर्ण अन्नधान्येतर पिके Miscellaneous non-food crops	एकूण अन्नधान्येतर पिके Total non- food crops	एकूण पिकेखालील क्षेत्र Total area under crops	District
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
2		..	51	..	53	65	Greater Bombay
23	5	..	829	..	857	2,768	Thane
19	..	..	202	..	221	2,171	Raigad
51	..	..	908	8	967	2,456	Ratnagiri
75	1	..	113	..	189	1,229	Sindhudurg
696	35	1	710	8	1,450	9,505	Nashik
1,018	607	8	26	..	1,659	7,645	Dhule
850	1,989	1	58	..	2,898	9,509	Jalgaon
789	95	1	803	9	1,697	13,599	Ahmednagar
691	59	1	1,645	8	2,403	11,665	Pune
669	57	1	732	13	1,472	6,718	Satara
528	33	41	695	..	1,297	6,555	Sangli
1,017	161	3	179	..	1,361	12,205	Solapur
480	7	45	817	..	1,349	4,471	Kolhapur
921	618	..	10	..	1,549	8,590	Aurangabad
875	1,361	1	3	..	2,240	6,952	Jalna
1,044	2,207	..	2	1	3,264	9,959	Parbhani
1,113	373	2	2	..	1,490	8,908	Beed
395	2,184	1	22	..	2,602	7,839	Nanded
876	58	1	4	..	939	6,022	Ormanabad
1,032	92	1	26	2	1,453	6,289	Latur
813	2,439	..	2	..	3,254	8,102	Buldhana
408	3,371	1	5	1	3,786	8,489	Akola
353	3,451	1	1	..	3,806	7,371	Amravati
404	4,031	..	..	..	4,435	8,834	Yavatmal
241	1,907	..	1	..	2,149	4,406	Wardha
603	801	1	2	..	1,407	5,664	Nagpur
399	9	..	1	2	411	4,806	Bhandara
559	413	..	2	..	974	5,178	Chandrapur
97	1	..	7	..	109	2,107	Gadchiroli
17,041	26,675	115	7,858	52	51,741	2,00,077	Maharashtra State

Figures are provisional.

Source—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 12.11 (4-7)

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांखालील क्षेत्राचे निर्देशांक
Index numbers of area of principal Crops in Maharashtra State(पायासून काढा : १९६७-७० त्रैवार्षिक = १००)
(Base : 1967-70 Triennium = 100)

अनुक्रमिक Serial No.	वस्तू (2)	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86	1986-87	Commodity (2)
(1)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
I अन्नधान्ये—									
(a) पणधान्ये—									
(1)	तांदूळ ..	97.7	99.3	101.6	106.4	113.0	115.8	114.8	Rice
(2)	गेहू ..	108.6	99.8	97.3	140.1	129.3	105.6	88.1	Wheat
(3)	खरीप ज्वारी ..	100.9	103.1	100.5	108.9	118.7	114.1	113.6	Kharif-Jowar
(4)	रब्बी ज्वारी ..	114.1	105.5	96.7	101.2	105.1	114.4	105.8	Rabi-Jowar
(5)	एवूण ज्वारी ..	108.4	104.4	98.3	104.6	110.0	114.2	109.2	Total-Jowar
(6)	धान्ये ..	79.3	88.7	98.9	87.7	82.9	82.6	84.1	Bajri
(7)	बाजरी ..	113.3	76.7	186.7	293.4	296.7	306.6	296.7	Barley
(8)	मका ..	60.6	95.5	103.2	135.5	164.9	174.0	189.6	Maize
(9)	मानवी ..	108.2	108.9	89.6	99.0	104.3	104.4	103.9	Ragi
(10)	कोदा ..	119.8	102.9	71.4	74.9	85.6	76.2	78.6	Kodra
(11)	इतर पणधान्ये ..	104.1	94.2	87.3	100.0	100.3	86.7	90.9	Other cereals
	एकूण -पणधान्ये ..	101.1	100.2	98.4	104.2	107.1	107.1	103.2	Total Cereals
(b) कडधान्ये—									
(1)	हरभरा ..	115.3	89.6	89.0	128.0	123.1	153.1	138.3	Gram
(2)	तूर ..	86.1	91.6	101.8	109.7	114.7	122.8	123.4	Tur
(3)	इतर कडधान्ये ..	84.6	86.8	97.1	106.8	90.5	93.6	95.0	Other pulses
	एकूण -कडधान्ये ..	89.0	88.3	97.1	110.3	106.2	108.2	107.3	Total Pulses
	एकूण -अन्नधान्ये ..	98.7	97.8	98.1	105.4	106.9	107.3	104.0	Total Foodgrains
II अन्नधान्येतर—									
(a) रेल्वेची धान्ये—									
(1)	भटभूग ..	118.3	122.1	98.8	93.4	91.0	72.5	71.4	Groundnut
(2)	तोंडा ..	78.9	77.7	76.2	93.3	117.9	139.9	133.0	Sesamum
(3)	मोहरी, राई आणि जवस ..	124.7	98.0	104.5	158.8	132.6	132.2	115.9	Rape, mustard and linseed
(4)	एरंड ..	143.2	116.2	75.7	119.5	124.8	111.5	130.1	Castor-Seed
	एकूण -मऊमारी धान्ये ..	114.3	112.8	96.7	103.2	100.8	90.2	86.1	Total Oil-seeds

FOODGRAINS :-

Cereals

Rice
Wheat
Kharif-Jowar
Rabi-Jowar
Total-Jowar
Bajri
Barley
Maize
Ragi
Kodra
Other cereals

Total Cereals

Pulses—

Gram
Tur
Other pulses

Total Pulses

Total Foodgrains

NON-FOODGRAINS :-

Oil-seeds—

Groundnut
Sesamum
Rape, mustard and linseed
Castor-Seed

Total Oil-seeds

		Fibres -									
		Cotton		Mesta						Total - Fibres	
(b) नमूने--	..	91.1	99.0	100.3	84.1	97.2	100.4	98.2			
(1) कापूस ..	..	86.5	96.7	84.8	115.9	113.1	99.8	91.0			
(2) अयाशी	..	91.0	99.0	99.9	84.8	97.6	100.4	98.0			
एकूण नमूने ..	..										
(c) संकीर्ण--	..	80.2	86.2	108.4	148.4	166.1	172.5	159.1			
(1) डम ..	..	20.1	109.1	95.9	92.0	98.6	82.0	69.6			
(2) तंबाखू ..	..	138.1	127.1	94.1	92.6	90.1	97.7	94.3			
(3) धातरे ..	..	98.3	99.5	91.6	90.2	93.9	89.2	85.9			
(4) मिरची	..	93.8	94.8	99.5	116.8	126.7	127.1	118.9			
एकूण - संकीर्ण ..	..	97.9	102.6	99.0	92.6	100.7	99.5	96.2			
एकूण अग्रधान्येतर	..	98.5	99.3	98.3	102.2	105.3	105.3	102.1			
मंत्र पिके ..	..										
Total - Non-food grains											
All commodities											
Total - Miscellaneous											
Total - Non-food grains											
All commodities											

माधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. शेती/AGRICULTURE

तत्वा क्रमांक/TABLE No. 12-12 (49)

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या सरासरी उत्पादनाचे निदेशांक
Index numbers of average yield of principal crops in Maharashtra State

(पायाभूत साठ : १९६७-७० द्विबर्षिक=१००)
(Base : 1967-70 Triennium=100)

अनुक्रमिक Serial No	वर्ष (2)	1960-61 (3)	1955-65 (4)	1970-71 (5)	1975-76 (6)	1980-81 (7)	1985-86 (8)	1986-87 (9)	Commodity (2)
I अन्नधान्ये—									
(a) तुणधान्ये—									
(1) तांदूळ ..	..	102.6	65.2	119.8	157.2	152.9	137.9	111.7	Rice
(2) गहू ..	..	96.0	73.0	117.8	222.8	187.5	158.8	158.4	Wheat
(3) खरीप ज्वारी ..	..	127.8	65.1	51.7	120.7	139.5	136.1	108.8	Khari-jowar
(4) रबी ज्वारी ..	..	123.6	75.9	48.3	84.2	105.2	77.4	64.7	Rabi-jowar
(5) एकूण ज्वारी ..	..	124.0	69.9	50.5	105.4	126.9	109.3	90.1	Total-jowar
(6) बाजरी ..	..	97.0	65.6	131.1	100.4	144.2	80.0	87.0	Bajari
(7) मका ..	..	83.1	107.4	75.6	55.6	133.5	127.3	124.0	Barley
(8) मूग ..	..	99.5	88.8	79.6	205.5	245.3	190.4	132.4	Maize
(9) नाचणी ..	..	100.2	66.3	115.6	121.0	128.0	159.2	91.1	Kajli
(10) कोदा ..	..	92.2	87.1	96.4	98.3	103.4	102.5	71.7	Kodra
(11) इतर तुणधान्ये ..	..	94.9	85.6	91.2	107.4	100.3	113.9	144.4	Other cereals
एकूण तुणधान्ये ..	..	111.8	63.7	88.2	135.7	143.9	121.3	104.5	Total - cereals
(b) कडधान्ये—									
(1) हरभरा ..	..	113.1	85.6	94.6	137.2	118.7	111.5	91.0	Gram
(2) तूर ..	..	181.8	90.4	89.0	124.2	101.8	122.7	100.8	Tur
(3) इतर कडधान्ये ..	..	107.1	89.3	77.1	127.2	75.7	134.6	116.7	Other pulses
एकूण कडधान्ये ..	..	139.9	89.3	84.4	127.3	94.9	125.2	105.3	Total - Pulses
एकूण अन्नधान्ये ..	..	116.4	72.2	87.5	134.1	134.7	122.1	104.7	Total - Foodgrains
II अन्नधान्येतर पिके—									
(a) गळिताची धान्ये—									
(1) भुईमूग ..	..	107.7	61.7	91.5	118.1	106.9	102.9	94.9	Oil-seeds Groundnut
(2) तोंड ..	..	113.2	110.0	73.8	106.3	96.5	112.6	117.0	Sesamum
(3) मोहरी, राई आणि जसग ..	..	131.4	102.3	96.3	111.8	119.4	123.9	102.3	Rape, Mustard and linseed
(4) एरंड ..	..	104.7	71.7	132.1	167.4	187.0	224.2	239.6	Caster-Seed
एकूण गळिताची धान्ये ..	..	109.4	65.7	93.2	116.8	107.1	106.1	98.2	Total Oil-seeds

NON-FOODGRAINS :-

Oil-seeds
Groundnut
Sesamum
Rape, Mustard and
linseed
Caster-Seed

Total Oil-seeds

12. शेती/AGRICULTURE

संख्या क्रमांक/TABLE No. 12-13 (4-10)

जिल्हावार बांधबंदिस्ती केलेली जमीन/Area banded in each District

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)
(Area in thousand hectares)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पहिली योजना During First Plan period	दुसरी योजना During Second Plan period	तिसरी योजना During Third Plan period	वार्षिक योजना During Annual Plan Period 1966-67 to 1968-69	चौथी योजना During Fourth Plan Period 1964-70 to 1973-74	पाचवी योजना During Fifth Plan period 1974-75 to 1978-79	सहावी योजना During Sixth Plan period 1979-80 to 1983-84	1984-85	1985-86	1986-87	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay.
2	ठाणे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Thane
3	रायगड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	13	46	188	88	130	14	4	..	..	..	Nashik
7	धुळे	11	104	137	83	93	42	25	3	2	1	Dhule
8	जळगाव	15	30	126	115	149	33	20	2	2	2	Jalgaon
9	अहमदनगर	27	111	188	107	102	26	25	3	2	4	Ahmednagar
10	पुणे	44	60	159	92	66	12	10	1	1	..	Pune
11	सातारा	2	11	58	45	68	6	6	1	1	2	Satara
12	सांगली	12	41	96	68	101	17	6	2	3	3	Sangli
13	सोलापूर	61	48	253	147	163	49	28	3	3	3	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	9	10	14	1	..	..	..	..	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1	9	109	139	415	23	26	4	3	3	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	..	..	..	18	3	2	2	Jalna
17	परभणी	..	1	29	79	216	49	63	8	4	3	Parbhani
18	बीड	2	10	74	87	271	42	51	5	2	2	Beed
19	नांदेड	..	..	30	63	114	68	51	5	5	4	Nanded
20	उस्मानाबाद	7	17	119	180	403	79	60	5	4	3	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	14	5	5	7	Latur
22	बुलढाणा	..	2	79	88	111	85	66	6	8	10	Buldhana
23	अकोला	..	10	57	87	105	75	48	7	6	7	Akola
24	अमरावती	..	10	46	51	89	37	40	6	6	6	Amravati
25	यवतमाळ	..	15	87	91	95	76	61	9	8	9	Yavatmal
26	वर्धा	..	2	30	33	25	40	30	3	3	3	Wardha
27	नागपूर	..	1	34	49	39	41	20	2	3	3	Nagpur
28	भंडारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	9	15	23	8	2	..	..	..	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		195	527	1,917	1,717	2,793	823	670	85	73	78	Maharashtra State

*१००० हेक्टरापेक्षा कमी/Less than 1000 hectares.

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे./Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. कृषि/AGRICULTURE

संख्या क्रमांक/TABLE No. 12.14 (4.12)

वहिलीची खाती आणि त्यांचे क्षेत्र
No. of operational holdings and area operated

(1985-86)

(आकडे संभरात)
(Figures in '00)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	वैयक्तिक खाती Individual Holdings		संयुक्त खाती Joint Holdings		एकूण खाती All Holdings		क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	District
		संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बुध्दगाव	9	6	*		9	6		Greater Bombay
2	ठाणे	1,992	3,592	203	628	2,195	4,220		Thane
3	रायगड	2,104	3,180	128	324	2,232	3,604		Raigad
4	रत्नागिरी	2,854	7,091	53	216	2,907	7,307		Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1,866	3,520	12	338	1,878	3,858		Sindhudurg
6	नाशिक	3,221	9,258	322	1,235	3,543	10,493		Nashik
7	धुळे	2,479	6,576	250	787	2,729	7,363		Dhule
8	जळगाव	2,764	7,179	517	1,275	3,281	8,454		Jalgaon
9	अहमदनगर	4,851	13,287	51	169	4,902	13,456		Ahmadnagar
10	पुणे	4,263	11,344	32	126	4,295	11,470		Pune
11	सातारा	5,019	7,940	38	108	5,057	8,048		Satara
12	सांगली	3,341	7,008	29	91	3,370	7,099		Saangli
13	सोलापूर	3,092	10,938	346	1,679	3,438	12,617		Solapur
14	कोल्हापूर	3,923	4,804	105	264	4,028	5,068		Kolhapur
15	औरंगाबाद	2,794	7,607	1	17	2,796	7,624		Aurangabad
16	जालना	2,212	6,832	2	2	2,212	6,834		Jalna
17	परभणी	3,010	8,966	55	243	3,065	9,209		Parbhani
18	बीड	3,151	9,275	11	55	3,162	9,330		Beed
19	नांदेड	3,072	9,257	25	90	3,097	9,347		Nanded
20	उस्मानाबाद	1,715	6,471	112	507	1,827	6,978		Osmanabad
21	लातूर	1,819	6,453	37	145	1,856	6,598		Latur
22	बुलढाना	2,277	6,595	124	496	2,401	7,091		Buldhana
23	अकोला	2,282	7,305	188	823	2,470	8,129		Akola
24	अमरावती	2,446	6,629	206	781	2,652	7,410		Amravati
25	यवतमाळ	2,319	8,801	77	385	2,396	9,187		Yavatmal
26	वर्धा	1,371	4,236	53	230	1,424	4,466		Wardha
27	नागपूर	1,892	5,936	67	216	1,959	6,152		Nagpur
28	भंडारा	2,402	3,450	419	746	2,821	4,196		Bhandara
29	चंद्रपूर	1,659	4,649	119	405	1,778	5,054		Chandrapur
30	गडचिरोली	800	1,721	110	398	910	2,119		Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		77,000	2,00,010	3,726	12,780	80,726	2,12,790		Maharashtra State.

- टीपः—(१) † संस्थांच्या खात्याबद्दल समाविष्ट आहे.
(२) * ५०० पेक्षा कमी.
(३) आकडे पूर्णांकित केल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.
Note.—(1) † Includes institutional holdings also.
(2) * Less than 500.
(3) Details do not add up to the total due to rounding.

स्रोतः—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

12. कृषि/AGRICULTURE

तबला क्रमांक/TABLE No. 12-15 (4-13)

वहतीच्या खात्यांच्या आकार-वर्गप्रमाणे खात्यांची संख्या व त्यांचे एकूण क्षेत्र
Number of operational holdings and area operated by size class of operational holdings

(1985.86)

(आक.६ शंभरात)
(Figures in hundred)

अनुक्रमांक Serial No.	आकार-वर्ग (हेक्टर) Size class (Hectare)	वैयक्तिक खाती Individual holdings		संयुक्त खाती Joint holdings		एकूण खाती All holdings	
		संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	पेक्षा कमी Below—0.5	1,15,047	4,145	566	182	1,15,613	3,327
2	0.5-1.0	11,653	8,850	480	360	12,133	9,210
3	1.0-2.0	19,827	29,578	813	1,195	20,640	3,0782
4	2.0-3.0	11,990	28,970	524	1,273	12,514	30,243
5	3.0-4.0	6,797	23,438	343	1,186	7,140	24,624
6	4.0-5.0	4,465	19,569	249	1,130	4,714	20,699
7	5.0-10.0	8,037	53,869	533	3,676	8,570	57,545
8	10.0-20.0	1,960	26,226	184	2,407	2,144	28,633
9	20.0-30.0	178	4,075	24	540	202	4,615
10	30.0-40.0	28	947	5	186	33	1,133
11	40.0-50.0	8	362	2	89	10	451
12	50.0 and above	9	972	4	555	13	1,527
एकूण/Total		77,000	2,00,010	3,726	12,781	80,726	2,12,791

टीप.—आकडे पूर्णतात केव्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.

Note.—Details do not add up to the totals due to rounding.

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

13. बलसिचन

IRRIGATION

१३.१ विविध साधनांनुसार भिजलेले क्षेत्र, पीकवार मिचतां-
सालील क्षेत्र व बागायती विहिरींची संख्या या बाबत माहिती
या विभागात दिली आहे.

13.1 Data on irrigated area according to various
sources, cropwise irrigated area and irrigation wells
are presented in the tables in this section.

13. जलसिंचन/IRRIGATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13-1 (4.4)

सिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी सिजलेले क्षेत्र
Area irrigated by different sources of irrigation
(1981-82)

(हजार हेक्टरात)
(in 100 Hectares)

		सिंचनासाठी निव्वळ क्षेत्र Net area irrigated by			सिंचनासाठी एकूण क्षेत्र	
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पृष्ठभागीय सिंचन Surface irrigation	बिहिरीद्वारा सिंचन Well irrigation	सिंचनासाठी एकूण निव्वळ क्षेत्र Total net area irrigated	Total gross area of crops irrigated	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	बुलढुर्बई	..	9	9	9	Greater Bombay
2	ठाणे	..	22	30	43	Thane
3	रायगड	..	28	98	112	Raigad
4	रत्नागिरी	..	7	42	46	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	42	111	124	Sindhudurg
6	नाशिक	..	865	1,112	1,520	Nashik
7	धुळे	..	416	647	902	Dhule
8	जळगांव	..	911	1,046	1,490	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	1,438	2,129	2,805	Ahmednagar
10	पुणे	..	849	1,641	1,952	Pune
11	सातारा	..	790	1,276	1,403	Satara
12	सांगली	..	527	746	992	Sangli
13	सोलापूर	..	1,458	1,763	1,836	Solapur
14	कोल्हापूर	..	193	643	789	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	598	761	1,264	Aurangabad
16	जालना	..	427	536	779	Jalna
17	परभणी	..	265	564	766	Parbhani
18	बीड	..	835	1,072	1,227	Beed
19	नांदेड	..	152	373	464	Nanded
20	ओस्मानाबाद	..	527	714	852	Osmanabad
21	लातूर	..	303	345	424	Latur
22	बुलढाणा	..	220	298	419	Buldhana
23	अकोला	..	146	186	251	Akola
24	अमरावती	..	323	331	459	Amravati
25	यवतमाळ	..	130	196	295	Yavatmal
26	वर्धा	..	157	182	250	Wardha
27	नागपूर	..	257	478	606	Nagpur
28	भंडारा	..	61	1,379	1,609	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	17	749	821	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	18	382	414	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		7,848	11,991	19,839	24,923	Maharashtra State

अस्थायी / Provisional

आधार :- कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :- Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

13. जलसिंचन/Irrigation

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.2 ( )

जिल्ह्यानुसार सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र व लागवडीखालील एकूण क्षेत्र
Gross area irrigated and gross cropped area by District in 1981-82

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात)
(Area in 100 hectares)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र Gross Irrigated area	राज्याच्या बेरजेशी टक्केवारी Percentage to State Total	सिंचनाखालील क्षेत्राची लागवडीखालील क्षेत्राची टक्केवारी Percentage of area irrigated to cropped area	जलसिंचनाची सधनता सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र १०० सिंचनाखालील निव्वळ क्षेत्र Irrigation Intensity Gross irrigated area 100 Net irrigated area	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	बृहन्महोदय	9	0.036	13.846	100.000	Greater Bombay
2	ठाणे	43	0.172	1.553	143.333	Thane
3	रायगड	112	0.449	5.159	114.286	Raigad
4	रत्नागिरी	46	0.185	1.873	109.524	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	124	0.498	10.090	111.712	Sindhudurg
6	नाशिक	1,520	6.099	15.992	136.691	Nashik
7	धुळे	902	3.619	11.798	139.413	Dhule
8	जळगाव	1,490	5.978	15.669	142.447	Jalgaon
9	अहमदनगर	2,805	11.255	20.627	131.752	Ahmednagar
10	पुणे	1,952	7.832	16.734	118.952	Pune
11	सातारा	1,403	5.629	20.884	109.953	Satara
12	सांगली	992	3.980	15.133	132.976	Sangli
13	सोलापूर	1,836	7.367	15.043	104.141	Solapur
14	कोल्हापूर	789	3.166	17.647	122.706	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,264	5.072	14.715	166.097	Aurangabad
16	जालना	779	3.126	11.205	145.336	Jalna
17	परभणी	766	3.073	7.692	135.816	Parbhani
18	बीड	1,227	4.923	13.774	114.459	Beed
19	नांदेड	464	1.862	5.919	124.397	Nanded
20	उस्मानाबाद	852	3.419	14.148	119.328	Osmanabad
21	लातूर	424	1.701	6.742	122.899	Latur
22	बुलडाणा	419	1.681	5.172	140.604	Buldhana
23	अकोला	251	1.007	2.957	134.946	Akola
24	अमरावती	459	1.842	6.227	138.671	Amravati
25	यवतमाळ	295	1.184	3.339	150.510	Yavatmal
26	वर्धा	250	1.003	5.674	137.363	Wardha
27	नागपूर	606	2.431	10.699	126.778	Nagpur
28	भंडारा	1,609	6.456	33.479	116.679	Bhandara
29	चंद्रपूर	821	3.294	15.856	109.613	Chandrapur
30	गडचिरोली	414	1.661	19.649	108.377	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		24,923	100.000	12,457	125.626	Maharashtra State

आधार :—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source : Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

13. जलसिंचन/

तबता क्रमांक/

विविध पिकांनुसार सिंचनाखालील क्षेत्र/

(1981 82)

अनुक्रमांक	जिल्हा	तांदूळ Rice	गहू Wheat	ज्वारी Jowar	बाजरी Bajri	बार्ली Barley	मका Maka	नाचली Ragi	हरभरा Gram
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बुलढाणा	..	..	..	..	..	..	..	..
2	ठाणे	4	..	..	..	..	..	..	4
3	रायगड	77	..	..	..	..	..	..	..
4	रत्नागिरी	6	..	..	..	..	..	1	..
5	सिंधुदुर्ग	44	..	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक	91	496	34	39	..	3	..	86
7	धुळे	59	212	41	..	..	3	..	42
8	जळगांव	64	379	84	..	..	..	..	54
9	अहमदनगर	20	489	937	101	..	14	..	80
10	पुणे	56	215	683	96	1	22	..	47
11	सातारा	152	180	447	102	..	13	..	49
12	सांगली	82	173	165	55	..	17	..	26
13	सोलापूर	30	194	741	30	2	114	..	56
14	कोल्हापूर	47	136	..	..	..	14	..	16
15	औरंगाबाद	11	325	398	39	..	9	..	88
16	जालना	20	361	159	1	..	11	..	45
17	परभणी	146	259	24	..	..	7	..	20
18	बीड	21	207	599	55	..	6	..	111
19	नांदेड	99	144	..	..	4	2	..	21
20	उस्मानाबाद	48	173	305	12	..	23	..	19
21	लातूर	61	147	76	3	..	4	..	29
22	बुलढाणा	6	183	..	..	..	2	..	16
23	अकोला	1	141	1	..	..	..	..	9
24	अमरावती	2	186	..	..	..	1	..	29
25	यवतमाळ	3	165	..	..	..	..	..	3
26	बघा	..	157	..	..	..	..	..	3
27	नागपूर	183	210	4	..	..	1	..	26
28	भंडारा	1,488	56	1	..	..	..	..	..
29	चंद्रपूर	778	19	..	..	..	..	..	..
30	गडचिरोली	383	4	2	..	..	..	..	..
महाराष्ट्र राज्य		3,382	5,211	4,701	533	7	266	1	873

आधार. — कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

IRRIGATION

TABLE No. 13.3 (4.5)

Area irrigated under different crop

(हॉक्टर हेक्टर)
(In 100 Hectares)

जिल्हा Tur	मिरची Chillies	ऊस Sugarcane	एकूण अन्न पिके All Food Crops	कापूस Cotton	भूईपूत Groundnut	तंबाकू Tobacco	सर्व अन्नोत्तर पिके All Non-Food Crops	एकूण क्षेत्र Total irrigated area (gross)	District
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
..	..	..	2	..	..	..	7	9	Greater Bombay
2	1	..	38	..	..	..	5	43	Thane
..	3	..	104	..	..	..	8	112	Raigad
..	1	1	35	..	..	..	11	46	Ratnagiri
..	5	2	65	..	1	..	59	124	Sindhudurg
..	31	280	1,413	22	32	..	107	1,520	Nashik
32	50	114	650	70	138	..	252	902	Dhule
..	44	75	1,171	249	66	..	319	1,490	Jalgaon
..	31	763	2,523	86	71	..	282	2,805	Ahmadnagar
18	49	269	1,791	54	39	..	161	1,952	Pune
2	11	275	1,328	52	6	..	75	1,403	Solapur
..	44	319	933	19	9	1	59	992	Satara
9	26	242	1,538	73	166	1	298	1,836	Sangli
..	3	563	786	..	..	..	3	789	Kolhapur
..	26	220	1,167	79	15	..	97	1,264	Aurangabad
..	17	85	718	56	1	..	61	779	Jalna
..	25	52	618	46	65	..	148	766	Parbhani
..	23	67	1,119	76	31	1	108	1,227	Beed
..	30	71	428	18	15	1	36	1,464	Nanded
31	34	126	802	..	28	..	50	852	Osmanabad
1	13	72	471	1	2	..	3	424	Latur
..	26	28	301	107	7	..	118	419	Buldhāna
..	15	8	214	17	13	..	37	251	Akola
..	38	2	421	29	7	..	38	459	Amravati
..	15	18	236	20	39	..	59	295	Yavatmal
..	6	1	217	19	14	..	33	250	Wardha
..	17	2	594	9	2	..	12	606	Nagpur
..	20	8	1,609	..	..	..	..	1,609	Bhandara
..	9	1	820	..	1	..	1	821	Chandrapur
..	18	1	411	..	..	1	5	414	Gadchiroli
95	631	3,665	22,473	1,102	768	5	2,450	24,923	Maharashtra State

Source.—Directorate of Agriculture, Maharashtra State, Pune

13. जलसिंचन/IRRIGATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.4 (4.6)

एकूण बागायती विहिरींची संख्या
Total Number of irrigation wells

(1980-81)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	विहिरींची संख्या No. of wells			एकूण Tot:	District
		वापरात असलेल्या In use	वापरात नसलेल्या Not in use			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	
1	बृहन्मुंबई	386	52	438	Greater Bombay	
2	ठाणे	11,974	1,112	13,086	Thane	
3	रायगड	4,750	502	5,252	Raigad	
4	रत्नागिरी	10,924	2,422	13,346	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	Sindhudurg	
6	नाशिक	74,515	3,634	78,199	Nashik	
7	धुळे	26,751	4,169	30,920	Dhule	
8	जळगांव	50,796	8,014	58,810	Jalgaon	
9	अहमदनगर	87,355	9,830	97,235	Ahmadnagar	
10	पुणे	61,329	4,474	65,803	Pune	
11	सातारा	40,378	3,686	44,064	Satara	
12	सांगली	44,578	3,593	48,171	Sangli	
13	सोलापूर	56,682	3,852	60,534	Solapur	
14	कोल्हापूर	15,866	2,175	18,041	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	74,722	5,125	79,847	Aurangabad	
16	जालना	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	Jalna	
17	परभणी	28,022	2,855	30,877	Parbhani	
18	बीड	31,221	2,044	33,263	Beed	
19	नांदेड	12,293	825	13,118	Nanded	
20	उस्मानाबाद	45,768	4,244	50,012	Osmanabad	
21	लातूर	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	Latur	
22	बुलढाणा	25,402	9,719	35,121	Buldhana	
23	अकोला	14,132	7,187	21,319	Akola	
24	अमरावती	30,858	5,770	36,628	Amravati	
25	यवतमाळ	16,424	4,849	21,273	Yavatmal	
26	वर्धा	15,854	10,301	26,155	Wardha	
27	नागपूर	27,866	27,131	54,997	Nagpur	
28	भंडारा	11,047	3,783	14,830	Bhandara	
29	चंद्रपूर	10,967	4,202	15,169	Chandrapur	
30	गडचिरोली	N.A.S.	N.A.S.	N.A.S.	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		8,30,860	1,35,650	9,66,510	Maharashtra State	

*अस्थायी/Provisional.

N.A.S.—वेगळी उपलब्ध नाही/Not available separately.

आधार.—कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

13. जलसिंचन/IRRIGATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 13.5 (4.7)

निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र
Irrigation potential created and actual irrigated area

(1986-87)

(बाकरी हजारत)
(Figures in thousand)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	जून १९८६ अखेर निर्मित सिंचन क्षमता Irrigation potential created at the end of June 1986				प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र १९८६-८७ Actual Irrigated area 1986-87				सिंचित क्षेत्राची टक्केवारी Percentage of Irrigated area	District
		मोठे व मध्यम प्रकल्प Major and medium projects	लघु प्रकल्प Minor projects	उपसा सिंचन Lift Irri- gation	एकूण Total	मोठे व मध्यम प्रकल्प Major and medium projects	लघु प्रकल्प Minor projects	उपसा सिंचन Lift Irri- gation	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	ठाणे	11.11	4.61	0.31	16.03	1.34	1.17	..	2.51	15.66	Thane
2	रायगड	14.39	7.03	2.25	23.67	3.56	3.97	0.19	7.72	32.62	Raigad
3	रत्नागिरी	1.53	5.16	N.A.	6.69	0.12	0.29	..	0.41	14.35	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	0.55	..	0.55	..	Sindhudurg
5	नाशिक	105.13	16.06	2.27	123.41	36.29	3.07	0.51	39.87	32.31	Nashik
6	धुळे	33.45	37.43	3.37	74.25	5.59	4.36	0.95	10.90	14.68	Dhule
7	जळगांव	114.81	15.70	4.15	134.66	3.98	0.58	0.19	4.75	3.53	Jalgaon
8	अहमदनगर	204.62	20.18	0.32	225.12	120.39	3.40	0.63	124.42	55.27	Ahmednagar
9	पुणे	116.12	28.66	11.90	156.68	67.00	5.98	0.36	73.33	46.80	Pune
10	सातारा	106.36	13.82	1.65	121.83	54.29	2.70	..	56.99	46.78	Satara
11	सांगली	29.03	31.56	19.65	80.24	24.96	4.07	..	29.03	36.18	Sangli
12	सोलापूर	156.89	29.13	6.73	192.75	87.08	4.91	0.36	92.35	47.91	Solapur
13	कोल्हापूर	42.08	20.36	N.A.	62.44	35.34	8.61	..	43.96	70.40	Kolhapur
14	औरंगाबाद	80.11	26.29	7.67	114.07	7.95	1.18	0.64	9.77	16.16	Aurangabad
15	जालना	..	..	..	..	7.77	0.90	..	8.67	..	Jalna
16	परभणी	145.40	15.39	5.20	165.99	16.71	2.87	0.73	20.32	12.24	Parbhani
17	बीड	64.39	25.02	2.79	92.20	9.70	2.80	..	12.54	13.60	Beed
18	नांदेड	66.29	22.86	15.51	104.66	6.78	2.58	0.62	9.98	9.53	Nanded
19	उस्मानाबाद	52.55	30.67	2.95	86.17	5.94	0.42	..	6.39	7.59	Osmanabad
20	लातूर	..	..	..	..	0.12	..	..	0.15	..	Latur
21	बुलढाणा	23.78	15.00	1.01	39.79	3.33	2.83	..	6.17	15.51	Buldana
22	अकोला	31.73	13.11	1.93	46.77	11.23	3.55	0.13	14.91	31.88	Akola
23	अमरावती	4.16	11.52	0.28	15.96	0.47	2.47	0.08	3.03	11.98	Amravati
24	यवतगाळ	42.10	17.37	2.31	61.78	10.14	5.52	0.25	15.90	25.74	Yavatmal
25	वर्धा	22.36	6.83	2.03	31.94	7.17	1.01	0.51	8.76	27.43	Wardha
26	नागपूर	110.44	15.43	0.82	126.69	27.10	5.87	0.16	33.13	26.15	Nagpur
27	भंडारा	97.81	36.06	8.93	142.80	79.58	30.99	3.02	113.58	79.54	Bhandara
28	चंद्रपूर	54.22	23.99	7.60	85.81	18.71	14.35	1.36	34.42	63.65	Chandrapur
29	गडचिरोली	..	..	..	..	16.46	3.73	..	20.23	..	Gadchiroli
एकूण महाराष्ट्र		1,730.86	479.24	112.28	2,322.40	669.10	124.83	10.76	804.69	34.50	Maharashtra State

साधर.—पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Irrigation Department, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

१४. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय

14. ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

१४.१. या विभागातील तक्त्यामध्ये पशुधन गणना, पशुवैद्यकीय सुविधा व कत्तलखाने यांचेविषयी आकडेवारी दिली आहे.

14.1. Data on Livestock Census, Veterinary facilities provided and slaughter houses are given in the tables in this section.

१४.२. १९८७ च्या पशुधन गणनेनुसार गणना केलेले विविध प्रकारचे पशू व कृककुट्यांची संख्या देण्यात आली आहे. संपूर्ण देशात समान संकल्पना (Concepts) व गणना पद्धती वापरून अशा पंचवार्षिक गणना घेण्यात येतात. अशा गणनेत संपूर्ण पशुधनासंबंधी माहिती प्रत्येक घराघरातून गोळा करण्यात येते. कत्तलखान्यातील पशूंची, भटक्या प्राण्यांची व रस्त्यावरील प्राण्यांची गणना करताना विशेष काळजी घेण्यात येते.

14.2. The data on number of livestock and poultry presented is as enumerated in the State at the time of 1987 Livestock Censuses. These are quinquennial censuses conducted throughout the country on the basis of uniform concepts and method of enumeration. At these censuses all the livestock is enumerated by house to house enquiry. Particular care is taken to enumerate livestock in the slaughter homes, stray animals and animals in transit.

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/

तक्ता क्रमांक/

जिल्हावार पशुधनाची संख्या/

अनुक्रमांक	जिल्हा	गाई/ बैल Cattle					
		तीन वर्षांवरील बैल/ Males over 3 years				तीन वर्षांवरील गाई/ Females over 3 years	
		केवळ पैदाशीसाठी ठेवलेले बळ	पैदाशीसाठी व कामासाठी उप- योगात आणलेले	केवळ कामाकरिता वापरलेले	इतर	एकूण	दुग्धता
Serial No.		Used for breeding only	Used for breeding and work both	Used for work only	Others	Total	In milk
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बुलढुंगई	191	73	977	4,173	5,414	3,727
2	ठाणे	2,731	32,333	1,98,829	8,983	2,42,876	67,105
3	रायगड	1,008	28,852	1,67,247	8,117	2,05,224	74,704
4	रत्नागिरी	307	26,811	2,17,183	7,095	2,51,396	65,263
5	सिंधुदुर्ग	139	18,116	1,22,694	3,374	1,44,323	30,213
6	नाशिक	3,308	15,046	3,61,731	7,164	3,87,249	1,23,972
7	पुणे	2,685	5,930	3,04,255	9,524	3,22,394	88,642
8	जळगाव	2,897	6,799	2,71,740	6,085	2,87,521	1,04,487
9	बहुमदनगर	3,205	16,576	28,33,483	7,972	2,86,236	1,84,158
10	पुणे	1,722	12,789	2,47,575	5,444	2,67,530	1,46,167
11	सातारा	1,104	7,163	1,47,178	4,392	1,59,837	94,722
12	सांगली	877	5,094	1,02,608	2,898	1,11,477	68,137
13	सोलापूर	1,136	7,811	1,63,252	3,564	1,75,763	1,04,788
14	कोल्हापूर	771	7,299	1,40,906	1,634	1,50,610	47,341
15	औरंगाबाद	1,611	10,190	2,28,927	6,311	2,47,039	69,698
16	जालना	739	6,015	1,95,782	8,097	2,10,633	56,850
17	परभणी	1,720	5,816	2,60,858	6,387	2,74,781	1,12,683
18	बीड	2,087	13,733	2,30,626	6,851	2,53,307	91,203
19	नांदेड	1,776	4,723	2,24,406	8,332	2,38,937	1,13,450
20	उस्मानाबाद	373	6,453	1,23,265	2,088	1,32,179	63,274
21	लातूर	502	4,518	1,4,9181	7,370	1,60,571	67,067
22	मुलढाणा	1,622	4,929	2,31,011	3,619	2,41,181	77,718
23	अकोला	1,563	2,903	2,22,649	6,888	2,34,003	86,970
24	अमरावती	1,526	3,528	2,02,470	5,217	2,12,741	80,152
25	यवतमाळ	2,934	5,530	2,68,687	9,280	2,86,431	96,483
26	वर्धा	1,294	2,127	1,23,274	4,177	1,30,872	50,597
27	नागपूर	2,356	3,908	2,16,550	7,459	2,24,273	90,557
28	भंडारा	2,456	5,085	2,97,326	6,965	3,11,832	94,929
29	चंद्रपूर	1,954	7,935	2,68,021	7,860	2,85,770	75,421
30	गडचिरोली	3,658	9,975	2,01,795	4,957	2,20,385	60,953
महाराष्ट्र राज्य		50,252	2,88,060	87,17,196	1,82,277	66,62,785	24,90,831

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

TABLE No. 14-1 (5-1)

Live-stock in each District

(1987)

गाई-बैल/ Cattle						म्हणी-रेडे/ Buffaloes					
तीन वर्षावरील गाई/ Females over 3 years						तीन वर्षावरील रेडे/ Males over 3 years					
बाटलेल्या व न व्यालेल्या	कामासाठी वापरलेल्या	इतर	एकूण	बासरे	एकूण गाई-बैल	केवळ पैदाशीसाठी ठेवलेले	पैदाशीसाठी व कामासाठी उपयोगात आणलेले	केवळ कामाकरिता वापरलेले	इतर	एकूण	District
Dry and not calved even once	Working	Others	Total	Young stock	Total cattle	Used for breeding only	Used for breeding and work both	Used for work only	Others	Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
1,338	..	833	5,898	1,813	13,125	3,513	34	47	420	4,014	Greater Bombay
1,01,676	..	2,424	1,71,205	1,32,090	5,46,171	1,617	7,294	27,439	3,550	39,900	Thane
83,322	..	1,056	1,59,082	1,38,855	5,03,161	354	5,968	36,045	1,663	44,030	Raigad
93,962	..	1,093	1,60,318	1,28,424	5,40,138	295	3,939	20,365	1,023	25,622	Ratnagiri
41,360	..	419	71,992	69,822	2,86,137	148	4,950	30,339	857	36,294	Sindhudurg
1,79,217	..	5,114	3,08,303	2,18,194	9,13,746	1,169	1,480	16,456	568	19,673	Nashik
1,32,375	..	3,687	2,24,704	1,71,204	7,18,302	917	646	2,980	577	5,120	Dhule
1,13,870	..	2,120	2,20,477	1,74,763	6,82,761	2,676	865	1,095	600	5,236	Jalgaon
1,96,591	..	3,893	3,84,642	2,95,057	9,65,935	1,000	693	2,733	513	4,939	Ahmadnagar
1,32,949	..	3,447	2,82,563	2,10,564	7,60,657	1,204	857	1,762	450	4,273	Pune
79,520	..	2,152	1,76,394	1,21,866	4,58,097	1,238	785	2,295	1,015	5,333	Satara
48,653	..	1,195	1,17,985	71,781	3,01,243	320	1,006	6,507	716	8,549	Sangli
78,458	..	2,008	1,85,254	1,48,311	5,09,328	577	1,331	4,212	1,166	7,586	Solapur
26,746	..	846	74,933	46,858	2,72,401	543	3,657	27,939	1,033	33,172	Kolhapur
82,644	..	2,469	1,54,211	1,25,089	5,26,339	818	457	548	356	2,479	Aurangabad
68,626	..	403	1,25,879	1,10,912	4,47,424	464	386	872	281	2,003	Jalna
1,28,067	..	2,379	2,43,129	2,17,591	7,35,501	821	418	760	649	2,708	Parbhani
1,01,013	..	970	1,93,186	1,07,786	6,14,279	516	492	976	348	2,332	Beed
1,44,798	..	3,289	2,61,537	2,05,624	7,06,098	519	257	518	800	2,494	Nanded
51,603	..	752	1,18,629	95,036	3,42,844	387	543	1,360	386	2,676	Osmanabad
72,224	..	1,264	1,40,555	1,02,684	4,03,810	406	374	1,062	507	2,349	Latur
1,07,962	..	1,024	1,86,704	1,51,361	5,79,246	643	575	1,161	383	2,762	Buldhana
1,25,544	..	1,345	2,13,859	1,56,423	6,04,285	977	309	435	267	1,988	Akola
1,19,878	..	2,432	2,02,462	1,72,072	5,87,275	1,503	186	229	209	2,127	Amravati
2,03,466	..	4,550	3,04,499	2,06,847	7,97,777	1,805	581	808	735	3,929	Yavatmal
1,11,795	..	2,777	1,65,169	1,27,869	4,23,910	1,257	122	136	263	1,778	Wardha
1,61,922	..	3,245	2,55,724	2,19,867	6,99,864	1,618	262	335	364	2,579	Nagpur
1,31,929	..	5,103	2,31,961	2,01,769	7,45,562	1,080	1,145	28,335	1,440	32,000	Bhandara
1,46,297	..	5,661	2,27,379	1,97,377	7,10,526	623	1,007	4,639	921	7,190	Chandrapur
1,05,231	..	3,661	1,69,845	1,65,928	5,56,158	453	1,023	37,780	492	40,348	Gadchiroli
31,73,036	..	71,311	57,35,478	45,53,837	1,69,52,100	30,161	42,302	2,60,468	22,552	3,55,483	Maharashtra State

		म्हशी-रेडे/Bulfales						
अनुक्रमांक Serial No	जिल्हा (2)	तीन वर्षांवरील म्हशी/ Females over 3 years						
		दुग्धप्राप्त In milk	आढलेल्या व न व्याल्ल्या Dry and not calved even once	कामाच्या Working	इतर Others	एकूण Total	वामरे Young stock	एकूण म्हशी-रेडे Total buffaloes
(1)	(2)	(21)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
1	अहमदनगर	87,554	3,523	..	1,708	92,785	10,268	1,07,067
2	ठाणे	68,710	47,684	..	705	1,17,169	50,817	2,07,886
3	रायगड	34,498	31,057	..	508	66,063	51,940	1,62,033
4	रत्नागिरी	19,851	19,113	..	295	39,259	25,369	90,250
5	सिंधुदुर्ग	21,970	23,689	..	374	46,033	40,447	1,22,774
6	नाशिक	49,983	46,032	..	1,248	97,263	57,941	1,74,877
7	धुळे	11,942	42,682	..	1,682	86,306	53,313	1,44,739
8	जळगाव	99,453	86,809	..	1,534	1,87,796	1,02,554	2,95,586
9	अहमदनगर	37,810	35,515	..	919	74,284	45,050	1,24,273
10	पुणे	83,224	61,942	..	1,286	1,46,452	66,069	2,16,794
11	सातारा	1,17,789	79,471	..	1,304	1,93,564	95,109	2,94,006
12	सांगली	1,19,380	67,226	..	878	1,87,984	1,01,284	2,97,817
13	सोलापूर	69,217	48,151	..	679	1,18,047	78,409	2,04,042
14	कोल्हापूर	2,16,558	92,564	..	1,633	3,10,755	1,32,830	4,76,757
15	औरंगाबाद	21,375	22,168	..	465	44,008	25,642	72,129
16	नांदेड	17,135	18,875	..	64	36,074	24,453	62,530
17	परभणी	45,782	36,352	..	1,043	83,177	55,208	1,41,093
18	बीड	45,462	42,965	..	387	88,814	67,070	1,58,216
19	नांदेड	69,129	47,405	..	1,026	1,17,560	75,412	1,95,466
20	उस्मानाबाद	36,786	27,993	..	311	65,090	41,404	1,09,170
21	लातूर	52,134	45,659	..	684	98,477	64,814	1,65,640
22	बुलडाणा	34,246	36,075	..	315	70,636	41,177	1,14,575
23	अकोला	38,731	34,686	..	475	73,892	37,419	1,13,299
24	अमरावती	31,838	33,437	..	797	66,072	38,334	1,06,533
25	यवतमाळ	32,656	41,320	..	967	74,943	42,748	1,21,620
26	वर्धा	12,438	18,003	..	425	30,866	18,453	51,097
27	नागपूर	26,720	25,101	..	418	52,239	28,468	83,286
28	भंडारा	36,374	34,780	..	1,207	72,561	46,079	1,50,440
29	चंद्रपूर	21,471	30,423	..	439	52,333	43,039	1,02,562
30	गडचिरोली	8,042	9,869	..	148	18,059	20,946	79,353
महाराष्ट्र राज्य		15,93,868	11,90,569	..	23,924	28,08,361	15,82,066	47,45,910

TABLE No. 14-1 (5.1)—contd.

मेंढरे	लेकपा	घोडे-बिगरे	इतर जनावरे	एकूण	कोबडपा, बबके वगैरे	कुत्ते	कुत्ते वगैरे समावेश करून एकूण पशुपन	District
Sheep	Goats	Horse and ponies	Other live-stock	Total live-stock	Total Poultry	Dogs	Total live-stock including dogs	
(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(2)
14,771	28,407	293	5,685	1,69,348	19,889	29,005	1,98,353	Greater Bombay
1,898	1,94,526	1,459	12,527	9,64,467	13,98,208	38,959	10,03,426	Thane
1,097	1,50,305	1,492	3,135	8,21,223	13,58,749	26,114	8,47,337	Raigad
271	79,561	9	284	7,10,513	10,86,774	25,913	7,36,426	Ratnagiri
33	73,840	17	3,372	4,88,273	8,08,966	41,144	5,29,417	Sindhudurg
2,52,185	5,31,034	2,734	27,534	19,02,110	3,81,844	80,043	19,82,153	Nashik
1,35,593	3,92,608	3,519	20,671	14,15,432	7,90,370	39,174	14,54,606	Dhule
36,719	4,33,731	1,675	19,289	14,69,761	4,86,826	41,020	15,10,781	Jalgaon
3,10,194	7,59,389	2,436	20,747	21,82,974	16,02,779	1,42,889	23,25,863	Ahmadnagar
3,33,864	4,81,346	1,509	14,458	18,08,628	33,84,051	1,13,872	19,22,500	Pune
3,63,648	3,21,435	1,291	9,758	14,48,235	17,84,104	69,814	15,18,049	Satara
2,29,239	2,70,079	814	8,114	11,07,306	22,03,654	72,999	11,80,305	Sangli
2,80,573	5,94,253	975	17,027	16,06,198	13,75,857	99,758	17,05,956	Solapur
1,46,148	1,72,976	921	5,556	10,44,759	9,31,199	58,353	11,33,112	Kolhapur
93,096	3,51,305	1,820	15,067	16,59,756	3,17,167	46,993	11,06,749	Aurangabad
51,737	2,48,137	2,026	9,590	8,21,544	1,98,602	34,511	8,56,055	Jalna
49,630	3,81,794	2,140	14,681	13,24,839	2,88,947	68,235	13,93,074	Parbhani
1,89,556	3,68,516	2,032	11,296	13,43,895	4,58,073	65,866	14,09,761	Beed
53,470	3,52,200	715	23,700	13,31,649	3,34,249	59,366	13,91,015	Nanded
45,048	2,19,774	760	7,103	7,24,699	2,30,218	38,480	* 7,63,179	Osmanabad
48,217	1,81,374	781	11,584	8,11,406	1,91,842	37,662	8,49,068	Latur
84,656	3,24,593	1,836	13,454	11,18,360	2,52,884	43,932	11,62,292	Buldiana
19,398	3,16,141	3,471	16,676	10,73,270	2,72,409	46,652	11,19,922	Akola
24,554	2,95,204	4,374	13,343	10,31,283	2,91,986	44,702	10,75,985	Amravati
9,848	4,21,376	1,508	14,794	13,66,923	6,16,157	57,305	14,24,228	Yavatmal
7,330	1,78,059	491	6,120	6,67,057	1,55,055	26,559	6,93,616	Wardha
20,581	3,02,517	770	14,181	11,21,199	4,34,188	51,595	11,72,794	Nagpur
2,772	2,96,022	227	17,721	12,12,744	6,73,042	38,221	12,50,965	Bhandara
52,327	2,70,443	229	9,453	11,45,540	6,43,808	35,326	11,80,866	Chandrapur
13,376	1,96,536	42	34,158	8,79,633	6,00,269	29,354	9,08,987	Gadchiroli
28,71,929	91,89,481	42,366	4,01,238	3,42,03,024	2,45,77,166	16,03,816	3,58,06,840	Maharashtra State

Source.—Live-stock Census, 1987.

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

संख्या क्रमांक/TABLE No. 14.2 (—)

पशुसंवर्धनासाठी मूलभूत सुविधा

Infrastructure facilities in Animal Husbandry in Maharashtra State in 1986-87.

अ. क्र.	जिल्हे	पशुवैद्यकीय स्पतालये	पशुवैद्यकीय दवाखाने	कृत्रिम रेतन केंद्रे	कत्तलखाने	शेव्या व लोक वृत्ता- रित केंद्रे	गार्ड-चैल वैदास केंद्रे	कुक्कुटपालन केंद्रे	हुकरे प्रवास केंद्रे	Districts
Sr. No.		Veteri- nary Hospitals	Veteri- nary Dispen- saries	Arti- ficial Insemi- nations Centre	Slaughter Houses	Sheep & Wool extension centres	Cattle- breeding farms	Poultry breeding farms.	Pig breed- ing farms	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1950-51 ..	..	254 †	..	..	210	..	4	..	..	
1960-61 ..	..	454***	..	36	298	12	15	..	..	
1970-71 ..	..	26	263	870	N.A.	12	15	..	..	
1974-75 ..	..	55	241	1,456	199	..	14	..	..	
1980-81 ..	..	56	507	2,417	197	..	12	..	..	
1985-86 ..	..	2*	764	2,769	351	..	13	..	..	
1986-87 ..	..	2	764	3,050	355	..	13	5	..	
1	बृहन्मंबई ..	1	3	..	N.A.	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे ..	..	27	..	N.A.	..	..	..	..	Thane
3	रायगड ..	..	22	..	N.A.	..	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी ..	..	18	..	N.A.	..	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	..	8	..	N.A.	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक ..	..	44	..	N.A.	..	..	..	..	Nasik
7	धुळे ..	..	35	..	N.A.	..	..	1	..	Dhule
8	जळगाव ..	..	37	..	N.A.	..	..	..	..	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	..	44	..	N.A.	..	1	..	..	Ahmednagar
10	पुणे ..	1 †	37	..	N.A.	..	1	1	..	Pune
11	सातारा ..	..	31	..	N.A.	..	..	..	..	Satara
12	सांगली ..	..	23	..	N.A.	..	1	..	..	Sangli
13	सोलापूर ..	..	29	..	N.A.	..	1	..	..	Solapur
14	कोल्हापूर ..	..	23	..	N.A.	..	..	1	..	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	..	22	..	N.A.	..	1	1	..	Aurangabad
16	जालना ..	..	18	..	N.A.	..	..	..	..	Jalna
17	परभणी ..	..	28	..	N.A.	..	1	..	..	Parbhani
18	बीड ..	..	20	..	N.A.	..	..	..	..	Beed
19	नांदेड ..	..	32	..	N.A.	..	..	..	..	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	..	17	..	N.A.	..	..	..	..	Osmanabad
21	लातूर ..	..	20	..	N.A.	..	1	..	..	Latur
22	बुलढाणा ..	..	21	..	N.A.	..	..	..	..	Buldhana
23	अकोला ..	..	29	..	N.A.	..	..	..	..	Akola
24	अमरावती ..	..	25	..	N.A.	..	2	..	..	Amravati
25	यवतमाळ ..	..	39	..	N.A.	..	1	..	..	Yavatmal

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
26	वर्धा	..	18	..	N.A.	..	1	..	..	Wardha
27	नागपूर	..	35	..	N.A.	..	1	1	..	Nagpur
28	भंडारा	..	18	..	N.A.	..	..	..	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	21	..	N.A.	..	..	..	..	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	20	..	N.A.	..	1	..	..	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2	764	3,050	355@	..	13	5	..	Maharashtra State

(1) उपलब्ध नाही/Not available (Meaning not known clearly)

(2) ** पशुवैद्यक केंद्र नागपुरचे. बैलाची निपज करणाऱ्या केंद्राने रूपांतर केले आहे.
Cattle breeding Farm, Nagpur has been converted into-"Bul. Rearing Centre"

(3) @ जिल्हावार माहिती उपलब्ध नाही. Districtwise break up not available

(4) † पूणे येथील महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील एक आणि मुंबई येथील सोसायटी ऑफ प्रिव्हेंशन ऑफ क्र्युएल्टी टू अॅनिमल कार्लल एक रुग्णालयाचा समावेश आहे.
† One Hospital of Society for prevention of cruelty to Animals at Bombay and one is at Pune under Mahatma Phule Krishi Vidyapeet Including.

(5) ‡ पशुवैद्यकीय दवाखाना व पशुवैद्यकीय रुग्णालयाचा यात समावेश आहे. पशुवैद्यकीय दवाखान्याचा स्तंभ ४ मध्ये समावेश आहे.
‡ The figures of Veterinary Dispensaries are included in Column No. 4. They include both Hospitals and Dispensaries.

(6) *** शाखा स्तरावरील पशुवैद्यकीय दवाखान्यांना देखील यात समावेश आहे.
*** This also includes Branch Veterinary Dispensaries.

आधार:—पशुसंवर्धन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source: Directorate of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

14. पशुसंवर्धन आणि पशुवैद्यकशास्त्र/ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.3 (-)

पशुवैद्यकीय संस्थांमध्ये केलेले काम

Work done in Veterinary Institutions

1986-87

क्रममांक Sr. No.	जिल्हा	उपचार केलेले Cases treated	प्रसूती केलेली Casira- tions performed	पट मेष Haemorrhagic Septic caemia	फाचा Black Quarter	रुजवाड Rinder- pest	म टोचणी केलेली/Vaccinations performed				गती बल (मानसोही) Ranikhet Disease	कोवड्याची डोली Fowl Pox	इतर Other	एकूण Total	जिल्हा District
							बुजवाड Foot & Mouth	ड. टो Enterole- kaemia	शेप & Goat Pox	देशी Sheep & Goat Pox					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
1	हनुमन्ग	7,604	102	1,562	1,14,890	1,13,526	23,960	15,237	2,894	13,523	6,967	3,344	1,39,101	Greater Bombay	
2	ठाणे	1,09,398	6,780	1,73,083	1,14,890	1,13,526	23,960	15,237	2,894	4,92,833	2,12,870	1,81,078	15,03,089	Thane	
3	रायगड	2,01,288	12,086	54,246	70,271	2,86,244	18,181	28,849	...	9,39,727	1,70,026	1,66,047	15,18,735	Raigad	
4	रत्नागिरी	1,12,039	8,557	1,52,835	1,38,231	71,388	27,290	1,13,455	...	4,33,113	2,71,658	11,052	12,20,754	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	61,008	3,628	47,966	18,492	23,624	13,047	12,713	...	3,01,512	1,19,046	3,925	5,40,325	Sindhudurg	
6	नाशिक	4,11,626	37,176	2,04,811	2,16,344	3,53,817	32,301	65,436	21,058	4,40,984	2,16,957	1,06,942	16,58,654	Nashik	
7	धुळे	3,50,280	28,612	2,58,225	1,51,060	5,69,613	36,735	1,08,256	1,988	4,46,488	2,37,878	1,06,707	19,16,959	Dhule	
8	जळगाव	4,31,428	29,977	1,93,821	1,26,413	7,46,447	31,692	20,345	17,038	4,56,220	93,081	48,144	17,33,204	Jalgaon	
9	अहमदनगर	4,47,367	36,415	65,894	1,96,096	6,10,575	68,679	1,76,751	2,879	2,64,238	1,77,327	98,432	16,60,871	Ahmednagar	
10	पुणे	4,84,254	32,193	2,51,156	2,88,220	2,55,973	1,60,593	2,93,180	27,212	7,33,955	1,47,142	3,13,997	24,71,428	Pune	
11	सातारा	2,48,033	9,839	1,85,260	98,197	1,27,976	41,162	1,05,511	589	6,59,049	63,629	50,576	13,31,949	Satara	
12	सांगली	2,61,524	12,679	1,32,656	94,452	2,86,899	41,469	1,12,946	2,459	6,28,439	1,30,863	99,225	15,29,408	Sangli	
13	सोलापूर	4,16,732	16,020	1,32,389	89,529	1,94,609	73,400	2,69,924	190	4,73,384	1,72,609	63,156	14,69,190	Solapur	
14	कोल्हापूर	2,93,951	13,302	1,82,833	1,30,285	3,26,507	29,244	85,216	390	4,34,702	2,50,748	1,62,736	16,02,661	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	3,11,974	33,520	1,74,185	1,36,820	1,82,462	23,415	38,858	7431	1,69,061	1,13,275	1,10,603	9,56,110	Aurangabad	
16	जालना	2,07,305	27,798	1,72,405	1,76,644	1,13,888	18,716	26,631	1,857	50,606	14,014	9,778	5,84,539	Jalna	
17	परभणी	2,57,574	22,914	1,67,719	1,39,643	1,02,092	23,905	30,351	2,840	78,715	35,374	15,689	5,96,328	Parbhani	
18	बीड	3,07,000	32,591	1,35,756	1,87,967	1,38,205	34,841	1,00,377	3,358	1,50,184	80,205	9,953	8,40,846	Beed	
19	नांदेड	3,63,629	30,998	2,29,279	1,55,758	3,23,122	22,960	28,789	6,257	89,815	51,194	13,381	9,20,555	Nanded	
20	उस्मानाबाद	2,58,982	17,687	1,31,473	1,06,146	1,32,578	21,143	1,05,504	4,938	1,19,407	43,269	16,598	6,81,056	Osmanabad	
21	लातूर	3,66,500	25,206	2,88,667	2,45,086	1,22,256	19,750	46,077	4,320	76,567	16,327	10,744	8,29,794	Latur	
22	हुलबर्गा	4,22,273	30,255	1,90,582	1,46,063	1,75,002	40,808	21,232	7,489	87,596	68,611	9,523	7,46,906	Hulbana	
23	अकोला	5,63,512	39,865	3,20,303	1,83,632	1,15,116	35,627	13,432	4,495	1,33,657	51,137	18,808	8,76,197	Akola	
24	अमरावती	4,90,694	25,881	1,94,711	1,26,965	4,39,505	34,537	93,017	...	1,83,336	1,26,805	28,080	12,26,956	Amravati	
25	यवतमाड	4,48,104	36,906	3,02,195	2,08,796	2,00,553	43,175	28,778	...	2,94,382	1,10,765	11,131	11,99,775	Yavatmal	
26	वर्धा	2,03,762	13,524	1,54,638	1,43,963	89,041	27,000	17,054	...	1,66,350	1,31,463	9,901	7,39,410	Wardha	
27	नागपूर	3,93,245	34,692	2,06,730	1,60,768	2,48,520	33,597	27,009	...	2,41,597	1,81,867	1,71,199	12,71,287	Nagpur	
28	भंडारा	2,89,382	26,524	1,78,360	1,16,117	3,396	21,291	1,717	...	1,90,503	1,52,317	34,365	10,34,344	Bhandara	
29	चंद्रपूर	2,45,891	26,021	2,19,301	1,28,868	1,99,141	35,110	32,771	...	1,57,654	1,41,116	12,961	9,26,922	Chandrapur	
30	गडचिरोली	1,52,008	19,123	1,13,821	58,966	67,350	20,429	1,500	...	1,03,990	49,287	5,640	4,20,983	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		91,27,367	6,90,901	52,13,865	41,54,685	70,28,823	10,67,236	20,20,916	1,19,682	90,11,587	36,37,827	19,03,715	34,148,336	Maharashtra State	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.3 (—)

अनुक्रमिक	जिल्हा	कृत्रिम रेतन केलेली जनावरे Animals covered by artificial inseminations		नैसर्गिक रेतन केलेली जनावरे Animals covered by natural services		Districts
Sr. No.		गायी Cows	रहणी Buffaloes	गायी Cows	रहणी Buffaloes	
(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
1	बृहन्मवई	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	1,597	280	132	75	Thane
3	रायगड	2,165	899	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	9,320	2,155	109	99	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	3,122	1,489	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	27,774	1,101	440	16	Nashik
7	धुळे	24,064	2,623	854	108	Dhule
8	जळगाव	15,665	3,207	138	507	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,31,348	3,235	62	92	Ahmednagar
10	पुणे	98,139	8,887	384	..	Pune
11	सातारा	59,766	11,168	..	..	Satara
12	सांगली	46,251	29,343	..	..	Sangli
13	सोलापूर	20,883	670	931	816	Solapur
14	कोल्हापूर	29,118	60,528	120	1,052	Kolhapur
15	औरंगाबाद	21,282	2,281	..	..	Aurangabad
16	जालना	10,166	1,450	..	..	Jalna
17	परभणी	8,192	1,746	386	481	Parbhani
18	बीड	19,773	1,359	..	..	Beed
19	नांदेड	9,752	1,444	860	130	Nanded
20	उस्मानाबाद	8,434	938	425	1,291	Osmanabad
21	लातूर	19,225	1,150	1,019	723	Latur
22	बुलढाणा	17,142	6,529	..	..	Buldhana
23	अकोला	11,489	5,187	..	..	Akola
24	अमरावती	12,765	2,411	703	284	Amravati
25	यवतमाळ	8,098	2,085	1,455	431	Yavatmal
26	वर्धा	11,622	338	52	79	Wardha
27	नागपूर	20,896	1,292	748	332	Nagpur
28	भंडारा	12,547	838	520	341	Bhandara
29	चंद्रपूर	3,762	907	59	117	Chandrapur
30	गडचिरोली	532	355	128	40	Gadchiroli
		6,66,189	1,55,895	9,525*	7,019*	Maharashtra State

सुधारित/Revised

आधार :—पशुवैद्यन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source :—Directorate of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRY

तबती क्रमांक, TABLE No. 14.4 (—)

दुग्धशाळा आणि दूध शीतकरण केंद्रांची संख्या व त्यांची क्षमता
Number of Milk Plants and Milk Chilling Centres and their Capacity

अनक्रमांक Sr. No.	दुग्धशाळा व दूध शीतकरण केंद्र व त्यांची क्षमता	1984-85	1985-86	1986-87	Milk Plants and Milk Chilling Centres and their capacity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	दूध प्रक्रिया यंत्रांची संख्या	6	6	9	Number of Milk Processing Plants.
2	क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	8.40	8.40	11.80	Capacity (in lakh litres).
3	शासकीय दूध शीतकरण केंद्रे	77	82	80	Government Milk Chilling Centres
4	क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	7.79	8.05	7.95	Capacity (in lakh litres)
5	सहकारी दूध शीतकरण केंद्रे	26	24	28	Co-operative Milk Chilling Centres.
6	क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	3.86	3.76	4.82	Capacity (in lakh litres)
7	एकूण दूध शीतकरण केंद्रे	103	106	108	Total Milk Chilling Centres
8	क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	11.65	11.81	12.70	Capacity (in lakh litres)

आधार :—आयुक्त, दुग्धव्यवसाय विकास, महाराष्ट्र शासन मुंबई.

Source :—Commissioner of Dairy Development of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्रमांक/TABLE 14.5

सत्यमेव जयते

---

14. पशु संवर्धन आणि दुग्ध व्यवसाय/

तबता क्रमांक/

उपचार केलेल्या व खर्ची केलेल्या जनावरांची संख्या

(1986-87)

मुख्यालयाच्या ठिकाणी उपचार केलेल्या पशूंची संख्या No. of cases treated at the headquarter										
		अंतर्गण In-patients				वहिरागण Out-patients				
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	बृहन्मुरड	..	..	..	..	125	852	5,741	6,718	
2	ठाणे	..	2	4	6	1,263	44,401	17,277	62,941	
3	रायगड	..	..	..	..	1,439	57,594	13,973	73,006	
4	रत्नागिरी	..	4	..	4	87	44,835	9,516	54,408	
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	34	22,893	5,675	28,602	
6	नाशिक	..	45	325	13	383	1,356	1,63,250	82,330	2,46,936
7	घुळे	..	4	157	33	194	1,002	1,68,575	51,802	2,21,379
8	जळगांव	..	3	227	31	311	2,095	2,83,981	66,962	3,53,038
9	अभूमदनगर	..	9	407	18	434	1,322	2,35,202	1,11,159	3,47,683
10	पुणे	..	3	145	68	216	780	2,22,423	1,04,164	3,27,367
11	सातारा	..	3	132	4	139	868	1,38,555	38,830	1,78,251
12	सांगली	..	1	224	29	254	392	1,63,633	54,494	2,18,519
13	सोलापूर	..	15	2,107	42	2,164	690	1,70,589	1,13,988	2,85,267
14	कोल्हापूर	..	2	158	1	161	492	1,88,090	5,172	2,14,754
15	औरंगाबाद	..	3	550	89	642	748	1,78,739	70,785	2,50,272
16	जालना	..	..	73	2	75	804	1,28,362	42,572	1,71,738
17	परभणी	..	1	306	6	313	1,162	1,74,484	49,110	2,29,756
18	बीड	..	..	374	10	384	1,274	1,94,880	85,134	2,81,288
19	नांदेड	..	..	335	29	364	1,956	2,65,578	51,741	3,18,375
20	उस्मानाबाद	..	..	356	..	356	381	1,67,064	58,658	2,26,103
21	लातूर	..	..	546	..	546	599	2,97,033	36,509	3,34,141
22	बुलढाणा	..	1	157	5	163	2,382	2,93,666	78,697	3,74,745
23	अकोला	..	4	530	52	586	3,908	3,60,042	1,13,995	4,77,945
24	अमरावती	..	2	83	7	92	3,538	3,16,292	96,251	4,16,081
25	यवतमाळ	..	..	94	..	94	1,927	2,72,138	1,04,917	3,79,182
26	वर्धा	..	..	109	..	109	806	1,34,187	98,513	1,73,506
27	नागपूर	..	1	166	..	167	631	2,19,219	99,361	3,19,211
28	भंडारा	..	..	11	..	11	77	2,01,435	39,591	2,41,103
29	चंद्रपूर	..	..	133	6	139	548	1,36,124	44,588	1,81,260
30	गडचिरोली	..	..	9	..	9	14	66,036	20,734	86,784
महाराष्ट्र राज्य		97	7,770	449	8,316	31,800	5,115,350	17,53,269	71,00,419	

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRY

TABLE No. 14.5 (5.2)

Animals treated and castrated

फिरतीवर उपचार केलेल्या पशूंची संख्या No. of Cases treated on tour				मुख्यालयाच्या ठिकाणी खर्ची केलेल्यांची संख्या Castrations performed at the headquarter					District
अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	एकूण औषधांपाचार केलेल्या परंतु संस्थात न दाखल केलेल्या पशूंची संख्या Total No. of cases supplied with medi- cines but not brought to the institutions	अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
13	390	483	886	1,812	..	59	17	76	Greater Bombay
251	29,695	16,505	46,451	97,386	..	2,943	126	3,069	Thane
241	79,486	48,555	1,28,282	1,94,119	5	6,194	18	6,217	Raigad
7	41,318	16,242	57,567	2,08,878	..	4,114	14	4,128	Ratnagiri
2	23,467	8,937	32,406	1,23,130	..	1,600	41	1,641	Sindhudurg
103	84,203	79,941	1,64,307	1,92,821	3	22,651	402	23,056	Nasik
155	59,544	78,008	1,37,707	1,04,038	2	14,946	626	15,574	Dhule
26	53,908	24,145	78,079	29,883	1	19,269	175	19,445	Jalgaon
47	53,908	45,295	99,250	1,76,220	..	30,777	334	31,111	Ahmadnagar
32	69,762	86,877	1,56,671	1,34,746	2	84,630	1,679	26,311	Pune
86	48,082	21,475	69,643	75,210	3	8,395	372	8,770	Satara
14	28,839	13,898	42,751	80,748	13	7,165	4,581	11,759	Sangli
27	32,268	26,741	59,036	1,38,134	13	9,920	3,838	13,771	Solapur
14	29,338	99,949	1,29,301	1,35,248	19	8,802	2,720	11,541	Kolhapur
47	34,614	26,399	61,050	82,386	..	22,537	14	22,551	Aurangabad
38	22,211	13,243	35,492	74,572	..	21,195	5	21,200	Jalna
47	20,411	7,047	27,505	66,016	..	18,875	4	18,879	Parbhani
29	15,678	9,621	25,328	78,296	..	29,955	21	29,976	Beed
27	31,523	10,340	44,890	17,830	..	25,708	..	25,708	Nanded
7	23,215	9,301	32,325	34,181	1	14,313	143	14,456	Osmanabad
23	25,570	6,220	31,813	28,902	..	22,440	..	22,440	Latur
51	39,314	8,000	47,265	52,390	..	21,770	15	21,785	Buldiana
414	57,715	26,852	84,981	17,874	1	20,686	296	20,933	Akola
246	54,049	20,226	74,521	55,374	2	14,860	165	15,027	Amravati
46	49,531	19,251	68,828	69,111	..	25,109	197	25,306	Yavatmal
27	24,930	5,190	30,147	45,479	..	7,791	270	8,061	Wardha
39	53,393	19,965	73,807	1,18,311	..	14,829	6,723	21,552	Nagpur
1	38,428	9,839	84,268	89,109	..	17,192	1,620	18,812	Bhandara
20	43,562	17,910	64,492	54,932	..	14,989	154	15,143	Chandrapur
..	50,066	15,149	65,215	50,254	..	89,36	999	9,935	Gadchiroli
2,140	12,24,888	7,91,604	20,18,632	26,57,640	64	4,62,650	25,569	4,88,283	Maharashtra State

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	फिरतीवर खच्ची केलेल्यांची संख्या Castrations performed on tour				खालील वळूंच्या रेतनापासून कृत्रिम रेतन केलेल्या जनावरांची संख्या No. of animals inseminated by semen of following bulls				
		अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	विदेशी वळू Exotic bull	देशी वळू Indigenous bull	महिष Buffaloes bull	संकरित वळू Crossbreed bull	एकूण Total
(1)	(2)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)
1	बुलढुम्बई	..	17	9	26	..	..	..	..	..
2	ठाणे	..	3,684	27	3,711	1,461	..	280	136	1,877
3	रायगड	2	5,857	10	5,869	1,721	..	899	444	3,064
4	रत्नागिरी	..	4,429	..	4,429	5,626	..	2,155	3,694	11,475
5	सिंधुदुर्ग	..	1,907	80	1,987	2,104	..	1,489	118	3,711
6	नाशिक	..	14,080	40	14,120	21,327	..	1,101	6,447	28,875
7	धुळे	..	12,900	168	13,068	17,991	..	2,623	6,073	26,687
8	जळगाव	..	10,523	9	10,532	12,834	..	3,207	2,831	18,872
9	अहमदनगर	..	5,273	31	5,304	77,479	..	3,235	53,869	1,34,583
10	पुणे	..	4,876	1,006	5,882	65,263	23	8,887	32,853	1,07,026
11	सातारा	..	1,036	33	1,069	35,414	6,914	11,168	17,438	70,934
12	सांगली	..	475	445	920	16,389	2,658	29,343	27,204	75,594
13	सोलापूर	..	997	1,252	2,249	16,120	715	670	4,048	21,553
14	कोल्हापूर	..	1,661	145	1,761	17,242	..	60,528	11,876	89,646
15	औरंगाबाद	..	10,961	8	10,969	17,531	..	2,281	6,751	26,563
16	जालना	..	6,593	5	6,598	8,390	..	1,450	1,776	11,616
17	परभणी	..	4,031	4	4,035	62,47	..	1,746	1,945	9,938
18	बीड	..	2,592	23	2,615	14,201	..	1,359	5,572	21,132
19	नांदेड	..	5,290	..	5,290	6,689	..	1,444	3,063	11,196
20	उस्मानाबाद	..	3,142	89	3,231	4,723	..	1,150	6,184	20,375
21	लातूर	..	2,766	..	2,766	13,041	..	938	3,711	9,372
22	बुलढाणा	..	8,470	..	8,470	14,621	..	6,529	2,521	23,671
23	अकोला	..	18,762	120	18,882	9,972	..	5,187	1,517	16,676
24	अमरावती	..	10,819	35	10,854	9,804	..	2,411	2,961	15,176
25	अकोला	..	11,503	97	11,680	6,727	..	2,085	1,371	10,183
26	बार्शी	..	5,363	100	5,463	8,423	..	338	3,199	11,960
27	नागपूर	..	9,999	3,141	13,140	14,968	..	1,292	5,928	22,188
28	महाराष्ट्र	..	6,996	716	7,712	10,141	..	838	2,406	13,385
29	चंद्रपूर	..	10,794	84	10,878	3,454	..	907	308	4,669
30	गडचिरोली	..	8,038	1,160	9,198	532	..	385	..	917
महाराष्ट्र राज्य		2	1,93,789	8,837	2,02,628	4,40,435	10,310	1,55,925	2,16,244	8,22,914

आधार. —संचालक, पशुसंवर्धन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

TABLE No. 14.5 (5.2)—*contd.*

<div> <div>कृत्रिम रीत्याकरणे जन्मिलेले बाळ</div> <div>Calves born by artificial insemination</div> </div>					
मकरोत Crossbreed	देशी Indigenous	महिष Buffaloes bull	एकूण Total	केलेली एकूण लस टोवणी Total vaccinations carried out	District
(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(2)
..	..	..	..	1,39,101	Greater Bombay
428	..	39	467	15,03,089	Thane
515	..	209	724	15,18,735	Raigad
2,917	..	724	3,641	12,20,754	Ratnagiri
625	..	316	941	5,40,325	Sindhudurg
7,882	..	264	8,146	16,58,654	Nashik
5,800	..	525	6,325	19,16,959	Dhule
4,314	..	670	4,984	17,33,204	Jalgaon
42,205	..	521	42,726	16,60,871	Ahmadnagar
30,068	55	2,311	32,434	24,71,428	Pune
14,858	1,278	2,954	19,090	13,31,949	Satara
10,995	140	7,494	18,629	15,29,408	Sangli
6,564	235	86	6,885	14,69,190	Solapur
6,988	..	12,155	19,143	16,02,661	Kolhapur
7,835	..	358	8,213	9,56,110	Aurangabad
2,691	..	198	2,889	5,84,539	Jalna
1,536	..	216	1,752	5,96,328	Parbhani
4,614	..	64	4,678	8,40,846	Bced
2,100	..	142	2,442	9,20,555	Nanded
3,479	..	103	2,323	6,81,056	Osmanabad
2,220	..	..	2,179	8,20,794	Latur
4,210	..	1,197	5,437	7,46,906	Buldana
2,179	..	1,193	3,372	8,76,197	Akola
3,052	..	435	3,497	12,26,956	Amravati
1,497	..	376	1,873	11,99,775	Yavatmal
3,617	..	48	3,725	7,39,410	Wardha
7,437	..	305	7,742	12,71,287	Nagpur
3,347	..	88	3,435	10,34,344	Bhandara
558	..	50	608	9,26,922	Chandrapur
20	..	16	36	4,20,983	Gadchiroli
1,84,871	1,493	33,057	2,19,636	3,41,48,336	Maharashtra State

Source.—Directorate of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

14 पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14-6 (5-3)

पशुवैद्यकीय संस्थांची संख्या/Number of veterinary institutions

1986-87

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पशुवैद्यकीय चिकित्सालये Veterinary Polyclinics	पशुवैद्यकीय हस्पतालये Veterinary Hospitals	पशुवैद्यकीय दवाखाने Veterinary Dispensaries	फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने Mobile Veterinary Clinics	पशुवैद्यकीय सहाय्यक केंद्रे Veterinary aid Centres	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	मुहम्मदबाई	1**	3			3	Gr. Bombay
2	ठाणे	1		27	1	46	Thane
3	रायगड	1		22	1	42	Raigad
4	रत्नागिरी	1		18		34	Ratnagiri
5	सिंधुदूर्ग	1		8	1	24	Sindhudurg
6	नाशिक	1	1	43	1	80	Nashik
7	धुळे	1		35	1	39	Dhule
8	जळगाव	1		37	1	69	Jalgaon
9	अहमदनगर	1		44	1	111	Ahmednagar
10	पुणे	1	1	36	2†	63	Pune
11	सातारा	1		31	1†	52	Satara
12	सांगली	1		23	1	43	Sangli
13	सोलापूर	1		29		69	Solapur
14	कोल्हापूर	1		23	1	62	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1	1	21		31	Aurangabad
16	जालना	1		18	1	22	Jalna
17	परभणी	1**		28		52	Parbhani
18	बीड	1		20	1	61	Beed
19	नांदेड	1		32	1	69	Nanded
20	उस्मानाबाद	1		17		47	Osmanabad
21	लातूर	1		20	1	58	Latur
22	बुलढाणा	1		21	1	72	Buldhana
23	अकोला	1		29		62	Akola
24	अमरावती	1		25	1	67	Amravati
25	यवतमाळ	1		39	1	65	Yavatmal
26	वर्धा	1		18		34	Wardha
27	नागपूर	2**	1	34		37	Nagpur
28	भंडारा	1		12	1	53	Bhandara
29	चंद्रपूर	1		21	4	61	Chandrapur
30	गडचिरोली	1		20	3	44	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		31	7*	757	27	1,572	Maharashtra State

टीप:—** यात शेतकी विद्यापीठ दापोली, परभणी व नागपूर येथील एकेक पशुवैद्यकीय चिकित्सालयांचा समावेश आहे.

* याखेरीज SPCA चे एक हस्पताल मुंबई येथे आणि एक हस्पताल महाराष्ट्र फुले कृषि विद्यापीठाच्या कार्यक्षेत्रातील पुणे येथे आहे.

† ह्यात एक फिरती विस्तारीत व एक प्रात्यक्षक केंद्रांचा समावेश आहे.

Note:—** These includes one Veterinary Polyclinic of Agriculture Universities at Dapoli, Parbhani and Nagpur each.

* In addition there is one hospital of Society for Prevention of Cruelty to Animals, (Bombay) and one at Pune under Mahatma Phule Krishi Vidyapeeth.

† This includes two Mobile Extension and Demonstration units.

आधार:—पशुसंवर्धन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source:—Directorate of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.7 (5.4)

पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती

Miscellaneous statistics relating to animal husbandry as on 31st March 1987

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	संख्या Number	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
I. पशुवैद्यकीय संस्था—			Veterinary Institutions—
1	पशुवैद्यकीय सर्व चिकित्सालये	31*	Veterinary polyclinics
2	पशुवैद्यकीय रुग्णालये	7**	Veterinary hospitals
3	पशुवैद्यकीय दवाखाने	757	Veterinary dispensaries
4	पशुवैद्यकीय सहाय्यक केंद्रे	27†	Mobile veterinary clinics
5	फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने	1,572	Veterinary aid centres
6	पशुवैद्यकीय जैव पदार्थ निमित्ती संस्था	1	Institute of veterinary biological products
7	राज्यस्तरीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा	1	State level disease investigation section laboratory
8	विभागीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा	6	Regional level disease investigation section laboratory.
9	फिरती पशुरोगसाथ नियंत्रण केंद्रे	9	Mobile epizotic control units
10	फिरती विस्तारित व प्रात्यक्षिक केंद्रे	..	Mobile extension-cum-Demonstration centres
11	तपासणी चौक्या	13	Check posts
12	दक्षता पथके	6	Vigilance units
13	अनुवर्ती केंद्रे	..	Rinder post follo-up centres
II. पशु विकास—			Cattle development—
1	विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्र	49	Regional Artificial Insemination Centres
2	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र	29	District Artificial Insemination Centres
3	आधारभूत ग्राम केंद्र	48	Key village centres
4	कृत्रिम रेतन उपकेंद्र—		Artificial insemination sub-centres—
	(अ) जिल्हा परिषदाखालील	1,935	(A) Under Zilla Parishads
	(ब) आधारभूत ग्राम केंद्रांमधील	445	(B) Under key village centres
	(क) विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्रांमधील	70	(C) Under Regional artificial insemination centres.
5	पशुपेदास केंद्रे	13†	Cattle breeding farms
6	कृत्रिम रेतन तंत्राविषयी प्रशिक्षण केंद्रे	4	Training centres in Artificial Insemination technique.
7	पशुधन पर्यवेक्षकासाठी पदविका अभ्यासक्रम	..	Diploma course for Livestock Supervisors
III. कुक्कुट विकास—			Poultry development—
1	अंडी उत्पादनाची व कुक्कुट पैदास केंद्रे	5	Central hatcheries and Poultry breeding farms
2	कुक्कुट विस्तार केंद्रे	2	Poultry extension centres
3	सधन कुक्कुट सुधार गट	15	Intensive poultry development blocks
IV. भेप विकास—			Sheep development -
1	भेप पैदास केंद्र (महाराष्ट्र भेप विकास महामंडळाखालील)	9	Sheep breeding farms (with Maharashtra Sheep Development Corporation).
2	शेळी पैदास केंद्रे	1	Goat breeding farms
3	लोक रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा	1	Wool analysis laboratory
V. संशोधन योजना—			Research scheme—
1	जनावरांच्या लाज्या व खुरकुत रोगावरील संगणक शास्त्राभ्यासासाठी अखिल भारतीय समन्वित प्रकल्प		All India Co-ordinated Research Project for epidemiological studies of foot and mouth disease.
2	पशुपोषण खाद्य केंद्र	1	Animal Nutrition Centre
3	गुण नियंत्रण योजना	1	Quality Control Scheme
4	सूक्ष्मजीव शास्त्रज्ञांचे कार्यालय	1	Office of the Microbiologist

*यात शेतकी विद्यापीठ दापोली, परभणी व नागपूर येथील एकेक पशु वैद्यक चिकित्सालयांचा समावेश आहे.

**या व्यतिरिक्त सोमायटी फॉर प्रिझेशन ऑफ क्रुएल्टी टू अनिमल्स चे एक रुग्णालय मुंबई येथे आणि एक रुग्णालय महात्मा फुले कृषी विद्यापीठ, पुणे येथे आहे.

†यात नागपूर येथील वासरांची निपज करणाऱ्या एका केंद्राचा समावेश आहे.

‡यात दोन फिरत्या विस्तारित दवाखान्यांचा समावेश आहे.

* This includes one Veterinary Polyclinic of Agricultural University at Dapoli, Parbhani and Nagpur each.

** In addition there is one hospital of SPCA at Bombay and one hospital is under Mahatma Phule Krushi Vidyapeeth, Poona.

† This includes one calf rearing unit at Nagpur.

‡ This includes two Mobile Extension Dispensaries.

आधार—पशुसंवर्धन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

सत्यमेव जयते

15. वनशास्त्र व लाकडतोड

१५.१. वनक्षेत्र व वनापासून मिळणारे प्रमुख व गौण उत्पादन यांची आंकडेवारी या विभागात दिली आहे.

१५.२. राज्यातील वन विभाग व महसूल विभागाच्या अधिपत्याखालील वनक्षेत्रासंबंधी वेगवेगळी माहिती दिली आहे. वनक्षेत्राचे राखीव, संरक्षित व अवर्गीकृत असे कायदेशीरदृष्ट्या वर्गीकरण केले आहे. वरील कायदेशीरदृष्ट्या केलेले वर्गीकरण १९२७ च्या "भारतीय वन कायदा, सोळा" नुसार केले आहे. राखीव वनक्षेत्रात मुख्यतः इमारतीच्या लाकडाचे उत्पादन करण्यात येत असून ह्यात चरणे किंवा मशागत करणे ह्यास परवानगी दिली जात नाही. संरक्षित वनक्षेत्रात चरणे आणि मशागत करणे यावर इतके कडक निर्बंध नसून काही मर्यादित निर्बंधासह परवानगी देण्यात येते. अवर्गीकृत वनक्षेत्र म्हणजे दुर्गम किंवा अव्याप्त वनक्षेत्र समजण्यात येते. शासनाने स्थानिक संस्थांकडून किंवा खाजगी व्यक्तींकडून व्यवस्थापनासाठी घेतलेले वनक्षेत्र करारावराल म्हणून ओळखले जाते. या विभागामध्ये देण्यात आलेल्या वनक्षेत्राची आंकडेवारी शेती विभागाच्या "जमिनीचा वापर" ह्या तक्त्यातील वनक्षेत्राच्या आंकडेवारीशी जुळणार नाही. हा फरक खालील कारणांमुळे दिसून येतो :—

(१) भारतीय वन सांख्यिकीत वन विभागाच्या अधिपत्याखालील वृक्षांनी न आच्छादलेल्या क्षेत्रासह सर्व क्षेत्र वनक्षेत्र म्हणून समजले जाते तर कृषि सांख्यिकीत त्याचे प्रत्यक्ष वापरा-नुसार वर्गीकरण केले जाते.

(२) वन विभागाची माहिती विशिष्ट प्रशासकीय कारणासाठी व वनक्षेत्राची मालकी ठरविण्याच्या दृष्टीने उपयुक्त ठरते. जमिनीच्या वापरासंबंधी सांख्यिकीसाठी वनक्षेत्राचा प्रत्यक्ष वापर कसा होतो हे कृषि खात्याच्या दृष्टीने जितके महत्वाचे आहे तेवढे वन विभागाच्या दृष्टीने नाही.

(३) वन विभागाची माहिती आर्थिक वर्षानुसार उपलब्ध असते तर कृषि विभागाची कृषि वर्षानुसार असते. प्रमुख व गौण वनीत्पादनाची आंकडेवारी वन विभागाच्या अधिपत्याखालील वनक्षेत्राशीच संबंधित आहे.

FORESTRY AND LOGGING

15.1. Data on area under forest and major and minor forest produce are given in the tables in this section.

15.2. Information regarding forests under the control of the State's Forest Department and those under the control of the State's Revenue Department is shown separately. The areas under forests are classified according to legal status into reserved forests, protected forests and unclassed forests. The legal status refers to the classification of forests under the Indian Forest Act, XVI of 1927. *Reserved forests* are those that are intended mainly for timber production and in which rights of grazing and cultivation are seldom allowed. *In protected forests*, the restrictions are not so rigid as grazing or cultivation is allowed but certain limitations and restrictions are imposed. *The unclassed forest* refers to the inaccessible forest or unoccupied waste. The forests which are taken by Government from local bodies or private individuals for management on lease basis are called '*leased forests*'. The forest area shown in Tables in this sector may not tally with the area under "forest" shown in table on land utilisation in agriculture section. The two sets of figures differ due to the following reasons :—

(i) In the Indian Forests Statistics the whole area including non-wooded area under the control of Forest Department is taken as area under forests while in Agricultural Statistics, it is classified according to its actual utilisation.

(ii) The Forest Department Returns are meant to serve a definite administrative purpose and indicate the ownership of the forest area; the actual utilisation of these areas is not so important from their point of view as it is in the land utilisation statistics for Agricultural Department.

(iii) The Forest Department returns relate to financial years and Agricultural Statistics relate to the agricultural years. The figures of production of major and minor forest produce refer to the areas under the control of Forest Department only.

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड/FOREST AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15:1 (---)

मालकीनुसार वनक्षेत्र

Area under Forest classified by "Ownership" 1986-87

अनुक्र.मांक	वर्ष	राज्य वन	महामंडळ	वन विभागाकड आलेली खाजगी वन	एकूण वन	एकूण वन क्षेत्राची राज्य वनक्षेत्राची टक्केवारी	राज्य वन क्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राची टक्केवारी	District
Serial No.	Year	State Forest	Corporation	Private Forest brought under possession of F. D.	Total Forest	Percentage of State Forest to total Forest	Percentage of State Forest to Geographical total area of the State	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	1970-71	62,311	205	..	62,516	99.67	20.25	
2	1975-76	61,682	725	2,728	65,135	94.70	20.05	
3	1980-81	61,273	1,255	1,696	64,224	95.40	19.91	
4	1984-85	61,238	1,494	1,239	63,971	95.73	19.90	
5	1985-86	61,141	1,538	1,239	63,918	95.65	19.87	
6	1986-87	61,133	1,586	1,239	63,958	95.58	19.87	
1	बृहन्मुंबई	..	38	14	52	..	8.62	Greater Bombay
2	ठाणे	3,521	262	277	4,060	86.72	37.71	Thane
3	रायगड	1,605	..	107	1,712	93.75	23.37	Raigad
4	रत्नागिरी	61	..	4	65	93.85	0.75	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	405	..	121	526	77.00	8.04	Singhadurg
6	नाशिक	3,152	163	76	3,391	92.95	20.16	Nashik
7	धुळे	3,958	86	459	4,503	87.90	27.52	Dhule
8	जळगाव	1,919	54	..	1,973	97.26	16.49	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,891	..	..	1,891	100.00	11.11	Ahmednagar
10	पुणे	1,996	..	70	2,066	95.61	12.78	Pune
11	सातारा	1,585	..	18	1,603	98.88	14.98	Satara
12	सांगली	492	..	8	500	98.40	5.71	Sangli
13	सोलापूर	375	..	..	375	100.00	2.50	Solapur
14	कोल्हापूर	1,675	..	86	1,761	95.12	21.58	Kolhapur
15	औरंगाबाद	891	..	..	891	100.00	8.84	Aurangabad
16	जालना	93	..	..	93	100.00	1.20	Jalna
17	परभणी	372	..	..	372	100.00	3.39	Parbhani
18	बीद	216	..	..	216	100.00	1.93	Beed
19	नांदेड	1,180	5	..	1,185	99.58	11.42	Nanded
20	उस्मानाबाद	43	..	..	43	100.00	0.58	Osmanabad
21	लातूर	11	..	..	11	100.00	0.16	Latur
22	बुलढाणा	1,558	..	..	1,558	100.00	16.11	Buldhana
23	अकोला	867	..	..	867	100.00	8.21	Akola
24	अमरावती	3,745	..	..	3,745	100.00	30.65	Amravati
25	यवतमाळ	3,712	..	..	3,712	100.00	27.46	Yavatmal
26	वधा	875	..	..	875	100.00	13.91	Wardha
27	नागपूर	2,756	62	..	2,818	97.80	27.94	Nagpur
28	भंडारा	4,291	270	..	4,561	94.08	46.24	Bhandara
29	चंद्रपूर	4,649	365	..	5,014	92.72	42.58	Chandrapur
30	गडचिरोली	13,241	281	..	13,522	97.92	88.77	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		61,133	1,586	1,239	63,958	95.53	19.87	Maharashtra State

आधार.-मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source.- Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur.

15. वनशास्त्र व लाकूँजोड/FORESTRY AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.2 (6.2)

प्रमुख वनोत्पादने आणि मूल्य/Quantity & Value of Major Forest Produce

उत्पादन : '०००' टन/(Quantity in '000' Tonnes)
मूल्य : '०००' रुपये/(Value in '000' Rs.)

वर्ष Year	जिल्हा District	राज्य वने/State Forests						खाजगी वन/Private Forest						एकूण Total	एकूण मूल्य Total value	जिल्हा District
		इमारती लाकूँड Timber	जळबू लाकूँड Firewood	उत्पादन Quantity	मूल्य Value	उत्पादन Quantity	मूल्य Value	इमारती लाकूँड Timber	जळबू लाकूँड Firewood	उत्पादन Quantity	मूल्य Value	उत्पादन Quantity	मूल्य Value			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
1960-61	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
1970-71	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
1975-76	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
1980-81	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
1984-85	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
1985-86	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
1986-87	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
ठाणे	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
रायगड	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
रत्नागिरी	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
सिंधुदुर्ग	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
नाशिक	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
धुळे	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
जळगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
अहमदनगर	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
पुणे	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
सातारा	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
सांगली	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
सोलापूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
कोल्हापूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
जोराबाद	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
जालना	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
परभणी	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
बीड	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
नांदेड	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
उस्मानाबाद	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
लातूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

लक्ष्मी कर्मिक Table No 15.2 (6.2)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(1)
21. बुलढाना	..	..	2	3,091	5	579	7	3,670	..	..	..	..	5,622	Buldhana
22. अकोला	..	..	3	6,212	Neg.	72	3	6,284	..	..	..	..	10,474	Akola
23. अमरावती	..	..	57	2,88,882	32	4,513	89	2,93,395	..	..	..	..	2,97,287	Amravati
24. यवतमाळ	..	..	35	1,04,174	58	22,633	93	1,26,807	..	..	..	..	1,40,579	Yavatmal
25. वर्धा	..	..	16	61,714	10	2,132	26	63,846	..	..	..	..	66,475	Wardha
26. नागपूर	..	..	52	1,09,004	207	35,775	259	1,44,779	..	..	..	..	1,58,258	Nagpur
27. भंडारा	..	..	19	47,530	163	8,442	182	55,972	..	..	..	..	81,072	Bhandara
28. चंद्रपूर	..	..	12	15,705	44	6,325	56	22,030	..	..	..	..	51,829	Chandrapur
29. गडचिरोली	..	..	68	1,37,761	204	32,127	272	1,69,888	..	..	..	..	2,20,886	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य	..	..	297	8,65,705	853	1,41,736	1,150	1,07,441	..	..	..	..	11,76,732	Maharashtra State.

टीप :- आकडे संक्षिप्तात केव्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.

Note :- Totals may not add up due to rounding.

(2) Neg.—नगण्य/Negligible

आधार :- मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source :- Chief Conservator of Forest Government of Maharashtra State, Nagpur.

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड/FOREST AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15-3 (—)

आगी आणि गुरापासून संरक्षित वनक्षेत्र
Forest area Protected from fire and Cattle Grazing

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	एकूण वनक्षेत्र (चौ. कि. मी.) Total Forest area (Sq. Kms.)	आगीपासून संरक्षण Protection against fire		वनक्षेत्राची टक्केवारी Percentage of Forests under fire protection to total Forest	गुरावरणापासून संरक्षण Protection against grazing			
			प्रयत्न Attempted	संरक्षण Protected		आग विमोचक्यासाठी झालेला खर्च (रुपये) Cost of fire on Servancy operation (Rs.)	चराईसाठी बंद केलेले क्षेत्र (चौ. कि.) Area closed to grazing (Sq. Kms.)	चराईसाठी वर्षभर खुले क्षेत्र (चौ. कि.) Area open to grazing throughout year (Sq. Kms.)	वर्षाभ्या काही काळा- साठी चराईसाठी ठेवलेले क्षेत्र (चौ. कि.) Area open to grazing for part of the year (Sq. Kms.)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1960-61	 56,949	53,093	52,456	92	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.
2	1970-71	 56,191	56,191	55,700	99	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.
3	1980-81	 56,134	50,790	50,543	90	29,96,860	10,325	45,282	2,091
4	1984-85	 56,098	55,180	54,686	97	60,80,735	12,732	43,021	1,910
5	1985-86	 56,100	56,045	55,600	99	66,94,763	14,101	41,681	1,784
6	1986-87	 56,063	56,064	55,695	99	75,96,739	13,592	42,180	1,785

टोप--Note.— N. A. उपलब्ध नाही /Not available.

आधार—मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source.— The Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur.

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड/FOREST AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15-4 (-)

महत्वाच्या जातीच्या झाडांच्या लागवडीचे क्षेत्र/Plantation of important species

(लागवड हेक्टरात) (वनरोपण चौ. कि. मि.)
(Plantation in hectares) (Afforestation in Sq. Km.)

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	निर्लागरी Eucalyptus	शिशम Shisham	साग Teak	किकर Kikar	मलबेरी Millberry	चील Chil	इतर Miscellaneous	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1960-61	(A) ..	..	..	..	..	..	4,610	4,610
		(B) ..	..	..	..	..	..	278	278
2	1970-71	(A) ..	..	3,567	..	..	..	11,226	14,793
		(B) ..	..	..	..	..	..	170	170
3	1975-76	(A) ..	..	5,321	..	..	..	8,721	14,042
		(B) ..	..	..	..	..	..	172	172
4	1980-81	(A) 41	..	5,151	..	..	..	37,043	42,235
		(B) ..	..	..	..	..	..	..	..
5	1985-86	(A) ..	..	6,255	..	..	..	82,918	89,173
		(B) ..	..	..	..	..	..	441	441
6	1986-87	(A) ..	..	..	..	..	..	27,989	27,989*
		(B) ..	..	..	..	..	..	314	314*

*अस्थायी/Provisional.

टीप—Note.— A. निरनिराळ्या कार्यक्रमाखाली लागवड/Plantation under various activities.

B. निरनिराळ्या कार्यक्रमाखाली वनरोपण/Afforestation under various activities.

आधार—मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source. - The Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur.

सत्यमेव जयते

17. वनशास्त्र व लाकूडतोड/FORESTRY AND LOGGING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.5 (—)

वनावरील महसूल व खर्च
Revenue and Expenditure on Forests

(मूल्य लाख रुपये)
(Value in lakhs Rs.)

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	वनापासून एकूण महसूल Gross Revenue from forests				वनावरील खर्च Expenditure on forests				शिल्लक असलेली निव्वळ महसूल तुट Net Revenue i.e. surplus (+) Deficit (—)			
		वन विभाग Forest Depart- ment	वन मंडळ Corpo- ration	खाजगी वन Private Forests	एकूण Total	वन विभाग Forest Depart- ment	वन मंडळ Corpo- ration	खाजगी वन Private Forest	एकूण Total	वन विभाग Forest Depart- ment	वन मंडळ Corpo- ration	खाजगी वन Private Forests	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1 ..	1960-61 ..	487	..	..	487	213	..	..	218	269	..	..	269
2 ..	1970-71 ..	1,062	102	..	1,164	943	85	..	1,028	119	17	..	136
3 ..	1980-81 ..	4,194	1,539	..	5,733	2,617	817	..	3,434	1,577	722	..	2,299
4 ..	1984-85 ..	9,043	940	..	9,983	4,352	940	..	5,342	4,691	..	..	4,691
5 ..	1985-86 ..	8,949	3,580	..	12,529	5,545	977	..	6,522	3,404	2,603	..	6,007
6 ..	1986-87 ..	10,258	3,246	..	13,504	5,830	1,088	..	6,918	4,428	2,158	..	6,586

टीप :—जिल्हावार माहिती उपलब्ध नाही.

Note :—Districtwise information is not available.

आधार :—मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source :—The Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur.

सत्यमेव जयते

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड/

तक्ता क्रमांक/

निरनिराळ्या प्रकारच्या वनाखालील क्षेत्र/

1986-87

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वन विभाग Forest Department				महसूल विभाग Revenue Department			
		राखीव	संरक्षित	अवर्गीकृत व पट्ट्याने दिलेले	एकूण	राखीव	संरक्षित	अवर्गीकृत व पट्ट्याने दिलेले	एकूण
(1)	(2)	Reserved	Protected	Unclassified and leased	Total	Reserved	Protected	Unclassified and leased	Total
1	बृहन्मंढई	..	..	..	..	..	..	..	..
2	टाणे	..	..	2,558	963	..	..	..	..
3	रायगड	..	..	1,260	133	151	..	..	..
4	रत्नागिरी	..	..	11	..	48	59	..	61
5	सिंधुदुर्ग	..	..	13	9	383	405	2	2
6	नाशिक	..	..	2,861	244	..	..	..	48
7	धुळे	..	..	3,457	..	207	3,663	295	..
8	जळगाव	..	..	1,918	..	..	1,918	..	295
9	अहमदनगर	..	..	1,457	13	10	1,480	408	..
10	पुणे	..	..	1,362	..	331	1,693	302	412
11	सातारा	..	..	1,356	85	85	1,526	59	302
12	सांगली	..	..	350	2	17	368	111	59
13	सोलापूर	..	..	171	..	11	182	190	124
14	कोल्हापूर	..	..	562	401	712	1,675	3	193
15	औरंगाबाद	..	..	738	77	76	891	..	..
16	जालना	..	..	82	8	3	93	..	..
17	परभणी	..	..	334	..	38	372	..	..
18	बीड	..	..	199	17	..	216	..	..
19	नांदेड	..	..	932	57	191	1,181	..	..
20	उस्मानाबाद	..	..	13	..	30	43	..	..
21	लातूर	..	..	3	..	9	11	..	..
22	दुर्गडाणा	..	..	1,057	93	..	1,150	25	384
23	अकोला	..	..	784	15	..	799	69	409
24	अमरावती	..	..	3,560	67	1	3,627	..	69
25	यवतमाळ	..	..	2,755	189	..	2,944	117	117
26	वर्धा	..	..	528	319	..	847	28	767
27	नागपूर	..	..	1,416	823	..	2,239	517	28
28	भंडारा	..	..	2,158	1,027	..	3,185	1,106	517
29	चंद्रपूर	..	..	3,443	956	45	4,443	205	1,106
30	गडचिरोली	..	..	3,284	9,593	7	12,883	358	205
महाराष्ट्र राज्य		..	..	38,622	15,090	2,351	56,064	1,430	358
								137	3,502
									5,070

टीप.—(१) म. व. वि. म.—महाराष्ट्र वन विकास महामंडळ.
 (२) आकडे संक्षिप्तात केल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.
 (३) *एक चौरस किलो मिटर पेक्षा कमी.
 (४) अस्थायी

आधार.—मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

FORESTRY AND LOGGING

TABLE No. 15-6 (6-1)

Area under different types of forests

(क्षेत्र चौ. कि. मिटरमध्ये)
(Area in sq. km.)

एकूण Total				एकूण वनक्षेत्राचे वर्गीकरण Tripartite Classification of total Forest area					वन विभागाच्या ताब्यात घेतलेले खाजगी वनक्षेत्र Private forest brought under possession of Department	District
राखीव	संरक्षित	अवर्गीकृत व पट्ट्याने दिलेले	एकूण	खरी वने	राखीव कुरणे	जळाऊ लाकूड, बैरण व इतर Fuels, fodder and miscella- neous	म.व.वि.म.क.चे हस्तांतरित केलेले वनक्षेत्र Forest area transferred to F.D.C.M.			
Reserved	Protected	Unclassified and leased	Total	Forest proper	Pasture reserved					
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)	
..	..	..	..	..	..	..	38	14	Greater Bombay	
2,558	963	..	3,521	3,255	266	..	262	277	Thane	
1,278	177	151	1,605	1,428	177	..	..	107	Raigad	
11	..	50	61	61	..	..	..	4	Ratnagiri	
13	9	383	405	405	..	..	..	121	Sindhudurg	
2,909	244	..	3,152	3,077	75	..	163	76	Nashik	
3,751	..	207	3,958	3,059	774	125	86	459	Dhule	
1,919	..	..	1,919	1,157	411	350	54	..	Jalgaon	
1,866	13	13	1,891	940	951	..	..	..	Ahmadnagar	
1,664	..	331	1,996	1,329	660	7	..	70	Pune	
1,415	85	85	1,585	1,585	..	..	..	18	Satara	
461	2	29	492	492	..	..	..	8	Sangli	
361	..	14	375	145	231	..	..	..	Solapur	
562	401	712	1,675	1,675	..	..	..	86	Kolhapur	
738	77	76	891	769	113	9	..	..	Aurangabad	
82	8	3	93	82	11	..	..	..	Jalna	
334	..	38	372	334	38	..	..	..	Parbhani	
199	17	..	216	216	..	..	..	..	Beed	
932	57	191	1,181	1,017	156	7	5	..	Nanded	
13	..	30	43	3	40	..	..	..	Osmanabad	
3	..	9	11	11	..	..	..	..	Latur	
1,057	117	34	1,558	558	582	419	..	..	Buldhana	
784	84	..	867	508	235	124	..	..	Akola	
3,500	67	118	3,745	3,221	350	174	..	..	Amravati	
2,755	189	767	3,712	1,714	768	1,229	..	..	Yavatmal	
528	319	28	875	625	182	67	..	..	Wardha	
1,416	823	517	2,756	1,606	361	789	62	..	Nagpur	
2,158	1,027	1,106	4,291	1,411	679	2,201	270	..	Bhandara	
3,443	956	250	4,649	2,545	52	2,052	365	..	Chandrapur	
3,284	9,593	364	13,241	11,128	268	1,845	281	..	Gadchiroli	
40,053	15,227	5,853	61,133	44,356	7,376	9,399	1,586	1,239	Maharashtra State	

Notes.—(1) F. D. C. M.—Forest Development Corporation of Maharashtra Ltd.

(2) Totals may not add up due to roundings.

(3) *Less than one sq. km.

(4) Provisional

Source.—The Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Pune.

सत्यमेव जयते

16. मत्स्यव्यवसाय

१६.१. पकडलेली मासळी, मासळीची वित्तेवाट, खारवण केंद्रा-
तील माशांची आयात, सागरी मत्स्य उत्पादन, मत्स्यव्यवसायासाठी
वापरल्या जाणाऱ्या बोटी या संबंधीची आकडेवारी या विभागात
दिली आहे.

16. FISHERIES

16.1. Data regarding fish catch, disposition of fish
and fish brought for curing, marine fishery and fishing
craft are presented in the tables in this section.

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No 16.1 (—)

मालकीच्या प्रकाराच्या गटानुसार पकडलेली व उतरविलेली मासळी

Fish Catch and landings by group of Species

(टनांत/In tonnes)

अनुक्रमांक	वर्ष/जिल्हा	गोड्या पाण्यातील मासळी	लेप	कली, रातळी, तारली, पेडवा, किलजी भिंग, पाला, मांदेळी, काटी, खबळे, पाथरडी	खरबा, बांगडा, सुरमई, भेदर, कृपा, कोकरी, नावी, शेकी, चिराट, बागणे	इतर	मुशी, पाकर, म्हाकुळ इ.	कोळंबी, जावळा, करंदी, शेवड	एकूण पकडलेली व उतरविलेली मासळी	Districts
Sr. No.	Year	Fresh-water fishes	Founders, Holibuts, soles etc.	Harrings Sardines Anchovies	Tunas Barites Mackeral	Miscellaneous Harine (Teleostouit)	Shark Rays, Shells etc.	Crustaceans	Total catch and landings	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
	1960-61	N.A.	85	34,753	22,017	77,139	3,142	53,926	1,90,432	
	1970-71	13,500	1,150	28,113	21,397	83,167	5,677	64,854	2,17,858	
	1975-76	21,000	2,250	44,592	9,448	1,95,955	11,997	1,37,770	4,23,012	
	1980-81	24,601	2,151	56,181	20,233	1,72,551	12,507	1,10,537	3,98,761	
	1985-86	32,202	3,342	37,774	20,947	1,56,421	12,944	1,45,924	4,09,554	
	1986-87	43,295	3,593	32,942	14,563	1,59,967	12,046	1,09,296	3,75,802	
1	बृहन्मुंबई	1,000	906	10,641	5,883	43,772	8,130	59,533	1,29,865	Greater Bombay
2	ठाणे	1,870	7	13,338	236	69,340	547	16,270	1,01,608	Thane
3	रायगड	1,156	387	2,440	1,455	9,936	759	25,261	41,394	Raigad
4	रत्नागिरी	..	2,122	4,402	4,386	19,543	1,852	7,092	39,397	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	7	171	2,121	2,603	17,376	758	1,140	24,176	Sindhudurg
6	नाशिक	1,335	..	..	..	..	..	..	1,335	Nashik
7	धुळे	1,000	..	..	..	..	..	..	1,000	Dhule
8	जळगाव	2,000	..	..	..	..	..	..	2,000	Jalgaon
9	अहमदनगर	700	..	..	..	..	..	..	700	Ahmadnagar
10	पुणे	646	..	..	..	..	..	..	646	Pune
11	सातारा	550	..	..	..	..	..	..	550	Satara
12	सांगली	650	..	..	..	..	..	..	650	Sangli
13	सोलापूर	500	..	..	..	..	..	..	500	Solapur
14	कोल्हापूर	800	..	..	..	..	..	..	800	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,250	..	..	..	..	..	..	1,250	Aurangabad
16	जालना	1,000	..	..	..	..	..	..	1,000	Jalna
17	परभणी	1,120	..	..	..	..	..	..	1,120	Parbhani
18	बीड	950	..	..	..	..	..	..	950	Beed
19	नांदेड	1,600	..	..	..	..	..	..	1,600	Nanded
20	उस्मानाबाद	290	..	..	..	..	..	..	290	Osmanabad
21	लातूर	700	..	..	..	..	..	..	700	Latur
22	बुलढाणा	2,000	..	..	..	..	..	..	2,000	Buldhana
23	अकोला	2,550	..	..	..	..	..	..	2,550	Akola
24	अमरावती	2,000	..	..	..	..	..	..	2,000	Amravati
25	यवतमाळ	3,580	..	..	..	..	..	..	3,580	Yavatmal
26	वर्धा	430	..	..	..	..	..	..	430	Wardha
27	नागपूर	3,419	..	..	..	..	..	..	3,419	Nagpur
28	भंडारा	6,800	..	..	..	..	..	..	6,800	Bhandara
29	चंद्रपूर	2,410	..	..	..	..	..	..	2,410	Chandrapur
30	गडचिरोली	1,082	..	..	..	..	..	..	1,082	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	43,295	3,593	32,942	14,563	1,59,957	12,046	1,09,296	3,75,802	Maharashtra State

N. A.—उपलब्ध नाही./Not available.

आधार.—मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तबता क्रमांक/TABLE No. 16.2 (—)

पकडलेल्या मासळीची विल्हेवाट (सागरी व भूजल)

Disposition of Fish Catch (Marine and Inland)

टनात
(In tonnes)

अनुक्रमांक Sr. No.	वर्ष Year जिल्हा	मार्केटमाठी ताजी Market- ing Fresh	गोठविण्या- करिता Freez- ing	वाळविण्या- करिता For Sun- drying	सारविण्या- करिता For Salt- ing	डबाबंद मासे Cann- ing	खताकरिता Reduc- tion	इतर Miscel- laneous purpose	मासळीचा फेकून दिलेला भाग Offital for reduction	एकूण Total	District	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)	
	1960-61	..	94,577	N.A.	61,391	14,000	N.A.	20,464	N.A.	N.A.	19,00,432	
	1970-71	..	99,101	N.A.	72,659	21,878	N.A.	24,220	N.A.	N.A.	2,17,858	
	1975-76	..	2,07,094	19,448	1,33,476	18,502	N.A.	44,492	N.A.	N.A.	4,23,012	
	1980-81	..	1,72,860	17,988	1,37,592	24,457	N.A.	45,864	N.A.	N.A.	3,98,761	
	1985-86	..	1,96,789	26,370	1,55,449	5,418	N.A.	25,528	N.A.	N.A.	4,09,554	
	1986-87	..	1,81,113	24,684	1,38,838	10,694	N.A.	20,473	N.A.	N.A.	3,75,802	
1	बृहस्पति	..	52,306	24,684	49,449	..	N.A.	4,674	N.A.	N.A.	1,29,865	Greater Bombay
2	ठाणे	..	34,231	..	67,230	143	N.A.	4	N.A.	N.A.	1,01,608	Thane
3	रायगड	..	18,412	..	20,677	596	N.A.	1,709	N.A.	N.A.	41,394	Raigad
4	रत्नागिरी	..	25,535	..	1,312	6,257	N.A.	5,045	N.A.	N.A.	39,397	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	11,267	..	170	3,698	N.A.	9,041	N.A.	N.A.	24,176	Sindhudurg
6	नाशिक	..	1,335	..	..	..	..	..	..	..	1,335	Nashik
7	धुळे	..	1,000	..	..	..	..	..	..	..	1,000	Dhule
8	जळगाव	..	2,000	..	..	..	..	..	..	..	2,000	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	700	..	..	..	..	..	..	..	700	Ahmednagar
10	पुणे	..	646	..	..	..	..	..	..	..	646	Pune
11	सातारा	..	550	..	..	..	..	..	..	..	550	Satara
12	सांगली	..	650	..	..	..	..	..	..	..	650	Sangli
13	सोलापूर	..	500	..	..	..	..	..	..	..	500	Solapur
14	कोल्हापूर	..	800	..	..	..	..	..	..	..	800	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	1,250	..	..	..	..	..	..	..	1,250	Aurangabad
16	जालना	..	1,000	..	..	..	..	..	..	..	1,000	Jalna
17	परभणी	..	1,120	..	..	..	..	..	..	..	1,120	Parbhani
18	बीड	..	950	..	..	..	..	..	..	..	950	Beed
19	नांदेड	..	1,600	..	..	..	..	..	..	..	1,600	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	290	..	..	..	..	..	..	..	290	Osmanabad
21	लातूर	..	700	..	..	..	..	..	..	..	700	Latur
22	बुलढाणा	..	2,000	..	..	..	..	..	..	..	2,000	Buldhana
23	अकोला	..	2,550	..	..	..	..	..	..	..	2,550	Akola
24	अमरावती	..	2,000	..	..	..	..	..	..	..	2,000	Amravati
25	यवतमाळ	..	3,580	..	..	..	..	..	..	..	3,580	Yavatmal
26	वर्धा	..	430	..	..	..	..	..	..	..	430	Wardha
27	नागपूर	..	3,419	..	..	..	..	..	..	..	3,419	Nagpur
28	भंडारा	..	6,800	..	..	..	..	..	..	..	6,800	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	2,410	..	..	..	..	..	..	..	2,410	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	1,082	..	..	..	..	..	..	..	1,082	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य			1,81,113	24,684	1,38,838	10,694	..	20,473	..	..	3,75,802	Maharashtra State

N. A. — उपलब्ध नाही./Not available.

आधार.— मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन., मुंबई.

Source.—Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.3 (7.1)

खारवण केंद्रात केलेली माशांची आयात, मिठाचे वाटप आणि खारवलेले मासे
Quantity of fish brought for curing, salt issued and fish removed at different centres

1986-87

(टनांत/In tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	मासे खारविण्याची आवारे (2)	खारवण्यासाठी आणलेले मासे Quantity of fish brought for curing (3)	मिठाचे वाटप Quantity of salt issued (4)	खारवून बाहेर पाठविलेल्या माशांचे वजन Quantity of cured fish removed (5)	खारवणारे यार्ड Fish curing yards (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	बोरिया	141	28	106	Boria
2	जयगढ	10	2	7	Jaigad
3	मिरकरवाडा	664	133	498	Mirkarwada
4	रत्नागिरी	13	3	9	Ratnagiri
5	विजयदुर्ग	60	15	38	Vijaydurg
6	मालवण	164	33	123	Malvan
7	कोचरा	30	6	21	Kochara
8	तारा मुंबरी	120	25	85	Tara Mumbari
एकूण	.. ..	1,202	245	887	Total

जाबाबद.—मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.4 (7-2)

मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती
Miscellaneous statistics relating to fisheries
1986-87

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	परिमाण	माहिती Particulars	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	एकूण समुद्रकिनारा	चि. मीटर ..	720	Kilometres	Total coastline of State .. ..
2	सागरास मत्स्यव्यवसाय करणारी खेडी/संख्या ..	संख्या ..	375	No.	Marine-Fishing Villages/ Hamlets .. ..
3	मत्स्यव्यवसायाने गुंतलेल्या होड्या ..	संख्या ..	15,841	No.	Boats engaged in fishing .. ..
4	प्रत्येकी एक टनाच्या वर वजन असलेल्या होड्या ..	संख्या ..	8,220	No.	Boats above one tonne .. ..
5	यंत्रयुक्त जहाजे	संख्या ..	5,766	No.	Mechanised boats .. ..
6	मोतलेल्या जहाजा असलेल्या होड्या ..	संख्या ..	1,843	No.	Boats with deck facilities .. ..
7	एकूण मासे उत्पादन—				Total fish production—
	(१) सागरास	हजार मे. टन ..	332	Thousand tonnes	(i) Marine .. ..
	(२) आन्तरिक पाण्याचे	हजार मे. टन ..	443	Thousand tonnes	(ii) Inland .. ..
8	मासेव्यवसायासाठी सहकारी संस्था—				Number of co-operative societies—
	(१) प्राथमिक	संख्या ..	1,210	No.	(i) Primary .. ..
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	संख्या ..	13	No.	(ii) District/Divisional/Federations .. ..
	(३) अपेक्ष	संख्या ..	1	No.	(iii) Apex .. ..
9	सहकारी संस्थांची शोभाधार संख्या—				Membership of co-operative societies—
	(१) प्राथमिक	हजारत ..	140	Thousand No.	(i) Primary .. ..
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	हजारत ..	10	Thousand No.	(ii) District/Divisional/Federations .. ..
	(३) अपेक्ष	हजारत ..	2	Thousand No.	(iii) Apex .. ..
10	सहकारी संस्थांचे खेळते भांडवल—				Working capital of co-operative societies—
	(१) प्राथमिक	हजार रुपये ..	2,04,953	Thousand Rs.	(i) Primary .. ..
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	हजार रुपये ..	30,416	Thousand Rs.	(ii) District/Divisional/Federation .. ..
	(३) अपेक्ष	हजार रुपये ..	15,389	Thousand Rs.	(iii) Apex .. ..
11	सहकारी संस्थांकडून हाताळलेली मासेऱ्या—				Fish handled by co-operative societies—
	(अ) खरेदी किंमत—				(A) Purchase value—
	(१) प्राथमिक	हजार रुपये ..	52,778	Thousand Rs.	(i) Primary .. ..
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	हजार रुपये ..	1,134	Thousand Rs.	(ii) District/Divisional/Federations .. ..
	(३) अपेक्ष	हजार रुपये ..	..	Thousand Rs.	(iii) Apex .. ..
	(ब) विक्री मूल्य—				(B) Sale value—
	(१) प्राथमिक	हजार रुपये ..	2,31,545	Thousand Rs.	(i) Primary .. ..
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	हजार रुपये ..	8,125	Thousand Rs.	(ii) District/Divisional/Federations .. ..
	(३) अपेक्ष	हजार रुपये ..	24,058	Thousand Rs.	(iii) Apex .. ..
12	सहकारी संस्थांनी वर्षभरात दिलेली कर्जे—				Advances given by co-operative societies (during the year)—
	(१) प्राथमिक	हजार रुपये ..	21,444	Thousand Rs.	(i) Primary .. ..
	(२) जिल्हा/विभाग/संघ	हजार रुपये ..	1,829	Thousand Rs.	(ii) District/Divisional/Federations .. ..
	(३) अपेक्ष	हजार रुपये ..	..	Thousand Rs.	(iii) Apex .. ..
13	शासकीय मासाळी खारवण्याची आवास केंद्रे	संख्या ..	..	No.	Number of Government fish curing yards
14	खारवलेली मासेऱ्या—				Cured fish—
	(१) उन्हात वाळवलेली	टनात ..	26,665	Tonnes	(i) Sundried .. ..
	(२) इतर	टनात ..	8,023	Tonnes	(ii) Others .. ..
15	मत्स्यव्यवसाय शिक्षण संस्था	संख्या ..	9	No.	Fishery schools .. ..
16	मत्स्य पेटास केंद्रे	संख्या ..	33	No.	Fish farms .. ..

Note -- *Government fish curing yards have been transferred to Ratnagiri Dist. Co-operative Sangh hence there are no Government fish curing yards.

टीप— शासकीय मासाळी खारवण्याची केंद्रे रत्नागिरी जिल्हा सहकारी संघाकडे सुपुर्द करण्यात आली आहेत, त्यामुळे वेगळी शासकीय केंद्रे नाहीत.

आधार.—मत्स्यव्यवसाय संजालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

18. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.5 (7.3)

सागरी मत्स्योत्पादन/Marine fish production

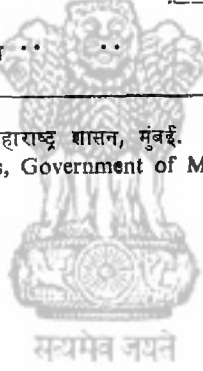
1986-87

(टनॉत/In tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	उत्पादन Production	District
(1)	(2)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1 28,865	Greater Bombay
2	ठाणे	99,738	Thane
3	रायगड	40,238	Raigad
4	रत्नागिरी	39,397	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	24,169	Sindhudurg
एकूण		3,32,407	Total

आधार.—मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तबता क्रमांक/TABLE No. 16.6 (7.4)

प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन
Varietywise Marine Fish Production

1986-87

(Production in M. T.)
(उत्पादन मेट्रिक टनान)

अनुक्रमिक Serial No.	माराठीचा प्रकार Marathi Name	जिल्हा/District					एकूण Total	Variety
		ठाणे Thane	बृहन्मंबई Greater Bombay	रायगड Raigad	रत्नागिरी Ratnagiri	सिंधुदुर्ग Sindhudurg		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	मुशी, पाकट वागळी	516	3,876	725	1,144	550	6,811	Elasmobranchs
2	बाम	625	1,868	4	16	50	2,563	Eels
3	शिगाळा, शिगरी	356	3,520	352	1,251	1,739	7,218	Cat fishes
4	कली, दाताळी	566	1,019	384	185	148	2,302	Chirocentrus
5	पेढवा, पेडी, मिलजी, तारली ..	7	1,060	353	1,354	1,303	4,077	Sardines
6	भिंगपाळा	31	895	125	257	21	1,329	Hilsa llisha
7	मांदिल	11,006	5,735	1,095	317	..	18,153	Anchoviella
8	काटी	1,728	1,849	287	19	74	3,957	Thrissooctes
9	खवळो, पातुडी	..	83	196	2,270	575	3,124	Other clupeida
10	बोंविल	57,095	7,208	2,971	338	..	67,612	Horopoden Neherius
11	कराकरा, खजूरा	18	449	27	..	2	496	Perchnos
12	तांब	1	240	1	165	3	410	Red Snapper
13	दाढा, रावस	122	118	34	20	1	295	Polynemids
14	घोळ, कोम	631	489	146	102	29	1,397	Sciaomids
15	ब्रजा, वाकटी	2,693	6,954	1,893	2,564	2,403	16,507	Ribbon Fish
16	ढोमा, घोडी	1,442	8,790	1,190	5,115	1,759	18,296	Oralithes Sp
17	खरवा, बांगडा	34	890	350	980	82	2,336	Carank
18	सरंगा	4,625	1,219	271	882	383	7,380	Pomfrets
19	हलवा	190	605	171	80	387	1,433	Black Pomfrets
20	बांगडा	14	55	20	914	154	1,157	Mackerai
21	मुदमई, रागोल, पलइ	187	3,035	771	1,059	825	5,877	Seer Fish
22	गेवर, कुपा	..	997	285	1,245	135	2,662	Tunnies
23	तेंडली	19	674	628	..	..	1,321	Bregnaoers Nodillanbi
24	लेप	7	906	387	2,122	171	3,593	Soles
25	कोकरी, बाबी, टोके	1	898	19	99	1,368	2,385	Leignnathus
26	खाप	..	8	10	89	39	146	Carangids small
27	चिराटी, राणी, वामण	..	4,099	1	538	967	5,605	Upenaides Sp.
28	कोटंबी	2,487	16,870	2,381	3,699	1,137	26,574	Prawns
29	जवळा, करंदी	13,778	42,195	22,768	3,342	1	82,084	Shrimps
30	शेवडी	5	468	112	51	2	638	Lobsters
31	सोदाळा	..	359	25	476	301	1,161	Lactarius
32	म्हाकूळ	31	4,254	34	708	208	5,235	Cuttle fish and squids
33	इतर	1,520	7,180	2,222	7,996	9,356	28,274	Miscellaneous
	एकूण	99,735	1,28,865	40,238	39,397	24,173	3,32,408	Total

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source :- Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तबता क्रमांक/TABLE No. 16.7 (7.5)

मासळीच्या प्रमुख प्रकारच्या उत्पादनाचा एकूण मत्स्योत्पादनाच्या मूल्यातील हिस्सा (शेकडेवारी)

Percentage share of Prominent varieties in total valuation of Fish Production

1986-87

		जिल्हा/District							
अनुक्रमांक Serial No.	मासळीचा प्रकार	ठाणे Thane	बृहन्मुंबई Greater Bombay	रायगड Raigad	रत्नागिरी Ratnagiri	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	एकूण Total	Variety	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
1	सुर्या मकड, बागळी	..	0.6	2.4	1.8	2.4	8.4	2.1	Elasmobranchis
2	शिगाडा, चिपटो	..	0.4	1.9	0.9	2.6	7.4	1.9	Cat Fishes
3	काडी, काजुडा	..	0.8	0.7	2.0	0.9	0.8	0.9	Chirocentrus
4	पेटडा, पेटी, भिकाडी, तारली	..	..	0.4	0.9	1.1	4.1	0.9	Sardines
5	भिंगाळा	..	0.1	1.1	0.7	1.6	0.1	0.8	Hilsa Illisha
6	माचडी	..	6.5	3.5	2.8	0.4	..	3.5	Anchoviella
7	धोमड	..	29.9	3.2	5.2	0.5	..	8.3	Hirapodon nehereus
8	गाडी	..	1.6	1.2	0.8	..	0.2	1.1	Thaissocles
9	घोडा, घोष	..	2.5	0.8	1.2	0.5	0.2	1.1	Scenids
10	डोम, डोम	..	1.2	3.2	2.7	3.5	4.8	2.9	Cutolithes Sp.
11	बटा, बटाडी	..	1.8	1.7	4.5	2.3	3.7	2.1	Ribbon Fish
12	भारवा, धोमड	..	..	0.5	0.8	1.0	0.2	0.4	Crab
13	मुरगा	..	24.7	3.5	2.7	7.1	5.6	8.1	Pomfrets
14	पटका	..	1.6	1.1	1.4	1.9	5.6	1.4	Black Pomfrets
15	धोमडा	..	..	0.1	6.1	2.1	1.2	0.3	Mackerel
16	गुरमडी, मासू, फलई	..	0.7	3.6	4.7	5.4	6.0	3.4	Spot Fish
17	कोळंबी	..	16.7	43.8	22.9	48.7	39.4	36.7	Prawns
18	अवडी, काडी	..	8.0	11.2	27.8	3.9	..	10.7	Shrimps
19	घोड	..	0.1	4.3	6.8	1.6	0.1	2.2	Lobsters
20	मोडगा	..	..	0.3	0.1	0.8	0.3	0.3	Lactarius
21	महाकुड	..	..	4.1	0.1	1.0	0.5	2.4	Cattle fish
22	इतर	..	3.4	7.4	9.1	11.6	11.4	7.5	Others
एकूण	..	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	Total	
एकूण किंमत (कोटी रुपये)	..	32.83	90.69	14.76	15.24	9.68	163.20	Total Value (Rs. in crores).	

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source. - Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.8 (7.6)

निरनिराळ्या प्रकारच्या सागरी माशांच्या सरासरी थाऊक किमती (वार्षिक)
Average annual wholesale (boatside) prices of different Marine fishes

1986-87

(प्रति टनाची किंमत रुपयेत)
(In Rs. per tonnes)

		जिल्हा/District						
अनुक्रमांक Serial No.	मासळीचा प्रकार	ठाणे Thane	बृहन्मुंबई Greater Bombay	रायगड Raigad	रत्नागिरी Ratnagiri	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	राज्याची सरासरी State Average	Variety of Fish
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	मुशी, पाकट, वागळी	4,068	5,666	3,614	3,170	7,425	5,049	Shark Rays
2	बाम	9,565	7,724	5,000	4,430	4,600	8,087	Eels
3	शिगाळा, शिंगटी	3,242	4,834	4,068	3,173	4,153	4,266	Cat fishes
4	कर्ली, दाताळी	4,542	6,623	7,807	6,951	5,399	6,257	Karli
5	पेडवा, पेडो, भिलजी, तारली	2,714	3,154	3,822	1,248	3,075	2,551	Sardines
6	भिंगपाला	7,129	11,146	8,792	9,268	4,619	10,365	Bhing Palla
7	मांदेली	1,923	5,479	3,858	1,738	..	3,160	Mandeli
8	कांटी	3,119	6,047	4,122	2,410	2,595	4,546	Katil
9	बॉंबोड	1,717	4,078	2,606	2,311	..	2,011	Bombay Duck
10	करकरा, खजूरा	10,833	7,984	6,667	..	5,000	8,004	Karkara
11	तांब	10,000	6,779	10,000	2,727	7,333	5,168	Tamb
12	दारा, रावस	14,131	16,322	12,765	10,300	10,000	14,576	Dara and Rawas
13	गोल, कोथ	12,880	14,075	12,192	7,902	9,560	12,802	Ghal and Koth
14	धोमा, ...	2,629	3,283	3,335	1,058	2,624	2,549	Dhoma
15	बळा, वाकटी	2,196	2,170	3,497	1,369	1,493	2,103	Ribbon Fish
16	खरवा, बांगडा	3,853	4,630	3,377	1,553	2,659	3,071	Horse Marked
17	सरंगा	17,564	25,750	14,742	12,250	14,112	17,998	Pomfrets
18	भिंगपाला	17,747	16,982	12,439	18,150	13,948	15,787	Halwa
19	बांगडा	10,000	9,764	4,800	3,456	7,974	4,460	Mackrel
20	सुरमई, दागोल	12,802	10,770	8,970	7,701	7,006	9,517	Snsmaid Dagot
21	गंदर, कुणा	..	6,735	3,804	3,027	2,074	4,502	Tuna
22	तेंडली	5,947	9,455	7,328	..	..	8,394	Tondri
23	कोळंबी	22,040	23,524	14,189	20,400	33,490	22,539	Prawns
24	जवळा, करंदी	1,904	2,402	1,803	1,754	1,000	2,126	Shrimps
25	शेवंड	87,000	87,222	89,482	48,686	57,500	81,143	Lobster
26	सीदाळा	..	6,836	4,400	2,447	4,837	4,478	Lactarius
27	इतर	1,922	1,907	2,542	757	462	1,165	Miscellaneous
भारोत सरासरी ..		3,292	7,038	3,668	3,868	4,004	4,910	Weighted Averages

आधार.—मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

17. ग्रामविकास व सहकार

१७.१. कृषि व विंगर कृषि सहकारी पत संस्था, बहुउद्देशीय सहकारी संस्था, पणन संस्था, उत्पादन संस्था, इत्यादी संस्थांची माहिती या विभागात दिली आहे.

१७.२. विविध सहकारी संस्थांची संख्या, सदस्य संख्या, खेळते भांडवल, स्थिर भांडवल, कर्ज, थकवाकी वगैरे माहिती या विभागात दिली आहे. "मालकीचे भांडवल" हे भरणा केलेले भांडवल दर्शविते. "कर्ज" या बाबीमध्ये ठराविक काळांमध्ये येणारे एकूण कर्ज, येणे कर्ज यांचा समावेश आहे. "खेळते भांडवल" मध्ये "भरणा केलेले" भांडवल, ठेवी, कर्ज यांचा समावेश आहे. "येणे कर्ज" यामध्ये कर्जाची येणे रक्कम, रोख पत, शिल्लकेपेक्षा अधिक काढलेली खरेदीची बिले व विक्रीची बिले यांतील बाकी वगैरे माहितीचा समावेश आहे. "थकवाकी" मध्ये ज्या कर्जाची जमा करावयाची योग्य वेळ असून प्रत्यक्ष जमा केले गेले नाही आणि परतफेडीच्या बाबीव सवलतीची परवानगी कार्यक्रम अधिकाऱ्यांनी नाकारली आहे अशा रकमेचा किंवा हप्त्याचा यात समावेश आहे.

17. RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

17.1. The information on Agricultural and non-agricultural co-operative credit societies, Multipurpose Co-operative Societies, Marketing Societies, Productive Societies etc. is presented in this section.

17.2. The information on number of various co-operative societies, membership, working capital, fixed capital, loans advanced, overdues etc. is presented in this section. *Owned capital* shows the paid-up capital. *Borrowing* denotes the total borrowings outstanding at the end of the period. *Working capital* includes paid-up capital, deposits and borrowings. *Loans outstanding* includes outstandings in respect of loans, cash credits and overdrafts and the amount of outstanding bills purchased and discounted. *Overdues* refer to the amount of loans or instalments which was due for collection but which was not actually collected and for the repayment of which no extension has been granted by a competent authority.

17. ग्राम विकास व सहकार/RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17-1 (—)

सर्व सहकारी संस्थांची निवड सांख्यिकी/Selected Statistics of all Co-operative Societies

अतक्रमांक Serial No.	बाब (2)	परिमाण Unit	३० जून रोजी/As on 30th June						Item (2)
			1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1984-85	1985-86	1986-87
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	संस्था ..	No.	31,565	42,603	49,659	60,747	75,360	79,291	83,460
2	सदस्य संख्या ..	Lakh	42	86	116	148	190	201	211
3	भाग भांडवल ..	Rs. Crores	53	238	354	600	960	1,091	1,186
4	स्वीय भांडवल ..	Do.	73	345	586	1,207	2,000	2,307	2,430
5	लेखते भांडवल ..	Do.	326	1,490	2,788	5,210	9,384	11,051	12,820
6	लोकसंख्या ..	Million	39.55	50.41	55.78	62.78	67.80	69.31	71.61
7	दर लाख लोकसंख्येमागे संस्थांची संख्या	No.	79.91	84.52	88.99	96.73	111.15	114.41	116.55
8	दर हजार लोकसंख्येमागे सर्व संस्थांच्या सभा-सदस्यी संख्या.	Do.	106.18	170.59	207.95	235.73	280.23	290.02	294.65
9	दर माणशी सरासरी लेखते भांडवल	Rs.	83	296	500	830	1,384	1,595	1,790
									Average working capital per head of population.

आधारा :-सहकार आयुक्त व निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

तबता क्रमांक/TABLE No. 17-2

---

17. ग्रामविकास व सहकारी/Rural Development and Co-operation

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17-2 (—)

प्रहाराजुसार सहकारी संस्था व बँकांचे वर्गीकरण
Co-operative Societies and Banks classified by Types
1986-87

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	राज्य व सहकारी विकास मंडळाची बँका संघ	महाराष्ट्र राज्य सहकारी विकास बँकेच्या जिल्हा शाखा	कृषि Agricultural District branches of Maharashtra Banks	विगर कृषि Non-Agricultural	प्राथमिक सहकारी बँका Primary Co-operative Banks	उपज संस्था Market-ing	उम पुवडा Sugar-cane supply	दूध पुरवठा Milk supply	विणकर मंडळा Weavers Societies	साहक संस्था Consumer Societies	गृहनिर्माण संस्था Housing Societies	फेदी मंडळा Farming Societies	स्त्रियांच्या संस्था Women Societies	इतर Others	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1. वडयार्द	...	...	...	8	2,111	93	1	...	29	19	645	10,840	2	36	568	14,275	Greater Bombay
2. टाणे	...	...	...	340	415	18	14	...	152	4	145	2,669	18	14	657	4,459	Thane
3. रायगड	...	...	...	483	127	7	16	...	128	...	35	151	7	6	316	1,282	Raigad
4. रत्नागिरी	...	...	...	223	38	4	10	...	57	3	17	20	1	12	96	486	Ratnagiri
5. निपुडुगे	...	...	...	370	49	2	10	...	121	1	13	62	..	8	116	755	Sindhudurga
6. नासिक	...	...	...	812	255	24	55	...	477	47	63	1,097	19	35	858	3,756	Nashik
7. धुळे	...	...	...	598	164	13	75	...	907	17	34	422	9	20	665	2,939	Dhule
8. जळगांव	...	...	...	859	140	14	155	...	1,094	10	43	363	3	22	647	3,366	Jalgaon
9. अहमदनगर	...	...	...	1,052	206	14	40	...	692	45	40	401	19	42	883	3,449	Ahmadnagar
10. पुणे	...	...	...	827	613	40	34	...	1,148	12	270	3,023	19	80	1,371	7,458	Pune
11. सातारा	...	...	...	764	237	15	11	...	855	15	62	345	10	23	876	3,223	Satara
12. सांगली	...	...	...	517	330	22	14	...	544	29	69	193	29	21	566	2,347	Sangli
13. सोलापूर	...	...	...	854	342	18	18	...	654	207	187	382	46	28	1,408	4,159	Solapur
14. कोल्हापूर	...	...	...	864	571	38	22	...	1,114	25	108	437	17	32	879	4,121	Kolhapur
15. औरंगाबाद	...	...	...	688	177	4	14	...	354	7	27	426	..	21	418	2,146	Aurangabad
16. जालना	...	...	...	572	44	1	6	...	149	16	11	75	..	10	194	1,086	Jalna
17. परभणी	...	...	...	884	90	3	9	...	236	18	25	237	..	7	339	1,857	Parbhani
18. बीड	...	...	...	711	96	3	9	...	571	26	27	214	13	8	374	2,060	Beed
19. नांदेड	...	...	...	954	135	2	18	...	428	33	22	476	..	18	651	2,745	Nanded
20. उस्मानाबाद	...	...	...	449	69	1	9	...	369	6	21	170	2	8	331	1,446	Osmanabad

17. एगविकास व सहकार/RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

तस्ता क्रमांक/TABLE No. 17.3 (16.2)

कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्थांचे कार्य/Operation of agricultural credit and multipurpose societies

(रक्कम लाख रुपयात/Amount in lakh Rs.)

क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य संख्या ('000)	स्वीय मांडवल Owned capital	ठेवी Deposits	कर्जे Borrowings	खेळते मांडवल Working capital	नवीन कर्जे Fresh advances	कर्जे वसुली Recoveries	येणे कर्जे Loans outstanding	वकबाकी Overdues	District (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बुधसुंदर	..	..	..	..	..	7	1	1	1	..	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	332	39	523	1,061	160	103	440	271	Thane
3	रायगड	..	..	190	1	375	489	164	115	302	175	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	221	12	248	645	217	183	342	136	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	176	7	336	632	315	253	384	110	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	2,159	32	6,262	8,495	3,981	2,986	6,747	2,634	Nashik
7	धुळे	..	..	1,124	12	3,839	4,836	2,083	1,218	3,792	1,654	Dhule
8	जळगाव	..	..	2,405	12	9,976	12,627	10,634	3,801	10,812	3,282	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	3,022	246	8,291	12,606	5,298	4,391	9,590	2,073	Ahmadnagar
10	पुणे	..	..	1,529	41	3,444	5,191	2,487	1,787	4,023	1,296	Pune
11	सातारा	..	..	1,091	13	3,244	4,616	2,496	1,574	3,381	527	Satara
12	सांगली	..	..	1,164	42	3,429	4,715	2,289	1,871	3,438	826	Sangli
13	सोलापूर	..	..	1,027	42	3,605	4,945	2,496	1,686	3,938	1,558	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	3,023	713	4,140	8,683	4,929	4,249	5,347	640	Kolhapur
15	बीरगाबाद	..	..	613	31	3,263	3,795	2,597	1,821	3,137	781	Aurangabad
16	जांजना	..	..	365	18	2,072	2,295	1,111	832	1,975	774	Jalna
17	परभणी	..	..	595	33	2,111	2,822	1,248	746	2,196	1,225	Parbhani
18	बीड	..	..	400	35	1,698	2,416	692	453	1,544	623	Beed
19	नांदेड	..	..	626	150	3,058	4,034	1,230	894	2,837	1,620	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	298	20	1,433	1,579	846	591	1,190	332	Osmanabad
21	लातूर	..	..	359	9	2,027	2,009	963	618	1,562	393	Latur
22	बुलडाणा	..	..	552	23	2,704	2,991	1,046	1,082	2,055	1,385	Buldhana
23	अकोला	..	..	544	34	2,966	3,553	1,396	1,060	2,755	1,560	Akola
24	अमरावती	..	..	576	73	2,396	3,644	1,293	972	2,050	1,197	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	837	55	4,712	6,163	1,256	909	3,672	2,193	Yavatmal

26	वर्षा	..	..	..	403	118	246	4	1,169	1,373	586	328	1,068	653	Wardha
27	नागपूर	..	..	..	598	164	308	18	1,475	2,207	754	566	1,377	832	Nagpur
28	भंडारा	..	..	..	688	207	403	35	999	1,500	547	530	933	571	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	..	541	147	431	41	913	1,752	526	432	925	527	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	171	83	128	9	256	523	70	58	207	148	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		..	..	..	18,454	6,582	24,748	1,801	80,964	1,12,202	53,711	36,110	82,020	29,996	Maharashtra State

टीप—बाकडे सल्ल्यात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरखा जुळणार नाहीत.

Note—Totals may not add up due to rounding.

बाधार.—महकार कायुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

संस्था क्रमांक/TABLE No. 17.4 (16.3)

बिगर कृषि पत संस्थांचे व्यवहार/Operations of non-agricultural credit societies
1986-87

(एकक लाख रुपयांत/Amount in lakh Rs.)

अनुक्रमिक क्र.सं. Serial No.	(1)	(2)	संस्थांची संख्या No. of Societies	(3)	सदस्य संख्या Membership ('000)	स्वीय भांडवल Owned capital	(4)	ठेकी Deposits	(5)	कर्ज Borrowings	(6)	वर्तमान कार्य Working capital	(7)	नवीन कार्य Fresh advances	(8)	कर्मचारी Recoveries	(9)	शेण कर्ज Loans outstanding	(10)	अवकाश Overdues	(11)	जिल्हा District	(12)
1	बुलढाणे	...	...	...	2,577	26,730	1,39,314	4,481	1,88,688	1,04,596	88,588	100,258	6,756	Greater Bombay									
2	ठाणे	...	...	...	320	2,790	13,731	827	18,867	14,720	12,814	10,631	1,083	Thane									
3	रायगड	...	...	...	100	789	2,465	482	4,335	4,781	4,163	3,068	253	Raigad									
4	रत्नागिरी	...	...	...	68	376	1,411	107	2,090	2,118	1,849	1,580	102	Ratnagiri									
5	सिंधुदुर्ग	...	...	...	19	121	370	30	571	491	365	387	21	Sindhudurg									
6	नाशिक	...	...	...	260	2,818	7,770	1,380	13,109	19,658	17,730	8,525	861	Nashik									
7	धुळे	...	...	...	117	1,090	3,264	1,049	5,987	8,608	7,816	4,376	375	Dhule									
8	जळगाव	...	...	...	177	1,579	6,178	577	9,404	13,232	11,695	6,527	524	Jalgaon									
9	अहमदनगर	...	...	...	204	2,319	6,156	1,152	11,047	17,979	16,072	7,514	682	Ahmadnagar									
10	पुणे	...	...	...	562	5,452	25,156	712	36,598	39,157	41,274	15,993	2,851	Pune									
11	सातारा	...	...	...	183	2,068	7,160	521	11,078	11,385	9,755	7,184	532	Satara									
12	सांगली	...	...	...	245	1,625	11,952	920	16,303	35,935	32,143	11,069	908	Sangli									
13	सोलापूर	...	...	...	218	1,731	8,008	406	11,533	34,261	32,754	7,043	562	Solapur									
14	कोल्हापूर	...	...	...	741	4,879	21,728	2,518	32,786	33,304	26,279	21,232	1,400	Kolhapur									
15	औरंगाबाद	...	...	...	43	399	416	717	1,656	1,887	1,695	1,162	63	Aurangabad									
16	जालगा	...	...	...	20	143	589	266	1,175	5,093	4,895	716	31	Jalna									
17	परभणी	...	...	...	33	345	910	1,069	2,718	1,267	962	1,961	97	Parbhani									
18	बीड	...	...	...	32	387	529	403	1,558	1,677	1,459	1,026	93	Beed									
19	नांदेड	...	...	...	35	177	271	683	1,194	1,086	597	927	98	Nanded									
20	उस्मानाबाद	...	...	...	37	366	855	573	1,927	2,641	2,190	1,360	212	Osmanabad									
21	लातूर	...	...	...	30	355	506	423	1,422	966	693	1,081	139	Latur									
22	बुलढाणा	...	...	...	42	457	2,029	526	3,336	9,139	8,723	2,327	211	Buldhana									
23	अकोला	...	...	...	47	281	1,422	535	2,532	15,308	14,956	1,642	131	Akola									
24	भगवानपूर	...	...	...	46	396	1,002	330	1,975	1,182	1,056	1,262	87	Amravati									
25	यवतमाळ	...	...	...	23	177	282	136	722	915	790	526	92	Yavatmal									
26	वर्धा	...	...	...	21	176	497	135	1,145	743	594	648	76	Wardha									
27	नागपूर	...	...	...	292	1,307	3,833	413	6,470	10,309	9,534	3,979	203	Nagpur									
28	भंडारा	...	...	...	45	419	894	268	1,832	2,344	2,014	1,421	98	Bhandara									
29	चंद्रपूर	...	...	...	27	282	72	410	942	839	434	851	6	Chandrapur									
30	गडचिरोली	...	...	...	2	27	22	37	97	72	40	85	1	Gadchiroli									
महाराष्ट्र राज्य		...	...	7,647	6,566	60,061	2,68,792	22,085	3,93,097	3,94,693	3,53,929	2,26,161	18,548	Maharashtra Stat.									

टीप - अंदाजे संख्या निवडल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.

Note - Totals may not add up due to rounding.

संस्था - महाराष्ट्र सहकारी आंदोलन, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source - Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

19. ग्राम विकास व सहकार/RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.5 (—)

सहकार व भूविकास बँकेची निवडक सांख्यिकी

Selected Statistics of State Co-operative Land Development Bank in

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

वर्ष	बँका (संख्या)	सदस्य (लाखात)	भाग भांडवल Share Capital		स्वीय भांडवल	खेळते भांडवल	वर्षात दिलेले कर्ज Loans advanced during the year	कर्ज विमोचन	जमिनीची खरेदी
Year	Banks (No.)	Member- ship (lakh)	शासकीय Held by Govt.	इतर Held by Others	Owned funds	Working Capital		Debt Redemption	Purchase of land
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1960—61	..	27	1,27	..	30.00	35.00	472.00	204.00	N.A.
1970—71	..	26	6,10	..	1,576.00	1,876.00	13,316.00	1,786.00	N.A.
1975—76	..	26	N.A.	603.00	2,181.83	5,735.87	27,203.14	2,311.87	718.05
1980—81	..	26	N.A.	603.00	2,665.07	7,660.63	32,650.53	5,417.02	3,920.05
1985—86	..	29	8.70	493.00	3,438.08	1,019.14	49,480.81	5,722.49	3,520.65
1986—87	..	29	8.97	493.00	3,507.20	1,094.03	54,240.19	6,493.85	2,793.65

ट्रॅक्टर खरेदीकारिता Purchase of Tractor	कूप नलिका Installation of Tube Wells	इतर जमिनीची गुंथारणा Other land Improvement	या वर्षाची कर्ज वसुली Loans recovered during the year	थकबाकी Overdues	नफा दाखविणाऱ्या बँका No. of Banks showing profit (*)	नफ्याची रक्कम Amount of profit	तोटा दाखविणाऱ्या बँका Bank showing loss	तोटाचा रक्कम Amount of loss
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	26.00	18	2.00	9	1.00
N.A.	N.A.	N.A.	807.00	920.00	2	4.00	24	231.00
341.94	N.A.	..	2,082.69	3,189.57	..	16.30	..	..
907.50	N.A.	13.47	2,942.25	5,532.68	..	64.73	..	..
225.23	..	7.67	5,059.87	4,384.53	..	6.67	..	..
249.19	..	10.15	4,862.43	5,090.38	..	17.28	..	..

टिप्पणी :—सदर बँकेची एकत्रित संरचना असल्याने नफा व तोटा एर शाखांनिहाय अथवा जिल्ह्यांनिहाय काढण्यात येत नाही.

•Note.—This Bank is having an Unitary structure and hence Branch and Districtwise profit and Loss is not worked out.

आधार :—महाराष्ट्र राज्य कृषि व ग्रामीण विकास बँक लि., मुंबई.

Source.—The Maharashtra State Co-operative Land Development Bank Ltd., Bombay.

17. ग्रामविकास व सहकार/Rural Development and Co-operation

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.6 (—)

मध्यवर्ती सहकारी बँकांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Central Co-operative Banks

(रुपये लाखात/Rs. in lakhs)

वर्ष Year (30 जून रोजी) As on 30th June	बैंक (संख्या) Banks (No.)	शाखा (संख्या) Branches (No.)	सदस्य (संख्या) हजारात) Membership (000)	भाग भांडवल Share Capital		स्वीय भांडवल Owned funds	चलते भांडवल Working capital	ठेवी Deposits	येणे कर्ज Borrowings outstanding	
				शासकीय Held by Govt.	इतर Held by others					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1960--61	..	35	N.A.	57	199	454	820	6,093	2,647	2,465
1970—71	..	25	867	55	669	1,846	3,474	23,637	11,323	8,055
1975--76	..	26	1,231	56	816	2,567	5,952	38,965	24,753	5,915
1980 --81	..	26	1,703	62	806	3,757	10,206	83,526	58,814	9,355
1984-- 85	..	29	2,226	68	814	6,356	16,098	1,65,811	1,20,757	18,286
1985- 86	..	30	2,442	70	807	7,495	17,700	1,98,953	1,44,443	22,528
1986 --87	..	30	2,567	73	807	9,045	20,739	2,39,961	1,70,279	33,709

वर्षभरात दिलेली कर्जे Loans advanced during the year	वर्षाखेरीची येणे कर्ज Loans outstanding at the end of the year	येणे रकमेच्या बकबाकीची टक्केवारी Overdues as average outstanding	नफा झालेल्या बँका (संख्या) Banks showing Profit	नफा Profit	तोटा झालेल्या बँका (संख्या) Banks showing loss (No.)	तोटा Loss
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
9,471	4,361	460	33	49	2	0.41
37,072	7,210	4,452	25	140	..	..
83,276	25,261	8,338	26	437	..	..
1,83,104	47,994	14,452	26	376	..	..
2,96,375	71,664	21,659	29	620	..	..
3,59,113	1,16,285	23,520	30	867	..	..
4,08,059	1,43,652	28,413	N.A.	792	..	..

टीप/Note:—N.A.—उपलब्ध नाही/Not available.

आधार:—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/Rural Development and Co-operation

तक्ता क्रमांक/TABLE No 17.7 (—)

राज्य शिखर सहकारी पणन संघाची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Apex State Marketing Federation

वर्ष Year (३० जून रोजी) As on 30th June	सदस्य संख्या Membership (No.)	जालनाचा भाग Share held by Govt. (Rs. lakh)	इतर भांडवल Capital held by others (Rs. lakh)	स्वीय भांडवल Owned funds (Rs.lakh)	खेळते भांडवल Working capital (Rs. lakh)	उत्पादन (टनाने) Quantity of production produced (Tonnes)	उत्पादनाची किंमत (रुपये लाखाने) Value of productions produced (Rs. lakh)	बँचाची उलाढाल Business turnover (Rs. lakh)	शेतमाल्याची विक्री Agriculture produce marketed (Rs. lakh)	विकासाचे बाटप Seed distri- buted (Rs. lakh)	बाताचे बाटप Fertilizer distributed (Rs. lakh)	इतर बाटप Consumer goods distributed (Rs.lakh)	नफा Profit (Rs. lakh)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1960-61 ..	700	8	5	14	74	N.A.	612	1,223	1,223	N.A.	NIL	NIL	NIL
1970-71 ..	800	122	33	254	1,741	N.A.	4,143	5,064	3,845	645	35	487	24
1975-76 ..	1,100	607	53	1,021	7,001	N.A.	19,409	46,952	43,868	NIL	1,821	1,198	181
1980-81 ..	1,200	707	64	1,618	9,553	N.A.	25,227	39,720	2,679	NIL	8,906	NIL	112
1984-85 ..	1,800	1,070	65	2,399	8,728	N.A.	12,420	13,545	2,889	NIL	8,579	1,100	27
1985-86 ..	2,200	1,070	65	2,472	10,092	N.A.	17,553	17,553	1,697	NIL	10,507	4,315	40
1986-87 ..	2,700	1,186	53	2,702	11,836	N.A.	16,295	15,287	493	NIL	8,996	4,398	47

N.A. = Not Available/इतर उपलब्ध नाही.

संघाध्यक्ष—सहकार नियुक्त आणि निवडक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/Rural Development and Co-operation

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.8 (—)

मध्यवर्ती ग्रहक भांडारांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Central Consumers Stores

(रुपये लाखात/Rs. in lakhs)

वर्ष Year (३० जून रोजी) As on 30th June	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य संख्या Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned funds	भाग भांडवल Share Capital		चलते भांडवल Working capital	विक्रीची किंमत Value of sales	नफा झालेल्या भांडारे (संख्या) Stores showing Profits (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या भांडारे (संख्या) Stores showing loss (No.)	तोटा Loss
				शासकीय Held by Government	इतर Held by others						
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1960-61 ..	1	0.2	3	..	3	7	187	..	..	1	..
1970-71 ..	43	135	195	97	36	463	3,031	28	9	15	17
1975-76 ..	56	163	191	124	67	795	5,610	38	19	15	27
1980-81 ..	75	123	423	150	149	1,100	6,396	45	16	17	25
1984-85 ..	83	235	622	192	199	1,773	10,634	49	26	27	16
1985-86 ..	100	243	654	288	190	1,848	11,305	55	31	39	19
1986-87 ..	93	251	678	225	198	2,802	11,525	53	37	33	36

माध्यम:—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/Rural Development and Co-operation

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.9 (—)

मजूर सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Labour Contract Societies

(रुपये लाखात/Rs. in lakhs)

वर्ष Year (३० जून रोजी) As on 30th June	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य संख्या Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned funds	चलते भांडवल Working capital	केलेल्या कामाची किंमत Value of work done	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in Profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1960-61 ..	371	17	8	45	N.A.	121	2	140	1
1970-71 ..	1,115	52	67	140	412	439	N.A.	N.A.	N.A.
1975-76 ..	1,922	101	N.A.	N.A.	1,128	1,872	27	585	15
1980-81 ..	3,334	175	193	2,154	3,578	1,539	54	1,285	27
1984-85 ..	4,899	305	320	4,540	9,134	2,671	189	1,769	51
1985-86 ..	4,879	301	343	5,196	12,556	2,735	148	1,707	58
1986-87 ..	4,814	285	345	5,294	10,471	2,433	125	1,876	62

माध्यम:—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्राम विकास व सहकार/Rural Development and Co-operation

तबला क्रमांक/TABLE No. 17.10 (—)

प्राथमिक गृहनिर्माण सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी

Selected Statistics of Primary Housing Co-operative Societies

(रुपये लाखात/Rs. in lakhs)

वर्ष Year (३० जून रोजी) As on 30 th June	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य संख्या Membership (No.) (000)	स्वीकृत मांडवल Owned fund	सेव्य मांडवल Working capital	वर्षासाठी बांध- लेली घरे (संख्या) Houses constructed at the end of the year (No.)	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1960—61	1,495	77	538	2,504	32	696	6	442	4
1970—71	7,425	291	1,527	13,143	54	3,138	39	2,693	27
1975—76	12,253	409	1,909	24,786	151	5,295	59	3,595	55
1980—81	15,640	532	3,206	35,081	107	7,342	155	5,291	62
1984—85	21,195	730	4,684	55,517	367	11,747	244	6,345	304
1985—86	22,877	771	5,233	65,465	281	12,087	296	7,093	416
1986—87	24,951	898	5,973	70,389	456	12,641	285	7,476	232

आधार — सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source. — Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

सत्यमेव जयते

17. ग्रामविकास व सहकार/Rural Development and Co-operation

संज्ञा क्रमांक/TABLE No. 17.11 (—)

दुग्धशाला व दूध पुरवठा सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Dairy and Milk Supply Co-operative Societies

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

वर्ष Year (३० जून रोजी) As on 30th June	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned funds	खेडते भांडवल Working Capital	दूध व दुधाच्या पदार्थांचे उत्पादन Milk and Milk products	दूध व दुधाच्या पदार्थांची विक्री Milk and Milk products sold	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1960—61	431	16	12	26	67	69	156	2	133	..
1970—71	2,021	126	76	314	810	841	833	13	691	5
1975—76	3,722	296	209	730	3,242	3,539	2,128	113	865	23
1980—81	7,819	703	598	1,992	8,531	9,132	4,091	197	2,023	26
1984—85	11,023	939	987	3,653	20,165	20,643	5,947	293	2,557	75
1985—86	11,984	999	1,104	3,858	22,391	24,244	6,045	306	2,861	92
1986—87	12,693	1,059	1,218	4,296	21,827	24,376	5,800	317	3,608	89

संज्ञा:—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/Rural Development and Co-operation

संज्ञा क्रमांक/TABLE No. 17.12 (—)

महाराष्ट्रातील महिला सहकारी संस्थांचे वर्षवार निवडक सांख्यिकी
(earwise selected Statistics of Women Co-operative Societies in the State

(रुपये लाखात/Rs. in lakhs)

वर्ष Year	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य (संख्या) (हजारात) Member- ship (Thousand)	भाग भांडवल (लाखात) Share Capital (Rs. lakh)	स्वीय भांडवल (लाखात) Owned funds (Rs. lakh)	खेडते भांडवल (लाखात) Working capital (Rs. lakh)	चालू वर्षी दिलेली कर्जे (लाखात) Loans advanced during the year (Rs. lakh)	रपेजवेरीम कर्जाची राहिलेली कर्जे (लाखात) Loans outstand- ing at the end of the year (Rs. lakh)	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies Profit No.	नफा लाखात In profit (Rs. lakh)	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies No.	तोटा लाखात In loss (Rs. lakhs)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1984—85 ..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
1985—86 ..	500	88	150	204	871	N.A.	..	179	17	224	8
1986—87 ..	586	133	223	346	2,507	N.A.	1,000	213	35	234	7

Note.—N.A. उपलब्ध नाही./Not available.

संज्ञा:—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/Rural Development and Co-Operation

तत्कालीन क्रमांक/TABLE No. 17.13 (—)

औद्योगिक सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी

Selected Statistics of Industrial Co-operative Societies

(रुपये लाखात/Rs. in lakhs)

वर्ष Year (३० जून २००१) As on 30th June	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य संख्या Membership (000)	भाग भांडवल Share capital	स्वीय भांडवल Owned capital	सेटल भांडवल Working capital	देवा Deposits	उत्पादित मात्ताची क्रिमत Value of goods produced	विक्री केलेल्या मात्ताची क्रिमत Value of goods sold	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1960-61	..	1,968	83	107	289	N.A.	329	385	541	10	791	16
1970-71	..	1,729	228	318	772	15	98	590	442	38	450	12
1975-76	..	1,591	463	704	1701	55	1,131	1,228	577	37	392	23
1980-81	..	1,827	718	1,096	2,884	111	1,456	2,069	821	65	463	59
1984-85	..	2,685	9086	1,924	4,736	146	3,779	3,218	829	81	718	52
1985-86	..	2,945	1,238	2,169	5,247	145	2,191	2,340	1,175	100	1,023	45
1986-87	..	3,219	1,260	2,242	5,860	151	2,006	2,781	1,249	114	1,098	52

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

19. ग्रामविकास व सहकार/

सक्ता क्रमांक/

कृषि व बिगर कृषि पत शिखर आणि मध्यवर्ती संस्थांचे कार्य/

क्रमिकमांक	जिल्हा	बँकांची संस्था	सदस्यसंख्या Membership			स्वीय भांडवल	एकूण ठेवी	कर्ज
			संस्थेतील	व्यक्तिगत	नाममात्र			
Serial No.		No. of Banks	Societies	Individual	Nominal	Owened funds	Total deposits	Borrowings
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	बुलढुर्ग	5	17,752	8,93,265	23,410	27,017	1,43,068	55,587
2	ठाणे	1	1,916	153	4,614	743	8,480	413
3	रायगड	1	1,070	271	26,590	238	3,078	57
4	रत्नागिरी	1	703	66	31,016	335	3,359	13
5	सिंधुदुर्ग	1	408	66	19,162	250	2,000	28
6	नाशिक	1	2,841	1,779	15,273	964	8,910	3,298
7	भुळे	1	2,395	1	974	718	3,986	2,679
8	जळगाव	1	2,554	2,711	5,529	1,625	10,250	5,681
9	अहमदनगर	1	2,377	1,616	..	1,559	13,143	5,005
10	पुणे	1	3,546	3,206	..	1,325	14,859	15
11	सातारा	1	2,211	1,795	41,551	873	10,177	363
12	सांगली	1	1,573	386	5,029	818	9,134	938
13	सोलापूर	2	2,963	3,139	20,317	1,183	6,815	951
14	कोल्हापूर	1	2,951	752	3,506	1,333	12,526	21
15	बीरगाबाद	1	1,158	61	..	728	2,987	2,352
16	जालना	1	672	3	..	263	1,417	585
17	परभणी	1	1,546	27	..	845	3,412	2,020
18	बीड	1	1,396	124	..	565	2,257	1,408
19	नांदेड	1	1,396	114	..	626	4,050	1,439
20	उस्मानाबाद	1	860	1	3,186	396	2,000	501
21	सातूर	1	955	1	2,985	416	2,458	1,015
22	बुरुडाणा	1	1,232	1,353	4,590	587	2,322	1,124
23	अकोला	1	1,144	1,122	..	450	2,958	989
24	अमरावती	1	1,126	1,388	..	470	2,724	1,098
25	गवतमाळ	1	977	1,192	13,529	932	4,007	1,275
26	वर्धा	1	619	97	..	337	2,055	141
27	नागपूर	1	1,802	163	65	544	3,126	246
28	भंडारा	1	1,236	107	..	299	1,779	40
29	चंद्रपूर	1	927	410	..	264	2,070	213
30	गवळीपेटी	1	281	33	..	64	539	..
महाराष्ट्र राज्य		35	62,537	9,15,432	2,21,356	46,797	2,89,946	89,689

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17-14 (16.1)

Operations of agricultural and non-agricultural credit apex and central institutions

1986-87

(रकम लाख रुपयांत)
(Amount in lakh Rs.)

व्यवहारी भांडवल	एकूण गुंतवणूक	नवीन कर्ज	कर्ज वसुली	येणे कर्ज Loans outstanding		यकबाकी Overdues		District
				संस्था	व्यवतीयत	कर्ज	नवीकरण न केलेला पतकर्जाचा अधिकार	
Working Capital	Total Investment	Fresh advances	Recoveries	Societies	Individual	Loans	Unrenewed cash credit overdues	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
2,45,625	37,134	3,24,939	3,24,332	1,04,699	39,739	3,985	373	Greater Bombay
10,361	1,024	14,014	13,721	2,134	216	368	21	Thane
3,796	1,337	3,973	3,754	1,041	336	291	83	Raigad
4,196	173	2,474	2,053	507	839	323	17	Ratnagiri
2,492	212	1,738	1,628	434	315	140	11	Sindhudurg
13,621	185	22,869	21,762	8,671	334	1,956	72	Nashik
7,736	149	8,930	7,360	5,260	337	1,248	76	Dhule
17,990	3,390	17,771	19,649	13,156	345	2,267	159	Jalgaon
20,765	207	30,683	28,735	14,189	509	1,273	39	Ahmadnagar
17,438	107	19,072	18,289	6,131	720	955	26	Pune
12,373	262	16,346	14,495	6,501	522	297	88	Satara
11,599	150	23,271	21,676	7,340	461	856	51	Sangli
9,704	163	26,738	25,319	6,154	270	1,260	119	Solapur
14,742	67	46,108	43,727	9,954	161	159	206	Kolhapur
6,542	90	11,942	10,696	4,904	295	1,271	35	Aurangabad
2,808	370	6,335	5,871	1,850	260	422	8	Jalna
6,718	78	11,190	10,020	4,722	91	1,214	104	Parbhani
4,530	127	6,252	5,220	3,327	59	270	6	Beed
6,610	91	9,129	8,065	4,650	134	1,348	172	Nanded
3,227	113	4,576	4,754	1,944	57	388	11	Osmanabad
4,259	74	4,302	3,794	2,802	50	682	292	Latur
4,773	87	7,629	7,028	3,271	141	1,561	72	Buldana
4,799	90	3,759	3,080	3,268	80	1,282	16	Akola
4,595	36	7,959	7,426	2,824	50	1,273	23	Amravati
6,540	136	8,415	7,733	4,653	163	3,088	21	Yavatmal
2,812	28	5,762	5,447	1,463	45	631	8	Wardha
4,381	34	5,115	4,508	2,471	38	898	27	Nagpur
2,441	33	1,934	1,841	1,243	186	534	27	Bhandara
2,716	24	2,488	2,161	1,426	69	505	28	Chandrapur
662	12	543	490	246	10	150	5	Gadcholi
4,60,851	45,983	6,51,296	6,31,704	2,31,235	46,832	30,895	2,196	Maharashtra State

Source. Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

19. ग्रामविकास व सहकार/

तक्ता क्रमांक/

सहकारी पणन संस्थांचे कार्य/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	संस्थांची संख्या No. of societies	सदस्य संख्या Membership ('000 No.)	स्वीय भांडवल Owned capital	इतर कर्ज Other borrowings	खेळते भांडवल Working capital	नवीन कर्ज Fresh advances	कर्जवसुली Recoveries
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	बृहन्मंबई	2	4	3,047	2,905	12,835	..	..
2	ठाणे	14	5	102	28	406	..	..
3	रायगड	16	7	49	71	219	44	39
4	रत्नागिरी	10	5	81	8	156	..	..
5	सिंधुदुर्ग	10	6	51	10	146	..	..
6	नाशिक	55	45	351	277	964	1	1
7	धुळे	75	37	168	23	503	27	26
8	जळगाव	155	100	583	276	1,426	599	602
9	अहमदनगर	40	32	199	71	326	14	19
10	पुणे	34	25	194	44	483	2	1
11	सातारा	11	21	148	61	486	..	..
12	सांगली	14	13	167	80	436	..	..
13	सांगली	18	11	74	28	224	..	..
14	सांगली	22	107	754	63	2,013	4	1
15	औरंगाबाद	11	23	114	160	415	75	58
16	जालना	6	18	46	45	166	..	..
17	परभणी	9	7	46	63	229	..	..
18	बीड	9	6	35	7	121	..	..
19	नांदेड	18	30	129	87	602	..	..
20	उस्मानाबाद	9	3	13	8	29	..	..
21	लातूर	11	3	26	10	65	..	..
22	बुलढाणा	22	27	184	103	489	..	..
23	अकोला	19	29	174	75	531	..	..
24	अमरावती	23	29	150	35	618	2	2
25	यवतमाळ	14	33	154	13	564	..	..
26	वर्धा	12	9	151	27	529	..	..
27	नागपूर	26	16	1,149	792	2,606	..	..
28	भंडारा	12	8	94	51	198	..	..
29	चंद्रपूर	13	9	85	37	229	..	..
30	गडचिरोली	6	4	22	9	35	..	..
महाराष्ट्र राज्य		699	672	8,540	5,467	28,049	768	749

टीप.—आकडे संक्षिप्तित लिहिल्यामुळे कांही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.
 आधार.—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17-15 (16.4)

Operations of Co-operative marketing Societies

1986-87

(रकम लाख रुपयात)
(Amount in lakh Rs.)

वेणे कर्ज	स्थिर मत्ता	इतर मत्ता	मिळालेल्या मालाची किंमत	विक्री मालाची किंमत	वर्षाखेरीज शिल्लक माल	वर्षातील नफा		वर्षातील तोटा		
Outstanding	Fixed assets	Other assets	Value of goods received	Value of goods sold	Stock at the close of the year	संस्था No. of Societies	नफा Profit	संस्था No. of Societies	तोटा Loss	District
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
..	860	9,294	46,156	56,405	2,676	2	114	..	..	Greater Bombay
..	29	342	830	447	35	3	1	9	13	Thane
25	29	157	520	544	8	11	3	4	6	Raigad
..	10	116	684	576	30	7	4	3	..	Ratnagiri
..	17	98	677	650	30	9	..	1	..	Sindhudurg
1	207	408	3,290	3,302	349	17	8	10	4	Nashik
9	70	302	2,376	2,489	122	52	8	15	12	Dhule
234	370	586	4,107	3,789	236	113	17	38	30	Jalgaon
59	73	126	1,585	1,811	68	15	5	10	12	Ahmadnagar
27	96	282	1,317	1,388	77	13	8	4	1	Pune
..	112	269	2,517	2,643	165	9	14	2	..	Satara
26	121	155	1,162	1,242	133	9	4	4	4	Sangli
4	30	144	1,063	716	47	11	3	7	2	Solapur
3	305	1,002	13,829	14,580	704	19	67	2	..	Kolhapur
108	80	148	1,544	1,264	79	11	6	2	..	Aurangabad
..	50	84	2,737	247	31	4	1	1	4	Jalna
5	22	153	2,764	378	50	5	..	3	1	Parbhani
..	12	89	561	319	21	6	2	6	1	Beed
..	78	390	1,955	1,643	135	6	2	6	7	Nanded
..	8	14	134	171	7	4	1	2	..	Osmanabad
..	12	39	331	292	13	4	..	5	2	Latur
5	106	285	2,768	2,216	93	4	1	16	26	Buldana
..	155	257	4,338	782	118	6	2	7	10	Akola
1	79	395	4,782	2,634	143	13	7	5	4	Amravati
3	84	291	4,629	3,049	187	6	2	8	10	Yavatmal
9	68	335	2,534	614	118	9	5	1	..	Wardha
38	414	1,196	2,774	7,373	959	10	115	4	9	Nagpur
..	33	71	622	641	93	9	1	2	2	Bhandara
..	40	147	1,426	585	43	5	1	6	8	Chandrapur
..	10	18	93	82	6	2	..	4	1	Gadchiroli
557	3,580	17,198	1,14,105	1,12,867	6,776	394	406	187	169	Maharashtra State

Note.—Total may not add up due to rounding.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

A-94—99.

17. ग्रामविकास व सहकार/

तबता क्रमांक/

सहकारी उत्पादक संस्थांचे व्यवहार/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य संख्या Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned Capital	कर्ज Borrowings	लेण्डले भांडवल Working capital	नवीन कर्ज Fresh Advances	कर्ज वसुली Recoveries	वेणे कर्ज Loans Outstanding	गुंतवणूक Investment
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	बृहन्मंबई	..	232	38	1,085	531	2,418	70	24	81
2	ठाणे	..	520	80	1,023	764	2,249	167	278	186
3	रायगड	..	302	44	377	291	1,255	50	347	108
4	रत्नागिरी	..	197	46	191	232	628	60	106	32
5	शिवापुरी	..	128	31	138	139	411	13	73	22
6	नाशिक	..	984	158	5,640	3,430	12,946	54	376	7,250
7	धळे	..	1,222	162	5,533	4,553	8,550	86	347	4,425
8	जळगाव	..	1,275	177	3,739	2,878	6,036	91	494	2,877
9	बृहन्मदनगर	..	1,233	217	11,125	8,439	30,785	12	243	21,605
10	पुणे	..	1,999	175	3,775	2,168	9,321	38	248	6,282
11	सातारा	..	1,498	236	5,576	2,963	12,817	17	52	7,566
12	सांगली	..	980	179	6,577	5,533	15,701	14	123	11,570
13	सोलापूर	..	1,697	178	8,870	4,338	17,988	24	159	7,573
14	कोल्हापूर	..	1,799	382	15,749	7,873	34,782	115	464	18,576
15	औरंगाबाद	..	566	93	2,365	1,893	4,736	57	111	3,023
16	जालना	..	242	48	1,264	906	1,835	51	88	1,262
17	परभणी	..	412	52	2,291	1,361	4,382	41	146	2,250
18	बीड	..	786	66	2,412	2,733	4,039	16	54	3,236
19	नांदेड	..	774	130	2,814	898	2,311	1	127	1,178
20	उस्मानाबाद	..	503	75	1,589	344	2,738	3	140	1,905
21	लातूर	..	630	79	1,605	1,791	4,111	20	62	1,849
22	बुलढाणा	..	585	79	1,484	1,105	1,974	22	48	583
23	बकोला	..	402	57	847	138	1,385	33	53	315
24	अमरावती	..	475	63	1,519	662	2,144	35	194	373
25	यवतमाळ	..	636	104	1,550	905	3,434	17	67	862
26	बघा	..	368	37	1,042	670	1,592	1	27	283
27	नागपूर	..	944	90	2,281	1,581	4,487	26	113	401
28	भंडारा	..	578	76	427	205	1,453	32	49	160
29	चंद्रपूर	..	341	50	151	121	1,097	6	22	124
30	गडचिरोली	..	171	21	49	20	933	4	13	27
महाराष्ट्र राज्य		..	22,479	3,223	93,088	59,465	1,98,538	1,176	594	1,05,984

माध्यम.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17-16 (16.5)

Operation of co-operative productive enterprises

(रकम लाख रुपयांत)
(Amount in lakh Rs.)

इतर मत्ता Other assets	मिळालेल्या मालाची किंमत Value of goods received	विक्री मालाची किंमत Value of goods sold	वर्ष अखेरीस शिल्लक माल Stocks at the end of the year	नफा झालेल्या संस्था No. of societies in profit	नफ्याची रकम Amount of profit	तोटा झालेल्या संस्था No. of societies in loss	तोटाचा रकम Amount of loss	District
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
1,376	1,806	2,566	801	136	7,557	24	25	Greater Bombay
908	1,791	1,984	168	210	9,836	181	31	Thane
709	101	913	55	148	4,086	112	4	Raigad
180	145	560	13	111	1,217	61	1	Ratnagiri
126	95	186	18	69	662	31	7	Sindhudurg
2,700	8,138	4,689	1,454	310	6,329	239	1,030	Nashik
2,201	3,959	4,371	613	429	7,095	514	698	Dhule
1,579	4,509	5,221	567	558	6,735	502	278	Jalgaon
3,185	20,539	18,869	5,138	725	7,286	430	464	Ahmadnagar
1,374	10,958	12,113	1,219	886	19,311	700	154	Pune
1,612	11,389	17,518	2,193	756	25,482	498	160	Satara
1,870	9,726	54,278	1,662	481	9,453	300	900	Sangli
4,063	11,444	13,517	2,740	765	71,769	540	776	Solapur
4,373	24,601	32,550	4,447	995	44,316	489	818	Kolhapur
484	2,747	3,982	860	182	1,621	119	1,046	Aurangabad
129	2,014	736	82	43	689	72	100	Jalna
841	1,245	1,621	364	230	9,083	289	322	Parbhani
255	2,902	3,956	422	106	4,823	244	197	Beed
553	628	326	230	127	621	249	128	Nanded
273	870	892	297	164	330	176	11	Osmanabad
609	1,391	1,354	527	254	12,281	198	210	Latur
310	949	859	82	199	1,241	134	69	Buldana
550	785	410	225	150	1,234	92	11	Akola
1,087	518	575	94	117	681	143	151	Amravati
1,321	1,411	1,604	251	91	1,604	286	265	Yavatmal
1,071	354	964	14	91	752	110	19	Wardha
1,607	6,395	6,442	1,063	502	2,722	285	249	Nagpur
1,156	1,172	1,336	45	284	2,176	219	51	Bhandara
893	317	350	21	173	1,739	91	17	Chandrapur
885	265	254	1	63	650	77	8	Gadchiroli
38,280	1,33,164	1,94,996	25,666	9,349	2,63,381	7,405	8,206	Maharashtra State

Source: - Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

17. ग्रामविकास व सहकार/

तक्ता क्रमांक/

इतर सहकारी संस्थांचे कार्य/

अवक्रमांक	जिल्हा	संस्थांची संख्या	सदस्य संख्या	स्वीय भांडवल	इतर कर्ज	वर्तमान भांडवल	नवीन कर्ज
Serial No.		No. of Societies	Membership ('000 No.)	Owned capital	Other Borrowings	Working capital	Fresh advances
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बुलढुर्ग	11,868	1,130	4,971	10,129	33,693	100
2	ठाणे	3,108	169	397	2,503	10,563	858
3	रायगड	333	32	81	265	972	16
4	रत्नागिरी	113	22	23	57	204	21
5	शिंदुर्ग	66	11	21	69	142	11
6	नाशिक	1,577	84	156	4,489	6,586	1,956
7	धुळे	831	103	132	1,066	2,415	79
8	जळगाव	885	126	217	545	1,365	82
9	अहमदनगर	847	125	1,161	1,537	5,123	343
10	पुणे	3,844	261	755	2,282	5,638	164
11	सातारा	803	61	135	349	1,036	42
12	सांगली	449	58	97	276	861	20
13	कोल्हापूर	1,186	109	432	778	2,457	54
14	कोल्हापूर	745	156	421	1,120	3,073	356
15	औरंगाबाद	666	39	172	780	994	616
16	बालना	203	17	28	107	180	35
17	परभणी	443	48	34	566	659	6
18	बीड	439	33	26	327	494	23
19	नांदेड	836	64	56	388	756	66
20	उस्मानाबाद	395	29	23	133	280	1
21	लातूर	547	38	45	625	912	51
22	बुलढाणा	304	28	47	180	374	6
23	अकोला	466	31	59	415	575	73
24	अमरावती	646	80	113	985	1,504	677
25	यवतमाळ	428	30	36	417	824	39
26	बर्धा	290	22	33	156	229	11
27	नागपूर	1,419	118	278	2,132	3,508	1,451
28	पंढारा	325	35	46	402	691	39
29	पंढर	180	27	46	154	374	13
30	गडचिरोली	39	3	4	12	18	3
महाराष्ट्र राज्य		34,143	3,089	10,045	33,244	86,500	7,212

आधार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATION

TABLE No. 17-17 (16.6)

Operations of other co-operative societies

(रकम लाख रुपयांत)
(Amount in lakh Rs.)

1986-87

कर्ज वसुली Loans Recoveries	येणे कर्ज Loans Outstanding	गुंतवणूक Investment	इतर मत्ता Other assets	मिळालेल्या मालाची किंमत Value of goods received	विक्री मालाची किंमत Value of goods sold	वर्षाखेरीस मिल्लक माल Stocks at the close of the year	नफा झालेली संस्था No. of societies in profit	नफ्याची रक्कम Amount of profit	तोटा झालेली संस्था No. of societies in loss	तोटाचा रक्कम Amount of loss	District
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
194	479	33	8,586	14,659	15,731	854	7,406	130	2,109	56	Greater Bombay
907	1,221	2	1,117	2,136	2,325	87	2,161	54	562	9	Thane
1	95	..	502	268	265	31	139	12	136	8	Raigad
4	43	7	85	64	96	5	65	3	34	1	Ratnagiri
4	32	3	64	216	239	11	38	6	19	1	Sindhudurg
1,575	2,197	3	1,094	685	726	50	535	16	915	19	Nashik
18	798	16	310	499	582	32	344	41	403	16	Dhule
11	308	82	582	223	336	24	506	31	350	11	Jalgaon
198	627	407	1,766	2,216	1,094	23	391	28	368	1,344	Ahmednagar
458	1,233	3	1,785	1,050	1,082	93	1,675	62	876	29	Pune
1	133	2	574	440	462	51	226	9	319	9	Satara
3	62	2	495	315	319	52	187	8	167	3	Sangli
49	133	8	1,682	621	760	46	599	21	468	32	Solapur
280	412	15	1,717	2,617	2,741	196	275	35	331	24	Kolhapur
542	470	..	159	162	202	14	272	9	349	23	Aurangabad
22	94	1	33	5	4	1	78	4	101	8	Jalna
1	293	4	169	124	71	5	57	3	281	8	Parbhani
142	71	..	282	203	209	5	48	3	216	5	Beed
5	435	..	71	193	208	35	236	2	545	15	Nanded
2	7	1	173	36	37	4	77	3	167	4	Osmanabad
4	335	..	349	69	60	16	168	4	259	4	Latur
4	70	3	129	66	87	14	143	12	110	8	Buldana
23	157	..	88	157	162	17	254	5	147	7	Akola
50	828	1	483	90	87	11	184	34	322	6	Amravati
1	249	..	210	40	45	7	135	7	1-0	5	Yavatmal
1	62	..	61	90	99	5	135	8	93	4	Wardha
1,475	975	5	688	813	781	110	594	108	660	114	Nagpur
63	120	1	290	121	118	17	152	12	124	9	Bhandara
2	91	1	146	123	132	17	76	4	65	13	Chandrapur
1	11	..	5	1	1	1	13	1	20	1	Gadchiroli
6,041	12,041	600	23,695	28,302	29,061	1,834	17,164	675	10,656	1,796	Maharashtra State

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

A-94—100.

सत्यमेव जयते

१८. खान काम :

१८.१. खनिज उत्पादने व त्यांचे मूल्य या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिली आहे.

18. MINING AND QUARRYING :

18.1. Data on mineral production and their value are presented in this section.

13. खान काम/MINING AND QUARRYING

तयता क्रमांक/TABLE No. 18.1 (—)

खनिज व एकूण खाणी
No. of Mines and Mineral Ores

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	खनिज Mineral Ores	एकूण खाणी No. of Mines	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	महाराष्ट्र	*कोळसा/Coal	25	Maharashtra
2	कोल्हापूर	बाँबसाईट/Bauxite	3	Kolhapur
3	रायगड		1	Raigad
4	चंद्रपूर	कच्चे लोखंड/Iron Ore	1	Chandrapur
5	गडचिरोली		1	Gadchiroli
6	कोल्हापूर		1	Kolhapur
7	सिंधुदुर्ग		2	Sindhudurg
8	भंडारा	कच्चे मँगनीज/Manganese Ore	2	Bhandara
9	नागपूर		9	Nagpur
10	चंद्रपूर	बेराईट/Barytes	1	Chandrapur
11	भंडारा	कोरंडम/Corundum	3	Bhandara
12	नागपूर	डोलोमाईट/Dolomite	3	Nagpur
13	अमरावती	अग्नि माती/Fire clay	1	Amravati
14	चंद्रपूर	केओलिन/Kaolin	2	Chandrapur
15	नागपूर		6	Nagpur
16	भंडारा	कायनाईट/Kyanite	7	Bhandara
17	भंडारा	सिलिमानाईट/Sillimanite	2	Bhandara
18	चंद्रपूर	चूनाखडी/Limestone	9	Chandrapur
19	यवतमाळ		12	Yavatmal
20	नागपूर	गेहू/Ochre	4	Nagpur
21	भंडारा	पायरोफिलाईट/Pyrophyllite	2	Bhandara
22	नागपूर	क्वार्ट्ज/Quartz	4	Nagpur
23	भंडारा		1	Bhandara
24	कोल्हापूर	सिलिका रेत/Silica Sand	1	Kolhapur
25	रत्नागिरी		8	Ratnagiri
26	सिंधुदुर्ग		19	Sindhudurg
27	चंद्रपूर	रेती/Sand (Others)	8	Chandrapur
28	नागपूर		1	Nagpur

*जिल्हावार माहिती उपलब्ध नाही/Districtwise break-up is not available.

आधार—इंडियन ब्युरो ऑफ मائنस, भारत सरकार, नागपूर.

Source:—Indian Bureau of Mines, Government of India, Nagpur.

18. खान काल/MINING AND QUARRYING

तबता क्रमांक/TABLE No. 18.2 (8.4)

खनिज उत्पादन/Mineral Production

(उत्पादन टनांत आणि मूल्य हजार रुपयांत)
(Production in tonnes and value in thousand Rs.)

क्र.सं./Serial No.	खनिज (2)	उत्पादन मूल्य (3)	बम्बई Greater Bombay (4)	रायगड Raigad (5)	रत्नागिरी Ratnagiri (6)	सिंधुदुर्ग Sindhudurg (7)	कोल्हापूर Kolhapur (8)	अमरावती Amravati (9)	यवतमाळ Yavatmal (10)	नागपूर Nagpur (11)	भंडारा Bhandara (12)	चंद्रपूर Chandrapur (13)	गडचिरोली Gadchiroli (14)	एकूण Total (15)	उत्पादन मूल्य (3)	खनिज Mineral (2)
1	बाँसाइट	उत्पादन मूल्य	..	13,589	..	..	3,99,749	..	..	..	..	..	..	4,13,338	उत्पादन मूल्य	Bauxite
			..	544	..	..	19,017	..	..	..	..	..	..	19,561	उत्पादन मूल्य	
2	बेरापट	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	..	..	144	..	144	उत्पादन मूल्य	Barytes
			..	..	..	..	..	..	..	..	..	18	..	18	उत्पादन मूल्य	
3	*कोळसा	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	10,449	उत्पादन मूल्य	Coal*
			..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	21,63,288	उत्पादन मूल्य	
4	कच्चे मँगनीज	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	1,08,757	1,29,530	..	..	2,38,287	उत्पादन मूल्य	Manganese ore
			..	..	..	..	..	..	..	43,201	76,489	..	..	1,19,690	उत्पादन मूल्य	
5	कच्चे सोडा	उत्पादन मूल्य	..	..	..	1,301	1	..	..	..	..	19	15	1,336	उत्पादन मूल्य	Iron ore
			..	..	..	62,797	15	..	..	..	..	947	749	64,508	उत्पादन मूल्य	
6	कोरंडम	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	..	868	..	..	868	उत्पादन मूल्य	Corundum
			..	..	..	..	..	..	..	..	1,151	..	..	1,151	उत्पादन मूल्य	
7	केमोलिन	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	8,471	..	1,314	..	9,785	उत्पादन मूल्य	Kaolin (Natural)
			..	..	..	..	..	..	..	220	..	23	..	243	उत्पादन मूल्य	
8	कायनाईट	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	..	10,974	..	..	10,974	उत्पादन मूल्य	Kyanite
			..	..	..	..	..	..	..	..	3,375	..	..	3,375	उत्पादन मूल्य	
9	क्वार्ट्ज	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	5,221	..	..	..	5,221	उत्पादन मूल्य	Quartz
			..	..	..	..	..	..	..	131	..	..	..	131	उत्पादन मूल्य	
10	डायस्पोर	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	उत्पादन मूल्य	Diaspore
			..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	उत्पादन मूल्य	
11	डोलोमाईट	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	29,360	..	..	..	29,360	उत्पादन मूल्य	Dolomite
			..	..	..	..	..	..	..	1,649	..	..	..	1,649	उत्पादन मूल्य	

तबला क्रमिक/TABLE No. 18.2 (8.4) contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(3)	(2)
12	ग्रेन	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	2,258 67	..	..	..	2,258 67	Production Value	Ocher
13	चमखड़ी	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	883 33,685	..	..	1,023 26,761	..	1,971 63,446	Production Value	Limestone
14	पेट्रोलियम	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	..	991 63	..	..	991 63	Production Value	Pyrophyllite
15	पेट्रोलियम	उत्पादन मूल्य	..	21,294 2,94,28,308	..	..	..	..	..	..	..	..	..	21,294 2,94,28,308	Production Value	Petroleum
16	प्राकृतिक गैस	उत्पादन मूल्य	..	4,657 1,67,652	..	..	..	..	..	..	..	..	..	4,657 1,67,652	Production Value	Natural Gas
17	फेल्स्पार	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Production Value	Felspar
18	मिर्चीका सैंड	उत्पादन मूल्य	..	25,906 1,041	1,44,914 8,214	93 5	..	..	..	..	..	..	..	1,70,913 9,260	Production Value	Silica Sand
19	सिलिमनाइट	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	..	9,003 6,946	..	..	9,003 6,946	Production Value	Sillimanite
20	रेती (इतर)	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	..	..	4,18,315 4,183	..	6,67,373 6,932	..	10,85,688 1,115	Production Value	Sand (Others)
21	अग्नि माली	उत्पादन मूल्य	..	..	..	..	..	7,493 246	..	..	..	..	..	7,493 246	Production Value	Fire clay

*जिल्लावार/क्षेत्रवार माहिती उपलब्ध नाही. Districtwise/fieldwise break-up is not available.

आधार:—इंडियन ब्यूरो ऑफ माइन्स, भारत सरकार, नागपूर.

Source.—Indian Bureau of Mines, Government of India, Nagpur.

१९. उत्पादन :

१९.१. या विभागात चालू कारखाने, सरासरी दैनिक रोजगार, औद्योगिक उत्पादने आणि वार्षिक उद्योग पाहणीत गोळा केलेली काही निवडक औद्योगिक वैशिष्ट्ये यावद्दलची सांख्यिकी माहिती दिलेली आहे.

१९.२. तक्त्यातील आकडे मुख्य कारखाने निरीक्षक यांच्या-कडून फॅक्टरी अँक्ट, १९४८ च्या कलम २ एम (एक) आणि २ एम (दोन) व कलम ८५ खाली येणाऱ्या कारखान्यांची मूलभूत सांख्यिकी माहिती गोळा करून पाठविल्यानंतर त्या आधारावर अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाने संकलित केले आहेत. कलम २ (एम) (एक) खाली गेल्या बारा महिन्यातील कोणत्याही एका दिवशी १० किंवा अधिक कामगार असणारे व शक्तीचा वापर करणारे कारखाने आणि कलम २ (एम) (दोन) खाली २० किंवा अधिक कामगार असणारे पण शक्तीचा वापर न करणारे कारखाने यांचा समावेश होतो. या व्यतिरिक्त कारखान्यांतील कामगारांची संख्या व शक्तीचा वापर केला किंवा वापर केला नाही हे विचारात न घेताही राज्य शासनाने अधिसूचनेद्वारे शासकीय राजपत्रातून सांख्यिकी माहिती पुरविण्यासाठी भाग पाडलेल्या कारखान्यांचाही समावेश केला जातो. हे कारखाने ह्या फॅक्टरी अँक्ट, १९४८ च्या कलम ८५ खाली येतात आणि यातील कारखान्यांची माहिती १ जानेवारी आणि ३१ डिसेंबर या कालावधीत संपणाऱ्या लेख्या संबंधित आहे.

१९.३. राष्ट्रीय नमुना पाहणी संघटना (भारत सरकार) यांच्याकडून अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयास उपलब्ध झालेल्या वार्षिक उद्योग पाहणी पत्रकाच्या आधारावर आकडेवारी या विभागात दिली आहे. ही पत्रके गणना व गणनेतर या दोन क्षेत्रात विभागलेल्या कारखान्यांकडून गोळा केली जातात आणि त्यातील माहिती १ एप्रिल ते ३१ मार्च या कालावधीत संपणाऱ्या लेख्यासंबंधित असते. गणना क्षेत्रात ५० किंवा अधिक कामगार व शक्तीचा वापर करणारे कारखाने आणि १०० किंवा त्याहून अधिक कामगार व शक्तीचा वापर न करणाऱ्या कारखान्यांचा समावेश होतो. यांची दरवर्षी संपूर्ण गणना केली जाते. याकीचे कारखाने गणनेतर क्षेत्राखाली येतात. १९७३-७४ पासून नमुना पाहणी क्षेत्रातील एकूण कारखान्यांपैकी ५० टक्के कारखाने दरवर्षी निवडले जातात आणि त्यांची दोन वर्षांच्या गटात पूर्ण पाहणी केली जाते. याशिवाय गणनेतर क्षेत्रात मोठ्याच्या पण संपूर्ण भारतभर ५० कामगारांहून फेरी कामगार असलेल्या कारखान्यांची गणना क्षेत्रातील कारखान्यांप्रमाणे दरवर्षी पाहणी केली जाते. तसेच या पाहणीत विद्युत, गॅस उत्पादन व वितरण व इतर सेवा तसेच स्वच्छता, सेवा, दुबस्ती व वैयक्तिक सेवा आणि चल चित्रपट यांचाही समावेश होतो. वर्कर्स अँक्ट, १९६६ खाली येणारे विडी व मिगरेट कारखाने सुद्धा यात अंतर्भूत आहेत. बंद स्वरूपाचे कारखाने सुद्धा विचारात घेतले जातात पण संरक्षण खात्यातील कारखाने, हॉटेल आणि उद्योगगृहे, तेलाचे साठे व वितरण यामध्ये गुंतले, तांत्रिक शिक्षण संस्था (विकर्ण किंवा विनिमय यासाठी उत्पादन न करणाऱ्या) यांचा यात समावेश नाही.

१९.४. उत्पादक भांडवल वर्षाच्या शेवटच्या दिवसाशी निगडित असून त्यामध्ये स्थिर व खेळत्या भांडवलाचा समावेश असतो. कामगारांची संख्या ही वेगवेगळ्या शीर्षाखालील म्हणजे कामगार, कामगारे-तर इ. कामगारांचा एकत्रित दैनिक सरासरी संख्या असत आणि यामध्ये अरपगारी रजेवर असणाऱ्या म्हणजे वैद्यकीय रजेवर, नैमित्तिक रजेवर व पगारी दीर्घ मुदतीच्या रजेवर असणाऱ्या कामगारांचा समावेश असतो. विक्रीसाठी तयार केलेल्या वस्तू व उपवस्तू ह्यांचे मूल्य, ग्राहकांसाठी केलेल्या कामाच्या सेवेचा मोबदला विभक्त घेतलेल्या स्थितीमधील विकलेल्या मालाचे मूल्य आणि वार्षिक पाहणी वर्षाच्या सुरुवातीला व शेवटी असणाऱ्या अर्थ कच्च्या स्वरूपाच्या मालाच्या साठ्यामधील मूल्यात येणारा फरक ह्यादींचा समावेश 'एकूण उत्पादन' यात असतो. मूल्यवृद्धी ही उत्पादन मूल्यातून, उत्पादन खर्च व मूल्यघट वजा करून काढली जाते.

19. Manufacturing :

19.1. In this section, statistics regarding working factories, average daily employment, industrial production and some selected industrial characteristics collected in the Annual Survey of Industries is presented.

19.2. The data on working factories, are compiled by the Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, on the basis of data collected by the Chief Inspector of Factories from the factories covered under sections 2 (m) (i), 2 (m) (ii) and sec. 85 of the Factories Act, 1948. The factories using power, which employed 10 or more workers on any day of the preceding 12 months are covered under section 2 (m) (i) and the factories not using power employing 20 or more workers under section 2 (m) (ii). Apart from these two categories, State Government by notification in Official Gazette specifies a number of factories and makes obligatory for such factories to supply statistical information notwithstanding the number of persons employed therein and using or not using power. These factories are covered under section 85 of the Factories Act, 1948. The information relates to the accounting year of factory ending on any day between 1st January and 31st December.

19.3. The statistics relating to Annual Survey of Industries are based on the returns supplied to this Directorate by National Sample Survey Organisation, Government of India, which collects the data from the factories divided in two sectors, viz. (i) Census sector, (ii) Non-census sector and returns relate to the accounting year of the factory ending on any day between 1st April to 31st March. In the census sector, factories employing 50 or more workers and using power and factories employing 100 or more workers and not using power are covered on complete enumeration basis every year. The remaining factories are covered in the non-census sector. In the non-census sector, since 1973-74, 50 per cent of the factories are selected every year and thus this sector is covered fully in a block period of two years. The factories in the non-census sector, having less than 50 workers all over India, are treated on par with factories in the census sector. The survey extends to all the manufacturing units including production and distribution of electricity, gas, water and also service industries like sanitary services, repairs services and personal services and motion picture production. The survey extends also to Biri and Cigar units which are covered under Workers Act, 1966. It also includes the factories reported closed. However, it excludes defence factories, restaurants and cafes, those engaged in storage and distribution of oil, technical training institutions not producing anything for sale or exchange.

19.4. *Productive capital* which relates to the last day of the year, consists of fixed and working capital. Number of *persons employed* is the average number of persons employed under various heads, such as workers, other than workers, etc. and it includes persons on leave with pay such as sick leave, casual leave or paid vacation. *Gross output* represents value of products and by-products manufactured for sale, work done for customers and a sale value of goods sold in the same condition as purchased and is adjusted for the difference in stocks of semi-finished goods at the beginning and at the end of the survey year. *Value added* by manufacture is computed by deducting from the gross ex-factory value of output the gross value of input, value added is not of depreciation.

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तबेता क्रमांक/TABLE No. 19-1 ( )

नोंद झालेले कारखाने
Number of Registered Factories

अनुक्रमांक	जिल्हा/वर्ष	कलम २ (एम) (१) खालील	कलम २ (एम) (२) खालील	कलम ८५ खालील विजेचा वापर करणारे	कलम ८५ खालील विजेचा वापर न करणारे	एकूण कारखाने (संख्या)	कामगारांचो सरासरी संख्या		
Serial No.	Year	Under Section 2(m) (i)	Under Section 2(m) (ii)	Under Section 85 with power	Under Section 85 without power	Total Number	Average number of workers employed	District	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
	1971	..	9,816	510	..	867	11,279	9,97,432	
	1975	..	11,534	483	..	386	12,403	10,14,727	
	1981	..	15,353	624	..	3,001	19,066	11,93,149	
	1985	..	16,605	1,474	..	5,263	22,751	11,72,348	
	1986	..	17,356	581	..	5,952	23,889	11,49,575	
1	बृहन्मई	..	8,460	274	..	627	9,361	5,15,467	Greater Bombay
2	ठाणे	..	1,809	73	..	74	1,956	1,14,595	Thane
3	रायगड	..	175	20	..	2	197	14,535	Raigad
4	रत्नागिरी	..	98	..	..	27	125	4,775	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	65	7	..	55	127	2,904	Sindhudurg
6	नाशिक	..	611	10	..	299	920	46,814	Nashik
7	धुळे	..	187	1	..	74	262	9,687	Dhule
8	जळगांव	..	414	14	..	197	625	28,666	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	271	5	..	187	463	23,543	Ahmadnagar
10	पुणे	..	1,656	91	..	487	2,234	1,29,763	Pune
11	सातारा	..	153	1	..	128	282	16,530	Satara
12	सांगली	..	238	5	..	289	532	15,257	Sangli
13	सोलापूर	..	268	8	..	1,497	1,773	28,455	Solapur
14	कोल्हापूर	..	592	24	..	304	920	32,174	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	337	2	..	125	464	27,797	Aurangabad
16	जालना	..	112	1	..	26	139	4,534	Jalna
17	परभणी	..	64	..	..	29	93	4,353	Parbhani
18	बीड	..	60	..	..	33	93	4,435	Beed
19	नांदेड	..	79	2	..	54	135	9,063	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	21	..	..	11	32	1,110	Osmanabad
21	लातूर	..	21	..	..	11	32	1,694	Latur
22	बुलढाणा	..	123	..	..	100	223	6,707	Buldana
23	अकोला	..	233	4	..	114	351	12,961	Akola
24	अमरावती	..	211	3	..	126	340	11,495	Amravati
25	यवतमाळ	..	98	19	..	46	163	9,128	Yavatmal
26	वर्धा	..	77	..	..	34	111	8,799	Wardha
27	नागपूर	..	652	17	..	531	1,200	46,723	Nagpur
28	भंडारा	..	149	..	..	291	440	4,751	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	108	..	..	141	249	12,370	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	14	..	..	33	47	490	Gadchiroli

साधार—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source: Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तश्ता क्रमांक/TABLE No. 19-2 (—)

निर्मिती करणाऱ्या उद्योगांचे उत्पादन व रोजगार (मालिका १९८६-८७)

Production and Employment of Manufacturing Industries (Series 1986-87)

अनुक्रमांक Serial N.	उद्योग गट	कारखान्यांची संख्या No. of units	एकूण रोजगार Total employment	एकूण गुंतवणूक (लाख रुपये) Total investment (Lakh Rs.)	एकूण उत्पादन (लाख रुपये) Total production (Lakh Rs.)	Industry group
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	1975-76	12,074	11,79,916	4,21,029	1,57,400	
	1980-81	14,567	13,54,234	8,25,919	14,35,100	
	1984-85	14,421	11,86,198	13,22,625	22,11,400	
	1985-86	14,358	12,30,483	14,36,270	26,58,300	
1	खाद्य वस्तू (२०-२१)	1,247	1,02,059	10,84,96	30,20,33	Food products (20-21)
2	पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ (२२)	289	52,270	1,41,09	3,90,13	Beverages, tobacco and tobacco products (22).
3	मुली कापड (२३)	920	1,93,257	7,62,82	15,72,92	Cotton textiles (23)
4	लोकर, रेशमी व कृत्रिम तंतूचे पदार्थ (२३)	811	68,053	6,81,44	14,66,40	Wool, Silk and Synthetic fibre textiles (24).
5	ताग हेम्प व मस्ता कापड (२५)	..	..	..	..	Jute, hemp and Mesta textiles (25)
6	कापडाच्या वस्तू (पादत्राणाव्यतिरिक्त धारण करण्याच्या परिधानासहित) (२६)	634	20,313	1,06,55	3,98,56	Textile products (including wearing apparel other than footwear) (26)
7	लाकड व लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर (२७)	347	6,443	23,30	58,54	Wood and Wood products, furniture and fixtures (27).
8	कागद आणि कागदाच्या वस्तू, मुद्रण प्रकाशन व संबंधित उद्योग (२८)	1,126	49,158	4,77,96	7,88,71	Paper and paper products, printing, publishing and allied industries (28).
9	कातडी व कातडीच्या आणि केसाळ कातडीच्या वस्तू (दुरुस्ती सोडून) (२९)	67	3,483	21,15	57,70	Leather and leather and Fur products (except repair) (29).
10	रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व कोळसा (३०)	914	41,263	8,95,96	34,97,72	Rubber, Plastic, Petroleum and Coal products (30).
11	रसायने व रासायनिक पदार्थ (पेट्रोलियम व कोळसा यांच्या उत्पादित वस्तू सोडून) (३१)	1,266	1,27,358	26,00,15	55,04,78	Chemicals and Chemical products (except products of petroleum) (31)
12	अधातू खनिज पदार्थ (३२)	986	38,080	4,81,83	4,74,85	Non-Metallic mineral products (32)
13	मूलभूत धातू व मिश्र धातू (३३)	813	67,436	8,76,81	23,35,41	Basic metal and alloys industries (33)
14	धातूच्या वस्तू व मुठे भाग (यंत्रे व परिवहन सामग्री सोडून) (३४)	1,256	50,274	3,72,00	8,80,32	Metal products and parts (except Machinery and transport equipment) (34).
15	यंत्र सामग्री, यांत्रिक अवजारे आणि मुठे भाग (विद्युत यंत्रसामग्री सोडून) (३५)	1,493	89,215	10,45,43	18,40,28	Machinery, Machine tools and parts (except electrical Machinery) (35).
16	विद्युत यंत्रसामग्री, साधने, उपकरणे आणि मुठे भाग (३६)	886	67,912	8,21,89	15,95,81	Electrical Machinery, apparatus, appliances, supplies and parts (36)
17	परिवहन सामग्री व वृद्धे भाग (३७)	433	90,251	15,60,36	23,20,92	Transport equipment and Parts (37)
18	उत्पादन करणारे इतर उद्योग (३८)	443	19,118	1,39,40	2,76,67	Other Manufacturing industries (38)
19	इतर	537	1,30,074	48,17,18	34,07,35	Others
	सर्व उद्योग	14,473	12,16,017	1,69,10,29	2,98,87,41	All Industries

टीप :—आकडे संक्षिप्तात दिल्यामुळे सर्व बेरजा जुळवीतच असे नाही.

Note.—Totals may not tally due to rounding of figures.

आधार :—मुख्य निरीक्षक, कारखाने महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—The Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तबती क्रमांक/TABLE No. 19.3 (-)

खादी व ग्रामीण मंडळाकडून निरनिराळ्या उद्योगांना दिलेले अनुदान व कर्ज पुरवठा

Amount of grants and loan disbursed to various Industries by Khadi and Village Industries Boards (Series) (रुपये हजाराने/Rs. in thousand)

अनुदान व विवरण रकम/Grants and Amount disbursed		अनुदान व विवरण रकम/Grants and Amount disbursed													
अनुक्रमांक Serial No.	उद्योग	1960-61		1970-71		1975-76		1980-81		1985-86		1986-87		Industry	
		अनुदान Grants (3)	कर्ज Loan (4)	अनुदान Grants (5)	कर्ज Loan (6)	अनुदान Grants (7)	कर्ज Loan (8)	अनुदान Grants (9)	कर्ज Loan (10)	अनुदान Grants (11)	कर्ज Loan (12)	अनुदान Grants (13)	कर्ज Loan (14)		
(1)	(2)												(2)		
1	खादी	78	249	29	94	..	190	616	1,003	30	378	157	797	Khadi	
2	प्रक्रिया करणारे उद्योग	12	7	3	34	..	210	113	227	29	1,769	51	3,407	Processing C. and P.	
3	ग्रामीण तेल उद्योग	165	515	31	1,401	11	4,252	6	3,359	..	16,561	1	31,941	Village Oil Industry	
4	ग्रामीण कातडी उद्योग	20	44	16	187	47	274	127	1,622	125	4,344	198	6,778	Village Leather Industry	
5	भागपेटी लघु उद्योग	..	..	..	..	..	..	85	514	4	527	..	613	Cottage Match Industry	
6	गुळ खादिसरी उद्योग	181	122	10	96	2	..	..	206	..	225	..	534	Gul and Khandasari Industry.	
7	तांदूळ उद्योग	34	9	10	160	2	146	..	..	11	61	22	124	Palm Gur Industry	
8	अखोल तेल व साबण उद्योग	6	92	10	55	..	914	28	131	61	1,027	42	910	Non-edible Oil and Soap Industry.	
9	हानाने तयार करणारे कागद उद्योग	120	107	123	320	1	449	232	833	228	175	193	669	Handmade paper Industry	
10	मधू मसिका पालन उद्योग	77	17	3	58	18	155	7	50	6	127	57	72	Bee Keeping Industry	
11	ग्रामीण कुकट पालन उद्योग	7	5	12	553	49	347	183	1,955	13	3,900	83	7,040	Village Poultry Industry	
12	तंतू उद्योग	..	..	9	31	31	156	4	42	8	3,900	33	330	Flare Industry	
13	सुतार व लोहार उद्योग	..	..	18	117	..	237	162	2,417	352	243	565	18,743	Carpentry and Black Smithy Industry.	
14	गोबर गैम उद्योग	..	..	309	467	8	..	12	..	..	7,148	..	..	Gobar Gas Industry	
15	चुना तयार करणारे उद्योग	..	..	1	16	10	72	20	268	15	512	232	677	Lime Manufacturing Industry.	
16	ग्रामीण विक्री भांडार	3	3	52	5	1	..	10	34	6	18	15	90	Gramodyog sales Depot	
17	केतू व बांबू उद्योग	..	..	..	81	9	79	2	131	7	556	14	945	Cane and Bamboo Industry.	
18	आयुर्मानियम	..	..	..	78	..	40	..	95	..	546	..	447	Aluminium	
19	ओषध व जडीबुटि गोळा करणे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Collection of Medicinal and Plants.	
20	फळावरील प्रक्रिया	..	..	..	..	..	..	..	554	1	590	1	1,180	Fruit processing	
21	गोंद व गळ तयार करणे	..	..	..	..	..	13	..	..	..	..	..	..	Gum and Resins	
22	काप उद्योग	..	..	..	..	..	..	..	245	..	1,312	..	1,598	Kath Industry	
23	ग्रामीण उद्योगाकरिता गोदामे	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Village Industries Godown	
24	पॉली बस्त्र	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1	..	..	Poly Vastra	
	इतर	9	..	96	..	33	..	225	..	89	..	..	..	Others	
	एकूण	712	1,170	732	4,753	224	7,534	1,838	13,686	985	40,180	1,664	76,895	Total	

आधार : महाराष्ट्र राज्य खादी ग्रामीण मंडळ, मुंबई. Source : Maharashtra State Khadi and Village Industries Board, Bombay.

19. उत्पादन/MANUFACTURING

नक्का क्रमांक/TABLE No. 19-3 (—)

खादी व ग्रामीण मंडळाकडून निरनिराळ्या उद्योगांना दिलेले अनुदान व कर्ज पुरवठा

Amount of grants and loans disbursed to various Industries by Khadi and Village Industries Boards (Series)

(रुपये हजाराने/Thousands Rs.)

अनुक्रमांक Serial No.	उद्योग	निरनिराळ्या उद्योगांना दिलेले अनुदान व कर्ज पुरवठा Amount disbursed						Industry
		1970-71	1975-76	1980-81	1984-85	1985-86	1986-87	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	खादी	94	190	1,003	170	378	797	Khadi
2	प्रक्रिया करणारे उद्योग	34	210	227	975	1,769	3,407	Processing C. and P.
3	ग्रामीण तेल उद्योग	1,401	4,252	3,359	23,293	16,561	31,941	Village Oil Industry
4	ग्रामीण चर्मोद्योग	187	274	1,622	3,724	4,334	6,778	Village Leather Industry
5	आगपेटी लक्ष्म उद्योग	..	..	514	345	527	613	Cottage Match Industry
6	गुळ व खांडसरी उद्योग	96	..	206	455	225	534	Gur and Khandasari Industry.
7	ताड गुळ उद्योग	160	146	..	216	61	124	Palm Gur Industry
8	अखाद्य तेले व साबण उद्योग	55	914	131	1,723	1,027	910	Non-edible Oil and Soap Industry
9	हात कागद उद्योग	320	449	833	612	175	669	Hand-made paper Industry.
10	मधुमक्षिका पालन उद्योग	58	155	50	153	127	72	Bee-keeping Industry.
11	ग्रामीण कुक्कट पालन उद्योग	558	317	1,955	4,486	3,900	7,040	Village Poultry Industry.
12	तंतू उद्योग	31	156	42	954	243	330	Fibre Industry
13	सुनार व लोहार उद्योग	117	237	2,417	8,434	7,148	18,743	Carpentry and Black Smithy Industry.
14	गोबर गॅस उद्योग	467	..	..	..	..	..	Goobar Gas Industry
15	वृत्ता तयार करण्याचा उद्योग	16	72	268	499	512	677	Lime Manufacturing Industry.
16	ग्राम उद्योग विक्री भांडार	5	..	34	31	18	90	Gramodyog Sales Dep. t.
17	वेत व बांबू उद्योग	81	79	131	907	557	945	Cane and Bamboo
18	अल्युमिनियम	78	40	95	401	546	447	Alluminium
19	औषध व जडीबुटी गोळा करणे	..	..	..	..	160	..	Collection of Medicinal and Plants.
20	फळावरील प्रक्रिया	..	..	554	541	590	1,180	Fruit processing
21	गोंद व राळ तयार करणे	..	13	..	..	..	..	Gum and Resins
22	काथ उद्योग	..	..	245	934	1,312	1,593	Kath Industry
23	ग्रामीण उद्योगाकरिता गोदामे	..	..	..	..	..	..	Village Industries Godown
24	कृत्रिम धाग्याचे (पॉली) वस्त्र	..	..	..	..	1	..	Poly Vastra
एकूण		4,759	7,534	13,686	48,854	40,171	76,895	Total

साधर :- महाराष्ट्र राज्य खादी ग्रामीण मंडळ, मुंबई.

Source :- Maharashtra State Khadi and Village Industries Board, Bombay.

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तस्मात् क्रमांक/TABLE No. 19-4 (—)

औद्योगिक क्षेत्रातील भू-खंड विकास/Industrial area Estate developed

Year/वर्ष जिल्हे	भूखंडाची संख्या No. of Estates	औद्योगिक प्रयोगासाठी संपादित क्षेत्र Industrial area acquired हेक्टर/Hectare	औद्योगिक प्रयोगासाठी भूखंड Industrial plots		District
			विकसित Developed	वाटप केलेले Allotted	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
1970-71	33	837.68	159	409	
1975-76	53	1,429.79	741	439	
1980-81	59	743.55	1,755	2,137	
1985-86	73	918.89	814	1,303	
1986-87	85	415.57	673	1,009	
1 बृहन्मंबई	1	..	..	..	Greater Bombay
2 ठाणे	10	18.60	176	144	Thane
3 रायगड	7	22.62	59	54	Raigad
4 रत्नागिरी	4	..	36	69	Ratnagiri
5 सिंधुदुर्ग	1	10.94	1	16	Sindhudurg
6 नाशिक	3	5.46	32	94	Nashik
7 धुळे	3	9.31	2	26	Dhule
8 जळगाव	1	23.66	7	42	Jalgaon
9 अहमदनगर	4	15.83	62	17	Ahmednagar
10 पुणे	3	..	78	67	Pune
11 सातारा	5	..	40	44	Satara
12 सांगली	3	0.73	6	65	Sangli
13 सोलापूर	2	..	8	16	Solapur
14 कोल्हापूर	2	..	5	51	Kolhapur
15 औरंगाबाद	4	59.07	54	56	Aurangabad
16 जालना	3	..	..	9	Jalna
17 परभणी	2	..	..	2	Parbhani
18 बीड	1	..	..	4	Beed
19 नांदेड	3	15.63	..	4	Nanded
20 उमानाबाद	1	..	..	..	Osmanabad
21 लातूर	3	..	47	33	Latur
22 बुलढाणा	2	158.38	..	15	Buldhana
23 अकोला	1	..	15	41	Akola
24 अमरावती	1	..	7	15	Amravati
25 यवतमाळ	2	..	12	12	Yavatmal
26 वर्धा	1	..	4	15	Wardha
27 नागपूर	5	4.45	21	87	Nagpur
28 भंडारा	3	..	..	9	Bhandara
29 चंद्रपूर	3	..	1	4	Chandrapur
30 गडचिरोली	1	20.89	..	..	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य	85	415.57	673	1,009	Maharashtra State

टीप.—३१-३-७० पर्यंत ८१६६.०० हेक्टर जमीन संपादित केली. ३१४३ भूखंड विकसित केले व २३५६ भूखंडांचे उद्योग प्रवसकांना वाटप केले.

Remarks.—8,166.00 hectares of land was acquired up to 31-3-70, 3,143 No. of plots were developed and 2,356 No. of plots were allotted to the entrepreneurs.

आधार.—मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ.

Source.—Chief Engineer, Maharashtra Industrial Development Corporation.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.5

---

19. उत्पादन/

सक्ता क्रमांक/

चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	1—9 कामगार Workers		10—19 कामगार Workers		20—49 कामगार Workers		50—99 कामगार Workers	
		F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बुध्नुंबई	2,444	15,387	2,588	34,871	1,627	47,835	476	33,106
2	ठाणे	232	1,390	310	4,317	349	10,651	164	11,509
3	रायडग	14	86	26	369	30	965	21	1,570
4	रत्नागिरी	35	155	19	252	29	905	13	843
5	सिन्धुदुर्ग	58	251	16	238	21	657	12	825
6	नाशिक	366	1,741	285	3,805	129	3,796	45	3,104
7	घुळे	113	500	60	847	40	1,146	15	1,007
8	जळगाव	244	1,013	161	2,086	74	2,329	42	2,788
9	महामदनगर	205	834	81	1,114	61	1,854	26	1,913
10	पुणे	662	3,402	625	8,581	438	12,809	142	9,358
11	सातारा	93	247	23	299	37	1,114	16	1,110
12	सांगली	245	1,084	71	974	65	1,861	23	1,540
13	सोलापूर	1,298	4,712	52	705	32	1,068	11	772
14	कोल्हापूर	346	1,901	189	2,507	115	3,408	38	2,595
15	औरंगाबाद	150	692	79	1,099	80	2,563	43	3,047
16	जालना	46	249	20	274	35	1,190	13	971
17	परभणी	19	65	14	164	16	534	24	1,504
18	बीड	39	199	16	202	18	549	7	453
19	नांदेड	50	209	16	210	19	632	21	1,216
20	उस्मानाबाद	11	47	1	10	3	65	7	426
21	लातूर	7	31	7	77	7	147	1	62
22	बुलढाणा	47	197	28	425	32	1,059	26	1,820
23	अकोला	130	527	49	716	45	1,407	36	2,537
24	अमरावती	156	607	56	748	37	1,225	21	1,405
25	यवतमाळ	54	185	11	151	30	1,032	17	1,183
26	वर्धा	36	147	10	144	22	740	24	1,852
27	नागपूर	616	2,767	140	1,989	162	5,057	67	4,775
28	भंडारा	359	1,680	38	479	18	528	2	151
29	बेळगाव	142	582	13	172	30	951	21	1,440
30	गडचिरोली	35	128	1	19	3	111	..	..
एकूण		8,279	41,015	5,005	67,844	3,604	1,08,188	1,374	94,882

F—कारखाने/

W—कामगार/

जाधार.—मुख्य निरीक्षक, कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई./

MANUFACTURING

TABLE No. 19.5 (8.1)

Distribution of working factories according to working strength
(1986)

100-499 कामगार Workers		500-999 कामगार Workers		1000-4999 कामगार Workers		5,000 व त्याहून अधिक कामगार 5000 and above Workers		एकूण Total		District
F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
450	93,037	76	52,346	92	1,82,926	8	55,959	7,761	5,15,467	Gr. Bombay
183	39,553	26	18,238	15	28,937	..	..	1,279	1,14,595	Thane
31	7,077	3	2,216	2	2,252	..	..	127	14,535	Raigad
12	2,072	1	548	..	..	..	..	109	4,775	Ratnagiri
5	933	..	..	..	..	..	..	112	2,904	Sindhudurg
35	8,735	8	6,025	9	19,608	..	..	877	46,814	Nashik
12	3,487	1	506	1	2,194	..	..	242	9,687	Dhule
31	5,950	7	4,608	5	9,892	..	..	564	28,666	Jalgaon
38	9,297	8	5,635	2	2,906	..	..	421	23,543	Ahmadnagar
138	29,397	27	19,004	17	29,638	2	17,574	2,051	1,29,763	Pune
15	3,217	6	4,620	3	5,923	..	..	193	16,530	Satara
11	3,038	4	2,420	3	4,340	..	..	422	15,257	Sangli
15	3,625	8	5,045	4	6,939	1	5,589	1,421	28,455	Solapur
37	7,192	4	2,984	8	11,587	..	..	737	32,174	Kolhapur
43	8,534	11	7,203	3	4,659	..	..	409	27,797	Aurangabad
9	1,339	1	511	..	..	..	..	124	4,534	Jalna
10	1,410	1	676	..	..	..	..	84	4,353	Parbhani
2	403	4	2,629	..	..	..	..	86	4,435	Beed
13	2,304	1	970	2	3,522	..	..	122	9,063	Nanded
3	562	..	..	..	..	..	..	25	1,110	Osmanabad
2	326	..	..	1	1,051	..	..	25	1,694	Latur
13	2,413	1	793	..	..	..	..	174	6,707	Buldana
21	3,814	4	2,717	1	1,243	..	..	286	12,961	Akola
26	5,017	2	1,390	1	1,103	..	..	299	11,495	Amravati
25	4,753	2	1,824	..	..	..	..	139	9,128	Yavatmal
8	1,085	..	..	3	4,831	..	..	103	8,799	Wardha
80	16,071	13	9,147	4	6,917	..	..	1,082	46,723	Nagpur
9	1,913	..	..	..	..	..	..	426	4,751	Bhandara
16	3,712	..	..	3	5,513	..	..	225	12,370	Chandrapur
2	232	..	..	..	..	..	..	41	490	Gadchiroli
1,295	2,70,488	219	1,52,055	179	3,35,981	11	79,122	19,966	11,49,575	Total

Factories
Workers

Source.— The Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

३१ डिसेंबर १९८६ रोजी संपणाच्या वर्षालील चालू कारखान्यांची व त्यातील सरासरी दैनिक कामगारांची प्रमुख उद्योग गटानुसार संख्या/

उद्योग गट/Industry Group											
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	20-21 अन्न पदार्थांचे उत्पादन Food products	22 पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थांचे उत्पादन Beverages, tobacco and tobacco products	23 मुती कापडाचे उत्पादन Cotton textiles	24 लोकर, रेशीम व कृत्रिम तंतूच्या कापडाचे उत्पादनाचे Wool, silk and synthetic fibre textiles	25 तागाच्या व अंबाबीच्या तंतूच्या कापडाचे उत्पादन Jute, hemp and mesta textiles					
(1)	(2)	F. (3) W. (4)	F. (5) W. (6)	F. (7) W. (8)	F. (9) W. (10)	F. (11) W. (12)					
1	बृहन्मवई	287	16,743	12	4,606	208	1,24,659	776	27,067	4	71
2	ठाणे	96	4,037	5	359	33	1,667	121	7,187	2	130
3	रायगड	10	437	2	278	1	437	1	16	..	..
4	रत्नागिरी	19	626	2	65	2	330	..	..	..	..
5	सिंधुदुर्ग	19	799	2	85	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक	100	6,691	5	90	65	1,945	15	216	..	..
7	धुळे	78	4,710	1	79	12	3,255	..	..	..	..
8	जळगाव	175	6,115	5	436	45	7,416	5	820	..	..
9	अहमदनगर	67	10,108	10	1,588	5	963	1	38	1	16
10	पुणे	162	9,755	9	613	83	2,436	3	89	..	..
11	सातारा	18	8,615	2	490	5	220	..	..	..	..
12	सांगली	44	4,813	..	..	123	3,638	..	..	..	..
13	सोलापूर	86	4,356	3	64	1,104	19,362	..	..	..	..
14	कोल्हापूर	51	9,419	8	419	162	9,592	..	..	..	..
15	औरंगाबाद	21	5,335	1	252	28	3,292	8	605	..	..
16	जालना	27	595	..	..	37	1,800	..	..	..	..
17	परभणी	14	1,325	..	..	34	2,413	..	..	..	..
18	बीड	13	2,259	..	..	13	288	..	..	..	..
19	नांदेड	15	1,581	..	..	34	5,341	..	..	..	..
20	उस्मानाबाद	7	756	..	..	1	23	..	..	..	..
21	लातूर	4	139	..	..	7	1,115	..	..	..	..
22	बुलढाणा	33	1,599	..	..	57	4,256	..	..	..	..
23	अकोला	66	1,451	..	..	73	8,269	..	..	..	..
24	अमरावती	58	1,530	..	..	49	7,773	..	..	..	..
25	यवतमाळ	11	600	..	..	51	6,600	1	964	..	..
26	वर्धा	11	369	..	..	45	7,575	1	26	..	..
27	नागपूर	93	3,187	10	816	29	8,726	5	148	1	54
28	भंडारा	255	1,511	..	..	..	..	..	..	..	..
29	चंद्रपूर	95	807	..	..	7	593	..	..	..	..
30	गडचिरोली	32	115	..	..	..	..	..	..	..	..
एकूण		1,967	1,09,383	85	10,240	2,313	2,34,084	937	37,176	8	271

MANUFACTURING

TABLE No. 19.6 (8.2)

Number of working factories and average daily employment in Major groups of Industries during the year ending 31st December 1986.

उद्योग गट/Industry Group												
26 कापडाच्या वस्तूंचे उत्पादन (पादत्राणे सोडून सर्व वापराव- याच्या वस्तू) Textiles products (including wearing apparel other than footwear)		27 लाकूड आणि लाकडाच्या वस्तू, कर्नाचर वगैरेचे उत्पादन Wood and Wood products, furniture and fixtures		28 कागद आणि कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग Paper and paper products and printing, publish- ing and allied industries		29 कातडी, कातड्याच्या आणि केसाळ कातड्याच्या वस्तूंची उत्पादने (दुरुस्ती सोडून) Leather, leather and fur products (except repair)		30 रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे पदार्थ Rubber, plastic, petroleum and coal products		31 रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे पदार्थ सोडून) Chemicals and Chemical products (except products of petroleum and coal)		District
F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	F.	W.	(2)
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	
562	17,347	399	3,442	706	21,492	52	1,602	648	28,534	533	43,859	Greater Bombay
22	1,053	21	665	45	2,574	3	89	98	5,468	227	33,856	Thane
3	86	..	..	8	902	..	..	4	171	40	5,640	Raigad
2	26	25	90	6	100	..	..	2	38	9	501	Ratnagiri
..	..	49	220	1	21	..	..	2	13	5	65	Sindhudurg
7	246	195	748	41	10,909	2	41	33	3,346	39	1,441	Nashik
..	..	72	258	4	69	..	..	9	160	6	654	Dhule
7	153	130	373	15	552	1	505	28	823	29	827	Jalgaon
1	174	114	306	14	765	..	..	7	299	24	546	Ahmednagar
29	1,424	248	1,670	121	4,763	6	67	79	4,052	139	9,113	Pune
1	69	86	214	6	342	..	..	2	41	1	60	Satara
1	15	98	295	14	215	..	..	1	7	12	213	Sangli
3	32	117	349	12	161	2	41	9	76	5	30	Solapur
..	..	129	425	27	792	2	41	3	22	23	618	Kolhapur
4	90	94	382	26	1,331	4	159	23	1,385	33	2,568	Aurangabad
2	24	26	98	1	15	..	..	3	24	..	..	Jalna
1	15	25	139	..	..	..	..	..	..	..	..	Parbhani
..	..	33	155	..	..	1	66	1	15	..	..	Beed
..	..	43	174	4	257	..	..	..	..	3	306	Nanded
..	..	11	47	1	21	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
..	..	5	24	2	40	..	..	..	..	..	..	Latur
..	..	71	172	..	..	..	..	..	..	..	..	Buldana
5	288	92	311	7	123	..	..	2	196	5	263	Akola
2	27	118	384	5	61	1	46	4	140	7	122	Amravati
..	..	47	137	2	29	..	..	..	..	1	33	Yavatmal
1	58	27	89	..	..	..	..	..	..	3	126	Wardha
5	384	491	2,895	52	3,253	..	..	19	1,531	53	2,007	Nagpur
..	..	78	340	4	434	2	54	3	32	8	203	Bhandara
..	..	53	702	6	3,768	..	..	1	47	7	375	Chandrapur
..	..	4	126	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
658	21,511	2,901	15,230	1,130	52,989	76	2,701	981	46,420	1,212	1,03,406	Total

		उद्योग गट/Industry Group											
क्रमांक Serial No.	जिल्हा	32 अधातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन Non-metallic mineral products		33 मूलभूत धातू व मिश्रण यांचे उत्पादन Basic metal and alloys industries		34 धातूंच्या वस्तू व सुटे भाग यांचे उत्पादन (यंत्रे व परिवहन सामुग्री सोडून) Metal products and parts (except machinery and transport equipments)		35 यंत्र सामुग्री, यांत्रिकी हत्यारे आणि सुटे भाग यांचे उत्पादन (विद्युत यंत्र सोडून) Machinery, Mach- ine tools and parts (except electrical machinery)		36 विद्युत यंत्रसामुग्री, साधने, उपकरणे व पुरवठा आणि सुटे भाग Electrical machinery, apparatus, appli- ances and supplies and parts		37 परिवहन सामुग्री व सुटे भाग Transport equipment and parts	
(1)	(2)	F. (25)	W. (26)	F. (27)	W. (28)	F. (29)	W. (30)	F. (31)	W. (32)	F. (33)	W. (34)	F. (35)	W. (36)
1	बुलढुबई	.. 196	9,899	254	16,570	963	30,359	753	36,608	583	39,311	150	55,507
2	ठाणे	.. 62	4,252	90	11,404	129	7,594	162	14,681	60	9,732	25	4,801
3	रायगड	.. 12	956	22	3,958	3	202	2	44	2	27	1	279
4	रत्नागिरी	.. 11	469	4	606	5	178	2	142	5	253	..	..
5	सिधुद्रुग	.. 17	943	2	140	2	68	1	6	..	..	1	15
6	नाशिक	.. 74	1,409	32	1,805	87	2,223	50	2,145	42	3,762	20	6,350
7	घुळे	.. 28	406	2	25	3	83	..	..	1	24	1	13
8	जळगाव	.. 36	445	8	355	15	279	6	5,064	15	479	3	1,867
9	अहमदनगर	.. 37	1,013	13	1,119	23	965	32	1,314	10	1,107	8	1,869
10	पुणे	.. 151	5,190	90	8,279	229	4,804	296	32,793	154	12,315	36	23,134
11	सातारा	.. 10	370	9	365	5	938	14	2,031	3	367	6	1,082
12	सांगली	.. 29	559	28	2,900	11	245	20	786	9	252	..	..
13	सोलापूर	.. 15	243	9	1,745	11	43	8	264	2	6	..	..
14	कोल्हापूर	.. 73	1,066	99	4,112	20	344	70	2,728	11	287	3	38
15	औरंगाबाद	.. 27	621	25	1,905	29	1,603	32	2,211	11	372	5	4,354
16	आलना	.. 1	60	11	575	4	597	3	242	..	..	..	..
17	परभणी	.. 3	130	..	..	1	50	1	50	..	..	..	..
18	बीड	.. 7	244	..	..	2	34	1	7	2	34	..	..
19	नांदेड	.. 8	479	..	..	3	28	1	205	1	20	..	..
20	उस्मानाबाद	.. ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
21	लातूर	.. 3	87	..	..	1	23	1	20	..	..	..	..
22	बुलढाणा	.. 2	39	1	78	..	..	1	16	..	..	..	..
23	अकोला	.. 7	173	1	54	9	118	2	243	..	..	..	..
24	अमरावती	.. 12	201	..	..	5	75	4	42	6	74	..	..
25	यवतमाळ	.. 18	328	..	..	1	35	..	..	..	..	..	..
26	वर्धा	.. 4	100	3	46	1	6	1	24	..	..	..	..
27	नागपूर	.. 76	6,415	60	6,990	46	2,026	52	1,771	19	571	9	1,232
28	भंडारा	.. 7	528	5	779	35	306	3	41	1	8	2	182
29	चंद्रपूर	.. 43	3,137	2	1,054	..	..	3	347	..	..	..	..
30	गडचिरोली	.. 2	68	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
एकूण		.. 971	39,860	770	64,864	1,643	53,226	1,531	1,03,825	937	69,001	270	1,00,423

F— कारखाने/

W— कामगार/

आधार : मुख्य निरीक्षक, कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई-

टीप.—०० ते १९ व ५० ते ९९ पर्यंतच्या उद्योग गटात फार कमी कारखाने असल्यामुळे सदर उद्योग गटांचे एकत्रीकरण करून ते "इतर उद्योग गटात" समाविष्ट करण्यात आले आहेत.

TABLE No. 19.6 (8.2)—cont.

उद्योग गट/Industry Group												District
38 इतर उत्पादक कारखाने Other manufac- turing Industries		40 बिद्युत Electricity		41 वायु आणि बाष्प Gas and Steam		42 जलयोजना आणि पुरवठा Water works and supply		दुतर Others		एकूण Total		
F. (37)	W. (38)	F. (39)	W. (40)	F. (41)	W. (42)	F. (43)	W. (44)	F. (45)	W. (46)	F. (47)	W. (48)	(2)
334	12,284	21	2,355	4	622	22	915	284	21,615	7,761	5,15,467	Greater Bombay
35	2,430	14	1,111	3	194	4	124	22	1,187	1,279	1,14,595	Thane
2	35	6	660	..	..	3	115	5	292	127	14,535	Raigad
1	66	3	431	..	..	..	..	11	854	109	4,775	Ratnagiri
2	30	2	21	..	..	..	..	7	478	112	2,904	Sindhudurg
8	176	10	1,663	1	10	4	140	47	1,478	877	46,814	Nashik
6	70	5	73	..	..	..	..	14	808	242	9,687	Dhule
1	8	11	1,136	..	..	2	24	27	1,189	564	28,666	Jalgaon
2	34	6	120	..	..	4	162	42	1,097	421	23,543	Ahmadnagar
47	1,518	17	350	5	310	5	457	142	6,631	2,051	1,29,763	Pune
2	31	7	146	..	..	2	73	14	1,076	193	16,530	Satara
..	..	5	67	..	..	3	119	24	1,133	422	15,257	Sangli
..	..	4	61	..	..	4	169	27	1,453	1,421	28,455	Solapur
6	219	9	171	1	14	5	113	35	1,754	737	32,174	Kolhapur
4	79	5	79	..	..	..	..	29	1,174	409	2,797	Aurangabad
..	..	..	..	..	..	..	..	9	504	124	4,534	Jalna
..	..	1	42	..	..	..	..	4	189	84	4,353	Parbhani
..	..	6	835	..	..	..	..	7	498	86	4,435	Beed
..	..	1	50	..	..	..	..	9	622	122	9,063	Nanded
1	21	1	50	..	..	..	..	3	192	25	1,110	Osmanabad
..	..	1	20	..	..	..	..	1	226	25	1,694	Latur
..	..	2	20	..	..	..	..	7	527	174	6,707	Buldana
..	..	4	663	..	..	..	..	13	809	286	12,961	Akola
..	..	11	139	..	..	1	31	16	850	299	11,495	Amravati
..	..	1	19	..	..	..	..	6	383	139	9,128	Yavatmal
..	..	..	..	..	..	..	..	6	380	103	8,799	Wardha
7	112	5	2,576	3	150	2	80	37	1,799	1,082	46,723	Nagpur
..	..	..	..	..	..	..	..	23	343	426	4,751	Bhandara
..	..	3	1,381	..	..	..	..	5	129	225	12,370	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	3	181	41	490	Gadchiroli
458	17,113	161	14,239	17	1,300	61	2,462	879	49,851	19,966	11,49,575	Total

Factories.

Workers.

Source—The Chief Inspector of Factories, Govt. of Maharashtra, Bombay.

Note—The Industry groups from 00 to 19 and 50 to 99 have been Consolidated into "Other Industry Groups" as these industry groups have very few Factories.

19. उत्पादन/MANUFACTURING

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.7 (8.3)

महाराष्ट्रातील औद्योगिक उत्पादन
Industrial Production in Maharashtra

अनुक्रमांक Serial No.	उत्पादित वस्तूचे नाव	परिमाण	उत्पादन Production (1986)	Unit	Name of the item
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
1	कोळसा	हजार टन	8,077	Thousand Tonnes	Coal (Including lignite)
2	पेट्रोलियम (कूड)	हजार टन	21,307	Thousand Tonnes	Petroleum (crude)
3	साखर	हजार टन	21,97.6	Thousand Tonnes	Sugar
4	मोठ	हजार टन	391.1	Thousand Tonnes	Salt
5	सर्व प्रकारचे सूत	टन	2,58,296	Tonne	All yarn
6	सर्व प्रकारचे कापड	हजार मीटर	12,97,375	Thousand Meters	All cloth
7	पेट्रोलियम पदार्थ (रिफायनरी) उत्पादन	हजार टन	9,832	Thousand Tonnes	Petroleum refinery products.
8	तयार पोलाद	हजार टन	326.4	Thousand Tonnes	Finished steel
9	पोलादाची लंगड	हजार टन	639.8	Thousand Tonnes	Steel Ingots
10	कठीण मिश्र धातू	हजार टन	85.3	Thousand Tonnes	Ferroy Alloys
11	रेल्वे डब्ले	संख्या	13	Numbers	Railway Coaches
12	रेल्वे वॅगन (४ चाकरी)	संख्या	..	Numbers	Railway Wagon (4 wheels)
13	वनस्पती	हजार मॅट्रिक टनात	146.1	Thousand M. Tonnes	Vanaspati

बाजार.—केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, मासिक अहवाल.

Source.—Central Statistical Organisation, Monthly Returns.

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तबला क्रमांक/TABLE No. 19.8 (8.4)

वार्षिक उद्योग पाहणी

Annual Survey of Industries

(गणना + गैरगणना/Census + Non-census)

1986-87

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

बनुक्रमिक Serial No.	उद्योग	कारखान्यांची संख्या No. of factories	उत्पादक मांडवल Productive capital	सर्व कर्मचारी (संख्या) All employees (No.)	एकूण उत्पादन Total output	मूल्यवर्दी Value added	Industries
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	20-21 खाद्य पदार्थ	1,247	86,491	1,02,059	3,02,033	30,146	20-21 Food products
2	22 पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ	289	14,147	52,270	39,043	10,161	22-Beverages, tobacco and tobacco products.
3	23 मुती कापड	920	38,003	1,93,257	1,57,292	43,313	23-Cotton textiles
4	24 लोकर, रेशिम व कृत्रिम तंतूचे कापड	811	49,493	68,053	1,46,640	28,165	24-Wool, silk and synthetic fibre textiles.
5	25 ताग व मेस्ता कापड	..	..	..	..	..	25-Jute, hemp and mesta textiles
6	26 कापडाच्या वस्तू (पादत्राणाव्यतिरिक्त घातण करणाऱ्या परिधानासहित).	634	8,392	29,313	39,856	6,397	26-Textile products (including wearing apparel other than footwear).
7	27 लाकडाच्या वस्तू आणि फर्निचर	347	1,941	6,443	5,854	1,020	27-Wood and wood products, furniture and fixtures.
8	28 कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन व संबंधित उद्योग.	1,126	49,042	49,158	78,871	18,336	28-Paper and paper products and printing, publishing and allied industries.
9	29 कातडी, कातडीच्या आणि केसाळ कातडीच्या वस्तू (दुरुस्ती सोडून).	67	1,305	3,483	5,770	1,127	29-Leather and leather and fur products (except repair).
10	30 रबर, प्लास्टिक, पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ.	914	71,815	41,263	3,49,772	46,690	30-Rubber, plastic, petroleum and coal products.
11	31 रसायने व रासायनिक पदार्थ	1,266	2,20,782	1,27,358	5,50,478	1,08,062	31-Chemicals and chemical products (except products of petroleum and coal).
12	32 अधातू खनिज पदार्थ	986	44,331	38,080	47,485	10,048	32-Non-metallic mineral products
13	33 मूलभूत धातू व मिश्र धातू	813	61,776	67,436	2,33,541	33,663	33-Basic metal and alloys industries.
14	34 धातूच्या वस्तू व सुटे भाग (यंत्रे व परिवहन सामग्री सोडून).	1,256	27,602	50,274	88,032	22,854	34-Metal products and parts (except machinery and transport equipment).
15	35 यंत्रसामग्री, यांत्रिक अवजारे आणि सुटे भाग (विद्युत यंत्रसामग्री सोडून).	1,493	80,131	89,215	1,84,028	46,271	35-Machinery, machine tools and parts (except electrical machinery).
16	36 विद्युत यंत्रसामग्री, साधने, उपकरणे आणि सुटे भाग.	886	64,845	67,912	1,59,581	39,001	36-Electrical machinery, apparatus, appliances and supplies and parts.
17	37 परिवहन सामग्री व सुटे भाग	438	1,26,988	90,251	2,32,092	56,606	37-Transport equipment and parts
18	38 उत्पादन करणारे इतर उद्योग	443	10,482	19,118	27,667	9,912	38-Other manufacturing industries
19	40 विद्युत	25	4,90,996	96,978	2,92,611	78,525	40-Electricity
20	41 वायू आणि वाफ	2	1,137	78	23,587	21,464	41-Gas and steam
21	42 जलदाय व्यवस्था	45	5,185	2,014	3,844	1,117	42-Water works and supply
22	74 कोठार आणि बखार	26	234	430	820	174	74-Storage and warehousing
23	97 दुरुस्ती सेवा	439	6,597	30,574	19,872	8,783	97-Repair services
	एकूण	14,473	14,61,711	12,16,017	29,88,741	6,21,833	Total

टीप :-(१) आकडे अस्थायी आहेत.

(२) आकडे संक्षिप्तता दिल्यामुळे सर्व बेरजा जुळतीलच असे नाही.

(३) दोन किंवा त्यापेक्षा जास्त कारखाने असलेल्या पत्रकातील माहिती ही एकच कारखान्याकरिता आहे असे दर्शविले.

Note:-(1) The figures are provisional.

(2) Totals may not tally due to rounding of figures.

(3) Each consolidated return representing two or more factories is treated as representing only one factory.

मासुर :—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source :—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

20. वीज व ऊर्जा :-

२०.१. राज्यातील विजेची स्थापित क्षमता, उत्पादन व वापर आणि विद्युतीकरण झालेली गावे व शहरे याबद्दलची माहिती या विभागात दिली आहे.

२०.२. ह्या विभागांमध्ये विजेची (१) स्थापित क्षमता, (२) उत्पादन व (३) वापर यांची आकडेवारी फक्त सार्वजनिक वापरासाठी दिली आहे.* महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळाने हाती घेतलेल्या विद्युतीकरण कार्यक्रमाच्या प्रगतीबद्दलच्या आकडेवारीत खाजगी संस्थांनी वीजपुरवठा केलेली गावे व शहरे यांच्या संख्येचाही समावेश आहे.

20. ELECTRICITY AND POWER :

20.1. Information on installed capacity, production and consumption of electricity and towns and villages electrified in the State is given in this Section.

20.2. The figures of (i) installed capacity, (ii) output and (iii) consumption of electricity given in table relate only to public utilities. The data on progress of electrification under Maharashtra State Electricity Board also includes villages and towns which are electrified by the private agencies.

20. वीज व ऊर्जा/Electricity and Power

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.1 (---)

उपयोगानुसार वीज शक्तीचा वापर
Consumption of Electricity Power by uses(दशलक्ष किलोवॉट)
(Million K. Wt.)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	घरगुती Domestic	वाणिज्य Commercial	उद्योगधंद्याकरिता Industrial		सार्वजनिक दिवाबत्ती Public lighting	शेती Agriculture	इतर Others	एकूण वापर Total consumption	District
		उष्णता, कमी शक्ती, दिवाबत्ती व पंखे Heat, small power, light and fans	उष्णता, कमी शक्ती, दिवाबत्ती व पंखे Heat small power, light and fans	कमी मध्यम शक्तीची Low Medium volt	जास्त मध्यम शक्तीचे High medium volt.					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1,713	1,062	680	3,454	78	..	510	7,497	Greater Bombay
2	ठाणे	198	87	253	1,950	195	6	90	2,779	Thane
3	रायगड	52	14	26	745	26	3	1	867	Raigad
4	रत्नागिरी	34	6	8	47	2	1	..	98	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	19	4	6	16	1	2	..	48	Sindhudurg
6	नाशिक	100	20	87	229	21	5	24	486	Nashik
7	धुळे	39	10	14	52	8	2	..	125	Dhule
8	जळगाव	68	15	28	124	20	29	151	435	Jalgaon
9	अहमदनगर	56	12	23	125	14	218	26	474	Ahmednagar
10	पुणे	269	76	95	842	77	12	85	1,456	Pune
11	सातारा	52	14	27	45	13	6	1	158	Satara
12	सांगली	43	15	32	97	17	39	1	244	Sangli
13	सोलापूर	42	19	42	164	24	9	4	304	Solapur
14	कोल्हापूर	78	30	141	207	26	22	1	505	Kolhapur
15	औरंगाबाद	38	11	23	219	8	1	..	300	Aurangabad
16	जालना	14	4	13	20	2	2	1	56	Jalna
17	परभणी	27	6	14	14	10	1	1	73	Parbhani
18	बीड	16	5	12	5	6	2	..	46	Beed
19	नांदेड	20	8	15	25	22	2	..	92	Nanded
20	उस्मानाबाद	12	3	2	10	5	1	..	33	Osmanabad
21	लातूर	19	5	14	14	7	1	..	60	Latur
22	बुलडाणा	25	6	17	23	7	8	..	86	Buldana
23	अकोला	45	12	24	44	11	9	1	146	Akola
24	अमरावती	48	12	21	24	13	23	1	142	Amravati
25	यवतमाळ	33	8	16	37	8	7	1	110	Yavatmal
26	वर्धा	23	5	11	41	3	8	2	93	Wardha
27	नागपूर	126	38	55	419	44	18	76	776	Nagpur
28	भंडारा	89	7	19	222	26	5	27	395	Bhandara
29	चंद्रपूर	21	7	11	603	5	2	13	662	Chandrapur
30	गडचिरोली	14	3	7	5	2	1	1	33	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		3,333	1,524	1,736	9,822	701	445	1,018	18,579	Maharashtra State

आधार :—महाराष्ट्र राज्य विद्युत महामंडळ, मुंबई.

Source :—Maharashtra State Electricity Board, Bombay.

20. वीज व ऊर्जा/Electricity and Power

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.2 (9.2)

विद्युतीकरण झालेली शहरांची/गावांची संख्या

Number of towns/villages electrified

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष/जिल्हा Year	शहरे Towns	वस्ती असलेल्या एकूण खेड्यांची संख्या Inhabited Villages	विजेचा पुरवठा झालेल्या खेड्यांची संख्या Villages electrified	विद्युतीकरण झालेल्या गावांची एकूण गावांची टक्केवारी Percentage of electrified villages to total villages	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	1960-61	..	266	35,851	87	1.64
	1970-71	..	289	35,778	12,321	34.44
	1975-76	..	289	35,778	17,901	50.03
	1980-81	..	289	39,354	27,625	70.20
	1981-82	..	307	39,354	28,832	73.25
	1984-85	..	307	39,354	32,006	81.33
	1985-86	..	307	39,354	33,095	84.10
	1986-87	..	307	39,354	34,210	94.94
1	बृहन्मंबई	..	1	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	..	34	1,746	1,720	98.51
3	रायगड	..	16	1,827	1,784	97.65
4	रत्नागिरी	..	10	1,388	1,312	94.52
5	सिंधुदुर्ग	..	3	687	657	95.63
6	नाशिक	..	19	1,742	1,665	95.58
7	धुळे	..	7	1,516	1,367	90.17
8	जळगांव	..	15	1,475	1,462	99.12
9	अहमदनगर	..	8	1,503	1,423	94.68
10	पुणे	..	26	1,753	1,597	90.99
11	सातारा	..	10	1,417	1,357	95.77
12	सांगली	..	8	708	675	95.34
13	सोलापूर	..	10	1,096	1,061	96.81
14	कोल्हापूर	..	12	1,163	1,120	96.30
15	औरंगाबाद	..	7	1,253	1,253	100.00
16	जालना	..	3	901	901	100.00
17	परभणी	..	12	1,420	1,420	100.00
18	बीड	..	7	1,213	1,191	98.18
19	नांदेड	..	11	1,425	1,425	100.00
20	उस्मानाबाद	..	8	704	704	100.00
21	लातूर	..	5	874	874	100.00
22	बुलढाणा	..	9	1,273	1,260	98.98
23	अकोला	..	9	1,546	1,529	98.90
24	अमरावती	..	12	1,698	1,676	98.70
25	यवतमाळ	..	8	1,751	1,720	98.23
26	वार्धा	..	6	1,015	944	97.93
27	नागपूर	..	16	1,658	1,619	97.65
28	भंडारा	..	7	1,624	1,487	91.56
29	चंद्रपूर	..	6	1,465	1,995	81.57
30	गडचिरोली	..	2	1,513	633	41.88
महाराष्ट्र राज्य		307	39,354	37,361	94.94	Maharashtra State

टीप:—स्तंभ (4) व (5) मध्ये दस्त्या असलेल्या ठिकाणांचा समावेश केला आहे. वाड्या व गणना न केलेली ठिकाणे व वस्ती नसलेल्या विद्युतीकरण झालेल्या ठिकाणांचा त्यात समावेश नाही.

Note.—Under Col. (4) and (5) is reconciled in which only inhabited census places are included. The wadis and non-census places and electrified uninhabited census places are not included here.

आधार.—महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई.

Source.—Maharashtra State Electricity Board, Bombay

20. वीज व ऊर्जा/ELECTRICITY AND POWER

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 20-3 (9-1)

महाराष्ट्रतील विजेचा पुरवठा व वापर

Supply and consumption of electricity in Maharashtra State

क्र.सं./Serial No.	वर्ष/Year	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76	1980-81	1981-82	1982-83	1983-84	1984-85	1985-86	1986-87	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
I स्थापित क्षमता (हजार किलोवॉट)													
(1) बांधकाम	..	443	653	1,051	1,401	2,771	3,101	3,641	4,111	4,531	4,890	4,890	(i) Steam
(2) तेलजन्य	..	34	52	14	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	(ii) Oil
(3) जलजन्य	..	282	599	844	1,175	1,317	1,317	1,317	1,317	1,329	1,339	1,452	(iii) Hydro
(4) अणुशक्तीजन्य	..	..	..	210	210	210	210	210	210	210	190	190	(iv) Nuclear
(5) नैसर्गिक वायू	..	..	..	..	..	..	..	240	240	240	672	672	(v) Gas
एकूण	..	759	1,304	2,119	2,786	4,298	4,628	5,168	5,878	6,310	7,091	7,204	Total
II उत्पादन (सबलव्हस किलोवॉट तास)													
(1) बांधकाम	..	1,835	2,416	3,392	6,252	11,416	12,524	13,574	14,300	17,234.7	20,228.8	21,778.3	(i) Steam
(2) तेलजन्य	..	68	62	1	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	(ii) Oil
(3) जलजन्य	..	1,365	3,157	4,533	4,753	6,448	6,333	5,723	6,178	5,739.4	5,398.4	4,850.9	(iii) Hydro
(4) अणुशक्तीजन्य	..	..	..	1,209	1,047	887	982	735	929	964.3	891.3	921.3	(iv) Nuclear
(5) नैसर्गिक वायू	..	..	..	..	..	..	..	1,062	1,595	1,295.0	1,128.0	2,579.9	(v) Gas
एकूण	..	3,268	5,635	9,135	12,052	18,751	19,839	21,094	23,001	25,233.3	27,646.6	30,130.5	Total
III उपभोग (सबलव्हस किलोवॉट तास)													
(1) घरगुती विद्युत् व लहान उद्योग	..	260	448	732	1,049	1,779	1,958	2,197	2,374	2,711	2,975	3,334	(i) Domestic light and small power.
(2) वाणिज्यिक विद्युत् व लहान उद्योग	..	198	363	547	745	949	1,104	1,126	1,192	1,306	1,410	1,525	(ii) Commercial light and small power.
(3) उद्योगप्रकारिता व वाणिज्यिक	..	1,853	3,297	5,312	5,935	8,130	8,618	8,225	9,284	10,037	11,124	11,556	(iii) Industrial power
(4) सार्वजनिक विद्युत् व वाणिज्यिक	..	20	39	74	101	159	169	175	185	195	218	231	(iv) Public lighting
(5) वाहने वाजविण्यासाठी व वाणिज्यिक	..	339	414	421	658	766	730	743	695	785	853	777	(v) Traction
(6) उद्योग व वाणिज्यिक	..	15	90	356	803	1,723	1,882	2,345	2,542	3,375	3,671	4,059	(vi) Irrigation and dehydrating
(7) पाणीपुरवठा व वाणिज्यिक	..	35	66	146	196	330	353	403	423	456	511	605	(vii) Water works
(8) संपूर्ण	..	..	..	62	3	198	212	227	239	244	217	238	(viii) Miscellaneous
एकूण	..	2,720	4,717	7,650	9,490	14,034	15,026	15,442	16,934	19,108	20,979	22,325	Total

Neg.—नगण्य/Negligible.

टीप.—(1) वरील बाजुने केवळ सार्वजनिक सेवा उद्योग संबंधित आहेत. (2) बाजुने सार्वजनिक विद्युत् व लहान उद्योग आहेत.

Note.—(i) The above figures relate to public utilities only. (ii) Details may not add up to totals due to rounding.

स्रोत.—केंद्रीय विद्युत् प्राधिकरण, व्यापार संचालनालय, नवी दिल्ली.

Source.—Central Electricity Authority, Commercial Directorate, Government of India, New Delhi.

21. व्यापार

२१.१. मुंबई बंदरातील आयात व निर्यात, तसेच महाराष्ट्र राज्यात लोहमार्गाने व जलमार्गाने झालेली निवडक वस्तूंची आयात यासंबंधीचा माहिती या विभागात दिली आहे.

21. TRADE

21.1. Information on imports and exports in Bombay Port and imports and exports of selected commodities in Maharashtra State by Rail and River is given in this section.

21. व्यापार/TRADE

तबला क्रमांक/TABLE No. 21.1 (12.3)

लोहमार्गानि व जलमार्गानि निवडक वस्तुंची महाराष्ट्र राज्यातील निर्यात
Exports of selected commodities by Rail and River, 1986-87

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तु गट	परिमाण Quantity	निर्यात माल Exports	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
१	जनावरे (शेळ्या, मेंढपा वगळून)	Nos.	5,305	Cattle (excluding sheep and Goats)
२	घोडे, शिगरे, वेचरे	"	..	Horses, ponies and mule.
३	शेळ्या आणि मेंढपा	"	..	Sheep and goat
४	इतर जनावरे	"	7,029	Other animals
५	हाडे	Quintals	2,84,294	Bones
६	बिटा	"	4,800	Bricks
७	सिमेंट	"	1,79,83,069	Cement
८	कोळसा आणि कोक	"	14,99,04,112	Coal and Coke
९	काफी	"	4,430	Coffee
१०	पेटू व सूत देशी	"	74,154	Cotton twist and yarn Indian
११	पेटू व सूत परदेशी	"	60,554	Cotton twist and yarn Foreign
१२	मुती कापडाचा माल देशी	"	13,18,021	Cotton piece goods Indian
१३	मुती कापडाचा माल परदेशी	"	281	Cotton piece goods Foreign
१४	हिरबा	"	17,091	Myrobalan
१५	ताजी फळे व भाजीपाला	"	74,69,710	Fruits and Vegetable, Fresh
१६	मुका मेवा	"	6,028	Fruits dried
१७	अंडी	"	324	Eggs
१८	कांच	"	1,04,250	Glass
१९	हरभरा व हरभऱ्यापासूनचे पदार्थ	"	8,76,820	Gram and Gram products
२०	हरभरे व हरभऱ्यापासूनच्या पदार्था व्यतिरिक्त कडधान्ये	"	44,67,806	Pulses other than gram and gram products
२१	मका	"	48,657	Maize
२२	ज्वारी	"	32,38,011	Jowar
२३	बाजरी	"	47,558	Bajra
२४	ज्वारी व बाजरी व्यतिरिक्त एकदल धान्ये	"	21,398	Millets other than Jowar and Bajra.
२५	भात	"	6,70,655	Rice in the husk.
२६	तांदूळ	"	17,95,511	Rice not in the husk
२७	गहू	"	2,05,48,819	Wheat
२८	गव्हाचे पीठ	"	56,802	Wheat flour
२९	इतर प्रकारची धान्ये, कडधान्ये व पीठ	"	64,264	Other sorts of grain pulse and flour.
३०	भारतीय ताग व इतर तंतूमय पिके	"	19,974	Hemp, Indian and other fibres.
३१	कच्चे चामडे	"	6,09,995	Hides-raw
३२	कच्चे कातडे	"	25,815	Skin-raw
३३	कमावलेली कातडी व चामडे	"	57,511	Hides and skins tanned and leather.
३४	ताग कच्चा, सुटा	"	141	Jute, raw-loose.
३५	ताग (पक्का) गासड्या	"	87	Jute, raw pucca bales
३६	गोणपाटाच्या पिशव्या व कापड	"	30,257	Gunny bags and cloth
३७	इतर ताग उत्पादने	"	2,979	Other jute manufactures
३८	कृत्रिम रेशमाच्या वस्तू	"	1,32,066	Artificial silk piece goods
३९	लोकरा कापडाचा माल	"	3,914	Woollen piece goods
४०	यंत्रे व यंत्र सामुग्री	"	3,32,647	Machinery and equipment
४१	धातूच्या वस्तू	"	5,21,477	Metal products

तबला क्रमिक/TABLE No. 21.1 (12.3)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
४२	पादत्राणे	Quintals	45,748	Shoes (as footwear)
४३	कच्चे लोहांडे	"	11,934	Iron ore
४४	लोखंडी व पोलादी सळपा वगैरे	"	69,74,563	Iron and Steel bars, etc.
४५	लाय व शेल्ले	"	1,39,789	Lac and shellac
४६	बिडीचे पाने	"	23,004	Bidi leaves
४७	चुना आणि चुनखडी	"	32,304	Lime and Lime Stone
४८	कच्चे मँगनीस	"	12,43,508	Manganese Ore
४९	पेंड-गुरंडी	"	1,00,060	Oilcakes—Castor
५०	पेंड-इतर	"	1,26,84,410	Oilcakes—Others
५१	खनिज तेल	"	4,75,72,259	Oil Minerals
५२	घासलेट तेल	"	11,03,490	Oil Kerosene
५३	वनस्पती-गुरंडी	"	24,124	Vegetable Oil—Castor
५४	वनस्पती-कोयरे तेल	"	53,998	Vegetable Oil—Coconut
५५	वनस्पती तेल शेंगडाणे	"	16,763	Vegetable oil—groundnut
५६	राईन तेल	"	1,28,592	Mustard Oil
५७	इतर वनस्पती तेल	"	1,20,21,117	Vegetable Oil—Others
५८	तेलबिया-एरंडी	"	8,649	Oil-seed Castor
५९	तेलबिया-कापूस	"	11,67,137	Oil-seed cotton
६०	तेलबिया-शगादाणा	"	8,54,445	Oil-seed groundnut
६१	तेलबिया-जवस	"	29,253	Oil-seed linseed
६२	तेलबिया-मोहरी व राई	"	22,537	Oil-seed—rape and mustard
६३	तेलबिया-नीठ किंवा करंजी	"	48,799	Oil-seed—Til or gingelli
६४	रबर कच्चा	"	175	Rubber raw
६५	मीठ	"	27,23,247	Salt
६६	साखर (शहतसरी सोडून)	"	4,75,06,248	Sugar (excluding khandsari)
६७	खाडमरी साखर	"	57,031	Khandsari Sugar
६८	गुठ व मापस	"	30,684	Gur—jaggery and gur—shakkar
६९	मळी	"	9,290	Molasses, etc.
७०	चहा	"	20	Tea
७१	कौरे	"	2,700	Tiles
७२	तंबाखू	"	1,11,225	Tobacco—raw
७३	सागवानो लाकूड	"	17,740	Teak wood
७४	इतर सामान्य लाकूड	"	1,29,614	Other timber
७५	लाकड-कच्चे	"	21,654	Wood-raw
७६	कच्चा कापूस, देशी रुई	"	5,21,040	Raw Cotton, Indian lint
७७	कच्चा कापूस, परदेशी रुई	"	818	Raw Cotton, Foreign lint
७८	कापूस (गुठा व सरकी न कापलेला कच्चा देशी)	"	1,863	Kapas (loose, unginned Indian raw cotton)

आधार : डायरेक्टोरेट जनरल ऑफ कमर्शियल इंटेलीजन्स अँड स्टॅटिस्टिक्स, भारत सरकार

Source.—Directorate General of Commercial Intelligence and Statistics, Government of India.

21. व्यापार/TRADE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.2 (12.3)

लोहमार्गाने व जलमार्गाने निवडक वस्तूंची महाराष्ट्र राज्यातील आयात
Imports of selected commodities by Rail and River (1986-87)

अनुक्रमिक Serial No.	वस्तू गट	परिमाण Quantity	आयात माल Imports	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	जनावरे (शेळघा, मेंढरा वगळून)	Nos.	61,224	Cattle (excluding sheep and Goats)
2	घोडे, शिगरे, खेचरे	"	72	Horses, Ponies and mule
3	शेळघा आणि मेंढरा	"	480	Sheep and goats
4	इतर जनावरे	"	4,086	Other animals
5	हाडे	Quintals	2,99,618	Bones
6	बिटा	"	1,29,499	Bricks
7	सिमेंट	"	10,50,75,809	Cement
8	कोळसा आणि कोक	"	16,86,73,441	Coal and Coke
9	काफी	"	3,107	Coffee
10	पेठू व सूत देशी	"	731	Cotton twist and yarn Indian
11	पेठू व सूत परदेशी	"	355	Cotton twist and yarn Foreign
12	सुती कापडाचा माल देशी	"	13,146	Cotton piece goods Indian
13	सुती कापडाचा माल परदेशी	"	4	Cotton piece goods Foreign
14	हिरडा	"	7,356	Myrobalan
15	ताजी फळे व भाजीपाला	"	38,089	Fruits and Vegetable fresh.
16	सुका मेवा	"	1,004	Fruits dried
17	अंडी	"	615	Eggs
18	कांच	"	32,582	Glass
19	हरभरा व हरभऱ्यापासूनचे पदार्थ	"	16,46,220	Gram and gram products
20	हरभरे व हरभऱ्यापासूनच्या पदार्था व्यतिरिक्त कडधान्ये	"	7,72,958	Pulses other than gram and gram products.
21	मका	"	1,41,950	Maize
22	ज्वारी	"	57,785	Jowar
23	बाजरी	"	59,356	Bajra
24	ज्वारी व बाजरी व्यतिरिक्त एकदल धान्ये	"	540	Millets Other than Jowar and Bajra
25	भात	"	2,16,500	Rice in the husk
26	तांदूळ	"	39,62,646	Rice not in the husk
27	गहू	"	1,90,65,511	Wheat
28	गव्हाचे पीठ	"	1,25,365	Wheat Flour
29	इतर प्रकारची धान्ये, कडधान्ये व पीठ	"	1,71,186	Other sorts of grain pulse and flour.
30	भारतीय ताग व इतर तंतुमय पिके	"	1,880	Hemp, Indian and other fibres.
31	कच्चे चामडे	"	2,885	Hides raw
32	कच्चे कातडे	"	250	Skins—raw
33	कमावलेली कातडी व चामडे	"	855	Hides and skins tanned and leather.
34	ताग कच्चा, सुटा	"	130	Jute, raw—loose
35	ताग (पक्का) गासड्या	"	1,036	Jute, raw—pukka bales
36	गोणपाटाच्या पिशव्या व कापड	"	1,60,744	Gunny bags and Cloth
37	इतर ताग उत्पादने	"	6,889	Other jute manufactures
38	कृत्रिम रेशमाच्या वस्तू	"	1,430	Artificial silk piece goods
39	लोकरा कापडाचा माल	"	5,262	Woollen picco goods
40	यंत्रे व यंत्रसामुग्री	"	2,48,812	Machinery and Equipment
41	धातूच्या वस्तू	"	37,002	Metal products
42	पात्राणे	"	10,244	Shoes (as footwear)
43	कच्चे लोखंड	"	70,632	Iron Ore
44	लोखंडी व पोलादी सळघा वगैरे	"	1,26,33,490	Iron and Steel bars, etc.
45	लाक व रोगण	"	5,065	Lac and Shellac
46	बिडीची पाने	"	1,17,963	Bidi leaves
47	चुना आणि चुनखडी	"	2,18,232	Lime and lime stones
48	कच्चे मँगनीझ	"	10,019	Manganese Ore
49	पेंड-एरंडी	"	5,587	Oil cakes Castor
50	पेंड-इतर	"	1,02,26,592	Oil cakes—Others
51	कनिज तेले	"	14,37,832	Oil Minerals
52	घासलेट तेल	"	12,87,970	Oil Kerosene
53	वनस्पती-एरंडी	"	5,024	Vegetable oil-castor
54	वनस्पती तेल-खोबरे	"	453	Vegetable oil—coconut
55	वनस्पती तेल-गोंगदाणे	"	3,409	Vegetable oil - groundnut

TABLE No. 21.2 (12.3)—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
56	राईचे तेल	Quintals ..	6,283	Mustard oil
57	इतर वनस्पती तेले	" ..	1,43,137	Vegetable Oil-others
58	तेलबिया-एरंडी	" ..	20,223	Oil seed Caster
59	तेलबिया-कापूस	" ..	58,976	Oil seed Cotton
60	तेलबिया-गोंददाणा	" ..	74,065	Oil seed—groundnut
61	तेलबिया-जवस	" ..	50,123	Oil seed linseed
62	तेलबिया-मोहरी व राई	" ..	7,133	Oil seed rape and mustard
63	तेलबिया-तीळ (हाळे किंवा करंजी)	" ..	17,913	Oil-seed—til or jinjili
64	रबर कच्चा	" ..	..	Rubber raw
65	मोठ	" ..	5,28,664	Salt
66	साखर (खांडसरी सोडून)	" ..	91,717	Sugar (excluding Khandsari)
67	खांडसरी साखर	" ..	1,15,475	Khandsari Sugar
68	गूळ व साखर	" ..	5,98,338	Gur Jaggery and Gur Shakkar
69	मळी	" ..	8,567	Molasses etc.
70	चहा	" ..	85,658	Tea
71	कोले	" ..	27,680	Tiles
72	तेवाखू	" ..	1,117	Tobacco—raw
73	सागवानी लाकूड	" ..	10,366	Teak wood
74	इतर भारती लाकूड	" ..	14,67,645	Other timber
75	लाकूड-कच्चे	" ..	500	Wool—raw
76	कच्चा कापूस, देशी रुई	" ..	1,64,847	Raw Cotton-Indian Lint.
77	कच्चा कापूस, परदेशी रुई	" ..	759	Raw Cotton, Foreign lint.
78	कापूस (गुटा व सरकी व काशलेला कच्चा देशी)	" ..	2,044	Kapas (loose, unginned Indian raw cotton).

आधार : डायरेक्टोरेट जनरल ऑफ कमर्शियल इन्टेलिजन्स अँड स्टॅटिस्टिक्स, भारत सरकार.

Source.—Directorate General of Commercial Intelligence and Statistics, Government of India.

21. व्यापार/TRADE

तपला कर्मांक/TABLE No. 21.3 (12.1)

मुंबई बंदरात आयात झालेला माल
Imports into Bombay Port

(शंभर मेट्रिक टनात)
(In hundred metric tonnes)

1986-87

क्रमिक Serial No.	वस्तु गट (2)	किनारा Shore			एकूण Total (5)	जहाजाच्या बाहेरून Overside (6)	एकूण आयात माल Total Imports (7)	Commodities (2)
		परदेशी Foreign (3)	किनाऱ्यावरील Coastal (4)					
1	अॅसेस्टोस व अॅसेस्टोसचे साहित्य	504	..	..	504	..	504	Asbestos and Asbestos material.
2	बांधकाम साहित्य:- (१) सिमेंट .. (२) सिमेंटचे तुकडे .. (३) चुना चुनखडी .. (४) रेतो .. (५) टाईल्स ..	311 .. 4 1 ..	60 .. 153 273 ..	..	371 .. 157 274 ..	..	371 .. 157 274 ..	Building material— (i) Cement (ii) Cement Clinker (iii) Chuna lime and limestone. (iv) Sand (v) Tiles
3	काळा कार्बन ..	N. A.	N. A.	..	N. A.	N. A.	N. A.	Carbon black
4	सामान बाह्यदुकीचे पेटारे ..	2,060	..	..	2,060	..	2,060	Cargo containers
5	रसायने:- (१) गंधक .. (२) इतर ..	4,938 2,554	.. 32	..	4,938 2,586	.. 32	4,938 2,618	Chemicals— (i) Sulphur (ii) Other kinds
6	कोबरे ..	N. A.	N. A.	..	N. A.	N. A.	N. A.	Copra
7	लजूर ..	427	..	..	427	..	427	Fruit-Dates
8	औषधे व औषधी इथे ..	185	..	..	185	..	185	Drugs and medicines
9	रंग ..	402	..	..	402	10	412	Dyes and colours
10	मालो व मालीची भांडी ..	239	69	..	308	..	308	Earth and earthenware
11	खते:- (१) रॉक फॉस्फेट .. (२) युरिया .. (३) इतर रासायनिक खते ..	5,760 16 2,258	.. .. ..	..	5,760 16 2,258	..	5,760 16 2,250	Fertilisers— (i) Rock phosphate (ii) Urea (iii) Other chemical fertilisers.
12	इंजिन घाते ..	406	..	..	406	..	406	Fibres—synthetic
13	तानीमासळी ..	..	378	..	378	..	378	Fish—fresh
14	अन्नधान्ये:- (१) गहू .. (२) इतर ..	6 4,365	.. 5	..	6 4,370	..	6 4,370	Foodgrains— (i) Wheat (ii) Others

15	इतर न उल्लेखिलेले साध्याचे पदार्थ.	..	427	..	427	..	Foodstuffs N.O.S.
16	51 च व काचेच्या बस्तू	..	124	..	124	..	Glass and glass products
17	हेम व कोकर	..	253	..	253	..	Hair and wool
18	उद्योगधंद्यात वापरावयाचे मद्याक व स्पिरिट (अल्कोह)	..	634	..	634	4	Industrial alcohol and spirits non potable.
19	हत्यारे वगैरे	..	284	..	284	..	Instruments etc.
20	लाक, गोंद व राळ	..	155	..	155	..	Lac, gums and resins
21	इतर न उल्लेखिलेली यंत्रे	..	1,081	..	1,081	..	Machinery, N.O.S.
22	धातू व धातूचे पदार्थ—						
	(१) अंत्युत्पत्तिमयच्या लोही	..	690	..	690	..	Metal and metal products—
	(२) शिशाच्या लोही	..	138	..	138	..	(i) Ingots aluminium
	(३) अस्पाच्या लोही	..	175	..	175	..	(ii) Ingots lead
	(४) इतर लोही	..	254	..	254	..	(iii) Ingots zinc
	(५) लोखंड व पोलोड	..	8,761	..	8,772	..	(iv) Ingots others
	(६) कच्चे लोखंड	..	119	..	119	..	(v) Iron and steel material
	(७) मोड व टाकाक पदार्थ	..	8,699	..	8,701	5	(vi) Pig iron
	(८) पन्थाचो तंबू लोही	..	954	..	954	..	(vii) Scrap and dress
	(९) तारा व केबल्स	..	324	..	324	..	(viii) Tin plates
	(१०) इतर धातू व धातूचे पदार्थ	..	4,759	..	4,762	1	(ix) Wires and cables
		..		3	4,763		(x) Other metals and metal products.
	मोटर वाहने—						
23	दीड टन किंवा अधिक वजनाची मोटार वाहने.	..	..	..	..	..	Motor vehicles weighing 1½ tonnes or more.
24	मोटर वाहनांचे भाग	..	335	..	335	..	Motor vehicle parts
25	बारिक माती	..	135	..	135	..	Moulding powder
26	इतर न उल्लेखिलेली तेल व चरबी	..	6,230	..	6,230	300	Oils and fats N.O.S.
27	रंग व रंगाच्याचे सामान	..	18	9,300	111	..	Paints & Painters Materials
28	कागद व कागदाच्या बस्तू	..	3,478	1	3,479	..	Paper and paper products
29	जॅलॅटिक व जॅलॅटिक बस्तू निर्माण	..	2,783	..	2,783	..	Plastics and plastic manufactures.
30	रेल्वेच्या वायार्गांना माडण्या वगैरेचे भाग	..	283	..	283	..	Rly. wagons, carriages, etc. parts of

तस्मात् कर्मांक/TABLE No. 21.3 (12.1)—contd.

(संस्कार मेट्रिक टनोस)
(In hundred metric tonnes)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
31	कच्चा रबर	..	..	238	..	283	Rubber raw
32	मीठ	..	373	374	..	374	Salt
33	कृत्रिम राल	..	..	53	..	53	Synthetic resins
34	घट्ट कडक चरबी	..	..	..	..	..	Tallow
35	कापड-रेणमी, लोकर व कृत्रिम	..	..	292	..	292	Textiles—Silk, Woolen and synthetic
36	लाकडाचा लगदा	..	..	1,572	..	1,572	Woodpulp
37	लाकड व इमारती लाकड— (१) जडाऊ लाकड (२) इमारती लाकड व गुंबाझरून इतर प्रकारचे लाकड. (३) इतर न उल्लेखिलेले लाकडाचे उत्पादन.	..	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	Wood and Timber— (i) Firewood (ii) Timber other sorts including poles etc. (iii) Wooden products not otherwise specified
38	साखर	..	..	1,727	..	1,727	Sugar
39	खडी, मूस, डाबर वगैरे	..	..	12	..	12	Asphalt, Bitumen, Dammer Pitch, Tar and Creosote
40	लाकड ओडके	..	206	274	..	274	Timber in logs
41	इतर	..	92	134	..	134	Others
42	लोखंडी पिय	..	..	179	..	179	I. C. D. Containers
43	सालाची पिय	..	..	1,040	..	1,040	Cargo in I. C. D. containers
44	कापूस (कच्चा)	..	..	..	..	..	Cotton—Raw
45	अमोनियम सल्फेट	..	..	299	..	299	Ammonium sulphate
46	तांदुळ	..	..	10	..	10	Rice
47	फळे व मुकामेवा	..	7	98	..	98	Other Fruits and nuts (dried)
48	रबराच्या वस्तू	..	1	22	..	22	Rubber Manufactures
49	मसाले	..	..	53	..	53	Spices other
50	संकीर्ण	..	5,514	50,253	19	50,272	Miscellaneous
	एकूण	1,16,262	7,276	1,23,538	74	1,23,612	Grand Total

टीप.—[आकडे संकीर्णपणे समाविष्ट.]

Note.—Figures merged in miscellaneous.

आधार.—मुंबई पोर्ट ट्रस्टचा प्रकाशन अहवाल.

Source.—Administration report of Bombay Port Trust.

21. व्यापार/TRADE

तबला क्रमांक/TABLE No. 21.4 (12.2)

मुंबई बंदरातून निर्यात होणारा माल

Exports from Bombay Port
1986-87(मॅट्रिक डेड वेट टनात)
(In metric dead weight tonnes)

		किनारा/Shore				
अनुक्रमिक Serial No.	वस्तुसंग्रह	परदेशी Foreign	किनाऱ्यावरील Coastal	एकूण Total	एकूण निर्यात माल Total exports	Commodities
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	प्राचीन कलात्मक दुर्मिळ वस्तू	178	..	178	178	Antiques, artware and curios.
2	प्राणी पक्षी व सरपटणारे प्राणी-पिजऱ्यात नसलेले इतर सर्व प्राणी. 2	..	..	..	..	Animals, Birds and Reptiles All other animals not in cages (I.S.R.3V)
3	अॅस्बेस्टान व अॅस्बेस्टॉसचे सामान	..	..	..	..	Asbestos and asbestos material
4	डांबर व तत्सम पदार्थ	..	..	..	..	Asphalt, Bitumen, Dammer, Pitch, Tar and Creosote.
5	इतर उल्लेख नसलेली पेये आणि मद्यार्क विरहित पेये. 75	75	1	76	76	Beverages and drinks (non-alcoholic) N. O. S.
6	सायकली व सायकलीचे भाग	356	..	356	356	Bicycles and bicycle parts
7	इमारतीचे सामान	165	4	169	169	Building materials
8	रसायने	275	..	275	275	Chemicals
9	सामान वाहतुकीचे पेढारे	2,203	..	2,203	2,203	Cargo container
10	कॉफी बिया	..	..	..	..	Coffee beans
11	कापूस--					Cotton--
	(१) कच्चा	1,841	..	1,841	1,841	(i) Raw
	(२) पेठ आणि फुकट गेलेला	..	..	..	..	(ii) Twist and waste
	(३) पेठ आणि धागा काढलेला	..	..	..	..	(iii) Twist and Yarn.
12	औषधी द्रव्ये व औषधे	147	..	147	147	Drugs and medicines
13	रंग द्रव्ये व रंग	557	..	557	557	Dyes and colours
14	माती व मातीची उत्पादने	301	..	301	301	Earth and earthenware
15	खते--					Fertilisers--
	(१) हाडे व हाडांचे खत	236	..	236	236	(i) Bone and bonemcal
	(२) इतर	..	..	..	..	(ii) Others
16	मत्स्योत्पादने--					Fish products--
	ताजी मासळी	263	..	263	263	(i) Fish Fresh
	वैरण (पॅडोसह)	2,934	2	2,936	2,936	(ii) Fodder (including oilcakes)
17	अन्नधान्ये--					Foodgrains--
	तांदूळ	403	..	403	403	(i) Rice
	गहू	10	..	10	10	(ii) Wheat
	इतर	161	..	161	161	(iii) Others
18	इतर न उल्लेखिलेले खाद्य पदार्थ	1,042	2	1,044	1,044	Foodstuffs, N. O. S.
19	फळे व भाज्या--					Fruits and vegetables --
	(१) पळो-ताजी व सुकी	260	..	260	260	(i) Fruits--dried and fresh
	(२) सुकविलेल्या व ताज्या भाज्या	2,194	1	2,195	2,195	(ii) Vegetables dried and fresh
20	कांच व कांच सामान, बारीकसारीख वस्तु	72	..	72	72	Glass and glass products
21	विणलेल्या तस्तू, स्त्रियांच्या फिरी लेस वगैरे आणि वापरण्याचे कपडे	540	..	540	540	Hosiery, haberdashery, millinery and wearing apparel.
22	उपकरणे वगैरे	132	1	133	133	Instruments etc.
23	लाख, गोंद व राळ	49	..	49	49	Lac, gums and resins
24	नामडी व चामड्याची उत्पादने	67	..	67	67	Leather and leather manufactures

तबला क्रमांक/TABLE No. 21.4 (12.2) contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
25	इतरत्र न उल्लेखितलेखी प्रसंगांमधी	282	1	283	283	Machinery, N. O. S.
26	धातू व धातूची उत्पादने--					Metal and metal products--
	(1) लोखंडी सामान	..	..	..	..	(i) Hardware
	(2) लोखंड व लोखंडाद	218	3	221	221	(ii) Iron and steel materials
	(3) लोखंडी मोड व मालात	92	..	92	92	(iii) Scrap and dross
	(4) तारा व डोरखंड	193	..	193	193	(iv) Wires and cables
	(5) इतर धातू व धातूची उत्पादने	811	3	814	814	(v) Other metal and metal products
27	मळी	..	..	..	..	Molasses
28	मोटर वाहने--					Motor vehicles--
	मोटर गाड्या व जट्टायेला जास्त वजनाची मोठी वाहने	73	..	73	73	(i) Motor cars and heavy duty vehicles weighing $\frac{1}{2}$ tonne or more.
29	मोटरगाड्यांचे भाग	468	1	469	469	Motor vehicle parts
30	तेलबिया	81	..	81	81	Oil-seeds
31	इतरत्र न उल्लेखितलेखी तेल व चरबी	259	162	421	421	Oils and fats, N. O. S.
32	रंग व रंगकामाचे सामान	111	..	111	111	Paints and painter's materials
33	प्लॅस्टिक व प्लॅस्टीकची उत्पादने	63	..	63	63	Plastics and Plastic manufactures
34	रबर उत्पादने	73	1	74	74	Rubber manufactures
35	मिरी व इतर मसाले	481	..	481	481	Spices including pepper
36	शाखर	219	..	219	219	Sugar
37	घट्ट कडक चरबी	..	..	..	..	Tallow
38	चाय	132	..	132	132	Tea
39	पातडे--					Textiles--
	मुली	787	..	787	787	Cotton
40	तंबाखू--गावगन	121	..	121	121	Tobacco--raw and country
41	तंबाखू तयार	120	..	120	120	Tobacco manufactured
42	प्रसाधन साहित्य व अन्तरे	..	..	..	..	Toilet preparations and perfumes
43	लाकड व इमारती लाकड--					Wood and timber--
	इतरत्र न उल्लेखितलेखी लाकड उपादने	36	..	36	36	(i) Wooden products not otherwise specified.
	इमारती लाकड व इतर प्रकारचे लाकड	..	..	..	..	(ii) Timber, Other Sorts incl. Poles, etc.
44	संकीर्ण (कागद व कागदाच्या वस्तू इ.)	10,067	1,07,021	1,17,088	1,17,088	Miscellaneous including paper and paper products.
	एकूण	30,298	1,07,203	1,37,501	1,37,501	Grand total

बांधार : मुंबई पोर्ट ट्रस्टचा प्रकाशन अहवाल.

Source:—Administration Report of Bombay Port Trust.

† आकडे संकीर्ण मध्ये समाविष्ट

Figures merged in miscellaneous.

२२. परिवहन

२२.१. या विभागात लोहमार्गाची लांबी, रस्त्यांची लांबी व वर्गीकरण, राज्यात वापरत असलेली वाहने आणि राज्य परिवहन मंडळाचे काम यासंबंधी आकडेवारी दिली आहे.

२२.२. जिल्हावार लोहमार्गाची लांबी संबंधित रेल्वे कार्यालयाने दिल्याप्रमाणे पूर्णतः संतोषात जुळणारी नाही. रस्त्यांच्या लांबीची आकडेवारी राज्याच्या सार्वजनिक बांधकाम विभाग, जिल्हा परिषदा व नगरपालिका यांच्या अधिस्त्याव्हाळील रस्त्यांसंबंधी आहे.

२२.३. मुंबई गोदातील जहाजे, मुंबई बंदरातून व छोट्या बंदरातून येणारे व जाणारे प्रवासी व तेथे हाताळला जाणारा माल व विमानमार्गे होणारी प्रवासी व माल वाहतूक यासंबंधी माहिती या विभागात दिलेली आहे.

२२.४. गौण बंदरातील वाहतूक प्रामुख्याने किनारी भागांकरिता आहे. मुंबई बंदरातून होणारी परदेशी किनाऱ्यावरील वाहतूकीची आकडेवारी वेगवेगळी दाखविली आहे.

22 TRANSPORT

22.1. Information on railway length, length and classification of roads, vehicles in use in the State and operation of State Transport Corporation is given in this Section.

22.2. Districtwise railway length is approximate as given by the respective Railway authorities. Figures of road length relate to roads maintained by the State's Public Works Department, Zilla Parishads and by Municipal Authorities.

22.3. Data presented in this section are about vessels in Bombay docks, passengers and cargo in Bombay port and other minor ports and passengers and freight traffic by air.

22.4. The figures shown against minor ports are mostly those of coastal traffic. In the case of Bombay Port, figures of overseas traffic and coastal traffic are shown separately.

25. परिवहन/TRANSPORT

संख्या क्रमांक/TABLE No. 22-1 (-)

महाराष्ट्र राज्यातील नोंद केलेली मोटार वाहने
Number of Motor Vehicles Registered by District in the State 1986-87

Serial No. अनुक्रमिक	जिल्हा	प्रवासी वाहने/Passenger Vehicles										मालवाहतूक वाहने/Goods Vehicles					District
		बसेस मोटारी आणि स्टेशन वॉगन					टॅक्सी					दुचाकी वाहने रिक्शा वाहने					
		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)		
		Buses	Cars and Stations Wagons	Jeep	Taxis	Three Wheelers	Two Wheelers	Total passenger vehicles	Four Wheelers	Three Wheelers	Total goods vehicles	Tractors	Trailors	Others	Grand Total (Col. 9+12 to 13, 14, 15)		
1 बुलढुर्ग	..	6,714	2,10,898	11,471	34,338	24,577	1,86,952	4,74,950	34,616	11,072	45,688	905	871	1,911	5,24,325	Greater Bombay	
2 ठणे	..	2,189	10,740	1,894	438	9,632	39,024	63,917	15,324	2,949	18,273	530	572	216	83,508	Thane	
3 रायगड	..	543	2,928	517	114	1,562	7,977	13,641	2,896	1,072	3,968	215	159	86	18,069	Raigad	
4 रत्नागरी	..	466	1,952	345	44	1,431	8,139	12,377	1,703	632	2,335	81	97	64	14,951	Ratnagiri	
5 सिव्हुर्ग	..	301	653	115	11	393	2,629	4,102	610	227	837	22	18	28	5,007	Sindhudurg	
6 नाशिक	..	864	7,792	4,108	1,043	4,401	57,279	75,487	5,742	1,761	7,503	5,225	5,233	152	93,600	Nashik	
7 धुळे	..	402	1,496	850	222	1,288	21,342	25,600	2,623	698	3,321	2,552	2,394	44	33,911	Dhule	
8 जळगाव	..	437	2,169	1,171	84	2,981	38,739	45,581	3,044	810	3,854	3,419	3,647	38	56,539	Jaigaon	
9 अहमदनगर	..	507	3,480	1,790	119	1,993	52,204	60,098	3,444	916	4,360	4,658	4,236	118	73,470	Ahmednagar	
10 पुणे	..	3,205	17,073	12,885	1,747	18,665	2,22,441	2,76,016	17,366	6,185	23,551	2,238	2,788	549	3,05,142	Pune	
11 सातारा	..	512	1,585	1,217	276	1,521	23,636	28,747	3,164	703	3,867	2,557	2,558	73	37,802	Satara	
12 सांगली	..	508	2,594	1,191	34	1,543	32,998	38,868	2,535	973	3,508	1,676	2,802	59	46,913	Sangli	
13 सोलापूर	..	735	2,986	798	84	1,149	37,958	43,710	2,484	705	3,189	1,683	1,503	43	50,128	Solapur	
14 कोल्हापूर	..	625	5,537	1,653	153	5,413	57,471	70,852	6,361	1,179	7,540	5,101	4,079	73	87,645	Kolhapur	
15 औरंगाबाद	..	522	2,716	1,494	425	4,270	42,607	52,034	3,365	632	3,997	2,262	2,123	76	60,492	Aurangabad	
16 जालना	..	96	539	197	40	447	6,427	7,746	455	87	542	737	794	4	9,823	Jalna	
17 परभणी	..	263	247	327	8	4	7,387	8,236	516	37	553	557	525	15	9,886	Parbhani	
18 बीड	..	366	249	642	14	87	7,162	8,520	776	153	929	468	484	14	10,415	Beed	
19 नांदेड	..	345	473	462	15	83	11,706	13,084	1,721	78	1,799	570	560	6	16,019	Nanded	
20 उस्मानाबाद	..	71	118	202	2	99	2,496	2,988	643	97	740	575	372	4	4,679	Osmanabad	

22. परिवहन/TRANSPORT

तबता क्रमांक/TABLE No. 22-2 (—)

निरनिराळ्या विभागांच्या देवमालीखालील रस्ते
Kilometrage allotted to operators by various authorities

वर्ष Year	सार्वजनिक बांधकाम विभाग Public Works Department	जिल्हा परिषद Zilla Parishad	नगरपरिषदा व महानगरपालिका Municipal Councils and Municipal Corporations	वन विभाग Forest Department	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1980-81	30,841	1,08,454	10,504	13,609	1,63,408
1985-86	43,906	1,12,675	13,101	16,025	1,85,707
1986-87	46,275	1,16,833	13,983	14,989	1,92,080

बाजार—सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Public Works Department, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

तस्मा क्रमांक/TABLE No. 22.3 (—)

अपघातानुसार वाहनप्रकार

Number of Accidents by Type of Vehicles involved in 1967

क्रमांक Serial No.	जिल्हा/शहराचे नाव	बसेस Buses	मालवाहू वाहने Goods Vehicles	टॅक्सी Taxi Cars	मोटर कार्स Motor Cars	मोटर सायकल Cycles	ऑटो Rickshaws	जिप्स Jeeps	इतर Others	वर्गीकरण न झालेली Unclassified	एकूण Total	एकूण व्यक्ती Number of persons		जिल्हा/शहराचे नाव District/City
												मृत Killed	दुखावत Injured	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1 दहगुंबई	..	1 972	5 730	4,605	5,248	5,068	2,822	847	1,005	1,103	28,400	536	8,494	Greater Bombay
2 ठाणे शहर	..	304	1 248	59	305	271	476	106	475	113	3,357	266	1,534	Thane City
3 ठाणे ग्रामीण	..	94	1 395	6	98	63	35	36	272	238	2,238	255	964	Thane Rural
4 रायगड	..	237	533	28	123	126	57	53	111	13	1,281	123	441	Raigad
5 रत्नागिरी	..	131	187	4	40	27	71	10	67	..	537	59	530	Ratnagiri
6 सिंधुदुर्ग	..	71	71	7	16	34	37	7	22	5	270	36	232	Sindhudurg
7 पुणे शहर	..	376	798	79	119	450	360	99	303	153	2,737	245	1,571	Pune City
8 पुणे ग्रामीण	..	305	724	112	76	37	21	85	335	344	2,039	452	1,409	Pune Rural
9 सोलापूर	..	91	400	21	62	174	86	51	12	226	1,123	183	472	Solapur
10 नाशिक	..	137	976	84	152	335	256	89	249	42	2,320	320	9,139	Nashik
11 धुळे	..	48	301	7	19	86	4	25	78	53	621	112	490	Dhule
12 जळगाव	..	62	363	4	21	76	46	15	98	7	692	136	445	Jalgaon
13 अहमदनगर	..	135	467	7	130	130	39	39	66	63	1,076	213	590	Ahmadnagar
14 नागपूर शहर	..	54	494	1	122	308	185	103	114	21	1,402	130	917	Nagpur City
15 नागपूर ग्रामीण	..	32	217	6	23	113	24	27	66	164	672	113	456	Nagpur Rural
16 बार्हा	..	21	102	12	32	48	12	9	21	1	258	54	253	Wardha
17 चंद्रपूर	..	30	266	3	25	63	18	37	57	15	514	112	386	Chandrapur
18 भंडारा	..	11	158	..	10	22	1	10	67	12	291	99	258	Bhandara
19 गडचिरोली	..	5	43	..	..	14	..	9	3	8	82	12	128	Gadchiroli
20 अमरावती	..	70	180	6	29	79	87	29	80	23	583	99	546	Amravati
21 अकोला	..	76	300	26	28	83	11	14	113	23	674	83	418	Akola
22 बुलढाणा	..	29	180	16	7	60	2	10	57	7	368	60	287	Buldana
23 यवतमाळ	..	49	206	..	13	65	21	20	54	8	436	69	317	Yavatmal
24 औरंगाबाद	..	29	131	6	19	47	32	29	68	31	392	103	369	Aurangabad
25 उस्मानाबाद	..	12	63	..	7	8	8	9	21	15	143	60	215	Osmanabad

तस्मात् तस्मात्/TABLE No. 22.3 (—) — contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
26	महाराष्ट्र	..	38	102	8	42	14	14	31	6	263	61	219	Nanded
27	पुणे	..	28	80	..	33	..	15	17	..	179	54	185	Parbhani
28	बीड	..	21	89	..	47	14	23	54	3	259	66	155	Beed
29	जालना	..	27	70	..	27	14	22	31	3	194	47	151	Jalna
30	लातूर	..	19	72	..	30	10	7	37	1	184	38	171	Latur
31	कोल्हापूर	..	116	260	13	128	70	27	164	7	849	139	899	Kolhapur
32	सांगली	..	82	225	11	136	38	35	133	12	719	118	635	Sangli
33	सातारा	..	169	205	98	155	53	143	287	57	1,249	178	1,073	Satara
एकूण—महाराष्ट्र राज्य		4,881	16,636	5,229	6,947	8,385	4,924	2,054	4,568	2,778	56,402	4,631	27,149	Maharashtra State Total

आधार :—परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source :—Transport Commissioner, Govt. of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

सतता क्रमांक/TABLE No. 22.4 (—)

राजमार्गांची वाणिज्यिक विसालाची एकूण प्रगती
Progress of State Roadways Commercial Wing

Sr.No. अनुक्रमांक	माव	परिणाम	1970-71	1975-76	1980-81	1984-85	1985-86	1986-87	Unit	Km
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
1	एकूण वाहने	..	6,086	7,594	10,675	11,365	11,814	12,190	No.	Total Fleet
2	एकूण किलोमीटर	..	3,968.82	4,658.57	7,426.54	8,779.53	9,616.44	10,490.86	Lakhs	Total Kilometres
3	प्रवासी किलोमीटर	..	3,933.41	4,613.76	7,350.81	8,669.68	9,497.46	10,338.60	Lakhs	Effective Kilometres
4	एकूण प्रवासी	..	5,538.18	7,220.02	11,901.05	15,132.07	16,928.71	18,746.29	Lakhs	Total Passengers Carried
5	किलोमीटर	..	4.04	3.87	4.16	4.26	4.27	4.30	Per Litre	Kilometres
6	नवदस्त	..	0.85	0.68	0.76	0.55	0.51	0.45	Per 1,000 K.m.	Breakdowns
7	अपघात	..	2,434	2,390	2,799	3,014	3,297	3,062	No.	Accidents
8	एकूण कर्मचारी	..	42,804	50,578	75,418	86,994	89,691	92,335	No.	Total Staff
9	दैनिक क्रमित सरासरी	..	10.78	12.64	20.14	23.75	26.02	28.32	On effective Lakh	Daily Operated KM.
10	दैनिक क्रमित सरासरी अंतर (एकूण)	..	10.87	12.76	20.35	24.05	26.35	28.74	On Total	Daily Operated KM.
11	दैनिक प्रवासी	..	15.17	19.78	32.61	41.46	46.38	51.36	Lakh	Daily Passengers Carried
12	एकूण जमा	..	5,499.31	11,031.14	20,999.47	40,244.61	45,221.36	51,119.90	Rs. in lakh	Total Receipts
13	एकूण खर्च	..	5,723.36	10,884.76	24,406.30	40,668.05	48,462.25	53,017.27	Do.	Total Expenditure
14	एकूण नफा/तोटा	..	-224.05	+146.38	-406.83	-423.44	-3,240.89	-1,897.37	Do.	Total Loss/Profit
15	एकूण जमा	..	139.81	239.09	285.68	464.20	476.14	494.46	Paise per K.M.	Overall Receipts
16	एकूण खर्च	..	145.51	235.92	332.02	469.08	510.26	512.81	Do.	Overall Expenditure
17	एकूण नफा/तोटा	..	-5.70	+3.17	-46.34	-4.88	-34.12	-18.35	Do.	Overall Loss/Profit
18	दिलेले व्याज	..	101.28	179.92	244.91	456.28	529.22	624.81	Lakh Rs.	Interest paid
19	एकूण जमा (आवक)	..	-224.05	+146.38	-3,406.83	-423.44	-3,240.89	-1,897.37	Do.	Total Returns

आधारा :—परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source :—Commissioner of Transport, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

तबला क्रमांक/TABLE No. 22-5 (-)

प्रकारानुसार जिल्हानिहाय रस्ते लांबीचे वर्गीकरण
Road length classified by category, by district 1986-87

(किलोमीटर मध्ये)
(In Kilometres)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे District	सार्वजनिक बांधकाम विभागाचे पक्के रस्ते P. W. D. Pacca Roads			प्रत्येक १०० चौ. कि. मी. मागे रस्त्याची लांबी Road Length per 100 Sq. Kms.	प्रत्येक लाख लोकामध्ये रस्त्याची लांबी Road Length per 1,00,000 persons	रस्त्याने जोडलेली खेडी Villages linked with Roads		District
		डाबरी रस्ते Black top	खडीचे रस्ते Water Bound Macadam	एकूण Total			संख्या No.	टक्केवारी Percentage	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बुध्दमंडई	45	..	49	8	1	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	1,664	2,999	4,663	48	136	900	93.26	Thane
3	रायगड	1,584	1,319	2,903	62	311	806	95.38	Raigad
4	रत्नागिरी	1,321	1,826	3,147	53	320	802	97.00	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	925	1,046	1,971	44	294	363	99.45	Sindhudurg
6	नाशिक	1,398	6,163	7,561	63	353	804	71.91	Nashik
7	धुळे	1,207	3,904	5,111	58	370	811	93.18	Dhule
8	जळगाव	1,424	3,874	5,298	57	257	926	99.89	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,775	4,906	6,681	80	504	1,317	100.00	Ahmadnagar
10	पुणे	1,747	3,111	4,858	61	230	855	88.78	Pune
11	सातारा	1,587	3,130	4,717	79	407	794	99.37	Satara
12	सांगली	1,074	1,690	2,764	88	411	507	100.00	Sangli
13	सोलापूर	1,490	2,858	4,348	62	354	855	100.00	Solapur
14	कोल्हापूर	1,257	2,260	3,517	67	200	812	97.12	Kolhapur
15	औरंगाबाद	808	2,167	2,975	40	229	688	93.28	Aurangabad
16	जालना	492	1,162	1,654	29	243	502	81.65	Jalna
17	परभणी	777	3,162	3,939	43	287	630	72.08	Parbhani
18	बीड	1,006	2,316	3,322	42	313	636	75.35	Beed
19	नांदेड	966	3,507	4,473	53	317	838	95.33	Nanded
20	उस्मानाबाद	746	2,452	3,198	46	339	491	96.27	Osmanabad
21	लातूर	761	2,299	3,060	47	264	505	84.48	Latur
22	बुलढाणा	1,097	1,708	2,805	34	215	582	73.85	Buldana
23	अकोला	1,203	2,083	3,286	34	196	669	84.15	Akola
24	अमरावती	1,111	2,131	3,242	33	214	562	81.80	Amravati
25	यवतमाळ	1,153	2,993	4,146	37	293	818	90.88	Yavatmal
26	वर्धा	529	1,154	1,683	35	237	320	76.92	Wardha
27	नागपूर	846	1,816	2,662	49	189	404	63.17	Nagpur
28	भंडारा	640	1,365	2,005	52	261	919	95.62	Bhandara
29	चंद्रपूर	630	1,445	2,075	39	289	532	79.87	Chandrapur
30	गडचिरोली	362	1,089	1,451	17	413	176	60.27	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		31,626	71,936	1,03,562	50	245	19,827	89.34	Maharashtra State

आधार—सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22-6 (13-1)

३१ मार्च १९८७ रोजीची राज्यातील लोहमार्गाची लांबी

Railways Route Length as on 31st March 1987 in the State

अ.क्र.मांक Serial No.	विवरण/वर्ष Year	ब्रॉडगेज Broad guage	मीटरगेज Meter guage	नॅरोगेज Narrow guage	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	1960-61	2,767	1,197	1,093	5,057	
2	1970-71	2,752	1,308	1,102	5,162	
3	1975-76	2,752	1,308	1,102	5,162	
4	1980-81	3,131	994	1,100	5,225	
5	1981-82	3,091	993	1,099	5,183	
6	1982-83	3,286	993	1,100	5,379	
7	1983-84	3,286	993	1,100	5,379	
8	1984-85	2,938	993	1,100	5,031	
9	1985-86	3,334	995	1,103	5,432	
10	1986-87	3,333	995	1,103	5,431	
1	बृहन्मुंबई	99	..	..	99	Greater Bombay
2	ठाणे	185	..	..	285	Thane
3	रायगड	171	..	20	191	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	223	42	..	265	Nashik
7	धुळे	30	..	..	30	Dhule
8	जळगाव	456	..	56	512	Jalgaon
9	अहमदनगर	196	..	..	196	Ahmadnagar
10	पुणे	270	..	44	314	Pune
11	सातारा	134	..	..	134	Satara
12	सांगली	70	16	83	169	Sangli
13	सोलापूर	220	42	186	448	Solapur
14	कोल्हापूर	37	..	..	37	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	173	..	173	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	..	Jalna
17	परभणी	..	289	..	289	Parbhani
18	बीड	40	7	..	47	Beed
19	नांदेड	..	226	..	226	Nanded
20	उस्मानाबाद	70	..	..	70	Osmanabad
21	लातूर	..	..	57	57	Latur
22	बुलढाणा	87	..	..	87	Buldana
23	अकोला	95	200	60	355	Akola
24	अमरावती	84	..	64	148	Amravati
25	यवतमाळ	72	..	65	137	Yavatmal
26	वर्धा	116	..	34	150	Wardha
27	नागपूर	232	..	143	375	Nagpur
28	भंडारा	163	..	129	292	Bhandara
29	चंद्रपूर	183	..	152	335	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	10	10	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		3,333	995	1,103	5,431	Maharashtra State

आधार :- संबंधित रेल्वेची विभागीय कार्यालये.

Source :- Divisional Offices of the concerned Railway.

22. परिवहन/TRANSPORT

रस्ते/Roads

तबता क्रमांक/TABLE No. 22.7 (13.2)

(कि.मी.पर मील)
(In Kilometric)

वर्गवारीनुसार रस्त्यांची लांबी/Road length according to different classes

अनुक्रम/Serial No.	जिल्हा	रस्त्यांची वर्गवारी/Classification of roads						एकूण Total	District (2)
		राष्ट्रीय महामार्ग National highways	राज्य महामार्ग State highways	प्रमुख जिल्हा रस्ते Major district roads	हजार जिल्हा रस्ते Other district roads	ग्रामीण रस्ते Village roads	अवर्गीकृत रस्ते Unclassified roads		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
1	अहमदनगर	44	5	748	853	2,717	1,048	49	Greater Bombay
2	ठाणे	233	549	370	775	2,429	457	61,048	Thane
3	रायगड	213	862	568	1,025	2,074	749	5,106	Raigad
4	रत्नागिरी	108	421	432	511	1,271	438	5,174	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	235	801	1,547	1,533	6,454	3,266	3,181	Sindhudurg
6	नाशिक	146	589	1,518	1,391	3,950	2,193	13,336	Nashik
7	मुळ	140	1,203	1,505	1,747	3,795	2,797	9,787	Dhule
8	जळगाव	60	1,139	1,581	2,038	8,789	6,336	11,187	Jalgaon
9	अहमदनगर	344	787	1,596	1,595	6,181	2,771	20,043	Ahmednagar
10	पुणे	129	603	1,241	1,270	5,056	3,285	13,274	Pune
11	सातारा	30	586	1,399	1,213	4,906	3,712	11,585	Satara
12	संगली	160	894	1,638	1,794	4,637	2,971	11,846	Sangli
13	सोलापूर	45	772	890	1,121	2,762	221	12,094	Solapur
14	कोल्हापूर	..	738	861	1,117	1,270	211	5,811	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	502	522	912	625	21	4,197	Aurangabad
16	जालना	..	722	1,314	825	1,932	137	2,582	Jalna
17	परभणी	..	1,159	540	1,035	1,359	480	4,930	Parbhani
18	बीड	..	821	866	1,112	3,313	856	4,573	Beed
19	नांदेड	..	466	767	863	1,503	412	6,908	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	489	753	1,036	1,365	140	4,090	Osmanabad
21	लातूर	..	532	861	610	1,341	427	3,783	Latur
22	बुलढाणा	..	723	878	779	1,380	581	3,853	Buldana
23	अकोला	..	770	776	787	1,602	561	4,441	Akola
24	अमरावती	..	666	1,054	1,064	2,265	931	4,570	Amravati
25	यवतमाळ	..	334	419	371	1,016	485	6,045	Yavatmal
26	वार्धा	..	427	486	540	3,216	1,314	2,723	Wardha
27	नागपूर	..	358	639	490	3,211	1,079	6,213	Nagpur
28	भंडारा	..	592	546	851	2,301	1,415	5,879	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	494	483	309	1,501	869	5,708	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	3,656	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2,940	19,539	26,838	29,567	84,224	40,164	2,03,272	Maharashtra State

टीप.—ग्रामीण रस्त्यात 'अवर्गीकृत' रस्त्यांचा समावेश आहे. Note.—Village roads also include "unclassified" roads.

साधन.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Public works Department of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

रस्ते/Roads

संख्या क्रमांक/TABLE No. 22.8 (13-3)

पृष्ठभागाच्या प्रकारानुसार रस्त्याची लांबी
Road length according to surface type

(किलोमीटरमध्ये)
(In kilometres)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	सिमेंट काँक्रीट रस्ते Cement concrete roads	डांबरी रस्ते Black topped roads	सडीचे रस्ते Water bound macadam roads	अपृष्ठांकित रस्ते Unsurfaced roads	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृहन्मुंबई	..	49	..	..	49	Greater Bombay
2	ठाणे	..	1,664	2,999	437	5,100	Thane
3	रायगड	..	1,584	1,319	1,746	4,649	Raigad
4	रत्नागिरी	..	1,321	1,826	1,278	4,425	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	925	1,046	772	2,743	Sindhudurg
6	नाशिक	..	1,398	6,163	3,009	10,570	Nashik
7	धुळे	..	1,207	3,904	2,483	7,594	Dhule
8	जळगाव	..	1,424	3,874	3,092	8,390	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	1,775	4,906	7,026	13,707	Ahmadnagar
10	पुणे	..	1,747	3,111	5,645	10,503	Pune
11	सातारा	..	1,587	3,130	3,582	8,299	Satara
12	सांगली	..	1,074	1,690	5,370	8,134	Sangli
13	सोलापूर	..	1,490	2,858	4,775	9,123	Solapur
14	कोल्हापूर	..	1,257	2,260	2,073	5,590	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	808	2,167	1,011	3,986	Aurangabad
16	जालना	..	492	1,162	907	2,561	Jalna
17	परभणी	..	777	3,162	854	4,793	Parbhani
18	बीड	..	1,006	2,316	771	4,093	Beed
19	नांदेड	..	966	3,507	1,579	6,052	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	746	2,452	480	3,678	Osmanabad
21	लातूर	..	761	2,299	583	3,643	Latur
22	बुलढाणा	..	1,097	1,708	621	3,426	Buldana
23	अकोला	..	1,200	2,083	577	3,860	Akola
24	अमरावती	..	1,111	2,131	767	4,009	Amravati
25	यवतमाळ	..	1,153	2,993	968	5,114	Yavatmal
26	वर्धा	..	529	1,154	555	2,238	Wardha
27	नागपूर	..	846	1,816	2,237	4,899	Nagpur
28	भंडारा	..	640	1,366	2,794	4,800	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	630	1,445	2,218	4,293	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	362	1,089	1,336	2,787	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		31,626	71,936	59,546	1,63,108	Maharashtra State	

अध्यापक—सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department, Government of Maharashtra, Bombay.

25. परिवहन)

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील वापरात असलेली मोटार वाहने (३१ मार्च १९८७ रोजी)

अनुक्रमांक Serial No.	वाहनांचा प्रकार	बृहन्मुंबई Greater Bombay	ठाणे Thane	रायगड Raigad	रत्नागिरी Ratnagiri	सिंधुदुर्ग Sindhudurg
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	मोटर सायकली	57,648	11,228	3,184	3,368	1,035
2	स्कूटर्स	1,02,693	19,306	2,478	3,228	1,076
3	मोटर गाड्या	2,07,946	10,533	2,790	1,861	622
4	टॅक्सी	34,338	438	114	44	11
5	स्वयंचालित रिक्शा	24,577	9,632	1,562	1,431	393
6	स्टेज करिजेस	3,147	735	443	409	269
7	कॉन्ट्रॅक्ट करिजेस	1,767	778	36	25	17
8	सार्वजनिक वाहने	20,427	13,397	2,613	1,468	493
9	साजगी वाहने	14,189	1,927	283	235	117
10	बालेग्या बसेस	480	93	6	6	3
11	वृग्णवाहिका	665	174	36	22	6
12	साजगी प्रवासी वाहने	1,320	583	58	26	12
13	अनुयाय (ट्रॅलर)	871	572	50	97	18
14	ट्रॅक्टर्स	905	530	159	81	22
15	मोपेड	26,606	8,490	2,315	1,543	518
16	जीप	11,471	1,894	517	345	115
17	स्टेशन वॅगन्स	2,952	507	138	91	31
18	बिलेव्हरी व्हॅन—					
18	सार्वजनिक वाहने	7,453	2,639	967	544	183
19	साजगी वाहने	3,619	310	105	88	44
20	इतर	1,246	42	50	39	22
	एकूण	5,24,325	83,508	18,069	14,951	5,007

TRANSPORT

TABLE No. 22.9 (134)

Number of motor vehicles in operation (as on 31-3-1987)

नाशिक Nashik	धुळे Dhule	जळगाव Jalgaon	अहमदनगर Ahmadnagar	पुणे Pune	Class of Vehicles
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
25,159	8,937	10,513	19,238	67,566	Motor Cycles
15,417	6,232	8,405	12,227	64,182	Scooters
7,497	1,478	2,101	3,425	16,524	Motor Cars
1,043	222	84	119	1,747	Taxis
4,401	1,288	2,981	1,998	18,665	Authorickshaws
676	392	411	483	2,046	Stage Carriages
24	..	14	6	48	Contract Carriages
5,293	2,341	2,659	2,959	11,229	Public Carriages
449	282	385	485	6,137	Private Carriages
42	7	12	12	44	School Buses
43	17	5	43	248	Ambulances
122	3	..	6	1,062	Private Service Vehicles
5,233	2,394	3,647	4,236	2,788	Trailors
5,225	2,552	3,419	4,658	2,238	Tractors
15,703	6,123	19,821	20,739	90,693	Mopeds
4,108	850	1,171	1,790	12,885	Jeeps
295	18	68	55	549	Station Wageons
					Delivery Vans..
1,311	631	732	828	4,804	Public Carriages
450	67	78	88	1,381	Private Carriages
109	27	33	75	301	Others
93,600	33,911	56,539	73,470	3,05,142	Total

क्रमांक Serial No.	वाहन प्रकार	सातारा Satara	सांगली Sangli	सोलापूर Solapur	कोल्हापूर Kolhapur	औरंगाबाद Aurangabad
(1)	(2)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
1	मोटर सायकली	7,755	11,108	7,921	14,910	13,454
2	स्कूटर्स	4,390	8,793	10,620	19,637	15,896
3	मोटर गाड्या	1,488	2,591	2,942	5,521	2,600
4	टॅक्सी	276	34	84	153	425
5	स्वयंचालित रिक्शा	1,521	1,543	1,149	5,413	4,270
6	स्टेज करेजेस	491	495	571	591	450
7	कॉन्ट्रॅक्ट करेजेस	1	1	16	23	24
8	सार्वजनिक वाहने	3,095	2,344	1,666	5,450	2,997
9	खाजगी वाहने	69	191	818	911	368
10	शालेच्या बसेस	12	7	7	6	13
11	कृषवाहिका	26	14	39	33	27
12	खाजगी प्रवासी वाहने	8	5	141	5	35
13	अनुगान (ट्रॅलर)	2,558	2,802	1,503	4,079	2,123
14	ट्रॅक्टर	2,557	1,676	1,683	5,101	2,262
15	मोपेड	11,491	13,097	19,417	22,924	13,257
16	जीप	1,217	1,191	798	1,653	1,494
17	स्टेशन वॅगन्स	97	3	44	16	116
18	बिलेव्हरी व्हॅन— सार्वजनिक वाहने	616	*902	625	1,026	527
19	खाजगी वाहने	87	71	80	153	105
20	इतर	47	45	4	40	49
एकूण		37,802	46,913	50,128	87,645	60,492

TABLE No. 22.9 (13.4)—*contd.*

जालना Jalna	परभणी Parbhani	बीड Beed	नांदेड Nanded	उस्मानाबाद Osmanabad	लातूर Latur	Class of Vehicles
(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(2)
2,825	2,834	2,926	3,957	1,475	1,878	Motor Cycles
1,112	1,052	1,477	2,634	197	1,084	Scooters
501	241	249	456	80	343	Motor Cars
40	8	14	15	2	32	Taxis
447	4	87	83	99	156	Autorickshaws
94	260	360	337	70	324	Stage Carriages
..	..	..	2	..	..	Contract Carriages
446	870	635	1,580	620	900	Public Carriages
9	146	141	141	23	46	Private Carriages
1	3	4	3	1	4	School Buses
1	7	5	5	1	2	Ambulances
1	..	2	3	..	..	Private Service Vehicles
794	525	484	560	372	570	Trailors
737	557	468	570	575	594	Tractors
2,490	3,501	2,759	5,115	824	1,932	Mopeds
197	327	642	462	202	339	Jeeps
38	6	..	17	38	10	Station Wagons
74	33	153	73	91	139	Delivery Vans—
13	4	..	5	6	15	Public Carriages
3	8	9	1	1	1	Private Carriages
						Others
9,823	9,886	10,415	16,019	4,677	8,369	Total

सत्यमेव जयते

अनुक्रमांक Serial No.	वाहनाचा प्रकार	बुलढाणा Buldana	अकोला Akola	अमरावती Amravati	यवतमाळ Yavatmal	वर्धा Wardha
(1)	(2)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)
1	मोटर सायकली	4,379	5,265	4,354	3,218	2,667
2	स्कूटर	1,349	6,366	6,553	2,346	3,069
3	मोटर गाड्या	372	1,360	1,818	449	1,154
4	टॅक्सी	67	122	214	140	25
5	स्वयंचालित रिक्शा	22	235	608	418	86
6	स्टेज रॅरिजेस	345	316	438	328	161
7	कार्ट्रिक्ट करिजेस	..	5	40	..	..
8	सार्वजनिक वाहने	664	1,884	1,980	890	530
9	खाजगी वाहने	139	313	491	782	68
10	शालेय्या बसेस	1	5	8	6	2
11	रणवाहिका	15	9	12	2	13
12	खाजगी प्रवासी वाहने	4	4	3	..	10
13	अनुयायन (ट्रॅलर)	1,211	1,227	1,257	443	260
14	ट्रॅक्टर	1,222	1,264	1,266	408	277
15	मोपेड	4,669	12,294	7,023	7,170	5,203
16	जीप	352	1,151	739	641	186
17	स्टेशन वॅगन्स	120	29	172	67	17
डिफेन्स व्हीन—						
18	सार्वजनिक वाहने	78	76	101	11	42
19	खाजगी वाहने	..	4	41	..	64
20	इतर	43	51	58	54	3
एकूण ..		15,052	31,980	37,176	16,773	13,837

आधार.—बेसिक रोड ट्रांसपोर्ट स्टॅटिस्टीक्स रिलेटिंग टू मोटर वेहिकल् डिपार्टमेंट, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

TABLE No. 22.9 (13.4)—*contd*

नागपूर Nagpur	भंडारा Bhandara	चंद्रपूर Chandrapur	गडचिरोली Gadchiroli	महाराष्ट्र राज्य Maharashtra State	Class of Vehicle
(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(2)
19,414	2,891	2,658	396	3,25,161	Motor Cycles
34,626	3,65	3,049	78	3,63,285	Scooters
6,856	691	972	33	2,85,194	Motor Cars
619	41	111	10	40,592	Taxis
4,123	78	303	3	87,576	Authorickshaws
572	167	199	..	15,580	Stage Carriages
71	3	..	1	2,902	Contract Carriages
5,699	968	1,517	77	97,191	Public Carriages
1,016	284	437	32	30,314	Private Carriages
16	4	20	4	837	School Buses
105	16	51	..	1,642	Ambulances
82	14	23	..	3,532	Private Service Vehicles
1,216	897	726	170	43,792	Trailors
1,188	879	901	155	44,185	Tractors
54,498	7,350	6,951	208	4,04,724	Mopeds
3,371	824	1,319	112	52,363	Jeeps
555	61	36	3	6,149	Station Wagons
					Delivery Vans
1,642	26	93	24	26,444	Public Carriages
429	18	30	7	7,362	Private Carriages
125	15	53	7	2,561	Others
1,36,223	18,885	19,450	1,319	18,41,386	Total

Source. — Basic Road Transport Statistics relating to Motor Vehicles Department, Maharashtra State, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

राष्ट्रीयीकृत मार्ग परिवहन/Nationalised Road Transport

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22-10 (13.5)

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची काही माहिती
Operations of Maharashtra State Road Transport Corporations

(1986-87)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	विभाग/Region					Item
		मुंबई Bombay	पुणे Pune	औरंगाबाद Aurangabad	नागपूर Nagpur	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	वर्ष अखेरीस असलेले मार्ग (संख्या)	4,992	4,409	2,199	2,751	14,351	No. of routes as at the end of the year
2	मार्गांची एकूण लांबी (कि. मी.)	2,75,858	2,86,831	1,70,429	1,72,538	9,05,656	Route distance (km.)
3	मार्गांची सरासरी लांबी (कि. मी.)	55.26	65.06	77.50	62.72	63.11	Average route distance (km.)
4	सरासरी दैनिक प्रभावी अंतर (लाख कि. मी.)	9.41	8.57	4.88	5.46	28.32	Average per day effective kilo- metres operated (in lakh).
5	वर्षभरात महामंडळाजवळ असलेल्या गाड्यांची सरासरी संख्या	4,008	3,347	1,894	2,373	11,622	Average No. of buses held during the year
6	रस्त्यावरील गाड्यांची दैनिक सरासरी संख्या	3,546	3,088	1,655	2,068	10,357	Average No. of buses on road per day.
7	गाड्यांचा सरासरी वापर (कि. मी.)	265.4	277.6	295.1	264.0	273.5	Average Vehicles utilization (km.).
8	भार गुणकाची टक्केवारी (लोड फॅक्टर)	77.34	83.29	81.37	80.71	80.07	Percentage load factor
9	प्रवाशांची दैनिक सरासरी (लाखात)	20.77	13.72	8.26	8.61	57.36	No. of passengers travelled per day (in lakh).
10	दर प्रवाशामागे प्रवास केलेले सरासरी अंतर (कि. मी.)	19	27	25	26	23	Average distance travelled per passenger (km.).
11	वाहतुकीपासूनचे वार्षिक उत्पन्न (लाख रु.)	16,581	15,274	8,548	9,323	49,726	Total traffic receipts during the year (in lakh Rs.).
12	दर प्रवाशामागे मिळालेले सरासरी उत्पन्न (पैशात)	219	305	284	297	267	Average earnings per passenger (in paise).

आधार.—महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, मुंबई.

Source.—Maharashtra State Road Transport Corporation, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

(5) जहाज वाहतूक Shipping

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22-11 (13.6)

मुंबई गोदीत आलेल्या किंवा बंदरात नांगरलेल्या वाकेवरच्या आणि सुसज्ज (शासकीय किंवा व्यापारी) जहाजांची संख्या व त्यांनी चुकते केलेले मूल्य
 Number of steam and square rigged vessels (Government and merchant) which entered the Bombay docks or were berthed at the harbour walls and paid dues

वर्ष Year	गोदीत आलेली जहाजे Vessels which entered the docks		बंदराजवळ नांगरलेली जहाजे Vessels berthed at harbour walls		एकूण Total	
	संख्या Number	नोंदीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registered tonnage	संख्या Number	नोंदीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registered tonnage	संख्या Number	नोंदीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registered tonnage
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1960-61	2,094	64,74,559	431	17,36,733	2,525	82,11,292
1970-71	1,643	54,23,274	238	10,36,120	1,881	64,59,394
1980-81	1,756	59,83,731	198	8,38,810	1,954	68,22,541
1981-82	1,776	60,46,051	166	8,15,523	1,942	68,61,574
1982-83	1,751	61,80,531	187	7,93,954	1,938	69,74,485
1983-84	1,598	59,49,855	209	9,55,243	1,807	69,05,098
1984-85	1,619	60,36,446	143	6,87,453	1,762	67,23,899
1985-86	1,628	66,67,925	142	7,08,673	1,770	73,76,598
1986-87	1,747	66,13,577	162	8,08,739	1,909	74,82,316

आधार.—मुंबई पोर्ट ट्रस्टचा प्रशासन अहवाल.

Source.—Administration Report of Bombay Port Trust.

22. परिवहन/TRANSPORT

(5) जहाज वाहतूक Shipping

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22-12 (13.7)

मुंबई येथील जहाजे बुरुस्त करण्याच्या गोदीत आलेल्या जहाजांची संख्या व वजन
 Number and tonnage of vessels docked in Merewether and Hughes dry docks in Bombay

वर्ष Year	मेरेवेदर जहाज बुरुस्तीची गोदी Merewether dry dock		ह्यूजेस जहाज बुरुस्तीची गोदी Hughes dry dock		एकूण Total	
	संख्या Number	एकूण वजन Gross tonnage	संख्या Number	एकूण वजन Gross tonnage	संख्या Number	एकूण वजन Gross tonnage
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1960-61	61	1,20,559	80	3,65,022	141	4,85,581
1970-71	56	1,02,586	72	4,00,253	128	5,02,839
1980-81	54	93,280	50	3,36,470	104	4,39,750
1981-82	48	55,694	34	1,83,838	82	2,39,532
1982-83	48	68,044	31	1,78,618	79	2,46,662
1983-84	60	72,727	39	2,12,068	99	2,84,795
1984-85	49	54,639	37	1,90,554	86	2,45,193
1985-86	36	28,829	31	1,38,198	67	1,67,027
1986-87	42	50,305	46	1,19,413	105	1,69,718

आधार.—मुंबई पोर्ट ट्रस्टचा प्रशासन अहवाल.

Source.—Administration Report of Bombay Port Trust.

22. परिवहन/TRANSPORT

(5) जहाज वाहतूक Shipping

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22-13 (13.8)

मुंबई बंदरातून येणाऱ्या व जाणाऱ्या प्रवाशांची वाहतूक (सिड्याच्या जहाजातून आणि बंदरावरील नावितून होणारी प्रवासी वाहतूक बाहेरून)
Number of passengers arrived and departed from Bombay port (exclusive of passengers carried by sailing vessels and harbour ferries)
(1986-87)

क्रमांक Serial No.	मार्ग (2)	येणारे/Inward			बाहेर जाणारे/Outward			मार्ग (2)
		खोली/Saloon	नौतळ/Deck	एकूण/Total	खोली/Saloon	नौतळ/Deck	एकूण/Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	युरोप (यू. के. बंदरे, जिनेव्हा, मासिल्य आणि इतर बंदरे).	8	..	8	3	..	3	Europe (U. K. ports, Geneva, Marseilles and other ports).
2	रेड सी पोर्ट्स (अडेन, दिजबुटी, असाब, जेबाह सीडून मुदान बंदर).	..	..	..	..	..	..	Red Sea ports (Aden, Djibouti, Assab, port Sudan excluding Jeddah).
3	जेडा (यात्री)	233	4,571	4,804	159	2,963	3,122	Jeddah (pilgrims)
4	कराची	..	..	..	..	..	..	Karachi
5	कोलंबो	..	..	..	2	..	2	Colombo
6	ऑस्ट्रेलिया (ब्रिस्बेन, सीडने, मेलबोर्न).	..	..	..	..	..	..	Australia (Brisbane, Sydney, Melbourne).
7	अतिप्रवेकडील (सिंगापूर, बॅंकोक, हांगकाँग आणि अपान धरून).	59	..	59	..	..	..	Far East (including Singapore, Bangkok, Hongkong and Japan).
8	आफ्रिका पूर्व (मोवासा, मासीबार, दार-इ-सलम, मोझांबिक, बेरा आणि लॉरेन्स, मार्क्वेस).	..	..	..	..	..	..	Africa East (Mombasa, Zanzibar, Dar - es - Salam, Mozambique, Beira and Lourenco, Marques).
9	दक्षिण आफ्रिका (डर्बान, प्रॅट्टमटन, ग्राहमस्टन, पोर्ट-एलिझाबेथ, केप टाउन आणि मोझेल).	..	..	..	..	..	..	Africa South: (Durban, Grahamston, Port-Elizabeth, Cape Town and Mossel Bay)

10 अमेरिका (सॅनफॉन्सिस्को, न्यूयॉर्क, ब्रुकलिन, बोस्टन, मॉन्टेरीयल आणि हाउस्टन).

America (San Francisco, New York, Vancouver, Boston, Montreal and Houston).

6

6

..

6

11 परिसर गल्फ पोर्ट्स (बोरोम-शाहर, मिन्याल अहमदी, बदायन, रस्तामुरा, बेहरिन, दुबई, दोहा, बंदर, माशुरा, बसरा).

Persian Gulf ports (Khoramshahar, Minaal Ahmadi, Abadan, Rastanura, Baherin, Dubai, Doha, Bandur, Mashurs and Basrah).

136

3

2

1

136

12 इतर बंदरे .. ..

238

1

293

232

Other ports

एकूण ..

545

4,574

5,119

532

2,963

3,495

Total

किनाऱ्याची

Coastal

13 कोकण किनारा (जंजिरा, श्रीवर्धन, हर्ण, दाभोल, जयगड, रत्नागिरी, विजयदुर्ग, मालवण आणि पणजी).

6,290

1,17,650

1,23,940

6,672

1,16,570

1,23,242

Konkan coast (Janjira, Shriwardhan, Harnai, Dabhol, Jaigad, Ratnagiri, Vijayadurg, Malwan and Panjim).

14 भारताचा पूर्व किनारा (कलकत्ता, मद्रास).

..

..

..

..

..

..

East coast of India (Calcutta, Madras).

एकूण ..

6,290

1,17,650

1,23,940

6,672

1,16,570

1,23,242

Total

आधार.—मुंबई पोर्ट ट्रस्टचा प्रशासन अहवाल. (१९८६-८७)

Source. — Administration Report of Bombay Port Trust. (1986-87)

22. परिवहन/TRANSPORT

जहाज वाहतूक/Shipping

तबला क्रमांक/TABLE No. 22-14 (13-9)

महाराष्ट्र राज्यातील छोट्या बंदरातून होणारी प्रवाशांची वाहतूक

Passengers Traffic at the minor ports of Maharashtra State

(1986-87)

क्रमांक Serial No.	बंदराचे नाव	बिगर यांत्रिक जहाजाने By Non-mechanised vessels	यांत्रिक जहाजाने By Mechanised vessels	एकूण Total	Name of the Port
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	डहाणू	1,55,744	7,77,610	9,33,354	Dahanu
2	सातपाटी	1,99,843	..	1,99,843	Satpati
3	दातिवरे	1,43,640	68,849	2,12,489	Dantiware
4	मनोरी	..	15,80,738	15,80,738	Manori
5	कल्याण	86,320	..	86,320	Kalyan
6	वरसोवा	..	..	..	Versova
7	मोरा	4,592	7,89,299	7,93,891	Mora
8	कारंजा	3,16,437	..	3,16,437	Karanja
9	रेवस	1,18,806	3,99,206	5,18,012	Rewas
10	अलिबाग	98,427	..	98,427	Alibag
11	राजापुरी / दिघी	71,538	98,726	1,70,264	Rajapuri/Dighi
12	हरनाई	..	..	..	Harnai
13	दामोळ	1,88,000	4,06,000	5,94,000	Dabhol
14	जयगड	4,12,730	87,403	5,00,133	Jaigad
15	रत्नागिरी	4,69,900	..	4,69,900	Ratnagiri
16	पूणगड	2,16,820	..	2,16,820	Purnagad
17	जैतापूर	4,84,250	24,253	5,08,503	Jaitapur
18	विजयदुर्ग	99,200	..	99,200	Vijaydurg
19	देवगड	9,08,380	..	9,08,380	Deogad
20	आचरे	1,94,800	..	1,94,800	Achare
21	मालवण	6,01,540	..	6,01,540	Malvan
22	किरणपानी	3,64,343	..	3,64,343	Kiranpani
23	इतर	5,56,581	16,34,837	21,91,418	Others
एकूण	..	56,91,891	58,66,921	1,15,58,812	Total

वास्तव.—मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Ports Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

जहाज वाहतूक/Shipping

तक्ता क्रमांक/TABLE No 22-15 (13.10)

महाराष्ट्र राज्याच्या गौण बंदरातून हाताळलेला (आयात व निर्यात) माल

Cargo (imports and exports) handled at minor ports of Maharashtra State

(1986-87)

(टनांत/In tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	बंदराचे नाव	आयात Imports	निर्यात Exports	एकूण Total	Name of the port
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	डहानू	276	..	276	Dahanu
2	तारापुर	..	..	..	Tarapur
3	सातपाटी	..	..	..	Satpati
4	केळवा-माहिम	..	..	..	Kelwa-Mahim
5	अर्नाळा (दातीवरे)	..	524	524	Arnala (Dativare)
6	बसई	373	7	380	Bassein
7	मनोरी	1	2	3	Manori
8	कल्याण	1,050	..	1,050	Kalyan
9	ठाणे	..	..	..	Thane
10	वसई	..	..	..	Varsova
11	तुघे	..	11,389	11,389	Trombay
12	पनवेल (उळवा)	29,256	..	29,256	Panvel (Ulwa)
13	मोरा	70	1,980	2,050	Mora
14	कारंजा	2	712	714	Karanja
15	मांदवा	..	..	..	Mandwa
16	अलिबाग (धरमतूर)	10,325	..	10,325	Alibag (Dharamtur)
17	रेवडंडा	672	..	672	Revdanda
18	बोर्लीमांडीया	..	..	..	Borlimandia
19	राजपुरी	1,272	5	1,277	Rajpuri
20	श्रीवर्धन	598	..	598	Shriwardhan
21	बाणकोट	1,736	..	1,736	Bankot
22	केळशी	23	..	23	Kelshi
23	हर्ण	972	..	972	Harnai
24	दाभोळ	4,459	..	4,459	Dabhol
25	पालशेत	..	..	..	Palshet
26	बोरिया	48	..	48	Boria

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
27	जयगड	622	..	622	Jaigad
28	तिवारी (वरोडा)	76	..	76	Tiwari (Varoda)
29	रत्नागिरी (परदेशात)	2,48,863	60	2,48,923	Ratnagiri (Foreign)
30	पुर्णागड	..	..	..	Purnagad
31	जैतापूर	1,165	12	1,177	Jaitapur
32	विजयदुर्ग	4,556	424	4,980	Vijaydurg
33	देवगड	1,867	35	1,902	Deogad
34	आचरा	88	..	88	Achara
35	मालवण	1,922	..	1,922	Malwan
36	वेंगुर्ला	4	525	529	Vengurla
37	रेडी (परदेशांत)	..	12,08,568	12,08,568	Redi (Foreign)
38	किरणपाणी	127	..	127	Kiranpani
	एकूण	3,10,423	12,24,243	15,34,666	Total

माधार.—मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Ports Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

21. परिवहन/TRANSPORT

हवाई वाहतूक/Air Traffic

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22-16 (13.11)

निरनिराळ्या विमानतळावरून होणारी प्रवासी व माल वाहतूक
Passenger and freight traffic originating at various Airports

(इंडियन एअर लाइन्स)/(Indian Air Lines)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	प्रवाशांची एकूण संख्या (लाखात) ..	21.9	Total number of passengers carried (in lakh).
2	महाराष्ट्रातील विमानतळावरून झालेली प्रवासी वाहतूक (लाखात) ..	2.41*	Passengers carried from airports in Maharashtra (in lakh).
3	एकूण माल वाहतूक (टनात) ..	21,099	Total freight carried (tonnes).
4	महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या विमानतळावरून झालेली माल वाहतूक (टनात) ..	809	Total freight carried from airports in Maharashtra (tonnes).

माधार.—इंडियन एअर लाइन्स, मुंबई.

Source.—Indian Air Lines, Bombay.

टीप.—*बृहन्मंबई सोडून/Excluding Gr. Bombay.

22. परिवहन/TRANSPORT

रस्ते/Roads

तबला क्रमांक/TABLE No. 22-17 (21.4)

वाणिज्यविवेक वाहनोंका दैनिक सरासरी वाहतूक सघनतेनुसार रस्ते लांबी [बंगलौर विभागणी]

Distribution of Road length according to the average Traffic intensity (Tonnes) of Commercial vehicle-
(1984-85)

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	राष्ट्रीय महामार्ग National Highway	राज्य महामार्ग State Highway	प्रमुख जिल्हा सार्ग Major district Roads	इतर जिल्हा सार्ग Other district Roads					
		सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average Traffic intensity per day	सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average Traffic intensity per day	सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average Traffic intensity per day	सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता Average Traffic intensity per day	District				
		१५०० टन किंवा त्यापेक्षा कमी 1500 tonnes or less	१५०० ते १२००० टन 1500 to 12000 tonnes	१२००० टना- पेक्षा अधिक Above 12000 tonnes	१५०० टना- पेक्षा अधिक Above 1500 tonnes					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	बहुमूर्ति	..	..	44	..	..	5	..	..	Greater Bombay.
2	ठाणे	..	..	233	83	377	84	481	119	Thane
3	रायगड	..	..	11	202	456	394	8	3	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	111	102	169	364	..	77	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	108	..	218	206	..	111	Sindhudurg
6	नासिक	..	..	..	235	44	725	52	1,121	Nasik
7	धुळे	..	..	121	25	59	504	26	406	Dhule
8	जळगांव	..	..	..	144	157	709	..	285	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	37	23	151	654	321	989	Ahmednagar
10	पुणे	..	..	131	214	108	536	134	996	Pune
11	सातारा	..	..	..	129	60	483	60	676	Satara
12	सांगली	..	..	..	30	..	442	129	397	Sangli
13	सोलापूर	..	..	..	55	..	909	..	207	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	..	45	108	543	118	470	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	..	..	..	711	20	339	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	..	238	274	..	67	Jalna
17	परभणी	..	..	..	..	272	331	139	109	Parbhani
18	बीड	..	..	..	..	768	378	..	73	Beed
19	नांदेड	..	..	..	..	99	625	90	172	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	79	..	129	334	..	75	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	48	435	..	145	Latur
22	बुलढाणा	..	..	..	82	34	491	..	267	Buldhana
23	अकोला	..	..	..	100	50	673	..	558	Akola
24	अमरावती	..	..	..	74	205	548	..	95	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	65	..	76	558	25	309	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	108	..	..	303	21	259	Wardha
27	नागपूर	..	..	..	235	..	369	13	247	Nagpur
28	भंडारा	..	..	..	96	..	349	..	434	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	552	40	72	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	256	238	..	..	Gadchiroli

टोप-१५०० टनापेक्षा कमी वाहतूक सघनता असलेली रस्ते लांबी प्रमुख जिल्ह्यांमार्गे व इतर जिल्ह्यांमार्गे यांचे बाबत येथे दर्शविलेली नाही.

Note :- Road length traffic intensity of 1500 tonnes and below has not been shown here in case of major district roads and other district roads.

आधार:-सार्वजनिक बांधकाम विभाग [वाहन गणती], महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:-Public Works Department (Traffic Census), Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

२३. पणन व साठवणूक :

२३.१. या विभागात नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या व शिधा-वाटप/रास्त भावांची दुकाने, शासकीय गोदाम साठवणूक क्षमता याबाबत आकडेवारी दिली आहे.

23. MARKETING AND STORAGE :

23.1. In this section data on number of regulated markets and an authorised ration/fair price shops and storage capacity in Government warehouses are given.

23. पणन व साठवणूक/MARKETING AND STORAGE

संख्या क्रमांक/TABLE No. 23.1 (22.1)

जिल्हानिहाय नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या
Number of regulated markets by district

(1986-87)

अनुक्रमांक	जिल्हा	नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या	प्रत्येक नियंत्रित बाजारपेठे असलेल्या गावांची संख्या	प्रत्येक नियंत्रित बाजारपेठेमागे असलेली सरासरी जागा (चौ. कि.)	
Serial No.		Number of regulated markets	Average number of villages served per regulated market	Average area served per regulated market (Sq. km.)	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	मुहम्बई	1	..	603	Greater Bombay
2	ठाणे	6	291	1,593	Thane
3	रायगड	9	203	794	Raigad
4	रत्नागिरी	1	1,388	8,249	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	11	158	1,412	Nashik
7	धुळे	8	190	1,644	Dhule
8	जळगाव	12	123	980	Jalgaon
9	अहमदनगर	12	125	1,421	Ahmednagar
10	पुणे	11	159	1,422	Pune
11	सातारा	9	157	1,165	Satara
12	सांगली	5	142	1,714	Sangli
13	सोलापूर	10	110	1,487	Solapur
14	कोल्हापूर	4	291	1,905	Kolhapur
15	औरंगाबाद	8	157	1,269	Aurangabad
16	जालना	5	180	1,522	Jalna
17	परभणी	11	129	1,003	Parbhani
18	बीड	8	152	1,328	Beed
19	नांदेड	13	110	808	Nanded
20	उस्मानाबाद	6	117	1,252	Osmanabad
21	लातूर	8	109	922	Latur
22	बुलढाणा	11	116	878	Buldhana
23	अकोला	13	119	813	Akola
24	अमरावती	13	131	939	Amravati
25	यवतमाळ	13	135	1,045	Yavatmal
26	वर्धा	6	169	1,052	Wardha
27	नागपूर	9	184	1,103	Nagpur
28	भंडारा	9	180	1,024	Bhandara
29	चंद्रपूर	8	183	1,311	Chandrapur
30	गडचिरोली	3	504	5,144	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		243	162	1,266	Maharashtra State

जाबाबदारी—पणन उपसंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra, Bombay.

23. पणन व साठवणूक/MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.2 (22.3)

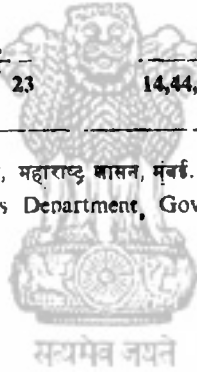
साठवणीचे घटक, क्षमता आणि संख्या
Number and capacity of storage units

(मॅट्रिक टनांत/in Metric Tonnes)

क्रमांक Serial No.	एजन्सीचे नाव Name of Agency	1985-86		1986-87	
		संख्या No.	क्षमता Capacity	संख्या No.	क्षमता Capacity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	भारतीय खाद्य महामंडळ Food Corporation of India	23	14,44,549	23	14,44,549
2	राज्य वस्ती महामंडळ State Warehousing Corporation				
3	केंद्रीय वस्ती महामंडळ Control Warehousing Corporation				
4	इतर Any Other				
एकूण/Total		23	14,44,549	23	14,44,549

स्रोत.—अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Bombay.

23. वेपन व साठवणूक/MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.3 (—)

शासकीय गोदामांची संख्या व क्षमता

Number and capacity of State Owned Warehouses

(गोदामांची क्षमता हजार मे. टनांत)
(Godown capacity in '000 M. Ts.)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	शासकीय Government owned		भाड्याने घेतलेली Hired		भाड्याने दिलेली Let out		गोदामांची उपलब्ध क्षमता Godown capacity available		District
		गोदामे Godown	क्षमता Capacity	गोदामे Godown	क्षमता Capacity	गोदामे Godown	क्षमता Capacity	गोदामे Godown	क्षमता Capacity	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्महोदई ..	5	19	7	69	..	..	12	88	Greater Bombay
2	ठाणे ..	36	16	1	..	2	2	35	14	Thane
3	रायगड ..	61	25	1	..	5	2	57	23	Raigad
4	रत्नागिरी ..	38	15	10	5	3	..	45	20	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	19	8	21	5	..	..	40	13	Sindhudurg
6	नाशिक ..	27	19	4	1	..	..	31	20	Nashik
7	धुळे ..	40	20	1	..	..	..	41	20	Dhule
8	जळगाव ..	32	14	10	2	..	..	42	16	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	77	49	..	..	4	2	73	47	Ahmadnagar
10	पुणे ..	20	18	2	1	2	..	20	19	Pune
11	पुणे (शहर) ..	21	21	..	..	..	..	21	21	Pune (City)
12	सातारा ..	24	15	..	..	..	..	24	15	Satara
13	सांगली ..	29	14	..	..	2	1	27	13	Sangli
14	सोलापूर ..	44	38	2	..	..	..	46	38	Solapur
15	सोलापूर (शहर) ..	14	10	..	..	..	..	14	10	Solapur (City)
16	कोल्हापूर ..	23	14	..	..	..	..	23	11	Kolhapur
17	औरंगाबाद ..	31	18	5	1	5	2	31	17	Aurangabad
18	जालना ..	17	16	..	..	1	1	16	15	Jalna
19	परभणी ..	19	16	..	..	..	..	19	16	Parbhani
20	बीड ..	24	25	7	8	..	..	31	33	Beed
21	नांदेड ..	46	19	2	..	2	1	46	18	Nanded
22	उस्मानाबाद ..	30	16	4	1	1	..	33	17	Osmanabad
23	लातूर ..	5	19	4	4	..	..	9	23	Latur
24	बुलढाणा ..	20	8	6	1	..	..	26	9	Buldhana
25	अकोला ..	35	20	7	1	..	..	42	21	Akola
26	अमरावती ..	31	13	1	..	..	..	32	13	Amravati
27	यवतमाळ ..	35	18	9	2	..	..	44	20	Yavatmal
28	वर्धा ..	14	9	8	1	..	..	22	10	Wardha
29	नागपूर ..	12	11	6	6	1	1	17	16	Nagpur
30	नागपूर (शहर) ..	4	10	2	3	..	..	6	13	Nagpur (City)
31	भंडारा ..	36	20	8	2	..	..	44	22	Bhandara
32	चंद्रपूर ..	28	15	4	1	..	..	32	15	Chandrapur
33	गडचिरोली ..	19	9	..	..	..	..	19	9	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		916	574	132	114	28	12	1,020	676	Maharashtra State

आधार.—खान व नामरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Bombay.

23. पणन व साठवणूक/MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23-4 (—)

निवडक वस्तूंची संस्थांद्वारे वसुली
Procurement of selected commodities by agencies(हजार टनात)
(in '000 Tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	ज्वार/Jowar				एकूण Total (6)	District (2)
		राज्य शासन State Government (3)	भारतीय Food Corpo- ration of India (4)	इतर Others (5)			
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	..	..	..	Thane
3	रायगड	..	..	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	..	..	..	Nashik
7	धुळे	1	..	..	1	1	Dhule
8	जळगाव	2	..	..	2	2	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	..	..	..	..	Ahmednagar
10	पुणे	..	..	..	..	..	Pune
11	पुणे (शहर)	..	..	..	..	..	Pune (City)
12	सातारा	..	..	..	..	..	Satara
13	सांगली	..	..	..	..	..	Sangli
14	सोलापूर	..	..	..	..	..	Solapur
15	सोलापूर (शहर)	..	..	..	..	..	Solapur (City)
16	कोल्हापूर	..	..	..	..	..	Kolhapur
17	औरंगाबाद	..	..	..	..	..	Aurangabad
18	जालना	..	..	..	..	..	Jalna
19	परभणी	..	..	..	..	..	Parbhani
20	बीड	..	..	..	..	..	Beed
21	नांदेड	..	..	..	..	..	Nanded
22	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	Osmanabad
23	बुलढाणा	..	..	..	..	..	Buldhana
24	अकोला	..	..	..	..	..	Akola
25	अमरावती	..	..	..	..	..	Amravati
26	यवतमाळ	2	..	..	2	2	Yavatmal
27	वर्धा	2	..	..	2	2	Wardha
28	नागपूर	1	..	..	1	1	Nagpur
29	नागपूर (शहर)	..	..	..	..	..	Nagpur (City)
30	भंडारा	..	..	..	..	..	Bhandara
31	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		8	..	..	8	8	Maharashtra State

बाधक.—अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Bombay.

पचन व सठिपूक/MARKETING AND STORAGE

सपता कुलंक/TABLE No. 23.5 (22.2)

अधिरुत सिवावटप दुकाने

Number of authorised fair price shops
1986-87

सने Year सोनी as on	शारीक/Rural				नारी/Urban				एकुन/Total		
	सरकारी Government	सहकारी Co-operative	इतर Others	एकुन Total	सरकारी Government	सहकारी Co-operative	इतर Others	एकुन Total	सरकारी Government	सहकारी Co-operative	इतर Others
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
31-3-87		6,451	19,115	25,566	..	2,375	5,515	7,890	..	8,826	24,630
											33,456

आहार.—वस व नारी गुरका विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Bombay.

24. संपर्क साधने

COMMUNICATIONS.

२४.१. पोस्ट व तार कार्यालये, रेडियो व दूरदर्शन संच या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

24.1. Statistics on post and telegraph offices, radio sets and television sets are given in this section.

24. दूरध्वनि/COMMUNICATIONS

तबला क्रमांक/TABLE No. 24-1 (13-13)

दूरध्वनि व तार घरे
No. of Postal Institutions

क्रमांक Serial No.	वर्ष Year	दूरध्वनि No. of Post offices	लोकसंख्या Population served per post Office	तार घरे No. of Telegraphic offices	दूरध्वनि No. of Letter boxes	मूळ दूरध्वनी No. of Telephone Exchanges	विस्तार दूरध्वनी No. of Telephone Connections	सार्वजनिक दूरध्वनी No. of Public Call Offices	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
	1950-51	1,496	21,302	102	894	327	3,585	230	
	1961-61	5,435	7,699	411	9,746	529	15,259	341	
	1970-71	8,870	6,308	933	18,909	817	1,87,279	653	
	1975-76	10,112	5,113	1,338	25,497	975	2,90,198	1,224	
	1980-81	11,373	5,662	1,971	42,290	1,067	4,39,385	2,637	
	1985-86	11,302	5,506	2,321	43,720	1,132	6,69,452	3,074	
	1986-87	11,558	5,432	2,109	42,712	1,285	7,36,847	3,726	
1986-87									
1	बृहन्मुंबई	274	...	...	1,336	62	5,00,584	...	Greater Bombay
2	ठाणे	383	3,352	74	2,114	47	23,247	96	Thane
3	रायगड	382	4,364	91	1,965	47	4,940	61	Raigad
4	रत्नागिरी	618	2,232	69	1,796	40	3,646	78	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	341	2,290	34	1,330	35	2,140	59	Sindhudurg
6	नाशिक	625	5,018	131	2,190	86	18,051	136	Nashik
7	धुळे	423	4,847	113	1,369	53	5,431	174	Dhule
8	जळगाव	492	17,217	119	1,544	94	9,652	29	Jalgaon
9	अहमदनगर	609	4,447	86	2,036	95	9,511	269	Ahmednagar
10	पुणे	702	5,932	182	2,821	80	56,718	872	Pune
11	सातारा	598	3,409	62	2,470	43	5,836	156	Satara
12	सांगली	398	4,601	97	1,182	63	7,903	183	Sangli
13	सोलापूर	507	5,105	101	1,399	44	9,426	125	Solapur
14	कोल्हापूर	480	N. A.	90	1,507	54	13,096	215	Kolhapur
15	औरंगाबाद	327	4,850	38	1,155	37	6,272	91	Aurangabad
16	जालना	163	6,320	15	748	23	1,981	33	Jalna
17	परभणी	277	5,930	19	976	28	2,966	93	Parbhani
18	बीड	306	4,616	12	923	16	2,071	32	Beed
19	नांदेड	405	4,319	27	1,217	39	3,399	113	Nanded
20	उस्मानाबाद	270	3,814	78	721	14	965	26	Osmanabad
21	लातूर	270	4,790	78	807	21	2,253	25	Latur
22	बुलढाणा	334	4,517	111	1,380	39	3,526	58	Buldhana
23	अकोला	373	5,200	101	1,466	27	3,417	78	Akola
24	अमरावती	430	N. A.	101	1,332	26	5,866	86	Amravati
25	यवतमाळ	351	4,950	13	1,207	34	3,150	49	Yavatmal
26	वर्धा	181	5,119	11	862	26	2,347	52	Wardha
27	नागपूर	322	8,040	68	1,344	30	19,892	402	Nagpur
28	भंडारा	272	6,756	63	1,858	35	3,042	69	Bhandara
29	चंद्रपूर	294	4,824	94	1,162	24	2,918	50	Chandrapur
30	गडचिरोली	151	4,218	27	495	13	601	16	Gadchiroli

साधार. — (१) पोस्टमास्टर-जनरल, महाराष्ट्र विभाग, मुंबई (२) जनरल मॅनेजर, महाराष्ट्र टेलिकॉम विभाग, मुंबई (३) महानगर दूरध्वनी निगम लिमिटेड, मुंबई
Source. — 1) PostMaster-General, Maharashtra Circle, Bombay. 2) General Manager, Maharashtra Telecom Circle, Bombay.
3) Mahanagar Telephone Nigam Ltd., Bombay.

25. पर्यटन व मुलकी ह्याई वाहतूक

TOURISM AND CIVIL AVIATION

२५.१. मुंबईत उतरणाऱ्या परदेशी पर्यटकांच्यासंबंधी आकडे-
वारी या विभागात देण्यात आली आहे.

25.1. Data on foreign tourists disembarked at
Bombay are given in this section.

25. पर्यटन व मूलकी हवाई वाहतूक/TOURISM AND CIVIL AVIATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25-1 (13-12)

मुंबईत उतरणारे परदेशी पर्यटक
Foreign tourists disembarking at Bombay

(1984)

अनुक्रमांक Serial No.	नागरिकत्वाचा देश Country of nationality	परदेशी पर्यटकांची संख्या Number of foreign tourists	अनुक्रमांक Serial No.	नागरिकत्वाचा देश Country of nationality	परदेशी पर्यटकांची संख्या Number of foreign tourists
(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)
उत्तर अमेरिका North America—			पूर्व युरोप Eastern Europe—		
1	कॅनडा	8,333	25	चेकोस्लोव्हाकिया	757
2	संयुक्त राज्य अमेरिका	37,728	26	पूर्व जर्मनी	94
	एकूण	46,061	27	हंगेरी	503
	Total		28	पोलंड	460
			29	सोवियत संघ	936
			30	युगोस्लाव्हिया	468
			31	इतर	136
				एकूण	3,354
				Total	
मध्य व दक्षिण अमेरिका Central and South America—			आफ्रिका Africa—		
3	अर्जेन्टिना	230	32	इथोपिया	1,078
4	ब्राझील	234	33	केनिया	6,617
5	मेक्सिको	377	34	मॉरिशस	2,464
6	त्रिनिदाद	370	35	नायजेरिया	3,303
7	इतर	548	36	सोमालिया	1,627
	एकूण	1,759	37	दक्षिण आफ्रिका	8,013
	Total		38	सुदान	1,020
			39	टंझानिया	3,721
			40	इजिप्त	881
			41	झांबिया	2,120
			42	इतर	1,661
				एकूण	32,507
				Total	
पश्चिम युरोप Western Europe—			पश्चिम आशिया West Asia—		
8	ऑस्ट्रिया	1,405	43	बहरीन	8,189
9	बेल्जियम	1,487	44	संयुक्त अरब अमिरात	14,012
10	डेन्मार्क	1,272	45	इराक	400
11	फिनलंड	419	46	इस्राइल	1,005
12	फ्रान्स	15,594	47	जॉर्डन	819
13	प. जर्मनी	13,294	48	कुवैत	2,946
14	आयरलंड	707	49	लेबनान	..
15	ग्रीस	975	50	ओमान	11,022
16	इटली	7,567	51	कतार	3,715
17	नेदरलँड्स	3,428	52	सौदी अरेबिया	21,129
18	नॉर्वे	851	53	येमेन	6,652
19	पोर्तुगाल	1,607	54	सिरिया	278
20	स्पेन	1,517	55	इतर	830
21	स्वीडन	2,279			
22	स्वित्झरलंड	5,745			
23	इंग्लंड	53,391			
24	इतर	76			
	एकूण	1,11,614		एकूण	70,997
	Total			Total	

तयता कलाक/TABLE No. 25.1 (13.12)—contd.

(1)	(2)	(3)	(2)	(1)	(2)	(3)	(2)
दक्षिण आशिया				पूर्व आशिया			
South Asia—				East Asia—			
56	अफगानिस्तान	694	Afghanistan	68	चीन	292	China
57	श्रीलंका	8,627	Sri Lanka	69	जपान	6,562	Japan
58	इराण	13,729	Iran	70	हांगकांग	1,285	Hongkong
59	नेपाल	163	Nepal	71	कोरिया	1,218	Korea
60	इतर	51	Others	72	इतर	51	Others
एकूण		23,264	Total	एकूण		9,408	Total
दक्षिण-पूर्व आशिया				ऑस्ट्रेलिया			
South-East Asia—				Australia—			
61	बर्मा	112	Burma	73	ऑस्ट्रेलिया	9,452	Australia
62	इंडोनेशिया	638	Indonesia	74	फिजी	553	Fiji
63	मलेशिया	2,414	Malaysia	75	न्यूजीलैंड	1,570	Newzealand
64	फिलिपाईन्स	1,428	Philippines	76	इतर	5	Others
65	सिंगापुर	4,580	Singapore	एकूण		11,580	Total
66	थायलैंड	1,139	Thailand	राष्ट्रीयता नसलेले		39	Stateless
67	इतर	..	Others	एकूण		3,20,894	Grand-Total
एकूण		10,311	Total	एकूण		3,20,894	Grand-Total

आधार.—इंडिया टुरिस्ट स्टॅटिस्टिक्स, पर्यटन विभाग, भारत सरकार.

Source.—India Tourist Statistics, Department of Tourism, Government of India.

सत्यमेव जयते

26. कामगार व सेवायोजन

LABOUR AND EMPLOYMENT

२६.१. या विभागामध्ये राज्य शासकीय कर्मचारी, दुकाने व संस्था अधिनियमाखालील रोजगार, इतर रोजगार, उद्योगधंद्यातील कामगारांची गैरहजेरी, कामगार संघटना यांची आणि कामगार-विषयक इतर माहिती दिली आहे.

२६.२. कारखान्यातील ऐच्छिक गैरहजेरीची आकडेवारी ही कामगारांच्या व्यक्तीगत कारणामुळे झालेल्या गैरहजेरीशी संबंधित आहे. म्हणून यामध्ये संप, टाळेबंदी व तात्पुरते कामावरून दूर करणे इ. कारणामुळे झालेल्या गैरहजेरीचा समावेश केलेला नाही. कारखाना अधिनियम कायदा, १९४८ नुसार जो "कामगार" आहे त्याचा समावेश आहे. परंतु त्यात पर्यवेक्षक किंवा व्यवस्था पहाणारे किंवा खाजगी जागांवर काम करणारे यांचा अंतर्भाव होत नाही. याशिवाय, फक्त नियमित काम करणाऱ्यांचा (यात प्रासंगिक व बदली कामगारांचा समावेश नाही) समावेश होतो. "गैरहजेरीचा दर" कामगारांच्या गैरहजेरीमुळे कामगारांच्या कामाच्या पाळ्यांच्या संख्येत झालेली घट व नियमित कामगारांच्या पाळ्यांची संख्या ह्यांचे गुणोत्तर आहे. औद्योगिक वादासंबंधी सांख्यिकी माहिती गोळा करतेवेळी औद्योगिक वाद म्हणजे कामगारांच्या एखाद्या गटाने आपल्या तक्रारी/निषेध व्यक्त करण्याचे उद्देशाने तात्पुरते काम थांबवणे किंवा मागणीकरिता आग्रह धरणे किंवा एक किंवा अधिक कामगारांकडून काम थोपवून ठेवणे इ. असा अर्थ लावण्यात येतो. हे वाद रोजगार, बेरोजगार अथवा करार झालेल्या शर्तींमध्ये तफावत आढळल्यामुळे उद्भवलेल्या परिस्थितीमुळे निर्माण होऊ शकतात. काम थांबण्याचे "संप व टाळेबंदी" म्हणून ओळखले जाणारे दोनही प्रकार या आकडेवारीत समाविष्ट आहेत. यात राजकीय संप, सहानुभुतीदायक निदर्शने, इ. चा समावेश केलेला नाही. या आकडेवारीत ज्या वेगवेगळ्या आर्थिक क्षेत्रातील उदा. कारखाने, लागवड, खाणी, परिवहन, वांधकाम सेवा, यात १० किंवा त्याहून जास्त कामगार गुंतलेले आहेत अशा क्षेत्रांचा समावेश आहे. हे सांगणे आवश्यक आहे की संप व त्यामध्ये गुंतलेले कामगार ह्यांच्या मासिक आकडेवारीची १२ महिन्यांची बेरीज केली तर वार्षिक आकडेवारीची माहिती होत नाही, हे ध्यानात घ्यावे; कारण प्रत्यक्षात संपाचा कालखंड हा एक महिन्यापेक्षा अधिक काळही असू शकतो.

26.1. Data on State Government Employees, employment under shops and establishments employment market information, absenteeism in industries, trade unions and other information about labour are given in this section.

26.2. The absenteeism statistics relate to only voluntary absenteeism defined as absence due to reasons which are personal to the individuals concerned. As such, absence of a worker on account of strike, lock-out or lay-off is not considered. They cover 'workers' as defined by the Factories Act, 1948, but exclude persons holding position of supervision or management or employed in confidential position. Moreover, only regular workers (excluding casual and substitute workers) are considered. The absenteeism rate is the ratio of number of man shifts lost due to absences to the number of man shifts scheduled to work. For the purpose of statistics regarding industrial disputes, an industrial dispute is taken to be a temporary stoppage of work by a group of employees to express a grievance or enforce a demand or temporary withholding of work from a group of employees by one employer (or a group of employers) in connection with matters relating to employment or non-employment or terms or conditions of employment. Thus, both the types of work stoppages, popularly known as "strike" and "lock-out" respectively are covered. Political strikes, sympathetic demonstrations and the like are however, excluded. The statistics cover such disputes in which the number of workers involved is ten or more in all the sectors of economic activity such as factories, plantations, mines, transport, construction services, etc. It must also be mentioned that the monthly figures of number of strikes and number of workers involved are not additive to form annual figures because of the fact that the period or duration of the strike may have spread over more than one month.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.1 (2.22)

दुकाने, व्यापारी संस्था व त्यातील कामगार
Number of Commercial establishments, Shops and worker employed

अनु. क्र.	वर्ष	एकूण शहरे	दुकाने		व्यापारी संस्था		हॉटेल व उपहार गृहे		चित्रपट गृहे		कामगार नसलेल्या संस्थांची संख्या	एकूण संस्था	एकूण कामगार
Serial No.	Year	No. of Towns	Shops		Commercial establishments		Hotels and Restaurants		Theatres		Establishments having no employees	Total establishments	Total employees
(1)	(2)	(3)	संख्या No.	कामगार Employees	संस्था No.	कामगार Employees	संख्या No.	कामगार Employees	संख्या No.	कामगार Employees	(12)	(13)	(14)
1	1970-71	139	90,970	2,23,516	63,921	4,03,155	22,182	1,18,830	507	9,367	2,03,893	3,86,473	7,54,868
2	1975-76	157	1,08,619	6,16,190	96,846	5,91,586	24,635	1,36,591	600	9,709	2,60,019	4,90,719	10,54,076
3	1980-81	176	1,28,402	3,50,811	1,18,375	5,98,032	29,923	1,50,209	695	12,225	3,05,660	5,83,055	11,11,268
4	1984-85	185	1,57,287	4,04,888	1,49,655	7,69,219	31,530	1,62,050	850	11,351	3,64,266	7,03,588	13,47,508
5	1985-86	204	1,65,000	4,10,000	1,60,000	7,75,000	33,000	1,75,000	860	11,500	3,85,000	7,43,860	13,71,500
6	1985-87	204	1,65,000	4,20,000	1,60,000	7,80,000	33,000	1,78,000	860	12,000	3,85,000	7,43,860	13,90,000*

* अस्थायी/Provisional

टीप — वरील माहिती १९७८ च्या दुकाने व व्यापारी संस्था कायद्याखाली (दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियम, १९४८) नोंदलेल्या संस्थासंबंधी आहे.
Note.—The above information relates to the establishment registered under the Shops and Establishments Act, 1948.

माध्यम:— कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Office of the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

26. कामगार व सेवायोजन LABOUR AND EMPLOYMENT

अंशक क्रमांक/TABLE No. 26.2(

सर्वजनिक क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची संख्या उद्योग गटानुसार
 Number of Registered working Factories and Average daily workers employed categorywise in Public Sector 1986

अनुक्रमांक	जिल्हा	उद्योग	कारखाने	कामगारांची सरासरी संख्या	Industry	District
Serial No.			No. of working Factories	A daily workers employed		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(3)	(2)
1	बुध्दगाव	2(म)(i)	216	1,07,051	2(m)(i)	Greater Bombay
2	ठाणे	2(म)(i)	35	2,430	2(m)(i)	Thane
		2(म)(ii)	1	30	2(m)(ii)	
3	रायगड	2(म)(i)	13	900	2(m)(i)	Raigad
4	रातनागिरी	2(म)(i)	15	1,351	2(m)(i)	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	2(म)(i)	13	575	2(m)(i)	Sindhudurg
6	नाशिक	2(म)(i)	49	14,431	2(m)(i)	Nasik
7	डहले	2(म)(i)	25	3,469	2(m)(i)	Dhule
		2(म)(ii)	1	29	2(m)(ii)	
8	जळगाव	2(म)(i)	39	10,617	2(m)(i)	Jalgaon
9	अहमदनगर	2(म)(i)	30	1,394	2(m)(i)	Ahmadnagar
10	पुणे	2(म)(i)	88	10,702	2(m)(i)	Pune
		2(म)(ii)	2	249	2(m)(ii)	
11	सातारा	2(म)(i)	27	1,493	2(m)(i)	Satara
12	सांगली	2(म)(i)	24	1,607	2(m)(i)	Sangli
13	शोलापूर	2(म)(i)	30	5,542	2(m)(i)	Sholapur
14	कोल्हापूर	2(म)(i)	32	3,418	2(m)(i)	Kolhapur
		2(म)(ii)	1	30	2(m)(ii)	
15	औरंगाबाद	2(म)(i)	25	3,503	2(m)(i)	Aurangabad
16	जालना	2(म)(i)	5	173	2(m)(i)	Jalna
17	परभणी	2(म)(i)	7	317	2(m)(i)	Parbhani
18	बीड	2(म)(i)	15	1,647	2(m)(i)	Beed
19	नांदेड	2(म)(i)	16	3,689	2(m)(i)	Nanded
20	ओस्मानाबाद	2(म)(i)	6	313	2(m)(i)	Osmanabad
21	लातूर	2(म)(i)	5	351	2(m)(i)	Latur
22	बुलढाणा	2(म)(i)	10	661	2(m)(i)	Buldhana
23	अकोला	2(म)(i)	20	3,982	2(m)(i)	Akola
24	अमरावती	2(म)(i)	27	2,630	2(m)(i)	Amravati
25	यवतमाळ	2(म)(i)	8	427	2(m)(i)	Yavatmal
26	वर्धा	2(म)(i)	13	3,961	2(m)(i)	Wardha
27	नागपूर	2(म)(i)	41	8,781	2(m)(i)	Nagpur
28	भंडारा	2(म)(i)	6	411	2(m)(i)	Bhandara
29	चंद्रपूर	2(म)(i)	9	1,636	2(m)(i)	Chandrapur
30	गडचिरोली	2(म)(i)	2	159	2(m)(i)	Gadchiroli

आधार :- मुख्य निरीक्षक कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source. - The Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.3 (--)

खाजगी क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची संख्या उद्योग गटानुसार

Number of Registered working Factories and Average daily workers employed categorywise in private sector 1986.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	उद्योग	वाटू कारखाने No. of working Factories	कामगारांची सरासरी संख्या Average daily workers employed	Industry	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(3)	(2)
1 बृहन्मंबई		2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	6,807 188 550	4,01,032 3,346 4,038	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Greater Bombay
2 ठाणे		2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	1,162 27 54	1,11,096 789 250	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Thane
3 रायगड		2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	111 3 ..	13,580 55 ..	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Raigad
4 रत्नागिरी		2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	65 .. 27	3,322 .. 102	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Ratnagiri
5 सिंधुदुर्ग		2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	42 4 53	1,913 171 245	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Singhudurg
6 नाशिक		2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	529 9 290	30,950 207 1,226	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Nashik
7 धुळे		2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	144 .. 72	5,890 .. 299	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Dhule
8 जळगाव		2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	330 10 185	16,792 628 629	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Jalgaon
9 अहमदनगर		2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	212 5 175	21,037 496 616	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Ahmadnagar
10 पुणे		2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	1,457 84 420	1,15,242 1,737 1,833	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Pune
11 सातारा		2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	79 1 85	14,818 27 192	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Satara
12 सांगली		2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	176 3 219	12,644 100 906	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Sangli
13 सोलापूर		2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	157 4 1,236	1,80,479 39 4,395	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Solapur
14 कोल्हापूर		2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	445 17 242	26,824 591 1,311	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Kolhapur
15 औरंगाबाद		2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	273 2 109	23,807 71 416	2(m)(i) 2(m)(ii) Sect. 85	Aurangabad

तबता क्रमांक/TABLE No. 26.3. (—)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(3)	(2)
16	जालना	2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	93 1 5	4,275 9 77	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Jalna
17	परभणी	2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	48 .. 29	3,858 .. 178	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Parbhani
18	बीड	2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	38 .. 33	2,633 .. 155	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Beed
19	नांदेड	2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	51 1 54	5,010 52 312	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Nanded
20	उस्मानाबाद	2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	8 .. 11	750 .. 47	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Osmanabad
21	लातूर	2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	9 .. 11	1,255 .. 88	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Latur
22	बुलढाणा	2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	92 .. 72	5,856 .. 190	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Buldhana
23	अकोला	2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	170 3 93	8,623 74 282	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Akola
24	अमरावती	2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	157 3 118	8,435 74 356	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Amravati
25	यवतमाळ	2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	72 15 44	8,313 265 123	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Yavatmal
26	वर्धा	2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	58 .. 32	4,718 .. 120	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Wardha
27	नागपूर	2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	556 14 471	35,264 772 1,906	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Nagpur
28	भंडारा	2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	137 .. 283	3,117 .. 1,223	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Bhandara
29	चंद्रपूर	2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	81 .. 135	9,816 .. 918	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Chandrapur
30	गडचिरोली	2(म)(i) 2(म)(ii) ८५	8 .. 31	223 .. 108	2(म)(i) 2(म)(ii) Sect. 85	Gadchiroli

आधार.—मुख्य निरीक्षक कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—The Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/Labour and Employment

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.4 (—)

माजी सैनिक, मागासवर्गीय व अनुसूचित जाती कर्मचार्यांचे वर्षवार अभिवेदन
Yearwise representation of Scheduled Castes, Backward Classes and Ex-Servicemen (Number)

सेवा वर्ग	मंजूर केलेल्या जागा ३१ मार्च अखेर Sanctioned Posts as on 31st March			पूरलेल्या जागा Filled post			अनुसूचित जातीचे कर्मचारी Scheduled Caste employees			मागासवर्गीय कर्मचारी Backward Class employees			माजी सैनिक कर्मचारी Ex-Servicemen employees		
Service Groups	1984-85	1985-86	1986-87	1984-85	1985-86	1986-87	1984-85	1985-86	1986-87	1984-85	1985-86	1986-87	1984-85	1985-86	1986-87
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
वर्ग-I Class-I	10	10	12	10	10	12	1	..	..	..	..	..	1	1	1
वर्ग-II Class-II	116	120	129	116	120	129	21	18	16	25	34	38	1	1	1
वर्ग-III Class-III	792	817	834	792	817	884	124	130	126	272	289	306	13	16	17
वर्ग-IV Class-IV	185	197	215	185	197	215	65	62	69	58	60	64	22	22	22
एकूण Total	1,103	1,144	1,240	1,103	1,144	1,240	210	210	212	355	383	408	37	40	41

आधार — सेवा योजन मंत्रालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई.

Source.— Directorate of Employment, Government of Maharashtra, New Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/Labour and Employment

तबला क्रमांक/TABLE No. 26.5 (10.4)

रोजगार विनिमय केंद्रानुसार नोंदणी झालेल्या अर्जदारांची, नोकरी मिळालेल्यांची व जाहीर झालेल्या रिकाम्या जागांची संख्या
Registration, Placings and Vacancies notified by Employment Exchanges (Number) as on—

वाब	1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1984-85	1985-86	1986-87	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(1)
नोंदणी झालेले	2,77,836	4,14,522	4,56,047	6,07,623	6,68,656	6,39,487	5,17,493	Registration
नोकरी मिळालेले	29,375	39,767	34,535	40,127	46,257	40,102	33,091	Placements
जाहीर झालेल्या रिकाम्या जागा	61,686	86,756	83,087	85,526	94,973	79,958	62,761	Vacancies notified
सादर केलेले	N.A.	3,41,603	3,98,938	5,53,314	5,56,050	5,34,429	4,81,733	Submission
वर्षाच्या शेवटी नालू नोंदवद्दीन असलेल्यांची संख्या	1,62,235	3,60,824	7,94,595	12,67,607	20,44,355	25,45,558	28,70,040	No. of candidates on live Register at the end of the year.
शिल्लक असलेल्या रिकाम्या जागा	N.A.	25,077	37,276	74,297	90,086	65,245	67,467	Vacancies outstanding.
रोजगार विनिमय केंद्राचा उपयोग करणारे मालक	N.A.	18,272	17,425	17,080	17,719	15,098	7,565	Employers using Employment Exchanges.

आधार :—सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई

Source—Directorate of Employment, Government of Maharashtra, New Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/Labour and Employment

तबला क्रमांक/TABLE No. 26.6(—)

उद्योगांच्या प्रकारानुसार रोजगार/Industrywise Employment.

वर्ष Year	शासकीय Government	निसहायकीय Semi-Government	खाजगी/Private				एकूण (२+३+८) Grand Total (Col.2+3+8)
			उद्योग Industrial Sector	व्यापार Trade	वाहतूक आणि दळणवळण Transport and Communication	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1970-71	8,35,136	6,47,759	8,97,177	70,028	7,566	1,86,030	11,60,801
1975-76	8,87,895	8,55,834	9,15,460	51,898	7,385	2,19,257	11,94,000
1980-81	9,34,072	9,87,270	10,39,256	53,460	7,579	2,60,191	13,60,486
1984-85	9,50,133	11,53,993	9,65,591	55,801	8,531	3,09,476	13,39,402
1985-86	9,63,460	11,74,983	9,69,960	54,528	7,637	3,18,539	13,50,664
1986-87	9,73,082	12,09,043	9,50,216	54,948	7,568	3,35,109	13,47,841

आधार :—सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई.

Source.—Directorate of Employment, Government of Maharashtra, New Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/Labour and Employment

तबती क्रमांक/TABLE No.26.7 (—)

खानी/मळे/बंदरे इत्यादी मधील रोजगार

Employment in Mines/Plantation/Harbour/Ports etc.

उद्योग गट Industry Groups	1970-71			1980-81			1984-85			1985-86			1986-87		
	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण Total	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण Total	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण Total	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण Total	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
खानी Mines	6,263	9,502	15,765	28,020	11,935	29,955	39,785	1,392	41,177	38,337	1,358	39,695	38,923	1,319	40,242
मळे Plantation	..	..	..	43	..	43	..	131	131	..	131	131	123	131	254
बंदरे Harbours/Ports	..	19,540	23,461	3,779	948	4,727	9,758	879	10,637	9,792	858	10,650	8,469	855	9,324

आधार:— सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई.

Source.—Directorate of Employment, Government of Maharashtra, New Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/Labour and Employment

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.8 (—)

खाजगी भाणि सार्वजनिक क्षेत्रातील अंदाजित रोजगार
Estimated Employment in Private and Public Sector

वर्षे/Year	सार्वजनिक क्षेत्र/Public Sector				खाजगी क्षेत्रे/ Private Sector		
	केन्द्रशासन Central Government	राज्यशासन State Government	निम्नसरकारी Quasi- Government	स्थानिक संस्था Local- bodies	मोठे Large	लहान Small	एकूण Grand Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1970—71	4,30,885	4,04,161	2,44,570	4,03,189	10,97,771	62,707	26,43,283
1975—76	4,44,955	4,42,073	3,91,147	4,64,714	11,36,189	57,805	29,36,883
1980—81	4,95,884	4,38,188	4,93,507	4,93,763	12,92,135	68,351	32,81,828
1984—85	4,96,141	4,53,992	6,20,614	5,33,379	12,68,780	70,622	34,43,528
1985—86	4,94,591	4,68,869	6,33,730	5,41,253	12,80,504	70,160	34,89,107
1986—87	4,92,486	4,80,596	6,40,196	5,68,847	12,75,461	72,380	35,29,966

आधार:— सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई.

Source.—Directorate of Employment, Government of Maharashtra, New Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/Labour and Employment

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.8 (--)

खाजगी व सार्वजनिक क्षेत्रातील अंदाजित रोजगार
Estimated Employment in Private and Public Sector

1986-87

(लाखात/In lakhs)

अनु- क्रमांक		मार्चअखेर अंदाजित रोजगार/Estimated Employment at the end of March							
Serial No.	उद्योग विभागाचे वर्णन	सार्वजनिक क्षेत्र/Public Sector					खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण रोजगार Total employ- ment	Description of Industry Division
		केंद्र सरकार Central Govt.	राज्य सरकार State Govt.	निम- सरकारी Quasi- Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	एकूण सार्वजनिक क्षेत्र Total Public Sector			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	शेती, शिकार, वनोद्योग व मत्स्योद्योग.	..	0.35	0.10	0.03	0.48	0.02	0.50	Agriculture, hunting, forestry and fishing.
2	खानकाम व दगडकाम ..	..	..	0.40	..	0.40	0.01	0.41	Mining and quarrying
3	वस्तुनिर्माण	0.71	0.11	1.45	0.02	2.29	9.66	11.95	Manufacturing
4	वीज, वायु आणि पाणी ..	0.01	0.02	0.69	0.11	0.83	0.10	0.93	Electricity, Gas and Water.
5	बांधकाम	0.15	0.75	0.07	0.26	1.23	0.06	1.29	Construction
6	घाटक व र्हा व्यापार खानाबंद पहा- रगृहे.	0.01	0.01	0.13	..	0.15	0.56	0.71	Wholesale and retail trade, restaurants and hotels.
7	परिवहन साठवण व दळण- वळण.	3.02	0.02	1.41	0.34	4.79	0.09	4.88	Transport, storage and communications.
8	वित्त, विमा, स्थावर आणि व्यवसाय सेवा.	..	0.02	1.50	0.01	1.53	0.80	2.33	Finance, insurance real estate and business services.
9	सामुहिक, सामाजिक आणि व्यक्तिगत सेवा	1.06	3.26	0.46	4.56	9.34	2.09	11.43	Community, Social and personal services.
एकूण ..		4.96	4.54	6.21	5.33	21.04	3.39	34.43	Total

आधार : सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source : Directorate of Employment, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/Labour and Employment

तबता क्रमांक/TABLE No. 26.9(—)

राज्य लोकसेवा आयोगाद्वारे जाहीरात दिलेल्या पदाच्या व शिफारस केलेल्या उमेदवारांची संख्या
Number of Posts advertised and Candidates recommended by the State Public Service Commission

वर्ष Year	मरळ प्रवेश किंवा मुलाखतीद्वारे भरती Direct Recruitment or by interview method राज्य सरकार State Government				बृहन्मंबई महानगरपालिका व दहशमवई विहान पुरवठा व परिवहन मंडळ Municipal Corporation of Greater Bombay and				स्पर्धा परिक्षाद्वारे भरती Recruitment by competitive Examination State राज्य सरकार/				
	जाहीरात दिलेली स्थान पदे Post Advertised	अर्जदारांची संख्या No. of applicants	मुलाखतीच्या आलेखे उमेदवार Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार Candidates recommended	जाहीरात दिलेली स्थान पदे Post Advertised	अर्जदारांची संख्या No. of applicants	मुलाखतीच्या आलेखे उमेदवार Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार Candidates recommended	जाहीरात दिलेली स्थान पदे Post Advertised	अर्जदारांची संख्या No. of applicants	मुलाखतीच्या आलेखे उमेदवार Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार Candidates recommended	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	
1970-71	..	445	5,626	1,326	416	7	156	47	5	1,615	23,383	592	1,733
1980-81	..	799	7,341	2,198	549	44	794	236	29	1,776	78,987	1,040	1,549
1984-85	..	1,213	10,003	3,477	944	5	54	19	3	2,351	1,66,444	2,435	1,668
1985-86	..	1,578	9,063	2,720	1,348	12	745	102	11	5,891	2,92,737	1,699	2,610
1986-87	..	1,677	29,251	4,110	1,403	10	175	56	7	4,087	2,49,050	3,045	2,747

टीप :—(१) स्तंभ २, ६ व १० मधील आकडे लोकसेवा आयोगाने संचालित वर्षात जाहीरात दिलेल्या पदांचे आहेत.

Note:—(1) Figures under Column (2), (6) and (10) relates to those posts which were advertised by the commission in the concerned year.

(२) स्तंभ ३ ते ५, ७ ते ९ व ११ ते १३ मधील आकडे वर्षात भरती केल्याचे आहेत.

(2) Figures under column (3) to (5), (7) to (9) and (11) to (13) contains the information for which recruitment action was completed during the year.

(३) माहिती संकलित करताना ज्यांच्या भरतीबाबतचे निर्णय वर्षाखेरीस अंतिम आहेत त्यांचा समावेश केलेला नाही.

(3) Those recruitment not complete at the end of year have not been taken into account while compiling the information.

आधार :—महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई.

Source: Maharashtra Public Service Commission, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तरीता क्रमांक/TABLE No. 26.10 ( )

राज्यवार औद्योगिक दुखापतीची संख्या/Statewise Industrial Injuries

वर्ष Year	प्राणघातक Fatal		प्राणघातक नसलेले Non-fatal		एकूण Total	
	संख्या Number	दर Frequency rate	संख्या Number	दर Frequency rate	संख्या Number	दर Frequency rate
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1950-51	..	..	..	..	..	..
1960-61	..	..	..	..	..	..
1970-71	108	..	51,989	..	52,097	..
1975-76	127	0.99	47,546	13.15	47,673	14.14
1980-81	133	0.04	85,898	27.54	86,031	27.58
1985-86	145	0.04	60,961	20.69	61,106	20.73
1986-87	185	0.05	56,039	18.38	56,224	18.44

भाषार ---मुख्य निरीक्षक कारखाने, महाराष्ट्र शासन मुंबई.

Source.—The Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबता क्रमांक/TABLE No. 26.10 A (10.6)

अवघात मां येव्या कामगारांची संख्या व त्यांना भरपाईपोटी दिलेले रक्कम

Number of workers who were involved in accidents and compensation paid to them

क्रमांक Serial No.	वर्ग No. of Factories	कारखान्यांची संख्या Average number of workers employed per day	वर्षभरात ज्यांना अंतिम भरपाई दिली अशी प्रकरणे/ दुखापतीचा प्रकार No. of cases/injuries in which case final compensation was paid during the year.			भरपाईपोटी दिलेली रक्कम/ Amount of compensation paid (Thousand Rs.)		Category			
			(मोठे) (adults)	(बालक) (minor)	मृत्यु Death	कायम अपंगत्व Permanent disablement	तात्पुरते अपंगत्व Temporary disablement				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	कारखाने	..	959	16,36,975	403	16	78	2,712	741	818	Factories.
2	खाणी	..	60	26,774	850	6	14	1,814	445	1,616	Mines.
3	गोदी व बंदरे	..	79	26,032	..	5	10	8,262	271	199	Docks and ports.
4	इमारत व बांधकाम	..	130	23,842	..	45	173	188	2,105	81	Building and Construction.
5	नगरपालिका	..	49	39,330	43	1	..	1,290	87	315	Municipalities.
6	अग्निशामक दल	..	2	45	..	..	..	..	..	..	Firebrigades.
7	विद्युत पुरवठा संस्था	..	327	97,313	16	61	26	577	7,742	1,109	Electricity-supply companies.
8	चित्रपट कंपनी	..	23	442	..	..	..	..	..	..	Cinema film manufacturing companies.
9	दीपगृह	..	19	65,455	..	9	17	142	311	48	Light houses.
10	रेल्वे	..	7	26,858	..	..	..	75	..	54	Railways.
11	पोस्ट व तारखाने	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Posts and Telegraphs Deptt.
एकूण	..	..	1,655	19,43,666	1,314	143	318	15,060	11,703	4,547	Total

टीप.—रकमा (९) ते (११) मधील आकडे संक्षिप्त केलेल्यामुळे वेरजा जुळणार नाहीत/Note.—Totals in Cols (9) to (11) may not add due to rounding.
आधार.—अग्निशामक दल, महाराष्ट्र शासन मुंबई./Source.—Commissioner for Workmen's Compensation, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR & EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.1: (-)

उद्योगानुसार संप व टाळेबंदीची संख्या
Industrywise number of strikes & lockouts.

(1986-87)

संकेतांक Code	उद्योग Industry	काम थांबण्याच्या प्रकारांची संख्या No. of work stop pages		गुंतलेल्या कामगारांची संख्या No. of workers involved	वाया गेलेले एकूण श्रमदिन No. of Mandays lost	Industry
(1)	(2)	संप Strikes	टाळेबंदी lockouts	(5)	(6)	(7)
23	वरत्रनिर्माण	21	5	9,279	6,68,413	Textile
35	अभियंत्रिकी	45	15	14,747	11,54,593	Engineering
31	रासायनिक	29	5	4,534	6,84,801	Chemical
37	संकीर्ण	130	42	55,206	29,23,628	Miscellaneous
	एकूण	225	67	83,766	54,31,435	Total

आधार : कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

सूचना क्रमांक TABLE No. 26.11 A (10.2)

औद्योगिक तंटे/Industrial disputes

वर्ष आणि महिने Year and month	कापड गिरण्या Textiles				धोनायक कारखाने Engineering				संकीर्ण Miscellaneous				एकूण Total				
	वाया गेल्या मनुष्य दिवसांची संख्या No. of workers involved		संपादनी संख्या No. of workers involved		वाया गेल्या मनुष्य दिवसांची संख्या No. of workers involved		संपादनी संख्या No. of workers involved		वाया गेल्या मनुष्य दिवसांची संख्या No. of workers involved		संपादनी संख्या No. of workers involved		वाया गेल्या मनुष्य दिवसांची संख्या No. of workers involved				
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
1960	37	1,00,469	5,877	1,63,833	49	32,265	1,87,992	176	1,34,219	3,607	6,49,628	262	2,66,953	9,484	10,01,453		
1965	87	4,14,626	434	4,69,616	162	26,398	79	2,13,757	343	1,14,274	2,418	6,98,639	592	5,55,298	2,931	13,82,044	
1970	102	1,69,990	6,959	6,19,684	222	52,663	4,542	6,19,929	344	1,26,382	1,856	10,12,102	668	3,49,035	13,357	22,51,715	
1975	112	27,347	2,752	12,04,886	379	5,592	1,050	5,01,926	319	52,406	621	3,93,198	810	1,37,345	4,423	11,00,010	
1980	65	60,946	5,590	2,25,794	101	31,649	688	20,00,134	165	55,769	1,000	27,11,130	331	1,47,764	7,278	49,37,058	
1985	19	13,458	26	7,65,733	87	16,999	1,472	21,60,504	75	9,498	1,220	14,29,613	181	39,985	2,718	43,46,850	
1986	17	5,582	160	1,13,897	90	16,134	1,686	22,65,525	82	12,517	1,159	9,34,057	189	34,233	3,005	33,13,479	
जानेवारी/January 1986	6	1,015	..	11,291	37	9,304	399	1,92,341	31	3,250	213	68,353	74	13,569	812	2,71,985	
फेब्रुवारी/February 1986	5	485	..	11,221	38	8,899	58	1,58,404	30	4,208	229	87,415	73	13,592	287	2,57,040	
मार्च/March 1986	3	397	..	10,260	36	8,391	113	1,82,482	27	3,493	234	81,589	66	12,281	347	2,74,331	
एप्रिल/April 1986	7	2,448	160	22,383	37	9,572	164	1,98,252	27	2,867	309	65,602	71	14,887	633	2,86,267	
मे/May 1986	5	808	160	24,983	35	9,149	146	1,94,909	34	4,181	227	85,561	74	14,138	533	3,05,453	
जून/June 1986	4	739	165	12,872	38	8,610	294	1,81,047	28	3,572	216	79,082	70	12,921	675	2,73,001	
जुलै/July 1986	4	1,177	5	10,040	39	10,074	172	2,12,100	29	3,698	323	67,937	72	14,949	500	2,90,077	
ऑगस्ट/August 1986	3	968	..	5,612	41	9,741	13	2,02,086	27	2,764	15	58,963	71	13,473	28	2,66,661	
सप्टेंबर/September 1986	3	94	..	872	41	9,007	13	1,67,369	25	2,458	3	51,258	69	11,559	16	2,19,498	
ऑक्टोबर/October 1986	3	640	..	2,621	41	8,108	153	1,64,966	27	4,286	181	92,404	71	13,034	334	2,59,991	
नोव्हेंबर/November 1986	1	67	..	1,742	39	9,364	333	1,94,194	26	4,196	239	94,059	66	13,627	1,072	3,19,079	
डिसेंबर/December 1986	..	..	..	..	37	8,744	834	2,17,245	26	4,047	209	1,01,834	63	12,791	1,043	..	

संस्कार:- कामगार अख्यत, महाराष्ट्र शासन, मुंबई Source:- Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.12 (-)

सभासद संख्येनुसार कामगार संघटना

Distribution of Trade Unions according to their membership size

(1986-87)

अनुक्रमिक	सभासदांचा गट	कामगार संघटनांची एकूण संख्या	विवरणपत्र सादर करणाऱ्या कामगार संघटना	स्तंभ ४ ची स्तंभ ३ची टक्केवारी	सभासद	Group of Members
Serial No.		Total No. of Trade Unions	No. of the Trade Unions submitting returns	Percentage of Col. 4 to Col. 3	Membership	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	५० पेक्षा कमी	610	411	67.38	12,392	Below 50
2	५० किंवा अधिक व ३०० हून कमी	1,749	1,015	58.03	1,38,849	50 or above but below 300
3	३०० आणि अधिक	1,734	1,020	58.82	26,47,386	300 and above
4	सबे गट	4,093	2,446	59.76	27,93,627	All groups

बाधक.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कर्मगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबला क्रमांक/TABLE No. 26.13 (-)

कारखान्यात काम करणाऱ्या स्त्रियांची वर्गावार संख्या व त्यांना दिलेले प्रसुतीविषयक फायदे
Yearwise number of female workers employed in factories and maternity Benefit given

माहिती	1960-61	1970-71	1975-76	1980-81	1981-82	1986-87	Particulars
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
(१) संस्थांसाठीचे प्रसुतीविषयक फायदे उपलब्ध असलेल्या मस्थांची संख्या.	1,498	2,300	2,778	3,704	3,552	1,035	No. of Establishments covered by the Establishments maternity benefits etc
(२) विवरणावर मादर करणाऱ्या मस्थांची संख्या.	1,072	623	1,536	2,192	1,539	522	No. of establishments making returns.
(३) विवरणावर मादर करणाऱ्या मस्थातील काम करणाऱ्या स्त्रियांची सरासरी दैनिक संख्या.	32,513	7,798	21,329	25,629	15,148	10,332	Average daily number of women employed in establishments making returns
(४) प्रसुती विषयक फायद्याची मागणी करणाऱ्या स्त्रियांची वर्षातील संख्या.	493	171	411	425	244	324	No. of women who claimed maternity benefit during the year.
(५) पूर्ण किंवा अर्धा मागण्या मान्य केलेल्यांची संख्या.	493	147	287	234	220	296	No. of claims accepted and paid either fully or partially.
(६) बोनससहोत प्रसुतीच्या फायद्यासह देण्यात आलेली एकूण रक्कम (रुपयांत).	14,367	77,158	3,56,550	4,60,401	6,33,336	9,91,880	Total amount of maternity benefit paid including bonus (Rs.)
(७) प्रसुती पूर्व स्थितीचे फायदे घेऊन काम करणाऱ्या स्त्रियांच्या प्रकारांची संख्या.	..	..	6	..	..	..	No. of cases in which women employed full maternity benefits prior to confinements.
(८) देण्यात आलेली सरासरी रक्कम (रुपयांत).	..	648	16,105	6,752	9,166	..	Average Amount paid in Rs.

साधार.—मुख्य निरीक्षक कारखाने, कारखाने निरीक्षण कार्यालय, मुंबई.

Source. —Chief Inspector of Factories, Bombay.

26. कामगार व सेवयोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबला क्रमांक/TABLE No. 26.14 (10.1)

मुती कापड उद्योग व यंत्रोत्पादक कारखान्यातील निवडक केंद्रातील गैरहजेरी
Absenteeism in Cotton Textile and Engineering Industries at Selected Centres

वर्ष आणि महिने Year and month	मुती कापड उद्योग: Cotton Textile Industry							रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन Chemical and Chemical Products			पेट्रोलियम व इंधन कोळसा या पदार्थांचे उत्पादन Petroleum and Coal Products	
	मुंबई Bombay	सोलापूर Solapur	नागपूर Nagpur	जळगाव Jalgaon	नांदेड Nanded	औरंगाबाद Aurangabad	इतर केंद्रे Other centres	एकूण केंद्रे All centres	मुंबई Bombay	ठाणे Thane	पुणे Pune	मुंबई Bombay
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1965	19.26	15.31	21.38	14.07	33.87		12.81	18.33				N. A.
1970	19.23	25.40	21.24	11.50	32.63	15.89	15.30	19.60				
1975	20.37	27.66	20.05	15.95	37.82	19.30	18.85	20.86	16.11	14.47	15.87	
1980	22.21	36.95	23.10	24.11	30.43	18.36	24.85	23.27	16.72	18.61	17.22	
1985	16.56	31.73	25.05	18.31	27.04	21.66	24.21	18.74	17.93	16.19	14.78	
1986	18.26	26.35	37.32	19.64	34.07	22.17	25.76	20.10	17.46	18.75	12.89	
जानेवारी/ January 1986	14.85	25.23	22.29	16.98	32.02	22.35	26.53	17.32	15.50	17.87	13.35	
फेब्रुवारी/ February 1986	16.40	27.62	53.88	21.24	31.62	21.37	24.09	19.14	17.18	19.11	11.84	
मार्च/ March 1986	17.91	29.67	46.37	23.53	33.20	22.07	26.28	20.41	17.97	18.82	11.83	
एप्रिल/ April 1986	19.04	29.35	45.16	23.89	37.86	24.27	25.26	21.32	19.93	20.60	13.18	
मे/ May 1986	25.56	28.43		26.19	41.01	30.19	29.59	26.57	30.28	28.45	17.43	
जून/ June 1986	21.67	27.63	47.25	21.05	35.34	25.03	36.21	23.49	19.72	21.17	16.56	
जुलै/ July 1986	18.47	26.07	35.85	16.85		18.13	24.49	19.92	13.56	14.53	11.70	
ऑगस्ट/ August 1986	18.93	24.50	32.16	16.27	27.44	22.75	24.73	20.13	13.73	17.47	8.95	
सप्टेंबर/ September 1986	16.05	24.07	37.39	14.87		18.05	23.59	17.77	15.49	17.44	9.21	
ऑक्टोबर/ October 1986	14.85	23.13	15.37	17.52		18.57	23.59	16.89	15.20	14.05		
नोव्हेंबर/ November 1986	18.21	24.87	39.49	19.15		21.63	21.79	19.56	15.48	17.97	14.54	
डिसेंबर/ December 1986	17.27	25.70	35.34	18.24		21.71	23.05	18.75	15.53	17.54	13.19	

N. A.—उपलब्ध नाही/Not available.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.14 (10.1)- *contd.*

वर्ष आणि महिने Year and month	धातुचे उत्पादन Metal Products		विद्युत यंत्रसामग्री Machinery Except Electrical Machinery				विद्युत यंत्रसामग्री Electrical Machinery			परिवहन सामग्री Transport Equipment		
	मुंबई Bombay	रायगड Raigad	मुंबई Bombay	ठाणे Thane	पुणे Pune	सोलापूर Solapur	सातारा Satara	कोल्हापूर Kolhapur	मुंबई Bombay	पुणे Pune	मुंबई Bombay	ठाणे Thane
(1)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
1965	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1970	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1975	15.06	13.99	10.94	17.29	15.04	13.71	11.21	13.48	17.87	17.32	21.00	13.55
1980	16.30	15.22	10.38	..	17.91	16.01	12.11	18.05	13.35	14.04	17.68	11.14
1985	19.84	14.61	14.37	..	15.25	14.29	11.11	19.06	17.22	7.92	21.61	12.19
1986	20.08	14.77	13.57	20.70	16.31	16.04	12.40	17.37	17.61	13.94	19.39	13.64
जानेवारी/January 1986	18.21	12.61	13.15	..	15.75	16.03	10.42	13.99	14.56	..	20.18	12.28
फेब्रुवारी/February 1986	21.75	11.74	12.88	..	14.59	17.71	11.77	..	16.85	13.74	18.22	15.92
मार्च/March 1986	19.99	14.67	7.06	..	14.51	..	15.63	14.34	17.18	14.95	18.11	13.33
एप्रिल/April 1986	21.37	..	15.11	..	15.82	18.28	..	23.20	22.71	15.54	19.79	13.87
मे/May 1986	33.32	25.72	26.29	..	22.67	21.57	..	25.15	31.90	18.40	26.58	24.24
जून/June 1986	23.59	16.39	16.61	20.70	18.66	17.45	..	17.23	20.19	15.57	20.88	13.46
जुलै/July 1986	16.85	11.97	9.72	..	11.60	13.00	..	10.30	14.35	10.94	17.78	9.76
ऑगस्ट/August 1986	14.75	..	9.90	..	16.12	..	..	..	14.84	11.48	15.10	8.83
सप्टेंबर/September 1986	18.66	..	12.43	..	14.86	13.45	..	..	15.96	12.22	19.47	12.19
ऑक्टोबर/October 1986	14.86	11.08	9.99	..	13.59	13.04	..	..	11.54	10.32	18.70	9.89
नोव्हेंबर/November 1986	18.93	13.81	15.54	..	21.46	14.55	..	..	15.29	..	19.58	12.59
डिसेंबर/December 1986	18.71	14.94	14.20	..	16.18	15.33	..	..	15.97	16.29	18.34	14.65

आवृत्ति.—रायगड अयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई. Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.15 (10.3)

अधिक नुकसानभरपाई कायदा, १९२३: खालील प्रकरणे
Cases decided under Workmen's Compensation Act, 1923
(1986)

क्रमांक Serial No.	जिल्हा	न लढविलेली प्रकरणे Non-contested cases	लढविलेली प्रकरणे Contested cases	समझौता झालेली प्रकरणे Cases of agreement	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	बृहन्मंबई	233	78	103	Greater Bombay
2	ठाणे	81	20	33	Thane
3	रायगड	43	6	57	Raigad
4	रत्नागिरी	16	2		Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..		Sindhudurg
6	नाशिक	177	3	9	Nashik
7	धुळे	9	36		Dhule
8	जळगाव	65	48	23	Jalgaon
9	अहमदनगर	13	2	8	Ahmadnagar
10	पुणे	39	12	26	Pune
11	सातारा	30	1	..	Satara
12	सांगली	38	9	..	Sangli
13	सोलापूर	10	32	1	Solapur
14	कोल्हापूर	24	17	2	Kolhapur
15	औरंगाबाद	11		1	Aurangabad
16	जालना	7	1		Jalna
17	परभणी		10		Parbhani
18	बीड	5		..	Beed
19	नांदेड	2	11	1	Nanded
20	उस्मानाबाद	3	2	..	Osmanabad
21	लातूर	12		3	Latur
22	बुलढाणा	24	2	18	Buldhana
23	अकोला	14	18	5	Akola
24	अमरावती	5	1	2	Amravati
25	यवतमाळ	15	1		Yavatmal
26	वर्धा	8	5		Wardha
27	नागपूर	82	35	31	Nagpur
28	भंडारा	..	25	6	Bhandara
29	चंद्रपूर	30	57	9	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..		Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		996	439	338	Maharashtra State

आधार:—अधिक भरपाई बाबत याचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:—Office of the Commissioner for Workmen's Compensation, Government of Maharashtra, Bombay

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

संख्या क्रमांक/TABLE No. 26.16 (10.5)

नोंदणीकृत कामगार संघटनांची संख्या, सभासद संख्या, उत्पन्न, खर्च व निधी
Number, membership, income, expenditure and funds of registered trade unions

वर्ष Year	कामगार संघटना (संख्या) No. of Trade Unions		विवरणपत्र सादर करणाऱ्यांचे शेकडा प्रमाण Percentage response	वर्षाअखेर विवरण- पत्र सादर कर- णाऱ्या संघटनांची सभासद संख्या (हजारात) Membership of those who submit returns at the end of the year (No. in thousand)	वर्षाच्या सुद्धातीची मिळकट धरून संबंधित वर्षातील उत्पन्न (रुपये हजारात) Income during the year under consideration including open- ing balance (Rs. in thousand)	संबंधित वर्षातील खर्च (रुपये हजारात) Expenditure during the year under consideration (Rs. in thousand)	वर्षा अखेरीस मिळकट असलेली निधी (रुपये हजारात) Balance funds at the close of the year (Rs. in thousand)
	नोंदलेल्या Registered	विवरणपत्र सादर करणाऱ्या Submitting returns					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1960-61	1,417	833	59	578	2,873	2,500	4,282
As on रोजी							
31st/डिसेंबर/December 1965	2,071	1,088	53	790	4,735	3,789	6,865
31st/डिसेंबर/December 1970	2,659	1,091	41	776	10,508	8,190	15,872
31st/डिसेंबर/December 1975	3,657	1,950	57	1,466	61,357	23,132	38,225
31st/डिसेंबर/December 1980	3,461	2,248	64	2,248	60,095	45,171	86,617
31st/डिसेंबर/December 1981	3,346	2,360	70	2,160	64,938	47,630	94,677
31st/डिसेंबर/December 1982	3,666	2,008	55	2,008	74,437	60,951	1,00,978
31st/डिसेंबर/December 1983	3,545	2,384	67	2,575	80,306	66,071	1,19,628
31st/डिसेंबर/December 1984	3,711	1,615*	44	2,187	76,746	60,109	1,14,768
31st/डिसेंबर/December 1985	3,916@	2,655@	68	3,163	1,22,235	90,816	1,74,901

टीप - *ह्यात ४१ संघटनांचा समावेश आहे. @ह्यात ५५ संघटनांचा समावेश आहे.

Note. - *This includes 41 federations. @This includes 55 federations.

साधन.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay

26. कामगार आणि सेवोयोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.17 (2.19)

जिल्हावार स्त्री-पुरुष राज्य शासकीय कर्मचारी
State Government employees by sex and District

कर्मचारी गणना/Census of employees 1986

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा/केंद्रशासित प्रदेश (2)	पुरुष Male (3)	स्त्रिया Female (4)	एकूण Total (5)	District /Union Territory (2)
1	बृहन्मंबई	72,821	14,505	87,327	Greater Bombay
2	ठाणे	27,696	5,645	33,341	Thane
3	रायगड	11,144	2,096	13,240	Raigad
4	रत्नागिरी	10,953	1,270	12,223	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	6,051	906	6,957	Sindhudurg
6	नाशिक	23,615	2,613	26,228	Nashik
7	धुळे	17,397	3,526	20,923	Dhule
8	जळगाव	15,768	823	16,591	Jalgaon
9	अहमदनगर	18,734	1,300	20,034	Ahmadnagar
10	पुणे	48,550	6,237	54,787	Pune
11	सातारा	17,345	1,050	18,395	Satara
12	सांगली	13,202	961	14,163	Sangli
13	सोलापूर	19,691	1,136	20,827	Solapur
14	कोल्हापूर	17,180	1,247	18,427	Kolhapur
15	औरंगाबाद	20,474	2,452	22,926	Aurangabad
16	जालना	7,688	200	7,888	Jalna
17	परभणी	13,360	547	13,907	Parbhani
18	बीड	13,432	900	14,332	Beed
19	नांदेड	14,843	987	15,830	Nanded
20	उस्मानाबाद	7,883	492	8,375	Osmanabad
21	लातूर	8,780	890	9,670	Latur
22	बुलढाणा	11,157	838	11,995	Buldina
23	अकोला	13,378	1,372	14,750	Akola
24	अमरावती	15,095	945	16,040	Amravati
25	यवतमाळ	14,008	2,314	16,322	Yavatmal
26	वर्धा	8,700	755	9,455	Wardha
27	नागपूर	35,003	5,905	40,908	Nagpur
28	भंडारा	13,792	1,577	15,369	Bhandara
29	चंद्रपूर	11,546	3,109	14,655	Chandrapur
30	गडचिरोली	8,162	1,647	9,809	Gadchiroli
केंद्र शासित प्रदेश					Union Territory
1	दिल्ली	109	11	120	Delhi
2	गोवा	11	4	15	Goa
एकूण		5,37,568	68,261	6,05,829	Total

टिप.—तरी दिल्ली व गोवा यापुढे दर्शविलेले कर्मचारी महाराष्ट्र शासनाचे असून त्यांचे मुख्यालय अनुक्रमे तरी दिल्ली व गोवा येथे आहेत.

Note.—The number of Government employees shown against New Delhi and Goa are Maharashtra State Government employees with their headquarter at New Delhi and Goa, respectively.

अध्यापक.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबला क्रमांक/TABLE No 26-17A (—)

जिल्हावार शासकीय कर्मचारी
Districtwise Government Employees

Serial No	District/union Territory	1960-61 (1-7-60)	1970-71 (1-7-74)	1980-81 (1-7-81)	1985-86 (1-4-85)	1986-87 (1-4-86)	1987-88 (1-4-87)	District/Union Territory
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मंबई	36,420	66,499	88,245	81,720	87,327	90,830	Greater Bombay
2	ठाणे	7,664	14,677	26,606	32,794	33,341	36,799	Thane
3	रायगड	4,500	6,973	8,876	11,817	13,240	13,473	Raigad
4	रत्नागिरी	5,379	9,682	11,641	12,153	12,223	12,657	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	4,182	6,701	6,957	7,457	Sindhudurg
6	नाशिक	7,987	13,864	20,215	25,565	26,228	29,495	Nashik
7	धुळे	4,164	9,296	13,204	20,019	20,923	22,244	Dhule
8	जळगांव	5,395	9,621	12,840	16,092	16,591	16,709	Jalgaon
9	अहमदनगर	5,225	8,287	14,717	19,175	20,034	21,159	Ahmednagar
10	पुणे	21,967	38,382	53,354	55,968	54,787	56,144	Pune
11	सातारा	6,984	9,952	15,451	16,863	18,395	19,074	Satara
12	सांगली	3,705	6,027	11,261	13,339	14,163	15,044	Sangli
13	सोलापूर	6,021	10,345	16,307	19,529	20,827	21,728	Solapur
14	कोल्हापूर	6,717	10,417	16,108	17,443	18,427	17,821	Kolhapur
15	औरंगाबाद	10,251	18,176	23,505	22,377	22,926	22,706	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	7,733	7,888	8,396	Jalna
17	परभणी	5,757	7,091	14,481	12,966	13,907	14,197	Parbhani
18	बीड	4,273	5,776	11,677	13,719	14,332	15,078	Beed
19	नांदेड	5,624	7,712	11,266	15,887	15,830	17,228	Nanded
20	उस्मानाबाद	6,797	6,968	11,709	8,162	8,375	8,922	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	9,310	9,670	10,750	Latur
22	बुलढाणा	5,025	6,166	9,985	10,807	11,995	12,759	Buldana
23	अकोला	5,555	8,282	11,040	13,695	14,750	13,238	Akola
24	अमरावती	7,255	9,533	13,147	17,586	16,040	17,608	Amravati
25	यवतमाळ	4,166	6,697	10,853	14,981	16,322	17,178	Yavatmal
26	वर्धा	2,870	4,522	7,595	8,866	9,455	8,369	Wardha
27	नागपूर	14,685	26,769	35,033	38,058	40,908	41,795	Nagpur
28	भंडारा	3,438	7,047	11,843	14,523	15,369	16,404	Bhandara
29	चंद्रपूर	5,363	9,946	15,277	14,429	14,655	16,066	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	7,366	9,809	8,880	Gadchiroli
केंद्रशासित प्रदेश								
1	दिल्ली	..	..	109	99	120	127	Union Territory Delhi
2	गोवा	..	..	15	30	15	15	Goa
महाराष्ट्र राज्य		2,03,187	3,38,707	5,00,512	5,79,772	6,05,829	6,30,350	Maharashtra State

टीप.—तक्त्यातील आकडे रिक्त पदाविरहित आहेत.

Note.—Figure are exclusive of Vacant Posts.

(१) स्तंभ क्रमांक (३) मधील माहिती फक्त वर्ग १ ते ४ कर्मचाऱ्यांची आहे.

(२) स्तंभ क्रमांक (३) मधील माहिती १-७-१९६० रोजी अस्तित्वात असलेल्या जिल्ह्यांच्या सध्याच्या स्वरूपावर आहे.

(३) १९७०-७१ ह्या वर्षी गणना घेण्यात आली नसल्यामुळे स्तंभ क्रमांक (४) मध्ये दिनांक १-७-७४ रोजी घेण्यात आलेल्या कर्मचारी गणनेची माहिती दिली आहे

(1) The information in Col. No. (3) pertains to class 1 to 4 employees only.

(2) The information in Col. No. (3) pertains to districts according to their territories existing as on 1-7-60

(3) As the census of Government employees was not conducted in 1970-71 the information in Col. No. (4) is regarding the census of Government employees as on 1-7-74

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/Labour and Employment

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.18 (—)

जिल्हावार स्त्री-पुरुष, जिल्हापरिषदातील कर्मचारी
Zilla Parishad employees by Sex and Districts

कर्मचारी गणना/Census of Employees 1986

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial, No.	जिल्हा	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total.	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	बृहन्मवई	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	7,435	4,859	12,294	Thane
3	रायगड	6,249	3,046	9,295	Raigad
4	रत्नागिरी	8,089	4,099	12,188	Ratangiri
5	सिंधुदुर्ग	4,991	2,444	7,435	Sindhudurg
6	नाशिक	9,912	3,154	13,066	Nashik
7	धुळे	8,654	3,444	12,098	Dhule
8	जळगाव	10,572	4,731	15,303	Jalgaon
9	अहमदनगर	11,978	4,589	16,567	Ahmednagar
10	पुणे	11,735	6,766	18,501	Pune
11	सातारा	10,218	4,747	14,965	Satara
12	सांगली	8,343	2,711	12,054	Sangli
13	सोलापूर	9,618	3,343	12,961	Solapur
14	कोल्हापूर	10,528	3,018	13,546	Kolhapur
15	औरंगाबाद	6,856	1,683	8,539	Aurangabad
16	जालना	4,687	835	5,522	Jalna
17	परभणी	6,982	1,353	8,335	Parbhani
18	बीड	7,258	1,421	8,679	Beed
19	नांदेड	8,052	1,331	9,383	Nanded
20	उस्मानाबाद	6,318	1,048	7,366	Osmanabad
21	लातूर	7,218	1,313	8,531	Latur
22	बुलढाणा	8,043	2,103	10,146	Buldhana
23	अकोला	8,103	2,220	10,323	Akola
24	अमरावती	7,664	2,432	10,096	Amravati
25	यवतमाळ	8,123	2,473	10,596	Yavatmal
26	वर्धा	4,317	1,532	5,849	Wardha
27	नागपूर	6,798	3,014	9,812	Nagpur
28	भंडारा	8,818	1,971	10,789	Bhandara
29	चंद्रपूर	5,953	1,332	7,285	Chandrapur
30	गडचिरोली	3,404	796	4,200	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2,26,948	78,808	3,05,756	Maharashtra State

साधर.— अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/Labour and Employment

संख्या क्रमांक/TABLE No. 26.19 (—)

जिल्ह्यावार स्त्री-पुरुष नगरपालिका कर्मचारी १९८६
Municipal Council Employees by Sex and Districts

(कर्मचारी गणना/Census of Employees 1986)

(संख्या/Number)

अनुक्रममांक Serial No.	जिल्हा	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	बृहन्मंबई	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	3,324	1,625	4,976	Thane
3	रायगड	1,389	428	1,817	Raigad
4	रत्नागिरी	643	241	884	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	208	30	238	Sindhudurg
6	नाशिक	2,484	1,266	3,724	Nashik
7	धुळे	2,108	937	3,045	Dhule
8	जालगाव	3,917	1,374	5,291	Jalgaon
9	अहमदनगर	2,477	1,091	3,568	Ahmadnagar
10	पुणे	1,182	662	1,844	Pune
11	सातारा	1,765	752	2,517	Satara
12	सांगली	1,984	815	2,799	Sangli
13	सोलापूर	1,523	600	2,123	Solapur
14	कोल्हापूर	2,242	846	3,088	Kolhapur
15	औरंगाबाद	374	87	461	Aurangabad
16	जालना	722	253	975	Jalna
17	परभणी	1,341	319	1,660	Parbhani
18	बीड	1,083	278	1,361	Beed
19	नांदेड	1,702	904	2,206	Nanded
20	उस्मानाबाद	657	243	900	Osmanabad
21	लातूर	973	361	1,334	Latur
22	बुलढाणा	2,281	541	2,822	Buldhana
23	अकोला	3,172	1,306	4,478	Akola
24	अमरावती	1,489	442	1,931	Amravati
25	यवतमाळ	1,937	672	2,609	Yavatmal
26	वर्धा	1,832	704	2,536	Wardha
27	नागपूर	1,454	603	2,057	Nagpur
28	भंडारा	1,774	733	2,507	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,239	722	1,961	Chandrapur
30	गडचिरोली	154	28	182	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		47,430	18,464	65,894	Maharashtra State

साधर.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

संख्या क्रमांक/TABLE No. 26.20 (2.17)

जिल्हावार व धर्मानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी
State Government employees by religion and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1986)

(संख्या/ Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा/केन्द्रशासित प्रदेश	हिंदू Hindu	मुस्लिम Muslim	क्रिश्चन Christian	बौद्ध Buddhist	इतर Others	एकूण Total	District Union Territory
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मंबई	78,110	2,582	1,513	3,631	1,491	87,327	Greater Bombay
2	ठाणे	31,084	788	258	942	269	33,341	Thane
3	रायगड	12,261	280	70	531	108	13,240	Raigad
4	रत्नागिरी	10,780	347	51	986	59	12,223	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	6,423	144	111	242	37	6,957	Sindhudurg
6	नाशिक	24,455	856	149	622	146	26,228	Nashik
7	धुळे	19,419	771	155	484	94	20,923	Dhule
8	जळगांव	14,838	1,026	49	608	70	16,591	Jalgaon
9	अहमदनगर	18,042	959	441	144	448	20,034	Ahmednagar
10	पुणे	49,329	2,059	1,082	1,949	368	54,787	Pune
11	सातारा	16,467	750	50	991	137	18,395	Satara
12	सांगली	12,644	934	121	211	253	14,163	Sangli
13	सोलापूर	18,699	1,563	172	224	169	20,827	Solapur
14	कोल्हापूर	17,181	854	177	78	137	18,427	Kolhapur
15	औरंगाबाद	17,198	3,307	394	1,860	167	22,926	Aurangabad
16	जालना	6,015	874	187	673	139	7,888	Jalna
17	परभणी	10,131	2,157	59	1,535	25	13,907	Parbhani
18	बीड	11,697	1,777	125	565	168	14,332	Beed
19	नांदेड	12,043	2,352	82	1,302	51	15,830	Nanded
20	उस्मानाबाद	7,129	899	19	250	78	8,375	Osmanabad
21	लातूर	8,365	1,110	9	173	13	9,670	Latur
22	बुलढाणा	10,101	542	76	1,212	64	11,995	Buldana
23	अकोला	11,959	683	132	1,727	249	14,750	Akola
24	अमरावती	13,752	680	118	1,348	142	16,040	Amravati
25	यवतमाळ	14,509	631	87	969	126	16,322	Yavatmal
26	वर्धा	7,627	267	40	1,447	104	9,455	Wardha
27	नागपूर	34,109	1,231	726	4,097	745	40,908	Nagpur
28	भंडारा	14,094	422	54	748	51	15,369	Bhandara
29	चंद्रपूर	12,846	429	116	1,105	159	14,655	Chandrapur
30	गडचिरोली	8,770	335	38	551	415	9,809	Gadchiroli
केन्द्रशासित प्रदेश								Union Territory
	नवी दिल्ली	112	2	1	4	1	120	New Delhi
	गोवा	15	..	..	..	..	15	Goa
एकूण		5,30,204	31,611	6,662	31,169	6,183	6,05,829	Total

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.21 (---)

जिल्हावार व धर्मानुसार जिल्हा परिषदातील कर्मचारी
Zilla Parishad employees by religion and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1986)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	हिंदू Hindu (3)	मुस्लिम Muslim (4)	ख्रिश्चन Christian (5)	बौद्ध Buddhist (6)	इतर Others (7)	एकूण Total (8)	District (2)
1	बृहन्मंबई	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	11,129	418	346	360	41	12,294	Thane
3	रायगड	8,573	468	17	222	15	9,295	Raigad
4	रत्नागिरी	10,313	716	31	1,066	62	12,188	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	6,893	100	64	351	27	7,435	Sindhudurg
6	नाशिक	12,514	369	40	116	27	13,066	Nashik
7	धुळे	11,345	347	105	178	23	12,098	Dhule
8	जळगाव	14,017	1,048	54	159	25	15,303	Jalgaon
9	अहमदनगर	15,045	702	553	77	190	16,567	Ahmadnagar
10	पुणे	17,326	458	209	398	110	18,501	Pune
11	सातारा	13,714	606	24	546	75	14,965	Satara
12	सांगली	10,584	785	49	97	539	12,054	Sangli
13	सोलापूर	11,813	879	39	124	106	12,961	Solapur
14	कोल्हापूर	12,150	742	117	65	472	13,546	Kolhapur
15	औरंगाबाद	6,924	835	132	552	96	8,539	Aurangabad
16	जालना	4,308	408	169	554	83	5,522	Jalna
17	परभणी	6,458	895	30	864	88	8,335	Parbhani
18	बीड	7,577	872	32	134	64	8,679	Beed
19	नांदेड	7,554	979	39	780	31	9,383	Nanded
20	उस्मानाबाद	6,542	576	16	137	95	7,366	Osmanabad
21	लातूर	7,680	659	15	135	12	8,531	Latur
22	बुलढाण	8,685	576	42	805	18	10,146	Buldana
23	अकोला	8,344	727	50	1,069	133	10,323	Akola
24	अमरावती	8,664	711	46	604	73	10,098	Amravati
25	यवतमाळ	9,324	522	68	602	79	10,596	Yavatmal
26	वर्धा	5,199	115	29	518	18	5,879	Wardha
27	नागपूर	9,012	167	61	520	52	9,812	Nagpur
28	भंडारा	10,354	197	48	185	5	10,789	Bhandara
29	चंद्रपूर	6,497	189	55	516	28	7,285	Chandrapur
30	गडचिरोली	3,678	148	23	313	38	4,200	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2,72,316	16,265	2,503	12,047	2,625	3,05,756	Maharashtra State

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कायगार आनि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबता कमांक/TABLE No. 26.22 (—)

जिल्हावार व धर्मानुसार नगरपरिषद कर्मचारी
Municipal Council employees by religion and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1986)

(संख्या/Number)

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा (2)	हिंदू Hindu	मुस्लिम Muslim	ख्रिश्चन Christian	बौद्ध Buddhist	इतर Others	एकूण Total	District (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मंबई	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	3,924	385	29	632	6	4,976	Thane
3	रायगड	1,310	116	3	324	64	1,817	Raigad
4	रत्नागिरी	651	60	4	168	1	884	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	204	12	7	14	1	238	Sindhudurg
6	नाशिक	2,194	1,046	26	440	18	3,724	Nashik
7	धुळे	2,432	600	5	8	..	3,045	Dhule
8	जळगाव	4,767	476	12	17	19	5,291	Jalgaon
9	अहमदनगर	3,138	261	95	8	66	3,568	Ahmednagar
10	पुणे	1,605	118	47	59	15	1,844	Pune
11	सातारा	2,101	197	8	202	9	2,517	Satara
12	सांगली	2,346	268	23	55	107	2,799	Sangli
13	सोलापूर	1,851	207	4	17	44	2,123	Solapur
14	कोल्हापूर	2,614	256	62	23	133	3,088	Kolhapur
15	औरंगाबाद	299	92	..	60	10	461	Aurangabad
16	जालना	755	180	20	20	..	975	Jalna
17	परभणी	1,179	318	..	153	10	1,660	Parbhani
18	बीड	1,123	187	2	35	14	1,361	Beed
19	नांदेड	1,216	349	5	597	39	2,206	Nanded
20	उस्मानाबाद	721	129	2	45	3	900	Osmanabad
21	लातूर	993	305	..	36	..	1,334	Latur
22	बुलढाणा	2,269	435	4	76	38	2,822	Buldana
23	अकोला	3,300	672	23	383	100	4,478	Akola
24	अमरावती	1,470	400	4	54	3	1,931	Amravati
25	यवतमाळ	2,138	411	3	56	1	2,609	Yavatmal
26	वर्धा	2,135	134	15	249	3	2,536	Wardha
27	नागपूर	1,774	168	8	104	3	2,057	Nagpur
28	भंडारा	2,308	113	3	81	2	2,507	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,595	112	31	223	..	1,961	Chandrapur
30	गडचिरोली	155	12	..	15	..	182	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		52,567	8,019	445	4,154	709	65,894	Maharashtra State

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवामोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.23 (2.13)

पदाचा वर्ग व एकूण वित्तलक्षणीया गटानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी

State Government employees by class and total emolument

(कर्मचारि रजना/Census of employees, 1986)

वेगवेगळ्या वर्गांनुसार कर्मचारी/Employees according to different class

(संख्या/Number)

क्र.सं./Serial No.	एकूण वित्तलक्षणीया गट (रुपयात)/Total Emoluments Ranges (in Rs.)	वर्ग I/Class I	वर्ग II/Class II	वर्ग III/Class III	वर्ग IV/Class IV	एकूण वर्ग एक ते चार/Total class I to IV	कार्यव्यापन-आस्थापने-वरील कर्मचारी/Work-charged employees	आकस्मिक निधीतून वेतन मिळणारे कर्मचारी/Employees paid from contingency funds	दैनंदिन काम करणारे कर्मचारी/Daily rated workers	अर्धवेळ काम करणारे कर्मचारी/Part time workers	मानधन मिळणारे कर्मचारी/Honorary workers	इतर/Others	एकूण स्तंभ (८) ते (१३)/Total cols. (8) to (13)	एकूण स्तंभ (१४) ते (१५)/Total cols. (14) to (15)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	Upto 200	..	..	..	818	818	1,156	63	547	1,468	50,245	21,295	74,774	75,592
2	201-250	..	..	..	30	30	25	19	1,050	40	5,695	230	7,039	7,000
3	251-300	..	..	..	40	40	302	67	251	23	238	23	904	..
4	301-400	..	..	..	137	137	19	46	2,741	108	51	53	3,018	3,155
5	401-500	..	..	..	295	295	29	57	3,163	54	91	23	3,417	3,712
6	501-700	..	..	374	5,608	5,982	221	51	2,264	16	27	63	2,642	8,624
7	701-900	..	..	29,606	78,142	1,07,748	732	33	113	27	20	19	944	1,08,692
8	901-1000	..	..	54,591	27,208	82,199	382	8	45	10	17	15	477	82,676
9	1001-1200	..	..	83,159	10,754	93,913	447	7	13	..	17	55	539	94,452
10	1201-1600	..	..	1,54,502	810	1,55,800	195	12	52	..	29	42	330	1,56,130
11	1601-1800	..	..	14,629	..	17,095	19	3	33	..	10	7	72	17,167
12	1801-2000	..	..	10,390	..	14,034	10	..	..	..	15	4	29	14,063
13	2001-2250	..	..	8,496	..	14,426	4	..	..	..	14	..	18	14,444
14	2251-2500	..	..	2,578	..	7,044	..	..	..	..	17	..	17	7,061
15	2501-2750	..	..	754	..	5,284	..	..	..	..	7	..	7	5,291
16	2751-3000	..	..	129	..	3,431	..	..	..	..	2	..	2	3,433
17	3001-3500	..	..	..	..	2,142	..	..	..	..	..	..	..	2,142
18	3501-4000	..	..	..	..	646	..	..	..	..	..	..	..	646
19	4001-5000	..	..	..	..	372	..	..	..	..	..	..	..	372
20	वेगळा बाहेर/Above 5000	..	..	..	..	144	..	..	..	..	..	..	..	100
एकूण Total		8,751	19,459	3,59,528	1,23,842	5,11,580	3,541	366	10,272	1,746	56,495	21,829	94,249	6,05,829

स्रोत.—वर्ग व सार्वजनिक संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.24 (-)

एकूण वित्तलब्धीचा गट व पदाच्या वर्गानुसार जिल्हापरिषद कर्मचारी
Zilla Parishad employees by class and total emoluments ranges

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1986)

(संख्या/Numbers)														
अनुक्रमिक Serial No.	एकूण वित्तलब्धीचा रकमेचा गट (रुपयात) Total Emoluments (in Rs.)	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण वर्ग एक ते चार Total class I to IV	कार्यव्ययी आस्थापने-द्वारे कर्मचारी Work-charged employees paid from agencies	आकस्मिक निघेतून वेतन मिळणारे कर्मचारी Daily rated workers	अर्धवेळ काम करणारे कर्मचारी Part time workers	मानधन मिळणारे कर्मचारी Honorary workers	इतर Others	एकूण स्तंभ (2) ते (9) Total cols. (2) to (9)	एकूण स्तंभ (9) + (14) Total cols. (9) + (14)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	Upto 200	..	..	..	152	152	226	788	244	3,972	24,663	1,341	31,234	31,386
2	201-250	..	..	..	3	3	3	5	4	4	124	8	148	151
3	251-300	..	..	..	2	2	93	1	57	11	42	65	269	271
4	301-400	..	..	..	20	20	6	3	82	10	8	7	116	136
5	401-500	..	..	..	41	41	5	..	291	12	4	..	312	353
6	501-700	..	..	112	1,929	2,041	21	2	282	8	1	..	314	2,355
7	701-900	..	..	9,036	13,628	22,664	331	1	17	11	4	2	366	23,030
8	901-1000	..	..	28,748	6,709	35,457	6	2	5	6	7	5	86	35,543
9	1001-1200	..	..	37,692	766	38,458	16	5	5	3	4	1	34	38,492
10	1201-1600	..	..	57,877	8	1,57,988	23	16	10	6	7	13	75	1,58,063
11	1601-1800	..	..	6,652	..	7,164	..	1	..	..	..	..	1	7,165
12	1801-2000	..	..	3,547	..	4,136	..	..	..	..	..	..	..	4,136
13	2001-2250	..	..	1,728	..	2,695	1	..	..	..	..	..	1	2,696
14	2251-2500	..	..	194	..	965	..	1	..	..	..	..	1	966
15	2501-2750	..	..	61	..	657	..	..	..	..	..	..	..	657
16	2751-3000	..	..	10	..	235	..	..	..	..	..	..	..	235
17	3001-3500	..	..	..	..	110	..	..	..	..	..	..	..	110
18	3501-4000	..	..	..	..	9	..	..	..	..	..	..	..	9
19	4001-5000	..	..	..	..	2	..	..	..	..	..	..	..	2
20	Above 5000	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
एकूण Total		416	3,468	2,45,657	23,258	2,72,799	786	825	997	4,043	24,864	1,442	32,975	3,05,756

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.25 (—)

एकूण वित्तलक्षीचा गट व दाख्या वर्गानुसार नगर परिषद कर्मचारी
Municipal Council employees by class and total emoluments ranges

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1986)

(संख्या/Numbers)

श्रेणी/Serial No.	एकूण वित्तलक्षीचा रकमेचा गट (रुपयात) Total Emoluments Ranges (in Rs.)	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण वर्ग एक ते चार Total class I to IV	कामगार वर्गीकृत वरील कर्मचारी Work-charged employees	आवक्याने-निधीतून देताना मिळणारे कर्मचारी Employees paid from contingencies	दैनिक काम करणारे कर्मचारी Daily rated workers	अर्धवेळ काम करणारे कर्मचारी Part time workers	मानधन मिळणारे कर्मचारी Honorary workers	इतर Others	एकूण संस (2) ते (13) Total ccls. (8) to (13)	एकूण संस (9) ते (14) Total ccls. (7) to (14)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	Upto 200	..	..	..	58	58	3	32	337	43	92	8	515	573
2	201—250	..	..	..	58	58	..	4	688	33	10	8	743	801
3	251—300	..	..	..	84	84	9	..	697	119	27	17	869	953
4	301—400	..	..	..	..	48	19	7	747	20	7	8	808	856
5	401—500	..	..	..	..	72	..	..	867	44	6	8	925	997
6	501—700	..	..	..	..	5,654	2	5	140	38	5	1	191	5,967
7	701—900	..	..	131	..	19,341	2	2	17	1	6	3	31	21,729
8	901—1000	..	..	2,357	..	5,782	..	..	1	..	2	..	3	8,511
9	1001—1200	..	..	2,726	..	8,508	..	..	4	..	..	1	5	7,976
10	1201—1600	..	..	6,431	..	1,540	..	..	..	..	3	4	7	15,655
11	1601—1800	..	..	15,538	..	89	..	..	..	..	1	..	1	728
12	1801—2000	..	..	697	..	727	..	..	..	..	..	..	..	607
13	2001—2250	..	..	562	2	607	..	..	..	..	..	..	..	298
14	2251—2500	..	..	262	..	298	..	..	..	..	..	..	..	134
15	2501—2750	..	..	92	..	134	..	..	..	..	..	..	..	74
16	2751—3000	..	..	25	..	74	..	..	..	..	..	..	..	26
17	3001—3500	..	..	5	..	26	..	..	..	..	..	..	..	9
18	3501—4000	..	..	..	..	9	..	..	..	..	..	..	..	..
19	4001—5000	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
20	पेक्षा जास्त Above 5000	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	एकूण Total	21	230	28,826	32,719	61,796	35	50	3,498	298	159	58	4,098	65,894

आधार :—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source :—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

तथता क्रमांक /TABLE No. 26.26 (2.20)

वयोगटानुसार जिल्हावार राज्य शासकीय कर्मचारी

Districtwise State Government employees by different age group

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1986)

(संख्या/Numbers)

Sl. No.	जिल्हा/सेक्टर शासित प्रदेश	वर्षा कमी Below	वयोगट (पूर्ण वर्षात वय) / age group (age in completed years)										एकूण आणि अधिक			District/ Union Territory			
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)		(14)	(15)	(16)
1	दहमंबई	8,578	18,314	15,848	13,002	11,899	9,866	1,665	1,113	1,124	988	1,001	1,049	851	837	511	86,646	Greater Bombay	
2	ठाणे	3,368	6,682	5,582	4,715	3,599	2,708	443	326	373	232	253	236	221	213	138	29,086	Thane	
3	रायगड	1,061	1,887	1,802	1,559	1,393	1,105	177	115	142	113	115	109	99	95	90	9,852	Raigad	
4	रत्नागिरी	942	1,965	1,664	1,517	1,473	1,212	182	135	158	107	120	104	91	102	88	9,860	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग	567	1,250	953	765	819	663	124	62	71	63	49	74	49	52	51	5,612	Sindhudurg	
6	नाशिक	1,634	4,391	3,833	3,284	3,411	2,865	436	329	333	252	278	247	222	265	179	21,959	Nashik	
7	डुळे	1,210	3,247	3,084	2,452	2,269	1,660	284	143	154	108	130	121	79	100	68	15,109	Dhule	
8	जळगाव	546	2,423	2,629	2,081	2,654	2,009	286	202	205	128	111	105	118	132	93	13,722	Jaigaon	
9	अहमदनगर	1,156	3,325	3,384	2,244	2,182	2,074	343	243	295	213	199	173	160	206	140	16,337	Ahmednagar	
10	पुणे	3,817	8,733	9,113	7,929	7,655	6,986	1,234	809	861	735	582	684	652	703	409	50,932	Pune	
11	सातारा	881	2,617	2,469	2,281	2,377	2,429	428	292	314	192	181	184	170	152	161	15,128	Satara	
12	सांगली	678	1,973	2,561	2,075	1,965	1,555	273	182	165	132	115	107	115	115	58	12,069	Sangli	
13	सोलापूर	1,112	3,621	3,897	2,925	2,526	2,106	384	192	226	156	166	191	137	163	127	17,929	Solapur	
14	कोल्हापूर	860	2,157	2,933	2,540	2,444	2,080	374	250	276	197	203	211	151	193	100	14,969	Kolhapur	
15	औरंगाबाद	1,212	3,442	3,848	3,255	3,133	2,493	453	239	290	180	213	209	178	192	164	19,501	Aurangabad	
16	जालना	709	1,515	1,295	902	983	805	121	61	71	54	57	54	52	51	32	6,742	Jalna	
17	परभणी	757	1,853	2,331	1,883	1,770	1,291	205	108	135	87	88	87	94	110	82	10,681	Parbhani	
18	बीड	749	2,260	2,760	1,722	1,902	1,314	192	97	122	79	95	96	103	95	82	11,668	Beed	
19	नांदेड	794	2,155	3,018	2,130	2,043	1,463	231	169	169	134	116	130	116	115	89	12,872	Nanded	
20	उस्मानाबाद	448	1,062	1,387	969	1,168	812	127	81	64	69	68	80	75	52	44	6,506	Osmanabad	
21	लातूर	615	1,094	1,323	876	1,176	738	117	64	59	52	80	96	71	59	51	6,337	Latur	
22	बुलढाणा	490	1,250	1,515	1,413	1,747	1,594	248	133	121	128	125	81	104	84	64	9,097	Buldhana	
23	अकोला	768	1,633	2,060	1,896	1,888	1,959	334	182	207	133	156	169	110	88	96	11,679	Akola	
24	अमरावती	739	2,532	2,568	2,403	2,730	2,433	406	219	262	199	186	186	149	172	116	15,300	Amravati	
25	यवतमाड	607	2,099	2,169	1,746	2,017	1,645	299	159	157	128	106	126	83	75	91	11,507	Yavatmal	
26	वर्धा	317	940	1,206	1,124	1,255	1,127	208	128	132	115	101	100	79	67	73	6,972	Wardha	
27	नागपूर	1,697	5,102	6,158	5,797	6,340	5,307	1,055	586	646	505	446	465	435	372	297	35,208	Nagpur	
28	भंडारा	637	1,590	2,311	2,017	1,978	1,635	244	162	166	122	109	101	81	89	79	11,321	Bhandara	
29	चंद्रपूर	660	1,661	1,864	1,759	1,896	1,533	254	159	147	103	136	108	88	93	69	10,530	Chandrapur	
30	गडचिरोली	529	1,450	1,316	945	938	654	102	60	48	63	60	41	47	32	26	6,311	Gadchiroli	
क्षेत्रशासित प्रदेश																			Union Territory
1	नवी दिल्ली	10	26	21	23	18	17	2	1	..	..	..	..	1	..	1	120	New Delhi	
2	गोवा	..	3	4	3	2	3	..	..	..	..	..	..	..	..	..	15	Goa	
महाराष्ट्र राज्य			38,148	94,252	96,906	80,032	79,496	66,141	11,281	7,001	7,493	5,747	5,645	5,724	4,981	5,064	3,660	5,11,580	Maharashtra State

Note.—Age groups are given above only for class 1 to 4.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

टीप.—फक्त वर्ग १ ते ४ साठी वयोगट दिले आहेत.

भाषार. —अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबला क्रमांक/TABLE No. 26.27 (—)

जिल्हावार व वयोगटांनुसार जिल्हा परिषदातील कर्मचारी
Zilla Parishad employees by different age groups and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1986)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	पेक्षा कमी Below 24 (3)	वयोगट (पूर्ण वर्षात वय)/Age group (Age in completed year.)												एकूण Total		जिल्हा District (2)
			25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50	51	52	53	54	55	56	57	58 and above	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)
1 बृहन्महाराष्ट्र	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2 ठाणे	..	1,271	1,161	1,474	1,630	2,041	1,596	230	164	153	127	133	144	117	87	64	Thane
3 रायगड	..	823	901	1,122	1,404	2,049	1,701	306	150	178	122	133	101	112	81	42	Raigad
4 रत्नागिरी	..	1,463	1,370	1,862	1,985	1,585	1,324	214	167	156	201	199	181	180	132	50	Ratnagiri
5 सिंधुदुर्ग	..	326	400	993	1,317	939	1,048	185	146	172	204	208	232	193	179	75	Sindhudurg
6 नाशिक	..	993	1,527	1,342	2,395	2,269	1,803	396	216	303	245	243	248	203	203	101	Nashik
7 धुळे	..	563	835	1,115	1,736	1,828	1,486	404	281	319	257	285	243	237	121	48	Dhule
8 जळगाव	..	528	1,074	1,584	2,608	2,924	1,668	276	233	265	223	286	248	274	334	39	Jalgaon
9 अहमदनगर	..	840	1,302	1,761	3,111	2,710	1,920	296	266	333	296	328	285	285	216	84	Ahmednagar
10 पुणे	..	1,107	1,653	2,329	2,958	2,527	2,127	318	253	323	285	313	279	237	240	79	Pune
11 सातारा	..	1,020	1,310	1,629	2,370	2,274	1,963	354	284	319	289	301	248	214	251	64	Satara
12 सांगली	..	584	956	1,357	2,077	2,165	1,617	236	274	270	259	243	228	202	221	71	Sangli
13 सोलापूर	..	468	1,119	1,127	2,271	2,270	1,807	317	291	284	267	259	226	206	177	100	Solapur
14 कोल्हापूर	..	1,037	1,298	1,476	1,818	1,816	2,148	413	342	372	294	244	203	171	148	40	Kolhapur
15 औरंगाबाद	..	397	588	771	1,392	1,991	1,642	220	132	170	131	106	108	108	86	41	Aurangabad
16 जालना	..	373	760	611	929	1,144	794	105	53	64	49	40	34	39	24	17	Jalana
17 परभणी	..	457	626	1,064	1,503	2,088	1,484	182	135	125	98	96	89	86	80	49	Parbhani
18 बीड	..	497	767	930	1,086	2,070	1,593	215	158	153	126	114	97	110	84	32	Beed
19 नांदेड	..	537	859	954	1,763	2,520	1,590	240	152	145	108	86	69	79	74	31	Nanded
20 उस्मानाबाद	..	346	537	685	1,434	1,879	1,372	191	137	135	137	118	76	72	67	52	Osmanabad
21 लातूर	..	742	986	955	1,504	1,860	1,283	172	106	136	111	66	75	69	88	23	Latur
22 बुलढाणा	..	497	1,026	965	1,518	1,811	1,511	354	233	274	158	145	107	01	82	69	Buldhana
23 अकोला	..	505	846	902	1,575	1,951	1,671	295	204	238	212	167	142	135	121	55	Akola
24 अमरावती	..	339	779	957	1,502	1,983	1,831	368	281	268	220	226	182	133	118	42	Amravati
25 यवतमाळ	..	739	1,390	1,058	1,365	2,103	1,711	320	206	233	141	125	114	90	76	51	Yavatmal
26 वर्धा	..	245	440	530	773	1,120	1,059	187	123	145	119	83	94	78	53	30	Wardha
27 नागपूर	..	522	1,049	1,039	1,276	1,896	1,514	263	149	165	110	116	113	83	62	29	Nagpur
28 भंडारा	..	482	1,015	976	1,089	2,481	2,353	400	262	229	178	152	122	110	95	51	Bhandara
29 चंद्रपूर	..	226	660	667	938	1,744	1,696	283	163	157	123	118	80	73	41	44	Chandrapur
30 गडचिरोली	..	398	735	681	488	695	514	73	67	56	40	37	27	27	18	23	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य	..	18,325	27,919	32,916	47,875	56,733	45,826	7,813	5,628	6,240	5,130	4,970	4,365	4,024	3,559	1,476	2,72,799 Maharashtra State

टीप.—मूलतः वर्ष १ ते ४ साठी वयोगट दिले आहेत.

Note.—Age groups are given only for class I to VI.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई/Source.—Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.28 (—)

वयोगटानुसार जिल्ह्यावर तगरपरिवर्त कर्मचारी/Municipal Council employees by different age group and districts

कर्मचारी गणना/Census of employees, 1986.

(संख्या/Number)

अ. क्र. Sr. No.		जिल्हा	वैसाकमी Below 24	वयोगट (पूर्ण वर्षात वय)/Age group (age in completed years)																एकूण Total	जिल्हा District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)		
1	मुहम्मदबाई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay			
2	ठाणे	..	306	876	1,072	765	519	372	96	45	41	35	39	48	30	32	43	Thane	4,319		
3	रायगड	..	88	264	355	277	200	140	25	25	21	25	21	24	18	16	29	Raigad	1,328		
4	रत्नागिरी	..	42	94	114	116	109	118	17	15	22	21	11	23	15	13	8	Ratnagiri	338		
5	सिंधुदुर्ग	..	6	42	40	26	31	33	10	6	7	6	1	2	5	6	10	Sindhudurg	231		
6	नाशिक	..	81	464	657	751	580	478	92	80	61	86	97	60	54	65	54	Nashik	3,660		
7	धुळे	..	334	358	408	421	448	434	79	47	75	71	82	63	44	50	49	Dhule	2,263		
8	जळगांव	..	232	569	518	942	754	734	135	125	105	137	110	109	99	106	74	Jalgaon	7,249		
9	अहमदनगर	..	194	366	589	578	486	435	86	64	67	74	42	75	60	66	71	Ahmednagar	3,253		
10	पुणे	..	95	221	315	282	224	293	50	57	53	40	36	41	36	46	43	Pune	3,832		
11	सातारा	..	119	288	419	401	339	319	68	43	53	62	49	66	45	44	39	Satara	2,354		
12	सांगली	..	89	408	582	589	370	288	65	38	54	43	55	62	34	48	36	Sangli	2,761		
13	सोलापूर	..	54	220	336	309	283	304	57	70	60	49	70	61	65	77	32	Solapur	2,047		
14	कोल्हापूर	..	99	309	564	571	435	458	90	50	80	53	34	47	31	28	19	Kolhapur	2,868		
15	औरंगाबाद	..	29	70	73	73	57	37	11	2	5	2	3	4	2	5	4	Aurangabad	377		
16	जालना	..	43	145	126	130	169	165	36	28	38	15	12	17	17	18	14	Jalna	273		
17	परभणी	..	81	290	309	236	255	230	31	37	27	20	12	25	16	15	30	Parbhani	614		
18	बीड	..	81	179	221	174	169	123	25	22	15	18	17	6	8	10	11	Beed	379		
19	नांदेड	..	186	498	459	361	333	199	21	29	21	15	13	10	10	14	24	Nanded	2,993		
20	उस्मानाबाद	..	36	118	151	139	144	119	14	13	11	9	11	9	7	5	9	Osmanabad	790		
21	लातूर	..	38	292	289	255	178	115	57	9	15	10	4	17	5	5	3	Latur	1,292		
22	बुलढाणा	..	126	289	372	439	381	406	52	73	78	69	53	73	70	67	61	Buldhana	2,639		
23	अकोला	..	240	455	668	864	658	606	116	107	98	119	96	84	103	74	127	Akola	4,415		
24	अमरावती	..	89	193	259	356	314	249	52	39	51	48	43	43	34	30	43	Amravati	1,843		
25	यवतमाळ	..	133	301	405	465	413	295	61	45	52	38	31	51	46	41	43	Yavatmal	2,420		
26	वर्धा	..	101	249	324	369	336	354	108	42	67	50	45	48	38	37	58	Wardha	2,226		
27	नागपूर	..	57	216	343	364	332	292	84	44	48	41	36	57	34	36	33	Nagpur	2,017		
28	भंडारा	..	46	240	336	488	359	298	59	50	42	34	37	24	22	29	28	Bhandara	2,092		
29	चंद्रपूर	..	141	360	369	356	248	236	49	26	37	23	20	25	23	17	25	Chandrapur	1,955		
30	गडचिरोली	..	22	39	29	39	17	7	1	2	1	1	..	3	1	1	..	Gadchiroli	163		
महाराष्ट्र राज्य			3,188	8,413	11,102	11,136	9,141	8,137	1,677	1,233	1,305	1,214	1,080	1,177	972	1,001	1,020	61,796	Maharashtra State		

Note.—Age groups are given only for class I to IV.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई/Source.—Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Bombay.

25. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

संख्या क्रमांक/TABLE No. 26,29 (2.15)

जिल्हावार व पदाव्या वर्गानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी/State Government employees by class and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1986)

(संख्या/Number)

व. क्र. Sr. No.	जिल्हा/ केंद्र शासित प्रदेश	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण Total I to IV	इतर •Others	एकूण Total	District/ Union Territory
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मंबई	2,308	3,104	63,408	17,826	86,646	681	87,327	Greater Bombay
2	ठाणे	358	884	21,132	6,715	29,089	4,252	33,341	Thane
3	रायगड	78	385	6,772	2,617	9,852	3,388	13,240	Raigad
4	रत्नागिरी	106	412	6,497	2,845	9,860	2,163	12,223	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	57	256	3,605	1,694	5,612	1,345	6,957	Sindhudurg
6	नाशिक	346	1,035	15,164	5,414	21,959	4,269	26,228	Nashik
7	धुळे	157	446	10,672	3,834	15,109	5,814	20,923	Dhule
8	जळगाव	160	317	9,486	3,759	13,722	2,869	16,591	Jalgaon
9	अहमदनगर	162	445	11,614	4,116	16,337	3,697	20,034	Ahmednagar
10	पुणे	1,055	1,996	35,633	12,248	50,932	3,855	54,787	Pune
11	सातारा	200	546	10,565	3,817	15,128	3,267	18,395	Satara
12	सांगली	167	504	8,432	2,966	12,069	2,094	14,163	Sangli
13	सोलापूर	212	687	12,719	4,311	17,929	2,898	20,827	Solapur
14	कोल्हापूर	282	738	10,175	3,774	14,969	3,458	18,427	Kolhapur
15	औरंगाबाद	513	1,006	12,599	5,383	19,501	3,425	22,926	Aurangabad
16	जालना	68	226	5,112	1,336	6,742	1,146	7,888	Jalna
17	परभणी	99	248	7,802	2,532	10,681	3,226	13,907	Parbhani
18	बीड	131	586	8,020	2,931	11,668	2,664	14,332	Beed
19	नांदेड	139	484	8,764	3,485	12,872	2,958	15,830	Nanded
20	उस्मानाबाद	68	244	4,578	1,616	6,506	1,869	8,375	Osmanabad
21	लातूर	114	299	4,470	1,454	6,337	3,333	9,670	Latur
22	बुलढाणा	110	318	6,505	2,164	9,097	2,898	11,995	Buldhana
23	अकोला	134	421	8,345	2,779	11,679	3,071	14,750	Akola
24	अमरावती	405	659	10,464	3,772	15,300	740	16,040	Amravati
25	यवतमाळ	132	411	8,152	2,812	11,507	4,815	16,322	Yavatmal
26	वर्धा	86	243	4,828	1,815	6,972	2,483	9,455	Wardha
27	नागपूर	817	1,640	23,490	9,261	35,208	5,700	40,908	Nagpur
28	भंडारा	92	418	8,153	2,658	11,321	4,048	15,369	Bhandara
29	चंद्रपूर	133	331	7,599	2,467	10,530	4,125	14,655	Chandrapur
30	गडचिरोली	59	168	4,708	1,376	6,311	3,498	9,809	Gadchiroli
केंद्रशासित प्रदेश —									Union Territory
1	नवी दिल्ली	2	2	56	60	120	..	120	New Delhi
2	गोवा	1	0	9	5	15	..	15	Goa
महाराष्ट्र राज्य ..		8,751	19,459	3,59,528	1,23,842	5,11,580	94,249	6,05,829	Maharashtra State

टीप.—नवी दिल्ली व गोवा यापुढे दर्शविलेले कर्मचारी महाराष्ट्र शासनाने असून त्यांचे मुख्यालय अनुक्रमे नवी दिल्ली व गोवा येथे आहेत.

Note.—The number of Government Employees shown against New Delhi and Goa are Maharashtra State Government employees with their headquarters at New Delhi and Goa respectively.

इतर.—यांमध्ये कार्यव्ययी आस्थापनेवरील आकस्मिक स्थातून रोजगार दिले जाणारे, रोजंदारीवरील, अंशकालीन, मानसेवो, आणि वरील वर्गात समाविष्ट न झालेले कर्मचारी यांचा समावेश होतो.

•Others.—This Col. refers to work charged employees, employees paid from contingencies, daily rated, part time, honorary workers and which are not included in the above classes.

बाधक.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.30 (—)

जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार जिल्हा परिषदांतील कर्मचारी

Zilla Parishad employees by class and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1986)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण Total I to IV	इतर Others	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	31	119	9,312	900	10,362	1,932	12,294	Thane
3	रायगड	2	14	8,657	552	9,225	70	9,295	Raigad
4	रत्नागिरी	14	106	10,177	772	11,069	1,119	12,188	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	12	64	6,079	462	6,617	818	7,435	Sindhudurg
6	नाशिक	19	133	11,424	911	12,487	579	13,066	Nashik
7	धुळे	18	108	8,748	884	9,758	2,340	12,098	Dhule
8	जळगाव	12	168	11,745	639	12,564	2,739	15,303	Jalgaon
9	अहमदनगर	16	190	12,991	836	14,033	2,534	16,567	Ahmednagar
10	पुणे	17	160	13,689	1,162	15,028	3,473	18,501	Pune
11	सातारा	12	162	11,932	784	12,890	2,075	14,965	Satara
12	सांगली	16	110	9,768	866	10,760	1,294	12,054	Sangli
13	सोलापूर	15	144	10,321	709	11,189	1,772	12,961	Solapur
14	कोल्हापूर	13	139	10,904	764	11,820	1,726	13,546	Kolhapur
15	औरंगाबाद	12	126	6,969	776	7,883	656	8,539	Aurangabad
16	जालना	12	104	4,276	594	4,986	536	5,522	Jalna
17	परभणी	9	90	7,206	857	8,162	173	8,335	Parbhani
18	बीड	15	111	7,147	759	8,032	647	8,679	Beed
19	नांदेड	13	155	7,730	1,309	9,207	176	9,383	Nanded
20	उस्मानाबाद	12	109	6,290	807	7,218	148	7,366	Osmanabad
21	लातूर	16	128	7,157	875	8,176	355	8,531	Latur
22	बुलढाणा	20	145	7,698	988	8,851	1,295	10,146	Buldana
23	अकोला	11	86	8,028	894	9,019	1,304	10,323	Akola
24	अमरावती	12	110	8,335	932	9,389	709	10,098	Amravati
25	यवतमाळ	11	119	8,585	1,007	9,722	874	10,596	Yavatmal
26	वर्धा	13	86	4,465	515	5,079	800	5,879	Wardha
27	नागपूर	17	154	7,397	818	8,386	1,426	9,812	Nagpur
28	भंडारा	14	143	9,035	803	9,995	794	10,789	Bhandara
29	चंद्रपूर	13	112	6,253	635	7,013	272	7,285	Chandrapur
30	गडचिरोली	19	73	3,339	448	3,879	321	4,200	Gadchiroli
महाराष्ट्र-राज्य ..		416	3,468	2,45,657	23,258	2,72,799	32,957	3,05,756	Maharashtra State

टीप. —*कृपया तक्ता क्र. २६.२९ (२.१५) ची टीपणी पहावी.

Note.—*Please see the Note Table No. 26.29 (2.15)

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.31 (—)

जिल्हावार व पदाच्या वर्गांनुसार नगरपालिकांतील कर्मचारी

Municipal Council employees by class and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1986)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण वर्ग एक ते चार Total Class I to IV	इतर •Others	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	4	21	1,703	2,591	4,319	657	4,976	Thane
3	रायगड	..	3	666	859	1,528	289	1,817	Raigad
4	रत्नागिरी	..	3	414	321	738	146	884	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	107	124	231	7	238	Sindhudurg
6	नाशिक	..	14	1,903	1,743	3,660	64	3,724	Nashik
7	धुळे	..	16	1,358	1,589	2,963	82	3,045	Dhule
8	जळगाव	2	14	2,668	2,465	5,149	142	5,291	Jalgaon
9	अहमदनगर	2	10	1,572	1,669	3,253	315	3,568	Ahmednagar
10	पुणे	1	2	915	914	1,832	12	1,844	Pune
11	सातारा	..	3	1,031	1,320	2,354	163	2,517	Satara
12	सांगली	1	17	1,399	1,344	2,761	38	2,799	Sangli
13	सोलापूर	1	10	1,179	857	2,047	76	2,123	Solapur
14	कोल्हापूर	2	23	1,457	1,386	2,868	220	3,088	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	144	233	377	84	461	Aurangabad
16	जालना	1	2	381	589	973	2	975	Jalna
17	परभणी	1	4	510	1,099	1,614	46	1,660	Parbhani
18	बीड	..	3	393	683	1,079	282	1,361	Beed
19	नांदेड	..	21	720	1,452	2,193	13	2,206	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	1	404	390	795	105	900	Osmanabad
21	लातूर	1	14	456	821	1,292	42	1,334	Latur
22	बुलढाणा	..	7	1,356	1,276	2,639	183	2,822	Buldhana
23	अकोला	1	10	1,786	2,618	4,415	63	4,478	Akola
24	अमरावती	3	1	1,000	839	1,843	88	1,931	Amravati
25	यवतमाळ	..	6	1,199	1,215	2,420	189	2,609	Yavatmal
26	वर्धा	..	13	1,151	1,062	2,226	310	2,536	Wardha
27	नागपूर	1	5	1,092	919	2,017	40	2,057	Nagpur
28	भंडारा	..	3	970	1,119	2,092	415	2,507	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	3	816	1,136	1,955	6	1,961	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	1	76	86	163	19	182	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		21	230	2,8826	3,2719	6,1796	4,098	65,894	Maharashtra State

इतर—कृपया तक्ता क्र. २६-२९ (२.१५) ची दिवणी पहावी.

*Others—Please see the note of Table no. 26—29 (2.15)

आधार: अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source: - Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.32 (2.12)

पदाचा वर्ग व मूल वेतनाच्या गटानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी १९८६
State Government employees by class and Basic pay ranges

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1986)

(संख्या/Number)

मूल वेतन गट Basic Pay Ranges (रुपयात/In Rs.)	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण वर्ग एक ते चार Total Class I to IV	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
Up to 200 पर्यंत ..	..	..	141	11,388	11,529	76,983	88,512
201—300 ..	..	..	1,12,633	1,07,442	2,20,075	8,197	2,28,272
301—400 ..	..	..	1,04,111	5,012	1,09,123	3,076	1,12,199
401—500 ..	..	..	88,539	..	88,539	3,296	91,835
501—600 ..	8	1,694	28,839	..	30,541	1,509	32,050
601—700 ..	340	4,111	14,425	..	18,876	685	19,561
701—800 ..	625	5,838	8,345	..	14,808	128	14,936
801—900 ..	643	3,237	1,850	..	5,730	88	5,818
901—1000 ..	1,577	2,683	645	..	4,905	101	5,006
1001—1150 ..	1,361	1,727	..	..	3,088	45	3,133
1151—1250 ..	1,200	133	..	..	1,333	54	1,387
1251—1500 ..	1,610	36	..	..	1,646	39	1,685
1501—1750 ..	661	..	..	..	661	25	686
1751—2000 ..	435	..	..	..	435	23	458
2001—2250 ..	130	..	..	..	130	..	130
2251—2500 ..	57	..	..	..	57	..	57
2501—2750 ..	79	..	..	..	79	..	79
2751—3000 ..	23	..	..	..	23	..	23
3001—3500 ..	2	..	..	..	2	..	2
Above 3500 पेक्षा अधिक ..	..	..	..	..	..	..	..
एकूण/Total ..	8,751	19,459	3,59,528	1,23,842	5,11,580	94,249	6,05,829

साधार.—अर्थ व सांख्यिकी मंत्रालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.33 (---)

पंचायत वर्ग व मूल वेतनाच्या गटानुसार जिल्हापरिषदांतील कर्मचारी
Zilla Parishad employees by class and basic pay ranges

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1986)

(संख्या/Number)

मूल वेतनाच्या रकमेचे गट Basic pay ranges (रुपयात/In Rs.)	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण एक ते चार Total I to IV	इतर Other Class	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
Up to 200 पर्यंत ..	..	..	59	4,227	4,286	31,266	35,552
201-300 ..	..	..	40,553	18,509	49,062	800	59,862
301-400 ..	..	..	55,351	522	55,873	158	56,031
401-500 ..	..	..	1,10,806	..	1,10,806	350	1,11,156
501-600 ..	2	586	29,779	..	30,367	270	30,637
601-700 ..	32	771	6,559	..	7,362	32	7,401
701-800 ..	40	1,137	2,286	..	3,463	25	3,488
801-900 ..	21	398	195	..	614	25	639
901-1000 ..	126	403	69	..	598	10	608
1001-1150 ..	63	168	..	..	231	3	234
1151-1250 ..	78	5	..	..	83	5	88
1251-1500 ..	40	..	..	..	40	3	43
1501-1750 ..	7	..	..	..	7	3	10
1751-2000 ..	7	..	..	..	7	..	7
2001-2250 ..	..	..	..	..	..	..	..
2251-2500 ..	..	..	..	..	..	..	..
2501-2750 ..	..	..	..	..	..	..	..
2751-3000 ..	..	..	..	..	..	..	..
3001-3500 ..	..	..	..	..	..	..	..
पेक्षा जास्त Above 3500	..	..	..	..	..	..	..
एकूण/Total ..	416	3,468	2,45,657	23,258	2,72,799	32,957	3,05,756

स्रोत : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

संख्या क्रमांक/TABLE No. 26:34 (—)

पंचायत वर्ग व मूल वेतनाच्या गटानुसार नगर परिषद कर्मचारी
Municipal Council employees by class and Basic pay ranges

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1986)

(संख्या/Number)

मूल वेतनाच्या रकमेचे गट Basic pay ranges (रुपयांत/In Rs.)	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	वर्ग एक ते चार Class I to IV	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
Up to 200 पर्यंत ..	..	..	86	5,024	5,110	571	5,681
201—300 ..	..	..	5,241	26,061	31,302	1,604	32,906
301—400 ..	..	..	8,281	1,616	9,897	792	10,689
401—500 ..	..	..	11,297	9	11,306	954	12,260
501—600 ..	..	30	2,507	8	2,545	131	2,676
601—700 ..	7	39	891	..	937	23	960
701—800 ..	2	47	396	1	446	10	456
801—900 ..	..	31	85	..	116	9	125
901—1000 ..	4	31	32	..	67	1	68
1001—1150 ..	1	48	6	..	55	..	55
1151—1250 ..	2	4	2	..	8	3	11
1251—1500 ..	4	..	2	..	6	..	6
1501—1750 ..	1	..	..	..	1	..	1
1751—2000 ..	..	..	..	..	..	..	..
2001—2250 ..	..	..	..	..	..	..	..
2251—2500 ..	..	..	..	..	..	..	..
2501—2750 ..	..	..	..	..	..	..	..
2751—3000 ..	..	..	..	..	..	..	..
3001—3500 ..	..	..	..	..	..	..	..
पेक्षा जास्त Above 3500	..	..	..	..	..	..	..
एकूण Total	21	230	28,826	32,719	61,796	4,098	65,894

आधार : अर्थ व सांख्यिकी मंत्रालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.35 (2.16)

जिल्हावार व जातीनुसार राज्य शासकीय कर्मचारी
State Government Employees by Caste and districts

(कर्मचार्यां: गणना/Census of Employees 1986)

(संख्या/Number)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा/ केंद्रशासित प्रदेश	अनुसूचित जाती Scheduled Castes	अनुसूचित जमाती Scheduled Tribes	विमुक्त जाती Vimukta Jati	चटका जमाती Nomadic Tribes	नवबौद्ध Nav- Buddhist	इतर मागास- वर्गीय Other backward classes	इतर Others	एकूण Total	District/ Union Territory
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	बृहन्मंबई ..	9,638	2,296	875	1,716	3,631	13,804	55,367	87,327	Greater Bombay
2	ठाणे ..	4,398	4,444	280	736	942	8,059	14,482	33,341	Thane
3	रायगड ..	1,097	401	103	354	521	5,863	4,904	13,240	Raigad
4	रत्नागिरी ..	431	86	69	222	986	4,763	5,666	12,223	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	545	74	31	153	242	1,193	4,719	6,957	Sindhudurg
6	नाशिक ..	3,368	408	409	895	622	5,287	11,559	26,228	Nashik
7	धुळे ..	2,638	5,167	253	619	484	3,722	8,046	20,923	Dhule
8	जळगांव ..	1,579	825	266	387	678	4,812	8,112	16,591	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	3,068	1,041	370	603	144	4,198	10,650	20,034	Ahmednagar
10	पुणे ..	8,431	2,064	928	1,527	949	7,481	32,407	54,787	Pune
11	सातारा ..	21,04	277	303	542	991	3,437	10,741	18,395	Satara
12	सांगली ..	2,457	283	265	297	211	1,995	8,655	14,163	Sangli
13	सोलापूर ..	3,953	569	351	576	224	2,791	12,363	20,827	Solapur
14	कोल्हापूर ..	2,683	313	108	393	78	1,830	12,972	18,427	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	3,075	583	336	561	1,860	3,082	14,429	22,926	Aurangabad
16	जालना ..	1,485	266	241	265	673	958	4,000	7,888	Jalna
17	परभणी ..	1,619	394	302	278	1,533	2,571	7,208	13,907	Parbhani
18	बीड ..	2,657	275	265	224	565	2,486	7,860	14,332	Beed
19	नांदेड ..	21,22	765	254	546	1,302	2,158	8,683	15,830	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	1,703	190	143	151	250	1,069	4,869	8,375	Osmanabad
21	लातूर ..	2,094	122	148	174	173	1,504	5,455	9,670	Latur
22	बुलढाणा ..	2,297	300	217	199	1,212	3,075	4,695	11,995	Buldhana
23	अकोला ..	2,237	600	461	463	1,727	3,367	5,895	14,750	Akola
24	अमरावती ..	2,257	1,225	197	415	1,343	5,740	4,858	16,040	Amravati
25	यवतमाळ ..	774	2,698	430	576	969	5,000	4,205	16,322	Yavatmal
26	वर्धा ..	1,032	645	73	159	417	3,460	2,659	9,455	Wardha
27	नागपूर ..	5,621	3,145	576	823	4,097	14,964	11,682	40,908	Nagpur
28	भंडारा ..	3,804	1,467	167	224	748	5,990	2,969	15,369	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	2,300	2,231	325	338	1,105	5,636	2,720	14,655	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	1,779	2,395	214	239	531	2,918	1,213	9,809	Gadchiroli
केंद्रशासित प्रदेश :-										Union Territory
1	दिल्ली ..	20	..	..	..	4	3	93	120	Delhi
2	गोवा ..	5	..	..	..	..	5	5	15	Goa
महाराष्ट्र राज्य ..		84,941	39,649	9,037	14,657	31,169	1,33,271	2,93,105	6,05,829	Maharashtra State

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source :- Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.36 (—)

जिल्ह्यावार व जातीनुसार जिल्हा परिषदांतील कर्मचारी
Zilla Parishad employees by caste and districts

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1986)

(संख्या/Number)

क्रमिक Serial No.	जिल्हा	अनुसूचित जाती Scheduled Castes	अनुसूचित जमाती Scheduled Tribes	विमुक्त जाती Vimukta Jati	भटक्या जमाती Nomadic Tribes	नवबीड Nav - Buddhists	इतर मागासवर्गीय Other Backward Classes	इतर Others	एकूण Total	जिल्हा Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1.	बृहन्मंबई									Greater Bombay
2.	ठाणे	1,110	1,772	85	251	360	3,103	5,613	12,294	Thane
3.	रायगड	594	176	14	118	222	5,437	2,734	9,295	Raigad
4.	रत्नागिरी	329	24	19	204	1,066	3,899	6,647	12,188	Ratnagiri
5.	सिंधुदुर्ग	230	23	7	96	351	1,965	4,763	7,435	Sindhudurg
6.	नाशिक	1,509	1,385	156	327	116	2,554	7,019	13,066	Nashik
7.	धुळे	1,758	1,987	123	344	178	2,538	5,170	12,098	Dhule
8.	जळगाव	1,787	615	187	322	159	4,024	8,209	15,303	Jalgaon
9.	अहमदनगर	2,344	678	261	365	77	3,590	9,252	16,567	Ahmednagar
10.	पुणे	1,973	959	220	368	398	3,812	0,771	18,501	Pune
11.	सातारा	1,106	172	122	261	546	2,994	9,764	14,965	Satara
12.	सांगली	2,498	94	142	294	97	1,522	7,407	12,054	Sangli
13.	सोलापूर	1,737	213	156	137	124	1,632	8,962	12,961	Solapur
14.	कोल्हापूर	1,887	152	79	244	65	1,249	9,870	13,546	Kolhapur
15.	औरंगाबाद	628	82	130	149	552	1,478	5,511	8,539	Aurangabad
16.	जालना	581	46	81	110	554	1,016	3,134	5,522	Jalna
17.	परभणी	371	192	105	146	864	1,675	4,982	8,335	Parbhani
18.	बीड	1,197	43	72	157	134	1,854	5,222	8,679	Beed
19.	नांदेड	695	302	122	92	780	1,644	5,748	9,383	Nanded
20.	उस्मानाबाद	918	126	40	87	137	1,466	4,592	7,366	Osmanabad
21.	लातूर	1,105	68	50	75	135	1,681	5,417	8,531	Latur
22.	बुलढाणा	689	114	170	168	805	2,311	5,889	10,146	Buldhana
23.	अकोला	840	279	193	217	1,069	3,055	4,665	10,323	Akola
24.	अमरावती	872	576	107	83	604	4,640	3,216	10,098	Amravati
25.	यवतमाळ	1,009	811	275	193	602	3,946	3,760	10,596	Yavatmal
26.	वर्धा	415	378	71	85	518	3,115	1,297	5,879	Wardha
27.	नागपूर	1,452	622	85	131	520	4,854	2,148	9,812	Nagpur
28.	भंडारा	1,785	556	145	181	185	5,309	2,628	10,789	Bhandara
29.	चंद्रपूर	811	789	139	196	516	3,890	944	7,285	Chandrapur
30.	गडचिरोली	907	693	50	122	313	1,633	482	4,200	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	33,137	13,927	3,420	5,523	12,047	81,886	1,55,81	3,05,756	Maharashtra State

स्रोत: अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबला क्रमांक/TABLE No. 26.37 (—)

जिल्हावार व जातीनुसार नगरपरिषदांतील कर्मचारी
Municipal Council employees by caste and district

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1986)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक	जिल्हा	अनुसूचित जाती	अनुसूचित जमाती	विमुक्त जाती	भटक्या जमाती	नवबौद्ध	इतर मागासवर्गीय	इतर	एकूण	
Serial No.		Scheduled Castes	Scheduled Tribes	Vimukta Jati	Nomadic Tribes	Nav-Buddhists	Other Backward Classes	Others	Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मंबई ..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे ..	..	1,419	148	9	263	632	340	2,165	Thane
3	रायगड ..	..	419	139	10	6	324	362	557	Raigad
4	रत्नागिरी ..	..	61	1	2	14	168	341	297	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	..	81	1	..	..	14	68	74	Sindhudurg
6	नाशिक ..	..	701	289	34	36	440	396	1,828	Nashik
7	धुळे ..	..	961	146	27	60	8	543	1,300	Dhule
8	जळगाव ..	..	1,919	146	51	47	17	1,175	1,936	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	..	1,345	69	35	61	8	818	1,232	Ahmednagar
10	पुणे ..	..	533	30	22	32	59	295	873	Pune
11	सातारा ..	..	883	28	25	50	202	244	1,085	Satara
12	सांगली ..	..	883	37	34	70	55	286	1,434	Sangli
13	सोलापूर ..	..	751	20	8	21	17	226	1,080	Solapur
14	कोल्हापूर ..	..	1,018	30	17	120	23	347	1,533	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	..	198	1	3	2	60	42	155	Aurangabad
16	जालना ..	..	363	12	3	4	20	228	345	Jalna
17	परभणी ..	..	456	35	14	43	153	226	733	Parbhani
18	बीड ..	..	561	20	..	32	35	171	542	Beed
19	नांदेड ..	..	550	66	52	20	597	265	656	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	..	235	30	19	22	45	108	441	Osmanabad
21	लातूर ..	..	423	4	13	20	36	125	713	Latur
22	बुलढाणा ..	..	910	34	30	19	76	518	1,235	Buldhana
23	अकोला ..	..	1,402	31	26	21	383	400	22,15	Akola
24	अमरावती ..	..	468	51	19	9	54	745	585	Amravati
25	यवतमाळ ..	..	810	135	19	52	56	651	886	Yavatmal
26	वर्धा ..	..	732	127	3	21	249	739	665	Wardha
27	नागपूर ..	..	595	102	12	23	104	559	662	Nagpur
28	भंडारा ..	..	830	107	31	16	81	577	865	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	..	653	105	28	48	223	666	238	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	..	75	12	1	5	15	55	19	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	..	20,235	1,956	547	1,137	4,154	11,516	26,349	65,894 Maharashtra State

आधार: अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.— Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबता क्रमांक/TABLE No. 26.38 (—)

जिल्हावार व पदाच्या वर्गानुसार राज्य शासनातील रिक्त पदे

Districtwise and Classwise vacancies in State Government

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1986)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा/केंद्रशासित प्रदेश	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	वर्ग ५ ते ४ Class I to IV	*इतर Others 5, 9 & 0	एकूण Total	District/ Union Territory
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मंबई	24	90	2,947	972	4,033	41	4,074	Greater Bombay
2	ठाणे	11	31	908	332	1,292	116	1,398	Thane
3	रावगड	1	12	483	117	613	47	660	Raigad
4	रत्नागिरी	7	40	504	142	693	479	1,172	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	8	29	227	327	591	103	694	Sindhudurg
6	नाशिक	13	24	466	208	711	87	798	Nashik
7	धुळे	31	36	486	161	714	278	992	Dhule
8	जळगाव	13	13	246	151	423	227	650	Jalgaon
9	अहमदनगर	11	19	672	233	935	87	1,022	Ahmednagar
10	पुणे	158	106	1,629	350	2,243	77	2,320	Pune
11	सातारा	4	7	433	127	571	130	701	Satara
12	सांगली	5	12	394	143	554	78	632	Sangli
13	सोलापूर	4	14	289	96	403	23	426	Solapur
14	कोल्हापूर	11	30	438	269	748	140	868	Kolhapur
15	औरंगाबाद	17	19	568	428	1,032	158	1,190	Aurangabad
16	जालना	4	12	240	113	369	17	386	Jalna
17	परभणी	3	3	353	175	534	49	583	Parbhani
18	बीड	2	12	432	148	594	163	757	Beed
19	नांदेड	7	9	450	182	648	132	780	Nanded
20	उस्मानाबाद	3	6	200	152	361	46	407	Osmanabad
21	लातूर	6	18	292	171	487	34	521	Latur
22	बुलढाणा	2	16	194	84	296	134	430	Buldana
23	अकोला	2	10	223	98	333	41	374	Akola
24	अमरावती	1	10	357	194	562	14	576	Amravati
25	यवतमाळ	13	6	377	141	537	107	644	Yavatmal
26	वर्धा	3	10	250	75	338	200	538	Wardha
27	नागपूर	26	32	964	443	1,465	263	1,728	Nagpur
28	भंडारा	2	8	515	158	683	189	872	Bhandara
29	चंद्रपूर	10	15	315	81	421	90	511	Chandrapur
30	गडचिरोली	2	10	335	86	433	246	679	Gadchiroli
केंद्र शासित प्रदेश—									Union Territory
1	दिल्ली	..	1	3	1	4	..	4	Delhi
2	गोवा	..	..	..	..	..	..	..	Goa
एकूण	..	404	660	16,190	6,357	23,611	3,796	27,407	Total

* इतर:—तबता क्रमांक २६.२९ (२.१५) ची टिपणी पहावी.

* Others: --Please see the note of Table No. 26.29 (2.15)

आधार:—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source:—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.39 (—)

जिल्हावार व पदाच्या वर्गांनुसार जिल्हापरिषदांतील रिक्त पदे १९८६

Districtwise and Classwise vacancies in Zilla Parishad

(कर्मचारी गणना/Census of Employees 1986)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण वर्ग Total Class I to IV	इतर Others	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मंबई	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	..	11	224	18	253	43	296	Thane
3	रायगड	..	1	211	29	241	1	242	Raigad
4	रत्नागिरी	..	16	616	36	668	150	818	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	17	287	12	316	19	335	Sindhudurg
6	नाशिक	..	1	91	36	128	1	129	Nashik
7	धुळे	2	33	175	48	258	31	289	Dhule
8	जळगांव	..	69	383	24	476	39	515	Jalgaon
9	अहमदनगर	1	21	393	79	494	71	565	Ahmednagar
10	पुणे	..	17	100	19	136	34	170	Pune
11	सातारा	1	11	275	84	371	101	472	Satara
12	सांगली	..	..	165	62	227	80	307	Sangli
13	सोलापूर	..	7	92	20	119	11	130	Solapur
14	कोल्हापूर	..	9	150	29	188	58	246	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	3	583	77	663	10	673	Aurangabad
16	जालना	..	2	350	23	375	13	388	Jalna
17	परभणी	..	6	379	36	421	3	424	Parbhani
18	बीड	..	..	308	68	376	15	391	Beed
19	नांदेड	..	3	368	34	405	18	423	Nanded
20	उस्मानाबाद	1	7	214	38	260	18	278	Osmanabad
21	लातूर	..	10	231	42	283	4	287	Latur
22	बुलडाणा	1	5	144	29	179	3	182	Buldana
23	अकोला	..	..	65	7	72	3	75	Akola
24	अमरावती	..	..	93	56	149	13	162	Amravati
25	यवतमाळ	..	10	131	13	154	9	163	Yavatmal
26	वर्धा	..	1	144	19	164	3	167	Wardha
27	नागपूर	..	5	92	16	113	42	155	Nagpur
28	भंडारा	..	2	149	26	177	7	184	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	2	94	14	110	7	117	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	8	116	26	150	12	162	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		6	277	6,623	1,020	7,926	819	8,745	Maharashtra State.

• इतर.—कृपया तक्ता क्र. २९.२२ ची टिपणी पहावी.

• Others.—Please see the footnote on TABLE No. 29.22.

साधन.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.40 (—)

जिल्हावार व पदाध्या वर्गानुसार नगरपरिषदांतील रिक्त पदे
Districtwise and classwise vacancies in Municipal Council

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण वर्ग एक ते चार Total I to IV	इतर Other	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मंबई	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	..	2	19	31	52	..	52	Thane
3	रायगड	..	..	46	53	99	1	100	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	24	61	85	..	86	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	3	5	8	..	8	Sindhudurg
6	नाशिक	..	..	49	52	101	..	101	Nashik
7	धुळे	1	5	33	8	47	10	57	Dhule
8	जळगांव	..	1	36	39	76	1	77	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	1	154	77	232	..	233	Ahmednagar
10	पुणे	..	..	11	23	34	..	34	Pune
11	सातारा	..	..	73	76	149	..	149	Satara
12	संगली	..	1	108	60	169	1	170	Sangli
13	सोलापूर	..	1	48	29	78	..	78	Solapur
14	कोल्हापूर	..	2	39	33	74	..	74	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	4	21	25	..	25	Aurangabad
16	जालना	..	1	20	40	61	..	61	Jalna
17	परभणी	..	..	25	38	63	..	63	Parbhani
18	बीड	..	1	17	12	30	..	30	Beed
19	नांदेड	..	2	18	36	56	..	56	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	2	9	9	20	..	20	Osmanabad
21	लातूर	..	2	4	3	9	..	9	Latur
22	बुलढाणा	..	..	24	29	53	..	53	Buldana
23	अकोला	..	..	58	53	111	..	111	Akola
24	अमरावती	..	..	8	27	35	..	35	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	18	16	34	..	34	Yavatmal
26	वर्धा	..	..	9	11	20	..	20	Wardha
27	नागपूर	..	..	25	45	70	..	70	Nagpur
28	भंडारा	..	..	4	5	9	..	9	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	7	2	9	..	9	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	6	7	13	..	13	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1	21	899	901	1,822	14	1,836	Maharashtra State

* इतर.—कृपया तक्ता क्र. २९, २२ ची टिपणी पहावी.

* Other.—Please see the note of table No. 29, 22.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्रमांक 26-4

A-94-130.

26. कामदार व सेवायोजन

तक्ता क्रमांक/

विज्ञानिहाय व प्रशासकीय विभागवार राज्य शासकीय कर्मचारी

(कर्मचारी गणना)

क्र. सं.	जिल्हा/जिल्हा काश्मिर प्रदेश	सामान्य प्रशासन विभाग	वित्त विभाग	नियोजन विभाग	समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य विभाग	आदीवासी विकास विभाग	ग्राम व नगरी पुरवठा विभाग	कृषि व सहकार विभाग	सहस्रक व वन विभाग	उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग	शिक्षण व सेवा- योजन विभाग	गृह विभाग
Sr. No.	District and Union Territories	General Admini- strative Depart- ment	Finance Depart- ment	Planning Depart- ment	Social Welfare, Social Affairs Depart- ment	Tribal Develop- ment Depart- ment	Food and Civil Supply Depart- ment	Agri- cultural and Co-operation Depart- ment	Revenue and Forest Depart- ment	Indus- tries, Energy and Labour Depart- ment	Edu- cation and Employ- ment Depart- ment	Home Depart- ment
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	बुलढाई	2,909	5,784	647	859	138	2,993	6,054	1,877	3,534	3,668	36,754
2	ठाणे	168	1,066	77	198	1,664	513	1,916	4,560	230	755	9,800
3	रायगड	21	121	43	89	13	158	900	2,795	76	403	3,141
4	रत्नागिरी	75	154	54	481	..	163	1,340	2,016	61	500	2,567
5	सिंधुदुर्ग	45	78	41	218	..	90	670	1,428	34	476	1,260
6	नाशिक	90	523	135	384	810	168	2,539	3,660	231	809	5,814
7	पुणे	47	176	69	91	369	121	2,006	3,475	63	1,565	5,273
8	जळगाव	51	198	55	153	271	113	1,780	2,866	108	742	4,143
9	अहमदनगर	111	206	69	369	294	109	2,962	3,472	103	407	3,519
10	पुणे	225	1,047	108	1,012	441	346	5,987	4,975	1,510	2,830	15,990
11	सातारा	55	235	141	234	43	115	1,838	3,243	154	1,109	3,604
12	सांगली	30	228	211	209	..	85	2,054	1,682	122	369	2,506
13	सोलापूर	63	316	253	230	..	232	2,183	2,732	130	645	5,092
14	कोल्हापूर	66	445	43	417	55	148	1,731	2,502	542	969	3,656
15	औरंगाबाद	138	393	117	288	131	187	1,772	2,776	581	1,844	4,620
16	जालना	18	102	114	82	..	..	59	869	1,720	279	2,404
17	परभणी	21	117	49	67	56	114	1,634	2,847	59	417	2,933
18	बीड	50	104	52	119	..	86	1,589	2,359	53	420	2,133
19	नांदेड	23	146	48	119	288	68	1,415	3,095	70	680	3,040
20	उस्मानाबाद	35	77	108	23	..	86	968	1,809	19	268	1,664
21	लातूर	13	98	130	115	1	103	1,343	1,893	65	1,242	1,890
22	बुलढाणा	40	129	71	135	..	121	1,318	2,872	46	641	2,766
23	अकोला	23	148	127	162	47	115	1,604	2,795	64	1,020	3,942
24	अमरावती	44	297	72	294	359	142	1,718	2,942	156	1,570	2,933
25	यवतमाळ	34	151	74	112	577	109	1,314	3,415	66	1,343	3,202
26	बार्दा	22	88	53	11	..	86	884	1,836	82	698	1,910
27	नागपूर	144	761	125	709	262	386	2,944	4,077	1,628	2,246	9,554
28	भंडारा	34	97	55	146	170	170	1,310	3,906	89	1,225	2,935
29	बेळगाव	38	124	60	86	267	187	1,021	3,510	104	846	2,384
30	गडचिरोली	..	87	51	22	1,132	84	623	2,810	16	884	1,973
केद्रशासीत प्रदेश												
	दिल्ली	115	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	गोवा	15	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	एकूण	4,763	13,491	3,252	7,534	8,387	7,457	56,286	85,902	10,016	30,857	1,53,362

टीप.—नवी दिल्ली व गोवा यापुढे दलविलेले कर्मचारी महाराष्ट्र शासनाचे असून त्यांचे मुख्यालय अनुक्रमे नवी दिल्ली व गोवा येथे होते.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

LABOUR AND EMPLOYMENT

TABLE No. 26.41 (—)

State Government employees by administrative departments and districts

Census of employees, 1986)

											(संख्या/Number)
नगरविकास विभाग	सार्वजनिक विभाग	गृहनिर्माण व विशेष सहाय्य विभाग	सार्वजनिक सांघिकाम विभाग	ग्राम विकास विभाग	विधी व न्याय विभाग	पाटबंधारे विभाग	वैद्यकीय, शिक्षण व औषध विभाग	पल्लोष्ठान व सामाजिक वनीकरण विभाग	विधान कार्य विभाग	एकूण	District/ Union Territory
Urban Develop- ment Depart- ment	Public Health Depart- ment	Housing and Special Assistance Depart- ment	Public works Depart- ment	Rural Develop- ment Depart- ment	Law and Judiciary Depart- ment	Irrigation Depart- ment	Medical, Education and Drug Depart- ment	Horti- culture and Social Forest Depart- ment	Legisla- ture Affairs Depart- ment	Total	(1)
(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	
365	724	1,315	4,440	513	3,439	1,001	9,644	59	610	87,327	Greater Bombay.
89	2,573	123	2,280	2,363	581	3,105	1,042	173	5	33,341	Thane
22	1,290	43	1,311	832	325	1,397	3	207	3	13,240	Raigad
14	801	21	1,401	43	247	2,086	17	182	..	12,223	Ratnagiri
11	315	77	814	307	153	850	15	145	..	6,957	Sindhudurg
65	1,199	64	2,113	1,377	505	5,444	85	213	..	26,228	Nashik
16	944	39	1,556	2,256	428	1,230	43	132	24	20,923	Dhule
21	827	69	1,094	313	507	3,083	101	136	..	16,591	Jalgaon
38	918	9	1,575	497	527	4,644	17	188	..	20,034	Ahmednagar
262	3,351	84	2,741	321	907	9,621	2,657	319	..	54,787	Pune
23	844	10	1,267	280	391	600	32	177	..	18,395	Satara
23	388	47	580	296	387	3,912	888	156	..	14,163	Sangli
34	1,434	34	770	37	541	5,243	626	147	90	20,827	Solapur
23	1,248	50	1,078	61	472	4,608	91	218	..	18,427	Kolhapur
74	1,376	9	1,530	141	572	4,376	1,885	179	..	22,926	Aurangabad
11	459	17	393	34	216	941	15	132	..	7,888	Jalna
21	967	26	484	52	325	3,545	16	154	..	13,907	Parbhani
12	562	17	945	309	330	4,207	861	124	..	14,332	Beed
19	907	34	1,088	490	356	3,418	367	199	..	15,830	Nanded
16	567	24	615	256	263	1,439	15	123	..	8,375	Osmanabad
9	439	2	642	259	274	1,040	10	103	..	9,670	Latur
16	1,002	54	964	270	344	1,027	14	165	..	11,995	Buldana
22	498	50	1,027	258	451	1,134	82	177	4	14,750	Akola
82	258	47	1,375	232	396	1,875	16	232	..	16,040	Amravati
19	968	36	1,254	1,249	299	1,909	14	177	..	16,332	Yavatmal
11	649	31	598	71	295	1,788	69	173	..	9,455	Wardha
138	2,097	79	3,646	226	1,044	5,084	4,708	1,041	16	40,908	Nagpur
13	1,380	59	680	587	286	2,069	17	141	..	15,369	Bhandara
14	926	38	995	2,361	246	1,300	32	116	..	14,655	Chandrapur
11	448	34	517	703	73	240	10	91	..	9,809	Gadchiroli
											Union Territory
..	..	..	5	..	..	..	..	..	..	120	Delhi
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	15	Goa
1,494	32,359	2,472	39,778	17,044	15,236	86,216	23,392	5,779	752	6,05,829	Total

Note.—The number of Government employees shown against New Delhi & Goa are Maharashtra State Government Employees with their headquarters at New Delhi & Goa respectively.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.42 (2.11)

प्रशासकीय विभागवार व पदाच्या बमानुसार राज्य स्वतःकीय कर्मचारी
administrative department and classwise State Government employees

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1986)

(संख्या/Number)

क्रमिक Serial No.	प्रशासकीय विभाग	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	इतर Other	एकूण Total	विभागवार दरशेवारी Department wise percentage	Administrative department
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	साधारण प्रशासन	234	201	2,762	1,545	21	4,763	0.79	General Administration Department.
2	वित्त	695	636	9,597	2,527	36	13,491	2.23	Finance Department.
3	नियोजन	146	189	2,335	474	103	3,252	0.54	Planning Department.
4	समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन.	92	163	4,017	2,009	1,248	7,534	1.24	Social Welfare and Social Affairs, Sports & Tourism
5	आदिवासी विकास ..	42	74	3,971	3,668	632	8,387	1.39	Tribal development Dept.
6	अन्न व नागरी पुरवठा ..	79	140	5,622	1,505	111	7,457	1.23	Food and Civil supply Dept.
7	कृषि व सहकार	850	2,507	37,320	14,358	1,251	56,286	9.29	Agricultural and Co-operational Department.
8	महसूल व वन	686	1,297	47,189	9,931	26,799	85,902	14.18	Revenue and Forest Dept.
9	उद्योग, उर्जा व कामगार ..	311	605	7,432	1,550	118	10,016	1.65	Industries, Energy and Labour Department.
10	शिक्षण व सेवायोजन ..	1,619	1,072	14,242	7,417	6,507	30,857	5.09	Education and Employment Department.
11	गृह	879	1,962	1,15,141	5,982	29,398	1,53,362	25.32	Home Department.
12	नगरविकास	74	95	990	330	5	1,494	0.25	Urban Development Dept.
13	आरोग्य	262	961	20,134	9,167	1,835	32,359	5.34	Public health Department.
14	गृहनिर्माण व विशेष सहाय्य ..	39	84	1,709	639	1	2,472	0.41	Housing and Special Assistance Department.
15	सार्वजनिक बांधकाम ..	244	1,523	14,443	20,511	3,057	39,778	6.57	Public Works Department.
16	ग्राम विकास	209	311	2,547	442	13,535	17,044	2.81	Rural development Dept.
17	विधी व न्याय	844	280	10,466	3,560	86	15,236	2.51	Law and Judiciary Dept.
18	पाटबंधारे	624	5,771	45,435	26,445	7,941	86,216	14.23	Irrigation Department.
19	वैद्यकीय शिक्षण व औषधे ..	711	1,319	10,879	10,022	461	23,392	3.86	Medical Education and Drug Department.
20	पक्षीचान व सार्वजनिक वनीकरण.	76	247	2,877	1,490	1,089	5,779	0.95	Horticulture and Social Forest Department.
21	विधान कार्य	35	17	420	270	10	752	0.12	Legislature affairs Dept.
	एकूण	8,751	19,459	3,59,528	1,23,842	94,249	6,05,829	100.00	Total

संदर्भ.—कृपया तक्ता क्रमांक २९.२२ ची टिप्पणी पहावी.

स्रोत.—अर्थ व सांख्यिकी विभागनामक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.43 (—)

जातीनुसार व पदाच्या वर्गानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी
State Government employees by and class social groups

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1986)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जात	वर्ग एक Class I	वर्ग दोन Class II	वर्ग तीन Class III	वर्ग चार Class IV	एकूण वर्ग I ते IV Total I to IV	इतर ५ ते ९ व ० Other 5 to 9 & 0	एकूण Total	Caste
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	अनुसूचित जाती	841	1,565	39,051	24,113	65,570	19,371	84,941	Scheduled Cast
2	अनुसूचित जमाती	244	471	16,216	10,975	27,506	12,143	39,649	Scheduled Tribes
3	विमुक्त जाती	94	203	5,522	1,933	7,752	1,285	9,037	Vimukta Jati
4	धंद्याच्या जमाती	150	310	8,692	3,713	12,865	1,792	14,657	Nomadic Tribes
5	नव बौद्ध	169	364	15,769	9,360	25,662	5,507	31,169	Nav-Buddha
6	इतर मागासवर्गीय	1,072	3,400	80,425	28,844	1,13,741	19,530	1,33,271	Other Backward Classes
7	इतर	6,181	13,146	1,93,853	45,304	2,58,484	34,621	2,93,105	Others
	एकूण	8,751	19,459	3,59,528	1,23,842	5,11,580	94,249	6,05,829	Total

*इतर.—कृपया तक्ता क्रमांक २९, ची टिप्पणी पहावी

*Other.—Please see the note of Table No. 29.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.44 (---)

जातीनुसार व पदाच्या वर्गानुसार जिल्हा परिषदातील कर्मचारी
Zilla Parishad Employees by class and castes

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1986)

(संख्या/Numbers)

अनुक्रमांक Serial No.	जात	वर्ग-एक Class-I	वर्ग-दोन Class-II	वर्ग-तीन Class-III	वर्ग-चार Class-IV	एकूण एक ते चार Total I to IV	*इतर *Others*	एकूण Total	Caste
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	अनुसूचित जाती	60	324	24,709	3,572	28,665	4,472	33,137	Scheduled Cast
2	अनुसूचित जमाती	15	103	9,934	1,490	11,542	2,385	13,927	Scheduled Tribe
3	विमुक्त जाती	7	38	2,651	307	3,003	417	3,420	Vimukta Jati
4	भटक्या जमाती	11	60	4,286	579	4,936	587	5,523	Nomadic Tribe
5	नव बौद्ध	15	71	8,740	1,630	10,456	1,591	12,047	Nao Buddhists
6	इतर मागामवर्गीय	51	659	68,383	6,098	75,191	6,695	81,886	Other Backward Classes
7	इतर	257	2,213	1,26,954	9,582	1,39,006	16,810	1,55,816	Others
	एकूण	416	3,468	2,45,657	23,258	2,72,799	32,957	3,05,756	Total

• इतर.—कृपया तक्ता क्र. २९.२२ ची टिप्पणी पहावी.

• Other.—Please see the Note on Table No. 29.22

साधन.—अर्थ व सांख्यिकी, संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार आणि सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.45 ( )

जातीनुसार व पदाच्या वर्गानुसार नगरपरिषद कर्मचारी

Municipal Council employees by caste and class

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1986)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जाती	वर्ग-एक Class-I	वर्ग-दोन Class-II	वर्ग-तीन Class-III	वर्ग-चार Class-IV	वर्ग-एक ते चार Class I to IV	*इतर *Others	एकूण Total	Castes
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	अनुसूचित जाती	2	14	2,675	16,482	19,173	1,062	20,235	Scheduled Castes
2	अनुसूचित जमाती	1	3	683	1,080	1,767	189	1,956	Scheduled Tribes
3	विमुक्त जाती	..	..	331	184	515	32	547	Vimukta Jatis
4	भटक्या जमाती	..	3	447	636	1,086	51	1,137	Nomadic Tribes
5	नव बौद्ध	..	2	799	3,100	3,901	253	4,154	Nav Buddhas
6	इतर मागासवर्गीय	..	22	7,027	3,687	10,736	780	11,516	Other Backward Classes
7	इतर	18	186	16,864	7,550	24,618	1,731	26,349	Others
	एकूण	21	230	28,826	32,719	61,796	4,098	65,894	Total

*इतर.—कृपया तक्ता क्रमांक २९.२२ ची टिपणी.

*Others.—Please see the Note of Table No. 29.22.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.46 (—)

धर्म व पदाच्या वर्गानुसार राज्य शासकीय कर्मचारी

State Government employees by Religion & Class

(कर्मचारी गणना/Census of employees 1986)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	धर्म	वर्ग-एक Class-I	वर्ग-दोन Class-II	वर्ग-तीन Class-III	वर्ग-चार Class-IV	वर्ग-एक ते चार Class-I to IV	*इतर वर्ग ५ ते ९ व ० *Others Class V to IX & 0	एकूण Total	Religion
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	हिंदू	8,103	17,845	3,15,537	1,05,074	4,46,559	83,645	5,30,204	Hindu
2	मुस्लिम	290	867	19,595	6,877	27,629	3,982	31,611	Muslim
3	ख्रिश्चन	67	174	4,085	940	6,266	396	6,662	Christian
4	बौद्ध	169	364	15,769	9,360	25,662	5,507	31,169	Buddhist
5	इतर	122	209	3,542	1,591	5,464	719	6,183	Others
	एकूण	8,751	19,459	3,59,528	1,23,842	5,11,580	94,249	6,05,829	Total

*इतर.—कृपया तक्ता क्रमांक २९ ची टिपणी पहावी.

*Others.—Please see the Note of Table No. 29.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई.

Source.—Directorate of Economics & Statistics, Maharashtra State, New Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तबता क्रमांक/TABLE No. 26.47 (—)

धर्म व पदाच्या वर्गांनुसार जिल्हा परिषद कर्मचारी
Zilla Parishad Employees by Religion and Class

(कर्मचारी गणना/Census of Employees 1986)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	धर्म	वर्ग एक Class-I	वर्ग दोन Class-II	वर्ग तीन Class-III	वर्ग चार Class-IV	वर्ग एक ते चार Class-I to IV	*इतर वर्ग ५ ते ९ व ० *Others class V to IX & 0	एकूण Total	Religion
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	हिंदू	379	3,175	2,19,470	19,719	2,42,503	29,813	2,72,316	Hindu
2	मुस्लिम	12	159	13,287	1,796	15,248	1,017	16,265	Muslim
3	ख्रिश्चन	4	17	2,080	146	2,247	256	2,503	Christian
4	बौद्ध	15	71	8,740	1,630	10,456	1,591	12,047	Buddhist
5	इतर	6	46	2,080	213	2,345	280	2,625	Others
एकूण		416	3,468	2,45,657	23,258	2,72,799	32,957	3,05,756	Total

*इतर.—कृपया तबता क्रमांक २९ ची टिप्पणी पहा.

*Others.—Please see the Note of Table No. 29.

भाषा.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई.

Source.—Directorate of Economics & Statistics, Maharashtra State, New Bombay.

26. कामगार व सेवायोजन/LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.48 (-)

धर्म व पदाध्या बर्गानुसार नगरपरिषद कर्मचारी
Municipal Council employees by Religion & Class

(कर्मचारी गणना/Census of employees, 1986)

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	धर्म	वर्ग एक Class-I	वर्ग दोन Class-II	वर्ग तीन Class-III	वर्ग चार Class-IV	वर्ग एक ते चार Class-I to IV	*इतर वर्ग ५ ते ९ व ० *Others Class V to IX & 0	एकूण Total	Religion
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	हिंदू	20	204	22,591	26,300	49,115	3,452	52,567	Hindu
2	मुस्लिम	1	16	4,749	2,819	7,657	362	8,019	Muslim
3	ख्रिश्चन	..	..	309	122	431	14	445	Christian
4	बौद्ध	..	2	799	3,100	3,901	253	4,154	Buddhist
5	इतर	..	8	378	306	692	17	709	Other
एकूण	..	21	230	28,826	32,719	61,796	4,098	65,894	Total

*इतर.—कृपया तक्ता क्रमांक २९ ची टिप्पणी पहावी.

*Others.—Please see the Note of Table of 29.

साधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई.

Source.—Directorate of Economics & Statistics, Maharashtra State, New Bombay.

सत्यमेव जयते

२७. बँका आणि विमा व्यवसाय :

२७.१. या विभागात बँक कार्यालये असलेली सड्डे व गावे, बँकांचे वर्गीकरण तसेच वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँका यांच्याविषयी माहिती दिली आहे.

२७.२. बँक कार्यालयांच्या संख्येत वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँका यांच्या कार्यालयांचा समावेश आहे. व्यापारी बँकांकरिता संदर्भकाल उपलब्ध असल्यास तो ३१ मार्च १९८७ रोजी असा असून सहकारी बँकांकरिता अद्यावत ताळेबंद किंवा विवरण यांनुसार आहे व व्यापारी बँकेच्या ठेवी आणि कर्जे याबाबतची माहिती जून अखेरची आहे.

27. BANKING AND INSURANCE :

27.1. Data on towns/villages having banking offices, classification of banks, scheduled, non-scheduled and Co-operative banks are given in this section.

27.2. Number of bank offices by population ranges includes offices of scheduled, non-scheduled and Co-operative banks. The reference period of Commercial Banks is as on 31st March 1987, wherever available while that regarding co-operative banks is as on the latest balance sheet or return. Deposits and advances of Commercial Banks is June ending.

27. बैंका व बिमा/BANKING, AND INSURANCE

तबता क्रमांक/TABLE No. 27.1 (—)

जिल्हानिहाय व्यापारी बँकांची कार्यालये
Districtwise No. of Commercial Banking Offices

(३१ मार्च १९८९ रोजी/As on 31-3-1987)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (1)	राज्य बँक (2)	व्यापारी बँक (3)	State Bank (4)	Commercial Bank (5)	District (6)
1	बहुमंबई	स्टेट बँक ऑफ इंडिया .. स्टेट बँक ऑफ बिकानेर अँड जयपुर. स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद .. स्टेट बँक ऑफ म्हेसूर .. स्टेट बँक ऑफ पतियाळा स्टेट बँक ऑफ सोरखुध .. स्टेट बँक ऑफ त्रावणकोर स्टेट बँक ऑफ इंदूर ..	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बँक देना बँक इंडियन बँक इंडियन ओवरसीज बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड बँक ऑफ इंडिया युको बँक सिंडिकेट बँक आंध्र बँक कॉर्पोरेशन बँक ओरिएण्टल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड सिंध बँक न्यू बँक ऑफ इंडिया विजया बँक ऑलजेमीन बँक तदरलॅंड एन. व्ही. अमेरिकन एक्स्प्रेस बँक लि. बँक ऑफ अमेरिका एन. व्ही. अँड एस. ए. टो बँक ऑफ टोकियो लि. बँक नॅशनल डे पॅरिस ब्रिटीश बँक ऑफ मीडल ईस्ट. स्टॅण्डर्ड चार्टर्ड बँक सिटी बँक एन. ए. हॉंगकाँग अँड शान्घाई बँकींग कॉर्पोरेशन. मिडल ईस्ट बँक लि. ग्रीनलेज बँक पी. एल. सी. युरोपीयन एशियन बँक अबुधाबी कमर्शियल बँक लि. बँक ऑफ ओमान लि. बँक इंडो सुवेज बँक ऑफ क्रेडिट अँड कॉमर्स (ओव्हरसीज) लि.	State Bank of India .. S. B. Bikaner and Jaipur. S. B. of Hyderabad .. S. B. of Mysore .. S. B. of Patiala .. S. B. of Saurashtra .. S. B. of Travancore .. S. B. of Indore ..	Bank of Baroda .. Allahabad Bank Bank of India .. Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Indian Overseas Bank Central Bank of India Union Bank of India United Bank of India UCO Bank Syndicate Bank Andhra Bank Corporation Bank Oriental Bank of Commerce Punjab and Sind Bank New Bank of India Vijaya Bank Algemea Bank Nedarland N. V. American Express Bank Ltd. Bank of America N. V. and S. A. The Bank of Tokyo Ltd, Bank Nationa De Paris British Bank of Middle East. Standard Chartered Bank City Bank N. A. Hongkong and Shanghai Banking Corporation. The Mitsui Bank Ltd. Grindlays Bank P.L.C. European Asian Bank Abu Dhabi Commercial Bank Ltd. Bank of Oman Ltd. Bank Indo Suez Bank of Credit and Commerce INTL (Overseas) Ltd.	Gr. Bombay

TABLE No. 27.1(—)—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
बृहस्पति — वाक		वि. बैंक ऑफ नोवा स्कोटिया सोसायटी जनरल ओमान इंटरनेशनल बैंक एस. ए. ओ. बैंक ऑफ बेहरोन अन्ड कुवैट बी. एस. सी. बैंक ऑफ मद्रास लि. बैंक ऑफ राजस्थान लि. बैंक ऑफ कराच लि. बनारस स्टेट बैंक लि. कैथोलिक सीरियन बैंक लि. करुर वेंश्य बैंक लि. लक्ष्मी विलास बैंक लि. नेदुंगडी बैंक लि. रत्नाकर बैंक लि. सांगली बैंक लि. बैंक ऑफ तामिळनाडू लि. बैंक ऑफ थंजावर लि. तामिळनाडू मर्कण्टाइल बैंक लि. फेडरल बैंक लि. कर्नाटक बैंक लि. भारत ओवरसीज बैंक लि. साउथ इंडियन बैंक लि. युनायटेड इंडस्ट्रियल बैंक लि. वेंश्य बैंक लि. जम्मू अंड काश्मिर बैंक लि. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.			The Bank of Nova Scotia Societe General Oman International Bank SAO Bank of Bahrain and Kuwait B. S. C. Bank of Madura Ltd. Bank of Rajasthan Ltd. Bank of Karad Ltd. Benaras State Bank Ltd. Catholic Syrian Bank Ltd. Karur Vysya Bank Ltd. Lakshmi Vilas Bank Ltd. Nedungadi Bank Ltd. Ratnakar Bank Ltd. Sangli Bank Ltd. Bank of Tamilnadu Ltd. Bank of Thanjavur Ltd. Tamilnadu Mercantile Bank Ltd. Federal Bank Ltd. Karnataka Bank Ltd. Bharat Overseas Bank Ltd. South Indian Bank Ltd. United Industrial Bank Ltd. Vysya Bank Ltd. Jammu and Kashmir Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Gr. Bombay cont.
२ ठाणे	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बैंक देना बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया इंडियन बैंक इंडियन ओवरसीज बैंक युनियन बैंक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बैंक युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया युको बैंक सिंडिकेट बैंक पंजाब अंड सिंध बैंक न्यू बैंक ऑफ इंडिया आंध्र बैंक कॉर्पोरेशन बैंक ओरिएंटल बैंक ऑफ कॉमर्स	State Bank of India		Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Central Bank of India Indian Bank Indian Overseas Bank Union Bank of India Punjab National Bank United Bank of India U. Co. Bank Syndicate Bank Punjab and Sind Bank New Bank of India Andhra Bank Corporation Bank Oriental Bank of Commerce.	

TABLE No. 27.1(-)-Cont.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	धाने--वालू	विजया बैंक ग्रिनलेज बैंक पी. एल. सी. धाने ग्रामीण बैंक बैंक ऑफ कराड लि. सांगली बैंक लि. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.			Vijaya Bank Greenlays Bank P.L.C. Thane Gramin Bank Bank of Karad Ltd. Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Thane—Cont.
3	रायगड . . . स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ बरोडा बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बैंक देना बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया यूनियन बैंक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बैंक युको बैंक सिंडीकेट बैंक पंजाब अर्न्द् सिंध बैंक सांगली बैंक लि. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.	State Bank of India	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank U Co. Bank Syndicate Bank Punjab and Sind Bank Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Raigad	
4	रत्नागिरी . . . स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ बरोडा बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बैंक देना बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया यूनियन बैंक ऑफ इंडिया सिंडीकेट बैंक रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग ग्रामीण बैंक. बैंक ऑफ कराड लि. सांगली बैंक लि. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.	State Bank of India	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Central Bank of India Union Bank of India Syndicate Bank Ratnagiri, Sindhudurg Gramin Bank. Bank of Karad Ltd. Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Ratnagiri	
5	सिंधुदुर्ग . . . स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र देना बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया यूनियन बैंक ऑफ इंडिया सिंडीकेट बैंक रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग ग्रामीण बैंक.	State Bank of India	Bank of India Bank of Maharashtra Dena Bank Central Bank of India Union Bank of India Syndicate Bank Ratnagiri, Sindhudurg Gramin Bank.	Sindhudurg	
6	नासिक . . . स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बैंक देना बैंक इंडियन बैंक	State Bank of India	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank	Nasik	

TABLE No. 27.1(—)—Cont

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
६ नाशिक—चालू		इंडियन ओवरसीज बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया यूनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक युनायटेड बँक ऑफ इंडिया युको बँक मिडिकेट बँक कॉर्पोरेशन बँक ओरिएण्टल बँक ऑफ कॉमर्स न्यू बँक ऑफ इंडिया विजया बँक बँक ऑफ कर्नाड लि. सांगली बँक लि. फेडरल बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		Indian Overseas Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank United Bank of India U Co. Bank Syndicate Bank Corporation Bank Oriental Bank of Commerce. New Bank of India Vijaya Bank Bank of Karad Ltd. Sangli Bank Ltd., Federal Bank Ltd. United Western Bank Ltd.		Nasik—Cont.	
धुळे	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ इंदूर	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक देना बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया यूनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक युको बँक मिडिकेट बँक न्यू बँक ऑफ इंडिया विजया बँक सांगली बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India State Bank of Indore	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank U Co. Bank Syndicate Bank New Bank of India Vijaya Bank Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.		Dhule	
जळगाव	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक देना बँक इंडियन ओवरसीज बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया यूनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक युको बँक मिडिकेट बँक कॉर्पोरेशन बँक विजया बँक सांगली बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Overseas Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank U Co. Bank Syndicate Bank Corporation Bank Vijaya Bank Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.		Jalgaon	

TABLE No. 27.1 (—)—Cont

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
अहमदनगर ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया .. स्टेट बैंक ऑफ हैदराबाद ..	बैंक ऑफ बरोडा .. अलाहाबाद बैंक .. बैंक ऑफ इंडिया .. बैंक ऑफ महाराष्ट्र .. कनरा बैंक .. देना बैंक .. इंडियन बैंक .. इंडियन ओवरसीज बैंक .. सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया .. यूनियन बैंक ऑफ इंडिया .. पंजाब नेशनल बैंक .. युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया .. युको बैंक .. सिंडीकेट बैंक .. आंध्र बैंक .. न्यू बैंक ऑफ इंडिया .. विजया बैंक .. बैंक ऑफ कर्नाटक लि. .. सांगली बैंक लि. .. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि. ..	State Bank of India .. S. B. of Hyderabad ..	Bank of Baroda .. Allahabad Bank .. Bank of India .. Bank of Maharashtra .. Canara Bank .. Dena Bank .. Indian Bank .. Indian Overseas Bank .. Central Bank of India .. Union Bank of India .. Punjab National Bank .. United Bank of India .. U Co. Bank .. Syndicate Bank .. Andhra Bank .. New Bank of India .. Vijaya Bank .. Bank of Karad Ltd. .. Sangli Bank Ltd. .. United Western Bank Ltd. ..	Ahmednagar ..	
१० पुणे ..	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया .. स्टेट बैंक ऑफ बिकानेर एंड जयपुर .. स्टेट बैंक ऑफ हैदराबाद .. स्टेट बैंक ऑफ मद्रास .. स्टेट बैंक ऑफ सौराष्ट्र .. स्टेट बैंक ऑफ त्रावणकोर ..	बैंक ऑफ बरोडा .. अलाहाबाद बैंक .. बैंक ऑफ इंडिया .. बैंक ऑफ महाराष्ट्र .. कनरा बैंक .. देना बैंक .. इंडियन बैंक .. इंडियन ओवरसीज बैंक .. सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया .. यूनियन बैंक ऑफ इंडिया .. पंजाब नेशनल बैंक .. युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया .. युको बैंक .. सिंडीकेट बैंक .. आंध्र बैंक .. कार्पोरेशन बैंक .. ओरिएण्टल बैंक ऑफ कॉमर्स .. पंजाब एंड सिंध बैंक .. न्यू बैंक ऑफ इंडिया .. विजया बैंक .. बैंक ऑफ मद्रास लि. .. बैंक ऑफ राजस्थान लि. .. बैंक ऑफ कर्नाटक लि. .. लक्ष्मी विलास बैंक लि. .. रत्नाकर बैंक लि. .. सांगली बैंक लि. .. कर्नाटक बैंक लि. .. साउथ इंडियन बैंक लि. .. वैश्य बैंक लि. .. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि. ..	State Bank of India .. S. B. of Bikaner and Jaipur .. S. B. of Hyderabad .. S. B. of Mysore .. S. B. of Saurashtra .. S. B. of Travancore ..	Bank of Baroda .. Allahabad Bank .. Bank of India .. Bank of Maharashtra .. Canara Bank .. Dena Bank .. Indian Bank .. Indian Overseas Bank .. Central Bank of India .. Union Bank of India .. Punjab National Bank .. United Bank of India .. U. Co. Bank .. Syndicate Bank .. Andhra Bank .. Corporation Bank .. Oriental Bank of Commerce .. Punjab and Sindh Bank .. New Bank of India .. Vijaya Bank .. Bank of Madurai Ltd. .. Bank of Rajasthan Ltd. .. Bank of Karad Ltd. .. Lakshmi Vilas Bank Ltd. .. Ratnakar Bank Ltd. .. Sangli Bank Ltd. .. Karnataka Bank Ltd. .. South Indian Bank Ltd. .. Vysya Bank Ltd. .. United Western Bank Ltd. ..	Pune ..	

TABLE No. 27.1 (—)—Cont.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
११	सातारा	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक देना बँक इंडियन बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया सिंडीकेट बँक विजया बँक बँक ऑफ कराड लि. सांगली बँक लि. कॅनॅटिक बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक	State Bank of India	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Central Bank of India Union Bank of India Syndicate Bank Vijaya Bank Bank of Karad Ltd. Sangli Bank Ltd. Karnataka Bank Ltd. United Western Bank	Satara
१२	सांगली	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक देना बँक इंडियन बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक युको बँक सिंडीकेट बँक कॉर्पोरेशन बँक विजया बँक बँक ऑफ कराड लि. रत्नाकर बँक लि. सांगली बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank U. Co. Bank Syndicate Bank Corporation Bank Vijaya Bank Bank of Karad Ltd. Ratnakar Bank Ltd. Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Sangli
१३	सोलापूर	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैदराबाद स्टेट बँक ऑफ महाराष्ट्र	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक देना बँक इंडियन बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक युनायटेड बँक ऑफ इंडिया युको बँक सिंडीकेट बँक आंध्रा बँक कॉर्पोरेशन बँक न्यु बँक ऑफ इंडिया विजया बँक सोलापूर ग्रामीण बँक बँक ऑफ कराड लि.	State Bank of India State Bank of Hyderabad State Bank of Mysore	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank United Bank of India U. Co. Bank Syndicate Bank Andhra Bank Corporation Bank New Bank of India Vijaya Bank Solapur Gramin Bank Bank of Karad Ltd.	Solapur

TABLE No. 27.1 (—)—Cont.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
१३. सोलापूर-चालू			सांगली बँक लि. कर्नाटक बँक लि. वैश्य बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		Sangli Bank Ltd. Karnataka Bank Ltd. Vysya Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	.. Solapur-Cont.
१४. कोल्हापूर	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ महाराष्ट्र	कॅनरा बँक बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ महाराष्ट्र बँक ऑफ इंडिया देना बँक इंडियन बँक इंडियन ओवरसीज बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक युको बँक सिंडीकेट बँक कॉर्पोरेशन बँक ओरिएण्टल बँक ऑफ कॉमर्स विजया बँक बँक ऑफ कर्नाड लि. रत्नाकर बँक लि. सांगली बँक लि. कर्नाटक बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. गणेश बँक ऑफ कुरुंदवाड लि.	State Bank of India State Bank of Mysore	Canara Bank Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of Maharashtra Bank of India Dena Bank Indian Bank Indian Overseas Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank U. Co. Bank Syndicate Bank Corporation Bank Oriental Bank of Commerce Vijaya Bank Bank of Karad Ltd. Ratnakar Bank Ltd. Sangli Bank Ltd. Karnataka Bank Ltd. United Western Bank Ltd. Ganesh Bank of Kurundwad Ltd.	.. Kolhapur	
१५. औरंगाबाद	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ महाराष्ट्र स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक देना बँक इंडियन बँक इंडियन ओवरसीज बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक युनायटेड बँक ऑफ इंडिया युको बँक सिंडीकेट बँक आंध्र बँक कॉर्पोरेशन बँक पंजाब अँड सिंध बँक न्यू बँक ऑफ इंडिया विजया बँक औरंगाबाद/जालना ग्रामीण बँक सांगली बँक लि. वैश्य बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India State Bank of Hyderabad State Bank of Indore	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Indian Overseas Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank United Bank of India U. Co. Bank Syndicate Bank Andhra Bank Corporation Bank Punjab and Sindh Bank New Bank of India Vijaya Bank Aurangabad/Jalna Gramin Bank. Sangli Bank Ltd. Vysya Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	.. Aurangabad	

TABLE No. 27.1 (—)—Cont.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
१६. जालना	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद	बैंक ऑफ बरोडा बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र देना बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया यूनियन बैंक ऑफ इंडिया सिंडिकेट बैंक आंध्र बैंक औरंगाबाद/जालना ग्रामीण बैंक. सांगली बैंक लि. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.	State Bank of India State Bank of Hyderabad	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Dena Bank Central Bank of India Union Bank of India Syndicate Bank Andhra Bank Aurangabad/Jalna Gramin Bank. Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Jalna	
१७. परभणी	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद	बैंक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ महाराष्ट्र देना बैंक यूनियन बैंक ऑफ इंडिया आंध्र बैंक मराठवाडा ग्रामीण बैंक लि. सांगली बैंक लि. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.	State Bank of India S. B. of Hyderabad	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of Maharashtra Dena Bank Union Bank of India Andhra Bank Marathwada Gramin Bank Ltd. Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Parbhani	
१८. बीड	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद	बैंक ऑफ बरोडा बैंक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया मराठवाडा ग्रामीण बैंक युनायटेड वेस्टर्न बैंक.	S. B. of India S. B. of Hyderabad	Bank of Baroda Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Marathwada Gramin Bank. United Western Bank	Beed	
१९. नंदेड	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद	बैंक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बैंक देना बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया यूनियन बैंक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बैंक सिंडिकेट बैंक पंजाब अन्ड सिन्ध बैंक मराठवाडा ग्रामीण बैंक सांगली बैंक लि. वैश्य बैंक लि. युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.	State Bank of India S. B. of Hyderabad	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank Syndicate Bank Punjab and Sind Bank Marathwada Gramin Bank. Sangli Bank Ltd. Vysya Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Nanded	
२०. उस्मानाबाद	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद	अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बैंक मराठवाडा ग्रामीण बैंक	State Bank of India S. B. of Hyderabad	Allahabad Bank Bank of Maharashtra Canara Bank Marathwada Gramin Bank.	Osmanabad	

TABLE No. 27.1 (—)—Cont.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
२१. लातूर	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र देना बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया आंध्र बँक मराठवाडा ग्रामीण बँक सांगली बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India State Bank of Hyderabad	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Dena Bank Central Bank of India Union Bank of India Andhra Bank Marathwada Gramin Bank. Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Latur	
२२. बुलढाणा	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ महाराष्ट्र सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बँक बुलढाणा ग्रामीण बँक युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India State Bank of Hyderabad	Bank of Baroda Bank of Maharashtra Central Bank of India Punjab National Bank Buldhana Gramin Bank United Western Bank Ltd.	Buldhana	
२३. अकोला	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंदूर	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बँक देना बँक इंडियन बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बँक युको बँक सिंडिकेट बँक ओरिएण्टल बँक ऑफ कॉमर्स अकोला ग्रामीण बँक सांगली बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India State Bank of Hyderabad State Bank of Indore	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank Uco Bank Syndicate Bank Oriental Bank of Commerce. Akola Gramin Bank Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Akola	
२४. अमरावती	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बँक देना बँक इंडियन बँक इंडियन ओवरसीज बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बँक युको बँक सिंडिकेट बँक आंध्र बँक विजया बँक सांगली बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक	State Bank of India State Bank of Hyderabad	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank India Overseas Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank Uco Bank Syndicate Bank Andhra Bank Vijaya Bank Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Amravati	

TABLE No. 27.1 (—)—Cont.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
२५.	यवतमाळ	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र इंडियन बँक इंडियन ओव्हरसीज बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक सिंडीकेट बँक आंध्र बँक	State Bank of India	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Indian Bank Indian Overseas Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank Syndicate Bank Andhra Bank	Yavatmal
२६.	नागपूर	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ बिकानेर अँड जयपूर. स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ मद्रास स्टेट बँक ऑफ पतियाला स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र स्टेट बँक ऑफ त्रावणकोर स्टेट बँक ऑफ इंदूर	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कनरा बँक देना बँक इंडियन बँक इंडियन ओव्हरसीज बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक युनायटेड बँक ऑफ इंडिया युको बँक सिंडीकेट बँक आंध्र बँक कॉर्पोरेशन बँक ओरिएण्टल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड सिंध बँक न्यू बँक ऑफ इंडिया विजया बँक लक्ष्मी विलास बँक लि. सांगली बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India State Bank of Bikaner and Jaipur State Bank of Hydera- bad State Bank of Mysore State Bank of Patiala State Bank of Saurashtra State Bank of Travancore State Bank of Indore	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Indian Overseas Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank United Bank of India Uco Bank Syndicate Bank Andhra Bank Corporation Bank Oriental Bank of Commerce Punjab and Sind Bank New Bank of India Vijaya Bank Lakshmi Vilas Bank Ltd. Sangli Bank Ltd United Western Bank Ltd	Nagpur
२७.	वर्धा	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक सिंडीकेट बँक आंध्र बँक युनायटेड वेस्टर्न बँक लि	State Bank of India	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank Syndicate Bank Andhra Bank United Western Bank Ltd	Wardha

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
१८.	भंडारा	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र कैनरा बैंक देना बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया यूनियन बैंक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बैंक सिंडीकेट बैंक भंडारा ग्रामीण बैंक युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.	State Bank of India .. State Bank of Hyderabad	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank Syndicate Bank Bhandara Gramin Bank United Western Bank Ltd.	Bhandara
१९.	चंद्रपूर	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया स्टेट बैंक ऑफ हैदराबाद	बैंक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बैंक बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र देना बैंक इंडियन बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया यूनियन बैंक ऑफ इंडिया पंजाब नेशनल बैंक युको बैंक सिंडीकेट बैंक ओरिएण्टल बैंक ऑफ कॉमर्स चंद्रपूर गडचिरोली ग्रामीण बैंक युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.	State Bank of India .. State Bank of Hyderabad	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Dena Bank Indian Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank Uco Bank Syndicate Bank Oriental Bank of Commerce Chandrapur Gadchiroli Gramin Bank United Western Bank Ltd.	Chandrapur
२०.	गडचिरोली	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र चंद्रपूर गडचिरोली ग्रामीण बैंक युनायटेड वेस्टर्न बैंक	State Bank of India ..	Bank of India Bank of Maharashtra Chandrapur Gadchiroli Gramin Bank United Western Bank	Gadchiroli

27. बँक आणि विमा/BANKING AND INSURANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.2 (—)

लोकसंख्येच्या गटानुसार व्यापारी बँक कार्यालयांचे वर्गीकरण
Commercial Banking Offices Classified according to Population Ranges

(३१ मार्च १९८७ रोजी)
(As on 31st March 1987)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	ग्रामीण/Rural		निम्ननगरी/Semi urban		नगरी/Urban		एकूण/Total		District
		१०,००० पर्यंत लोकसंख्या Population up to 10,000		१०,००० पेक्षा अधिक परंतु १,००,००० पेक्षा कमी लोकसंख्या Population above 10,000 but below 1,00,000		१,००,००० पेक्षा जास्त लोकसंख्या आणि महानगर Population above 1,00,000 and Metropolitan				
		जागांची संख्या Number of places	कार्यालयांची संख्या Number of Offices	जागांची संख्या Number of places	कार्यालयांची संख्या Number of Offices	जागांची संख्या Number of places	कार्यालयांची संख्या Number of Offices	जागांची संख्या Number of places	कार्यालयांची संख्या Number of Offices	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	बृहमुंबई	..	..	..	..	1	1,083	1	1,083	Greater Bombay
2	ठाणे	65	75	9	42	4	138	78	255	Thane
3	रायगड	77	83	9	40	..	..	86	123	Raigad
4	रत्नागिरी	77	85	3	25	..	..	80	110	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	51	58	3	12	..	..	54	70	Sindhudurg
6	नाशिक	89	94	15	36	2	67	106	197	Nashik
7	धुळे	69	69	8	23	1	21	78	113	Dhule
8	जळगांव	79	79	22	50	2	35	103	164	Jalgaon
9	अहमदनगर	104	110	18	43	1	31	125	184	Ahmednagar
10	पुणे	97	104	21	59	2	247	120	410	Pune
11	सातारा	72	81	10	48	..	..	82	129	Satara
12	सांगली	76	79	19	39	2	45	97	163	Sangli
13	सोलापूर	98	105	12	40	1	47	111	192	Solapur
14	कोल्हापूर	79	86	15	31	2	71	96	188	Kolhapur
15	औरंगाबाद	62	63	5	11	1	44	68	118	Aurangabad
16	जालना	42	46	1	2	1	15	44	63	Jalna
17	परभणी	70	70	9	22	1	12	80	104	Parbhani
18	बीड	53	56	7	22	..	..	60	78	Beed
19	नांदेड	68	71	9	16	1	21	78	108	Nanded
20	उस्मानाबाद	39	41	9	21	..	..	48	62	Osmanabad
21	लातूर	50	53	4	10	1	13	55	76	Latur
22	बुलढाणा	41	41	10	32	..	..	51	73	Buldhana
23	अकोला	65	66	15	35	1	28	81	129	Akola
24	अमरावती	75	75	16	31	1	26	92	132	Amravati
25	यवतमाळ	64	65	10	33	..	..	74	98	Yavatmal
26	वर्धा	38	38	5	25	..	..	43	63	Wardha
27	नागपूर	72	73	11	19	1	122	84	214	Nagpur
28	भंडारा	82	86	4	16	1	9	87	111	Bhandara
29	चंद्रपूर	50	53	9	23	1	18	60	94	Chandrapur
30	गडचिरोली	25	25	3	5	..	..	28	30	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,931	2,030	291	811	28	2,093	2,250	4,934	Maharashtra State

मात्रा :- भारतीय रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया.

Source.— Reserve Bank of India.

27. बँक व विमा

सक्ता कर्मांक/

बर्गीकृत व्यापारी बँकाच्या पतपुरवठ्याचे व्यवसायानुसार जिल्हावार वर्गीकरण/

व्यवसाय	जिल्हे/Districts							
	बृहत्संबर्द Greater Bombay		ठाणे Thane		रायगड Raigad		रत्नागिरी Ratnagiri	
	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
समूह देणाऱ्या कार्यालयांची संख्या	1,13,26,379	10,29,010	17,66,121	56,676	4,23,093	10,595	3,51,697	9,002
(1) कृषि एकूण ..	47	4,406	317	1,534	223	933	101	537
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	31	1,552	314	1,482	220	912	99	488
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	16	2,854	317	52	3	21	2	49
(1) एकूण उद्योग ..	50	3,25,432	12,010	52,588	34	5,437	16	1,416
(i) अन्न उत्पादन	7	9,794	184	682	1	422	1	258
(ii) वस्त्रोद्योग	52	73,193	1,065	7,618	..	76	..	51
(iii) इतर	445	2,42,446	10,761	44,287	33	4,938	15	1,107
(2) परिवहन	196	32,977	3,920	1,286	19	484	10	337
(3) व्यावसायिक सेवा	592	12,404	16,444	1,017	60	323	43	205
(4) व्यक्तिगत कर्जे	902	14,124	12,292	1,923	39	251	24	133
(5) घाऊक व्यापार	209	5,28,952	908	1,125	1	158	2	39
(6) किरकोळ व्यापार	400	7,629	17,282	1,072	62	311	47	289
(7) इतर सर्व	1,001	27,266	19,972	1,461	61	398	58	243

BANKING AND INSURANCE

TABLE No. 27.3 (—)

Districtwise and occupationwise classification of outstanding credit of scheduled commercial Banks

(रकम लाख रुपयांत)
(Amount in lakh Rs.)

जिल्हे/Districts								Occupation
सिंधुदुर्ग Sindhudurg		नाशिक Nashik		धुळे Dhule		जळगाव, Jalgaon		
खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	(1)
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	
2,94,920	5,702	8,21,404	19,066	3,34,042	6,766	5,50,472	11,784	No. of Reporting Offices
95	368	440	4,295	334	1,732	480	2,781	Agriculture Total
90	345	417	3,060	307	1,510	469	2,493	(a) Direct finance
5	24	23	1,235	26	222	11	288	(b) Indirect finance
23	640	35	5,636	15	1,107	27	3,052	Industry Total
1	219	1	492	1	543	2	749	(i) Food manufacturing
..	7	1	126	..	156	..	1,052	(ii) Textile
21	414	33	5,017	14	408	24	1,251	(iii) Others
6	167	20	933	14	518	15	426	(2) Transport Operators
46	155	94	701	70	329	93	378	(3) Professional Services
7	61	64	655	39	262	70	376	(4) Personal loans
2	17	6	259	3	130	5	368	(5) Wholesale Trade
53	235	115	724	88	419	146	689	(6) Retail Trade
47	152	97	521	85	622	112	597	(7) All others

व्यवसाय	जिल्हे/Districts							
	अहमदनगर Ahmednagar		पुणे Pune		सातारा Satara		सांगली Sangli	
	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit
(1)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
माहिती देणाऱ्या कार्यालयांची संख्या	5,74,557	12,627	26,80,536	1,04,211	6,93,558	11,646	6,04,744	12,235
(I) कृषि एकाग्र ..	667	6,306	621	6,821	418	2,851	330	2,330
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	664	5,527	606	5,754	412	2,349	324	2,164
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा ..	3	779	15	1,068	6	502	5	165
(1) एकूण उद्योग	36	3,120	125	39,793	34	2,278	322	2,678
(i) जल उत्पादन	..	827	2	1,308	1	509	1	108
(ii) वस्त्रोद्योग	..	100	3	1,221	..	72	1	1,112
(iii) इतर	36	2,198	120	37,265	33	1,698	30	1,458
(2) परिवहन	18	747	66	3,004	14	720	11	467
(3) व्यावसायिक सेवा	119	575	242	2,672	89	444	53	452
(4) व्यक्तिगत कर्ज	52	373	237	2,963	68	362	70	449
(5) घाऊक व्यापार	6	166	26	15,131	1	114	10	538
(6) किरकोळ व्यापार	90	750	217	2,403	82	513	60	526
(7) इतर सर्व	90	504	355	3,009	174	665	173	710

TABLE No. 27.3 (—)—contd.

जिल्हे/Districts								Occupation
सोलापूर Solapur		कोल्हापूर Kolhapur		औरंगाबाद Aurangabad		जालना Jalna		
खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	
(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	
7,17,036	15,069	7,08,160	15,830	4,42,517	9,055	1,61,948	2,434	No. of Reporting Offices
487	3,455	560	3,278	288	3,306	175	1,257	Agriculture Total
444	2,662	557	2,810	285	2,070	174	990	(a) Direct finance
43	793	3	469	3	1,236	1	267	(b) Indirect finance
43	3,346	62	4,220	31	4,590	10	387	(1) Industry total
1	502	1	139	1	232	..	50	(i) Food manufacturing
7	1,532	6	468	..	401	..	8	(ii) Textile
34	1,312	55	3,614	30	3,957	10	329	(iii) Others
18	649	22	1,136	15	449	6	89	(2) Transport operators
103	546	93	746	58	429	34	118	(3) Professional Services
64	413	82	558	51	337	9	50	(4) Personal loans
8	470	13	699	2	238	43	165	(5) Wholesale Trade
92	651	87	832	78	780	41	235	(6) Retail Trade
143	658	136	634	73	503	29	88	(7) All others

व्यवसाय	जिल्हे/Districts							
	परभणी Parbhani		बीड Beed		नांदेड Nanded		उस्मानाबाद Osmanabad	
	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit
(1)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)
माहिती देणाऱ्या कार्यालयांची संख्या ..	2,64,203	3,844	2,39,997	3,219	2,87,854	5,113	1,49,918	2,012
(I) कृषि एकूण ...	439	2,176	192	1,256	376	1,451	175	976
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा	433	1,574	190	978	350	1,284	160	754
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा	5	602	2	278	26	166	15	222
(1) एकूण उद्योग	27	377	31	327	32	953	15	380
(i) बस उत्पादन	1	45	..	14	..	63	..	42
(ii) वस्त्रोद्योग	..	21	..	30	..	377	..	..
(iii) इतर	26	311	31	284	31	513	15	338
(2) परिवहन	10	123	9	257	24	320	5	215
(3) व्यावसायिक सेवा	39	164	35	170	47	213	20	101
(4) व्यक्तिगत कर्ज	20	76	13	75	25	135	14	89
(5) भाडूक व्यापार	4	45	2	26	4	129	1	36
(6) किरकोळ व्यापार	73	360	71	297	87	376	39	214
(7) इतर सर्व	25	144	31	116	38	624	23	114

TABLE No 27.3 (—)--contd.

जिल्हे/Districts								
लातूर Latur		बुलढाणा Buldhana		अकोला Akola		अमरावती Amravati		Occupation
खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	
(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(1)
2,02,871	3,077	2,39,445	4,057	3,46,359	6,939	4,36,356	9,981	No. of Reporting Offices
193	972	477	2,430	503	1,931	505	2,324	Agriculture Total.
186	909	473	1,773	500	1,646	468	1,960	(a) Direct finance
6	63	4	656	3	287	37	364	(b) Indirect finance
27	224	12	379	21	1,350	22	1,079	(1) Industry total
..	24	..	63	1	556	1	146	(i) Food manufacturing
..	4	..	71	..	323	..	391	(ii) Textile
26	196	12	244	19	472	21	542	(iii) Others
7	97	8	196	12	292	12	344	(2) Transport Operators
38	126	30	135	54	207	78	302	(3) Professional Services
16	77	21	136	27	176	31	205	(4) Personal loans
1	32	3	38	4	229	5	462	(5) Wholesale Trade
81	320	16	401	135	556	115	587	(6) Retail Trade
34	166	53	556	60	669	58	349	(7) All others

व्यवसाय	जिल्हे/Districts							
	यवतमाळ Yavatmal		वर्धा Wardha		नागपूर Nagpur		भंडारा Bhandara	
	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding Credit
(1)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)
माहिती देणाऱ्या कार्यालयांची संख्या ..	2,91,890	5,117	2,46,669	5,005	11,50,027	43,859	2,69,091	4,629
(I) कृषि एकूण ..	409	2,431	368	1,426	411	2,303	333	1,044
(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा	385	149	366	1,354	151	1,893	313	842
(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा	24	783	2	73	30	410	20	202
(1) एकूण उद्योग	15	731	14	643	96	11,566	20	816
(i) अन्न उत्पादन	1	101	1	123	3	634	1	93
(ii) वस्त्रोद्योग	..	288	1	330	1	1,508	..	10
(iii) इतर	14	343	13	190	92	9,424	19	713
(2) परिवहन	10	203	11	116	60	2,212	7	176
(3) व्यावसायिक सेवा	57	201	32	133	139	958	43	142
(4) व्यक्तिगत कर्ज	14	114	23	151	112	1,035	39	173
(5) बाळक व्यापार	1	39	1	42	14	937	4	94
(6) किरकोळ व्यापार	95	389	48	250	172	1,446	86	341
(7) इतर सर्व	69	319	34	105	136	132	43	174

आधार—बँकिंग स्टॅटिस्टिक्स, बेसिक स्टॅटिस्टीकल रिटर्न्स डिसेंबर १९८५.

TABLE No. 27.3 (—) *Contd.*

जिल्हे/Districts						
चंद्रपूर Chandrapur		गडचिरोली Gadchiroli		महाराष्ट्र राज्य Maharashtra State		Occupation
खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या Number of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	
(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(1)
3,47,645	8,141	56,808	707	2,69,87,347	14,37,410	No. of Reporting Offices
256	839	107	209	10,325	67,960	(I) Agriculture Total
251	808	107	204	9,976	53,755	(a) Direct finance
6	31	..	5	349	14,164	(b) Indirect finance
22	1,445	4	43	1,503	4,76,035	(1) Industry total
..	29	..	3	33	18,762	(i) Food manufacturing
..	3	..	..	87	90,550	(ii) Textile
21	1,413	4	40	1,383	3,66,722	(iii) Others
13	437	2	9	680	49,384	(2) Transport Operators
56	223	22	64	2,646	24,631	(3) Professional services
23	102	1	4	2,276	25,839	(4) Personal loans
2	116	..	6	352	5,50,802	(5) Wholesale Trade
61	278	33	91	3,043	23,985	(6) Retail Trade
42	201	6	18	3,488	42,609	(7) All others

Source.—Banking Statistics, Basic Statistical Returns Vol. 14 December 1985.

27. बैंक आणि विमा/BANKING AND INSURANCE

तबला क्रमांक/TABLE No. 27.4 ( )

राज्यवार वर्गीकृत व्यापारी बैंकांच्या ठेवी आणि कर्जे (जून १९८७)

Deposits and advances of Scheduled Commercial Banks by State for June 1987

(रुपये लाखात)

(Amount in lakh Rs.)

विभाग, राज्य आणि केंद्रशासित प्रदेश	कार्यालयांची संख्या No. of Offices	ठेवी Deposits	कर्जे/Advances			Region/State and Union Territory
			प्राथम्य गट Priority Sector	दुर्बल गट Weaker Sector	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(1)
उत्तर विभाग :	3,251	22,48,044	5,22,366.74	96,954.88	6,19,321.62	I Northern Region
हरियाणा	1,113	1,90,420	87,827.52	18,378.42	1,06,205.94	Haryana
हिमाचल प्रदेश	558	67,289	17,188.79	5,448.60	22,637.39	Himachal Pradesh
जम्मू आणि काश्मिर	728	97,165	21,787.40	2,855.41	24,642.81	Jammu & Kashmir
पंजाब	2,007	5,39,118	1,60,010.09	36,098.95	1,96,109.04	Punjab
राजस्थान	2,687	2,60,218	99,339.00	27,826.46	1,27,165.46	Rajasthan
चंडीगड	107	72,385	28,796.78	1,884.75	30,681.53	Chandigarh
दिल्ली	1,051	10,21,449	1,07,417.16	4,102.29	1,11,519.45	Delhi
उत्तर-पूर्व विभाग :	1,502	1,71,829	46,362.12	14,492.58	60,854.70	II North-East Region
आसाम	980	1,13,547	32,577.44	6,708.97	39,286.41	Assam
मणिपूर	63	4,580	2,285.24	974.02	3,259.26	Manipur
मेघालय	132	15,831	2,600.75	1,823.29	4,424.04	Meghalaya
नागालॅंड	66	9,754	2,805.14	1,773.41	4,579.55	Nagaland
त्रिपुरा	136	11,901	4,001.23	1,512.36	5,513.59	Tripura
अरुणाचल प्रदेश	56	4,871	799.55	578.58	1,378.13	Arunachal Pradesh
मिझोरम	50	5,640	781.00	801.67	1,582.67	Mizoram
सिक्कीम	19	5,705	510.77	320.28	831.05	Sikkim
पूर्व विभाग	9,438	16,84,736	3,23,855.64	90,121.68	4,13,977.32	III Eastern Region
बिहार	4,241	4,77,125	1,12,012.16	36,674.62	1,48,686.78	Bihar
ओरिसा	1,739	1,31,616	60,167.67	23,829.45	83,997.12	Orissa
पश्चिम बंगाल	3,444	10,73,488	1,51,165.59	29,506.10	1,80,671.69	West Bengal
अंदमान आणि निकोबार	14	2,508	510.22	111.51	621.73	Andaman & Nicobar
मध्य विभाग	11,122	14,17,029	3,99,212.59	1,13,467.50	5,12,680.09	IV Central Region
मध्य प्रदेश	3,768	3,78,992	1,34,919.71	36,842.19	1,71,761.90	Madhya Pradesh
उत्तर प्रदेश	7,354	10,38,037	2,64,292.88	76,625.31	3,40,918.19	Uttar Pradesh
पश्चिम विभाग :	8,293	26,11,678	5,12,038.15	82,148.46	5,94,186.61	V Western Region
गुजरात	3,094	6,16,354	1,61,127.47	31,267.89	1,92,395.36	Gujarat
महाराष्ट्र	4,233	19,09,268	3,39,655.77	49,716.03	3,89,371.80	Maharashtra
गोवा, दमण व दीव	260	85,465	294.47	90.41	384.88	Goa, Daman & Div.
दादर आणि नगर हवेली	6	590	10,960.44	1,074.13	12,034.57	Daadur & Nagar Haveli
दक्षिण विभाग :	14,818	21,77,932	8,70,421.08	2,42,851.38	11,13,272.46	VI Southern Region
आंध्र प्रदेश	4,146	5,75,577	2,44,797.63	73,760.43	3,18,558.06	Andhra Pradesh
कर्नाटक	3,940	5,16,974	2,18,553.39	57,923.16	2,76,476.55	Karnataka
केरळ	2,727	4,16,974	1,38,700.02	39,944.20	1,78,644.22	Kerala
तामिळ नाडू	3,937	6,47,642	2,63,765.71	69,635.33	3,33,401.04	Tamil Nadu
पॉण्डिचेरी	63	17,376	90.48	94.45	184.93	Pondicherry
लक्षद्वीप	5	389	4,512.85	1,487.81	6,000.66	Lakshadweep
एकूण भारत	53,424	1,03,11,248	26,74,256.32	6,40,036.48	33,14,292.80	All India

टीप.—ठेवी ३१ मार्च १९८७ अखेर. Note.—Deposits as on 31st March 1987.

आधारी.—भारतीय रिजर्व बँक. Source.—Reserve Bank of India.

27. बँका व विमा व्यवसाय/BANKING AND INSURANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.5 (18.3)

वर्गीकृत व अवर्गीकृत सहकारी बँकांच्या कार्यालयांची संख्या
Number of offices of Scheduled, Non-Scheduled and Co-operative Banks

(As on 31st March 1987)

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा	वर्गीकृत बँक Scheduled Banks	अवर्गीकृत बँक Non-Scheduled Banks	सहकारी बँक Co-operative Banks	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1,080	..	114	1,194	Greater Bombay
2	ठाणे	255	..	80	335	Thane
3	रायगड	123	..	52	175	Raigad
4	रत्नागिरी	110	..	61	171	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	70	..	39	109	Sindhudurg
6	नाशिक	197	..	212	409	Nashik
7	धुळे	113	..	128	241	Dhule
8	जळगाव	164	..	276	440	Jalgaon
9	अहमदनगर	184	..	230	414	Ahmadnagar
10	पुणे	410	..	227	637	Pune
11	सातारा	129	..	163	292	Satara
12	सांगली	163	..	150	313	Sangli
13	शोलापूर	192	..	117	309	Sholapur
14	कोल्हापूर	188	..	162	350	Kolhapur
15	औरंगाबाद	118	..	86	204	Aurangabad
16	जालना	63	..	46	109	Jalna
17	परभणी	104	..	106	210	Parbhani
18	बीड	78	..	68	146	Beed
19	नांदेड	108	..	111	219	Nanded
20	उस्मानाबाद	62	..	65	127	Osmanabad
21	लातूर	76	..	76	152	Latur
22	बुलढाणा	73	..	116	189	Buldhana
23	अकोला	129	..	95	224	Akola
24	अमरावती	132	..	106	238	Amravati
25	यवतमाळ	97	..	88	185	Yavatmal
26	वर्धा	63	..	47	110	Wardha
27	नागपूर	214	..	97	311	Nagpur
28	भंडारा	111	..	52	163	Bhandara
29	चंद्रपूर	94	..	42	136	Chandrapur
30	गडचिरोली	30	..	23	53	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		4,930	..	3,235	8,165	Maharashtra State

आधार.—(१) सहकार आयुक्त, मुंबई आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

(२) भारतीय रिझर्व्ह बँक, मुंबई.

Source.—(1) Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

(2) Reserve Bank of India, Bombay.

सत्यमेव जयते

28. शासकीय अर्थव्यवस्था

२८.१. राज्य शासनातील महसुली जमा व महसुली खर्च यांचे निरनिराळ्या शीर्षाखालील आकडे या विभागात दाखविले आहेत. यांची अधिक तपशीलवार माहिती राज्य शासनाच्या अर्थसंकल्पात मिळते. तसेच अर्थसंकल्पातील व्यवहारांचे आर्थिक वर्गीकरणही त्यात दिले आहे. येथील आर्थिक वर्गीकरणाची मांडणी सहा लेखांमध्ये दर्शविलेल्या शासनाच्या आर्थिक व्यवहारावर आधारलेली आहे.

२८.२. राज्य शासनाचे जमा व खर्च या संबंधित व्यवहार दरवर्षी सादर केलेल्या अर्थसंकल्पात दिले जातात. अर्थसंकल्पीय व्यवहारांचे परिणाम जाणून घेण्यासाठी अर्थसंकल्पाचे आर्थिक वर्गीकरण केले जाते. या वर्गीकरणेत अर्थसंकल्पीय व्यवहारांची अर्थपूर्ण आर्थिक वर्गीकरण पुनर्मांडणी व त्यांचे पुनर्वर्गीकरण केले आहे. हे वर्गीकरण केंद्रीय अर्थसंकल्पाच्या आर्थिक वर्गीकरणाच्या मांडणीप्रमाणे आहे. त्यामधून आंतरलेखा व आंतरविभागीय हस्तांतरित रकमा (फंडांकडून बदली केलेल्या रकमा धरून) वगळण्यात आल्या आहेत. त्यामुळे उर्वरित अर्थव्यवस्थेची होणाऱ्या राज्य शासनाच्या मूळ व्यवहारांची माहिती या वर्गीकरणातून मिळते.

२८.३. ह्या विभागात ३१ मार्च अखेरीस आयकर भरणाऱ्यांचे करपात्र उत्पन्न गटानुसार वर्गीकरण देण्यात आले आहे. आयकर दात्याचे खालीलप्रमाणे उपविभाग पाडण्यात येतात. (अ) वैयक्तिक, (ब) हिंदु अविभक्त कुटुंबे, (क) व्यवसाय संस्था, (ड) इतर, (ई) संस्था, ह्या तक्त्यात दाखविलेले उत्पन्न हे एकूण उत्पन्नातून नुकसान भरपाई व इतर अनुज्ञेय सूट वगळून राहिलेले करपात्र उत्पन्न असते.

PUBLIC FINANCE

28.1. The receipt and revenue expenditure of State Government under different heads is shown in this section. Further details will be found in the Civil Budget Estimates of the State Government. The Economic Classification of the Budget is also given. The framework of economic classification presented here is based on the delineation of the Government transactions in a set of six accounts.

28.2. The Budget annually presented gives the transactions on account of receipts and expenditure of the State Government. In order to analyse the economic impact of these budgetary transactions, an economic classification of the Budget is undertaken. In this classification the transactions are regrouped and reclassified into meaningful economic categories. This classification follows closely the framework of economic classification adopted for the Central Budget. It eliminates all inter-account inter-departmental transfers including transfers to and from funds and brings out the genuine transactions of the State Government with the rest of the economy.

28.3. In this section classification of the assesses assessed to income tax according to range of income assessed to their income and tax payable for the assessment year 1986-87. The assesses are sub-divided into (i) Individuals, (ii) Hindu undivided families, (iii) Firm, (iv) Others, (v) Companies, Total income shown in the table represents the income assessed to tax after deduction of setoff of losses and other admissible rebate and relief from gross income.

तयता क्रमांक/TABLE No. 28. 1(—)

Total Revenue of Maharashtra Government.

(रुपये लाख/ Rs. in lakh)

	1970-71	1975-76	1980-81	1984-85	1985-86	1986-87							
	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(1)
महसूल Revenue	एकूण महसुलांणी टक्केवारी	महसूल Revenue	महसूल टक्केवारी	महसूल Revenue	महसूल टक्केवारी	महसूल Revenue	महसूल टक्केवारी	महसूल Revenue	महसूल टक्केवारी	महसूल Revenue	महसूल टक्केवारी	महसूल Revenue	Source of Revenue
	Percentage to total Revenue	Percentage to total Revenue	Percentage to total Revenue	Percentage to total Revenue	Percentage to total Revenue	Percentage to total Revenue	Percentage to total Revenue	Percentage to total Revenue	Percentage to total Revenue	Percentage to total Revenue	Percentage to total Revenue	Percentage to total Revenue	
महसुलांनी बाब													
(अ) केंद्राकडून वसूल होणाऱ्या करांतील राख्यांच्या हिस्सा :													(a) Share from Central Taxes
1 आयकर	8,040	17.62	16,153	15.39	33,640	16.51	52,977	14.44	49,968	11.91	59,271	11.91	Income Tax
2 संपदा शुल्क	4,263	9.34	8,112	7.73	10,967	5.38	13,490	3.68	12,998	3.11	18,129	3.64	Estate Duty
3 केंद्रीय उत्पादन शुल्क	81	0.18	32	0.03	232	0.12	227	0.06	442	0.11	17	0.01	Union Excise Duties
	3,696	8.10	8,009	7.63	22,441	11.01	39,260	10.70	36,528	8.75	41,125	8.26	
(ब) राज्याकडून वसूल होणारे कर :													(b) State Tax Revenue
1 इंधन विपयक उत्पादनावरील कर	25,575	56.05	58,596	55.84	1,13,034	55.46	1,96,622	53.61	2,37,715	56.95	2,79,184	56.08	Agricultural Income Tax
2 जमीन महसूल	5	0.01	24	0.02	23	0.01	36	0.01	9	0.00	58	0.01	Land Revenue
3 मुद्रांक व नोंदणी फी	982	2.17	1,564	1.49	1,601	0.79	2,943	0.80	3,737	0.90	2,968	0.60	Stamps and Registration Fee
	1,336	2.93	2,019	1.93	4,288	2.10	7,163	1.95	9,408	2.25	13,349	2.68	
4 राज्य उत्पादन शुल्क	682	1.49	3,491	3.33	8,870	4.35	16,901	4.61	20,669	4.95	25,994	5.72	State Excise Duties
5 विक्री कर	15,559	34.10	36,909	35.17	74,959	36.78	1,25,209	34.14	1,50,466	36.05	75,648	25.28	Sales Tax
6 वाहतूकावरील कर	1,398	3.06	2,321	2.21	5,151	2.53	7,882	2.15	9,576	2.29	11,393	2.29	Taxes on Vehicles
7 मालावरील व उतारवरील कर	1,217	2.67	3,040	2.90	1,789	0.88	7,767	2.12	8,676	2.08	10,127	2.03	Taxes on Goods and passengers
8 विद्युत शुल्क	1,811	3.97	2,781	2.65	5,856	2.87	9,211	2.51	13,479	3.23	17,600	3.54	Electricity Duty
9 करस्थग्न कर	1,290	2.83	2,687	2.56	4,503	2.21	6,894	1.88	7,629	1.87	6,503	1.31	Entertainment Tax
10 व्यवसाय, व्यापार, अजीविता व रोजगार यांवरील कर	..	..	1,376	1.31	3,159	1.55	6,053	1.65	7,494	1.80	8,530	1.71	Tax on Professions, Trades, Callings and Employment

(अ) केंद्राकडून वसूल होणाऱ्या करांतीत राज्याच्या हिस्सा :

राज्याच्या हिस्सा :

1 अथर्व

2 संपदा शिल्क

3 केंद्रीय उत्पादन शुल्क

(ब) राज्याकडून वसूल होणारे कर :

1। कृषि विषयक उत्पादनावरील कर

2. जयपीन महसुल

३. महांक व नोटन

राज्य उत्पादन

ॐ विक्री कर

वाङ्मनांशरील क

7. गणेशाय नमः ॥

४ विद्युत शक्ति

9 करमणु क कर

० लक्ष्मण ना

रोजगार या

11	इतर राज कर महसूल	1,288	2.82	2,381	2.27	2,835	1.39	6,563	1.79	6,572	1.57	7,014	1.41	Other State Tax Revenue
(क)	कराव्यतिरिक्त महसूल	9,062	19.86	25,295	24.11	43,734	21.46	84,559	23.05	97,543	23.37	1,11,777	22.45	(c) Non-tax Revenue
1	व्याजविषयक जमा रकमा	2,295	5.03	4,563	4.35	9,952	4.88	22,680	6.18	27,723	6.64	34,075	6.84	Interest Receipts
2	इतर कराव्यतिरिक्त महसूल	6,767	14.83	20,732	19.76	33,782	16.58	61,879	16.87	69,820	16.73	77,702	15.61	Other Non-Tax Revenue
(ख)	केंद्र शासनाकडून सहाय्यक अनुदाने :	2,954	6.47	4,894	4.66	13,398	6.57	32,626	8.90	32,189	7.71	47,591	9.56	(d) Grants-in-Aid from Central Government
	एकूण महसूल	45,631	100.00	1,04,938	100.00	2,03,806	100.00	3,66,784	100.00	4,17,415	100.00	4,97,823	100.00	TOTAL REVENUE

• देवरील कर, वीजीच्या वस्तुवरील कर, शिक्षण उपकर, इत्यादींचा यात समावेश आहे.

• It consists of Belting & Luxury Taxes, Education Cess, etc.

आधार — महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने.

@ Source. — Maharashtra State Budget Publications.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तबता क्रमांक/TABLE No. 28.2 (—)

महसुली लेखातून केलेला खर्च/Expenditure from Revenue Account

(रुपये लाखां/Rs. in lakhs)

1970-71@		1975-76		1980-81		1984-85		1985-86		1986-87			
खर्च Expendi- ture	एकूण खर्चाची टक्केवारी Percent- age to total Expendi- ture	खर्च Expendi- ture	एकूण खर्चाची टक्केवारी Percent- age to total Expendi- ture	खर्च Expendi- ture	एकूण खर्चाची टक्केवारी Percent- age to total Expendi- ture	खर्च Expendi- ture	एकूण खर्चाची टक्केवारी Percent- age to total Expendi- ture	खर्च Expendi- ture	एकूण खर्चाची टक्केवारी Percent- age to total Expendi- ture	खर्च Expendi- ture	एकूण खर्चाची टक्केवारी Percent- age to total Expendi- ture		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
अ. सर्वसाधारण सेवा—													
(1) राज्यची अंगे		714	1.55	934	1.02	2,062	1.08	3,955	1.02	3,353	0.75	3,599	0.72
(2) आर्थिक सेवा		4,276	9.30	9,141	9.97	20,246	10.56	34,669	8.94	38,189	8.50	44,744	8.99
(3) व्याज प्रदान व ऋण सेवा		7,411	16.11	11,454	12.50	15,342	8.00	41,882	10.79	48,846	10.88	60,461	12.14
(4) प्रशासकीय सेवा		10,194	22.16	10,194	11.12	20,935	10.92	43,984	11.34	45,280	10.08	49,264	9.90
(5) निवृत्ती वेतने आणि संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा		775	1.68	1,696	1.85	4,511	2.35	10,321	2.66	12,063	2.69	16,626	3.34
एकूण (अ) सर्वसाधारण सेवा		23,370	50.80	33,419	34.46	63,096	32.91	1,34,811	34.75	1,47,731	32.90	1,74,694	35.09
A General services													
B. सामाजिक व सामूहिक सेवा		15,365	33.40	33,537	36.59	65,448	34.14	1,29,641	33.41	1,55,031	34.52	1,79,782	36.11
C. आर्थिक सेवा		7,239	15.74	24,280	26.49	62,339	32.52	1,22,468	31.57	1,44,947	32.28	1,41,202	28.36
D. सहाय्यक अनुदाने व अगदाने		28	0.06	421	0.46	821	0.43	1,064	0.27	1,371	0.30	2,200	0.44
एकूण महसुली खर्च		46,002	100.00	91,657	100.00	1,91,704	100.00	3,87,984	100.00	4,49,080	100.00	4,97,878	100.00
												Total Revenue Expenditure	100.00

* Includes Allied Services. * यात संलग्न सेवांचा समावेश आहे.

@ या वर्षाच्या आकडेमांची पुनर्महिणी करण्यात आली असून ही अलीकडील सर्वाधिकृत असलेल्या आकडेमांची स्मृत्युक्त आहे.

@ The figures for this year have been recast and are made broadly comparable with the figures of the latest years.

आधार: महाराष्ट्र राज्याची अर्थव्यवस्था प्रकाशने. Source.—Maharashtra State Budget Publications.

शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.3 (—)

भांडवली अर्थसंकल्प/Capital Budget

(रुपये लाखां/Rs. in Lakhs)

अनुक्रमांक Sr. No.	शीर्षक	1970-71	1975-76	1980-81	1984-85	1985-86	1986-87	Head
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	x(6)	(7)	(8)	(2)
1	महामुली लेखावाहेरील भांडवली खर्च	7,711	21,020	34,857	60,709	58,188	67,397	Capital, Expenditure outside the Revenue A/C.
2	राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण (निव्वळ जमा) ..	3,408	5,736	836	4,225	3,159	3,504	Internal Debt of the State Government (Not Receipts).
3	केंद्र शासनाकडून कर्ज व आगाऊ रक्कम (निव्वळ जमा) ..	2,959	2,492	26,573	56,547	74,062	72,111	Loans and Advances from Central Government (Not Receipts).
4	राज्य शासनाने दिलेली कर्ज व आगाऊ रक्कम (निव्वळ जमा) ..	(—)4,725	(—)6,244	(—)23,558	(—)23,141	(—)33,543	(—)38,982	Loans and Advances by the State Government (Not Receipts).
5	आंतर-राज्याय तडजोड (निव्वळ जमा)	538	(—)1	104	166	..	233	Inter-State Settlement (Not Receipts)
6	आकस्मिकता निधीमध्ये केलेले विनियोजन (निव्वळ जमा) ..	—	(—)500	1,500	—	(—)4,000	—	Appropriation to the contingency Fund (Not Receipts).
7	आकस्मिकता निधी (निव्वळ जमा)	(+)-88	346	(—)3,397	1,613	3,687	71	Contingency Fund (Not Receipts)
8	लोकलेखा (निव्वळ जमा) * ..	7,304	6,164	18,761	36,862	45,209	33,525	Public Account (Not Receipts)
	एकूण जमा	1,28,621	2,23,091	4,09,449	8,08,089	9,10,039	10,03,952	Total Receipts
	एकूण संवितरित रक्कम	1,26,460	2,36,118	4,23,497	7,92,517	8,79,653	10,00,787	Total Disbursement
	आधिक्य किंवा तूट	(+)-2,161	(—)13,027	(—)14,048	(+)-15,563	(+)-30,386	(+)-3,165	Surplus or Deficit

आधार : महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने.

Source.—Maharashtra State Budget Publications.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तबला क्रमांक/TABLE No. 28.4 (—)

एकूण अर्थसंकल्पीय स्थिती/Overall Budgetary Position

(रुपये लाखात/Rs. in lakhs)

तपशील	1970-71	1975-76	1980-81	1984-85	1985-86	1986-87	Particulars
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
महसुली लेव्यावरील आधिक्य किंवा तूट	(—)371	(+)13,281	(+)12,102	(—)21,200	(—)31,665	(—)55	Surplus or Deficit on Revenue Account.
भांडवली लेव्यावरील आधिक्य किंवा तूट	(+)2,161	(—)13,027	(—)14,048	(+)15,563	(+)30,386	(+)3,165	Surplus or Deficit on capital Account.
एकूण आधिक्य किंवा तूट	(+)1,790	(+)254	(—)1,946	(—)5,637	(—)1,279	(+)3,110	Overall surplus or Deficit
रोख शिल्लकीतील वाढ/घट							Increase / Decrease in Cash Balance.
(अ) प्रारंभीची शिल्लक	(—)2,890	(—)2,617	(—)1,999	2,304	(—)7,869	(—)9,148	(a) Opening Balance
(ब) अखेरची शिल्लक	(—)1,100	(—)2,363	(—)3,945	(—)7,941	(—)9,148	(—)6,038	(d) Closing Balance

आधार : महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने.

Source ;—Maharashtra State Budget Publications.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तवेता क्रमांक/TABLE No. 28.5 (—)

एकूण खर्चाची निरनिराळ्या उद्देशानुसार टक्केवारीची विभागणी

Percentage Distribution of total expenditure into different purpose categories

अनुक्रम.क्र.	उद्देशाचे प्रकार	1984-85	1985-86	1986-87 (Revised estimates)	Purpose Categories
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
(1)	सर्वसाधारण सेवा	10.76	10.84	10.22	General Public Services
(2)	सुरक्षण (नागरी)	0.10	0.08	0.08	Defence (Civil)
(3)	शिक्षण	14.99	14.95	15.80	Education
(4)	आरोग्य	3.41	3.47	3.73	Health
(5)	सामाजिक सुरक्षा व कल्याण सेवा	2.78	2.79	2.92	Social Security and Welfare services
(6)	गृहनिर्माण व इतर सामूहिक सेवा	4.36	4.07	4.16	Housing and other community services
(7)	सांस्कृतिक, मनोरंजन व धार्मिक सेवा	0.44	0.45	0.44	Cultural, recreational and religious services.
(8)	आर्थिक सेवा				Economic Services.
(i)	सर्वसाधारण प्रशासन, विनियमन व संशोधन	0.78	0.57	0.60	General administration regulation and research.
(ii)	कृषि, वन उद्योग, मत्स्योद्योग व शिकार	15.50	16.32	14.20	Agriculture, forestry, fishing and hunting
(iii)	खानिकी, कारखाने व बांधकाम	2.24	1.21	1.85	Mining, Manufacturing and construction
(iv)	ऊर्जा, वायू, वाफ व पाणी पुरवठा	9.57	9.46	7.84	Electricity, Gas, Steam and water supply
(v)	परिवहन व दूरसंचार	3.23	2.83	2.66	Transport and communication
(vi)	इतर आर्थिक सेवा	0.57	1.53	2.45	Other economic services
(9)	इतर सेवा	31.27	31.51	33.13	Other Services
एकूण	.. .. .	100.00	100.00	100.00	Total

आधार : अर्थ व सांख्यिकी सेवा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तबला क्रमांक/TABLE No. 28.6 (—)

आर्थिक वर्गीकरणानुसार शासनाच्या खर्चाची टक्केवारीची विभागणी
Percentage Distribution of Government Expenditure according to Economic Classification

अनुक्रमिक	शीर्षक	1984-85	1985-86	1986-87 (Revised Estimates)	Head
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
चालू लेखा					Current Account :
(1)	वस्तु व सेवा यांवरील खर्च	16.66	18.45	17.95	Consumption Expenditure
(2)	व्याज प्रदान	4.80	5.26	6.53	Interest paid
(3)	अर्थ सहाय्य	2.80	1.81	1.75	Subsidies
(4)	(अ) अनदाने				(A) Grants to :
	(i) स्थानिक संस्थांस	9.69	10.26	10.16	Local bodies
	(ii) शैक्षणिक संस्थांस	6.43	6.07	6.78	Educational Institutions
	(iii) इतरांस	1.43	1.50	1.29	Others
	(ब) इतर चालू हस्तांतरित रकमा	1.60	1.47	1.47	(B) Other current transfers
	एकूण चालू खर्च	43.41	44.82	45.93	Total current Expenditure
भांडवली लेखा—					Capital Account :
(1)	सारणीतील बदल	0.58	0.38	0.09	Changes in Stocks
(2)	एकूण स्थिर भांडवल निर्मिती	18.82	15.87	13.27	Gross fixed capital formation
(3)	भौतिक मालमत्तेची निव्वळ खरेदी	0.00	(—)0.01	1.00	Net purchase of physical assets
(4)	हस्तांतरित भांडवली रकमा	3.60	4.94	4.85	Capital transfers
(5)	भाग भांडवलात केलेली गुंतवणूक	1.22	0.77	1.02	Investment in shares
(6)	कर्ज व आगाऊ रकमा	6.17	7.28	7.42	Loans and Advances
(7)	सरकारी ऋणांची परतफेड	26.20	25.95	26.42	Repayment of public debt.
	एकूण भांडवली खर्च	56.59	55.18	54.07	Total Capital Expenditure
	एकूण खर्च (चालू + भांडवली)	100.00	100.00	100.00	Total Expenditure (Current + capital)

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
 Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तबला क्रमांक/TABLE No. 28.7 (—)

वस्तुनुसार अचकारी महसूल/Excise Revenue by Commodities

आकडे हजारोंत
(Figures in thousand)

वर्ष	*1950-51	*1960-61	*1970-71	1975-76	1980-81	1985-86	1986-87	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1. देशी शरा	..	..	..	1,41,994	2,09,972	6,40,193	11,11,541	Country Liquor
2. तौव प्रतीचे मूल	..	..	..	17,694	18,122	53,147	48,210	Country Fermented Liquor
3. मदीरा बिअर	..	..	..	6,567	78,197	3,30,666	3,27,258	Malt Liquor
4. विदेशी दारू व मद्यार्क	..	..	..	1,16,880	4,38,551	7,59,766	83,941	Foreign Liquor and Spirit
5. व्यावसायिक व साधारण प्रतीचे मद्यार्क	..	..	..	8,943	9,391	37,843	28,750	Commercial and Denatured Spirit
6. औषधे व मोदय प्रसाधने	..	..	..	46,576	93,801	1,80,119	1,91,637	Medicinal and Toilet Preparations
7. आफू, गांजा व भाय इत्यादी	..	..	..	50	181	54	64	Opium, Hemp and other Drugs
8. दंड व अभिहरणे	..	..	..	70	447	400	400	Fines and Confiscations
इतर आवक/	..	..	..	10,373	38,370	65,764	52,699	Other Receipt
एकूण/	10,790	6,905	68,191	3,49,147	8,87,032	20,67,952	26,00,000	Total

बाबवार माहिती उपलब्ध नाही. * Itemwise break up is not available.

आधार :—गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई. Source.—Home Department, Government of Maharashtra, Bombay.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था / PUBLIC FINANCE

तबला क्रमांक / TABLE No. 28.8 (—)

निव्वळ उत्पन्न गटाप्रमाणे आय विवरणांची संख्या व निव्वळ उत्पन्न
Number of Returns and Net Income by Range of Net Income

(Rs. 000)

निव्वळ उत्पन्न गट (Range of Net Income) (हजार रुपये)	व्यक्ति Individual,		अविभक्त हिंदू कुटुंब H. U. F.		संस्था Firm		इतर Others		व्यापारी संस्था Company		एकूण सर्व Total (All Status)	
	संख्या Number of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	संख्या Number of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	संख्या Number of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	संख्या Number of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	संख्या Number of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	संख्या Number of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
TL-20	..	1,32,449	25,11,090	6,750	1,14,358	8,481	1,37,675	5,007	2,707	19,919	1,55,394	28,65,739
20-50..	..	3,80,250	1,19,56,996	24,000	7,77,002	43,791	15,63,103	3,330	1,408	45,638	4,52,779	1,44,55,007
50-100	..	74,851	46,64,889	7,875	4,91,695	53,037	37,59,623	1,056	697	50,716	1,37,526	90,35,991
100-200	..	4,949	6,68,645	823	99,333	7,599	10,43,254	235	585	84,549	14,191	19,28,889
200-300	..	933	2,36,702	..	..	1,851	4,15,550	45	228	57,257	3,117	7,49,838
300-400	..	177	60,499	72	24,113	771	2,64,776	6	161	55,467	1,187	4,06,817
400-500	..	198	47,958	25	10,084	242	1,06,851	12	110	47,780	496	2,17,918
500-1000	..	162	1,09,606	..	..	324	2,20,538	12	255	1,79,754	753	5,18,292
1000	..	63	1,58,387	..	..	216	5,11,551	14	616	1,65,73,539	909	1,72,61,601
Total	..	5,94,002	2,04,14,772	39,544	15,16,585	1,16,312	80,52,921	9,727	6,767	1,71,14,619	7,66,352	4,74,40,093

आधार : (1) राज्यालय आयकर नवीकरण, नांदिवकी प्रकाशना, नवी दिल्ली.

(2) ऑफिशल भारतीय आयकर मासिकी निवर्तण वर्ष १९८६-८७

Source:- (1) Directorate of Income Tax, Research Statistics, New Delhi. (2) Publication of All India Income Tax Statistics Assessment year 1986-87.

तक्ता क्रमांक 28-9

सत्यमेव जयते

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तरीता क्रमांक/

कर उत्पन्न गटानुसार, कर मागणी व करदात्यांच्या विवरणानुसार उत्पन्न/

व्यक्ति/Individual				अविभक्त हिंदू कुटुंब/H. U. F.			संस्था/Firm		
उत्पन्न गटानुसार विवरण (रु. हजार)	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार)	आयकर	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार)	आयकर	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार)	आयकर
Range of Income Returns (Rs. 000)	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
TL—20 ..	1,11,673	21,23,697	31,027	4,800	82,240	4,845	7,821	1,26,856	2,453
20—50 ..	3,37,218	1,08,23,823	13,32,872	20,100	6,83,900	1,24,631	29,798	14,12,936	62,511
50—100 ..	1,31,908	92,90,338	22,97,180	12,000	8,84,941	2,71,856	56,133	41,86,395	3,48,149
100—200 ..	8,760	11,88,680	4,10,890	2,116	2,89,978	1,14,847	7,836	11,08,142	1,56,666
200—300 ..	2,328	5,65,948	2,32,061	408	94,474	41,661	2,381	5,79,434	1,05,193
300—400 ..	900	3,10,639	1,36,759	24	8,384	3,694	1,008	3,48,191	69,042
400—500 ..	642	2,89,171	1,30,364	..	..	..	528	2,36,778	49,451
500—1000 ..	369	2,56,585	1,20,239	96	68,958	34,756	516	3,47,595	75,861
1000 ..	204	4,71,235	2,13,952	..	..	..	290	7,35,599	1,58,879
Total ..	5,94,002	2,53,20,116	49,05,344	39,544	21,12,875	5,96,290	1,16,312	90,81,926	10,29,005

आधार.—संचालक आयकर गवेषणा, सांख्यिकी प्रकाशन, नवी दिल्ली.

अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निघारण वर्ष १९८६-१९८७.

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.9 (—)

Number of Returns, Income Returned Tax payable by Status and Returned Income Range

इतर/Others			व्यापारी संस्था/Company			एकूण सर्व/Total (All Status)		
विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार)	आयकर	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार)	आयकर	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु. हजार)	आयकर
Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
3,675	60,006	3,096	1,606	13,072	7,669	1,29,575	24,05,871	49,090
3,554	1,04,480	15,899	1,136	38,031	21,825	4,01,806	1,30,63,170	15,57,738
1,924	1,29,917	32,922	1,170	85,596	49,371	2,03,135	1,45,77,187	30,00,278
301	42,727	15,622	699	1,00,831	57,696	19,712	27,30,358	7,55,721
144	36,102	15,746	411	99,559	56,452	5,673	13,75,517	4,51,113
56	19,404	9,018	261	91,370	53,052	2,249	7,77,988	2,71,565
28	11,822	5,501	162	73,394	42,015	1,360	6,11,165	2,27,331
21	16,139	8,112	426	3,15,963	1,72,890	1,428	10,05,240	4,11,858
24	54,215	27,700	896	2,63,62,771	96,04,998	1,414	2,76,23,820	1,00,05,529
9,727	4,74,812	1,33,616	6,767	2,71,80,587	1,00,65,968	7,66,352	6,41,70,316	1,67,30,223

Source.— Directorate of Income Tax, Research Statistics, New Delhi.
Publication of All India Income Tax Statistics Assessment year 1986-87.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तबला क्रमांक/TABLE No 28.10 (—)

उत्पन्नाच्या साधनानुसार विवरणाची संख्या एकूण उत्पन्न एकूण कर
 Number of Returns, Gross Income and Gross Tax, by source of Income

(रुपये/Rs. 000)

अनुक्रमिक Sr. No.	उत्पन्नाचे साधन	विवरणांची संख्या No. of Returns	एकूण उत्पन्न Gross Income	एकूण कर Gross Tax	Source of Income
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
					वेतन
					Salary
1	केंद्र शासन	13,681	4,73,056	80,478	Central Government
2	राज्य शासन	4,228	91,930	11,794	State Government
3	इतर	72,838	26,90,812	5,15,025	Others
					कर्ज रोख्यावरील व्याज
					Interest on Securities
1	शासन	20,536	13,68,292	8,89,042	Government
2	इतर	24,784	39,01,514	19,61,603	Others
					घराची मालमत्ता—
					House Property
1	स्वव्याप्त	80,064	2,51,201	52,915	Self Occupied
2	इतर	43,647	13,45,753	7,34,593	Others
					धंदा पेशा—
					Bussiness/Profession
1	धार. एफ. मधील नफ्यातील हिस्सा	3,56,611	1,41,72,959	28,27,355	Share in profits of R. F.
2	यु. आर. एफ./एओपी/बीओआय नफ्यातील हिस्सा	3,988	2,89,289	1,32,650	Share in profits of URF/AOP/BOI
3	स्वतःचा धंदा/पेशा	3,24,662	4,77,51,368	1,17,09,144	Own Business/Profession
4	इतर	2,710	1,07,884	26,651	Others
					भांडवलातील नफा—
					Capital Gains
1	अल्प मुदत	21,977	3,38,712	1,02,570	Short Term
2	दीर्घ मुदत-जमीन व इमारती	10,217	2,64,073	68,168	Long term-land and Building
3	इतर	35,205	7,65,364	1,92,916	Others
					इतर साधने —
					Other Sources
1	लाभांश	1,21,563	23,42,039	8,02,138	Dividends
2	व्याज	2,26,043	28,52,244	5,97,869	Interest
3	अवर्गीकृत	89,309	16,14,143	4,08,905	Unclassified
					एकूण .. ..
					Grand Total
					7,66,352 7,21,09,387 2,11,13,816

आधार : आयकर संचालक, संशोधन सांख्यिकी, नई दिल्ली, (२) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष १९८६-८७.

Source.— Directorate of Income Tax, Research Statistics, New Delhi. (2) Publication of All India Income Tax Statistics assessment year 1986-87.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तबला क्रमांक/TABLE No. 28.11 (—)

कपात/सूटच्या प्रकारानुसार कपात सूट व सबलत
Deductions/rebates and relief by Nature of deduction/rebate

(रु. हजारत/Rs. thousand)

अनुक्रमांक Sr. No.	सुटीचा प्रकार	विभाग Section	विवरणांची संख्या Number of returns	सूट व सबलती ची रक्कम Amount of deductions claimed	करामध्ये सबलत Tax relief	Nature of deductions
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
						B/F losses/Allowances set off
1	घसाल्यामुळे सूट	32	3,768	4,25,882	1,99,961	Depreciation allowances
2	गुंतवणकीमुळे सबलत	32 A	593	3,48,980	1,90,066	Investment allowances
3	धंद्यात तोटा	72/72 A	2,459	4,07,846	2,18,368	Business loss
4	अवर्गीकृत— प्रकरण ६ (अ) मधील वजाती भरपाई	.. ..	5,559	32,842	16,453	Unclassified Deductions claimed under chapter VIA
5	एल. आय. पी.	80 C	2,17,412	15,33,008	2,63,014	L. I. P.
6	भविष्य निर्वाह निधी	80 C	54,023	4,10,798	68,684	P. F.
7	राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे	80 C	15,691	1,19,423	18,962	N. S. C.
8	युनोट ट्रस्ट ऑफ इंडिया	80 C	1,878	11,510	2,619	U. T. I.
9	अवर्गीकृत	80 C	53,523	5,17,575	87,892	Unclassified
10	नवीन भागाची गुंतवणूक	80 C C	15,339	64,774	10,782	Investment New share
11	शिक्षणावरील खर्च	80 F	1,238	6,059	1,194	Educational Expenses
12	देणग्या	80 G	17,569	1,15,890	44,634	Donations
13	दिलेले भाडे	80 G G	1,616	6,560	1,174	Rent paid
14	वैयक्तिक नफा (मागासलेले क्षेत्र)	80 H H	247	1,05,800	55,142	Individual profits (Backward Area).
15	एस. एस. सी. वैयक्तिक नफा	8 H H A	230	8,077	3,317	S. S. C. Ind. Profits
16	बाहेरील योजनेचा नफा	80 H H B	40	30,775	18,225	Profits Foreigns Projects
17	निर्यातीची उलाढाल	80 H H C	1,366	3,43,221	1,14,910	Export Turnover
18	वैयक्तिक नफा	80 I	1,166	1,51,278	78,198	Ind. profits
19	पशुधनावर व ड. नफा	80 J J	1,222	10,929	5,453	Profits Live Stock etc.
20	ध्वनितगत लाभांश	80 K	152	21,617	10,745	Ind. Dividends
21	लाभांश	80 L	1,03,476	4,31,401	10,745	Dividends
22	व्याज	80 L	1,29,973	4,31,401	83,645	Interest
23	अवर्गीकृत	80 M	1,917	6,768	948	Unclassified
24	अंतर्गत महामंडळाचा लाभांश	80 M	1,438	11,42,928	6,11,873	Inter Corp. Dividends
25	भारतीय कंपनीचे स्वायत्तत्वधन	80 M M	109	7,243	4,522	Royalty Indian Cos.
26	लाभांश परदेशी कंपन्यांकडून	80 N	3	3	2	Dividends from Foreign Cos.
27	पुस्तक प्रकाशनाचा नफा	80 Q Q	1,269	6,871	2,624	Profits Book Publications
28	भारतीय भाषांमुळे नफा	80 Q Q A	..	..	..	Profits Indian Langs.
29	परदेशी कामांमुळे नफा	80 R	118	412	134	Foreign Remun. profit etc.
30	परदेशी सेवांमुळे नफा	80 R R A	247	1,783	687	Foreign Remun. Services
31	भांडवली नफा	80 T	15,249	1,97,074	45,246	Capital gains
32	शारीरिक विकलांगता	80 V	1,828	1,174	1,174	Physical Disability
	इतर	.. ..		10,38,180	4,30,682	Others
एकूण ..				79,39,071	26,03,416	Grand Total

आधार : आयकर संचालक, संशोधन सांख्यिकी, नवी दिल्ली, (२) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष १९८६-८७.

Source :—Directorate of Income Tax, Research Statistics, New Delhi, (2) Publications of All India Income Tax Statistics assessment year 1986-87.

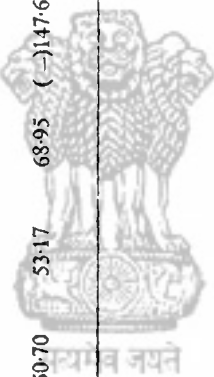

28. शासकीय अर्थव्यवस्था / PUBLIC FINANCE

तबता क्रमांक/TABLE No. 28:12 (—)

राज्यातील अल्पबचत योजना/Small Savings Scheme in the State—19

(रुपये कोटीत/R.s. in Crores)

Year	पोस्टमार्फत बचत Post Office Savings Bank Deposits		संचयी मुदती डेव डेव-चालू मालिका Cumulative Time Deposit (Current Series Deposits)		पोस्ट कार्यालय आवृत्ती डेव Post Office Recur- ring Deposits		पोस्ट कार्यालय मुदती डेव Post Office Time Deposits		राष्ट्रीय बचत प्रमाण- पत्र (चालू मालिका) National Savings Certificate (II to V) Current Series Certificate		राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्र (चालू मालिका) (६वी) National Savings Certificate (VI) (Current Series Cert.)		राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्र (चालू मालिका प्रमाणपत्र) (७) National Savings Certificate (VII) (Current Series Certificate)	
	होबळ Gross	नक्त Net	होबळ Gross	नक्त Net	होबळ Gross	नक्त Net	होबळ Gross	नक्त Net	होबळ Gross	नक्त Net	होबळ Gross	नक्त Net	होबळ Gross	नक्त Net
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1986-87	219-23	9-46	21-41	6-50	150-70	53-17	68-95	(-)-147-62	4-34	(-)-30-75	584-73	543-04	59-68	52-97
														
Year	मासिक निधी निर्वाह (पोस्ट) Public Provident Fund Scheme Post + Bank		राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्र (चालू मालिका) (आठ) National Savings Cert. (VIII) (Current Series Certificate)		इंदिरा विकास पत्र Indira Vikas Patra		राष्ट्रीय बचत योजना National Savings Scheme		मासिक प्राप्ती योजना Monthly Income Scheme		किसान विकास पत्र Kisan Vikas Patra		एकूण Total	
	होबळ Gross	नक्त Net	होबळ Gross	नक्त Net	होबळ Gross	नक्त Net	होबळ Gross	नक्त Net	होबळ Gross	नक्त Net	होबळ Gross	नक्त Net	होबळ Gross	नक्त Net
(1)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)
1986-87	25-95	23-00	..	..	127-28	127-28	..	..	..	..	..	..	1,262-27	637-05

आधार.—संचालक, अल्पबचत, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Director of Small Savings, Government of Maharashtra, Bombay.

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्र./TABLE No. 28.13 (20.1)

महाराष्ट्र राज्याची महसुली जमेचे विवरण पत्र/Statement of Revenue Receipts of Maharashtra State

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

महसुलाची शीर्ष	प्रत्यक्ष Actuals 1986-87	Heads of Revenue
(1)	(2)	(1)
(ए) कर महसूल—		(A) Tax Revenue—
(ए) उत्पन्न व खर्च यांवरील कर—		(a) Taxes on Income and Expenditure—
0021 निगम कराव्यतिरिक्त इतर उत्पन्नावरील कर ..	18,129	Taxes on Income other than Corporation Tax
0022 कृषि उत्पन्नावरील कर	58	Taxes on Agricultural Income
0028 उत्पन्न व खर्च यांवरील इतर कर	8,530	Other Taxes on Income and Expenditure
एकूण—(ए)	26,717	Total (a)
(बी) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांवरील कर—		(b) Taxes on Property and Capital Transactions—
0029 जमीन महसूल	2,968	Land Revenue
0030 मुद्रांक व नोंदणी फी	13,349	Stamps and Registration Fees
0031 संपदा शुल्क	17	Estate Duty
0035 शेत जमिनीव्यतिरिक्त इतर व्यावहारिक मालमत्तेवरील कर ..	3	Taxes on Immovable Property other than Agricultural Land
एकूण—(बी)	16,337	Total (b)
(सी) विक्रेय वस्तु व सेवा यांवरील कर—		(c) Taxes on Commodities and Services—
0039 राज्य उत्पादन शुल्क	25,994	State Excise
0040 विक्रीकर	1,75,648	Sales Tax
0041 वाहनांवरील कर	11,393	Taxes on Vehicles
0042 माल व उतारू यावरील कर	10,127	Taxes on Goods and Passengers
0043 विजेवरील कर व शुल्क	17,600	Taxes and Duties on Electricity
0045 विक्रेय वस्तु व सेवा यावरील इतर कर व शुल्क ..	13,514	Other Taxes and Duties on Commodities and Services
1603 राज्याच्या संघ उत्पादन शुल्कातील हिस्सा ..	41,125	State's Share of Union Excise Duties
एकूण—(सी)	2,95,401	Total (c)
एकूण—(ए)	3,38,455	Total (A)
(बी) कराव्यतिरिक्त महसूल—		(B) Non-Tax Revenue—
(ए) इतर आर्थिक सेवा—		(a) Other Fiscal Services—
0047 इतर आर्थिक सेवा	..	Other Fiscal Services
एकूण—(ए)	..	Total (a)
(बी) व्याजाच्या जमा रकमा, लाभांश व नफा—		(b) Interest Receipts, Dividends and Profits—
0049 व्याजाच्या जमा रकमा	34,075	Interest Receipts
0050 लाभांश व नफा	66	Dividends and Profits
एकूण—(बी)	34,141	Total (b)
(सी) कराव्यतिरिक्त इतर महसूल—		(c) Other Non-Tax Revenue—
(एक) सर्वसाधारण सेवा—		(i) General Services—
0051 लोकसेवा आयोग	4	Public Service Commission
0055 पोलीस	1,489	Police
0056 तुरुंग	200	Jails
0057 पुरवठा व विनियोग	1	Supplies and Disposals
0058 लेखन सामग्री व मुद्रण	705	Stationery and Printing
0059 सार्वजनिक बांधकामे	1,991	Public Works
0070 इतर प्रशासनिक सेवा	1,496	Other Administrative Services
0071 निवृत्ती वेळी व इतर सेवा-निवृत्ती लाभ यांच्या संबंधा- तील अंशदानाच्या व वसुलीच्या रकमा.	979	Contributions and Recoveries towards Pension and other Retirement Benefits.
0075 संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	4,695	Miscellaneous General Services
एकूण—(एक)	11,560	Total (i)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.13 (20.1)—contd.

(1)				(2)	(1)
(दोन) सामाजिक व सामूहिक सेवा—					(ii) Social and Community Services—
0202	शिक्षण, क्रीडा, कला व संस्कृती	..	..	701	Education, Sports, Art and Culture
0210	वैद्यकीय व सार्वजनिक आरोग्य	..	..	2,808	Medical and Public Health
0211	कुटुंब कल्याण	..	..	91	Family Welfare
0215	स्वच्छता व पाणीपुरवठा	..	..	..	Sanitation and Water Supply
0216	गृहनिर्माण	..	..	720	Housing
0217	नगरविकास	..	..	850	Urban Development
0220	माहिती व प्रसिद्धी	..	..	56	Information and Publicity
0230	कामगार व सेवायोजन	..	..	566	Labour and Employment
0235	सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	..	..	815	Social Security and Welfare
0250	इतर सामाजिक व सामूहिक सेवा	..	..	..	Other Social and Community Services
एकूण—(दोन)				6,607	Total (ii)
(तीन) आर्थिक सेवा—					(iii) Economic Services—
0401	पौक संवर्धन	..	..	508	Crop Husbandry
0403	पशुसंवर्धन	..	..	195	Animal Husbandry
0404	दुग्धशाला विकास	..	..	35,714	Dairy Development
0405	मत्स्यव्यवसाय	..	..	48	Fisheries
0406	वनीकरण व वन्यजिवन	..	..	15,330	Forestry and Wild Life
0408	अन्न साठवणूक व पोषण आहार	..	..	40	Food Storage and Nutrition
0425	सहकार	..	..	1,166	Co-operation
0435	इतर कृषिविषयक कार्यक्रम	..	..	2	Other Agricultural Programmes
0505	जमीन सुधारणा	..	..	14	Land Reform
0515	इतर ग्रामविकास कार्यक्रम	..	..	771	Other Rural Development Programme
10701	मोठे व मध्यम पाटबंधारे	..	..	1,647	Major and Medium Irrigation
0702	लघुपाटबंधारे	..	..	438*	Minor Irrigation
0801	बोज	..	..	1,767	Power
0810	उजवी अनारंपरिक साधने	..	..	..	Non-conventional Sources of Energy
0851	ग्रामोद्योग व लघु उद्योग	..	..	13	Village and Small Industries
0852	उद्योग	..	..	70	Industries
0853	अलोहयुक्त खानकाम व धातु-शास्त्रीय उद्योग	..	..	1,364	Non-ferrous Mining and Metallurgical Industries
0875	इतर उद्योग	..	..	..	Other Industries
0051	बंदरे व दीपगृहे	..	..	41	Ports and Light houses
1052	जहाज वाहतूक	..	..	..	Shipping
1053	नावरी विमाने चालवणे	..	..	1	Civil Aviation
1054	रस्ते व पूल	..	..	77	Roads and Bridges
1055	मार्ग परिवहन	..	..	..	Road Transport
1056	देशान्तर्गत जल वाहतूक	..	..	..	Inland Water Transport
1075	इतर परिवहन सेवा	..	..	..	Other Transport Services
1452	पर्यटन	..	..	5	Tourism
1475	इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	..	..	258	Other General Economic Services
एकूण—(तीन)				59,469	Total (iii)
एकूण—(सी)				77,636	Total (c)
(डी) महाव्यय अनुदाने व अंशदाने—					(d) Grants-in-Aid and Contributions—
1601	केंद्र सरकारकडून महाव्यय अनुदाने	..	..	47,591	Grants-in-Aid from Central Government
एकूण—(डी)				47,591	Total (d)
एकूण—(बी)				1,59,368	Total (B)
एकूण—महसुली जमा				4,97,823	Total—Revenue Receipts

*०४३५ खाली दाखवावयाची प्रत्यक्ष रक्कम अंशतः अंतर्भूत आहे./ *Includes Partly actuals to be shown under 0435.

@०८७५ ची प्रत्यक्ष रक्कम अंशतः अंतर्भूत आहे./ @Includes partly actuals of 0875.

आधार—महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, १९८८-८९.

Source.—Maharashtra State Budget Publications, 1988-89.

शासकीय अर्थव्यवस्था/PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28,14 (20.2)

महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली खर्चाचे विवरणपत्र
Statement of Revenue expenditure of Maharashtra State

खर्चाची शीर्षे	प्रत्यक्ष Actuals (1986-87)	Heads of Expenditure
(1)	(2)	(1)
ए. सर्वसाधारण सेवा—		A. General Services :
(ए) राज्याची अंगे—		(a) Organs of State :
2011 संसद/राज्य/संघ/राज्यक्षेत्र विधानमंडळे	402	Parliament/State/Union Territory Legislatures.
2012 राष्ट्रपती/उपराष्ट्रपती/राज्यपाल/संघ राज्यक्षेत्रांचे .. प्रशासक	72	President/Vice-President/Governor/Administrator of Union Territories.
2013 मंत्रिपरिषद	133	Council of Ministers.
2014 न्यायदान ..	2,897	Administration of Justice.
2015 निवडणूका ..	95	Elections.
एकूण—[ए]	3,599	Total -- (a)
(बी) आर्थिक सेवा		(B) Fiscal Services :
2020 उत्पन्न व खर्च यावरील करांची वसुली ..	8,348	Collection of Taxes on Income and Expenditure.
एकूण [एक]	8,348	Total—(i)
(दोन) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यावरील करांची वसुली—		(ii) Collection of Taxes on Property and Capital Transactions —
2029 जमीन महसूल ..	5,037	Land Revenue.
2030 मुद्रांक व नोंदणी ..	457	Stamps and Registration.
2035 मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यावरील इतर .. करांची वसुली	..	Collection of Other Taxes on Property and Capital Transactions.
एकूण—[दोन]	5,494	Total—(ii)
(तीन) विक्रेय वस्तु व सेवा यावरील करांची वसुली—		(iii) Collection of Taxes on Commodities and Services —
2093 राज्य उत्पादन शुल्क ..	453	State Excise.
2040 विक्री कर ..	16,852	Sales Tax
2041 वाहनांवरील कर ..	7,003	Taxes on Vehicles.
2045 विक्रेय वस्तु व सेवा यावरील इतर वर व शुल्क ..	5,645	Other Taxes and Duties on Commodities and Services.
एकूण—[तीन]	29,953	Total (iii)
(चार) इतर आर्थिक सेवा		(iv) Other Fiscal Services :
2047 इतर आर्थिक सेवा— ..	949	Other Fiscal Services.
एकूण—(चार)	949	Total -- (iv)
एकूण—(बी)	44,744	Total—(b)

तबता क्रमांक/TABLE No. 28.14 (20.2) —contd.

(1)	(2)	(1)
(सी) व्याज प्रदान व ऋण सेवा—		(C) Interest Payment and Servicing of Debt —
2048 ऋण कमी करणे किंवा ऋण प्रतिबंधन यासाठी .. विनियोजन	16,334	Appropriation for Reduction or Avoidance of Debt.
2049 व्याज प्रदान	44,127	Interest Payments
एकूण—[सी]	60,461	Total—(c)
(डी) प्रशासकीय सेवा—		(d) Administrative Services :
2051 शोकसेवा आयोग ..	87	Public Service Commission.
2052 सचिवालय—सर्वसाधारण सेवा ..	951	Secretariat—General Services.
2053 जिल्हा प्रशासन ..	10,485	District Administration.
2054 कोषागार व लेखा प्रशासन ..	907	Treasury and Accounts Administration.
2055 पोलीस ..	24,002	Police.
2056 जेल—तुरुंग ..	919	Jails.
2057 पुरवठा व विनियोग ..	19	Supplies and Disposals.
2058 लेखन सामग्री व मुद्रण ..	2,587	Stationery and Printing.
2059 सार्वजनिक बांधकामे ..	8,300	Public Works.
2070 इतर प्रशासनिक सेवा ..	1,007	Other Administrative Services.
एकूण—[डी]	49,264	Total—(d)
(ई) निवृत्तीवेतने व संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा—		(e) Pensions and Miscellaneous General Services —
2971 निवृत्तीवेतने व इतर सेवानिवृत्ती लाभ ..	13,078	Pensions and Other Retirement Benefits.
2075 संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा ..	3,548	Miscellaneous General Services.
एकूण—(ई)	16,626	Total —(e)
एकूण—[अ]	1,74,694	Total—(A)
[बी] सामाजिक सेवा—		(B) Social Services :—
[ए] शिक्षण, क्रिडा, कला व संस्कृती		(a) Education, Sports, Art and Culture
2202 सर्वसाधारण शिक्षण	93,070	General Education.
2203 तांत्रिक शिक्षण		Technical Education.
2204 क्रिडा व युवक सेवा		Sports and Youth Services
2205 कला व संस्कृती ..	721	Art and Culture
एकूण—[ए]	93,791	Total —(a)
[बी] आरोग्य व कुटुंब कल्याण—		(b) Health and Family Welfare :—
2210 वैद्यकीय व सार्वजनिक आरोग्य ..	26,083	Medical and Public Health
2211 कुटुंब कल्याण ..	4,450	Family Welfare
एकूण—[बी]	30,533	Total—(b)

तबला क्रमांक/TABLE No. 28.14 (20.2)—contd.

(1)	(2)	(1)
[सी] पाणीपुरवठा, स्वच्छता, गृहनिर्माण व नगरविकास—		(c) Water Supply, Sanitation, Housing and Urban Development :—
2215 पाणीपुरवठा आणि स्वच्छता ..	20,787	Water Supply and Sanitation.
2216 गृहनिर्माण ..	7,185	Housing.
2217 नगरविकास ..	4,346	Urban Development.
एकूण—[सी]	32,318	Total—(c)
[डी] माहिती व ध्वनी प्रसारण—		(d) Information and Broadcasting :—
2220 माहिती व प्रसिद्धी ..	809	Information and Publicity.
2221 ध्वनी प्रसारण ..	..	Broadcasting.
एकूण—[डी]	809	Total—(d)
[ई] अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण—		(e) Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes and other Backward Classes :—
2225 अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण ..	* *	Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes and Other Backward Classes.
एकूण—[ई]	..	Total—(e)
[एफ] कामगार व कामगार कल्याण—		(f) Labour and Labour Welfare :—
2230 कामगार व सेवायोजन ..	2,957	Labour and Employment.
एकूण—[एफ]	2,957	Total—(f)
[जी] समाजकल्याण आणि पोषक आहार—		(g) Social Welfare and Nutrition :—
2235 सामाजिक सुरक्षा व कल्याण ..	16,264	Social Security and Welfare.
2236 पोषक आहार ..	577	Nutrition.
2245 नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी सहाय्य ..	2,187	Relief on account of Natural Calamities.
एकूण—[जी]	19,028	Total—(g)
[एच] इतर—		(h) Others :—
2251 सचिवालय—सामाजिक सेवा ..	316	Secretariat-Social Services.
2252 इतर सामाजिक सेवा ..	30	Other Social Service.
एकूण—[एच]	346	Total—(h)
एकूण—[बी]	1,79,782	Total—(B)
[सी] आर्थिक सेवा—		C. Economic Services :—
[ए] कृषि व संलग्न कार्यक्रम		(a) Agriculture and Allied Services.
2401 पीक संवर्धन ..	10,748	Crop Husbandry.
2402 मृद व जल संवर्धन ..	1,943	Soil and Water Conservation.
2403 पशुसंवर्धन ..	3,576	Animal Husbandry.
2404 दुग्धशाला विकास ..	38,310	Dairy Development.
2405 मत्स्य व्यवसाय ..	405	Fisheries.
2406 वनीकरण व वन्यजीवन ..	7,145	Forestry and Wild Life.
2407 लागवड ..	..	Plantations.
2408 अन्न साठवण व वखार ..	1,574	Food Storage and Warehousing.
2415 कृषिविषयक संशोधन व शिक्षण ..	..	Agricultural Research and Education.
2416 कृषिविषयक आर्थिक संस्था ..	..	Agricultural Financial Institutions
2425 सहकार ..	4,846	Co-operation.
2435 इतर कृषि कार्यक्रम ..	..	Other Agricultural Programmes.
एकूण—[ए]	68,547	Total—(a)

(1)						(2)	(1)
(बी) ग्रामविकास—							(b) Rural Development—
2501	ग्रामविकाससाठी विशेष कार्यक्रम	..	..	..	..	3,704	Special Programmes for Rural Development.
2505	ग्रामीण रोजगार	..	..	..	..	7,911	Rural Employment
2506	जमीन सुधारणा	..	..	..	..	@	Land Reforms
2515	इतर ग्रामविकास कार्यक्रम	..	..	..	..	6,559	Other Rural Development Programmes
एकूण (बी) ..						18,174	Total—(b)
(सी) विशेष क्षेत्र कार्यक्रम—							(c) Special Areas Programmes—
2551	हंगराळ प्रदेश	..	..	..	..	839	Hill Areas.
एकूण (सी) ..						839	Total—(c)
(डी) पाटबंधारे व पूर नियंत्रण—							(d) Irrigation and Flood Control—
2701	मोठे व मध्यम पाटबंधारे	..	..	..	..	27,090	Major and Medium Irrigation
2702	लहान पाटबंधारे	..	..	..	..	4,957	Minor Irrigation
2705	लाभक्षेत्र विकास	..	..	..	..	2,616	Command Areas Development
2711	पूर नियंत्रण	..	..	..	..	..	Flood Control
एकूण (डी) ..						34,663	Total—(d)
(इ) उर्जा—							(e) Energy —
2801	बीज	..	..	..	..	550	Power
2810	ऊर्जेची अपारंपरिक साधने	..	..	..	..	..	Non-Conventional Sources of Energy
एकूण (इ) ..						550	Total—(e)
(एफ) उद्योग व खनिजे—							(f) Industry and Minerals—
2851	ग्रामोद्योग व लघुउद्योग	..	..	..	..	635	Village and Small Industries.
2852	उद्योग	..	..	..	..	1,428	Industries
2853	अधातु खाणकाम व धातुशास्त्रीय उद्योग	..	..	..	..	198	Non-ferrous Mining and Metallurgical Industries.
2875	इतर उद्योग	..	..	..	..	..	Other Industries
2885	उद्योग व खनिजे यावरील इतर खर्च	..	..	..	..	..	Other Outlays on Industries and Minerals.
एकूण (एफ) ..						2,261	Total—(f)
(जी) वाहतूक—							(g) Transport—
3001	भारतीय रेल्वे-धोरण निश्चिती संचालन, संशोधन व इतर संकीर्ण संघटना	..	..	..	..	4	Indian Railways Policy formulation, Direction, Research and Miscellaneous Organisation.
3051	बंदरे व दीपगृहे	..	..	..	..	326	Ports and Light Houses
3052	जहाज वाहतूक	..	..	..	..	..	Shipping
3053	नागरी विमान चालन	..	..	..	..	60	Civil Aviation
3054	मार्ग व पूल	..	..	..	..	2,334	Road and Bridges
3055	मार्ग परिवहन	..	..	..	..	150	Road Transport
3056	अंतर्देशीय जल परिवहन	..	..	..	..	3	Inland Water Transport
3075	इतर परिवहन सेवा	..	..	..	..	..	Other Transport Services
एकूण (जी) ..						2,877	Total—(g)
(एच) दळणवळण—							(h) Communications—
3275	इतर दळणवळण सेवा	..	..	..	..	..	Other Communication Services.
एकूण (एच) ..						..	Total—(h)
(आय) विज्ञान, तंत्रशास्त्र व पर्यावरण—							(i) Science, Technology and Environment—
3425	इतर शास्त्रीय संशोधन	..	..	..	..	..	Other Scientific Research.
3435	परिस्थितिकी व पर्यावरण	..	..	..	..	..	Ecology and Environment
एकूण (आय) ..						..	Total—(i)

संज्ञा संकाय/TABLE No. 25.14 (20.2)—contd.

(1)	(2)	(1)
(जे) सर्वसाधारण आर्थिक सेवा--		(j) General Economic Services--
3451 सचिवालय-आर्थिक सेवा	730	Secretariat—Economic Services.
3452 पर्यटन	37	Tourism
3454 जनगणना, सर्वेक्षण व सांख्यिकी	12,395	Census, Survey and Statistics.
3456 नागरी पुरवठा	..	Civil Supplies.
3475 इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	129	Other General Economic Services
एकूण (जे)	13,291	Total—(j)
एकूण (सी)	1,41,202	Total—(C)
(डी) सहाय्यक अनुदाने व अंशदाने—		D. Grants-in-aid and Contributions--
3604 स्थानिक संस्था व पंचायत राज्य संस्था यांना नुकसान भरपाईच्या व अभिवृत्तीकित रक्कमा देणे	2,200	Compensation and Assignments to Local Bodies and Panchayati Institutions.
3606 साहाय्यकारी साहित्य व साधनसामुग्री	..	Aid Material and equipments
एकूण (डी)	2,200	Total—D
एकूण—महसुली लेखावरील खर्च	4,97,878	Total—Expenditure on Revenue Account.

*२२१५ पाणीपुरवठा आणि स्वच्छता" ची प्रत्यक्ष रक्कम अंतर्भूत आहे.

**२२१० वैद्यकीय व सार्वजनिक आरोग्य" मध्ये अंतर्भूत आहे.

@२०२९ जमीन महसूल" मध्ये अंतर्भूत आहे.

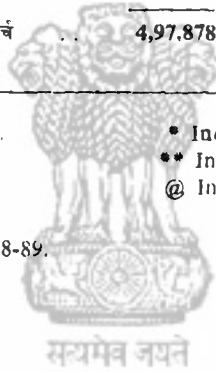
आधार : महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने १९८८-८९.

Source.—Maharashtra State Budget Publications, 1988-89.

* Includes actuals of "2215—Water Supply and Sanitation"

** Included under "2210—Medical and Public Health".

@ Included under "2029, Land Revenue".

28. शासकीय अर्थव्यवस्था / PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28-15 (20-3)

महसुली व भांडवली लेखावरील जमा व खर्च
Receipts and Expenditure on Revenue and Capital Accounts

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

बाब (1)	प्रत्यक्ष Actuals 1986-87 (2)	Item (I)
(एक) महसुली लेखावरील जमा—		(I) Receipts on Revenue Account—
(ए) कर महसूल—		(A) Tax Revenue—
(अ) केंद्राकडून वसूल होणाऱ्या करांतील राज्याचा हिस्सा	59,271	(a) Share in Centrally Collected Taxes*
(ब) राज्याकडून वसूल होणारे कर	2,79,184	(b) Taxes collected by State
एकूण कर महसूल—(ए)=(अ+ब)	3,38,455	Total Tax Revenue—(A)=(a+b)
(बी) करांव्यतिरिक्त महसूल	1,59,368	(B) Non-Tax Revenue
एकूण (एक) महसुली लेखावरील जमा—(ए+बी)	4,97,823	Total (I) Receipts on Revenue Account—(A+B)
(दोन) भांडवली लेखावरील जमा*	3,22,158	(II) Receipts on Capital Account*
एकूण जमा—(एक+दोन)=डी	8,19,981	Total Receipts—(I+II)=D
(तीन) महसुली लेखावरील खर्च—		(III) Expenditure on Revenue Account—
(अ) विकास खर्च	3,55,895	(a) Development Expenditure
(ब) विकासेतर खर्च	81,522	(b) Non-Development Expenditure
(क) ऋण सेवा	60,461	(c) Debt Services
एकूण (तीन) महसुली लेखावरील खर्च—	4,97,878	Total (III) Expenditure on Revenue Account.
(चार) भांडवली खर्च—		(IV) Capital Disbursements—
(ए) महसुली लेखाबाहेरील भांडवली खर्च—		(A) Capital Expenditure outside the Revenue Account—
(अ) विकास खर्च	65,730	(a) Development Expenditure
(ब) विकासेतर खर्च	1,667	(b) Non-Development Expenditure
(बी) कर्ज व ऋण विभागावरील खर्च	2,50,717	(B) Disbursement on Loans and Debt Section
एकूण (चार) भांडवली खर्च	3,18,114	Total (IV) Capital Disbursement.
एकूण खर्च—(तीन+चार)=इ	8,15,992	Total Expenditure—(III+IV)=E
(पाच) एकूण अधिक्य (+) किंवा तूट (—)=(डी—इ)	(—)3,989	(V) Overall Surplus (+) or Deficit (—)=(D—E)

*यात राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण, केंद्र शासनाकडून कर्ज व आगाऊ रकमा, राज्य शासनाने दिलेली कर्जे व आगाऊ रकमा (वसुली), सरकारी लेखावरील निव्वळ जमा [रोख शिल्लक गुंतवणूक लेखा (निव्वळ) वगळून], आंतर राज्यीय तडजोड (निव्वळ), आकस्मिकता निधीमध्ये केलेले विनियोजन (निव्वळ) आणि आकस्मिकता निधी (निव्वळ) यांचा समावेश आहे.

*Includes Internal Debt of State Government, Loans and Advances from the Central Government. Repayment of Loans and Advances to the State Government and net receipts on the Public Account [excluding Cash Balance Investment Account (net)], net receipts on Inter-State Settlement, net receipts on Account of Appropriation to the Contingency Fund and Contingency Fund.

तक्ता क्रमांक 28.16

सत्यमेव जयते

---

28. शासकीय अर्थव्यवस्था

तक्ता क्रमांक/

लेखा/

प्रशासकीय विभागाचे उत्पन्न व खर्च

खर्च					प्रत्यक्ष Actuals 1986-87	Expenditure
(1)					(2)	(1)
1.	वस्तु व सेवा यांवरील खर्च	..	..	..	1,22,727	Consumption expenditure
1.1	सेवकांची भरपाई	..	..	..	91,613	Compensation of employees
	(अ) वेतन व मजुरी	..	..	..	80,185	(a) Wages and salaries
	(ब) निवृत्ति वेतने	..	..	..	11,428	(b) Pensions
1.2	वस्तु व सेवा यांवरील निव्वळ खर्च	..	..	..	31,114	Net purchases of goods and services
	(अ) खरेदी	..	..	..	39,094	(a) Purchase
	(ब) वजा-विक्री	..	..	..	7,980	(b) Less-sales
2.	व्याज प्रदान	..	..	..	44,656	Interest paid
3.	अर्थसहाय्य	..	..	..	10,581	Subsidies
4.	हस्तांतरित महसुली रकमा	..	..	..	1,34,646	Current transfers
4.1	अनुदाने —					Grants to—
	(अ) स्थानिक संस्थांस	..	..	..	72,223	(a) Local bodies
	(ब) सहकारी संस्थांस	..	..	..	421	(b) Co-operatives
	(क) शैक्षणिक संस्थांस	..	..	..	46,003	(c) Educational institutions
	(ड) इतरांस	..	..	..	5,855	(d) Others
4.2	इतर चालू हस्तांतरित रकमा	..	..	..	10,144	Other current transfers
5.	बचत	..	..	..	99,560	Savings
6.	एकूण	..	..	..	4,12,170	Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.16.1 (20.4.1)

Account-1

Income and outlay account of Administrative Departments

(रु. लाखात/Rs. in lakh)

जमा	प्रत्यक्ष Actuals 1986-87	Receipts
(2)	(4)	(3)
7. उद्योजकता व मालमत्तेपासूनचे उत्पन्न	18,083	Income from enterpreneureship and property
7.1 नफा	(-)-19,495	Profits
7.2 सरकारी मालमत्तेपासूनचे उत्पन्न		Income from properties
7.2.1 निव्वळ व्याज जमा—		Net interest receipts—
(अ) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळाकडून ..	8,661	(a) State Electricity Board
(ब) वाणिज्यिक उपक्रमोंकडून ..	20,883	(b) Departmental enterprises
(क) इतरांकडून	4,529	(c) Others
7.2.2 इतर मालमत्तेपासून जमा—		Other property receipts—
(अ) गुंतवणूकीपासूनचे उत्पन्न	66	(a) Income from investments
(ब) मालमत्तेपासून इतर उत्पन्न	3,439	(b) Other income from property
8. प्रत्यक्ष कर	34,381	Direct taxes
8.1 जमीन महसूल	2,586	Land revenue
8.2 निगम करांव्यतिरिक्त उत्पन्नावरील कर ..	18,129	Taxes on income other than corporation tax
8.3 संपदाशुल्क	17	Estate duty
8.4 व्यवसाय, व्यापार, श्रमिक व रोजगार यांवरील कर.	8,530	Taxes on profession, trades, callings and employments
8.5 इतर प्रत्यक्ष कर	5,119	Other direct taxes
9. अप्रत्यक्ष कर	3,03,414	Indirect taxes
9.1 राज्य उत्पादन शुल्क	25,994	State excise duties
9.2 विक्री कर	1,75,648	Sales tax
9.3 मुद्रांक व नोंदणी फी	13,205	Stamps and registration fees
9.4 वाहनांवरील कर	11,393	Taxes on vehicles
9.5 मालावरील व उतासवरील कर	10,127	Taxes on goods and passengers
9.6 विद्युत शुल्क	17,600	Electricity duties
9.7 करसणूक कर	6,513	Entertainment tax
9.8 केंद्रीय उत्पादन शुल्कातील राज्याचा हिस्सा ..	41,125	Share of union excise duties
9.9 इतर अप्रत्यक्ष कर	1,809	Other indirect taxes
10. संकीर्ण जमा	8,678	Miscellaneous receipts
11. केंद्र सरकारकडून महसुली अनुदाने, इतर राज्यांकडून अंशदाने इत्यादी	47,614	Revenue grants from Central Government, contributions from other States, etc.
12. एकूण	4,12,170	Total

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

लेखा/

शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा उत्पादन लेखा/

खर्च	प्रत्यक्ष Actuals 1986-87	Expenditure
(1)	(2)	(1)
1. सेवकांची भरपाई	15,378	Compensation of employees
2. वस्तू व सेवा यांवरील खर्च	45,740	Purchases of goods and services
3. परिरक्षण	2,172	Maintenance
4. व्याज	19,350	Interest
5. घसारा	..	Consumption of fixed capital
6. नफा @	(—)19,495	Profits @
एकूण	63,145	Total

@याची विभागणी खालीलप्रमाणे आहे/The break-up is as follows:

7. (ए) खर्च	82,640	(A) Expenditure
(अ) पाटबंधारे योजना	76,880	(a) Irrigation schemes
(ब) इतर उपक्रम	55,760	(b) Other enterprises
(बी) नफा	(—)19,495	(B) Profit
(अ) पाटबंधारे योजना	(—)25,051	(a) Irrigation schemes
(ब) इतर उपक्रम	5,556	(b) Other enterprises
एकूण (ए+बी)	63,145	Total (A+B)

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.16.2 (20.4.2)

Account 2

Production account of Departmental Enterprises

(रु. लाखों में/Rs. in lakh)

जमा					प्रत्यक्ष Actuals 1986-87	Receipts
(3)					(4)	(3)
8.	विक्री	..	..	..	63,145	Sales
एकूण					63,145	Total
9. (अ)	जमा	..	..	..	63,145	(A) Receipts
	(अ) पाटबंधारे योजना	..	..	..	1,829	(a) Irrigation schemes
	(ब) इतर उपक्रम	..	..	..	61,316	(b) Other enterprises
एकूण					63,145	Total

खर्च	प्रत्यक्ष Actuals 1986-87	Expenditure
(1)	(2)	(1)
1. साठ्यांतील बदल	3,351	Changes in stocks
1.1 राज्य प्रशासन	1,429	Government administration
1.2 शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम	1,922	Departmental enterprises
2. एकूण स्थिर भांडवल निर्मिती (नवीन)	92,634	Gross capital formation (New)
2.1 राज्य प्रशासन—		Government administration—
(अ) इमारती व बांधकामे	49,597	(a) Buildings and constructions
(ब) यंत्रसामग्री व साधन सामग्री	3,596	(b) Machinery and equipments
2.2 शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम—		Departmental enterprises—
(अ) इमारती व बांधकामे	36,021	(a) Buildings and constructions
(ब) यंत्रसामग्री व साधन सामग्री	3,420	(b) Machinery and equipments
3. भौतिक मालमतेची निव्वळ खरेदी	2,817	Net purchase of physical assets
3.1 जुनो मालमत्ता—		Second hand assets—
(अ) राज्य प्रशासन	..	(a) Government administration
(ब) शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम	..	(b) Departmental enterprises
3.2 जमीन—		Land—
(अ) राज्य प्रशासन	2,817	(a) Government administration
(ब) शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम	..	(b) Departmental enterprises
4. हस्तांतरित भांडवली रकमा	30,421	Capital transfers
4.1 भांडवली अनुदाने—		Capital grants—
(अ) स्थानिक संस्थांस	20,222	(a) Local bodies
(ब) सहकारी संस्थांस	79	(b) Co-operatives
(क) शैक्षणिक संस्थांस	33	(c) Educational institutions
(ड) इतरांस	5,712	(d) Others
4.2 जमीनदार व जहागीरदार यांना नुकसान भरपाई.	715	Compensation to land owners and jagirdars
4.3 इतर हस्तांतरित भांडवली रकमा	3,660	Other capital transfers
5. एकूण	1,29,223	Total

PUBLIC FINANCE

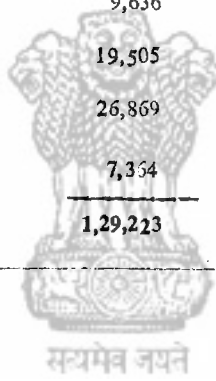
TABLE No. 28.16.3 (20.4.3)

Account—3

Capital finance account of General Government

(रु. लाखों/Rs. in lakh)

जमा	प्रत्यक्ष Actuals, 1986-87	Receipts
(3)	(4)	(3)
6. बचत	99,560	Savings
7. घसारा .. .	..	Consumption of fixed capital
8. हस्तान्तरित भांडवली रकमा—	522	Capital transfers.—
(अ) केंद्र सरकार व इतर राज्यांकडून ..	..	(a) From Union and Other State Government
(ब) भांडवली लेखावरील इतर जमा ..	522	(b) Other receipts on capital account
9. घेतलेला निव्वळ कर्ज	9,636	Net borrowings
10. इतर दायित्वे	19,505	Other liabilities
10.1 अर्थसंकल्पाव्यतिरिक्त जमा	26,869	Extra budgetary receipts
10.2 वजा : वित्तीय संपत्तीतील निव्वळ खरेदी ..	7,364	Less : Net purchase of financial assets.
11.—एकूण	1,29,223	Total

वस्तु, सेवा व हस्तांतरित रकमा यांचे व्यवहार : राज्य

Transactions in goods and services and transfers : Capital account of Government

संवितरित रकमा	प्रत्यक्ष Actuals, 1986-87	Disbursements
(1)	(2)	(1)
1. एकूण भांडवल निर्मिती	95,985	Gross capital formation
1.1 राज्य प्रशासन		Government administration
1.1.1 इमारती व बांधकामे—		Buildings and constructions—
(अ) नवनिर्मितीचा खर्च	48,121	(a) New outlays
(ब) नवीकरण व पुनःस्थापना	1,476	(b) Renewals and replacement
1.1.2 यंत्रसामग्री व साधन सामग्री—		Machinery and equipment—
(अ) नवनिर्मितीचा खर्च	3,591	(a) New outlays
(ब) नवीकरण व पुनःस्थापना	5	(b) Renewals and replacement
1.1.3 साठ्यांतील निव्वळ वाढ	1,429	Net increase in stocks
1.2 शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम		Departmental commercial undertakings
1.2.1 इमारती व बांधकामे—		Buildings and constructions—
(अ) नवनिर्मितीचा खर्च	36,021	(a) New outlays
(ब) नवीकरण व पुनःस्थापना	..	(b) Renewals and replacement
1.2.2 यंत्रसामग्री व साधन सामग्री—		Machinery and equipments—
(अ) नवनिर्मितीचा खर्च	3,420	(a) New outlays
(ब) नवीकरण व पुनःस्थापना	..	(b) Renewals and replacement
1.2.3 साठ्यांतील निव्वळ वाढ	1,922	Net increase in stocks
2. हस्तांतरित भांडवली रकमा	33,238	Capital transfers—
2.1 भांडवली अनुदाने—		Capital grants
(अ) स्थानिक संस्थास	20,222	(a) Local bodies
(ब) सहकारी संस्थास	79	(b) Co-operatives
(क) शैक्षणिक संस्थास	33	(c) Educational institutions
(ड) इतरांस	5,712	(d) Others
2.2 जमीनदार व जहागीरदार यांना नुकसान भरपाई	715	Compensation to land owners and Jagirdars
2.3 इतर हस्तांतरित भांडवली रकमा	3,660	Other Capital transfers
2.4 भौतिक मालमत्तेची निव्वळ खरेदी	2,817	Net purchase of physical assets
3. एकूण	1,29,223	Total

PUBLIC FINANCE

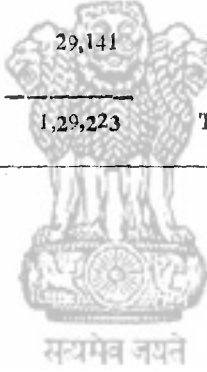
TABLE No. 28.16.3-A (20.4.3-A)

Account 3-A

प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा
administration and departmental commercial undertakings

(रु. लाखात/Rs. in lakh)

जमा	प्रत्यक्ष Actuals, 1986-87	Receipts
(3)	(4)	(3)
4. एकूण बचत	99,560	Gross Savings
4.1 राज्य प्रशासनाच्या मदतुली लेखातील बचत ..	99,560	Savings on current account of Government administration
4.2 शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमातील घसाच्या- साठीची तरतूद.	..	Depreciation provision of departmental commercial under- takings.
5. भांडवली स्वरूपाच्या इतर रकमा	522	Other receipts of capital nature
6. शिल्लक : वस्तू, सेवा व हस्तांतरित रकम च्या सर्व अवघाटातील तूट.	29,141	Balance : Deficit on all transactions in goods and services and transfers.
7. एकूण	1,29,223	Total

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

लेखा ३-ब/

शासनाच्या वित्तीय संरक्षित वटल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा/

जावक	प्रत्यक्ष Actuals, 1986-87	Outgoings
(1)	(2)	(1)
1. भाग भांडवलात केलेली गुंतवणूक	7,364	Investment in shares--
(अ) शासकीय उपक्रमांत	3,010	(a) Of Government concerns
(ब) इतर उपक्रमांत	4,354	(b) Of others
2. कर्जे व आगाऊ रकमा	48,123	Loans and advances--
2.1 भांडवल निर्मितीसाठी--		For capital formation to--
(अ) स्थानिक संस्थांस	5,957	(a) Local bodies
(ब) सहकारी संस्थांस	1,110	(b) Co-operatives
(क) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळास	12,402	(c) State Electricity Board
(ड) इतरांस	7,810	(d) Others
2.2 चालू वापरासाठी--		For current consumption to--
(अ) स्थानिक संस्थांस	888	(a) Local bodies
(ब) सहकारी संस्थांस	2,500	(b) Co-operatives
(क) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळास	793	(c) State Electricity Board
(ड) इतरांस	16,663	(d) Others
3. एकूण	55,487	Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.16-3 B. (20-4-3-B)

Account—3-B

Changes in financial assets : Capital account of Government Administration and Departmental Commercial undertakings

(रु. लाखात /Rs. in lakh)

आवक	प्रत्यक्ष Actuals, 1986-87	Incomings
(3)	(4)	(3)
4. कर्ज व आगाऊ रकमा यांची परतफेड ..	7,111	Repayment of loans and advances.—
(अ) स्थानिक संस्थांकडून	647	(a) By local bodies
(ब) सहकारी संस्थांकडून	2,318	(b) By Co-operatives
(क) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळाकडून ..	1,979	(c) By State Electricity Board
(ड) इतरांकडून	2,167	(d) By others
5. शिल्लक : वित्तीय संपत्तीतील निव्वळ वाढ ..	48,376	Balance : Net increase in financial assets
6. एकूण	55,487	Total

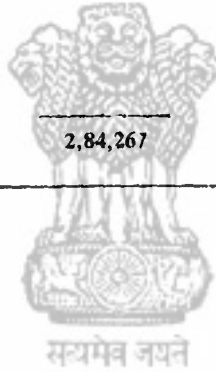
28. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

लेखा-३-क/

शासनाच्या वित्तीय दायित्वातील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा/

जावक	प्रत्यक्ष Actuals, 1986-87	Outgoings
(1)	(2)	(1)
1. सरकारी कृपांची परतफेड	2,03,641	Repayment of public debt
1.1 राज्य शासनाचे देशांतर्गत कृपा	1,78,404	Internal debt of the State Government
1.2 केंद्र सरकारकडून कर्जे व आगाऊ रकमा	25,237	Loans and advances from the Central Government
2. शिल्लकी वित्तीय दायित्वातील निव्वळ वाढ	80,626	Balance : Net increase in financial liabilities
3. एकूण	2,84,267	Total

28. शासकीय अर्थव्यवस्था/

तक्ता क्रमांक/

लेखा-३-ड/

रोख रकमा व भांडवल यांचा तालमेळ : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा लेखा/

जावक	प्रत्यक्ष Actuals, 1986-87	Outgoings
(1)	(2)	(1)
1. वस्तू व सेवा यांच्या मधे व्यवहारांतील तूट (लेखा ३ अ ची संतुलन करणारी बाब).	29,141	Deficit on all transactions in goods and services (Balancing item in Account of 3-A).
2. वित्तीय संपत्तीतील निव्वळ वाढ (लेखा ३ ब ची संतुलन करणारी बाब).	48,376	Net increase in financial assets (Balancing item in Account of 3-B).
3. रोख शिल्लकीतील वाढ	3,109	Increase in cash balance
4. एकूण	80,626	Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.16.3C (20.4.3-C)

Account—3-C

Changes in financial liabilities : Capital account of Government Administration and Departmental Commercial undertakings.

(रु. लाखात/Rs. in lakh)

आवक	प्रत्यक्ष Actuals, 1986-87	Incomings
(3)	(4)	(3)
4. सरकारी ऋण	2,79,355	Public debt
4.1 राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण	1,82,008	Internal debt of the State Government
4.2 केंद्र सरकारकडून कर्जे व आगाऊ रकमा	97,347	Loans and advances from the Central Government.
5. आंतरराज्याय तडजोड (निव्वळ)	233	Inter-State settlement (Net)
6. अल्प बचत, भविष्य निर्वाह निधी इत्यादी (निव्वळ)	6,032	Small savings, provident fund etc. (Net)
7. रोख शिल्लक गुंतवणूक लेखा (निव्वळ)	(—)880	Cash balance investment account (Net)
8. इतर ऋण (निव्वळ)	(—)473	Other debts (Net)
9. एकूण	2,84,267	Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.16.3D (20.4 D)

Account—3-D

Cash and capital reconciliation account of Government Administration and Departmental Commercial undertakings.

(रु. लाखात/Rs. in lakh)

आवक	प्रत्यक्ष Actuals, 1986-87	Incomings
(3)	(4)	(3)
5. वित्तीय दायित्वतील निव्वळ वाढ (लेखा १-सी ची संतुलन करणारी बाब).	80,626	Net increase in financial liabilities (Balancing item in Account—3C).
6. रोख शिल्लकीतील घट	..	Decrease in cash balance
7. एकूण	80,626	Total

सत्यमेव जयते

२९. किमती व निर्देशांक :

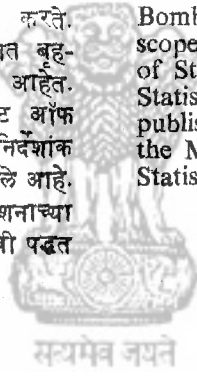
२९.१. या विभागात शेतीमाल, इतर आवश्यक वस्तू, सोने व चांदी यांच्या किमती, अखिल भारतीय वाऊक किमतींचा निर्देशांक, कामगार, शेतमजूर व अश्रमिक कर्मचारी यांचेकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक, नागरी व ग्रामीण विभागातील किरकोळ किमतीचे निर्देशांक यासंबंधी माहिती दिली आहे.

२९.२. भारत सरकारचे आर्थिक मल्लगार यांच्या कार्यालयातर्फे प्रसिद्ध होणाऱ्या "अपेडिक्स टु इंडेक्स नंबर ऑफ होल्सेल प्राईसेस इन इंडिया" सुधारित मालिका, ह्या प्रकाशनात निर्देशांक तयार करण्याच्या पद्धतीबाबत सविस्तर माहिती दिली आहे. कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, प्रसिद्ध करित असलेल्या लेबर गॅझेट ह्या प्रकाशनाच्या डिसेंबर १९६५ च्या अंकात मुंबई व सोलापूर केंद्रासाठी तयार करावयाच्या नवीन निर्देशांकांच्या व्याप्ती व पद्धतीबाबतची सविस्तर माहिती दिली आहे; तर जळगाव व नागपूर केंद्रासाठी ती माहिती जानेवारी १९६६ च्या अंकात दिली आहे. पुणे केंद्रासंबंधीची माहिती ऑगस्ट १९६५ च्या अंकात व नांदेड व औरंगाबाद केंद्रांविषयीची माहिती मार्च १९६६ च्या अंकात दिली आहे. "इंडियन लेबर जर्नल, खंड पाच, अंक ११" ह्या प्रकाशनात निर्देशांक तयार करण्याची पद्धत व त्याची व्याप्ती ह्याबद्दल सविस्तर माहिती दिलेली आहे. केंद्रीय सांख्यिकी संघटना श्रमिकेतर कामगारांचे ग्राहक किमतीचे निर्देशांक तयार करते. त्यासाठी १९६० हे पायाभूत वर्ष घेतले आहे. महाराष्ट्रात बहु-मुंबई, पुणे व नागपूर ह्या केंद्रासाठी निर्देशांक तयार केले आहेत. केंद्रीय सांख्यिकी संघटनेने प्रसिद्ध केलेल्या "मॅथली अँव्हेस्टिग ऑफ स्टॅटिस्टिक्स" ह्या प्रकाशनाच्या ऑगस्ट १९६६ च्या अंकात निर्देशांक तयार करावयाची पद्धत व व्याप्ती ह्यासंबंधी स्पष्टीकरण दिले आहे. "महाराष्ट्र अर्थ व सांख्यिकी त्रैमासिक पत्रिका" ह्या प्रकाशनाच्या ऑक्टोबर-डिसेंबर १९७९ च्या अंकात निर्देशांक काढण्याची पद्धत प्रसिद्ध केली आहे.

29. PRICES AND INDICES :

29.1. Information on prices of agricultural and other commodities, gold and silver, All-India wholesale price index number, consumer price index numbers for workers, agricultural labour and non-manual employees and retail price index numbers for urban and rural Maharashtra is given in this section.

29.2. The details of the method of construction of the index is given in the "Appendix to index number of wholesale prices in India" revised series, issued by the office of the Economic Adviser to the Government of India. The details, regarding the scope and method of compilation of the new index for Bombay and Solapur are given in December 1965 issue, for Jalgaon and Nagpur in January 1966 issue, for Pune in August 1965 issue and for Nanded and Aurangabad in March 1966 issue, of the Labour Gazette issued by the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra. The details of the method of construction and scope of the index is given in Indian Labour Journal, Vol. V, No. 11. Consumer price index number for non-manual employees is compiled by the Central Statistical Organisation. The year 1960 is adopted as base. For Maharashtra, index is worked out for Greater Bombay, Pune and Nagpur centres. The method and scope of the index is explained in 'Monthly Abstract of Statistics, August, 1966' published by the Central Statistical Organisation. The methodology has been published in the 'October-December 1979 issue' of the Maharashtra Quarterly Bulletin of Economics and Statistics.

तथ्यता क्रमांक/TABLE No 29.1 (11.2)

मुंबई बाजारातील काहो शेती व इतर आवश्यक वस्तूंच्या घाऊक किमती.

Wholesale prices of certain agricultural and other essential commodities at Bombay Market

(प्रती क्विंटल महिना अखेरच्या किमती रुपयांत)
(Month end prices in Rs. per quintal)

वस्तु	जान	एप्रिल April 1986	मे May 1986	जून June 1986	जुलै July 1986	ऑगस्ट August 1986	सप्टेंबर Sept. 1986	ऑक्टोबर Oct. 1986	नोव्हेंबर Nov. 1986	डिसेंबर Dec. 1986	जानेवारी Jan. 1987	फेब्रुवारी Feb. 1987	मार्च March 1987	Variety	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(1)
वाजरी	खानदेश नं. १/२	250.00	250.00	260.00	250.00	260.00	260.00	260.00	250.00	250.00	250.00	250.00	250.00	Khandesh No. 1/2 Bajri	
कडधान्ये :															
उडीद	खानदेश	450.00	450.00	470.00	400.00	475.00	480.00	460.00	450.00	450.00	480.00	460.00	500.00	Khandesh Udid	
मूंग	हिरवाई/चिमकी	470.00	460.00	450.00	430.00	400.00	410.00	380.00	390.00	390.00	420.00	420.00	405.00	Green Moong	
	विनाई	520.00	510.00	510.00	480.00	450.00	460.00	480.00	300.00	460.00	470.00	480.00	495.00	Chinai	
मसूर	जाडी	460.00	460.00	460.00	400.00	550.00	570.00	520.00	520.00	520.00	520.00	510.00	480.00	Bold Masur	
तूर	पाढी	480.00	480.00	470.00	400.00	510.00	480.00	470.00	500.00	490.00	500.00	500.00	520.00	White Tur	
राजमा		700.00	560.00	660.00							500.00	500.00	500.00	Rajma	
हरभरा	पिवळा	520.00	480.00	460.00	410.00	430.00	450.00	450.00	480.00	460.00	450.00	400.00	450.00	Yolloew Gram	
चवळी	पाढी	620.00	640.00	620.00	580.00	580.00	590.00	560.00	540.00	560.00	570.00	570.00	570.00	White Chavali	
हरभरा डाल		650.00	560.00	560.00	520.00	520.00	500.00	520.00	540.00	560.00	360.00	360.00	570.00	Dals Gram dal	
तूर डाळ		560.00	560.00	560.00	510.00	640.00	620.00	660.00	600.00	600.00	700.00	690.00	750.00	Turdal	
तेलविया :															
	जाडी	660.00	682.00	716.00	875.00	900.00	940.00	800.00	825.00	850.00	915.00	890.00	880.00	Bold Groundnut	
फोंगदाणा		334.00	372.00	401.00	390.00	405.00	457.00	425.00	436.00	460.00	503.00	503.00	491.00	Bold Castor seed	
एरंडी		540.00	560.00	560.00	700.00	685.00	690.00	675.00	725.00	850.00	840.00	750.00	760.00	Bold Linseed	
जवम	जाडी														
तेले :															
फोंगदाणा तेल	त्यार	1,632.80	1,773.20	1,917.00	2,319.00	2,704.60	2,360.80	1,840.80	1,896.80	1,976.00	2,054.00	2,033.20	2,025.40	Ready Groundnut oil	
एरंडेल तेल	वाजरी	715.00	770.00	815.00	825.00	850.00	1,040.00	980.00	950.00	1,057.60	1,160.00	1,130.00	1,160.00	Commercial Castor oil	
जवम तेल	कच्चे	1,227.20	1,320.80	1,315.60	1,515.00	1,467.60	1,434.60	1,580.00	1,710.00	1,950.00	1,480.00	1,835.60	1,627.60	Raw Linseed oil	
साबरेल तेल	पांढर	2,267.00	2,184.40	2,132.00	2,173.60	2,600.00	3,120.00	2,964.00	3,192.80	3,120.00	3,220.00	3,047.20	2,860.00	White Copra oil	
केक्स															
फंड		250.00	270.00	260.00	295.00	310.00	280.00	260.00	250.00	255.00	280.00	287.00	285.00	Groundnut cake	
फोंगदाणा फंड		87.50	90.00	92.50	92.50	92.50	92.50	95.00	100.00	117.50	117.50	117.50	120.00	Castor Cake	
एरंडेल फंड															

[illegible]

Table No. 29.1 (11.2) Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(1)
खोबरे	..	..	1,575.00	1,600.00	1,475.00	1,425.00	1,650.00	N.A.	2,100.00	2,000.00	2,000.00	1,825.00	1,800.00	Milling	Copra
नारक .. हवारात	कालिका (जोडो १५०)	..	2,400.00	2,600.00	2,500.00	2,200.00	2,900.00	2,800.00	3,400.0	2,900.00	3,500.00	3,600.00	3,200.00	Calicut (150)	Coconut (1000)
कपूस ..	सकलित-४	..	1,262.00	1,186.00	1,174.00	1,160.00	1,044.00	1,040.00	1,050.00	1,055.00	1,050.00	1,370.00	1,687.00	Hybrid-4	Cotton
	प्रवाहर-ए	..	1,300.00	1,106.00	1,050.00	905.00	815.00	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1,308.00	Jayadhar-A	
	लक्ष्मी-ए	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	..	..	..	N.A.	N.A.	Laxmi-A	
	दिवीका-ए	..	1,120.00	1,072.00	1,012.00	916.00	825.00	908.00	911.00	900.00	900.00	N.A.	1,420.00	Digvijaya-A	
	एम.सी.यू.-१-ए	..	1,626.00	1,617.00	1,617.00	1,604.00	1,520.00	1,531.00	1,508.00	1,561.00	1,561.00	1,568.00	2,025.00	MCU-5A	
	बंगाली देशी	..	1,112.00	986.00	956.00	928.00	928.00	949.00	940.00	1,012.00	1,012.00	1,083.00	998.00	Bengal Deshi	
	एक-१४९	..	1,223.00	1,100.00	N.A.	872.00	N.A.	865	987	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	C-147	

N.A. — उपलब्ध नाही/Not available.

मात्रार — एमन उपसंचालक, मुंबई.

Source.— Deputy Director of Marketing, Bombay.

वस्तुंच्या गट व उपगटवार अखिल भारतीय घाऊक किमतींचा निर्देशांक (नवीन मालिका)/

गट आणि उपगट	भार	आर्थिक वर्षाची सरासरी	मासिक				
			एप्रिल	मे	जून	जुलै	ऑगस्ट
	Weight	Financial year Average 1986-87	April 1986	May 1986	June 1986	July 1986	August 1986
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
(१) मूलभूत वस्तु	416.67	348.5	334.6	340.8	343.4	351.9	357.2
(अ) अन्न गट	297.99	338.7	325.8	332.7	334.5	343.4	347.6
(अ) अन्नधान्ये (१+२)	129.22	298.6	295.6	291.3	293.0	297.1	300.9
(१) धान्ये	107.43	276.4	269.4	267.2	269.8	275.3	280.3
(२) डाळी	21.79	408.2	425.1	409.8	407.2	404.9	402.9
(ब) भाजीपाला व फळे	61.32	429.8	401.9	428.3	427.9	463.0	485.6
(क) दूध व दुधाचे पदार्थ	61.50	299.5	282.2	286.7	286.1	290.7	299.0
(ड) मांस, मासे व अंडी	18.97	477.6	478.2	488.8	490.8	485.4	452.6
(इ) मसाले व मसाल्याचे पदार्थ	10.94	204.5	210.5	206.1	194.9	186.7	183.3
(फ) इतर अन्नपदार्थ	16.04	390.5	344.0	379.2	408.0	399.1	369.3
(ब) अन्नधान्येतर पदार्थ	106.21	305.4	277.2	353.5	287.3	296.2	305.8
(अ) तेल	31.73	194.7	184.8	181.4	179.6	178.8	176.7
(ब) तेल बियाणे	42.01	347.4	285.8	303.7	316.7	340.0	365.8
(क) इतर अन्नधान्येतर पदार्थ	32.47	359.3	356.5	282.4	354.5	354.2	354.1
(क) खनिजे	12.47	948.8	1,031.3	1,031.9	1,031.9	1,031.9	1,024.3
(२) इंधन, शक्ती, दिवाबत्ती व वंगण	84.59	619.2	611.7	614.2	618.1	618.1	618.1
(अ) कोळसा (खाणीतील)	11.47	716.9	717.1	716.8	716.9	716.9	716.9
(ब) खनिज तेल	49.12	623.1	622.2	622.0	624.0	624.0	624.0
(क) बिजुत	24.00	564.6	539.9	549.3	559.0	559.0	559.0
(३) उत्पादित पक्का माल	498.74	359.4	345.1	350.2	356.5	359.7	361.8
(अ) अन्नपदार्थ	133.22	381.8	342.7	358.5	379.4	389.5	397.4
(ब) पेयद्रव्ये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ	27.08	348.0	345.2	345.2	345.2	345.3	345.4
(क) कापड	110.26	271.3	266.3	268.0	268.3	268.0	266.8
(ड) कापड व कागदाच्या वस्तु	8.51	392.6	394.0	393.4	392.4	392.4	392.4
(इ) चामळे व चामळेच्या वस्तु	3.85	513.4	508.8	508.8	508.8	508.8	508.8
(फ) रबर व रबराच्या वस्तु	12.07	381.6	370.7	378.7	382.7	382.7	382.7
(ग) रसायने व रासायनिक पदार्थ	55.48	329.0	319.5	321.1	322.9	325.7	327.4
(ह) अद्यातू खनिज पदार्थ	14.15	447.9	441.2	440.5	445.5	448.2	448.8
(ई) मूलभूत धातू, मिश्र धातू व धातूच्या वस्तु	59.74	478.7	477.0	476.0	475.9	475.9	476.9
(ज) यंत्रसामुग्री व परिवहन साधने	67.18	355.8	349.5	351.4	352.4	353.6	354.3
(झ) संकीर्ण वस्तु	7.20	286.7	284.0	284.7	287.5	287.7	287.8
सर्व वस्तु	1,000.00	376.8	363.3	368.6	373.1	378.3	381.6

PRICES AND INDEX NUMBERS

TABLE No. 29.2 (11.4)

All India Index Numbers of wholesale prices by Groups and Sub-groups of commodities (New Series)

(पायाभूत वर्ष १९७०-७१=१००)
(Base 1970-71=100)सरासरी
Averages

सप्टेंबर September 1986	ऑक्टोबर October 1986	नोव्हेंबर November 1986	डिसेंबर December 1986	जानेवारी January 1987	फेब्रुवारी February 1987	मार्च March 1987	Group and Sub-group
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(1)
353.2	359.1	355.8	350.9	345.0	343.4	346.5	I. Primary Articles
341.4	347.4	345.0	335.6	336.1	335.0	339.8	(A) Food Articles
301.0	304.4	302.6	298.8	300.6	298.8	298.6	(a) Foodgrains (1+2)
279.9	281.9	280.8	278.7	279.2	277.8	276.8	(1) Cereals
405.3	415.2	409.6	397.8	406.5	408.4	405.8	(2) Pulses
451.0	449.1	444.4	405.8	395.4	391.4	413.6	(b) Fruits and vegetables
298.3	311.9	308.8	300.3	305.6	311.1	313.2	(c) Milk and Milk products
446.8	450.5	453.1	491.3	503.2	486.6	504.5	(d) Eggs, Fish and Meat
195.8	217.1	217.7	209.4	209.9	211.2	211.0	(e) Condiments and spices
388.9	407.5	403.7	400.8	400.2	401.2	384.5	(f) Other food articles
307.6	313.8	307.6	314.7	327.0	323.4	322.2	(B) Non-Food Articles
178.2	180.7	180.1	205.4	227.5	227.0	235.9	(a) Fibres
367.6	377.1	359.2	355.8	376.9	364.4	356.3	(b) Oil seeds
356.5	362.0	365.4	368.5	359.8	364.4	362.5	(c) Other non-food articles
1,024.3	1,024.3	1,024.2	1,024.3	711.2	713.1	713.1	(C) Minerals
618.1	619.9	619.5	620.5	621.5	624.2	626.2	II. Fuel, Power, Light and Lubricants
716.9	716.9	716.9	716.9	716.9	716.9	716.9	(a) Coal Mining
624.0	623.2	622.7	622.7	622.7	622.7	622.7	(b) Mineral Oils
559.0	566.7	566.3	569.9	573.4	583.1	590.1	(c) Electricity
365.1	366.4	360.7	359.3	363.7	362.4	362.5	III. Manufactured Products
409.4	412.7	389.5	378.4	383.2	373.9	367.5	(a) Food products
346.0	346.6	346.6	346.6	346.6	350.8	366.2	(b) Beverages, Tobacco and Tobacco Products.
265.9	266.3	267.3	272.3	280.4	282.8	283.5	(c) Textiles
391.9	392.6	392.6	392.6	392.6	392.6	391.6	(d) Paper and paper products
508.8	508.8	508.8	508.8	520.5	530.6	530.6	(e) Leather and leather products
382.7	382.7	382.7	382.7	382.7	382.7	385.2	(f) Rubber and Rubber products
328.9	330.6	331.3	332.5	334.4	337.1	336.5	(g) Chemical and Chemical products
448.5	450.1	450.6	451.6	449.7	450.0	450.4	(h) Non-metallic mineral products
477.0	477.0	477.9	478.8	481.0	482.4	489.0	(i) Basic metal alloys and metal products
354.6	355.2	355.1	356.6	362.7	361.7	362.1	(j) Machinery and Transport equipment
288.3	285.7	285.8	286.4	288.3	287.3	287.3	(k) Miscellaneous products
381.5	384.8	380.6	377.9	377.7	376.6	378.1	All Commodities

Source.—Office of the Economic Adviser, Ministry of Industry, Government of India, New Delhi.

29. किमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDEX NUMBERS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.3 (11.7)

नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांसाठी ग्राहक किमतीचे निर्देशांक
Consumer price index numbers for urban non-manual employees

(पाया वर्ष—१९६०=१००)
(Base year—1960=100)

महिना/वर्ष Month/Year							मुंबई Bombay	पुणे Pune	नागपूर Nagpur
(1)							(2)	(3)	(4)
1979-80							315	329	323
1980-81							347	369	362
1981-82							393	412	400
1982-83							440	446	429
1983-84							493	490	484
1984-85							538	526	530
1985-86							568	567	562
1986-87							612	617	588
एप्रिल/	April	1986	..	..	..	..	589	584	575
मे/	May	1986	..	..	..	..	596	596	576
जून/	June	1986	..	..	..	..	603	604	580
जुलै/	July	1986	..	..	..	..	606	611	589
ऑगस्ट/	August	1986	..	..	..	..	608	617	597
सप्टेंबर/	September	1986	..	..	..	..	610	619	597
ऑक्टोबर/	October	1986	..	..	..	..	616	622	595
नोव्हेंबर/	November	1986	..	..	..	..	620	628	591
डिसेंबर/	December	1986	..	..	..	..	622	627	588
जानेवारी/	January	1987	..	..	..	..	624	631	592
फेब्रुवारी/	February	1987	..	..	..	..	623	632	590
मार्च/	March	1987	..	..	..	..	624	630	588

साधन :—केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source :—Central Statistical Organisation, Government of India, New Delhi.

29. किमती व निर्देशांक/PRICES AND INDEX NUMBERS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.4 (—)

राज्यातील निवडक केंद्रांमधील कामगारांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक
Consumer price index numbers for the working class at selected centre in the State

महिना व वर्ष Month and Year	अन्नपद Food	पान, सुपारी, तंबाखू, इत्यादी Pan, Supari, Tobacco, etc.	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and light	घरभाडे House rent	कापड व बिछाना Clothing and bedding	संकीर्ण Miscellaneous	सर्वसाधारण किमतीचा निर्देशांक Consumer Price Index
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
मुंबई/Bombay							
(आधारभूत वर्ष : १९६०=१००) (Base year : 1960=100)							
1979-80	383	386	458	157	377	294	359
1980-81	431	430	485	158	422	326	400
1981-82	508	484	548	159	460	358	460
1982-83	548	511	653	160	512	401	502
1983-84	625	585	725	165	555	433	564
1984-85	676	650	799	181	569	473	609
1985-86	714	753	857	190	612	526	654
1986-87	799	816	909	198	652	555	717
एप्रिल/ April 1986	769	800	890	195	624	537	692
मे/ May 1986	779	809	890	195	636	543	701
जून/ June 1986	789	818	892	195	639	548	708
जुलै/ July 1986	796	816	891	197	646	549	713
ऑगस्ट/ August 1986	787	800	903	197	651	553	709
सप्टेंबर/ September 1986	781	801	905	197	654	554	706
ऑक्टोबर/ October 1986	784	806	907	197	661	556	709
नोव्हेंबर/ November 1986	809	817	918	197	662	559	726
डिसेंबर/ December 1986	810	827	922	197	666	564	728
जानेवारी/ January 1987	827	826	928	203	664	563	738
फेब्रुवारी/ February 1987	829	828	930	203	657	566	739
मार्च/ March 1987	824	848	937	203	660	564	738

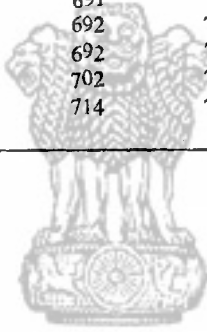
आधार.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई, याचे कार्यालय.

Source.—Office of the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

तबला क्रमांक / TABLE No. 29.4 (—) — contd.

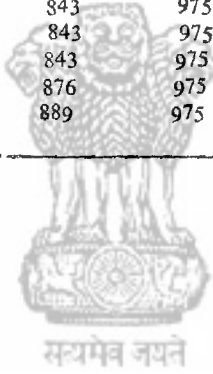
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
सोलापूर/Solapur								
(आधारभूत वर्ष : १९६०=१००)								
(Base year : 1960=100)								
1979-80	.. ..	390	349	440	206	404	291	372
1980-81	.. ..	432	383	475	216	447	331	411
1981-82	.. ..	544	422	560	222	492	376	499
1982-83	.. ..	544	444	662	236	531	405	515
1983-84	.. ..	627	475	707	250	566	441	579
1984-85	.. ..	665	532	729	265	578	465	612
1985-86	.. ..	698	616	741	280	633	508	647
1986-87	.. ..	756	692	748	298	657	562	697
एप्रिल/ April	1986	706	656	748	286	653	554	662
मे/ May	1986	711	656	748	286	653	554	665
जून/ June	1986	730	722	748	286	655	556	680
जुलै/ July	1986	738	722	748	292	655	558	685
ऑगस्ट/ August	1986	765	694	748	292	663	558	702
सप्टेंबर/ September	1986	778	681	745	292	663	558	710
ऑक्टोबर/October	1986	770	686	748	292	658	559	705
नोव्हेंबर/ November	1986	779	691	748	292	658	559	710
डिसेंबर/ December	1986	779	692	748	292	658	559	710
जानेवारी/January	1987	789	692	748	321	658	575	720
फेब्रुवारी/ February	1987	762	702	750	321	657	579	704
मार्च/ March	1987	771	714	751	321	657	578	710

सत्यमेव जयते

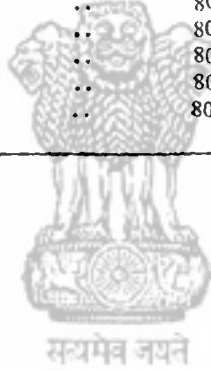
तबता क्रमांक/ TABLE No. 29-4 (—) —contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
नागपुर/Nagpur							
(आधारभूत वर्ष : १९६०=१००)							
(Base year : 1960=100)							
1979-80	374	358	395	192	426	286	354
1980-81	419	395	438	202	487	328	398
1981-82	505	455	547	216	547	366	469
1982-83	534	490	738	241	577	393	507
1983-84	598	551	780	278	599	425	558
1984-85	647	581	871	314	616	450	601
1985-86	671	690	929	338	634	489	632
1986-87	708	845	968	360	645	551	673
एप्रिल/ April 1986	690	774	946	347	634	533	654
मे/ May 1986	689	829	946	347	634	533	656
जून/ June 1989	703	870	946	347	640	539	667
जुलै/ July 1986	718	858	946	355	643	540	676
अगस्ट/ August 1986	723	833	995	355	643	540	681
सप्टेंबर/ September 1986	714	840	981	355	650	544	676
ऑक्टोबर/ October 1986	720	843	975	355	649	545	680
नोव्हेंबर/ November 1986	716	843	975	355	649	545	678
डिसेंबर/ December 1986	706	843	975	355	649	572	676
जानेवारी/ January 1987	705	843	975	382	650	572	678
फेब्रुवारी/ February 1987	718	876	975	382	650	572	686
मार्च/ March 1987	695	889	975	382	650	572	673

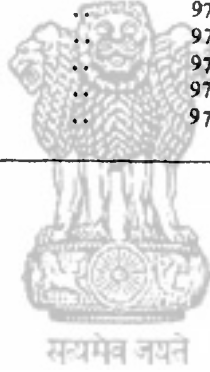
तबला क्रमांक/TABLE No. 29.4 (—) —contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
पुणे/Pune							
(आधारभूत वर्ष : १९६१=१००)							
(Base year : 1961=100)							
1979-80	367	..	430	131	369	269	336
1980-81	415	..	437	135	418	299	375
1981-82	490	..	458	138	492	332	432
1982-83	505	..	627	139	519	396	468
1983-84	609	..	686	143	517	445	541
1984-85	643	..	750	146	545	476	573
1985-86	662	..	809	150	600	509	601
1986-87	717	..	818	158	623	527	639
एप्रिल/ April 1986	700	..	824	153	619	515	626
मे/ May 1986	719	..	824	153	620	515	637
जून/ June 1986	712	..	825	153	621	515	633
जुलै/ July 1986	716	..	826	157	621	523	637
ऑगस्ट/ August 1986	709	..	828	157	621	523	634
सप्टेंबर/ September 1986	696	..	828	157	621	524	627
ऑक्टोबर/ October 1986	693	..	823	157	625	525	625
नोव्हेंबर/ November 1986	738	..	807	157	625	530	650
डिसेंबर/ December 1986	735	..	807	157	625	535	649
जानेवारी/ January 1987	728	..	807	167	625	535	647
फेब्रुवारी/ February 1987	730	..	807	167	625	541	649
मार्च/ March 1987	731	..	809	167	625	545	650

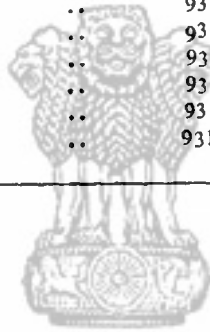
तबता क्रमांक/TABLE No. 29.4 (—) —contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
जळगाव/Jalgaon							
(आधारभूत वर्ष : १९६१=१००)							
(Base year: 1961=100)							
1979-80	394	..	434	159	330	286	359
1980-81	441	..	498	170	371	315	402
1981-82	530	..	542	177	450	342	472
1982-83	534	..	673	181	478	384	494
1983-84	608	..	710	183	510	445	554
1984-85	636	..	714	186	591	469	583
1985-86	668	..	736	188	608	530	615
1986-87	718	..	918	188	646	554	667
एप्रिल/ April 1986	681	..	801	188	612	545	631
मे/ May 1986	692	..	801	188	612	544	638
जून/ June 1986	694	..	855	188	612	555	644
जुलै/ July 1986	733	..	909	188	612	555	672
ऑगस्ट/ August 1986	749	..	909	188	658	556	687
सप्टेंबर/ September 1986	747	..	909	188	658	556	685
ऑक्टोबर/ October 1986	729	..	959	188	658	556	678
नोव्हेंबर/ November 1986	715	..	975	188	653	556	670
डिसेंबर/ December 1986	707	..	975	188	667	556	667
जानेवारी/ January 1987	711	..	975	188	667	558	669
फेब्रुवारी/ February 1987	742	..	975	188	667	556	688
मार्च/ March 1987	718	..	975	188	677	555	674

तबला फर्मांक/TABLE No. 29.4 (—) —contd.

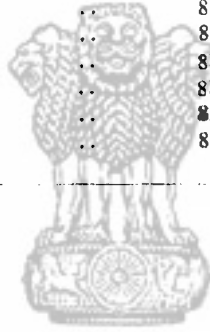
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)		
नंदेह/Nanded										
(आधारभूत वर्ष : १९६१=१००)										
(Base year : 1961=100)										
	1979-80	..	..	407	..	473	202	349	309	379
	1980-81	..	..	467	..	608	240	397	350	438
	1981-82	..	..	579	..	634	277	462	385	523
	1982-83	..	..	594	..	676	289	478	411	542
	1983-84	..	..	665	..	697	308	510	455	598
	1984-85	..	..	719	..	784	361	525	510	649
	1985-86	..	..	710	..	801	386	569	578	662
	1986-87	..	..	749	..	912	386	638	614	707
एप्रिल/ April	1986	..	..	698	..	801	386	588	599	661
मे/ May	1986	..	..	726	..	852	386	589	599	681
जून/ June	1986	..	..	732	..	927	386	589	607	690
जुलै/ July	1986	..	..	745	..	927	386	589	607	698
ऑगस्ट/ August	1986	..	..	765	..	927	386	641	610	717
सप्टेंबर/ September	1986	..	..	751	..	927	386	641	617	710
ऑक्टोबर/October	1986	..	..	745	..	931	386	641	618	707
नोव्हेंबर/ November	1986	..	..	751	..	931	386	664	620	713
डिसेंबर/ December	1986	..	..	754	..	931	386	677	620	717
जानेवारी/January	1987	..	..	788	..	931	386	677	624	739
फेब्रुवारी/February	1987	..	..	773	..	931	386	682	625	730
मार्च/ March	1987	..	..	760	..	931	386	681	625	722

सत्यमेव जयते

तबता क्रमांक/TABLE No. 29.4 (—) —contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
औरंगाबाद/Aurangabad							
(आधारभूत वर्ष : १९६१=१००)							
(Base year : 1961=100)							
1979-80	416	..	436	275	362	301	384
1980-81	456	..	478	300	399	339	422
1981-82	548	..	536	316	458	382	496
1982-83	548	..	650	316	486	417	514
1983-84	630	..	768	318	522	446	578
1984-85	679	..	772	326	566	482	617
1985-86	742	..	790	326	632	546	672
1986-87	830	..	818	330	670	633	743
एप्रिल/ April 1986	768	..	803	328	656	565	694
मे/ May 1986	817	..	803	328	657	567	724
जून/ June 1986	818	..	803	328	664	633	734
जुलै/ July 1986	823	..	803	330	672	642	739
ऑगस्ट/ August 1986	827	..	803	330	673	640	742
सप्टेंबर/ September 1986	827	..	818	330	678	641	742
ऑक्टोबर/October 1986	819	..	830	330	670	642	739
नोव्हेंबर/ November 1986	859	..	830	330	670	653	764
डिसेंबर/ December 1986	860	..	830	330	670	653	765
जानेवारी/January 1987	859	..	830	333	673	653	765
फेब्रुवारी/ February 1987	852	..	830	333	673	653	761
मार्च/ March 1987	830	..	830	333	678	653	747

सत्यमेव जयते

तबता क्रमांक/TABLE No. 29.5 (—)

निवडक केंद्रांचे नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांकरिता ग्राहक किमतींचे निर्देशांक
 Consumer Price Index Numbers for urban non-manual Employees for selected centres

(पाया १९६०=१००)
 (Base 1960=100)

वर्ष Year	केंद्रे/Centres			
	मुंबई Bombay	पुणे Pune	नागपूर Nagpur	अखिल भारत All India
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1970 71	168	166	168	174
1980 --81	347	369	362	369
1984.. 85	538	526	530	532
1985—86	568	567	562	568
1986—87	612	617	588	613

तक्ता क्रमांक 29.6

सत्यमेव जयते

29. किमती व निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तपता क्रमांक/TABLE No. 29.6 (11.1)

महाराष्ट्र राज्यतील निवडक केंद्रातील महत्वाच्या शेतीमालाच्या बाजार किमती
Wholesale prices of certain important agricultural commodities at selected centres in Maharashtra State

(प्रति निवडक शहर वसलेली बाजार किमती स्पष्ट)
(Month ending spot wholesale prices in Rs. per quintal)

अनुक्रमिक Serial No.	वस्तू	बाजारपेठ	जात	जून June 1986	सप्टेंबर September 1986	डिसेंबर December 1986	मार्च March 1987	Variety	Market	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
1	गहू	..	निफाड पिठळा/२९८९	195.00	279.00	260.00	260.00	Nipad Yellow/2189	Ahmednagar .. (Kopargaon)	Wheat
	श्रीरामपूर	..	निफाड	265.00	280.00	..	250.00	Nipad	Shrirampur	
	जळगाव	..	कल्याण सोना	240.00	225.00	255.00	245.00	K. Sona	Jalgaon	
	भुळे	..	बन्सी	146.50	280.00	270.00	311.00	Bansi	Dhule	
	नंदुरबार	..	२९८९	215.00	260.00	275.00	260.00	2189	Nandurbar	
	नाशिक	..	पिठळा	230.00	290.00	375.00	275.00	Yellow	Nashik	
	लासलगाव	..	निफाड/पिठळा	170.00	260.00	280.00	270.00	Nipad/Yellow	Lasalgaon	
	बारामती	..	फेट	230.00	251.00	..	..	Shet	Barshi	
	लातूर	..	बन्सी/लाल	270.00	285.00	..	205.00	Bansi/Red	Latur	
	औरंगाबाद	..	पोशिया/बन्सी	275.00	260.00	293.00	..	Potia/Bansi	Aurangabad	
	जालना	..	पोसी	400.00	290.00	310.00	..	Pissi	Jalna	
	वर्धा	..	होबरा	115.00	N.A.	246.00	..	Hawra	Wardha	
	सांगली	..	बन्सी/पल्ले	265.00	425.00	435.00	400.00	Bansi/Gaoran	Sangli	
	अकोला	..	गावराती	130.00	215.00	260.00	230.00	Gaorani	Akola	
	नागपूर (उमरेश)	..	कल्याण/संकरित सोना	270.00	270.00	240.00	240.00	Kalyan/H. B. Sona	Nagpur (Umrer)	
	अमरावती	..	गावराण/कल्याण सोना	237.00	..	..	246.00	Gaoran/K. Sona	Amravati	
	महिड	..	बन्सी	..	240.00	..	..	Bansi	Nanded	
	पाचोरा	..	कल्याण सोना/बन्सी	..	255.00	..	245.00	Kalyan Sona	Pachora	
	बीड	..	सरवती बन्सी	..	..	310.00	..	Sarbati/Bansi	Beed	
	सोलापूर	..	२९८९	..	..	..	315.00	2185	Solapur	
	बारामती	..	..	..	..	..	253.00	..	Baramati	
2	बाजरी	..	संकरित/गावराती/हिरवी	235.00	185.00	200.00	195.00	H. B./Gaorani (Green)	Ahmednagar .. (Kopargaon)	Bajra
	श्रीरामपूर	..	गावराती	106.00	186.00	..	206.00	Gaorani	Shrirampur	
	जळगाव	..	संकरित/गावराती/स्थानिक	208.00	181.00	175.00	160.00	H. B./Gaorani	Jalgaon	
	पाचोरा	..	स्थानिक/संकरित/गावराती	210.00	160.00	171.00	183.00	Local/H. B. Gaorani	Pachora	
	भुळे	..	संकरित	230.00	176.00	178.00	180.00	H. B.	Dhule	
	नंदुरबार	..	संकरित	235.00	195.00	192.00	191.00	H. B.	Nandurbar	
	नाशिक	..	गावराती	240.00	240.00	220.00	195.00	Gaorani	Nashik	
	लासलगाव	..	स्थानिक/गावराती	240.00	204.00	190.00	195.00	Local Gaorani	Lasalgaon	
	बारामती	..	संकरित	260.00	..	..	191.00	H. B.	Baramati	
	सांगली	..	गावराती/देशी	225.00	195.00	200.00	165.00	Gaorani/Deshi	Sangli	

3 ज्वारी

जालना	हिरवा/संकरित गाबरान	210.00	165.00	190.00	170.00	Green HB/Gaoran ..	Jalna
अमरावती	गाबरान/स्थानिक	100.00	..	..	176.00	Gaoran/Local	Amravati
अकोला (कारजा)	स्थानिक/गाबरान	180.00	155.00	160.00	N.A.	Local Gaoran	Akola (Karanja)
औरंगाबाद	हिरवी/गाबरान	216.00	175.00	187.00	170.00	Green/Gaoran	Aurangabad
बीड	हिरवा/संकरित	220.00	174.00	190.00	170.00	Green/H.B.	Beed
चाळीसगाव	गाबरानी/संकरित	..	177.00	..	..	Gaoran/H.B.	Chalisgaon
बारासती	क. 9 गाबरानी	230.00	..	..	267.00	No. 1/Gaoran	Baramati
औरंगाबाद	शाळ/संकरित	245.00	243.00	274.00	238.00	Shalu/H.B.	Aurangabad
औरंगापूर	संकरित/गाबरान	225.00	156.00	..	163.00	H.B.	Sirampur
घुळे	संकरित	279.00	163.50	150.50	153.00	H.B.	Dhule
नेरुरबार	संकरित	302.00	215.00	N.A.	230.00	H.B.	Nandurbar
जालना	संकरित/रबी पांढरी	280.00	250.00	210.00	230.00	H.B. Rabi White	Jalna
नाशिक	पिवळा/संकरित	330.00	210.00	240.00	N.A.	Yellow/H.B.	Nashik
लासगाव	स्थानिक/संकरित पांढरी	285.00	230.00	260.00	230.00	Local White/H.B.	Lasgaon
मोलापूर	मालमंडी	250.00	..	..	..	Mal'andi	Solapur
जालना	संकरित/शाळ	325.00	..	..	240.00	H.B.	Sangli
जळगाव	संकरित	158.00	140.00	145.00	151.00	H.B.	Jalgaon
पाचगढ	संकरित/पांढरी गाबरान	165.00	..	..	143.00	H.B./White/Gaoran	Pachora
नागपूर	संकरित	257.00	143.00	..	142.00	Hybrid	Nagpur
अकोला (कारजा)	संकरित/पिवळी	270.00	143.00	110.00	170.00	Hybrid/Yellow	Akola (Karanja)
अमरावती (व्यापूर)	स्थानिक/गाबरानी	135.00	..	..	167.00	Local/Gaoran	Amravati (Daryapur)
बीड	गाबरान	230.00	..	..	220.00	Gaoran	Beed
अहमदनगर (कोपरगाव)	पिवळी	..	228.00	245.00	..	Yellow	Ahmednagar
बाजी	क. 9 पिवळी	..	N.A.	230.00	240.00	No. 1 Yellow	Barshi
मंगली	शाळ	..	N.A.	290.00	..	Shalu	Sangli
पुणे	..	..	..	255.00	..	..	Pune
वया	..	..	..	155.00	..	..	Wardha

4 हरभरा

जळगाव	दशी/निफाड/पिवळी	451.00	362.00	395.00	..	Deshi/Niphad/Yellow	Ahmednagar ..	Gram
नागपूर	गाबरान	460.00	..	..	335.00	Gaoran	Jalgaon	
अमरावती	देशी	685.00	337.00	..	324.00	Deshi	Nagpur	
बाजी	गाबरान	362.00	..	..	329.00	Gaoran	Amravati	
नागपूर	गारडा/पिवळी	N.A.	375.00	348.00	350.00	Gardar/Yellow	Barshi	
बीड	लाल	400.00	N.A.	..	350.00	Red/Yellow	Latur	
अकोला (वागिम)	पिवळी	400.00	361.00	..	..	Yellow	Beed	
परभणी	चाफा	N.A.	..	..	330.00	Chapha	Akola (Washim)	
घुळे	लाल	..	N.A.	..	..	Red	Parbhani	
मंगली	देशी	..	..	330.00	..	Deshi	Dhule	
औरंगाबाद	देशी	..	..	380.00	..	Deshi	Sangli	
जालना	पिवळा/गाबरान	..	..	..	338.00	..	Aurangabad	
जळगाव	लाल	411.00	510.00	..	325.00	Yellow/Gaoran	Jalna	
घुळे	पांढरी	N.A.	..	..	575.00	Red	Jalgaon	Tur
सांगली	पांढरी	450.00	..	..	549.00	White	Dhule	
औरंगाबाद	पांढरी/गाजर	424.00	506.00	544.00	578.00	White/Gajar	Solapur	
लातूर	पांढरी/लाल	450.00	525.00	..	610.00	White/Gajar	Aurangabad	
							Latur	

5 तूर

जळगाव	..	..	411.00	510.00	..	575.00	Red	..	Jalgaon	..	Tur
घुळे	..	..	N.A.	..	..	549.00	White	..	Dhule	..	
सांगली	..	..	450.00	..	..	..	White	..	Solapur	..	
औरंगाबाद	..	..	424.00	506.00	544.00	578.00	White/Gajar	..	Aurangabad	..	
लातूर	..	..	450.00	525.00	..	610.00	White/Gajar	..	Latur	..	

A-94—153.

29. किमती व निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.7 (11.3)

सोने व चांदी यांच्या मुंबई बाजारातील किमती/Prices of gold and silver in Bombay Market

(रुपयात/In Rupees)

वर्ष/महिना Year/Month	तयार सोने (१० ग्रॅमची किमती) *Gold (Spot) per 10 grams			तयार चांदी (दर किलोग्रॅमची किमती) †Silver (Spot) per kilogram		
	कमाल Highest	किमान Lowest	सरासरी बंद भाव Average of closing quotations	कमाल Highest	किमान Lowest	सरासरी बंद भाव Average of closing quotations
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1961-62	126.00	115.85	121.65	219.65	196.95	206.49
1965-66	85.00	70.50	77.78	466.00	281.00	314.52
1970-71	198.00	177.50	184.96	588.50	483.50	536.08
1975-76	574.00	511.00	544.99	1,425.00	1,001.00	1,169.36
1980-81	1,730.00	1,305.00	1,522.44	2,960.00	2,475.00	2,616.63
1981-82	1,795.00	1,605.00	1,719.17	2,795.00	2,320.00	2,636.06
1982-83	1,800.00	1,615.00	1,722.54	3,430.00	2,505.00	2,798.34
1983-84	1,985.00	1,755.00	1,858.47	3,802.00	3,135.00	3,505.80
1984-85	2,140.00	1,875.00	1,983.92	3,995.00	3,295.00	3,593.59
1985-86	2,235.00	2,025.00	2,125.47	4,120.00	3,730.00	3,918.35
1986-87	2,655.00	2,080.00	2,323.49	4,923.00	3,881.00	4,247.10
एप्रिल/April 1986	2,260.00	2,145.00	2,203.17	4,217.00	3,995.00	4,104.57
मे/May 1986	2,225.00	2,175.00	2,195.46	4,156.00	4,017.00	4,100.88
जून/June 1986	2,190.00	2,080.00	2,127.60	4,083.00	3,911.00	3,974.63
जुलै/July 1986	2,120.00	2,095.00	2,109.00	3,980.00	3,881.00	3,942.04
ऑगस्ट/August 1986	2,255.00	2,110.00	2,179.62	4,237.00	3,950.00	4,053.43
सप्टेंबर/September 1986	2,290.00	2,220.00	2,245.45	4,303.00	4,151.00	4,214.23
ऑक्टोबर/October 1986	2,430.00	2,280.00	2,352.88	4,531.00	4,213.00	4,336.96
नोव्हेंबर/November 1986	2,405.00	2,350.00	2,385.45	4,407.00	4,271.00	4,339.36
डिसेंबर/December 1986	2,420.00	2,375.00	2,399.64	4,380.00	4,215.00	4,299.92
जानेवारी/January 1987	2,585.00	2,395.00	2,466.17	4,400.00	4,231.00	4,290.63
फेब्रुवारी/February 1987	2,655.00	2,560.00	2,611.57	4,594.00	4,450.00	4,530.07
मार्च/March 1987	2,630.00	2,570.00	2,606.42	4,923.00	4,604.00	4,778.50

टीप.—(१) *तयार सोन्याच्या किमती २७ ऑगस्ट १९६३ पर्यंत शुद्ध सोन्याच्या हंग्र्या त्यानंतर ९ नोव्हेंबर १९६६ पर्यंत १४ करेट सोन्याच्या आणि १० जुलै १९६७ पासून प्रमाणित सोन्याच्या आहेत.

(२) †या तयार चांदीच्या किमती ०.९९६ पेक्षा कमी शुद्ध चांदीच्या आहेत.

Note.—(1) *Spot prices relate to gold bullion up to 27th August 1963, 14 carat gold up to 9th November 1966 and to standard gold from 10th July 1967.

(2) †Spot prices relate to below 0.996 fineness.

आधार : भारतीय रिझर्व बँक, मुद्रा व वित्त महिवाल, भाग २.

Source.—Report on currency and finance Vol. II, Reserve Bank of India, 1986-87.

29. किमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.8 (11.6)

महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक
Consumer price index number for agricultural labourers in Maharashtra

(पाया :—जुलै १९६०—जून १९६१=१००)
(Base :—July 1960—June 1961=100)

वर्ष/महिना Year/Month		अन्नगट निर्देशांक Food Index	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index
(1)		(2)	(3)
	1979-80	385	352
	1980-81	421	383
	1981-82	515	462
	1982-83	488	447
	1983-84	553	502
	1984-85	567	517
	1985-86	579	534
	1986-87	622	571
एप्रिल/ April	1986	595	549
मे/ May	1986	598	552
जून/ June	1986	600	555
जुलै/ July	1986	603	558
ऑगस्ट/ August	1986	616	566
सप्टेंबर/ September	1986	619	569
ऑक्टोबर/ October	1986	634	580
नोव्हेंबर/ November	1986	629	577
डिसेंबर/ December	1986	640	585
जानेवारी/ January	1987	645	589
फेब्रुवारी/ February	1987	645	590
मार्च/ March	1987	637	584

आधार,—लेबर ब्यूरो, सिमला.

Source :—Labour Bureau, Simla.

29. किमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDEX NUMBERS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.9 (11.8)

महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील किरकोळ किमतींचा गटवार निर्देशांक
Retail price index numbers for Urban Maharashtra by groups of commodities**

(पाया भूत वर्ष : १९८२=१००)
(Base year : 1982=100)

महिना/वर्ष Month/Year				गट/Group						
				अन्न*	पान, सुपारी, तंबाखू, इत्यादी Pan, Supari, Tobacco, etc.	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and Light	कापड, बिछाना व पादत्राणे Clothing, bedding and footwear	संकीर्ण Miscellaneous	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1984-85	125.22	121.53	116.14	118.92	129.60	125.53				
1985-86	130.54	139.41	127.46	130.61	141.23	133.86				
1986-87	144.21	162.65	136.24	160.26	151.69	147.34				
एप्रिल/ April 1986	135.67	151.42	134.79	153.22	148.67	141.03				
मे/ May 1986	140.29	159.39	135.47	153.95	149.48	144.04				
जून/ June 1986	144.03	167.17	135.50	154.60	150.04	146.43				
जुलै/ July 1986	145.41	164.96	135.72	156.54	150.47	147.40				
ऑगस्ट/ August 1986	148.49	160.05	136.41	158.82	150.68	149.22				
सप्टेंबर/ September 1986	148.01	159.18	135.89	158.60	151.49	149.14				
ऑक्टोबर/ October 1986	146.77	159.08	136.31	159.86	151.61	148.61				
नोव्हेंबर/ November 1986	146.84	159.88	136.93	160.79	151.62	148.77				
डिसेंबर/ December 1986	145.33	159.82	136.86	164.00	152.69	148.46				
जानेवारी/ January 1987	144.68	163.47	136.96	165.63	153.89	148.66				
फेब्रुवारी/ February 1987	143.09	169.89	136.96	168.33	154.58	148.31				
मार्च/ March 1987	141.94	177.52	137.03	168.79	155.05	148.02				

टीप— *निर्देशांक काढण्यासाठी तांदूळ, गहू, ज्वारी व साखर ह्यांची स्वस्त धान्य दुकानातील व खुल्या बाजारातील किमतीच्या भाव सापेक्षाची भारीत सरासरी वापरण्यात आली आहे.

**अस्थायी/Provisional.

Note.—*Weighted average price of fair price shops and open Market for the commodities rice wheat, Jowar and sugar has been used to calculate index numbers of respective commodities.

आस्त्रार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Bombay.

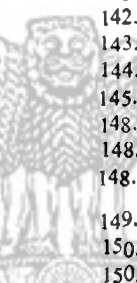

29. किमती आणि निर्देशांक/PRICES AND INDEX NUMBERS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.10 (11.9)

महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील फिरकोळ किमतींचा गटवार निर्देशांक
Retail price index numbers in Rural Maharashtra by groups of commodities**

(पायाभूत वर्ष १९८२=१००)
(Base year 1982=100)

				गट/Groups				
महिना/वर्ष				अन्न	इंधन व विवाहती	कापड व बिछाना	संकीर्ण	सर्वसाधारण निर्देशांक
Month/Year				Food	Fuel and light	Clothing and bedding	Miscellaneous	General Index
(1)				(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
								
1984-85				123.06	123.11	114.78	124.32	122.71
1985-86				127.36	132.77	124.46	134.93	129.28
1986-87				138.27	145.95	131.28	148.08	140.55
एप्रिल/	April	1986	.. ..	130.42	139.01	127.98	143.85	133.95
मे/	May	1986	.. ..	132.58	140.01	128.54	145.74	135.83
जून/	June	1986	.. ..	135.38	142.22	129.97	147.14	138.16
जुलै/	July	1986	.. ..	138.04	143.55	130.34	147.93	140.12
ऑगस्ट/	August	1986	.. ..	140.86	144.61	130.40	147.44	141.83
सप्टेंबर/	September	1986	.. ..	141.98	145.35	130.68	147.62	142.64
ऑक्टोबर/	October	1986	.. ..	142.17	148.60	131.27	148.24	143.21
नोव्हेंबर/	November	1986	.. ..	141.63	148.58	131.75	148.56	142.98
डिसेंबर/	December	1986	.. ..	140.91	148.88	132.22	149.65	142.84
जानेवारी/	January	1987	.. ..	140.52	149.88	133.45	149.32	142.70
फेब्रुवारी/	February	1987	.. ..	138.73	150.26	133.94	150.11	141.84
मार्च/	March	1987	.. ..	136.00	150.50	134.78	151.40	140.54

*निर्देशांक काढण्यासाठी तांदूळ, गहू, ज्वारी व साखर ह्यांचे स्वस्त धान्य दुकानातील व खुल्या बाजारातील किमतीच्या भावसापेक्षाची भारीत सरासरी वापरण्यात आली आहे.

**अस्थायी/Provisional.

*Weighed average price of fair price shops and open market for the commodities rice, wheat, jowar and sugar has been used to calculate Index numbers of respective commodities.

आधर :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

Source :- Directorate of Economics and Statistics, Bombay.

३०. पंचवार्षिक योजना

३०.१. राज्य योजना व केन्द्र पुरस्कृत योजना यासंबंधीची पंचवार्षिक योजनांची राज्यवार माहिती या विभागात दिलेली आहे.

30. FIVE-YEAR PLAN

30.1. Data on State Plan and Centrally sponsored programmes in various Five-Year Plans are Statewise presented in this section.

30. पंचवार्षिक योजना/

तक्ता क्रमांक/

पंचवार्षिक व वार्षिक योजनेतील तरतुद आणि खर्च/

विकासाचे शीर्ष	१ लो योजना First Plan (1951—56)		२ री योजना Second Plan (1956—61)		३ री योजना 3rd Plan (1961—66)		४ थी योजना 4th Plan (1969—74)	
	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percent to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percent to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percent to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percent to total expenditure
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
I. कृषि व संलग्न सेवा	26.21	16.94	35.18	15.55	123.42	28.39	195.96	19.51
II. सहकार ..	4.13	2.67	30.23	13.36	10.78	2.48	25.75	2.56
III. जलसिंचन व बीज ..	35.07	22.67	70.56	31.18	158.76	36.52	449.61	44.76
IV. उद्योग व खाणी ..	3.56	2.30	6.40	2.83	14.82	3.41	39.62	3.94
V. परिवहन व दळणवळण	13.89	8.98	22.19	9.81	37.45	8.61	81.08	8.07
VI. तंत्र विज्ञान ..	..	..	..	..	..	..	..	..
VII. सामाजिक व सामूहिक सेवा	71.85	46.44	58.54	25.87	89.31	20.54	208.44	20.76
VIII. आर्थिक सेवा	..	..	..	..	..	..	..	..
IX. इतर सेवा ..	..	..	3.20	1.40	19.00	0.04	4.05	0.40
एकूण/Grand Total	154.71	100.00	226.30	100.00	434.73	100.00	1,004.51	100.00

टीप.—आकडे सविस्तर लिहिल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.
 आधार.—नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

FIVE-YEAR PLAN

TABLE No. 30.1 (21.2)

Outlay and Expenditure under Five-Year/Annual Plans

(रुपये कोटीत/Rs. in Crores)

५ वी योजना 5th Plan (1974-79)		६ वी योजना 6th Plan (1980-85)		वार्षिक योजना Annual Plan (1985-86)		वार्षिक योजना Annual Plan (1986-87)		
खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	खर्च Expenditure	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percentage to total expenditure	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	
308.13	11.58	393.38	6.01	380.71	22.03	387.63	19.74	Agriculture and Allied Services
35.19	1.32	894.94	13.67	16.07	0.93	21.16	1.08	Co-operation .. ..
1,411.93	53.08	3,172.20	48.44	724.20	41.90	850.27	43.30	Irrigation and Power ..
158.69	3.97	225.31	3.43	57.75	3.34	69.42	3.53	Industry and Minerals ..
220.08	8.27	422.81	6.46	89.95	5.20	109.15	5.56	Transport and Communication
..	..	0.78	0.01	0.63	0.04	0.46	0.02	Science Technology ..
427.94	16.09	1,234.39	18.85	395.35	22.88	447.14	22.77	Social and Community Services
..	..	4.69	0.07	1.01	0.06	1.28	0.07	Economic Services ..
151.17	5.69	200.89	3.06	62.58	3.62	77.26	3.93	Other Services .. ..
2,660.13	100.00	6,549.39	100.00	1,728.24	100.00	1,963.77	100.00	

Note—Totals may not add up due to rounding.

Source—Planning Dept., Government of Maharashtra, Bombay.

राज्य/केंद्रशासित प्रदेशांची पहिली पंचवार्षिक योजना ते सातव्या पंचवार्षिक योजनेतील दरडोई प्रस्तावित तरतुद/खर्च/

अनुक्रमांक Serial No.	राज्य/केंद्र शासित प्रदेश	पहिली योजना First Plan (1951-56)		दुसरी योजना Second Plan (1956-61)		तिसरी योजना Third Plan (1961-66)		वार्षिक योजना Annual Plan (1966-69)	
		तरतुद Outlay	खर्च Expenditure	तरतुद Outlay	खर्च Expenditure	तरतुद Outlay	खर्च Expenditure	तरतुद Outlay	खर्च Expenditure
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
राज्य									
1	आंध्र प्रदेश	114.14 (36)	107.00 (33)	219.19 (64)	180.64 (53)	305.00 (82)	344.78 (92)	221.03 (55)	235.62 (59)
2	आसाम	21.67 (26)	28.00 (34)	57.94 (61)	63.15 (66)	120.00 (104)	132.24 (115)	89.25 (69)	87.12 (67)
3	बिहार	68.67 (17)	102.00 (25)	194.22 (44)	176.87 (40)	337.04 (70)	331.74 (69)	216.59 (42)	217.37 (42)
4	गुजराथ	30.49 (18)	99.00 (58.00)	55.59 (29)	146.83 (77)	235.00 (108)	237.68 (110)	204.55 (85)	207.80 (86)
5	हरियाणा	*	*	*	*	*	*	550.36 (56)	84.62 (94)
6	हिमाचल प्रदेश	5.70 (23)	4.99 (20)	14.72 (55)	16.97 (64)	27.93 (95)	33.85 (116)	40.22 (127)	39.88 (126)
7	जम्मू आणि काश्मिर	12.74 (39)	13.00 (39)	33.92 (99)	26.82 (78)	75.00 (202)	61.24 (165)	0.99 (140)	59.28 (144)
8	कर्नाटक	50.92 (25)	94.00 (47)	84.37 (38)	138.72 (62)	250.00 (102)	250.69 (120)	164.64 (62)	152.15 (72)
9	केरळ	31.28 (22)	44.00 (31)	71.95 (45)	79.00 (50)	170.00 (96)	181.59 (102)	128.70 (66)	144.74 (72)
10	मध्यप्रदेश	83.68 (31)	94.00 (35)	230.19 (76)	145.50 (48)	300.00 (88)	288.35 (85)	171.17 (46)	166.82 (44)
11	महाराष्ट्र	159.86 (48)	125.00 (37)	266.25 (72)	214.03 (58)	390.00 (94)	433.60 (105)	384.47 (84)	388.83 (85)
12	मणीपूर	1.55 (25)	1.08 (18)	6.25 (89)	6.22 (88)	12.88 (155)	12.82 (154)	10.14 (107)	7.20 (76)
13	मेघालया	*	*	*	*	*	*	*	*
14	नागालँड	*	*	*	*	7.15 (180)	10.79 (271)	17.36 (382)	15.98 (352)
15	ओरिसा	21.23 (14)	85.00 (55)	99.97 (61)	89.36 (54)	160.00 (87)	224.06 (122)	128.69 (64)	122.75 (61)
16	पंजाब	44.62 (47)	163.00 (173)	162.68 (157)	151.43 (146)	231.39 (200)	254.23 (220)	131.58 (105)	121.85 (97)
17	राजस्थान	27.28 (16)	66.00 (40)	105.27 (56)	99.86 (53)	236.00 (112)	210.69 (100)	136.21 (39)	136.60 (59)
18	सिक्कीम	*	*	*	*	*	*	*	*
19	तामीळनाडू	90.20 (29)	85.00 (28)	173.06 (53)	186.19 (57)	290.88 (83)	342.33 (98)	236.53 (62)	265.99 (70)
20	त्रिपूरा	2.29 (32)	1.62 (23)	8.47 (88)	9.41 (93)	16.32 (132)	15.51 (126)	14.00 (100)	11.44 (82)
21	उत्तर प्रदेश	129.83 (20)	166.00 (25)	253.10 (36)	228.32 (32)	497.00 (65)	550.25 (73)	450.52 (55)	451.40 (55)
22	पश्चिम बंगाल	76.45 (28)	154.00 (56)	153.66 (48)	155.84 (49)	250.00 (68)	300.49 (82)	179.17 (44)	161.475 (40)
एकूण		972.60 (26)	1,432.69 (39)	2,190.80 (54)	2,115.16 (52)	3,911.59 (86)	4,226.93 (93)	3,036.18 (61)	3,118.91 (63)

FIVE-YEAR PLANS

TABLE No. 30-2 (-)

Per Capita Plan Outlay/Expenditure First Plan (1951-56) to Seventh Plan (1985-90) States/Union Territories

(कोटी रुपये/in Crore)

चतुर्थी योजना Fourth Plan (1969-74)		पाचवी योजना Fifth Plan (1974-79)		महावी योजना Sixth Plan (1980-85)		सातवी योजना Seventh Plan (1985-90)		State/Union Territories
तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay		
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)		(2)
State								
420.50 (97)	425.51 (98)	333.58 (277)	1,469.18 (305)	3,100.00 (557)	3,221.29 (578)	5,200.00 (868)		Andhra Pradesh
223.75 (153)	198.41 (136)	473.84 (279)	428.63 (252)	1,115.00 (533)	1,279.79 (612)	2,100.00 (919)		Assam
531.28 (94)	479.21 (85)	1,296.06 (207)	1,187.17 (190)	3,225.00 (442)	2,948.71 (404)	5,100.00 (642)		Bihar
455.00 (170)	545.02 (204)	1,185.76 (392)	1,379.35 (456)	3,680.00 (1,034)	3,880.45 (1,091)	6,000.00 (1,563)		Gujarat
225.00 (224)	358.26 (357)	601.34 (527)	677.18 (593)	1,800.00 (1,318)	1,569.47 (1,149)	2,900.00 (1,911)		Haryana
101.40 (293)	113.43 (328)	238.95 (621)	235.10 (611)	560.00 (1,258)	668.83 (1,502)	1,050.00 (2194)		Himachal Pradesh
158.40 (343)	162.22 (351)	362.64 (635)	376.05 (710)	900.00 (1,440)	919.37 (1,471)	1,400.00 (2,045)		Jammu and Kashmir
350.00 (119)	374.14 (128)	997.67 (304)	1,079.83 (329)	2,265.00 (583)	2,665.47 (686)	3,500.00 (830)		Karnataka
258.40 (121)	333.35 (156)	568.96 (212)	667.71 (284)	1,550.00 (588)	1,645.30 (624)	2,100.00 (741)		Kerala
393.00 (94)	475.51 (114)	1,379.71 (294)	1,437.39 (307)	3,800.00 (697)	3,864.74 (709)	7,000.00 (1,173)		Madhya Pradesh
898.12 (178)	1,001.51 (199)	2,347.61 (415)	2,659.11 (471)	6,175.00 (942)	6,520.68 (994)	10,500.00 (1,480)		Maharashtra
30.25 (283)	31.15 (291)	92.86 (717)	98.90 (796)	240.00 (1,604)	243.32 (1,626)	430.00 (2,608)		Manipur
38.00 (376)	36.24 (359)	89.43 (770)	99.07 (852)	235.00 (1,662)	259.06 (1,838)	440.00 (2,794)		Meghalaya
40.00 (769)	38.52 (741)	83.63 (1,360)	96.25 (1,565)	210.00 (2,488)	229.79 (2,723)	400.00 (4,065)		Nagaland
222.60 (101)	249.34 (114)	585.02 (241)	638.00 (263)	1,500.00 (549)	1,562.20 (572)	2,700.00 (919)		Orissa
293.56 (217)	428.47 (316)	1,013.49 (675)	940.16 (626)	1,957.00 (1,117)	1,891.50 (1,080)	3,285.00 (1,746)		Punjab
302.00 (117)	308.81 (120)	709.24 (241)	867.94 (295)	2,025.00 (559)	2,134.64 (589)	3,000.00 (746)		Rajasthan
*	*	39.64 (1,573)	40.10 (1,591)	122.00 (3,657)	147.80 (4,322)	230.00 (5,838)		Sikkim
539.36 (126)	551.69 (134)	1,122.32 (218)	1,149.62 (254)	3,150.00 (630)	3,533.50 (717)	5,750.00 (1,077)		Tamil Nadu
34.66 (222)	34.66 (222)	69.68 (395)	75.96 (430)	245.00 (1,131)	292.71 (1,351)	440.00 (1,850)		Tripura
965.00 (109)	1,162.58 (132)	2,445.85 (249)	2,909.48 (296)	5,850.00 (505)	6,519.02 (563)	10,447.00 (832)		Uttar Pradesh
322.50 (73)	363.55 (821)	1,246.83 (253)	1,253.23 (255)	3,500.00 (616)	2,433.27 (428)	4,125.00 (672)		West Bengal
6,782.78 (125)	7,674.58 (142)	11,284.22 (302)	19,765.41 (527)	47,204.00 (670)	48,481.90 (688)	78,097.00 (1,022)		Total

अनुक्रमांक Serial No.	राज्य/केंद्र शासित प्रदेश	पहिली योजना First Plan (1951-56)		दुसरी योजना Second Plan (1956-61)		तिसरी योजना Third Plan (1961-66)		वार्षिक योजना Annual Plan (1966-69)	
		तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
केंद्रशासित प्रदेश :									
1	अंदमान निकोबार	3.83 (1,094)	0.83 (237)	5.92 (1,184)	3.62 (724)	9.79 (1,360)	6.17 (857)	7.05 (766)	5.29 (575)
2	अरुणाचल प्रदेश	4.21 (139)	2.31 (76)	9.51 (293)	3.74 (115)	7.15 (199)	7.32 (203)	8.57 (209)	7.79 (190)
3	चंडीगढ	*	*	*	*	1	9.56 (655)	3.60 (180)	2.72 (13)
4	दादरा नगर हवेली	*	*	*	*	†	0.25 (41)	1.29 (193)	0.71 (106)
5	दिल्ली	6.79 (35)	5.85 (30)	16.97 (72)	11.42 (48)	81.75 (283)	93.09 (322)	75.25 (220)	63.88 (187)
6	गोवा, दमण व दीव	*	*	*	*	23.04 (349)	15.27 (231)	24.02 (321)	19.82 (265)
7	लक्षद्वीप	*	*	..	0.42 (183)	0.97 (388)	0.99 (396)	1.62 (579)	0.95 (339)
8	मिझोराम	*	*	*	* †	*	*	*	*
9	पांडिचरी	0.73 (23)	0.50 (15)	4.76 (137)	3.66 (105)	6.93 (180)	6.01 (156)	6.50 (153)	5.26 (124)
	एकूण ..	15.56 (45)	9.49 (27)	37.17 (91)	22.86 (56)	129.63 (266)	138.66 (284)	127.90 (225)	106.42 (187)
	राज्य व केंद्र शासित प्रदेश ..	988.16 (26)	1,442.18 (38)	2,227.97 (54)	2,138.02 (52)	4,014.22 (88)	4,365.59 (95)	3,164.08 (63)	3,225.33 (64)
	वापरलेली अंदाजित लोकसंख्या (वर्ष)	1953	1953	1958	1958	1963	1963	1967	1967

टीप.—कंसातील आकडे हे दरडोई तरतूद/खर्च (रुपयांत) दर्शवितात.

* तेव्हा राज्य/केंद्र शा. प्र. नव्हते. † केंद्र शासित प्रदेश म्हणून १९६५-६६ मध्ये अस्तित्वात आले.

‡ आसाम मध्ये समाविष्ट.

आधार.—योजना आयोग (राज्य योजना विभाग), भारत सरकार.

TABLE No. 30.2 (—)

चतुर्थी योजना Fourth Plan (1969—74)		पाचवी योजना Fifth Plan (1974—79)		सहावी योजना Sixth Plan (1980—85)		सातवी योजना Seventh Plan (1985—90)		State/Union Territories
तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay	खर्च Expenditure	तरतूद Outlay		
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)		(2)
								Union Territories
14.00 (1,273)	14.70 (1,336)	33.72 (1,278)	28.40 (1,919)	96.60 (4,644)	99.90 (4,803)	285.00 (11,400)		A. N. Island
17.99 (383)	21.12 (449)	53.30 (1,161)	64.83 (1,190)	212.00 (3,169)	223.01 (3,333)	400.00 (5,355)		Arunachal Pradesh
7.75 (298)	17.37 (668)	19.76 (1,190)	37.30 (1,117)	100.75 (1,995)	111.72 (2,212)	203.10 (3,265)		Chandigarh
2.30 (329)	2.33 (333)	9.41 (1,094)	8.87 (1,031)	23.09 (2,099)	30.02 (2,729)	46.29 (3,829)		Dadra and Nagar Haveli
162.65 (400)	155.10 (381)	316.01 (530)	341.06 (689)	800.00 (1,183)	1,042.09 (1,542)	2,000.00 (2,520)		Delhi
39.50 (459)	41.93 (488)	115.00 (855)	87.38 (879)	192.00 (1,687)	221.42 (1,972)	360.00 (2,871)		Goa, Daman and Diu
2.00 (667)	1.90 (633)	6.23 (1,731)	5.14 (1,428)	20.35 (4,845)	28.25 (6,726)	43.90 (9,977)		Lakshadweep
2 ..	9.30 (282)	46.59 (1,195)	48.73 (1,249)	130.00 (2,421)	150.09 (2,795)	260.00 (4,180)		Mizoram
12.50 (266)	14.37 (306)	14.04 (635)	34.56 (645)	71.54 (1,128)	98.96 (1,561)	170.00 (2,457)		Pondicherry
258.69 (388)	278.12 (417)	614.06 (785)	656.27 (812)	1,646.33 (1,553)	2,008.46 (1,394)	3,768.29 (3,067)		Total
7,041.47 (188)	7,952.70 (145)	18,918.28 (309)	20,421.68 (333)	48,850.33 (633)	50,490.36 (706)	81,865.29 (1,054)		State and Union Territories.
1971	1971	1976	1976	1983	1983	1987		Population Estimates used (Year).

N.B.—Figures in bracket are the per capita outlays/expenditure in Rs.

* was not State/UT then. † The UT came in existence during 1965—66. ‡ Included in Assam.

Source.—Planning Commission (State Plans Division), Govt. of India.

30. पंचवार्षिक योजना/FIVE-YEAR PLAN

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 30-3 (21.1)

राज्य योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना/State Plan and Centrally Sponsored programmes

राज्य योजना/State Plan

(रुपये कोटीत)
(Rs. in crore)

1986-87					
अनुक्रमांक Serial No.	विकासाचे शीर्ष	अर्थसंकल्प Budget	प्रत्यक्ष Actuals	Head of development	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)	
1	कृषि व संलग्न सेवा	126.19	141.43	Agricultural and allied services	
2	सहकार	18.19	21.16	Co-operation	
3	जल व वीज विकास	764.98	850.27	Water and power development	
4	उद्योग व खाणकाम	69.14	69.42	Industry and mining	
5	परिवहन व दळणवळण	77.36	109.15	Transport and communications	
6	सामाजिक व सामूहिक सेवा	483.81	447.60	Social and community services	
7	रोजगार हमी योजना	190.02	246.00	Employment Guarantee Scheme	
8	संकीर्ण*	30.40	73.54	Other programmes	
	एकूण	1,760.09	1,963.77	Grand Total	

* शांत वैज्ञानिक सेवा, आर्थिक सेवा, सर्वसाधारण सेवा, जिल्ह्यांच्या गरजा, मुंबई विकास आणि वर्धा योजना यांचा समावेश आहे.
Includes Scientific Services, Economic Services, General Services, Needs of Districts, Bombay Development and Wardha Plan.

केंद्र पुरस्कृत योजना
Centrally sponsored programmes

(रुपये कोटीत)
(Rs. in crore)

1986-87					
अनुक्रमांक Serial No.	विकासाचे शीर्ष	अर्थसंकल्प Budget	प्रत्यक्ष Actuals	Head of development	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)	
1	कृषि व संलग्न सेवा	64.18	57.56	Agricultural and allied services	
2	सहकार	9.87	0.83	Co-operation	
3	जल व वीज विकास	68.48	35.35	Water and power development	
4	उद्योग व खाणकाम	17.50	12.93	Industry and mining	
5	परिवहन व दळणवळण	0.79	0.69	Transport and communications	
6	सामाजिक व सामूहिक सेवा	161.30	185.63	Social and Community Services	
7	ग्रामीण, भूमिहीन रोजगार हमी योजना	..	..	Rural, land less Employment Guarantee Scheme	
8	संकीर्ण	3.71	1.44	Other programmes	
	एकूण	325.83	293.88	Grand Total	

टीप.—आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.

Note.—Totals may not add up due to rounding.

आधार.—नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Planning Department, Government of Maharashtra, Bombay.

1. संयुक्त भांडवली सस्था

३१.१. संयुक्त भांडवली सस्थांची आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

31. JOINT STOCK COMPANIES

31.1. Data on Joint Stock Companies are given in this section.

31. संयुक्त भांडवली संस्था/Joint Stock Companies

तबत/क्रमांक/TABLE No. 31.1 (—)

कार्यरत, नवीन नोंदणी झालेल्या व निर्धारित संस्था
Companies at work Newly Registered and Liquidated

३१ मार्च वर्ष अखेर Year ending 31st March	कार्यरत असलेल्या संस्था Companies at work		वर्षात नोंदणी झालेल्या संस्था Companies Registered during the year		निर्धारित संस्था Companies liquidated	
	संख्या Number	भरणा केलेले भांडवल (रुपये कोटीत) Paid up capital (Rs. in crore)	संख्या Number	प्राधिकृत भांडवल (रुपये लाखात) Authorised Capital (Rs. in lakh)	संख्या Number	भरणा केलेले भांडवल (रुपये लाखात) Paid up capital (Rs. in lakhs)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1950-51	28,532	775.4	2,104	120.73	830	9.06
1960-61	26,149	1,818.5	1,683	287.05	2,449	N. A.
1970-71	20,322	4,503.6	1,927	333.10	472	6.97
1980-81	62,714	15,144.0	6,616	968.03	391	1,029.29
1984-85	1,07,369	28,285.5*	13,347	2,030.50	240	1,031.79
1985-86	1,22,159	31,943.3*	15,056	4,409.90	263	1,333.89
1986-87	1,38,190	36,084.0*	16,311	3,818.40	280	2,235.71

*अस्थायी/Provisional N. A.— उपलब्ध नाही/Not available.

आधार:—कंपनी व्यवहार खाते, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Department of Company Affairs, Ministry of Industries, Government of India, New Delhi.

31. संयुक्त भांडवली संस्था/Joint Stock Companies

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 31-2 (18.4)

संयुक्त भांडवली संस्थांची संख्या/Number of Joint Stock Companies

1986-87

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	मर्यादित भाग-भांडवल असलेल्या कंपन्या Companies limited by shares		हमीने मर्यादित असलेल्या कंपन्या व नफ्यासाठी काम न करणाऱ्या संघटना Companies limited by guarantee and association not for profit		एकूण Total	District
		सार्वजनिक Public	खाजगी Private	सार्वजनिक Public	खाजगी Private		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1,727	25,839	281	37	28,884	Greater Bombay
2	ठाणे	14	703	..	..	717	Thane
3	रायगड	1	51	..	..	52	Raigad
4	रत्नागिरी	..	20	..	..	20	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	5	..	..	5	Sindhudurg
6	नाशिक	10	236	6	2	254	Nashik
7	धुळे	1	33	..	..	34	Dhule
8	जळगाव	12	100	..	..	112	Jalgaon
9	अहमदनगर	11	100	4	..	115	Ahmadnagar
10	पुणे	82	2,041	20	10	2,153	Pune
11	सातारा	18	138	..	..	156	Satara
12	सांगली	15	86	3	1	105	Sangli
13	सोलापूर	2	119	..	..	121	Solapur
14	कोल्हापूर	29	239	4	..	272	Kolhapur
15	औरंगाबाद	16	165	2	..	183	Aurangabad
16	जालना	..	4	..	..	4	Jalna
17	परभणी	..	8	..	..	8	Parbhani
18	बीड	..	3	..	..	3	Beed
19	नांदेड	1	30	1	..	32	Nanded
20	उस्मानाबाद	1	4	..	..	5	Osmanabad
21	लातूर	1	4	..	..	5	Latur
22	बुलढाणा	1	9	3	..	13	Buldana
23	अकोला	14	44	2	..	60	Akola
24	अमरावती	6	63	..	..	69	Amravati
25	यवतमाळ	6	15	..	..	21	Yavatmal
26	वार्धा	3	17	1	..	21	Wardha
27	नागपूर	70	526	12	4	612	Nagpur
28	भंडारा	3	27	..	..	30	Bhandara
29	चंद्रपूर	2	9	1	..	12	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		3,016	30,638	340	54	34,078	Maharashtra State

Note.—३१-३-१९८७ रोजी/As on 31-3-1987.

आधार.—कंपनी व्यवहार खाते, कायदा, न्याय आणि कंपनी व्यवहार मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Department of Company Affairs, Ministry of Law, Justice and Company Affairs, Government of India, New Delhi.

सत्यमेव जयते

32. सार्वजनिक अंगिकृत

३२.१. सार्वजनिक अंगिकृत संस्था कृषि उद्योग विकास, गृह-निर्माण व क्षेत्रविकास मंडळ आणि महाराष्ट्र राज्य वित्तिय महामंडळाची माहिती या विभागात दिलेली आहे.

32. PUBLIC UNDERTAKINGS

32.1. Data on State Agro Industries, Housing and Area Development Board, State Finance Corporation are given in this Section.

32. सार्वजनिक अंगीकृत/PUBLIC UNDERTAKINGS

तबला क्रमांक/TABLE No. 32.1 (—)

महाराष्ट्र वित्तीय महामंडळाकडून कारखान्यांना दिलेले कर्ज

Number of Units and Amount of Loan Advanced by Financial Corporation to Industries.

(1986-87)

(रुपये लाखांत)
(Rs. in lakhs)

अनुक्रमांक Sr. No.	उद्योगाचे प्रकार	कारखान्यांची संख्या Number of units	मंजूर झालेली रक्कम Amount Sanctioned	वाटप झालेली रक्कम Amount disbursed	Type of Industry
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	खान काम	16	32.86	12.89	Mining and Quarrying.
2	अन्नपदार्थांचे उत्पादन (संवाख पदार्थांचे उत्पादन सोडून).	106	513.12	332.93	Food Mfg. Industry except Beverage Industry.
3	कापडाचे उत्पादन	44	369.84	347.07	Mfg. of Textiles.
4	कापडाच्या वस्तूंचे उत्पादन, पादत्राणे व इतर सर्व कापडावयाच्या वस्तू.	4	9.06	5.58	Mfg. of footwear and other wearing Apparels and made up Textile Goods.
5	लाकूड व लाकडाच्या वस्तू (फर्निचर सोडून)	33	72.64	30.59	Mfg. of wood and cork except mfg. of furniture.
6	फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन	2	19.75	27.91	Mfg. of furniture and Fixtures.
7	कागद, कागदाच्या वस्तू यांचे उत्पादन	26	266.09	264.23	Mfg. of paper and paper products.
8	मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग	25	235.27	162.96	Printing, Publishing and allied Industries.
9	कातडी, कातडीच्या वस्तूंचे उत्पादन	6	59.66	36.91	Mfg. of leather and leather Products.
10	रबर उत्पादन	14	111.55	54.11	Mfg. of Rubber Products.
11	रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन	133	1,491.07	1,079.63	Mfg. of Chemical and Chemical Products
12	पेट्रोलियम व दगडी कोळशाचे उत्पादन	1	20.00	1.72	Mfg. of Products of Petroleum and Coal.
13	अधातू व खनिज पदार्थांचे उत्पादन	32	127.10	253.56	Mfg. of Non-Metal and Mineral Products
14	मूलभूत धातू उत्पादन	10	97.00	44.68	Basic Metal Industries.
15	धातूच्या वस्तूंचे उत्पादन (यंत्र व परिवहन सामुग्री सोडून).	148	1,444.83	1,011.18	Mfg. of Metal Products except machinery and Transport equipments.
16	यंत्रसामुग्री उत्पादन (विद्युत यंत्र सामुग्री सोडून)	22	200.00	151.74	Mfg. of Machinery except Electrical, Machinery.
17	विद्युत यंत्रसामुग्री, साधने उपकरणे व सुटे भाग	44	532.65	170.86	Mfg. of Electrical Machinery apparatus, appliances etc.
18	परिवहन सामुग्री उत्पादन	9	106.82	103.47	Mfg. of Transport Equipments.
19	इतर उत्पादक कारखाने	213	1,487.69	842.05	Miscellaneous Mfg. Industry.
20	विद्युत, वायू आणि वाष्प, जलनिःसारण सेवा	1	5.00	..	Electricity, Gas, Steam and Sanitary Services.
21	हॉटेल उद्योग	45	508.40	400.59	Hotel Industry.
22	परिवहन उद्योग				Transport Industry.
	(अ) रस्त्यांची वाहतूक	138	85.40	99.57	(a) Road Transport
	(ब) जल योजना	5	8.29	0.29	(b) Water Transport
23	संवाखे उद्योग	2	36.00	2.24	Beverage Industry.
24	औद्योगिक भूखंड	1	52.00	..	Industrial Estates.
	एकूण ..	1,080	7,892.09	5,435.86	Total

आधार : महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळ, मुंबई.

Source.—Maharashtra State Financial Corporation, Bombay.

32. सार्वजनिक अंगिकृत कार्यक्रम/PUBLIC UNDERTAKING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 32.2 (---)

गृहनिर्माण विकास मंडळास मिळालेले कर्ज व बांधलेले घरे
Loans Received and Houses constructed by the Housing Development Board

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	कर्ज/Loans			घरांची संख्या/Number of Houses				
		महाराष्ट्र शासनाकडून (रु. लाखात) From State Govt. (Lakh Rs.)	हडकोकडून (रु. लाखात) From Hudco (Lakh Rs.)	एकूण (रु. लाखात) Total (Lakh Rs.)	आर्थिक दुर्वल गट EWS	अल्प उत्पन्न गट LIG	मध्यम उत्पन्न गट MIG	उच्च उत्पन्न गट HIG	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1970-71 ..	..	..	126.25	450	600	164	..	1,214
2	1975-76 ..	..	..	43.41	1,280	1,340	..	..	2,620
3	1980-81 ..	..	..	161.45	4,513	5,420	704	..	10,637
4	1981-82 ..	..	294	538.00	2,923	4,107	1,554	..	8,584
5	1984-85 ..	..	521	1,315.00	4,490	2,526	995	..	8,011
6	1985-86 ..	..	699	1,730.00	2,105	761	608	..	3,474
7	1986-87 ..	..	347.12	1,808.29	158 T. S.	2,333 T. S.	1,113 T. S.	475 T. S.	..
		..	..	..	3,216 Plots	9,376 Plots	12 Shops	70 Plots	..
		..	..	..	..	..	745 Plots	..	..
Total ..		..	..	..	3,374	11,709	1,870	545	..

संस्था कमीती/TABLE No 32.2 (—)—contd.

अनुक्रमिक Serial	जिल्हा	आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल गट/EWS			अल्प उत्पन्न गट/LIG			मध्यम उत्पन्न गट/MIG			उच्च उत्पन्न गट/HIG			एकूण/Total			District
No.	(2)	गाळे Shops	प्लॉट Plot	एकूण Total	गाळे Shops	प्लॉट Plot	एकूण Total	गाळे Shops	प्लॉट Plot	एकूण Total	गाळे Shops	प्लॉट Plot	एकूण Total	गाळे Shops	प्लॉट Plot	एकूण Total	(2)
(1)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	
1	रुहसुर्द	..	900	900	..	230	..	480	..	480	175	..	175	655	900	1,555	Greater Bombay
2	ठाणे	..	..	..	..	675	..	..	405	..	..	..	..	..	230	230	Thane
3	रायगड	..	..	..	..	..	..	..	..	405	..	..	..	..	1,080	1,080	Raigad
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	..	474	474	..	138	138	104	42	146	24	..	24	128	654	782	Nashik
7	डहले	158	395	553	208	50	258	..	..	..	..	..	..	366	445	811	Dhule
8	जळगांव	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Jalgaon
9	अहमदनगर	..	1,300	1,300	30	..	..	48	..	48	..	..	..	48	..	48	Ahmadnagar
10	पुणे	..	..	..	..	..	..	179	50	229	172	..	172	381	1,350	1,731	Pune
11	सातारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Satara
12	सांगली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sangli
13	सोलापूर	..	..	..	..	274	274	..	..	..	..	..	..	..	274	274	Solapur
14	कोल्हापूर	..	..	..	..	67	67	..	..	..	..	..	..	..	67	67	Kolhapur
15	औरंगाबाद	..	..	..	131	..	131	30	150	180	..	..	..	161	150	311	Aurangabad
16	जालना	..	147	147	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	147	147	Jalna
17	परभणी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Parbhani
18	बीड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Beed
19	नांदेड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Latur
22	बुलढाणा	..	..	..	..	..	..	..	14	14	..	9	9	..	23	23	Buldhana
23	अकोले	..	..	..	24	..	24	68	16	84	..	..	..	92	16	108	Akola
24	अमरावती	..	..	..	52	..	52	..	..	..	..	..	..	52	..	52	Amravati
25	यवतमाळ	..	..	..	261	..	261	196+	..	196+	..	..	..	457+	..	457+	Yavatmal
		..	..	..	..	..	..	12 Shops	..	..	..	..	..	12 Shops	..	12 Shops	
26	बार्शी	..	..	..	..	..	..	..	5	5	..	..	..	..	5	5	Wardha
27	नागपूर	..	..	..	224	512	736	8	33	41	128	30	158	360	575	935	Nagpur
28	बंदारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	278	278	..	30	30	..	7	7	..	315	315	Gadchiroli
		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
	महाराष्ट्र राज्य	158	3,216	3,374	930	2,224	3,154	1,113	745	1,858	475	70	945	2,676	6,255	8,931	Maharashtra State
		...															

आर्थिक दृष्टीने गट

EWS—Economically Weaker Sections of Society

अल्प उत्पन्न गट

LIG—Low Income Group

मध्यम उत्पन्न गट

MIG—Middle Income Group

उच्च उत्पन्न गट

HIG—Higher Income Group

संस्था—महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्र विकास प्राधिकरण, मुंबई.

Source—Maharashtra Housing and Area Development Authority, Bombay.

52. सावधानक वागकुल/PUBLIC UNDERTAKING

तबता कर्मक/TABLE No. 32:3 (-)

महाराष्ट्र कृषि उद्योग महामंडळाची निवडक साध्य विवरक सोंदिवकी
 Statistics relating to selected Achievements of State Agro-Industries Corporation

अनुक्रमिक Serial No. (1)	वार (2)	परिमाण (3)	1970-71 (4)	1975-76 (5)	1980-81 (6)	1986-87 (7)	1987-88 (8)	Unit (3)	Item (2)
(1) Distribution of Fertilizers									
(i) व्यापार	..	से. टन	..	91,181	65,838	2,02,889	2,06,362	M. Tons	(i) Trading
(ii) उत्पादन	..	से. टन	..	..	1,18,726	1,92,857	1,52,066	M. Tons	(ii) Manufacturing
.. ..	..	"	..	..	..	8,64,291	6,62,985	Do. ..	(No. of pacs)
(2) Sale of Tractors									
2 ट्रॅक्टरची विक्री :									
(क) रशियन व्यापार	..	संख्या	262	71	..	..	..	No.	(a) Russian Trading
(ख) रूमनियन व्यापार	..	"	80	..	..	..	..	Do.	(b) Rumanian Trading
(ग) इतर व्यापार	..	"	98	..	431	..	..	Do.	(c) Other Trading
(घ) हिंदुस्तान व्यापार	..	"	..	34	..	17	41	Do.	(d) Hindustan Trading
(ङ) एच. एम. टी.	..	"	..	..	..	52	80	Do.	(e) HMT Trading
(च) मित्सुबिशी (शक्ति ब्रान्ड)	..	"	..	..	..	33	33	Do.	(f) Mitsubishi Trading (Shakti Brand)
(3) Harvesting of crop with combines									
3 जोडून पीक कापणी :									
(१) कापणी केलेले	..	हेक्टरात	..	..	..	..	..	Hectares ..	(i) Area Harvested
(२) मिळालेली रकम	..	रुपये हजारोंत	..	..	..	..	..	Rs. in thousand.	(ii) Amount received.
4 ट्रॅक्टरच्या सुटे भागाची विक्री	..	"	..	..	..	..	..	Do.	Sale of Spare-parts of Tractors and Combines.
5 ट्रॅक्टर दुस्तीसाठी मिळालेली रकम	..	रुपये लाखात	..	..	1-33	1-22	2-10	Rs. in lakhs	Amount received for Tractor repairs.

साधार :—महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ, मुंबई.

Source. — The Maharashtra Agro-Industries Development Corporation Limited, Bombay.

सत्यमेव जयते

३३. लोक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी :-

३३.१. महाराष्ट्र राज्यातील सर्व ग्रामपंचायती, नगरपरिषदा/महानगरपालिका व जिल्हा परिषदा यांचे उत्पन्न व खर्च यासंबंधीची माहिती या विभागात दिली आहे.

३३.२. ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्चासंबंधीची माहिती अनुक्रमे सुरुवातीची शिल्लक व अखेरची शिल्लक वगळून दिलेली आहे. उत्पन्न या शीर्षाखाली अनुदाने, कर व इतर उत्पन्न यासंबंधीची स्वतंत्र माहिती दर्शविली आहे. अनुदानांमध्ये शासकीय अनुदाने तसेच जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्यांकून विकासविषयक कामांसाठी मिळालेल्या अनुदानांचा समावेश आहे. शासकीय अनुदाने मुख्यतः जमीन महसूल अनुदान, समीकरण अनुदान व स्थानिक उपकर अनुदान ही आहेत. इतर करांमध्ये ग्रामपंचायतीने लादलेले कर व दर यांचा समावेश आहे तसेच ग्रामपंचायतीच्या इतर उत्पन्नाची साधने म्हणजे अंशदाने, देणग्या, बक्षिसे आणि नियमांचा भंग केल्याबद्दल दंड ही आहेत.

३३.३. प्रत्येक नगरपालिकेचे उत्पन्न (१) दर व कर व (२) इतर साधने यातून दर्शविले आहे. मुख्यत्वे महागाई भत्ता, रस्ते, पाणी पुरवठा, शिक्षण, वैद्यकीय बाबी आणि जमीन महसूलाची टक्केवारी वगैरे यासाठी दिलेल्या शासकीय अनुदानांचा समावेश "इतर साधने" यात आहे. असाधारण उत्पन्नामध्ये कर्जे, आगाऊ रकमा, ठेवी, विक्रीसाठी मिळालेले उत्पन्न यांचा समावेश आहे. याच धर्तीवर महापालिकांच्या उत्पन्नासंबंधीची माहिती दिली आहे. नगरपालिका व महापालिका यांच्या खर्चाचा तपशील नेहमीचा व असाधारण खर्च आणि कर्जे असा स्वतंत्रपणे दिला आहे. नेहमीच्या खर्चाचा तपशील सह दोबळ लेखा शीर्षाखाली दर्शविला असून त्यात भांडवली व महसूल खर्च समाविष्ट आहे. मुंबई महापालिकेचे लेखे (१) शहरक्षेत्र, (२) उपनगर क्षेत्र, (३) विस्तारीत उपनगर क्षेत्र, (४) शिक्षण निधी, (५) सुधार योजना व (६) शहर व उपनगरे यांसाठी गालिच्छ वस्ती निर्मूलन योजना, या बाबीसाठी स्वतंत्र ठेवले आहेत. संपूर्ण मुंबई महापालिकेसाठी एकूण बेरीज ही वरील लेख्यांचे एकत्रिकरण करून व लेखांतर्गत फेरफार वगळून केली आहे. मात्र यामध्ये बेरट उपक्रमांचे उत्पन्न व खर्च यांचा समावेश केला नाही. नागपूर महापालिकेच्या बाबतीत उत्पन्न व खर्च दर्शविताना नागपूर सुधार प्रत्यासत्ता यात समावेश केला नाही. या बाबतीत असे नमूद करण्यात येते की, सर्व नगरपरिषदा व महापालिका उत्पन्न व खर्चाचे लेखे समान पद्धतीने ठेवत नाहीत. परिणामतः तुलनात्मक आकडेवारी तयार करणे फार कठीण जाते. त्यामुळे येथे दिलेली आकडेवारी ही दोबळमानाने केलेले वर्गीकरण समजावे.

३३.४. जिल्हापरिषदांचे उत्पन्न व खर्च यात अनुक्रमे सुरुवातीची शिल्लक व अखेरची शिल्लक यांचा समावेश नाही. उत्पन्न हे चार उपशीर्षाखाली दर्शविले आहे. ती अशी (१) स्वनिर्मिती, (२) शासकीय अनुदाने, (३) अभिकरण योजनांसाठी अनुदाने व

33. Public Administration and Electoral Statistics:—

33.1 Information on income and expenditure of all Village Panchayats, Municipal Councils, Municipal Corporations and Zilla Parishads is given in this section.

33.2 Income and expenditure of Village Panchayats are exclusive of opening and closing balance respectively. Under income, information is separately shown under grants, taxes and other income, grants include Government grants as well as grants from Zilla Parishads and Panchayat Samitis for development activities. Government grants are mainly Land Revenue grants, equalization grants and "Local cess grants." The other taxes include other taxes and fees imposed by the Village Panchayats. Similarly, the other income of Village Panchayats is contributions, donations, gifts and fines for contraventions of rules.

33.3 The receipts position of each Municipal body is shown according to (i) Municipal rates and taxes and (ii) other sources. Government grants under (ii) other sources are mainly grants on account of dearness allowance, grants for roads, for water-supply, for educational purposes for medical purposes and on account of percentage in land revenue, etc. The income from extraordinary receipts and debts includes loans, advances, deposits, sale-proceeds, etc., similar income position in respect of Municipal Corporations is also given. The expenditure by Municipal Councils and by Municipal Corporations has been shown separately under current and under extraordinary expenditure and debts. The break-up of current expenditure is shown under six broad heads of the expenditure and includes both capital and revenue expenditure. The accounts of the Bombay Municipal Corporation are maintained separately for (i) city area, (ii) suburban area, (iii) extended suburban area, (iv) education fund, (v) improvement scheme, and (vi) slum clearance scheme for city and suburban areas. The totals for the entire Bombay Municipal Corporation are arrived at by summing up the above accounts excluding the inter-account transfers. They however, do not cover the income and expenditure of Bombay Electricity Supply and Transport Undertakings. In the case of Nagpur Municipal Corporation income and expenditure of Nagpur Improvement Trust is not included. It may be mentioned here that all the Municipalities do not follow a uniform procedure for presentation of statistics regarding income and expenditure, with the result that it was very difficult to build up these statistics on comparable basis. The figures shown in these statements may, therefore, be regarded as only broad distribution into the items shown.

33.4 The receipts and expenditure of the Zilla Parishads are exclusive of opening balance and closing balance, respectively. The receipts are shown under four sub-heads viz. (i) Self-raised resources, (ii)

(४) कर्जें, स्वनिर्मित उत्पन्नामध्ये मुख्यत्वे जमीन महसूल उपकर, स्थानिक उपकर, जमीन महसूल, इतर कर व जिल्हापरिषदांना लादलेले कर व दर यांचा समावेश आहे. शासकीय अनुदानात मुख्यत्वे जमीन महसूल अनुदान, सहेतूक अनुदान, आस्थापना अनुदान, योजना अनुदान, गट अनुदान इत्यादींचा समावेश आहे. खर्चाचा तपशील (१) साधारण प्रशासन, (२) शिक्षण, (३) समाज विकास, (४) कर्ज विभाग व (५) इतर या पाच भागात दर्शविला आहे. समाजविकासासाठी दर्शविलेल्या खर्चामध्ये "संकीर्ण विभाग" या शीर्षखाली खर्चाचा समावेश नाही. तसेच हा खर्च फक्त महसुली खर्च असून त्यात भांडवली खर्च व कर्ज व आगाऊ रकमा यांचा समावेश नाही, परंतु त्यात स्थानिक विकास कामे, अभिकरण योजना, प्रशिक्षण योजना आणि सर्वसाधारण योजना यावरील महसुली खर्चाचा समावेश आहे.

३३.५. सार्वजनिक निवडणूकीचे निकाल लोकसभा व विधानसभा करिता आणि पक्षानुसार झालेले एकूण मतदान इत्यादीची माहिती ह्यात दिलेली आहे.

Government grants, (iii) grants for agency schemes and (iv) debt section, Selfraised resources are mainly land revenue cess, local cess, local revenues, other taxes and fees imposed by the Zilla Parishads. While Government grants are mainly land revenue grants, purposive grants, establishment grants, plan grants, block grants etc. The expenditure is likewise shown under five broad heads, viz. (i) General administration, (ii) education, (iii) community development, (iv) debt section and (v) others. The expenditure under community development is exclusive of expenditure under the head miscellaneous departments. It is also restricted to revenue expenditure and does not include capital expenditure and loans and advances. However, it includes revenue expenditure under local development works, agency scheme, training scheme and other general schemes.

33.5 Results of General election of Lok Sabha & Vidhan Sabha party wise votes polled etc. are given this section.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 33.1 (19.4)

जिल्हा परिषदेमधील क्षेत्र, लोकसंख्या, सभासदत्व व त्यावरील उत्पन्न व खर्च
 Number, Area, Population, Membership, Income & Expenditure of Zilla Parishads

1986-87

अनुक्र.मांक Serial No.	जिल्हा	व्यापलेले क्षेत्र Area covered	लोकसंख्या Population १९८१ जनगणना (1981 census)	सभासदत्व Membership		एकूण Total	एकूण उत्पन्न (लाख रुपयात) Total income (lakh Rs.)	एकूण खर्च (लाख रुपयात) Total expendi- ture (lakh Rs.)	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	शासकीय Official	अशासकीय Non- Official	(7)	(8)	(9)	(2)
1	ठाणे	9,558	33,51,562	57	17	74	4,792	4,854	Thane
2	रायगड	6,770	13,17,414	55	1	56	3,879	3,887	Raigad
3	रत्नागिरी	8,249	13,79,655	..	..	..	85	45	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	5,048	7,80,891	..	..	..	3,240	3,186	Sindhudurg
5	नाशिक	15,582	20,63,594	58	5	63	125	101	Nashik
6	धुळे	13,048	16,50,113	46	5	51	4,434	4,334	Dhule
7	जळगाव	11,495	19,60,017	70	7	77	3,651	3,479	Jalgaon
8	अहमदनगर	16,740	23,08,081	60	3	63	3,528	3,345	Ahmednagar
9	पुणे	15,021	21,93,388	59	7	66	7,289	7,276	Pune
10	सातारा	10,582	20,38,677	63	5	68	3,173	3,229	Satara
11	सांगली	8,302	14,40,000	13	41	54	4,674	4,594	Sangli
12	सोलापूर	14,506	18,20,673	66	..	66	5,643	5,452	Solapur
13	कोल्हापूर	7,866	18,39,958	63	7	70	5,450	5,372	Kolhapur
14	औरंगाबाद	9,994	11,91,450	..	..	..	3,699	3,593	Aurangabad
15	जालना	7,612	8,72,566	..	..	..	1,183	1,234	Jalna
16	परभणी	10,810	13,16,222	..	..	..	2,932	2,009	Parbhani
17	बीड	10,380	11,90,037	5	57	62	3,651	3,634	Beed
18	नांदेड	10,291	14,21,485	..	48	48	2,439	2,460	Nanded
19	उस्मानाबाद	7,271	8,99,514	..	..	..	3,146	2,934	Osmanabad
20	लातूर	7,297	10,80,305	..	..	..	1,977	1,845	Latur
21	बुलढाणा	9,613	12,29,791	..	60	60	4,111	4,111	Buldhana
22	अकोला	10,426	13,72,290	44	5	49	4,241	4,260	Akola
23	अमरावती	12,052	13,16,911	..	61	61	4,444	4,390	Amravati
24	यवतमाळ	13,581	14,75,288	..	64	64	4,700	4,730	Yavatmal
25	वर्धा	6,280	6,95,108	..	..	..	1,279	1,206	Wardha
26	नागपूर	9,600	11,19,532	..	52	52	4,086	4,049	Nagpur
27	भंडारा	9,146	16,09,138	55	5	60	4,375	4,160	Bhandara
28	चंद्रपूर	10,566	11,40,165	..	..	..	3,210	3,174	Chandrapur
29	गडचिरोली	15,433	6,06,128	..	..	..	2,046	2,068	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		3,03,119	4,26,79,953	714	450	1,164	1,01,542	99,036	Maharashtra State

33. लोक प्रशासन व निवडणूक विषयक सांख्यिकी/PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 33.2 (19.3)

प्रधानशेरीनुसार जिल्हा परिषदेचे उत्पन्न

Income of Zilla Parishads by Majorhead

1986-87

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	स्वनिर्मित साधनाकरवी Self raised resources	एकूण शासकीय अनुदाने अधिकरण योग्यतामहोत Government grants including Government grant for Agency Schemes	शासकीय अनुदान अधिकरण योग्यताकरिता Government grants for agency schemes	कृण विभाग Debt Section	एकूण उत्पन्न Total Receipts (Col. 3+4 +6)	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	ठाणे	0.59	26.48	0.00	21.42	48.49	Thane
2	रायगड	0.62	20.67	0.08	16.43	37.72	Raigad
3	रत्नागिरी	0.58	24.11	0.65	24.40	49.09	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	0.19	0.93	0.02	31.28	32.40	Sindhudurg
5	नाशिक	1.00	29.22	0.00	29.92	60.14	Nashik
6	धुळे	0.59	23.75	0.00	20.00	44.34	Dhule
7	जळगाव	1.05	34.94	0.00	24.77	60.76	Jalgaon
8	अहमदनगर	1.56	33.72	0.00	41.24	76.52	Ahmednagar
9	पुणे	1.06	31.61	0.00	40.22	72.89	Pune
10	सातारा	1.21	30.56	0.00	31.29	62.96	Satara
11	सांगली	1.14	23.66	0.00	21.94	46.74	Sangli
12	सोलापूर	0.93	27.92	0.00	27.58	56.43	Solapur
13	कोल्हापूर	0.99	27.99	0.00	25.52	54.50	Kolhapur
14	औरंगाबाद	0.26	19.90	0.00	16.77	36.93	Aurangabad
15	जालना	0.94	11.24	0.00	9.65	21.53	Jalna
16	परभणी	1.19	19.62	0.00	16.02	36.83	Parbhani
17	बीड	0.38	20.79	0.00	15.34	36.51	Beed
18	नांदेड	1.52	22.87	0.00	22.02	46.41	Nanded
19	उस्मानाबाद	0.26	14.92	0.00	13.71	28.89	Osmanabad
20	लातूर	0.17	19.69	0.00	13.91	33.68	Latur
21	बुलढाणा	1.21	0.88	0.00	36.54	38.63	Buldhana
22	अकोला	1.55	22.15	0.00	18.71	42.41	Akola
23	अमरावती	1.38	23.84	0.15	19.22	44.44	Amravati
24	यवतमाळ	1.58	21.58	0.00	23.84	47.00	Yavatmal
25	वर्धा	0.72	12.07	0.00	9.17	21.96	Wardha
26	नागपूर	1.38	21.72	0.00	17.76	40.86	Nagpur
27	भंडारा	3.45	19.66	0.00	20.64	43.75	Bhandara
28	चंद्रपूर	1.03	15.97	0.02	15.10	32.10	Chandrapur
29	गडचिरोली	0.36	7.91	0.00	12.19	20.45	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		28.59	610.28	0.92	636.50	1,275.37	Maharashtra State

33. लोक प्रशासन व निवडणूक विषयक सांख्यिकी/PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 33.3 (19.4)

प्रधान.शाखांनुसार जिल्हा परिषदेचे खर्च
Expenditure of Zilla Parishad by Major head

1986-87

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा	सा.सा.प्रशासन General Admini- stration	शिक्षण Education	सामूहिक विकास Community Develop- ment	इतर Other	ऋण विभाग Debt Section	एकूण खर्च Total Expendi- ture	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	ठाणे	3.62	13.94	0.00	9.25	21.72	48.53	Thane
2	रायगड	2.06	11.99	0.06	6.78	16.58	37.47	Raigad
3	रत्नागिरी	2.54	13.18	0.01	7.78	23.41	46.92	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	.01	10.31	0.00	4.45	16.09	31.86	Sindhudurg
5	नाशिक	5.57	16.88	0.00	8.83	28.82	58.10	Nashik
6	धुळे	1.90	11.02	0.20	10.53	19.69	43.34	Dhule
7	जळगाव	2.51	16.24	0.26	13.44	25.60	59.05	Jalgaon
8	अहमदनगर	2.98	17.67	0.63	12.18	40.03	73.49	Ahmednagar
9	पुणे	2.98	20.38	0.01	9.95	38.44	72.76	Pune
10	सातारा	2.41	16.55	0.68	13.25	30.27	62.56	Satara
11	सांगली	2.67	13.68	0.21	7.45	21.93	45.94	Sangli
12	सेलूपूर	2.97	14.97	0.06	10.81	25.71	54.52	Selapur
13	कोल्हापूर	3.29	15.58	0.00	9.26	25.58	53.71	Kolhapur
14	औरंगाबाद	1.98	11.64	0.00	6.31	16.05	35.98	Aurangabad
15	जालना	1.40	7.18	0.00	3.76	9.42	21.76	Jalna
16	परभणी	2.18	11.71	0.19	6.00	15.59	35.67	Parbhani
17	बीड	2.90	11.75	0.01	5.93	15.75	36.34	Beed
18	नांदेड	3.03	13.46	0.00	8.11	21.73	46.33	Nanded
19	उस्मानाबाद	0.97	9.63	0.00	5.44	13.50	29.54	Osmanabad
20	लातूर	1.40	11.07	0.02	5.96	13.55	32.00	Latur
21	बुलढाणा	3.10	11.42	0.00	4.34	18.97	37.83	Buldhana
22	अकोला	2.77	12.70	0.00	7.88	19.25	42.60	Akola
23	अमरावती	3.40	12.46	0.00	7.76	20.28	43.90	Amravati
24	यवतमाळ	3.45	12.48	0.00	6.86	24.51	47.30	Yavatmal
25	वर्धा	2.01	5.72	0.00	4.33	9.02	21.08	Wardha
26	नागपूर	3.23	12.73	0.20	6.88	17.45	40.49	Nagpur
27	भंडारा	2.91	13.91	0.00	6.16	18.62	41.60	Bhandara
28	चंद्रपूर	0.68	8.59	0.00	6.85	15.62	31.74	Chandrapur
29	गडचिरोली	1.21	3.84	0.01	3.87	11.75	20.68	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		73.10	362.68	1.95	220.40	594.93	1,253.09	Maharashtra State.

33. लोक प्रशासन व निवडणूकविषयक सांख्यिकी/PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 33.4 (-)

जिल्ह्यातील ग्रामपंचायती व पंचायत समिती यांची संख्या
Number of Panchayats and Panchayat Samities by district

1986-87

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पंचायत समिती Panchayat Samities		एकूण Total	सभासदत्व Membership				एकूण उत्पन्न Total Income (Rs. in lakhs)	एकूण खर्च Total Expendi- ture (Rs. in lakhs)	District
		संख्या No.	सभासदत्व Member- ship		हरिजन सरपंच Harijan Sarpanch	हरिजन पंच Harijan Panch	स्त्री सरपंच Lady Sarpanch	स्त्री पंच Lady Panch			
(1)	(2)	(3)	(4)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	ठाणे ..	13	200	8,318	N. A.	108	N. A.	1,764	40,572	34,650	Thane
2	रायगड ..	14	171	171	15	235	7	1,130	31,645	23,596	Raigad
3	रत्नागिरी ..	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	13,767	13,379	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग ..	7	..	3,094	1	153	1	799	14,021	10,979	Sindhudurg
5	नाशिक ..	13	116	10,096	21	530	12	2,153	32,999	24,581	Nashik
6	धुळे ..	10	126	9,147	..	365	..	1,892	22,139	17,639	Dhule
7	जळगाव ..	13	129	9,815	6	655	13	2,038	49,137	33,863	Jalgaon
8	अहमदनगर ..	13	120	11,769	71	1,541	17	2,271	19,215	27,424	Ahmednagar
9	पुणे ..	13	157	11,410	N. A.	535	N. A.	2,377	47,926	32,219	Pune
10	सातारा ..	11	105	10,822	4	480	3	2,422	33,975	22,607	Satara
11	सांगली ..	8	170	6,341	3	599	3	1,235	30,068	22,657	Sangli
12	सोलापूर ..	11	195	..	2	5	..	4	33,673	30,139	Solapur
13	कोल्हापूर ..	12	112	8,882	11	1,060	2	1,784	44,537	33,254	Kolhapur
14	औरंगाबाद ..	8	..	6,656	10	426	2	817	12,073	8,952	Aurangabad
15	जालना ..	5	..	5,466	10	289	..	1,093	21,678	17,405	Jalna
16	परभणी ..	7	..	9,761	14	392	9	1,998	15,830	8,607	Parbhani
17	बीड ..	..	898	8,247	35	985	14	1,778	12,516	9,409	Beed
18	नांदेड ..	8	141	8,982	18	867	20	2,202	7,528	5,326	Nanded
19	उस्मानाबाद ..	6	..	4,940	8	638	3	1,024	10,153	4,449	Osmanabad
20	लातूर ..	5	..	5,421	12	1,065	12	1,238	14,506	11,333	Latur
21	बुलढाणा ..	13	175	1,591	27	873	3	263	20,557	15,751	Buldana
22	अकोला ..	13	175	8,835	27	517	8	2,038	16,257	9,841	Akola
23	अमरावती ..	13	147	7,225	23	195	13	1,597	19,999	13,705	Amravati
24	यवतमाळ ..	14	164	9,682	44	511	17	1,152	31,160	19,410	Yavatmal
25	वर्धा ..	8	91	1,049	16	65	6	952	11,176	7,397	Wardha
26	नागपूर ..	13	163	1,822	40	413	9	1,353	23,303	17,863	Nagpur
27	भंडारा ..	13	184	10,217	..	577	..	1,956	15,873	10,794	Bhandara
28	चंद्रपूर ..	10	..	6,848	48	719	9	1,280	13,368	10,678	Chandrapur
29	गडचिरोली ..	..	..	3,835	19	240	7	879	5,324	4,863	Gadchiroli
		1,159	3,739	1,90,442	484	15,089	193	41,521	7,91,926	15,07,735	Maharashtra State.

33. लोक प्रशासन व निवडणूकविषयक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 33.5 (—)

लोकसभेची व विधानसभेची मतदार संख्या
Number of Electors for Lok Sabha and Vidhan Sabha

अनुक्रमिक Serial No	जिल्हा	लोकसभा Lok Sabha		विधानसभा Vidhan Sabha		District	
		1980	1984	1978	1980		1985
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	बृहन्मंदी	47,24,093	50,45,354	42,43,110	45,72,356	51,61,454	Greater Bombay
2	ठाणे	16,05,288	17,50,095	14,92,556	17,81,386	21,14,010	Thane
3	रायगड	6,58,873	7,06,929	7,10,341	7,60,262	8,56,313	Raigad
4	रत्नागिरी	11,82,030	12,29,302	10,64,717	10,86,327	7,61,013	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	4,08,180	Sindhudurg
6	नाशिक	13,80,579	14,97,247	14,30,812	15,78,711	17,61,136	Nashik
7	धुळे	12,89,570	13,95,821	9,97,775	10,81,770	12,01,439	Dhule
8	जळगाव	14,13,534	15,37,695	13,05,203	14,20,577	15,62,845	Jalgaon
9	अहमदनगर	13,26,787	14,40,712	13,09,192	14,65,902	16,30,001	Ahmadnagar
10	पुणे	21,60,422	23,42,585	19,55,114	21,88,945	24,67,252	Pune
11	सातारा	13,64,933	14,71,715	10,31,629	11,25,653	12,33,263	Satara
12	सांगली	6,63,122	7,17,441	9,43,033	10,23,746	11,30,910	Sangli
13	सोलापूर	13,07,178	14,48,887	12,73,946	13,95,881	15,87,639	Solapur
14	कोल्हापूर	13,41,179	14,93,370	12,40,567	13,44,317	15,18,552	Kolhapur
15	औरंगाबाद	7,56,127	8,49,481	12,37,770	13,54,921	10,03,162	Aurangabad
16	जालना	6,96,767	7,81,442	..	..	6,65,565	Jalna
17	परभणी	13,25,098	14,41,299	9,30,887	10,09,935	9,95,357	Parbhani
18	बीड	8,08,308	8,66,071	8,37,402	9,31,739	10,26,383	Beed
19	नांदेड	7,54,050	8,20,467	8,94,755	9,72,161	10,57,520	Nanded
20	उस्मानाबाद	6,31,772	6,80,500	11,44,450	12,36,305	7,19,507	Osmanabad
21	लातूर	6,80,543	7,54,786	..	..	6,71,685	Latur
22	बुलढाणा	6,72,909	7,43,946	7,39,844	7,96,218	8,91,724	Buldana
23	अकोला	12,89,480	14,22,633	8,89,247	9,52,886	10,52,463	Akola
24	अमरावती	6,48,873	7,02,357	8,83,808	9,25,694	10,28,181	Amravati
25	यवतमाळ	6,50,317	7,11,775	8,17,036	8,70,364	9,64,607	Yavatmal
26	वार्धा	6,85,760	7,31,118	4,57,326	4,90,853	5,34,007	Wardha
27	नागपूर	14,01,911	16,11,624	12,13,856	13,07,926	15,06,458	Nagpur
28	भंडारा	6,71,563	7,09,457	9,67,818	10,24,616	10,84,144	Bhandara
29	चंद्रपूर	13,93,480	15,22,907	9,78,803	10,49,353	8,19,563	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	3,49,917	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		3,34,85,061	3,64,25,927	3,19,15,075	3,37,52,225	3,77,79,350	Maharashtra State

आधार: मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source: - Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

33. लोक प्रशासन व निवडणूकविषयक सांख्यिकी/PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 33-6 (—)

लोकसभा व विधानसभेच्या जिल्ह्यांवर एकूण जागा
Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha seats by district

अनुक्रमांक	जिल्हा	लोकसभा Lok Sabha		विधानसभा Vidhan Sabha		District	
Serial No.		1980	1984	1978	1980	1985	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	बृहन्मंबई	6	6	34	34	34	Greater Bombay
2	ठाणे	2	2	13	13	13	Thane
3	रायगड	1	1	7	7	7	Raigad
4	रत्नागिरी	2	2	11	11	7	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	4	Sindhudurg
6	नाशिक	2	2	14	14	14	Nashik
7	धुळे	2	2	10	10	10	Dhule
8	जळगांव	2	2	12	12	12	Jalgaon
9	अहमदनगर	2	2	13	13	13	Ahmadnagar
10	पुणे	3	3	18	18	18	Pune
11	सातारा	2	2	10	10	10	Satara
12	सांगली	1	1	9	9	9	Sangli
13	सोलापूर	2	2	13	13	13	Solapur
14	कोल्हापूर	2	2	12	12	12	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1	1	11	11	11	Aurangabad
16	जालना	1	1	..	..	5	Jalna
17	परभणी	2	2	9	9	8	Parbhani
18	बीड	1	1	7	7	7	Beed
19	नांदेड	1	1	8	8	8	Nanded
20	उस्मानाबाद	1	1	11	11	6	Osmanabad
21	लातूर	1	1	..	..	5	Latur
22	बुलढाणा	1	1	7	7	7	Buldhana
23	अकोला	2	2	9	9	9	Akola
24	अमरावती	1	1	9	9	9	Amravati
25	यवतमाळ	1	1	8	8	8	Yavatmal
26	वार्धा	1	1	4	4	4	Wardha
27	नागपूर	2	2	11	11	11	Nagpur
28	भंडारा	1	1	9	9	9	Bhandara
29	चंद्रपूर	2	2	9	9	6	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	3	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		48	48	288	288	288	Maharashtra State

आधार : मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्रमांक 33.7

सत्यमेव जयते

---

33. लोकप्रशासन व निवडणूक विषयक सांख्यिकी

तयरी क्रमांक/

विधानसभा १९८५ च्या निवडणूकीत झालेले मतदान, मतांचे शेकडा प्रमाण व पक्षांनुसार जिंकलेल्या जागा/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पक्ष/Parties									
		एकूण ग्राह्यमते (हजारात) Total No. of valid votes polled (000')	इंडियन नॅशनल काँग्रेस Indian National Congress INC			इंडियन नॅशनल सोशॅलिस्ट Indian National Socialist (S)			भारतीय जनता पक्ष Bharatiya Janta Party (BJP)		
			ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000')	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000')	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats Won	ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000')	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	बुलढुम्बई	23,86,881	10,08,077	42.23	29	74,611	3.13	..	3,51,168	14.72	1
2	ठाणे	10,48,719	4,23,424	40.38	7	25,711	2.45	1	1,72,601	16.46	2
3	रायगड	4,97,987	1,55,992	31.32	..	..	..	..	..	..	..
4	रत्नागिरी	4,33,714	1,85,010	42.66	5	1,351	0.31	..	49,590	11.43	1
5	सिंधुदुर्ग	2,27,123	86,156	37.94	2	..	..	..	21,386	9.41	1
6	ताम्रिक	10,30,414	3,78,385	36.72	2	2,92,326	28.37	7	94,924	9.21	2
7	बुलढे	6,94,193	3,46,097	49.87	6	20,528	2.96	..	77,776	11.29	1
8	जळगाव	8,99,802	3,81,227	42.37	4	2,18,409	24.27	5	35,163	3.91	1
9	अहमदनगर	10,09,017	4,12,754	40.91	7	2,69,759	26.73	2	..	..	..
10	पुणे	14,90,176	6,78,282	45.52	8	3,47,021	23.29	6	1,44,878	9.72	1
11	सातारा	8,53,683	3,92,652	46.00	5	3,27,876	38.41	3	7,988	0.94	..
12	सांगली	7,18,471	3,91,908	54.55	7	96,782	13.47	..	..	..	..
13	सोलापूर	10,53,005	5,72,286	54.35	9	1,76,814	16.79	1	46,887	4.43	..
14	कोल्हापूर	10,51,077	4,67,201	44.45	6	1,89,971	18.07	2	..	..	..
15	औरंगाबाद	5,49,803	2,05,297	37.34	1	1,95,668	35.59	5	32,174	5.85	1
16	जालना	3,57,143	1,44,148	40.36	3	85,978	24.07	2	37,878	10.61	..
17	परभणी	5,25,083	2,27,210	43.27	5	64,442	12.27	1	..	..	..
18	बीड	5,29,414	2,15,682	40.74	4	1,52,592	28.82	3	33,067	6.25	..
19	नांदेड	6,05,921	2,56,778	42.38	5	1,69,944	28.05	2	14,664	2.42	..
20	उस्मानाबाद	5,04,475	1,80,911	35.86	3	1,73,339	34.36	1	..	..	..
21	लातूर	4,35,570	2,39,678	55.03	4	44,112	10.13	1	..	..	..
22	बुलढाणा	5,97,826	2,26,200	37.84	4	1,57,783	26.39	2	62,509	10.46	..
23	अकोला	6,41,340	2,97,305	46.36	9	31,434	4.90	..	61,573	9.60	..
24	अमरावती	6,01,214	2,66,706	44.36	7	1,33,457	22.20	1	34,486	5.74	..
25	यवतमाळ	5,80,295	3,03,323	52.27	7	1,38,385	23.84	..	16,946	2.92	..
26	बघी	3,37,244	1,49,496	44.33	2	1,04,939	31.12	2	..	..	..
27	नागपूर	8,64,741	4,11,413	47.58	9	1,53,940	17.80	2	82,714	9.57	..
28	भंडारा	7,39,359	2,78,150	37.62	6	70,707	9.56	1	1,58,456	21.43	2
29	चंद्रपूर	5,19,438	2,09,609	40.35	4	65,168	12.55	1	53,523	10.29	..
30	गडचिरोली	1,93,614	65,199	33.67	1	50,356	26.01	..	..	..	..
महाराष्ट्र राज्य		2,19,76,742	95,56,556	43.48	171	38,33,403	17.44	51	15,90,351	7.24	13

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTROL STATISTICS

TABLE No. 33.7 (26-5-A)

Election to the Vidhan Sabha 1985 votes polled Percentage of votes polled and Seats won according to parties

पक्ष/Parties									
जनता पक्ष Janata Party (JNP)			भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी Communist Party of India CPM (Marxist)			भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी Communist Party of India (CPI)			District
ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000')	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000')	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000')	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(2)
2,11,451	8.86	1	18,245	0.76	..	14,460	0.61	..	Greater Bombay
1,19,133	11.36	2	45,567	4.35	1	4,572	0.44	..	Thane
47,024	9.44	1	..	..	..	1,730	0.35	..	Raigad
79,917	18.43	1	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
68,048	29.96	1	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
85,105	8.26	2	27,229	2.64	..	25,135	2.44	1	Nashik
1,44,557	20.82	2	3,713	0.53	..	..	..	..	Dhule
1,57,520	17.51	2	..	..	..	3,463	0.38	..	Jalgaon
1,18,135	11.71	2	..	..	..	25,029	2.48	..	Ahmednagar
1,99,957	13.42	3	..	..	..	..	..	..	Pune
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Satara
53,658	7.47	..	..	..	..	..	..	..	Sangli
27,718	2.63	..	6,249	0.59	..	..	..	..	Solapur
63,889	6.08	1	32,244	3.07	..	4,023	0.38	..	Kolhapur
..	..	..	..	..	..	20,169	3.67	..	Aurangabad
37,349	10.46	..	..	..	..	2,570	0.72	..	Jalna
27,243	5.19	..	12,317	2.35	..	2,861	0.54	..	Parbhani
..	..	..	7,997	1.51	..	10,260	1.94	..	Beed
..	..	..	..	..	..	23,521	3.38	..	Nanded
22,057	4.37	..	..	..	..	..	..	..	Osmanabad
29,303	6.78	..	..	..	..	..	..	..	Latur
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Buldana
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Akola
..	..	..	..	..	..	3,202	0.53	..	Amravati
..	..	..	..	..	..	47,507	0.19	1	Yavatmal
..	..	..	20,212	5.99	..	..	..	..	Wardha
41,445	4.79	..	..	..	..	3,000	0.35	..	Nagpur
56,165	7.60	..	..	..	..	11,265	1.52	..	Bhandara
..	..	..	..	..	..	..	..	..	Chandrapur
28,427	14.68	1	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
16,18,101	7.36	19	1,73,773	0.79	1	2,02,767	0.52	2	Maharashtra State

		पक्ष/Party								
		लोकदल Lok Dal LKD			मुस्लीम लिग Muslim League ML			शेतकरी कामगार पक्ष Peasant & Workers Party A P		
अनुक्रममांक Serial No.	जिल्हा	ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000')	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats Won	ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000')	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats Won	ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000')	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats Won
(1)	(2)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)
1	बृहस्पूर	23,012	0-96	..	56,643	2-37	..	..	..	..
2	टाणे	..	..	..	23,431	2-23	..	12,116	1-16	..
3	रामगड	..	..	..	..	..	..	1,86,494	37-45	5
4	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..
5	मिथुवर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक	170	0-02	..	..	..	..	..	..	..
7	धुळे	471	0-07	..	..	..	..	22,477	3-24	..
8	जळगाव	5,248	0-58	..	..	..	..	..	..	..
9	अहमदनगर	554	0-05	..	..	..	..	..	..	..
10	पुणे	633	0-04	..	..	..	..	..	..	..
11	सातारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..
12	सांगली	..	..	..	..	..	..	17,830	2-48	..
13	सांगली	..	..	..	..	..	..	1,13,272	10-76	1
14	सांगली	..	..	..	..	..	..	1,22,863	11-69	2
15	औरंगाबाद	..	..	..	..	..	..	..	..	..
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..	..
17	परभणी	..	..	..	12,551	2-39	..	91,196	17-37	2
18	बीड	..	..	..	..	..	..	17,709	3-35	..
19	नांदेड	..	..	..	3,929	0-64	..	50,461	8-33	1
20	उस्मानाबाद	..	..	..	..	..	..	79,959	16-85	2
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	53,860	12-36	..
22	हुलदाणा	..	..	..	9,612	1-61	..	32,719	5-47	..
23	अकोला	..	..	..	44,344	6-91	..	24,993	3-90	..
24	अमनावती	..	..	..	12,378	2-05	..	..	..	..
25	अवतमाळ	..	..	..	..	..	..	..	..	..
26	वर्धा	..	..	..	..	..	..	..	..	..
27	नाशपूर	616	0-07	..	1,991	0-23	..	..	..	..
28	भंडारा	4,678	0-63	..	..	..	..	..	..	..
29	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..
महाराष्ट्र राज्य		35,402	0-16	...	1,64,879	0-75	...	8,25,949	3-76	13

आधार :- मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

TABLE No 33.7 (26.5-A)—*contd.*

पक्ष/Party									
भारतीय रिपब्लिकन पार्टी Republican Party of India RPI			भारतीय रिपब्लिकन पार्टी Republican Party of India (RPK) (Khobragade)			अपक्ष Independent IND			District
ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000')	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000')	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	ग्राह्य मते (हजारात) No. of valid votes polled (000')	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	
(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	
7,853	0.33	..	..	..	..	6,21,361	26.03	3	Greater Bombay
4,084	0.39	..	2,488	0.23	..	2,15,592	20.55	..	Thane
..	..	..	375	0.03	..	1,06,372	21.36	1	Raigad
5,035	1.16	..	..	..	..	1,12,811	26.01	..	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	51,533	22.69	..	Sindhudurg
9,362	0.91	..	2,411	0.23	..	1,15,367	11.20	..	Nashik
1,983	0.29	..	7,435	1.07	..	69,156	9.95	1	Dhule
..	..	..	..	..	..	98,772	10.98	..	Jalgaon
2,650	0.26	..	1,152	0.11	..	1,78,984	17.75	2	Ahmadnagar
1,023	0.07	..	1,108	0.07	..	1,17,254	7.87	..	Pune
3,451	0.40	..	..	..	..	1,21,716	14.25	2	Satara
..	..	..	..	..	..	1,58,293	22.03	2	Sangli
..	..	..	..	..	..	1,09,779	10.43	2	Solapur
723	0.07	..	..	..	..	1,70,163	16.19	1	Kolhapur
..	..	..	..	..	..	96,495	17.55	..	Aurangabad
..	..	..	..	..	..	49,220	13.78	..	Jalna
1,970	0.38	..	..	..	..	85,293	16.24	..	Parbhani
4,009	0.75	..	..	..	..	88,098	16.64	..	Beed
..	..	..	..	..	..	86,624	14.30	..	Nanded
674	0.13	..	..	..	..	47,535	9.43	..	Osmanabad
..	..	..	..	..	..	68,617	15.75	..	Latur
1,011	0.17	..	..	..	..	1,07,992	18.06	1	Buldana
3,514	0.55	..	..	..	..	1,78,177	27.78	..	Akola
11,411	1.90	..	..	..	..	1,39,574	23.22	1	Amravati
8,116	1.40	..	..	..	..	66,018	11.38	..	Yavatmal
24,288	7.20	..	19,519	5.79	..	18,790	5.57	..	Wardha
78,404	9.07	..	5,994	0.69	..	85,224	9.85	..	Nagpur
15,590	2.11	..	55,148	7.46	..	89,200	12.07	..	Bhandara
14,244	2.74	..	34,497	6.64	..	1,42,397	27.42	1	Chandrapur
..	..	..	4,341	2.24	..	45,291	23.40	1	Gadchiroli
1,99,395	0.91	...	1,34,468	0.61	...	36,41,698	16.58	18	Maharashtra State

Source—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

33. लोक प्रशासन आणि निवडणूक विषयक सांख्यिकी
33. PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 33.8 (26.5B)

लोकसभा १९८४ व विधानसभा १९८५ मधील निवडणुकीत झालेले मतदान
Number of votes polled in the latest Lok Sabha 1984 and Vidhan Sabha Elections of 1985

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	लोकसभा Lok Sabha (1984)			विधानसभा Vidhan Sabha (1985)			District
		एकूण मतदार Total Electors	एकूण मते Votes polled	टक्केवारी Percentage	एकूण मतदार Total Electors	एकूण मते Votes polled	टक्केवारी Percentage	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मंबई	50,45,354	28,46,673	56.42	51,61,454	24,17,039	46.82	Greater Bombay
2	ठाणे	17,50,095	9,39,045	53.65	21,14,010	10,72,384	50.72	Thane
3	रायगड	7,06,929	4,74,636	67.14	8,56,313	5,13,546	59.97	Raigad
4	रत्नागिरी	12,29,302	7,36,559	63.98	7,61,013	4,46,168	58.62	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	4,08,180	2,31,292	56.66	Sindhudurg
6	नाशिक	14,97,247	8,41,937	56.23	17,61,136	10,50,734	59.65	Nashik
7	धुळे	13,95,821	8,08,773	57.94	12,01,439	7,14,138	59.44	Dhule
8	जळगाव	15,37,595	9,39,801	61.12	15,62,845	9,20,153	58.87	Jaigaon
9	अहमदनगर	14,40,712	8,85,725	61.47	16,30,001	10,32,646	63.35	Ahmednagar
10	पुणे	23,42,535	15,86,355	67.71	24,67,252	15,14,897	61.40	Pune
11	सातारा	14,71,716	9,01,584	61.26	12,33,263	8,67,897	70.38	Satara
12	सांगली	7,17,441	4,76,706	66.46	11,30,910	7,30,728	64.61	Sangli
13	सोलापूर	14,48,887	9,16,186	63.23	15,87,639	10,71,383	67.48	Solapur
14	कोल्हापूर	14,93,370	9,62,994	64.48	15,18,652	10,67,384	70.28	Kolhapur
15	औरंगाबाद	8,42,131	4,92,332	58.78	10,03,162	5,63,153	55.85	Aurangabad
16	जालना	7,81,442	4,12,640	52.80	6,65,565	3,67,803	55.27	Jalna
17	परभणी	14,41,209	8,14,633	56.52	9,96,357	5,39,176	54.11	Parbhani
18	बीड	8,65,071	4,73,206	54.63	10,26,383	5,42,269	52.83	Beed
19	नांदेड	8,29,467	5,25,412	64.04	10,57,520	6,18,077	58.44	Nanded
20	उस्मानाबाद	6,80,500	4,02,473	60.17	7,19,507	4,71,859	65.58	Osmanabad
21	लातूर	7,54,786	5,45,382	72.25	6,71,685	4,42,425	65.86	Latur
22	बुलढाणा	7,43,946	4,79,412	64.44	8,91,724	6,09,187	68.31	Buldhana
23	अकोला	14,22,633	10,05,463	70.67	10,52,463	6,51,653	61.91	Akola
24	अमरावती	7,02,357	4,28,343	60.98	10,28,181	6,11,231	59.44	Amravati
25	यवतमाळ	7,11,775	4,44,695	62.47	9,64,607	5,89,839	61.14	Yavatmal
26	वर्धा	7,31,113	5,16,340	70.62	5,34,007	3,42,207	64.08	Wardha
27	नागपूर	16,11,624	10,23,775	63.52	15,06,458	8,76,028	58.15	Nagpur
28	भंडारा	7,09,457	4,84,438	68.28	10,84,144	7,51,489	69.31	Bhandara
29	चंद्रपूर	15,22,907	10,21,932	67.10	8,12,563	5,29,613	64.62	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	5,49,917	2,00,632	57.33	Gadchiroli
		3,64,26,927	2,24,51,511	61.63	3,77,70,350	2,23,57,010	59.19	Maharashtra State

आधार. - मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source. - Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

33. लोकप्रशासन व निवडणूक विषयक सांख्यिकी/PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 33.9 (—)

भारतातील विधानसभा व लोकसभेच्या जागा
Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha Seats in India

राज्य/केंद्रशासित प्रदेश	लोकसभा Lok Sabha (1984)	विधानसभा Vidhan Sabha (1985)	State/U. T.
(1)	(3)	(4)	(1)
आंध्र प्रदेश	42	294	Andhra Pradesh
आसाम	14	126	Assam
बिहार	54	324	Bihar
गुजराथ	26	182	Gujrath
हरियाणा	10	90	Haryana
हिमाचल प्रदेश	4	68	Himachal Pradesh
जम्मू आणि काश्मिर	6	76*	Jammu & Kashmir
कर्नाटक	28	224	Karnataka
केरळ	20	140	Kerala
मध्य प्रदेश	40	320	Madhya Pradesh
महाराष्ट्र	48	288	Maharashtra
मणिपूर	2	60	Manipur
मेघालय	2	60	Meghalaya
नागालँड	1	60	Nagaland
ओरिसा	21	147	Orissa
पंजाब	13	117	Punjab
राजस्थान	25	200	Rajasthan
सिक्किम	1	32	Sikkim
तामिळ नाडू	39	234	Tamil Nadu
त्रिपुरा	2	60	Tripura
उत्तर प्रदेश	85	425	Uttar Pradesh
पश्चिम बंगाल	42	294	West Bengal
केंद्रशासित प्रदेश			Union Territory
अंदमान निकोबार	1	..	Andaman Nicobar Island
अरुणाचल प्रदेश	2	30	Arunachal Pradesh
चंडीगड	1	..	Chandigarh
दादरा-नगर हवेली	1	..	Dadra Nagar Haveli
दिल्ली	7	..	Delhi
गोवा दमण दीव	2	30	Goa Daman & Div
लक्षद्वीप	1	..	Lakshadweep
मिझोराम	1	30	Mizoram
पाण्डिचेरी	1	30	Pondicherry
एकूण ..	542	3,941	Total

टिप्पणी :—*घटनेनुसार जम्मू आणि काश्मिर मधील (पाकिस्तान व्याप्त काश्मिर) २४ राखलेल्या विधानसभेवर जागा वगळून.

Note.—*Under the Constitution of Jammu & Kashmir the number of seats in Legislative Assembly of that State excluding the 24 seats earmarked for Pakistan occupied Territory.

आधार :—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

33. लोक प्रशासन व निवडणूक विभागक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

स्थानिक संस्था

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 33-10 (19-1)

ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च १९८६-८७/Income and Expenditure of Village Panchayats 1986-87

(रुपये हजाराने)/(Rs. in thousand)

क्रमिक Serial No.	जिल्ह्याचे नाव	ग्रामपंचायतीची संख्या	सामील केलेली गावे	No. of Villages covered	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(1)
					लोकसंख्या (हजाराने)	एकूण अंशदाने, देणग्या व बक्षिसे	इमारती व जमीन या- वरील कर	जकात कर	इतर कर व दर	एकूण कर व दर	सुरवातीची शिल्लक घटून इतर मागिनि मिळालेले उत्पन्न Income from other Sources including opening balance	एकूण उत्पन्न (स्तंभ ६+१० +११)	एकूण खर्च	
		No. of Village Panchayats		No. of Villages covered	Population ('000)	Total Grants contributions and Donations	Taxes on houses and Buildings	Octroi	Other Taxes and Fees	Total taxes and Fees (Col. 7+8+9)		Total Income (Col. 6+10 +11)	Total Expenditure	Name of the District
1	ठाणे	882	1,638	1,403	2,275	14,246	13,367	..	2,176	15,543	10,783	40,572	34,660	Thane
2	रायगड	650	1,770	1,453	1,318	10,842	6,975	1,722	2,928	11,625	9,179	31,646	23,596	Raigad
3	रत्नागिरी	759	1,119	1,318	1,286	9,549	3,227	..	659	3,886	5,332	18,767	13,379	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	400	408	1,504	683	9,322	1,512	..	430	1,942	2,757	14,021	10,979	Sindhudurga
5	नाशिक	1,247	1,640	1,173	2,149	5,815	3,950	470	14,789	19,209	7,975	32,999	24,581	Nashik
6	धुळे	952	1,403	1,403	1,669	11,513	1,511	160	3,437	5,108	5,518	22,139	17,639	Dhule
7	जळगाव	1,073	1,453	1,318	1,996	12,125	5,247	757	2,881	8,885	28,127	49,137	38,868	Jalgaon
8	अहमदनगर	1,161	1,318	1,504	2,371	9,618	2,965	1,171	7,914	12,050	17,567	39,235	27,424	Ahmadnagar
9	पुणे	1,170	1,504	1,173	2,347	11,454	5,946	266	9,798	16,010	20,532	47,996	32,219	Pune
10	सातारा	1,215	1,173	1,173	1,798	12,515	3,938	2,206	4,515	10,659	10,621	33,975	22,607	Satara
11	सांगली	631	544	544	1,469	6,345	2,736	44	2,039	4,819	18,904	30,068	22,657	Sangli
12	सोलापूर	938	945	945	1,847	14,655	3,336	3,245	7,673	14,254	4,764	33,673	30,139	Solapur
13	कोल्हापूर	903	1,094	1,094	1,925	18,529	4,475	..	11,816	16,291	9,737	44,557	33,254	Kolhapur
14	औरंगाबाद	694	1,186	1,186	1,187	4,072	1,824	..	2,343	4,167	3,834	12,073	8,952	Aurangabad
15	परभणी	1,062	1,438	1,438	1,487	13,143	1,142	..	2,054	3,196	7,339	23,678	17,405	Parbhani
16	बीड	898	1,000	1,000	1,264	5,978	1,791	..	1,601	3,392	6,460	15,830	8,607	Beed
17	नांदेड	1,148	1,388	1,388	1,422	4,983	2,550	..	1,425	3,975	3,558	12,516	9,409	Nanded
18	उस्मानाबाद	530	640	640	1,887	3,112	862	..	620	1,482	2,934	7,528	5,326	Osmanabad
19	जालना	547	928	928	879	2,546	696	..	960	1,656	5,951	10,153	4,449	Jalna
20	लातूर	646	821	821	910	8,451	922	152	1,793	2,867	3,188	14,506	11,333	Latur

21	बुलढाना	..	801	1,397	1,230	13,101	2,327	10	297	2,634	4,842	20,577	15,751	Buldhana
22	अकोला	..	959	1,708	1,372	8,084	1,662	..	803	2,465	5,708	16,257	9,841	Akola
23	अमरावती	..	803	1,978	1,317	7,101	2,401	..	625	3,026	9,872	19,999	13,706	Amravati
24	यवतमाळ	..	1,126	1,931	1,475	1,986	3,051	..	1,403	4,454	24,720	31,160	19,410	Yavatmal
25	वर्धा	..	485	1,376	695	4,878	1,594	..	628	2,222	4,076	11,176	7,397	Wardha
26	नागपूर	..	723	1,884	1,145	12,404	3,740	1,066	3,645	8,451	7,448	28,303	17,863	Nagpur
27	भंडारा	..	1,010	1,659	1,609	6,631	3,152	..	1,725	4,877	4,365	15,873	10,794	Bhandara
28	चंद्रपूर	..	789	1,742	1,039	3,471	2,903	288	3,084	6,275	8,622	18,368	10,678	Chandrapur
29	गडचिरोली	..	495	1,631	779	2,665	886	..	922	1,808	851	5,324	4,863	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	24,707	38,716	42,830	2,49,134	90,688	11,557	94,983	1,97,228	2,55,564	7,01,926	15,07,786	Maharashtra State.

Source: Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

बाजार.—अर्थ व सांख्यिकी मंत्रालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

33. लोक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/

तक्ता क्रमांक/

नगरपरिषदा/महानगरपालिका यांचे उत्पन्नाची माहिती/

क्रमांक Serial No.	जिल्हा/नगरपरिषदा/ महानगरपालिका	सुरुवातीची शिल्लक Opening Balance	दर आणि कर/Rates and Taxes				अनुदाने/Grants	
			जकात Octroi	घरावरील व जमिनी- वरील कर Taxes on houses and lands	इतर कर व शुल्क Other taxes and duties	एकूण Total (4 + 5 + 6)	शासकीय Government	इतर Others
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1.	राणे	30,643	1,20,920	20,989	4,244	1,46,153	36,233	4,468
1.1	उल्हासनगर	7,682	47,981	10,936	190	59,107	10,433	..
1.2	भिवंडी-निजामपूर	17,604	53,499	5,655	2,321	61,475	17,815	4,447
1.3	बसई	614	2,041	657	67	2,765	2,912	..
1.4	जवाहर	1,299	501	189	213	903	2,070	..
1.5	भाईंदर	2,931	13,346	2,953	1,012	17,311	1,733	13
1.6	डहाणू	379	1,900	282	71	2,353	542	..
1.7	विरार	134	1,652	317	370	2,339	728	8
2.	रायगड	18,342	30,875	9,049	3,333	43,257	17,715	474
2.1	पनवेल	1,305	5,864	1,782	544	8,190	1,929	436
2.2	खोपोली	8,649	13,964	3,496	202	17,662	5,558	25
2.3	अलिबाग	585	1,322	1,398	1	2,721	751	13
2.4	महाड	1,227	1,900	418	243	2,561	1,787	..
2.5	पेण	1,545	1,927	668	199	2,794	2,876	..
2.6	रोहा	230	1,167	295	173	1,635	1,264	..
2.7	उरण	1,036	2,969	598	738	4,305	1,129	..
2.8	मुम्बई-जंजिरा	1,438	769	233	42	1,044	619	..
2.9	श्रीवर्धन	1,359	778	135	68	981	1,209	..
2.10	माथेरान	968	215	26	1,123	1,364	593	..
3.	रत्नागिरी	10,914	14,526	3,662	2,108	20,296	9,904	110
3.1	रत्नागिरी	5,113	7,925	2,398	1,560	11,883	6,025	80
3.2	चिपळूण	3,294	3,627	808	326	4,761	2,104	1
3.3	खेड	1,251	1,583	339	135	2,057	1,076	..
3.4	राजापूर	1,256	1,391	117	87	1,595	699	29
4.	सिंधुदुर्ग	5,046	5,108	783	253	6,144	3,296	100
4.1	मालवण	3,358	1,613	255	40	1,908	999	..
4.2	वेंगुर्ला	659	1,006	155	185	1,346	783	100
4.3	सावंतवाडी	1,029	2,489	373	28	2,890	1,514	..
5.	नाशिक	6,670	46,991	8,496	6,402	61,889	45,744	2,055
5.1	मालेगाव	3,458	34,842	5,404	105	40,351	29,814	..
5.2	मनमाड	110	3,482	875	2,227	6,584	6,787	..
5.3	इगतपुरी	908	916	453	1,581	2,950	1,168	1,681
5.4	नांदगाव	136	850	216	221	1,297	3,257	5
5.5	सिन्नर	440	1,700	285	670	2,655	694	21
5.6	शेवळा	301	2,120	483	969	3,572	1,718	322
5.7	त्रिंबक	252	215	55	96	366	456	..
5.8	भगूर	352	549	190	88	827	602	3
5.9	सटाणा	713	2,307	535	445	3,287	1,248	23
6.	धुळे	9,364	27,428	8,870	6,248	42,546	28,095	299
6.1	धुळे	3,832	14,185	5,285	2,431	21,901	12,907	..
6.2	नंदूरबार	1,419	5,277	856	1,262	7,395	7,845	..
6.3	शिरूर-वरवडे	230	2,498	1,046	747	4,291	1,845	299

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

TABLE No. 33-11 (19-2)

Income of Municipal Councils and Corporations (1986-87)

(रुपये हजारत)
(Rs in thousand)

इतर स्रोत/Other sources								
एकूण	शैक्षणिक संस्थांकडील फी	बाजार व कत्तलखाने यांच्यापासून उत्पन्न	मालमत्ते- पासून प्राप्त पहसुल	एकूण संकीर्ण	एकूण	असाधारण उत्पन्न, कर्ज आणि वाणिज्यिक संस्थेचे उत्पन्न	एकूण	District/Municipal Councils/Corporations
Total	Fees from educational institutions	Receipts from market and Slaughter houses	Revenue derived from property	Miscellaneous	Total (11 + 12 + 13 + 14)	Extra- ordinary income of Commercial enterprises	Total	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
40,701	9,315	753	2,603	10,482	23,153	93,418	3,34,068	Thane
10,433	9,281	..	..	9,577	18,858	88,398	1,84,478	Ulhasanagar
22,262	19	219	47	234	519	424	1,02,284	Bhiwandi-Nizampur
2,912	..	180	2,000	62	2,242	705	9,238	Vasai
2,070	..	3	102	112	217	824	5,313	Jawhar
1,746	15	226	363	236	840	2,687	25,515	Bhayandar
542	..	81	9	48	138	164	3,476	Dahanu
736	..	44	82	213	339	216	3,764	Virar
18,189	1	583	2,032	4,322	6,938	25,550	1,12,276	Raigad
2,365	..	397	12	583	992	5,916	18,768	Panvel
5,583	1	9	1,479	1,775	3,264	9,910	45,068	Khopoli
764	..	..	..	654	654	..	4,724	Alibag
1,787	..	21	277	30	328	2,260	8,163	Mahad
2,876	..	3	84	218	305	1,950	9,470	Pen
1,264	..	43	127	354	524	831	4,484	Roha
1,129	..	27	30	286	343	986	7,799	Uran
619	..	11	13	195	219	2,414	5,734	Murud-Janjira
1,209	..	44	4	112	160	1,048	4,757	Shrivardhan
593	..	28	6	115	149	235	3,309	Matheran
10,014	..	472	912	1,229	2,613	15,778	59,615	Ratnagiri
6,105	..	197	487	481	1,165	4,874	29,140	Ratnagiri
2,105	..	69	279	403	751	8,283	19,194	Chiplun
1,076	..	175	61	151	387	1,179	5,950	Khed
728	..	31	85	194	310	1,442	5,331	Rajapur
3,396	..	176	253	797	1,226	3,059	18,871	Sindhudurga
999	..	49	68	600	717	2,172	9,154	Malwan
883	..	27	153	24	204	524	3,616	Vengurla
1,514	..	100	32	173	305	363	6,101	Sawantwadi
47,799	49	726	3,791	10,058	14,624	12,515	1,43,497	Nashik
29,814	..	449	2,241	7,428	10,118	7,433	91,174	Malegaon
6,787	49	33	1,122	113	1,317	2,554	17,352	Manmad
2,849	..	17	50	..	67	490	7,264	Igatpuri
3,262	..	24	..	331	355	..	5,050	Nandgaon
715	..	..	192	1,500	1,692	..	5,502	Sinnar
2,040	..	11	69	500	580	1,082	7,575	Yeola
456	..	69	..	50	119	68	1,261	Trimbak
605	..	42	45	111	198	229	2,211	Bhagur
1,271	..	81	72	25	178	659	6,108	Satana
28,394	57	615	2,266	14,945	17,883	35,025	1,33,212	Dhule
12,907	14	123	876	11,031	12,044	22,446	73,130	Dhule
7,845	..	273	..	1,041	1,314	6,726	24,699	Nandurbar
2,144	..	133	521	235	889	700	8,254	Shirpur Warvade

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
धुळे -- चालू								
6.4	तळोदा	460	900	310	191	1,401	1,002	..
6.5	शहादा	1,274	2,008	471	404	2,883	1,951	..
6.6	दोंडडा-वरवडे	1,539	1,779	534	765	3,078	1,807	..
6.7	नवापूर	610	781	368	448	1,597	728	..
7.	जळगांव	10,461	47,448	15,199	11,453	74,100	60,942	681
7.1	जळगांव	435	17,370	6,453	5,256	29,079	16,006	..
7.2	मुसावळ	1,761	4,400	2,608	1,977	8,985	13,988	..
7.3	अमळनेर	550	7,958	815	861	9,634	12,017	..
7.4	चाळीसगांव	3,131	4,513	1,545	1,560	7,618	7,026	..
7.5	चोपडा	295	2,099	1,093	73	3,265	2,197	199
7.6	पाचोरा	1,715	3,778	607	80	4,465	1,820	..
7.7	पंजपूर	164	842	270	236	1,348	973	247
7.8	यावल	138	1,005	225	177	1,407	776	97
7.9	रावेर	522	1,603	313	391	2,307	1,252	..
7.10	सावदा	215	1,110	243	238	1,591	1,803	93
7.11	पारोळा	1,019	1,501	184	249	1,934	1,370	..
7.12	धरणगांव	266	759	623	59	1,441	918	45
7.13	एरंडोल	250	510	220	296	1,026	796	..
8.	अहमदनगर	9,630	59,637	11,355	7,047	78,039	37,174	2,111
8.1	अहमदनगर	3,521	46,094	6,450	3,753	56,297	17,508	1,607
8.2	श्रीरामपूर	733	4,485	2,101	1,236	7,822	7,104	..
8.3	संगमनेर	2,517	3,525	802	837	5,164	5,494	..
8.4	कोपरगांव	1,003	2,650	901	820	4,371	2,570	78
8.5	राहुरी	560	1,385	569	227	2,181	3,863	..
8.6	देवठाली प्रवरा	1,240	773	479	60	1,312	168	420
8.7	पाथर्डी	56	725	53	114	892	467	6
9.	पुणे	26,425	20,019	6,999	3,709	30,727	12,367	962
9.1	बारामती	7,193	4,376	1,157	473	6,006	3,437	..
9.2	लोगावळा	9,309	3,926	1,509	505	5,940	3,760	..
9.3	सासवड	2,474	1,875	503	687	3,065	486	960
9.4	जेजुरी	246	391	99	44	534	386	..
9.5	इन्दापूर	572	604	215	374	1,193	276	..
9.6	शिरूर	3,693	1,667	898	38	2,603	258	..
9.7	आळंदी	36	257	188	109	554	1,175	..
9.8	जुन्नर	190	1,378	387	273	2,038	408	..
9.9	भार	260	879	533	268	1,680	417	2
9.10	दोंड	1,002	1,682	171	684	2,537	1,259	..
9.11	तळेगाव-दाभाडे	1,450	2,984	1,339	254	4,577	505	..
10.	सातारा	14,689	24,203	7,374	6,582	38,159	26,515	2,727
10.1	सातारा	1,132	8,646	2,655	1,862	13,163	12,987	..
10.2	कराड	3,928	6,582	1,749	1,262	9,593	7,880	..
10.3	फलटण	1,741	3,807	959	585	5,351	2,022	1,071
10.4	रहिमतपूर	202	214	159	241	614	612	..
10.5	म्हसवड	1,310	645	100	81	826	236	6
10.6	वाई	1,363	2,057	400	285	2,742	1,191	1,580
10.7	पांचगणी	2,361	822	669	454	1,945	632	70
10.8	महाबळेश्वर	2,652	1,430	683	1,812	3,925	955	..
11.	सांगली	40,131	37,557	10,957	10,287	58,801	31,394	151
11.1	सांगली	31,643	24,587	6,246	7,111	37,944	15,890	51
11.2	मिरज	5,979	6,184	2,294	2,409	10,887	8,953	..
11.3	इस्लामपूर	754	2,294	1,300	26	3,620	1,339	65
11.4	तासगांव	695	1,509	420	412	2,341	3,415	..
11.5	आष्टा	278	470	217	234	921	680	35
11.6	विटा	782	2,513	480	95	3,088	1,117	..

TABLE No. 33-11 (19-2)—*contd.*

(रुपये हजारत/Rs. in thousand)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
Dhule— <i>contd.</i>								
1,002	..	10	46	51	107	477	3,447	Taloda
1,961	43	46	377	316	782	1,465	8,365	Shahada
1,807	..	7	442	1,955	2,404	2,811	11,639	Dondaicha-Warvade
728	..	23	4	316	343	400	3,678	Nawapur
61,623	213	1,913	5,127	5,609	12,862	53,626	2,12,672	Jalgaon
16,006	..	198	1,670	545	2,413	14,077	62,010	Jalgaon
13,988	117	12	1,525	307	1,961	4,077	30,772	Bhusaval
12,017	..	735	..	378	1,113	23,646	46,960	Amalner
7,026	..	142	28	1,161	1,331	2,237	21,343	Chalisgaon
2,396	7	104	267	99	477	1,208	7,641	Chopda
1,820	..	59	497	1,217	1,773	3,036	12,809	Pachora
1,220	13	97	281	242	633	706	4,071	Faizpur
873	42	124	23	510	699	369	3,486	Yawal
1,252	..	105	205	218	528	1,605	6,214	Raver
1,896	34	64	272	182	552	1,013	5,267	Savada
1,370	..	53	87	410	550	1,195	6,068	Parola
963	..	86	154	324	564	212	3,446	Dharangaon
796	..	134	118	16	268	245	2,585	Erandol
39,285	71	1,517	884	13,236	15,708	18,097	1,60,759	Ahmednagar
19,115	..	532	..	11,943	12,475	602	92,010	Ahmednagar
7,104	38	350	..	236	624	3,154	19,437	Shrirampur
5,494	28	38	70	433	569	1,224	14,968	Sanganner
2,648	5	450	402	287	1,144	9,920	19,086	Kopargaon
3,863	..	73	366	205	644	650	7,898	Rahuri
588	..	22	39	28	89	2,247	5,476	Deolali Pravara
473	..	52	7	104	163	300	1,884	Pathardi
13,329	26	247	1,663	4,328	6,264	21,257	98,002	Pune
3,437	..	..	984	645	1,629	3,555	21,820	Baramati
4,760	16	28	66	1,612	1,722	6,136	26,867	Lonavala
1,446	10	1	46	51	108	1,401	8,494	Saswad
386	..	9	101	..	110	183	1,459	Jejuri
276	..	..	171	30	201	308	2,550	Indapur
258	..	51	113	490	634	299	7,537	Sirur
1,175	..	132	3	117	252	524	2,541	Alandi
408	..	4	32	112	148	3,736	6,520	Junner
419	..	13	48	107	168	1,483	4,010	Bhor
1,259	..	4	38	839	901	..	5,699	Daund
505	..	5	31	305	341	3,632	10,505	Talegaon-Dabhade
29,242	430	241	3,207	5,644	9,522	18,655	1,10,267	Satara
12,987	..	95	1,438	601	2,134	7,312	36,728	Satara
7,880	10	43	415	259	737	5,829	27,967	Karad
3,093	..	41	676	649	1,366	3,315	14,866	Phaltan
612	..	13	10	37	60	113	1,601	Rahimatpur
242	..	6	37	134	177	73	2,628	Mhaswad
2,771	..	4	217	2,284	2,505	42	9,423	Wai
702	417	32	53	519	1,021	580	6,609	Panchagani
955	3	7	361	1,151	1,522	1,391	10,445	Mahabaleshwar
31,545	561	1,311	2,340	8,469	12,681	29,168	1,72,326	Sangli
15,941	14	29	1,357	3,169	4,569	25,622	1,15,719	Sangli
8,953	..	1,044	655	2,628	4,327	..	30,146	Miraj
1,404	..	36	102	342	480	2,704	8,962	Islampur
3,415	..	129	15	116	260	292	7,003	Tasgaon
715	..	17	45	23	85	200	2,199	Ashta
1,117	547	56	166	2,191	2,960	350	8,297	Vita

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
12.	सोलापूर	...	15,242	20,380	4,147	4,017	28,544	30,782	38
12.1	बाशी	..	6,092	6,173	1,490	1,208	8,871	9,184	..
12.2	पंढरपूर	..	3,939	6,721	1,401	1,481	9,603	10,112	..
12.3	करमाळा	..	695	1,386	255	35	1,676	962	..
12.4	सांगोळा	..	370	1,191	196	130	1,517	1,177	1
12.5	अक्कलकोट	..	3,554	2,536	266	140	2,942	3,613	22
12.6	संगळवेढा	..	363	748	209	368	1,325	1,669	15
12.7	मैदगी	..	4	263	72	206	541	701	..
12.8	दुधनी	..	78	541	69	113	723	866	..
12.9	कुर्डबाही	..	147	821	189	336	1,346	2,498	..
13.	कोल्हापूर	...	51,541	56,848	7,622	3,912	68,382	26,070	14
13.1	हचलकरंजी	..	46,885	48,794	5,388	2,096	56,278	13,958	..
13.2	जयसिंगपूर	..	451	1,982	817	665	3,464	4,380	..
13.3	मलकापूर	..	216	456	103	107	666	333	1
13.4	मुरगुड	..	512	374	173	31	578	742	..
13.5	वडगाव	..	557	1,191	184	147	1,522	1,318	..
13.6	गडहिल्लज	..	1,699	1,972	554	271	2,797	2,950	..
13.7	कुसुंदवाड	..	605	978	178	160	1,316	995	..
13.8	कागल	..	113	1,009	147	241	1,397	1,112	13
13.9	पन्हाळा	..	503	92	78	194	364	282	..
14.	औरंगाबाद	..	3,011	4,254	957	1,014	6,225	3,990	1,347
14.1	कन्नड	..	295	839	61	141	1,041	346	758
14.2	पैठण	..	758	1,166	432	295	1,893	1,033	..
14.3	वैजापूर	..	1,409	1,433	243	421	2,097	924	589
14.4	गंगापूर	..	317	583	122	124	829	1,130	..
14.5	खुलदाबाद	..	232	233	99	33	365	557	..
15.	जालना	..	13,658	17,245	2,010	3,835	23,090	9,938	402
15.1	जालना	..	12,624	15,309	1,477	3,541	20,327	8,033	..
15.2	अंबड	..	497	669	37	39	745	416	1
15.3	भोकरदन	..	229	288	220	62	570	266	1
15.4	परतूर	..	308	979	276	193	1,448	1,223	400
16.	परभणी	..	7,141	20,330	5,673	2,810	28,813	16,305	1,031
16.1	परभणी	..	343	6,400	4,213	1,166	11,779	4,628	..
16.2	हिंगोली	..	3,301	3,976	154	133	4,263	1,440	4
16.3	मानवत	..	121	2,008	270	72	2,350	1,593	..
16.4	समसतनगर	..	301	1,441	202	216	1,859	1,572	..
16.5	सोनिपट	..	128	333	60	29	422	767	..
16.6	पूर्ण	..	565	736	79	55	870	840	..
16.7	कळमनुरी	..	367	489	61	78	628	676	45
16.8	गंगाखेड	..	170	1,203	257	231	1,691	1,121	..
16.9	सेलु	..	996	1,972	24	310	2,306	980	976
16.10	जिन्नूर	..	710	1,184	200	204	1,588	1,522	6
16.11	पाथरी	..	139	588	153	316	1,057	1,166	..
17.	बीड	..	3,388	14,229	5,562	1,675	21,466	9,662	456
17.1	बीड	..	186	6,714	3,572	445	10,731	3,890	178
17.2	अंबेजोगाई	..	1,083	1,446	378	753	2,577	1,281	25
17.3	परळी-वैजनाथ	..	1,077	3,116	1,111	167	4,394	1,627	225
17.4	भांजलगांव	..	336	1,312	233	88	1,633	1,250	..
17.5	गेवराई	..	189	1,121	205	87	1,414	707	28
17.6	धाकर	..	517	520	62	135	717	907	..
18.	नांदेड	..	10,916	26,228	9,596	2,064	37,888	19,168	25
18.1	नांदेड	..	3,995	20,130	8,124	106	28,360	12,456	..
18.2	बिल्लाळी	..	185	260	77	69	406	431	..
18.3	समरी	..	375	330	41	74	445	423	..

TABLE No. 33-11 (19-2) — *contd.*

(लक्षये हजारत/Rs. in thousand)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
30,820	13	460	2,076	5,448	7,997	15,876	98,479	Solapur
9,184	..	43	304	935	1,282	4,617	30,046	Barshi
10,112	13	57	952	2,031	3,053	6,726	33,433	Pandharpur
962	@	39	41	261	341	629	4,303	Karmala
1,178	..	54	164	70	288	694	4,047	Sangola
3,635	..	2	376	251	629	2,135	12,895	Akkolkot
1,684	..	147	144	1,444	1,735	..	5,107	Mangalwedha
701	..	14	4	166	184	..	1,430	Maindargi
866	..	6	27	5	38	..	1,705	Dudhani
2,498	..	98	64	285	447	1,075	5,513	Kurdawadi
26,084	61	177	2,919	7,072	10,229	52,043	2,08,279	Kolhapur
13,958	52	24	1,808	6,201	8,085	46,487	1,71,693	Ichalkaranji
4,380	2	14	137	110	263	799	9,357	Jaysingpur
334	..	25	13	105	143	..	1,359	Malkapur
742	..	60	144	56	260	67	2,159	Murgud
1,318	..	15	278	159	452	894	4,743	Vadgaon
2,950	..	27	403	119	549	1,533	9,528	Gadhinglaj
995	..	2	..	183	185	596	3,697	Kurundwad
1,125	..	10	50	114	174	1,455	4,264	Kagal
282	7	@	86	25	118	212	1,479	Punhala
5,337	23	227	247	606	1,103	2,565	18,241	Aurangabad
1,104	10	19	48	136	213	..	2,653	Kannad
1,033	..	78	..	220	298	..	3,982	Paithan
1,513	13	40	161	125	339	2,419	7,777	Vaijapur
1,130	..	64	38	19	121	146	2,543	Gangapur
557	..	26	..	106	132	..	1,286	Khuldabad
10,340	..	124	725	432	1,281	9,995	58,364	Jalna
8,033	..	115	636	307	1,058	9,995	52,037	Jalna
417	..	9	60	89	158	..	1,817	Ambad
267	..	..	..	..	..	..	1,056	Bhokardan
1,623	..	..	29	36	65	..	3,444	Partur
17,336	46	359	3,470	1,643	5,518	5,556	64,364	Parbhani
4,628	11	163	1,079	74	1,327	2,381	20,458	Parbhani
1,444	2	90	543	347	982	1,106	11,096	Hingoli
1,593	..	6	462	135	603	299	4,966	Manwat
1,572	..	..	..	..	..	1,323	5,055	Basmathnagar
767	..	8	51	101	160	..	1,477	Sonepeth
840	10	36	716	87	849	..	3,124	Purna
721	2	21	36	128	187	36	1,939	Kalamnuri
1,121	14	13	54	296	377	137	3,496	Gangakhed
1,956	2	13	405	407	827	..	6,085	Sailu
1,528	5	6	33	18	62	174	4,062	Jintur
1,166	..	3	91	50	144	100	2,606	Pathri
10,118	3	40	2,170	1,087	3,300	9,060	47,332	Beed
4,068	..	..	59	..	59	1,900	16,944	Beed
1,306	1	..	342	..	343	1,609	6,918	Ambejogai
1,852	..	15	1,007	472	1,584	4,205	13,112	Parli-Vajnath
1,250	2	10	178	346	536	350	4,105	Manjlegaon
735	..	15	484	18	517	796	3,651	Georai
907	..	..	10	251	261	200	2,602	Dharur
19,193	56	71	3,097	7,471	10,695	10,354	89,046	Nanded
12,456	..	14	2,925	6,560	9,499	8,956	63,276	Nanded
431	56	1	..	46	103	248	1,373	Biloli
423	..	3	9	5	17	..	1,260	Umari

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
18. नांदेड-चाळू								
18.4	मुदखेड	199	264	71	668	1,003	293	..
18.5	कन्धार	517	664	183	251	1,098	624	..
18.6	हादगांव	369	503	57	83	643	105	1
18.7	धर्मावाड	1,155	790	143	197	1,130	1,016	16
18.8	देगलूर	1,589	1,800	643	25	2,468	1,771	7
18.9	कुन्डलवाडी	343	270	59	97	426	432	1
18.10	मुल्हड	269	649	38	1,159	846	701	..
18.11	किनवट	1,420	568	160	335	1,063	916	..
19.	उस्मानाबाद	5,880	9,214	1,319	1,299	11,832	7,484	956
19.1	उस्मानाबाद	1,718	3,445	654	261	4,360	2,485	..
19.2	तुळजापूर	1,141	1,485	144	367	1,996	1,498	..
19.3	उमरगा	531	1,482	198	123	1,803	508	470
19.4	परांटा	476	354	44	55	453	475	94
19.5	भूम	331	451	62	246	759	745	..
19.6	मुरुम	184	237	60	64	361	562	92
19.7	नळदुर्ग	366	593	55	72	720	659	..
19.8	काळंब	1,083	1,167	102	111	1,380	552	300
20.	लातूर	6,270	17,591	2,629	1,631	21,851	13,487	15
20.1	लातूर	3,414	10,729	1,808	1,167	13,704	9,678	15
20.2	उदगीर	1,657	4,607	461	145	5,213	1,985	..
20.3	अहमदपूर	471	737	165	145	1,047	680	..
20.4	निलंगा	485	915	100	113	1,128	432	..
20.5	ओना	243	603	95	61	759	712	..
21.	बुलढाणा	4,543	18,599	5,927	3,202	27,728	24,769	2,410
21.1	बुलढाणा	1,059	1,858	912	1,476	4,246	3,471	..
21.2	खामगाव	1,972	4,675	2,723	248	7,651	4,605	2,410
21.3	मलकापूर	299	4,371	420	431	5,222	4,360	..
21.4	देगात्र	15	1,337	385	70	1,792	2,548	..
21.5	जळगांव-जामोद	184	494	195	180	869	1,162	..
21.6	मेहूर	315	1,353	132	148	1,633	2,217	..
21.7	तांदुरा	217	1,054	628	13	1,695	1,411	..
21.8	चिखली	253	1,900	370	401	2,671	2,899	..
21.9	देऊळगांव-राजा	229	1,557	157	235	1,949	2,096	..
22.	अकोला	12,718	32,259	11,405	3,557	47,221	43,905	494
22.1	अकोला	8,950	19,155	8,289	2,538	29,982	19,931	..
22.2	अकोट	853	3,816	331	204	4,351	7,009	..
22.3	कारंजा	260	2,504	557	41	3,102	3,791	..
22.4	वाशिम	1,297	2,549	1,149	3	3,701	2,403	..
22.5	मुक्तिजापूर	12	1,385	214	386	1,985	4,375	..
22.6	बाळापूर	67	542	167	237	946	2,049	..
22.7	तेल्हारा	728	782	327	117	1,226	1,136	494
22.8	पातूर	343	406	71	25	502	1,823	..
22.9	भगरुळवीर	208	1,120	309	6	1,426	1,388	..
23.	अमरावती	5,112	14,790	2,683	1,387	18,860	20,261	2,136
23.1	अचलपूर	1,897	5,648	630	204	6,482	5,796	671
23.2	अंजनगाव मुर्गी	57	1,736	385	84	2,205	1,252	1,465
23.3	मोर्णी	212	872	209	82	1,163	1,484	..
23.4	वरुड	1,227	1,672	340	228	2,240	2,305	..
23.5	दर्यापूर	689	1,355	328	342	2,025	2,448	..
23.6	चांदूर रेल्वे	104	555	119	156	850	1,147	..
23.7	चांदूर बाजार	196	985	114	50	1,146	1,757	..
23.8	धामणगांव	252	1,550	210	..	1,760	2,347	..
23.9	शेन्दुरजना	215	310	110	206	656	1,262	..
23.10	चिखलदारा	263	77	241	35	353	453	..

TABLE No. 33-11 (19-2)—contd.

(एक हजार/ Rs. in thousand)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
Nanded—contd.								
293	..	13	55	111	179	..	1,674	Mudkhed
624	..	5	59	44	108	739	3,086	Kandhar
106	..	7	7	89	103	..	1,721	Hadgaon
1,032	..	1	9	22	32	146	3,495	Dharmabad
1,778	..	..	..	119	119	174	6,128	Deglur
433	..	4	14	17	35	2	1,239	Kundalwadi
701	..	10	19	41	70	..	1,886	Mukhed
916	..	13	..	417	430	79	3,908	Kinwat
8,440	28	282	2,697	1,478	4,485	4,585	35,222	Osmanabad
2,485	8	82	2,052	255	2,397	1,715	12,675	Osmanabad
1,498	..	68	227	328	623	1,931	7,189	Tuljapur
978	2	13	8	605	628	190	4,180	Omerga
569	3	51	19	100	176	..	1,674	Paranda
745	15	50	5	55	125	..	1,960	Bhoem
654	..	5	9	121	135	..	1,334	Murum
659	..	5	25	2	32	..	1,777	Naldurg
852	@	5	352	12	369	749	4,433	Kallam
13,502	...	67	2,848	1,096	4,011	8,885	54,519	Latur
9,693	..	2	1,455	869	2,326	4,519	33,656	Latur
985	..	22	1,220	130	1,372	2,772	12,999	Udgir
680	..	25	109	62	196	..	2,394	Ahmedpur
432	..	11	..	..	11	1,100	3,156	Nilanga
712	..	7	64	35	106	494	2,314	Ausa
27,179	96	389	198	10,814	11,497	2,036	72,983	Buldhana
3,471	..	3	..	33	36	524	9,336	Buldhana
7,015	12	10	70	8,550	8,642	..	25,280	Khamgaon
4,360	16	9	27	616	668	..	10,549	Malkapur
2,548	56	99	..	732	887	391	5,633	Shegaon
1,162	..	27	..	15	42	261	2,518	Jalgaon-Jamod
2,217	..	64	..	467	531	..	4,696	Mehkar
1,411	..	23	..	280	303	172	3,798	Nandura
2,899	4	38	91	83	216	688	6,727	Chikhali
2,096	8	116	10	38	172	..	4,446	Deulgaon-Raja
44,399	110	914	747	2,022	3,793	36,538	1,44,669	Akola
19,931	58	370	546	407	1,381	26,698	86,942	Akola
7,009	@	4	..	438	442	1,022	13,677	Akot
3,791	31	26	..	276	333	3,144	10,630	Karanja
2,403	4	231	..	152	387	4,766	12,554	Washim
4,375	15	72	..	152	239	130	6,741	Murtizapur
2,049	..	167	..	157	324	455	3,841	Balapur
1,632	1	9	..	..	10	99	3,693	Telhara
1,823	@	18	..	431	451	..	3,119	Patur
1,388	1	17	201	7	226	224	3,472	Mangrulpir
22,397	268	335	513	1,002	2,118	3,892	52,379	Amravati
6,467	228	77	160	181	646	1,389	16,881	Achalpur
2,717	9	..	..	47	56	107	5,142	Anjangaon-Surji
1,484	..	32	115	15	162	105	3,126	Morshi
2,305	14	26	..	69	109	497	6,378	Warud
2,448	..	13	..	278	291	84	5,537	Daryapur
1,147	..	14	..	131	145	79	2,305	Chandur Rly.
1,757	14	77	186	110	387	695	4,181	Chandur Bazar
2,347	@	12	15	..	27	364	4,750	Dhamangaon
1,252	3	82	..	156	241	572	2,946	Shendurjana
463	..	2	37	15	54	..	1,133	Chikhaldara

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
24.	यवतमाळ	..	8,442	21,594	4,751	3,607	29,952	27,729	..
24.1	यवतमाळ	..	1,377	7,551	1,981	867	10,399	8,641	..
24.2	वणी	..	775	2,987	613	410	4,010	3,350	..
24.3	पुसद	..	872	3,895	559	828	5,282	4,188	..
24.4	दिग्रस	..	884	2,080	308	245	2,633	3,938	..
24.5	वारव्हा	..	791	1,048	230	139	1,417	1,446	..
24.6	पांढरकवडा	..	1,708	1,148	530	97	1,775	1,629	..
24.7	उमरखेड	..	564	1,953	404	735	3,092	2,848	..
24.8	घाटंजी	..	1,471	932	126	286	1,344	1,689	..
25.	वर्धा	..	2,630	16,256	3,888	2,771	22,915	23,899	1,879
25.1	वर्धा	..	944	7,457	2,271	544	10,272	9,393	..
25.2	हिंगणघाट	..	1,008	4,369	602	954	5,925	5,059	1,879
25.3	आर्वी	..	119	1,756	289	246	2,291	3,639	..
25.4	पुलगाव	..	30	1,805	587	795	3,188	3,212	..
25.5	देवळी	..	232	395	75	136	606	1,286	..
25.6	शिन्दी	..	297	473	64	96	633	1,310	..
26.	नागपूर	..	6,806	12,251	2,130	2,062	16,443	22,671	2,760
26.1	कामठी	..	793	3,312	674	649	4,635	6,406	14
26.2	उमरेड	..	344	1,741	305	378	2,424	1,664	2,397
26.3	रामटेक	..	2,043	641	208	115	964	1,976	..
26.4	खापा	..	315	399	65	172	636	1,748	..
26.5	कळभेश्वर	..	612	326	62	35	923	1,419	100
26.6	मोवाड	..	3	175	48	19	243	944	..
26.7	सावनेर	..	1,788	1,196	150	194	1,540	1,853	249
26.8	काटोल	..	382	2,743	351	345	3,439	2,915	..
26.9	नरखेड	..	121	1,034	201	61	1,296	2,961	..
26.10	मोहपा	..	405	183	66	94	343	785	..
27.	भंडारा	..	1,238	17,756	3,593	2,169	23,518	21,354	3,868
27.1	गोंदिया	..	162	9,674	885	284	10,843	10,468	797
27.2	भंडारा	..	868	4,079	1,809	940	6,828	3,827	..
27.3	तुमसर	..	23	2,341	513	559	3,413	2,235	2,966
27.4	पवनी	..	139	595	156	193	944	2,652	..
27.5	तिरोरा	..	46	1,067	230	193	1,490	2,172	105
28.	चंद्रपूर	..	4,234	22,300	5,651	2,180	30,131	24,727	287
28.1	चंद्रपूर	..	2,458	12,903	3,199	1,471	17,573	12,908	10
28.2	बल्लारपूर	..	815	5,896	1,968	298	8,162	6,920	..
28.3	बरोरा	..	593	2,546	311	289	3,146	2,710	277
28.4	राजुरा	..	368	955	173	122	1,250	2,189	..
29.	गडचिरोली	..	1,618	2,363	248	250	2,861	1,509	453
29.1	देसाईगंज	..	1,478	1,412	217	19	1,648	995	382
29.2	गडचिरोली	..	140	951	31	231	1,213	514	71
नगरपरिषदांची एकूण बेरीज		..	3,46,703	7,79,199	1,83,524	1,05,108	10,67,831	6,57,089	32,709
महानगरपालिका									
I	मुंबई	..	2,03,572	21,09,060	6,48,835	11,72,243	39,30,138	1,78,338	..
II	ठाणे	..	1,21,813	2,17,417	34,695	2,127	2,54,239	29,549	..
III	नाशिक	..	23,305	1,18,968	20,318	2,040	1,41,326	25,002	9
IV	पुणे	..	9,441	2,54,356	73,441	8,389	3,36,186	69,432	..
V	पिंप्री-चिंचवड	..	5,27,069	2,24,397	17,945	4,062	2,46,404	15,997	746

TABLE No. 33-11 (19.2)—contd.

(रुपये हजारों में)
(Rs. in thousand)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
27,729	20	302	691	1,844	2,857	10,361	79,341	Yavatmal
8,641	..	73	..	..	73	4,777	25,267	Yavatmal
3,350	5	4	226	634	869	1,092	10,096	Wani
4,188	7	88	..	85	180	519	11,041	Pusad
3,938	..	23	307	70	400	612	8,467	Digras
1,446	..	24	108	146	278	485	4,417	Darwha
1,629	1	13	..	692	706	1,079	6,897	Pandharkawada
2,848	7	43	50	168	268	1,249	8,021	Umerkhed
1,689	..	34	..	49	83	548	5,135	Ghatnaji
25,778	22	318	766	4,095	5,201	8,211	64,735	Wardha
9,393	..	11	..	2,927	2,938	6,226	29,773	Wardha
6,938	..	59	298	434	791	1,361	16,026	Hinganghat
3,639	@	1	172	21	191	347	6,590	Arvi
3,212	8	34	22	680	744	36	7,210	Pulgaon
1,286	5	142	259	20	426	183	2,733	Deoli
1,310	9	71	15	13	103	55	2,403	Sindhi
25,431	174	641	1,194	2,768	4,777	9,853	63,313	Nagpur
6,420	1	353	60	108	522	306	12,676	Kamptee
4,361	13	31	266	206	515	231	7,576	Umred
1,976	@	13	220	103	336	1,443	6,762	Ramtek
1,748	6	1	75	822	904	80	3,683	Khapa
1,519	38	26	50	1,242	1,356	..	4,410	Kalmeshwar
944	7	17	35	56	115	113	1,418	Mowar
2,102	5	32	143	41	221	1,683	7,334	Saoner
2,915	73	51	139	122	385	4,290	11,411	Katol
2,961	31	18	151	4	204	1,462	6,044	Narkhed
785	..	99	55	64	218	245	1,996	Mohpa
25,222	153	305	1,624	6,647	8,729	4,368	63,075	Bhandara
11,265	112	149	1,343	5,208	6,812	1,997	31,079	Gondiya
3,827	16	2	..	875	893	1,965	14,381	Bhandara
5,201	11	103	101	482	697	..	9,334	Tumsar
2,652	9	37	154	23	223	220	4,178	Pauni
2,277	5	14	26	59	104	186	4,103	Tirora
25,014	7	184	698	1,408	2,297	7,679	69,355	Chandrapur
12,918	2	3	362	421	788	5,215	38,952	Chandrapur
6,920	5	50	167	700	922	2,142	18,961	Ballarpur
2,987	..	114	147	175	436	322	7,484	Warora
2,189	..	17	22	112	151	..	3,958	Rajura
1,962	2	146	240	407	795	966	8,202	Gadchiroli
1,377	..	64	5	260	329	293	5,125	Desaiganj
585	2	82	235	147	466	673	3,077	Gadchiroli
6,89,798	11,805	13,895	51,998	1,36,459	2,14,157	5,28,971	28,47,460	Total of Municipal Councils
Municipal Corporations								
1,78,338	2,392	84,433	..	4,79,157	5,65,982	..	48,78,030	Bombay
29,549	..	253	31,313	43,772	75,338	80,502	5,61,441	Thane
25,011	92	11,964	2,537	26,079	30,672	44,047	2,64,361	Nashik
69,432	2,115	1,948	10,716	56,716	69,595	..	4,84,654	Pune
16,743	33	111	2,986	47,679	50,809	..	8,41,025	Pimpri-Chinchwad

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
महानगरपालिका—वल्								
VI	सोलापुर ..	..	75,419	73,889	13,332	22,520	1,09,741	28,055
VII	कोल्हापुर ..	..	7,791	70,893	11,421	4,659	86,973	26,508
VIII	औरंगाबाद ..	..	14,995	40,035	13,421	5,885	59,341	21,961
IX	नागपुर ..	..	36,249	1,89,870	19,722	66,419	2,76,011	58,842
X	कल्याण ..	..	51,728	95,731	24,560	22,535	1,42,826	19,320
XI	अमरावती ..	..	2,679	30,140	7,558	3,342	41,040	41,486
महानगरपालिकांची एकूण बेरीज		..	10,74,061	34,24,756	8,85,248	13,14,221	56,24,225	5,14,490
महाराष्ट्र राज्याची बेरीज		..	14,20,764	42,03,955	10,68,772	14,19,329	66,92,056	11,71,579
महाराष्ट्र राज्याची बेरीज		..	14,20,764	42,03,955	10,68,772	14,19,329	66,92,056	11,71,579

टोप.—हे आकडे ५०० पेक्षां कमी आहेत.

द्विरुक्तीच्या संख्या/

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

TABLE No. 33-11 (19-2) — *contd.*(रुपये हजारत)
(Rs. in thousand)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
Municipal Corporations—contd.								
28,035	..	1,514	3,012	22,660	27,186	46,934	2,87,335	Solapur
6,508	159	537	3,090	15,266	19,052	8,300	1,48,624	Kolhapur
21,961	33	66	..	4,699	4,798	13,161	1,14,256	Aurangabad
58,842	..	4,125	1,672	10,229	16,026	1,17,194	5,04,322	Nagpur
19,320	..	400	317	5,626	6,343	52,411	2,72,628	Kalyan
41,486	12	525	..	3,063	3,600	806	89,611	Amravati
5,15,245	2,936	95,876	55,643	7,14,946	8,69,401	3,63,355	84,46,287	Total of Municipal Corporations.
12,05,043	14,741	1,09,771	1,07,641	8,51,405	10,83,558	8,92,326	1,12,93,747	Total of Maharashtra State.

Note. - (a) — Figures are less than 500.

Figures repeated.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

33. लोकप्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/

तक्ता क्रमांक/

नगरपरिषदा/महानगरपालिका यांचे खर्चाची माहिती/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा/ नगरपरिषदा/ महानगरपालिका	जाल् खर्च/							
		सामान्य प्रशासन व वसुलीचा खर्च General admini- stration & Collection charges	सार्वजनिक दिवाबत्ती Public lighting	पाणी- पुरवठा Water supply	गटारे, जलनिःसारण व सफाई Drainage, conservancy & sanitation	इस्पितळे, दवाखाने व लस टोचणी Hospitals, dispensaries & vaccination	शिक्षण Public instructions	सार्वजनिक बांधकामे इमारती Buildings	रस्ते Roads
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1.	ठाणे	21,293	9,710	18,554	23,992	28,193	23,132	3,115	29,600
1.1	उल्हासनगर	5,490	4,909	8,151	13,275	1,094	15,112	144	11,162
1.2	भिवंडी-निझामपूर	12,283	3,130	7,810	3,683	21,781	7,495	1,672	9,159
1.3	वसई	1,131	310	99	228	1,839	..	204	1,598
1.4	जवाहर	377	45	229	237	2	491	1,063	124
1.5	भाईंदर	1,439	636	1,334	6,365	2,821	3	..	7,445
1.6	डहाणू	489	513	223	102	229	..	32	112
1.7	विरार	79	167	708	102	427	30	..	..
2.	रायगड	11,941	2,352	6,971	8,190	12,522	6,207	2,558	5,100
2.1	पनवेल	2,104	501	2,064	3,195	1,194	20	209	951
2.2	खोपोली	4,239	697	1,628	1,720	9,138	3,462	1,376	1,115
2.3	अलिबाग	891	693	725	327	..	..	N. A.	N. A.
2.4	महाड	782	138	458	447	146	154	437	906
2.5	पेण	837	103	430	35	1,052	1,834	99	475
2.6	रोहा	607	122	439	393	116	..	3	278
2.7	उरण	1,232	330	1,014	1,503	286	16	203	533
2.8	मुद्दुड-जंजिरा	545	146	82	162	231	34	34	298
2.9	श्रीवर्धन	352	205	57	92	172	650	29	303
2.10	माथेरान	352	107	74	316	187	37	168	231
3.	रत्नागिरी	5,492	918	4,034	3,849	1,918	3,383	411	3,472
3.1	रत्नागिरी	3,390	372	2,606	2,023	474	2,904	230	2,149
3.2	चिखटूण	954	280	1,065	1,172	746	270	57	475
3.3	खेड	558	118	214	171	389	139	124	475
3.4	राजापूर	590	148	209	413	309	70	..	373
4.	सिंधुदूर्ग	2,241	754	168	1,382	1,114	233	120	2,634
4.1	मालवण	856	300	6	450	421	100	68	1,397
4.2	वेणुगड	590	186	68	342	544	39	8	364
4.3	सावंतवाडी	795	268	94	590	149	94	44	873
5.	नाशिक	10,965	2,662	9,420	20,957	10,020	25,600	1,889	3,276
5.1	मालेगाव	5,439	1,178	4,506	12,428	6,308	22,128	1,225	1,461
5.2	मनमाड	1,550	317	1,849	3,150	738	409	7	155
5.3	इगतपुरी	496	247	153	925	630	17	552	159
5.4	नांदगाव	575	160	184	417	220	2,542	3	1
5.5	सिन्नर	866	181	872	548	305	10	12	251
5.6	येवला	478	178	927	1,651	696	136	71	630
5.7	खिबक	69	39	85	5	119	..	..	5
5.8	भगूर	358	133	213	228	126	74	..	131
5.9	सटावा	1,134	229	630	705	878	284	19	483

PUBLIC ADMINISTRATION & ELECTORA STATISTICS

TABLE No. 33.12 (19.3)

Expenditure of Municipal Councils and Corporations
(1986-87)

(रुपये हजारान)
(Rs in thousand)

Current Expenditure				असाधारण खर्च, कर्ज व वाणिज्यिक उद्यमसाधी खर्च Extraordinary expenditure, debts & expenditure of commercial enterprises				District/ Municipal Councils/ Corporations
Public Works		सार्वजनिक सुरक्षितता Public Safety	संकीर्ण Miscellaneous	एकूण Total (3+4+5+6+7+8+12+13+14)	अखेरची शिल्लक Closing Balance	एकूण Total		
इतर सार्वजनिक बांधकामे Other public works	एकूण अ ते क Total a to c	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
11,350	44,065	3,474	29,317	2,01,730	1,02,959	29,379	3,34,053	Thane
6,005	17,311		24,019	83,361	76,413	18,704	1,84,478	Ulhasnagar
3,593	14,424	2,780	3,114	76,506	21,387	4,391	1,02,284	Bhivandi-Nizampur
1,003	2,805	2	773	7,187	1,568	483	9,238	Vasai
60	1,247	1	502	3,131	823	1,359	5,313	Jawhar
478	7,923	400	645	21,567	1,187	2,761	25,515	Bhayandar
68	212	210	223	2,231	221	1,054	3,476	Dahanu
143	143	80	40	1,777	1,360	627	3,764	Virar
6,811	14,469	1,358	6,279	70,299	25,215	16,762	1,12,276	Raigad
191	1,351	250	974	11,663	6,035	1,070	18,768	Panvel
3,291	5,782	521	1,655	28,842	9,696	6,530	45,068	Khopoli
1,337	1,337	104	797	4,184	..	540	4,724	Alibag
726	2,059	453	461	5,108	2,249	806	8,163	Mahad
30	604	4	433	5,332	1,815	2,323	9,470	Pen
258	539	..	683	2,899	677	908	4,484	Roha
586	1,322	1	536	6,240	918	641	7,799	Uran
127	459	12	36	1,707	2,462	1,565	5,734	Murud-Janjira
61	393	2	197	2,120	1,071	1,566	4,757	Shriwardhan
204	603	21	507	2,204	292	813	3,300	Matheran
1,513	5,396	1,147	11,749	37,946	10,571	11,098	59,515	Ratnagiri
805	3,184	56	5,654	20,733	4,627	3,780	29,140	Ratnagiri
480	1,012	345	4,942	10,786	3,521	4,887	19,194	Chiplun
173	772	505	505	3,371	921	1,658	5,950	Khed
55	428	241	648	3,056	1,502	773	5,331	Rajapur
465	3,219	323	1,979	11,418	3,237	4,216	18,771	Sindhudurg
82	1,547	8	483	4,176	2,331	2,647	9,154	Malwan
24	396	288	3	2,456	596	564	3,616	Vengurla
359	1,276	32	1,488	4,786	310	1,005	6,101	Sawantwadi
12,214	17,379	1,205	21,223	1,18,531	16,155	8,811	1,43,497	Nashik
9,104	11,790	644	16,315	80,756	6,215	4,203	91,174	Malegaon
2,464	2,626	166	392	11,197	5,990	165	17,352	Mannad
..	711	..	465	3,645	1,822	1,797	7,264	Igatpuri
20	24	..	722	4,844	..	206	5,050	Nandgaon
241	504	161	1,198	4,645	..	857	5,502	Sinnar
88	789	..	1,391	6,246	1,199	130	7,575	Yeola
6	11	11	466	806	47	408	1,261	Trimbak
85	216	1	230	1,579	230	402	2,211	Bhagur
206	708	202	43	4,813	652	643	6,108	Satawa

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
6.	धुळे	10,577	2,518	7,992	12,452	12,274	4,458	2,056	3,052
6.1.	धुळे	3,837	1,129	4,680	9,677	5,250	4,131	27	808
6.2	नंदुरबार	1,459	575	1,284	93	3,949	..	87	614
6.3	शिरपुर-वरवडे	1,479	296	144	116	1,517	..	251	321
6.4	तळोदा	504	87	45	541	120	79	24	296
6.5	शहादा	1,285	178	614	1,023	437	170	85	311
6.6	वैशाख-वरवडे	1,455	187	981	950	257	..	1,480	490
6.7	नवापूर	567	66	244	42	744	78	102	212
7.	जळगांव	23,076	4,503	21,705	18,012	15,152	33,156	2,934	8,517
7.1	जळगांव	6,789	1,786	6,724	5,250	5,359	10,781	1,072	3,773
7.2	भुनावळ	3,697	160	4,220	577	2,726	8,320	24	522
7.3	अमळनेर	2,709	392	2,854	4,493	1,479	5,518	145	1,692
7.4	चाळीसगांव	1,708	878	2,016	2,605	933	5,150	360	693
7.5	चोपडा	1,197	228	1,109	1,720	214	451	728	260
7.6	पाचोरा	1,933	197	1,446	25	1,655	527	381	827
7.7	फेजपूर	597	124	377	100	497	366	93	68
7.8	यावल	453	111	375	578	388	342	13	16
7.9	रावेर	871	170	428	665	309	95	4	2
7.10	सावदा	894	96	421	410	261	1,229	108	99
7.11	पारोळा	878	174	871	962	213	176	..	503
7.12	धरणगांव	868	99	360	42	919	185	..	26
7.13	एरंडोल	482	88	504	585	199	66	6	11
8.	अहमदनगर	19,418	4,846	13,686	16,641	10,415	6,664	2,740	14,655
8.1	अहमदनगर	12,593	2,737	8,320	12,325	4,101	386	2,029	13,222
8.2	श्रीरामपूर	1,809	710	1,421	1,056	2,515	434	299	350
8.3	संगमनेर	1,648	286	1,446	1,620	651	2,877	28	184
8.4	कोपरगांव	1,265	467	1,190	1,467	899	960	..	447
8.5	राहुरी	1,018	444	432	..	2,061	1,928	243	110
8.6	देवळाली-प्रवरा	306	92	749	68	161	79	82	283
8.7	पाथर्डी	779	110	128	105	27	..	59	59
9.	पुणे	9,204	1,979	6,773	4,705	5,106	5,315	3,868	1,471
9.1	बारामती	2,325	424	1,600	955	1,006	87	2,101	409
9.2	लोणावळा	1,388	455	1,162	204	2,619	2,808	123	1
9.3	सासवड	725	167	696	507	122	187	11	262
9.4	जेजुरी	166	55	378	30	191	..	14	5
9.5	इंदापूर	320	54	154	515	..	..	2	118
9.6	गिरगाव	589	219	433	672	229	126	160	8
9.7	आळंदी	269	112	166	243	95	548	729	24
9.8	जुन्नर	700	96	336	54	486	1,492	562	48
9.9	भोकर	802	57	441	367	..	..	122	13
9.10	वोड	1,207	140	340	718	160	..	..	..
9.11	तळेगांव-दावाडे	713	200	1,067	440	198	67	44	583
10.	सातारा	9,385	2,173	7,126	8,452	8,151	13,934	6,121	6,882
10.1	सातारा	3,765	752	2,015	1,638	5,261	7,962	1,509	774
10.2	कराड	1,680	538	2,638	2,852	1,242	3,432	1,648	2,460
10.3	फलटण	1,610	276	1,200	2,327	..	75	1,522	1,597
10.4	रहमतपूर	231	80	319	2	101	..	359	130
10.5	भुसवड	252	82	216	239	89	..	..	1
10.6	वाई	710	143	539	901	703	1,810	78	395
10.7	पांचगणी	491	113	110	28	471	449	450	922
10.8	गहचबळी	645	189	39	465	284	206	555	602
11.	सांगली	10,179	2,971	12,877	13,164	6,243	18,666	2,713	12,376
11.1	सांगली	4,503	1,114	8,269	8,155	4,779	11,106	870	5,746
11.2	मिरज	3,432	1,201	475	3,518	782	4,552	993	6,023
11.3	इस्लामपूर	235	210	1,649	90	179	..	255	67
11.4	तासगांव	791	183	6,828	85	455	2,158	271	116
11.5	आष्टा	399	64	579	283	48	30	80	181
11.6	बिटा	819	199	1,277	632	..	820	244	243

TABLE No. 33.12 (19.3)—*contd.*

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
9,242	14,350	2,519	20,766	87,906	35,280	10,026	1,33,212	Dhule
7,673	8,508	1,664	9,773	48,649	20,766	3,715	73,130	Dhule
351	1,052	..	7,346	15,749	7,464	1,486	24,699	Nandurbar
251	823	633	1,887	6,895	373	986	3,254	Shirpur-Warvado
54	374	49	286	2,985	623	739	3,447	Taloda
469	865	134	351	5,057	1,536	1,772	8,365	Shahada
178	2,148	27	893	6,908	4,518	213	11,639	Dondaich-Warvade
266	580	12	230	2,563	..	1,115	3,678	Nawapur
8,886	20,337	3,435	13,926	1,53,302	52,214	7,156	2,12,672	Jalgaon
4,012	8,857	718	2,843	49,107	12,496	407	62,010	Jalgaon
485	1,031	477	3,896	25,104	4,131	1,537	30,772	Bhusaval
802	2,639	121	3,563	23,768	22,831	361	46,960	Amalner
853	1,906	300	1,122	16,618	3,951	774	21,343	Chalisgaon
268	1,256	129	7	6,311	1,164	166	7,641	Chopda
1,696	2,904	389	671	9,747	1,818	1,244	12,809	Pachora
122	283	175	701	3,220	645	206	4,071	Faizpur
116	145	2	314	2,708	657	121	3,486	Yawal
217	248	210	386	3,382	2,013	819	6,214	Kaver
181	388	68	126	3,893	1,021	353	5,267	Savada
95	598	491	178	4,491	838	739	6,068	Parola
22	48	329	..	2,850	348	248	3,446	Dhatangaon
17	34	26	119	2,103	301	181	2,585	Erandol
6,522	23,917	1,746	14,740	1,12,073	37,310	11,376	1,60,759	Ahmednagar
1,555	19,816	277	3,973	64,528	22,026	5,456	92,010	Ahmednagar
45	694	486	7,217	16,342	1,993	1,102	19,437	Shrirampur
378	590	122	1,416	10,656	3,389	923	14,968	Sangamner
1,234	1,681	851	1,045	9,825	7,971	1,290	19,086	Kopargaon
296	649	..	643	7,175	168	555	7,898	Rahuri
4	369	..	279	2,103	1,741	1,632	5,476	Deolali-Pravara
..	118	10	167	1,444	22	418	1,884	Pathardi
3,236	8,575	1,902	6,025	49,584	25,353	23,065	98,002	Pune
1,180	3,690	16	2,982	13,085	3,089	5,646	21,820	Baramati
322	446	..	484	9,566	11,654	5,647	26,867	Lonavala
59	332	117	531	3,384	3,746	1,364	8,494	Saswad
..	19	..	..	839	153	467	1,459	Jejuri
79	199	..	343	1,585	427	538	2,550	Indapur
809	977	1,190	84	4,519	..	3,018	7,537	Sirur
77	830	1	73	2,337	138	66	2,541	Alandi
160	770	495	68	4,497	1,377	646	6,520	Junnar
85	220	83	..	1,970	1,575	465	4,010	Bhor
78	78	..	1,195	3,838	..	1,861	5,699	Daund
387	1,014	..	265	3,964	3,194	3,347	10,505	Talegaon-Dabhade
5,127	18,130	1,373	10,305	79,029	18,194	13,044	1,10,267	Satara
3,136	5,419	252	910	27,974	7,359	1,395	36,728	Satara
1,215	5,323	452	2,210	20,357	6,048	1,552	27,967	Karad
565	3,683	..	1,176	10,347	3,016	1,503	14,866	Phaltan
4	493	..	127	1,353	120	128	1,601	Rahimatpur
3	4	10	56	948	155	1,525	2,628	Mhaswad
132	606	..	2,727	8,189	..	1,234	9,423	Wai
73	1,445	194	937	4,238	349	2,022	6,609	Panchagani
..	1,157	465	2,162	5,613	1,147	3,685	10,445	Mahabaleshwar
9,625	24,714	1,324	14,387	1,04,525	2,214	65,587	1,72,326	Sangli
7,250	13,866	547	3,956	56,295	..	59,424	1,15,719	Sangli
1,682	8,698	217	4,873	27,748	..	2,398	30,146	Miraj
160	482	..	2,644	5,889	1,575	1,498	8,962	Islampur
455	842	42	345	5,530	358	1,115	7,003	Tasgaon
..	261	..	36	1,700	203	296	2,199	Ashta
78	565	518	2,533	7,363	78	856	8,297	Vita

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
12.	सोलापूर ..	9,914	1,663	6,430	6,978	5,540	17,582	3,747	2,033
12.1	वारशी ..	2,346	511	2,719	1,947	1,836	5,090	943	497
12.2	पंढरपूर ..	3,160	473	1,831	2,686	1,872	6,608	301	932
12.3	करमाळा ..	719	137	162	103	616	36	122	84
12.4	सांगली ..	508	103	456	452	116	156	686	59
12.5	अक्कलकोट ..	1,394	146	54	723	323	2,804	874	358
12.6	मंगळवेढा ..	528	134	436	616	82	1,157	53	40
12.7	मैदगी ..	238	54	158	215	14	62	39	..
12.8	दुधनी ..	252	68	136	200	102	73	177	25
12.9	कुईवाडी ..	769	37	428	36	579	1,596	552	38
13.	कोल्हापूर ..	10,787	2,148	8,130	9,975	7,551	14,685	408	1,471
13.1	इचलकरंजी ..	6,370	1,252	5,192	8,095	5,113	10,684	126	584
13.2	जयसिंगपूर ..	964	235	1,288	24	776	2,391	94	120
13.3	भलकापूर ..	594	30	51	27	25	2	..	126
13.4	मुरगळ ..	455	45	208	172	252	..	30	92
13.5	वडगांव ..	667	236	337	507	269	61	50	141
13.6	गडहिंग्लज ..	807	101	666	62	1,090	1,417	..	..
13.7	कुंदवाड ..	525	132	7	501	8	42	22	294
13.8	कागळ ..	169	86	377	523	17	63	10	106
13.9	पन्हाळा ..	236	31	4	60	1	25	76	8
14.	औरंगाबाद ..	2,698	699	1,867	2,437	62	260	341	749
14.1	कन्नड ..	419	52	165	375	..	97	48	22
14.2	पैठण ..	520	246	468	959	..	63	37	211
14.3	वैजापूर ..	971	274	919	655	25	71	172	371
14.4	गंगापूर ..	457	71	311	282	31	..	25	119
14.5	खुलदाबाद ..	331	56	4	166	6	29	59	26
15.	जालना ..	4,979	1,368	5,579	5,684	602	2,786	651	2,811
15.1	जालना ..	3,444	1,145	5,166	4,595	487	2,756	601	2,625
15.2	अंबड ..	515	101	128	247	76	29	11	28
15.3	भोकरदन ..	203	71	149	323	9	1	..	..
15.4	परतूर ..	817	51	136	608	30	..	39	158
16.	परभणी ..	11,582	2,279	6,534	9,515	2,377	878	4,967	4,999
16.1	परभणी ..	3,161	1,072	2,304	3,267	1,441	288	1,827	1,252
16.2	हिंगोली ..	1,464	327	817	1,473	9	55	1,010	640
16.3	मानवत ..	1,449	40	899	333	801	44	120	557
16.4	बसमतनगर ..	1,027	122	360	869	47	72	1,495	575
16.5	सोनपेठ ..	304	35	55	138	..	..	165	395
16.6	पूर्ण ..	605	60	477	499	20	179	21	176
16.7	कळमनुरी ..	417	74	99	159	..	61	29	113
16.8	गंगखेड ..	867	137	306	728	27	74	..	346
16.9	सेलू ..	1,074	233	809	1,047	12	28	178	187
16.10	जिन्नूर ..	832	98	190	778	19	77	98	261
16.11	पाथरी ..	382	76	218	224	1	..	24	497
17.	बीड ..	6,895	2,087	4,723	7,425	1,321	533	77	1,152
17.1	बीड ..	2,677	841	2,158	3,567	1,265	45	..	..
17.2	अंबेजोगाई ..	795	233	213	664	8	46	..	..
17.3	परळी-वैजनाथ ..	1,479	553	1,526	2,063	..	295	33	712
17.4	सांजलेगांव ..	803	194	352	383	48	67	29	316
17.5	गोवराई ..	765	160	332	596	..	80	15	116
17.6	धास्कर ..	376	106	142	152	..	..	..	8

TABLE No. 33.12 (19.3)—contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
4,232	10,012	654	4,520	63,293	16,718	18,468	98,479	Solapur
2,251	3,691	18	612	18,933	2,296	8,817	34,046	Barshi
367	1,600	13	1,843	20,257	9,513	3,663	33,433	Pandharpur
379	585	26	512	3,133	489	681	4,303	Karmala
36	781	2	245	2,842	476	729	4,047	Sangola
201	1,433	.	789	7,665	1,499	3,730	12,895	Akkalkot
139	232	.	219	3,404	1,182	521	5,107	Mangalwedha
341	380	.	234	1,355	.	75	1,430	Maindargi
479	681	5	32	1,595	2	108	1,795	Dudhani
39	629	..	34	4,108	1,261	144	5,513	Kurduwadi
6,608	8,487	987	8,850	71,600	91,102	45,577	2,08,279	Kolhapur
3,310	4,520	75	4,870	46,855	85,614	39,224	1,71,693	Ichalkarangi
92	306	107	386	6,477	1,616	1,264	9,357	Jaysingpur
4	130	10	151	1,020	62	277	1,350	Malkapur
233	360	2	72	1,566	165	428	2,159	Murgud
205	396	21	344	2,838	978	927	4,743	Vadgaon
726	726	47	1,421	6,337	1,139	2,052	9,528	Gadhingalaj
156	732	..	470	2,467	448	782	3,697	Kurundwad
934	1,100	45	867	3,247	762	255	4,264	Kagal
83	167	..	269	793	318	368	1,479	Panhala
1,451	2,541	15	1,671	12,250	2,311	3,680	18,241	Aurangabad
15	85	3	643	1,844	..	809	2,653	Kannad
128	376	5	283	2,921	20	1,041	3,982	Paithan
812	1,355	1	635	4,905	2,082	789	7,777	Vajapur
342	486	..	..	1,638	209	896	2,543	Gangapur
154	239	..	110	941	..	345	1,286	Khuldabad
4,441	7,903	412	6,376	35,689	7,390	15,285	58,364	Jalna
4,135	7,361	391	5,553	30,810	7,390	13,837	52,037	Jalna
25	64	..	62	1,222	..	595	1,817	Ambad
26	26	..	136	918	..	148	1,066	Bhokardan
255	452	20	625	2,739	..	705	3,444	Partur
3,917	13,883	400	3,981	51,429	5,664	7,271	64,354	Parbhani
..	3,079	349	1,362	16,323	4,041	94	20,458	Parbhani
79	1,729	..	511	6,385	1,071	3,640	11,096	Hingoli
219	896	40	264	4,766	103	97	4,966	Manwat
45	2,115	..	68	4,630	166	209	5,055	Basmatnagar
45	605	..	83	1,220	6	251	1,477	Sonpeth
619	816	..	172	2,828	..	296	3,124	Purna
30	172	..	421	1,403	61	475	1,939	Kalamanuri
79	425	..	245	2,809	..	687	3,496	Gangakhed
1,837	2,202	..	487	5,897	..	188	6,085	Sailu
374	733	11	112	2,850	116	1,096	4,062	Jintur
590	1,111	..	256	2,268	100	238	2,605	Pathri
5,618	6,847	225	4,365	34,421	4,515	8,396	47,332	Beed
1,016	1,016	203	2,720	14,497	..	2,447	16,944	Beed
766	766	17	1,022	3,764	89	3,065	6,918	Ambejogai
2,373	3,118	..	216	9,250	2,635	1,227	13,112	Parli-Vaijnath
415	760	..	202	2,809	650	646	4,105	Manjlegaon
69	200	..	179	2,312	941	398	3,651	Georai
979	987	..	26	1,789	200	613	2,602	Dharur

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
18.	नांदेड	14,117	2,100	7,213	16,888	4,484	1,384	2,327	2,848
18.1	नांदेड	8,634	1,485	4,322	13,545	4,041	683	1,845	2,060
18.2	बिल्लोली	265	33	89	..	34	209	..	..
18.3	उमरी	210	..	177	..	220	18	..	..
18.4	मुदवेड	281	62	159	176	144	23	..	40
18.5	कन्धार	687	100	396	459	4	..	6	42
18.6	हादगांव	411	53	214	182	37	14	3	47
18.7	धमबाद	648	74	493	673	..	48	462	136
18.8	देगलूर	1,291	70	772	853	2	254	..	..
18.9	कुन्डलजारी	442	19	80	184	..	..	..	145
18.10	मुखेड	489	102	185	320	..	95	11	221
18.11	किनवट	759	102	326	496	2	35	..	157
19.	उस्मानाबाद	4,835	1,252	5,103	1,942	1,883	1,168	689	1,316
19.1	उस्मानाबाद	1,147	673	3,336	79	1,423	..	171	265
19.2	तुळजापूर	831	141	368	596	7	377	210	223
19.3	उमरगा	437	..	46	355	..	14	26	214
19.4	परांडा	402	61	183	237	..	11	96	66
19.5	भूम	433	72	317	225	7	329	8	112
19.6	मुखम	312	34	116	194	2	..	..	68
19.7	नळदुर्ग	415	98	108	108	..	..	168	143
19.8	कळंब	858	173	634	148	444	77	10	225
20.	लातूर	6,639	1,458	6,777	8,994	1,371	1,981	4,549	3,331
20.1	लातूर	3,351	788	4,525	5,912	1,328	1,973	2,691	2,481
20.2	उदगीर	1,881	478	1,207	2,137	8	..	1,098	461
20.3	अहमदपूर	595	68	424	345	..	..	198	161
20.4	निलंगा	393	31	396	314	..	..	64	31
20.5	औसा	414	93	225	236	35	8	498	197
21.	बुलढाणा	12,102	1,326	6,559	10,208	3,255	11,863	2,061	2,622
21.1	बुलढाणा	1,273	344	1,257	986	70	1,366	1,202	802
21.2	खामगांव	2,736	400	1,900	3,271	1,088	2,502	..	928
21.3	मलकापूर	2,780	157	1,505	2,725	295	1,757	456	..
21.4	शेगांव	917	13	638	603	183	1,357	18	352
21.5	जळगांव-जामोद	335	53	..	360	136	644	228	200
21.6	मेहकर	541	..	482	747	202	1,179	7	..
21.7	नांदूरा	1,032	68	128	849	9	865	9	92
21.8	चिखली	1,545	174	392	127	1,089	1,218	8	156
21.9	देऊळगांव-राजा	937	117	257	540	183	975	133	92
22.	अकोला	20,165	3,595	7,770	21,020	3,649	19,669	703	3,758
22.1	अकोला	10,296	2,490	4,639	12,543	1,565	9,339	187	2,029
22.2	आकोट	2,767	267	533	2,424	404	1,898	50	106
22.3	कारंजा	1,966	183	152	2,018	571	1,914	11	81
22.4	वाशिम	1,488	191	651	1,493	387	1,689	59	289
22.5	सूतिजापूर	1,078	111	861	876	150	2,093	5	241
22.6	बाळापूर	640	132	565	403	250	1,024	32	..
22.7	तेल्हारा	681	84	71	423	149	421	199	229
22.8	पातूर	492	28	54	161	81	389	160	462
22.9	मंगरुळपीर	757	109	244	679	92	902	..	321
23.	अमरावती	10,261	1,164	2,457	7,115	1,976	11,358	907	1,414
23.1	अचलपूर	3,613	262	188	2,294	731	3,369	547	560
23.2	अजंनगांव-मुर्जी	1,146	189	288	1,066	208	1,557	..	..
23.3	मोर्शी	587	49	127	566	..	965	82	68
23.4	वरुड	1,263	188	619	929	48	1,181	14	111
23.5	दर्यापूर	797	139	499	885	151	1,170	163	306
23.6	चांदूर रेल्वे	575	107	133	352	148	512	..	70
23.7	चांदूर बाजार	643	65	57	38	368	703	72	77
23.8	धामणगांव	1,123	111	343	701	208	944	14	113
23.9	शेंदूरजना	330	49	179	266	39	957	..	28
23.10	चिखलदरा	174	75	24	18	75	..	5	81

TABLE No. 33.12 (19.3) —contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
3,983	9,158	836	7,742	63,922	14,165	10,959	89,046	Nanded
3,429	7,334	829	4,523	45,396	12,576	5,310	63,276	Nanded
91	91	..	48	759	248	356	1,373	Biloli
..	..	..	232	857	..	403	1,269	Umari
..	40	7	452	1,344	..	330	1,674	Mudkhed
26	74	..	232	1,952	760	374	3,086	Kandhar
20	70	..	3	984	..	737	1,721	Hadgaon
..	598	..	73	2,607	..	888	3,495	Dharnabad
151	151	..	1,301	4,694	298	1,135	6,128	Deglur
143	288	..	34	1,052	..	187	1,239	Kundalwadi
123	355	..	70	1,616	..	270	1,886	Mukhed
..	157	..	774	2,551	289	968	3,908	Kinwat
3,438	5,443	391	2,708	24,730	4,203	6,289	35,222	Osmanabad
1,643	2,079	6	755	9,493	1,039	2,138	12,675	Osmanabad
264	697	161	437	3,975	2,195	1,019	7,189	Tuljapur
354	594	223	1,176	2,845	108	1,227	4,180	Omerga
44	206	..	137	1,237	53	384	1,674	Paranda
202	322	..	51	1,756	..	204	1,960	Bhoom
176	244	..	52	954	88	292	1,334	Murum
125	436	..	51	1,216	9	552	1,777	Naldurg
630	865	1	49	3,249	711	473	4,433	Kalam
2,652	10,532	251	4,435	42,388	6,769	5,362	54,519	Latur
698	5,870	249	3,201	27,197	4,805	1,654	33,656	Latur
1,111	2,670	..	823	9,204	1,880	1,915	12,999	Udgir
..	359	..	55	1,846	..	548	2,394	Ahmedpur
765	860	..	274	2,273	..	883	3,156	Nilanga
78	773	2	82	1,868	84	362	2,314	Ausa
1,949	6,632	298	13,850	66,093	3,681	3,201	72,983	Buldhana
343	2,347	..	441	8,090	292	954	9,336	Buldhana
..	928	91	11,294	24,210	497	573	25,280	Khamgaon
154	610	..	428	10,257	256	36	10,549	Malkapur
303	673	..	682	5,066	480	87	5,633	Shegaon
181	609	..	10	2,147	281	90	2,518	Jalgaon-Jamod
89	96	39	285	3,571	713	412	4,696	Mehkar
229	330	..	1,126	3,407	327	64	3,798	Nandura
63	227	163	6	4,946	835	946	6,727	Chikhali
587	812	..	578	4,399	..	47	4,446	Deulgaon-Raja
10,696	15,157	831	6,034	97,890	35,659	11,120	1,44,669	Akola
8,277	10,493	831	2,886	55,082	24,347	7,513	86,942	Akola
901	1,057	..	505	9,855	3,711	111	13,677	Akot
600	692	..	37	7,533	2,492	605	10,630	Karanja
250	598	..	485	6,982	4,188	1,384	12,554	Washim
422	668	..	562	6,399	305	37	6,741	Murtizapur
139	171	..	191	3,376	427	8	3,841	Balapur
96	524	..	242	2,595	84	1,014	3,693	Telhara
11	633	..	966	2,804	..	315	3,119	Patur
..	321	..	160	3,264	105	103	3,472	Mangrulpir
3,061	5,382	545	3,398	43,656	3,785	4,938	52,379	Amrayati
1,406	2,513	308	850	14,128	78	1,971	16,881	Achalpur
283	283	..	375	5,112	22	8	5,142	Anjangaon-Surji
69	219	..	194	2,707	337	82	3,126	Morshi
101	326	..	145	4,634	396	1,348	6,378	Warud
14	483	..	389	4,513	310	714	5,537	Daryapur
203	273	..	83	2,183	94	28	2,305	Chandur Rly.
169	318	233	309	2,739	1,084	358	4,181	Chandur Bazar
461	588	4	681	4,703	..	47	4,750	Dhamangaon
34	62	..	196	2,078	656	212	2,946	Shendurjana
221	317	..	175	859	104	170	1,133	Chilkhalidara

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
24.	यवतभाळ ..	10,800	1,756	5,765	5,764	6,645	12,917	3,468	1,040
24.1	यवतभाळ ..	2,859	799	979	766	4,139	4,095	249	104
24.2	वणी ..	1,699	213	1,491	459	1,066	1,221	42	193
24.3	पुनाद ..	1,236	193	1,405	1,390	282	2,041	1,097	290
24.4	दिग्रस ..	991	102	403	753	615	1,623	1,452	150
24.5	दारव्हा ..	952	150	170	400	117	900	17	15
24.6	पांढरकवडा ..	774	83	378	728	177	744	445	160
24.7	उमरखेड ..	1,554	95	773	969	32	1,585	166	72
24.8	घाटंगो ..	735	116	256	299	217	703	..	56
25.	वर्धा ..	9,196	1,750	5,008	7,047	5,184	10,548	436	4,249
25.1	वर्धा ..	3,764	701	2,314	1,133	3,358	3,397	237	21,543
25.2	हिंगणघाट ..	1,657	449	1,577	2,439	805	2,631	37	7427
25.3	आर्वी ..	1,324	215	395	1,321	505	1,878	34	31
25.4	पुळगांव ..	1,553	182	461	1,587	275	1,499	76	348
25.5	देवळी ..	444	128	147	309	127	421	43	35
25.6	सिन्दी ..	454	75	114	262	114	722	9	233
26.	नागपूर ..	7,853	1,506	3,517	8,105	2,330	11,069	1,171	3,166
26.1	कामठी ..	1,672	331	886	2,965	336	2,123	22	149
26.2	उमरखेड ..	1,069	160	371	1,181	418	1,591	528	316
26.3	रामटेक ..	628	134	41	597	203	572	17	54
26.4	खापा ..	481	33	83	361	81	565	5	90
26.5	कळमेरूर ..	322	107	730	86	262	1,231	194	153
26.6	मोवळ ..	313	36	22	116	86	51	13	33
26.7	साधनेर ..	1,113	202	313	453	41	779	11	53
26.8	काटोल ..	1,210	341	980	1,815	453	1,819	213	740
26.9	नरखेड ..	635	112	12	570	428	1,589	167	1,542
26.10	मोहना ..	377	59	75	226	72	288	1	36
27.	भंडारा ..	10,751	2,436	2,935	7,452	1,874	11,955	2,007	3,684
27.1	गोंदिया ..	4,221	1,147	1,309	4,811	673	5,212	1,276	2,405
27.2	भंडारा ..	1,669	680	13	562	826	1,341	54	818
27.3	तुमसर ..	3,037	417	499	1,449	174	2,598	..	241
27.4	पवनी ..	756	89	125	273	20	2,017	28	86
27.5	तिरारा ..	1,068	153	139	367	111	738	649	134
28.	चंद्रपूर ..	6,359	2,045	6,052	12,759	1,450	8,795	1,753	3,269
28.1	चंद्रपूर ..	3,137	738	4,940	8,003	876	4,470	23	1,903
28.2	बल्लारपूर ..	1,314	623	252	3,579	208	2,235	1,502	854
28.3	बरोरा ..	1,332	259	625	807	314	1,229	22	316
28.4	राजुरा ..	546	425	235	379	52	861	206	191
29.	गडचिरोली ..	1,290	419	573	269	423	75	122	159
29.1	देसाईगंज ..	715	127	399	222	45	71	..	150
29.2	गडचिरोली ..	575	283	174	47	378	4	122	9
	एकूण नगरपरिषदांचो बेरीज ..	29,4994	66,478	2,01,513	2,89,134	1,63,135	2,30,255	58,909	1,35,105
	महानगरपालिका								
I	मुंबई ..	1,62,844	1,39,524	5,16,235	7,77,985	5,25,728	7,32,934	35,717	1,58,568
II	राणे ..	26,937	19,549	52,690	29,893	26,889	43,296	42,925	47,037
III	नाशिक ..	17,055	8,111	29,859	15,874	22,425	29,012	19,001	10,654
IV	पुणे ..	40,722	10,446	11,939	19,954	37,168	80,537	6,502	23,185
V	पिंपरी चिंचवड ..	14,267	6,054	32,368	18,119	9,092	29,745	4,362	10,927
VI	सोलापूर ..	12,033	4,807	49,849	21,857	9,422	34,522	5,296	12,612
VII	कोल्हापूर ..	12,240	2,426	1,411	19,219	9,537	32,602	10,007	1,780
VIII	औरंगाबाद ..	3,104	2,685	7,998	12,559	1,454	6,089	3,306	11,149
IX	नागपूर ..	65,039	10,599	55,723	48,317	14,465	45,798	17,079	22,993
X	कल्याण ..	28,658	3,831	39,989	47	21,062	8,056	2,931	23,659
XI	अमरावती ..	12,466	3,951	4,966	13,895	4,899	13,693	1,806	4,565
	महानगरपालिकांचो बेरीज ..	3,95,665	2,11,983	8,03,027	9,75,910	6,32,142	10,56,289	1,48,932	3,27,121
	राज्यांचो बेरीज ..	6,90,659	2,78,461	10,04,549	1,256,344	8,45,277	13,36,544	2,07,841	4,63,057

टीप :- हे आकडे ५०० पेक्षा कमी आहेत.

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचानालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

TABLE No. 33.12 (19-3)—contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
4,753	9,261	841	3,054	56,803	14,656	7,882	79,341	Yavatmal
1,823	2,176	360	24	16,197	7,582	1,488	25,267	Yavatmal
579	814	402	699	7,974	1,852	270	10,096	Wani
1,405	2,792	..	102	9,441	635	965	11,041	Pusad
118	1,720	..	1,099	7,311	924	232	8,467	Digras
108	140	79	190	3,098	504	815	4,417	Darwha
390	995	..	337	4,221	1,039	1,637	6,897	Pandharkawada
243	481	..	556	6,045	1,528	448	8,021	Umerkhed
87	143	..	47	2,516	592	2,027	5,135	Ghatanji
3,622	8,307	1,780	2,978	51,793	9,603	3,329	64,735	Wardha
3,209	5,989	229	1,398	22,288	6,388	1,097	29,773	Wardha
231	1,010	1,533	326	12,427	2,229	1,370	16,026	Hinganghat
24	89	..	313	6,040	461	89	6,590	Arvi
9	516	..	508	6,581	294	335	7,210	Pulgaon
55	450	18	342	2,377	179	177	2,733	Deoli
11	253	..	91	2,085	57	261	2,403	Sindi
2,168	6,505	196	4,459	45,591	9,217	8,502	63,310	Nagpur
517	638	..	3	9,004	2,522	1,150	12,676	Kamptee
130	974	..	756	6,521	793	262	7,576	Umred
115	186	84	477	2,925	1,328	2,509	6,762	Ramtek
527	622	..	982	3,211	59	413	3,683	Khara
81	428	..	865	4,031	..	379	4,410	Kalmeshwar
6	52	..	31	1,228	119	71	1,418	Mowar
291	355	..	231	3,492	1,186	2,356	7,334	Saoner
499	1,452	5	501	8,277	2,472	662	11,411	Katol
..	1,709	..	493	5,548	309	187	6,044	Narkhed
2	39	107	120	1,354	129	513	1,996	Mohda
1,535	7,276	1,222	10,613	55,725	5,985	1,364	63,975	Bhandara
146	3,827	1,185	6,856	29,241	1,707	131	31,079	Gondiya
655	1,527	..	2,997	9,635	3,681	1,015	14,381	Bhandara
576	817	..	292	9,283	..	51	9,334	Tumsar
..	114	..	331	3,725	407	45	4,178	Pauni
203	991	37	137	3,791	191	129	4,103	Tirora
4,273	9,300	1,275	9,447	57,432	4,603	7,279	69,355	Chandrapur
1,992	3,923	757	3,838	30,632	3,831	4,439	38,952	Chandrapur
1,110	3,466	455	5,073	17,235	51	1,214	18,961	Ballarpur
927	1,265	..	466	6,297	260	927	7,484	Warora
249	646	63	70	3,268	..	690	3,958	Rajura
132	413	473	395	4,321	1,665	2,215	8,202	Gadchiroli
116	266	..	40	1,885	1,145	2,095	5,125	Desaiganj
16	147	473	355	2,436	520	121	3,077	Gadchiroli
1,43,575	3,37,590	31,453	2,49,572	19,05,424	5,70,399	3,71,637	28,47,460	Total of Municipal Councils
								Municipal Corporations
4,849	1,99,126	..	12,83,212	43,36,688	..	5,41,341	48,78,030	Bombay
13,582	1,03,544	9,060	24,911	3,36,759	1,17,935	10,65,687	5,61,441	Thane
27,140	57,095	1,933	5,451	1,86,815	43,706	33,840	2,64,361	Nashik
6,699	36,386	57,467	2,33,916	5,27,635	..	(-)-42,981	4,84,654	Pune
50,751	66,040	887	10,112	1,86,684	..	6,54,341	8,41,025	Pimpri Chinchwad
17,679	35,587	3,709	32,000	2,03,786	20,700	62,849	2,87,335	Solapur
114	11,901	1,969	43,799	1,35,095	3,300	5,229	1,43,624	Kolhapur
17,943	32,398	..	11,213	77,800	18,218	18,238	1,14,256	Aurangabad
34,841	74,913	..	4,253	3,19,108	1,46,808	38,406	5,04,322	Nagpur
8,140	34,730	3,513	36,471	1,76,357	22,271	74,000	2,72,628	Kalyan
12,030	18,401	..	1,497	73,773	2,872	12,966	89,611	Amravati
1,94,068	6,70,121	78,538	16,86,835	65,60,510	3,80,860	15,04,917	84,46,287	Total of Municipal Corporations.
3,37,543	10,07,711	1,09,991	19,36,407	84,65,934	9,51,259	18,76,554	1,12,93,747	Total of Maharashtra State.

Note :- @ Figures are less than 500—Figures reported.

Source :—Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

सत्यमेव जयते

34. संकीर्ण :

३४.१. या विभागात सावकारीचे व्यवहार, रिझर्व्ह बँकेचे व्यवहार, आयकराचे वर्गीकरण, नोंदलेले दस्तऐवज, विवाह व विधामधामे व आर्थिक गणनेसंबंधी आकडेवारीही यात दिलेली आहे.

३४.२. राज्यातील सावकारी कर्जाची नियमित होणारी देवाण-घेवाण ही मुंबई सावकारी नियंत्रण कायदा, १९४६ नुसार नियंत्रित करण्यात येते. या कायदानुसार सावकाराला ज्या क्षेत्रात व्यवसायासाठी अनुज्ञप्ती मिळाली असेल त्याच क्षेत्रात व अशा अनुज्ञप्तीच्या अटीनुसारच त्याला आपला व्यवसाय करणे आवश्यक असते.

३४.३. ह्या विभागात मुंबई विवाह कायदा, विशेष विवाह कायदा व इतर कायदानुसार राज्यात नोंदलेल्या विवाहांची संख्या देण्यात आली आहे. मुंबई विवाह नोंदणी कायदा १९५४ हा राज्यातील सर्व महानगरपालिका, नगरपालिका आणि तालुक्यांची मुख्यालये यांना लागू करण्यात आला आहे.

34. MISCELLANEOUS :

34.1. In this section are given data on money-lending operations of Reserve Bank, classification of Income Tax, documents and marriages registered and No. of Rest house. Data on Economic Census are also given.

34.2. The transaction of money-lending in the State are controlled under the provisions of the Bombay Money Lenders Act, 1946. According to the Act, no money-lender is to carry on the business of money-lending except in the area for which he has been granted a licence and except in accordance with the terms and conditions of such licence.

34.3. In this section, the number of marriages registered in Maharashtra State under Bombay Marriages Act, Special Marriages Act, and other Acts is given. The Bombay Registration of Marriages Act, 1954, is applicable to all the corporation cities, municipal towns and headquarters of tahsils.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34-1 (—)

रेडक्रॉस संस्थांची जिल्हानिहाय शाखा, सभासद व प्रथोमोचार स्वयंसेवक संख्या
Red Cross branches, their Membership and First Aid Posts by District in
(1986)

अनुक्रमिक Serial No.	जिल्हा शाखा (2)	एकूण सभासद Total Membership (3)	समुहांची संख्या No. of Groups		कनिष्ठांची संख्या No. of Juniors		युवकांची संख्या No. of Youths		District Branch (2)
			मुले Boys (4)	मुली Girls (5)	मुले Boys (6)	मुली Girls (7)	मुले Boys (8)	मुली Girls (9)	
1	मुंबई शहर	816	95	..	2,038	2,881	..	..	Bombay City
2	ठाणे	226	..	..	..	..	..	..	Thane
3	नाशिक	1,444	..	..	..	..	..	..	Nashik
4	जळगांव	90	..	..	..	..	..	..	Jalgaon
5	पुणे	426	266	..	2,950	3,350	152	198	Pune
6	सातारा	126	..	..	..	..	..	..	Satara
7	सोलापूर	319	..	..	..	..	..	..	Solapur
8	कोल्हापूर	1	..	..	..	..	..	..	Kolhapur
9	औरंगाबाद	25	..	..	..	..	..	..	Aurangabad
10	लातूर	..	..	..	..	..	..	..	Latur
11	अकोला	96	..	..	..	..	..	..	Akola
12	भंडारा	1,131	7	1	167	40	65	40	Bhandara

भाषांतर.—भारतीय रेडक्रॉस संस्था, महाराष्ट्र विभाग, मुंबई.

Source.—Indian Red Cross Society, Maharashtra State, Branch, Bombay.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No.34.2 (—)

रेडक्रॉस संस्थांचे जिल्ह्यावार उत्पन्न व खर्च
Income and Expenditure of Red Cross Societies by district in
(1986)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा शाखा	आरंभीची शिल्लक Opening balance	उत्पन्न Income	खर्च Expenditure	अखेरीची शिल्लक Closing balance	N. m. of Red Cross district
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	बृहन्मंबई	 3,20,380	2,85,910	2,87,015	1,43,059	Greater Bombay
2	ठाणे	 2,30,170	5,90,038	5,42,318	1,63,665	Thane
3	नाशिक	 13,437	39,576	46,363	6,639	Nashik
4	जळगांव	 11,754	85,334	70,298	17,933	Jalgaon
5	पुणे	 5,19,292	13,65,442	13,25,556	7,03,253	Pune
6	सातारा	 9,329	1,599	357	10,928	Satara
7	सोलापूर	 7,71,336	7,01,687	6,37,158	8,66,260	Solapur
8	कोल्हापूर	 963	12,840	8,682	5,121	Kolhapur
9	औरंगाबाद	 12,095	7,855	500	19,450	Aurangabad
10	लातूर	.. .. ..	..	..	..	Latur
11	अकोला	 656	84,630	86,340	8,945	Akola
12	भंडारा	 81,983	32,756	24,926	89,813	Bhandara

आधार :—भारतीय रेडक्रॉस संस्था, महाराष्ट्र विभाग, मुंबई.

Source.—Indian Red Cross Society, Maharashtra State Branch, Bombay.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34.3(—)

महाराष्ट्रातील विश्रामघामे, विश्रामगृहे व कक्ष संख्या
Number of Rest Houses and Dak Bungalows by district

(1986)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	विश्रामघाम व विश्रामगृहे Rest Houses & Dak Bungalows	कक्ष संख्या No. of Suits	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	बृहन्मंबई	6	66	Greater Bombay
2	ठाणे	22	73	Thane
3	रायगड	29	50	Raigad
4	रत्नागिरी	21	57	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	14	28	Sindhudurg
6	नाशिक	18	92	Nashik
7	धुळे	25	79	Dhule
8	जळगांव	7	16	Jalgaon
9	अहमदनगर	51	137	Ahmadnagar
10	पुणे	36	164	Pune
11	सातारा	23	74	Satara
12	सांगली	16	36	Sangli
13	सोलापूर	22	66	Solapur
14	कोल्हापूर	18	56	Kolhapur
15	औरंगाबाद	22	104	Aurangabad
16	जालना	..	..	Jalna
17	परभणी	11	23	Parbhani
18	बीड	13	55	Beed
19	नांदेड	12	38	Nanded
20	उस्मानाबाद	9	36	Osmanabad
21	लातूर	9	27	Latur
22	बुलढाणा	9	18	Buldhana
23	अकोला	29	75	Akola
24	अमरावती	2	4	Amravati
25	यवतमाळ	21	51	Yavatmal
26	वर्धा	10	31	Wardha
27	नागपूर	21	87	Nagpur
28	भंडारा	15	40	Bhandara
29	चंद्रपूर	21	49	Chandrapur
30	गडचिरोली	19	38	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		531	1,670	Maharashtra State

आधार: सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department, Government of Maharashtra, Bombay.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34.4 (22.4)

बिगर शेतकी आस्थापनांची संख्या व त्यातील रोजगार
Number of Non-agricultural Establishments and Employment

आर्थिक गणना/Economic Census, 1980

अवक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	आस्थापना (संख्या) Establishment (No.)			सामान्यतः काम करणारे कामगार (संख्या) Usually employed (No.)			पगारी कामगार (संख्या) Hired workers (No.)			District
		ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नगरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1 वृहन्महोदई	..	..	1,63,384	1,63,384	..	19,30,076	19,30,076	..	17,44,112	17,44,112	Greater Bombay
2 ठाणे	..	..	14,839	39,878	1,38,151	2,67,190	4,05,341	1,28,757	2,46,850	3,75,607	Thane
3 रायगड	..	..	8,922	13,522	46,630	38,710	85,340	42,364	34,299	76,663	Raigad
4 रत्नागिरी	..	..	17,556	21,268	58,564	28,269	86,833	54,306	25,692	79,998	Ratnagiri
5 नाशिक	..	..	10,199	13,988	24,187	50,157	2,04,884	46,472	1,40,378	1,86,850	Nashik
6 धुळे	..	..	6,901	12,712	29,788	43,126	72,914	27,274	37,726	65,000	Dhule
7 जळगाव	..	..	9,756	16,949	46,517	66,748	1,13,265	42,588	59,392	1,01,980	Jalgaon
8 अहमदनगर	..	..	12,009	17,567	83,234	42,419	1,25,653	76,800	36,358	1,13,158	Ahmadnagar
9 पुणे	..	..	13,378	39,689	66,304	3,18,566	3,84,870	59,507	2,89,942	3,49,449	Pune
10 सातारा	..	..	9,866	14,472	50,876	37,360	88,236	47,421	32,600	80,021	Satara
11 सांगली	..	..	8,076	13,933	37,671	57,062	94,733	34,053	51,080	85,133	Sangli
12 सोलापूर	..	..	13,807	26,886	54,648	1,30,399	1,85,047	48,396	1,14,563	1,62,959	Solapur
13 कोल्हापूर	..	..	12,110	24,905	70,414	1,11,530	1,81,944	63,785	96,429	1,60,214	Kolhapur
14 औरंगाबाद	..	..	5,801	12,426	22,599	67,520	90,119	20,075	61,666	81,741	Aurangabad
15 परभणी	..	..	5,865	11,365	17,307	34,662	51,969	15,334	30,175	45,509	Parbhani
16 बीड	..	..	4,381	7,566	17,273	22,065	39,338	15,364	19,848	34,412	Beed
17 नंदेड	..	..	6,015	10,563	22,632	35,627	58,259	20,575	31,451	52,026	Nanded
18 उस्मानाबाद	..	..	8,390	13,456	27,950	32,407	60,357	25,381	29,061	54,442	Osmanabad
19 बुलढाणा	..	..	6,046	10,059	18,836	29,784	48,620	17,186	26,503	43,689	Buldhana
20 अकोला	..	..	6,392	11,799	25,448	45,854	71,302	23,310	39,900	63,210	Akola
21 अमरावती	..	..	6,238	13,268	20,575	53,577	74,152	18,672	46,731	65,403	Amravati
22 यवतमाळ	..	..	6,117	10,016	22,500	32,654	55,154	20,690	28,853	49,543	Yavatmal
23 वर्धा	..	..	3,833	6,826	14,248	31,653	45,901	13,237	29,026	42,263	Wardha
24 नागपूर	..	..	6,388	24,726	56,755	1,59,852	2,16,607	54,426	1,42,058	1,96,484	Nagpur
25 भंडारा	..	..	6,298	9,782	44,968	29,440	74,408	41,097	26,074	67,171	Bhandara
26 चंद्रपूर	..	..	7,679	10,465	36,429	30,521	66,950	33,868	28,465	62,333	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य	..	..	2,16,862	5,81,669	10,80,474	38,31,798	49,12,272	9,90,938	34,48,432	44,39,370	Maharashtra State

आधार :—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई./Source :—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34-5 (17.1)

मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ खाली दिलेल्या अनुज्ञप्तीची जिल्हावार संख्या.
 Number of licences granted in each district under the Bombay Money Lenders' Act, 1946
 1986-87

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	अनुज्ञप्ती करिता आलेल्या अर्जांची संख्या Number of applications received	दिलेल्या अनुज्ञप्तीची संख्या Number of licences granted	नूतनीकरण केलेल्या अनुज्ञप्तीची संख्या Number of licences renewed	कायदेशीर अनुज्ञप्तीधारक सावकारांची संख्या Number of money-lenders holding valid licences	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	बृहन्मुंबई	2,221	173	2,024	2,205	Greater Bombay
2	ठाणे	284	39	240	278	Thane
3	रायगड	48	1	47	48	Raigad
4	रत्नागिरी	4	..	4	4	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	3	..	3	3	Sindhudurg
6	नाशिक	74	7	41	73	Nashik
7	धुळे	46	2	44	46	Dhule
8	जळगाव	68	2	56	64	Jalgaon
9	अहमदनगर	32	..	19	30	Ahmadnagar
10	पुणे	188	20	137	176	Pune
11	सातारा	74	1	73	74	Satara
12	सांगली	101	4	95	101	Sangli
13	सोलापूर	258	31	207	241	Solapur
14	कोल्हापूर	157	9	145	157	Kolhapur
15	औरंगाबाद	38	..	24	32	Aurangabad
16	जालना	18	3	10	7	Jalna
17	परभणी	49	2	27	44	Parbhani
18	बीड	9	1	3	8	Beed
19	नांदेड	61	15	28	55	Nanded
20	उस्मानाबाद	23	4	16	20	Osmanabad
21	लातूर	74	23	26	69	Latur
22	बुलढाणा	50	..	..	45	Buldhana
23	अकोला	98	5	91	97	Akola
24	अमरावती	154	5	97	150	Amravati
25	यवतमाळ	46	7	30	45	Yavatmal
26	वर्धा	73	7	42	67	Wardha
27	नागपूर	595	75	422	582	Nagpur
28	भंडारा	242	17	150	238	Bhandara
29	चंद्रपूर	139	15	3	127	Chandrapur
30	गडचिरोली	36	8	20	34	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		5,263	476	4,124	5,120	Maharashtra State

आधार—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source:—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Govt. of Maharashtra, Pune.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34.6 (17.2)

जिल्हावार अनुज्ञप्तीधारक सावकारांच्या व्यवहारांची माहिती
Transactions of licensed money-lenders in each district

1986-87

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ च्या कलम २२ खाली सूट न मिळालेले Not exempted under section 22 of the Bombay Money-Lenders Act, 1946			मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ च्या कलम २२ खालील सूट मिळालेले Exempted under section 22 of the Bombay Money-Lenders, Act, 1946			District (2)
		व्यापाऱ्यास दिलेली कर्जे Loans advanced to traders	विगार व्यापाऱ्यास दिलेली कर्जे Loans advanced to non-traders	एकूण कर्जे Total loans advanced	व्यापाऱ्यास दिलेली कर्जे Loans advanced to traders	विगार व्यापाऱ्यास दिलेली कर्जे Loans advanced to non-traders	एकूण कर्जे Total loans advanced	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	2,20,680	2,20,680	..	..	..	Greater Bombay
2	ठाणे	252	17,364	17,626	..	..	..	Thane
3	रायगड	..	1,752	17,752	..	..	..	Raigad
4	रत्नागिरी	2	109	111	..	..	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	39	320	579	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	1,216	10,216	11,452	..	..	..	Nashik
7	धुळे	..	9,677	9,677	..	623	623	Dhule
8	जळगाव	133	4,276	4,409	..	..	..	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,232	3,588	4,840	..	..	..	Ahmadnagar
10	पुणे	3,077	30,960	34,007	..	..	..	Pune
11	सातारा	108	9,249	9,357	..	..	..	Satara
12	सांगली	2,465	6,966	9,431	..	..	..	Sangli
13	सोलापूर	51,344	27,242	78,586	..	..	..	Solapur
14	कोल्हापूर	11,102	13,258	24,360	..	..	..	Kolhapur
15	औरंगाबाद	215	232	447	..	..	..	Aurangabad
16	जालना	1,535	1,757	3,292	..	..	..	Jalna
17	परभणी	695	290	986	..	..	..	Parbhani
18	बीड	11,965	96	12,061	..	..	..	Beed
19	नांदेड	25,854	23	25,877	..	..	..	Nanded
20	उस्मानाबाद	7,145	846	7,992	..	..	..	Osmanabad
21	लातूर	21,505	5,504	27,009	..	..	..	Latur
22	बुलढाणा	43	3,677	3,725	..	..	..	Buldana
23	अकोला	..	14,303	14,303	..	..	..	Akola
24	अमरावती	2,465	40,255	42,721	..	1,161	1,161	Amravati
25	यवतमाळ	1,492	4,304	5,796	..	..	..	Yavatmal
26	वर्धा	561	13,575	14,142	..	..	..	Wardha
27	नागपूर	9,540	61,232	70,778	..	..	..	Nagpur
28	भंडारा	940	14,870	15,810	..	..	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	885	7,089	7,974	..	..	..	Chandrapur
30	गडचिरोली	491	3,351	3,842	..	..	..	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,56,361	5,27,061	6,38,422	..	1,784	1,784	Maharashtra State

आधार—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar Co-operative Societies, Maharashtra State, Pune.

वर्षातील शेवटचा शुक्रवार Last Friday of the year	चलन विभाग Issue Department						बँक व्यवहार विभाग Banking Department				
	जबाबदारी Liabilities			मालमत्ता Assets			जबाबदारी Liabilities				
							ठेवी Deposits				
	चलनात असलेल्या नोटा Notes in circulation	एकूण तयार केलेल्या नोटा Total notes issued	सोन्याची नाणी व लंगडी Gold coin and bullion	परदेशी रोखे Foreign securities	रुपये नाणी(अ) Rupee coin (a)	भारत सरकारचे रुपयातील रोखे Govt. of India rupee securities	केंद्र शासन Central Govern- ment	राज्य शासन State Govern- ment	इतर Others	एकूण इतर धन Total including others	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	
1960-61	1,985	1,993	118	123	120	1,632	76	29	159	264	
1965-66	2,866	2,891	116	95	94	2,586	51	26	298	375	
1970-71	4,212	4,221	183	273	52	3,714	251	13	289	553	
1975-76	6,535	6,573	183	272	13	6,105	660	10	2,243	2,913	
1980-81	13,733	13,755	226	2,364	56	11,110	778	11	5,732	6,521	
1984-85	23,132	23,150	246	1,564	12	21,328	5,421	4	13,411	18,836	
1985-86	25,519	25,535	247	1,564	72	23,652	160	19	16,945	17,124	
1986-87	28,762	28,775	274	1,564	45	26,892	54	15	19,371	19,440	

टीप.—(अ) भारत सरकारच्या रुपयांच्या नोटाधरून

(ब) भरलेले भांडवल आणि राखीव भांडवल.

(क) रोख आणि अल्प मुदतीचे रोखेधरून.

आकडे संक्षिप्त केल्यामुळे स्तंभ (११) व (१३) मधील बेरजा जुळणार नाहीत.

भाषार.—रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया, बुलेटीन, मार्च १९८७.

MISCELLANEOUS

TABLE No. 34-7 (26.1)

Financial statistics relating to the Reserve Bank of India

(कोटी रुपये)
(In crore rupees)

बैंक व्यवहार विभाग Banking Department							
जबाबदारी Liabilities			मालमत्ता Assets				
डेपोजिट्स Deposits							
इतर जबाबदारिया (ब) Other liabilities (b)	एकूण तालिबंद Total liabilities or assets	नोट व नाणी Notes and coins	परदेशात असलेली बिल्लक (क) Balance held abroad (c)	कर्ज व आगाऊ रकमा Loans and advances	खरेदी केलेली बिले आणि वटाव Bills purchased and discounted	गुंतवणूक Investments	इतर मालमत्ता Other assets
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
231	495	8	13	225	39	181	20
349	724	25	15	455	33	132	43
689	1,242	10	77	958	38	113	46
2,137	5,050	37	1,246	2,053	739	444	531
5,108	11,629	23	1,956	3,504	3,162	1,593	1,390
9,146	27,932	18	4,179	7,277	7,927	6,513	2,070
11,641	28,765	16	3,859	5,187	10,501	7,596	1,606
14,227	33,667	13	4,028	6,205	12,700	9,046	1,672

Notes.— (a) Including Government of India Rupee notes.

(b) Including paid-up capital and reserves.

(c) Including cash and short-term securities.

Details may not add up to totals and Cols. (11) and (13) due to rounding.

Source.— Reserve Bank of India Bulletin, March 1987.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34-8 (26.3)

नोंदलेल्या दस्तावेजांची संख्या व वर्णन व हस्तांतरित केलेल्या मिळकतीचे मूल्य/Number and description of registered documents and value of property transferred
(1985-86)

(रुपये लाखात)
(Rs. in lakh)

स्वावर मिल्कतीबाबतच्या नोंदी Registrations affecting immovable property															जंगम मिल्कतीबाबतच्या नोंदी Registrations affecting movable property			
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	नोंदणी कार्यालये Registration offices (3)	सक्तीच्या Compulsory			ऐच्छिक Optional			एकूण Total		संख्या No.	एकूण मूल्य Aggregate value (9)	संख्या No.	एकूण मूल्य Aggregate value (11)	District (2)			
			संख्या No.	एकूण मूल्य Aggregate value (5)	संख्या No.	एकूण मूल्य Aggregate value (7)	संख्या No.	एकूण मूल्य Aggregate value (8)										
1	बुलढुर्बई	..	23,743	37,932	9,806	2,065	33,549	49,997	447	40	Greater Bombay							
2	ठाणे	..	18,877	6,657	9,950	6,696	28,827	13,353	83	..	Thane							
3	रायगड	..	7,105	1,164	528	224	7,633	1,388	29	..	Raigad							
4	रत्नागिरी	..	5,660	496	89	10	5,749	506	2	1	Ratnagiri							
5	सिंधुदुर्ग	..	5,678	292	138	10	5,816	302	127	..	Sindhudurg							
6	नाशिक	..	25,713	2,243	1,810	98	27,523	2,350	302	1	Nashik							
7	डुळे	..	12,549	1,515	202	285	12,751	1,800	300	4	Dhule							
8	जळगाव	..	26,699	2,785	655	2,336	27,354	5,121	318	7	Jalgaon							
9	अहमदनगर	..	33,624	3,327	1,695	580	35,319	3,907	266	75	Ahmednagar							
10	पुणे	..	41,086	4,206	9,452	13,251	50,538	17,457	8,974	622	Pune							
11	सातारा	..	25,264	2,910	754	151	26,018	3,062	72	..	Satara							
12	सांगली	..	21,342	2,244	2,352	584	23,694	2,828	125	..	Sangli							
13	मोलापूर	..	24,294	2,932	1,649	309	25,943	3,241	104	..	Solapur							
14	कोल्हापूर	..	27,437	3,107	399	249	27,836	3,356	159	..	Kolhapur							
15	औरंगाबाद	..	24,820	8,647	929	715	25,749	9,361	463	64	Aurangabad							
16	जालना	..	16,842	8,815	95	831	16,937	8,646	24	..	Jalna							
17	परभणी	..	22,632	1,609	429	12	23,061	1,621	106	2	Parbhani							
18	बीड	..	22,092	1,792	1,278	198	23,370	1,990	82	..	Beed							
19	नांदेड	..	20,604	1,825	6,541	711	27,145	2,536	20	1	Nanded							
20	उस्मानाबाद	..	10,286	8,465	256	410	10,542	8,875	113	15	Osmanabad							
21	लातूर	..	14,055	8,565	248	16	14,303	8,581	341	33	Latur							
22	बुलढाणा	..	19,915	2,266	137	8	20,052	2,274	96	..	Buldana							
23	अकोला	..	27,064	1,830	321	32	27,385	1,862	342	1	Akola							
24	अमरावती	..	21,469	1,467	323	194	21,792	1,661	592	..	Amravati							
25	यवतमाळ	..	11,988	1,30,758	348	5,577	12,256	1,36,335	334	450	Yavatmal							

26	नर्घा	..	..	6	11,879	1,210	400	32	12,279	1,242	209	789	Wardha
27	नागपूर	..	..	13	29,793	4,397	820	76	30,613	4,473	308	36	Nagpur
28	भंडारा	..	..	13	18,139	1,520	177	..	18,316	1,520	25	..	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	..	10	8,740	817	325	815	9,065	1,633	181	10	Chandrapur
30	गोंदिवरी	..	..	4	2,984	2,990	7	136	2,991	3,127	..	..	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	..	269	5,82,293	2,57,783	52,113	46,611	6,34,406	3,04,395	14,544	2,137	Maharashtra State

*अंदाजे मूल्य.

*Estimated Value.

टीप.—आकडे सविप्तात दिल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.

Note.—Totals may not add up due to rounding.

आधार.—मौदणी महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Office of the Inspector General of Registration, Government of Maharashtra, Pune.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34-9 (26.4)

महाराष्ट्र राज्यातील नोंदलेल्या विवाहांची संख्या
Number of marriages registered in the State of Maharashtra

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	बृहन्मुंबई विवाह कायद्याखालील Under Bombay Marriage Act	विशेष विवाह कायद्याखालील Under Special Marriage Act	इतर कायद्याखालील Under Other Acts	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	1966-67	20,583	1,129	460	22,172
2	1970-71	21,453	3,359	438	25,250
3	1975-76	20,394	633	6	21,033
4	1980-81	26,609	2,061	18	28,688
5	1981-82	29,836	3,075	19	32,930
6	1982-83	31,983	2,825	94	34,902
7	1983-84	29,223	3,090	173	32,486
8	1984-85	33,646	2,945	20	36,611
9	1985-86	29,152	2,320	57	31,529

जाबदार—नोंदणी महातिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Inspector General of Registration, Government of Maharashtra, Pune.

शुद्धिपत्र/ERRATA

अनु- क्रमांक Serial No.	पान क्रमांक Page No.	तक्ता क्रमांक Table No.	बाब Item	स्तंभ क्रमांक Col. No.	चूक Incorrect	वाचावे Read
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	3	Comp. with India	तांदूळ Rice	4	29	1,529
2	96	1.20 (2.4)	भंडारा Bhandara	21	6,247	5,247
2A	127	..	तक्ता क्रमांक Table No.	..	2.2 (3.1)	2.2A (3.1)
3	150	3.1 (—)	1984	6	55.4	5.4
4	151	3.2 (—)	कोल्हापूर Kolhapur	6	333,253	33,253
5	151	3.2 (—)	सोलापूर Solapur	9	34,025	31,025
6	184	..	तक्ता क्रमांक Table No.	..	5.4(—)	5.3(—)
7	189	..	Table No.	..	5.4(—)	5.5(—)
8	200	5.9 (14.1)	यवतमाळ Yavatmal	55	..	1
9	227	8.3 (24.1)	बृहन्मुंबई Gr. Bombay	39	522	542
10	283	10.24 (23.24)	1	3	—	13,954
11	250	10.5 (23.3)	2	12	6,555	6,585
12	291	11.6 (—)	भारत India	5	664	633
	291	11.6(—)	India	6	633	664
13	332	13.3 (4.5)	महाराष्ट्र राज्य (M. S.)	3	3,382	3,982
14	333	13.3 (4.5)	गडचिरोली Gadchiroli	18	5	3
15	348	14.5 (5.2)	जळगांव Jalgaon	4	227	277
16	349	14.5 (5.2)	उस्मानाबाद Osmanabad	16	1	..
17	349	14.5 (5.2)	भंडारा Bhandara	14	84,268	48,268
18	350	14.5 (5.2)	कोल्हापूर Kolhapur	21	1,661	1,616
19	361	15.5 (—)	प्रकरण क्रमांक Chapter No.	..	17	15
20	370	16.5 (7.3)	Chapter No...	..	18	16
21	378	17.2 (—)	बीड Beed	6	96	95
22	379	17.2(—)	नागपूर Nagpur	4	2	1

शुद्धिपत्र/ERRATA—con.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
23	379	17.2 (—)	.. .. महाराष्ट्र राज्य M. S.	4	30	29
24	383	17.5 (—)	.. .. प्रकरण क्रमांक Chapter No.	..	19	17
25	390	17.14 (16.1)	.. .. Chapter No.	..	19	17
26	392	17.15 (16.4)	.. .. Chapter No.	..	19	17
27	402	18.2 (8.4)	.. .. 15	4	..	(21,294) (2,94,28,308)
28	402	18.2 (8.4)	.. .. 15	5	(21,294) (2,94,28,308)	..
29	402	18.2 (8.4)	.. .. 16	4	..	(4,657) (1,67,652)
30	402	18.2 (8.4)	.. .. 16	5	(4,657) (1,67,652)	..
31	406	19.3 (—)	.. .. 12	12	3,900	243
32	406	19.3 (—)	.. .. 13	12	243	7,148
33	406	19.3 (—)	.. .. 14	12	7,148	..
34	406	19.3 (—)	.. .. 19	12	..	160
35	410	19.5 (8.1)	.. .. बुलढाणा Buldhana	3	47	74
36	412	19.6 (8.2)	.. .. धुळे Dhule	4	4,710	3,710
37	412	19.6 (8.2)	.. .. जळगांव Jalgaon	8	7,415	7,516
38	414	19.6 (8.2)	.. .. बृहन्मुंबई Gr. Bombay	31	753	763
39	415	19.6 (8.2)	.. .. अहमदनगर Ahmednagar	44	162	102
40	434	22.1 (—)	.. .. प्रकरण क्रमांक Chapter No.	..	25	22
41	439	22.4 (—)	.. .. एकूण वाहने Total Fleet	3	(संख्या लाखात)	संख्या
42	506	26.30 (—)	.. ..	8	इतर Other	*इतर Other
43	512	26.36 (—)	.. .. महाराष्ट्र राज्य M. S.	9	1,55,81	1,55,816
44	543	27.3 (—)	.. .. 6	26	92	93
45	562	28.9 (—)	.. .. 50—100	10	348,149	348,949
46	560	28.8 (—)	.. .. 400—500	13	2,17,918	2,17,919
47	555	28.3 (—)	.. .. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	2	(Not receipts)	(Net receipts)
48	594	29.2 (11.4)	.. .. 3 ई	7	475.9	476.2
49	594	29.2 (11.4)	.. .. 3 ई	8	476.9	476.2
50	670	33.12 (19.3)	.. .. (वर्धा) 25.1 Wardha	10	21,543	2,543
51	670	33.12 (19.3)	.. .. हिंगणवाट Hinganghat	10	7,427	742
52	670	33.12 (19.3)	.. .. देवळी Deoli	10	35	352
53	681	34.7 (26.1)	.. .. 1965-66	17	33	53

प्रास्ताविक

INTRODUCTORY

०.१. महाराष्ट्र राज्य १९६० मध्ये स्थापन झाल्यापासून "राज्य सांख्यिकी गोष्टवारी" हे प्रकाशन प्रकाशित करण्यात येते. त्या मालिकेतील हा एकविसावा अंक आहे. हा गोष्टवारी प्रसिद्ध करण्याचा हेतू हा की, त्यामुळे राज्यातील शक्य तितक्या जास्तीत जास्त सार्वजनिक व आर्थिक बाबींच्या पार्श्वभूमीवरील आकडेवारी उपलब्ध व्हावी आणि तसेच ह्या गोष्टवारीची उपयुक्तता फक्त संदर्भ पुस्तिका म्हणून नसून, संशोधनाकरिता, नियोजनाकरिता व राज्याच्या सामाजिक व आर्थिक बाबींच्या अभ्यास करण्याच्या दृष्टीनेही तो उपयुक्त ठरेल. यामध्ये देण्यात आलेली जास्तीत जास्त माहिती शक्यतो जिल्हानिहाय असून त्यामुळे जिल्ह्याजिल्ह्यातील तुलना करणे शक्य होईल. तसेच ह्यात दिलेल्या काही सामाजिक व आर्थिक क्षेत्रातील निरनिराळ्या वर्षांच्या आकडेवारीच्या मालिकेवरून त्या त्या क्षेत्रातील झालेले बदल अभ्यासण्यास मदत होईल.

०.२. प्रकाशित होणारा हा अंक १९८६-८७ वर्षाचा एकत्रित असून त्यातील अधिकांश माहिती शक्य तेवढी १९८६-८७ वर्षाची आहे. १९८६-८७ माहिती उपलब्ध नसल्यास उपलब्ध असलेल्या अद्यावत वर्षाची माहिती देण्यात आलेली आहे. त्याचप्रमाणे १९८६-८७ वर्षापर्यंतच्या वर्षवार माहितीची मालिका मुद्धा ह्यात दिलेली आहे. ह्या गोष्टवारीत प्रस्तुत केलेली माहिती मूलतः राज्य सरकार, व केंद्र सरकारच्या विविध विभागात तसेच स्थानिक संस्थात संकलित करण्यात येते. हे विभाग अशी माहिती तयार करून अलिकडील वर्षासाठी, अस्थायी माहिती उपलब्ध करून देतात व नंतर ही अस्थायी माहिती अंतिम करण्यात येते. तेव्हा पूर्वी दिलेल्या माहितीपेक्षा ह्या अंतिम माहितीत थोडाफार फरक आढळतो. ह्याच कारणांमुळे ह्या गोष्टवारीत प्रकाशित झालेली माहिती संचालनालयच्या इतर प्रकाशनातील (उदा. महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी) किंवा ह्यापूर्वी प्रकाशित झालेले सांख्यिकी गोष्टवारीचे अंक ह्यात प्रकाशित झालेल्या माहितीशी जुळणारे नाही.

दृष्टीनेपात महाराष्ट्र

०.३. ही माहिती दोन भागात विभागली आहे. पहिल्या भागात राज्याविषयी सर्वसाधारण माहिती दिली आहे. दुसऱ्या भागामध्ये लोकसंख्या, कृषि इत्यादी विविध विषयांवरील निर्देशांक दिले असून याचबरोबर देशातील संबंधित आकडेवारी देण्यात आली आहे. प्रत्येक बाबीसमोर महाराष्ट्र आणि भारत यांची आकडेवारी कोणत्या वर्षाची आहे हे नमूद करण्यात आले आहे. काही बाबतीत हा काळ एकच नसतो. त्यावेळी भारतासाठी अद्यावत उपलब्ध असलेल्या वर्षाची/काळाची आकडेवारी देण्यात येऊन तुलनात्मक अभ्यासामाठी महाराष्ट्राची त्याच वर्षाची/काळाची आकडेवारी देण्यात आली आहे. तसेच ह्या टक्केवारीने देशातील आकडेवारीत महाराष्ट्राचा किती हिस्सा आहे हेही दर्शविले आहे.

०.४. बाब क्रमांक ५.१ मध्ये दिलेल्या वाखाने आणि रोजगार-विषयक माहितीमध्ये संरक्षणविषयक कारखाने समाविष्ट आहेत. बाब क्रमांक ९.२ मध्ये दर १०० चौ. किलोमीटरमागे दिलेली रस्त्यांची लांबीविषयक माहिती भारत सरकारच्या वाहतूक आणि जहाज खात्याकडून पुरविली गेली आहे. बाब क्रमांक १० मध्ये दाखविण्यात आलेले अंदाजित राज्य उत्पन्न आणि राष्ट्रीय उत्पन्न सुधारित मालिकेनुसार दाखविले आहे. भारताकरिता अंदाजित राष्ट्रीय उत्पन्न आणि एकूण निव्वळ देशांतर्गत उत्पन्नमुद्धा दिलेले आहे.

0.1. This is the Twentyfirst issue of the Statistical Abstract of Maharashtra State which is being published since its formation in 1960. The purpose of publishing this Abstract is to present background statistical material on as many socio-economic characteristics of the State as is possible so that the Abstract may prove useful not only as a reference book but also for research, planning or further socio-economic studies about the State. The information is to the extent feasible, is presented districtwise for inter district comparison. Some social and economic statistics are presented over a series of years to study changes in these fields.

0.2. The present issue relates to the year 1986-87 and the detailed data are published for the year 1986-87 wherever such data were available. Wherever data for 1986-87 were not available, the data for the latest available year are given. Also, yearly series up to the year 1986-87 are presented. The statistical data presented in this Abstract are initially compiled by various departments of the State Government, Government of India, Local Bodies, etc. These departments usually prepare and release provisional figures for recent years. These provisional figures are in the process of finalisation and ultimately when they are finalised, they are slightly different from the provisional figures released earlier. For this reason, the data published in the other publications of this Directorate, viz., "Hand-book of Basic Statistics of Maharashtra State" "Economic Survey of Maharashtra" or the earlier issue of the Statistical Abstract may not exactly tally with those published in this Abstract.

MAHARASHTRA AT A GLANCE

0.3. This table is divided into two parts. In the first part, some general particulars about the State are given. In the second part, the important indicators under various heads, such as population, agriculture, etc. are presented alongwith the corresponding figures relating to the country. In some cases where the period to which the figures concerning Maharashtra and India, respectively relate, is not identical, the data for latest available year for India is shown and comparison of Maharashtra with India is made with reference to this period. The statement also gives percentage share of Maharashtra with the figures relating to the country.

0.4. The information regarding factories and employment shown against item 5.1 is inclusive of defence factories. Road length per 100 Sq. km. of area shown against item 9.2 is quoted from the information supplied by the Ministry of Transport and Shipping. The estimates of State Income and National Income given against item No. 10 are according to revised series. For India, estimate of National Income and Net National Domestic Product, is shown.

सारांश तक्ते

०.५. सारांशविषयक तक्त्यात काही महत्वाच्या विषयावरील माहिती दिलेली आहे. ह्यातील माहिती १९६०-६१ ह्या वर्षासाठी व त्यानंतर संदर्भ वर्षपर्यंत दर पाच वर्षांच्या अंतराने देण्यात आली आहे.

निवडक निर्देशांक

०.६. आर्थिक आणि सामाजिक बाबींवरील १९८६-८७ चे काही महत्वाचे निर्देशांक ह्या अंकात देण्यात आले आहेत. निर्देशांक काढताना संबंधित वर्षाची अंदाजित लोकसंख्या पायाभूत घेण्यात आलेली आहे. परंतु जेव्हा विशिष्ट बाबतीत (उदा. कामगार, शहरी लोकसंख्या) अशी अंदाजित लोकसंख्या उपलब्ध नसेल त्यावेळी त्याकरिता १९७१-१९८१ च्या संबंधित लोकसंख्येचा उपयोग करण्यात आला आहे.

०.७. यापुढे सांख्यिकीय माहितीचे विषयवार तक्ते दिले आहेत. या तक्त्यात जिल्हावार माहिती दिलेली आहे. केन्द्रीय सांख्यिकीय संघटनेने सुचवल्याप्रमाणे विषयाची व त्याखालील तक्त्यांची मांडणी केली असल्यामुळे ही मांडणी या आधीच्या सांख्यिकी गोषवाऱ्यातील मांडणीपेक्षा भिन्न आहे त्यामुळे तक्त्यांचे क्रमांकही बदलेले आहेत. पूर्वीच्या गोषवाऱ्यातील तक्त्यांशी संदर्भ पाहणे सोयीचे जावे म्हणून तक्त्यांच्या नवीन क्रमांकानंतर कसांत त्याच तक्त्यांचे जुने क्रमांक दिले आहेत.

SUMMARY TABLES

0.5. Summary tables of some important topics have been presented here. The data are presented in the form of series for 1960-61 and thereafter at an interval of five years till the year reference.

SELECTED INDICATORS

0.6. Districtwise selected economic and social indicators mainly for the years 1986-87 have been presented in this issue. Base population is, in all cases, taken to be the estimated population for 1986-87 except where the particular population estimate such as workers, urban population etc., was not available for the year. In such cases 1971-1981 population characteristic was used.

0.7. Statistical tables on various subjects are presented thereafter. Districtwise data are depicted in these tables. The tables are grouped under various subjects and are arranged as per recommendations made by the Central Statistical Organisation. The presentation of subjects is slightly different from that in earlier State Statistical Abstracts and hence table numbers are also changed. With a view to facilitating reference to tables in earlier Abstract, old table numbers are given in brackets after new table numbers.

